

NAVARASA TARANGINHY

OR

BEAUTIES OF SHAKESPEARE

AND

KALIDAS

COMPARED, CRITICISED, AND TRANSLATED INTO TELUGU

BY

BRAHMA SRI

Ajjada Adibhatta Narayana Das Garu

PRINCIPAL VIZIARAMA GANA PATASALA

VIZIANAGRAM.

నవరసతరంగిణి

శ్రీవిజయనగర వాస్తవ్యులగు బ్రహ్మశ్రీ మధ్వాచార్యుల
నారాయణదాసుగారిచే నాంధ్రీకరింపబడిన మేక్సిప్పయ
రూపిదాసుల కవితా విశేషములు.

ALL RIGHT RESERVED.

FIRST EDITION—500 COPIES

Printed at Sree Viziarana Vilas Press, Port, Vizianagram,

PRICE RUPEES TEN.

1922.

నాచేరచింపబడి ముద్రింపబడి నాయొద్దపెలకు దొరకు పుస్తకములు.

♦ హరికథలు (తెలుగు) ♦

జానకీశపథము	1- 0-0
మార్కండేయో పాఖ్యానము	0-12-0
హరిశ్చంద్రో పాఖ్యానము	0-12-0
రుక్మిణీ కల్యాణము	0-12-0
సావిత్రి పాఖ్యానము	0-12-0
ప్రహ్లాదో పాఖ్యానము	0 -8-0
గజేంద్రమోక్షము	0 -8-0
అంబరీషోపాఖ్యానము	0 -8-0
భీష్మచరితము	0 -8-0
పార్వతీపరిణయము (పసుమతిక కృష్ణమూర్తికవిరచితము)	0 -8-0

♦ తెలుగు నాటకములు ♦

సారంగధర	1-0-0
---------	-----	-----	-------

♦ కావ్యములు తెలుగు ♦

బాటసారి	0 -8-0
నూర్గంటి	0 -8-0
3 శతకములు	0 -8-0
శ్రీకృష్ణజననము సంస్కృతసంగీత ప్రబంధము	0-12-0
తారకము (సంస్కృత కావ్యము)	0 -8-0

అజ్ఞాదాదిబట్ట నారాయణదాసుడు,
విజయనగరము.

DEDICATED

BY

GENEROUS PERMISSION

TO

SRI SRI SRI BAJA MIRZA SRI PUSHAVATI ALAKH NARAYAN

GAJAPATY RAJ MAHARAJ MANYA SULTAN BAHADUR

MAHARAJA OF VIZIANAGRAM

BY

HIS HIGHNESS'S EVER LOYAL SERVANT

A. NARAYANADAS

PRINCIPAL

Sri Vijayarama Gana Pathasala

VIZIANAGRAM.

సీ॥ సాత్వికతపముయు- మ్మత్ప్రసితామహుఁ ♦ వలసనీకలరు బా-వన చక్ర
శౌర్యపరాక్రమ- చాతుర్యముల్పీకు ♦ దాతస్వభావమో- ధమక మూ
బహుజనపోషణ- పరతనీకండినై ♦ జమునీకువచ్చెనో- సదయహృద
సకలజనప్రియ- చారుణోరణినీకు ♦ సహజసిద్ధముగ్నా- జగులదేవ ।

పూషవాట్కులమునదొల్లి ♦ పొడముటరుడు ।

నీవలెన్సగుణంబుల ♦ పోవుభళిక ।

తగునునీపేరునీకుమా ♦ ధవులికృపను ।

విజయమందునాగాయణ ♦ గజపతీంద్ర ॥

గీ॥ శ్రీవిజయరామగజపతి-శ్చేష్ఠపుత్ర ।

నీకలలితా కుమారీకు-మారశూర ।

ధీరసుకుమార విద్యావ-తీకళత్ర ।

రాజకులముఖ్య యలకనా-రాయణాభ్య ॥

గీ॥ కాళిదాసపేక్ష్వియదుల ♦ కవితలపము ।

బ్రేమపడెదవుగానన ♦ వికంచినాడ ।

ఈకృత్స్థయతోడనం ♦ గీకరించు ।

మలకనారాయణగజేంద్ర ♦ యనిపచంద్ర ॥

శ్లో॥ తవదాసాత్మసంభూతా । పృథ్వీసులభాకృతిః ।

నారాయణగజపతే । పాహ్యంగ్రీకృతికన్యకామ్ ॥

నవరసతరంగిణి

పీఠిక.

జగత్ప్రసిద్ధులయిన పేక్కియర్కాళిదాసుల కవిత్వమందలి సాగసు
లు తెలుగువారలకుఁ దెలుపఁ దలఁగించినాఁడను పేక్కియర్కాంగ్లేయ భా
షలో ముప్పదేడు నాటకములు న్మఱియునాఱు చిన్న కావ్యంబులు ప్రచి
యించెఁ- గాళిదాసుఁడు నాల్గునాటకముల న్మఱియునేడు కావ్యముల నొ
నఁచెను. కేవల మాంగ్లభాషాపాండిత్యము మాత్రమేకలిగి సంస్కృత
మెఱుంగనివారు పేక్కియర్కాళిదాసునకంటె నెక్కువ కవియనియు-
సంస్కృతజ్ఞానముండి యాంగ్లేయభాషా పరిచయములేనివారు కాళిదాసు

న్మించిన కవిలోకమున లేడనియునువాదించుచుందురు. గీర్వాణాంగ్లేయ
భాషలు రెండుఁగూడఁ దెలిసినవారి కాసాదియముండ నేరదు. ఇంతకునొక
భాషలో నేయిర్పఱు కవిత్వము చెప్పినపుడు వారలతారతమ్యముఁ దెలుప సు
లభముకాని- వేఱువేఱు గాఢమయందుఁ గవికనొనఁచిన వారలవాసిఁదె
ల్ప ముక్కిలిపీలుకాదు- భాషాగౌరవమునుబట్టి రసోన్నతియగపడును- రా

జనకు మఱియు సేవకునకు గలుగురసములు పాఠభేదంబుల గౌరవలాఘవ
ములందు సనుటకుసందేహము లేదంతకు- రాజమెచ్చినది రంభయనుసా

మితయేతాకాణము- భావలక్ష్మి సంస్కృతము తల్లియు నాజ్ఞాపండిది-

రాజలెనులోకులెల్లరున్ భయపడఁజొచ్చిరి వఱియునతఁడు చిఱునవ్వన
వ్వెను జనులందఱుల్లాసమందిరి సేవకునియల్కగాని సగవుగానియంతగా

లక్ష్మియుసేయఁబడవు- న్వతస్పిష్టమగు దేవభాషన్ జదువుఁపుడు రసోదయ

మగునట్లు దేశభాషన్ జదువఁగానేరదు- పాలకొకరుచి- యద్దయే- పెరుఁ

గునెన్న- నేయి- మీఁగడ- చల్ల- మొదగువికారములందు నపుడు వింత

వింతచవులగు- సందొకదానికొకటి పోల్చియెద్దియు నెక్కు పనికాని తక్కు
 పనికానియనరాదు- సంస్కృతముపాల్కబోలి దేశభాషలను బెరుగుము
 దలగు వికృతులనందెను- మఱియు నూహమొదట నొకవిషయ భాష
 గూపమున బయలుపడియెనుగాన- భాషలతో బనియేమి- యూహలనొం
 దొంటికిబోల్చి హెచ్చుతగ్గు లేకచవచ్చునన్న చో నదియుఁగూడ వీ
 లుపడదేమన నేయుహలకలవడినవారల కాయూహలెక్కువుగ నివాస
 స్థానములు- భోజనపదార్థములు మొదలగువానివలె రుచించుటయను
 భవసిద్ధముకదా- యంద్రీనీలములనంటి కురులిచటివారలకు- మఱి- బం
 గరుచివురుబోలినయెట్టిని కొప్పుహూసులకుండల్లనిరూదరణము మనలో
 వెచ్చనిరూదరణు పాశ్చాత్యులలోను నుచింపలేదా యిట్లు తక్కిం
 చినకొలది పేక్కియర్కాభిదానుల కవిత్వములలోని వానిచేతచేకన
 లనపడ నేభాషలందైనఁగవులనా బరంగినవారలలో బయలుపూహం
 దొంగిలి మచ్చునకుమచ్చునన్ని యుదరపోషణార్థమకాని పేరెక్కుట
 కుఁగాని గ్రంథములల్లువారు నూటికిదొంబదితొమ్మిది- నిజమైనక
 వులేకాలమందై నఁగడునరుదు సహజకవులకు సామన్యప్రసిద్ధియు స్థాని
 కవులకెక్కుడు కీర్తిఁగూడఁగవితారసజ్ఞులు నక్కవులకంటె గడునరుదు
 గానఁ గన్పట్టెను- పేక్కియర్కాభిదానులకన్న నెక్కుడు కవితాప్రతిభ
 గలకవికిరోమములు సామాన్యులుగనుపేక్షింపఁబడియుండవచ్చు న్నొకదఱి
 యూహలువ్రాయంబడకయుఁ గొందఱివ్రాశలుబయల్పడకయుఁ గొం
 దఱికావ్యంబులు ప్రచురింపఁబడియుఁ గొన్ని హేతువులచే గణింఁబడక
 యుఁ బ్రఖ్యాతిఁగొనఁజాలకున్నవి- పలుగురాడిసమాటిపాటికెక్కుఁ గను
 కఱై యరువుర్కవి శ్రేష్ఠులుగ నెన్ని వానినొందురులతో బోల్చునపుడు
 నాయభిప్రాయమున నేపాటిది- వారలకవిత్వమందలి సాగసులేచకట
 దొరకొనినప్పుడు పేడవాడొక తావుననవిరత్నములపరిమితముగ న్నొ

దొందుమీటి కప్పుడనెన్నాననెనెనె దృష్టి పడకెద్దియు దోచక తుదకెన్న్
 యోకొన్ని మాత్రము తేచ్చుకొనినట్లు - మఱియు - నాకలి గొనువాడో
 కదానికన్న నొకటికొన్నియలకొప్పి పలుతెలుగులు దుటగలించు
 వంటకములు దొరకునెడనెన్న్ ముప్పునుడ దినలేకవచ్చినట్లయ్యె నా
 పని - యాయదపురకబ్బములందలి సౌందర్యముకొనియాడవే నోళ్లచాలపు
 పున్న మచందురుం జూచినకొలందిదోవిటీతొతీరున వారలంజడివిన కొ
 లంది సంతోషిటీతవ - మఱియు - శిగోళములగారచి యానందించి వానిం
 గూలంకమంబుగఁదెలియఁ జాలఁజ్జు దానియు హలత్యామోదకరముల
 యుగ్మ గొన్ని చోట్లదురవగాహములు - సమాద్రమునలేవారలకవితాశకి
 యపారము - దిగంత రేఖకరణి వానియు శము కొన్నితాపులనందీయంద
 కుందును - వారివచ్చుమహిమతి యనిదే శ్రమ - సరియే - యమహాక
 విశ్వరులు లోకవ్రసిక్థలు నేవేదశ్చేనెల - సజసుగుకపు లోకకొకరిడు
 తియకుందు - వారిలో నొందొరుల భోజ్యులుకాదెననిమట్టుకు వాంఛ
 నుడు - రసముచెడనీక - యవక పుట్టిగఁజెప్పట - సావర్భశుద్ధిగల పదవి
 యోగము - స్వంత్రముగఁ గననుగల్పించి యపూర్వమగునూహలంద
 ల్పుట - యతుకుంచక పద్యములుట - పండిత పావరసజకముగ వృదు
 వధిలోచిత శ్లోకంబులం బొందుననుటయుం గవిత్వముననుభూరితము
 లు - సర్వసాధారణానుభవము స్వభోచితంబుగఁదెల్పి జనులహృదయం
 బులకెల్లరసముస్ఫులింజేసి నీతినున్బొందించుటయే కవికకడగు ప్రయో
 జనము - మఱియు - నొకభాషయంతొక భిషకవిగామాటము - వాంఛ
 ట్టాపూడల్పునట్లుమాత్రమే మార్చవచ్చుగాని యధార్థిగాభాషాం
 రీ కరణము సాధ్యము - పుట్టుభాషవల్లములవంటిది - పెట్ట భాష యెంతచది

వి యంటింనుకొన్నను బోతపాలవలెనంతగా నొడలుకట్టదు- లాతిగా
 ప పొంకముకూలంకపముగఁ దెలియఁబడదు- మఱియు- నొకమాన్యు
 ధామయొక జన్మకేశమొకజాతి యొకవయసొకస్థితి కలవారలన్యోన్యమాన
 హజముగా దెలిసికొందురు- ఒకకొంతయొరగిన-సికమీఁద ముడిపువ్వు- ఒ
 క్కులు దొరయుతా-యెత్తులు జట్టియనుసీనపద్యపాదమందలి యభిప్రాయ
 మునచ్చునట్టింకొక సీనపద్యపాదముఁజెప్పటగాని లేక ధందస్సుమాది
 చెప్పటగాని లేక పర్యాయపదంబుల స్థానికధాముచెప్పటగాని యంత
 గారసముపుట్టింప నేరనపుడు భాషాంతరీ కరణమునఁగద్రశమెట్లు త్వాది
 ల్లును- మేనమామబోల్కిగాఁ గొంతవఱకు భాషాంతరీకరణమున నూహ
 డ్బుఁ బ్రేకులాడవచ్చును- విని ప్రేక్షితుఁడై పేక్కియర్కాభిదానుల క
 విష్వమంసు నాయెన్ని నకొన్ని సాగిసులుసాహసంబునఁ దెలుఁగునందలి
 పినాడ- నీరూంధ్రంబున నొకవేళనంతగానుచి పొడమనిచో నాంధ్రీక
 రణమున నాశక్తి లేమిగాని యక్కవీశ్వరుల కొంతయేమాత్రము న్నద
 సినేదెల్పించసరిములేదు- పేక్కియర్కాభిదానుల తారతమ్యముకొంత
 వఱకి పుష్కంబుననాంధ్రులకుఁ దెలియఁగలదని నాపమ్మకము- మొగి
 యొగి మొదలగుపదంబులు వ్యధాముగా ననుకవలయుఁగాన యతిప్ర
 పసజక్యంబుగాఁ బద్యముల్లిన బాగుగనుండుననియు- సర్వజనసాధార
 ణముగాఁ దెలియుఁగాన గ్రామ్యమేకావ్యంబులఁ జెప్పటయుచితమనియు
 గాఁయతిప్రసముల న్వాక్యకరణమునామ్ర వచనకావ్యములు మాత్ర
 మేదెప్పినమఱింత సుభబోధకములగుననియు నిప్పటివారలలో శ్రాధ
 విత్తంతువివాహము రజన్వలోద్వాహము స్త్రీలకుసథమ జాతులకు మం
 త్ర బ్రాహ్మణాధ్యయనము- దుష్టస్త్రీ సావ్యతంత్ర్య
 ము- నకలజాతులకన్యోన్యసంబంధపాంధవ్యంబు
 లు- దివ్యక్షేత్రీధామాత్రావిగ్రహారాధన గోబ్రాహ్మణవేదమా
 హాత్మ్యచిరసనమున్ బ్రజ్ఞోపకారముచేయుననుకొందఱు నవనాగరకుల
 వలెఁబల్కుచుఁ గొంతవింతమాక్కునకుఁ గారణమగుచున్నారు- సంస్కృ

తమునందు హివేచానుయదెనుగున నొగిమొగ్గానులుంబాద పూరణ
 మాత్ర సుకములయ్యు జీట్లపేకలోని జోకరుబొమ్మవలె నభీష్టాథ=సిద్ధిదా
 యకములయిపద్యమునుమేకు విగింపువలె దృఢపచును- గ్రామ్యమమిత
 ముగా బలుదేశంబులంబెక్కు తెలుగులుగ నేచబట్టిభేదముగనుండు
 గావున సర్వసాధారణముగాఁ దెలియఁబడదు- సుశబ్దప్రయోగముపుణ్యజ
 నకమని ప్రయోగాహాశబ్దంబులు పరిమితములుగా గ్రంథమునకు ని
 యమింపఁబడియె- గణయతిప్రాసములు నుపమాంద్యలంకారములుం జ
 మత్కృతింబుల్లించుచు దృఢధారణమునకు సాహాయ్యముగా నేపఁచఁ
 బడియె- బ్రాసమోచితమవణ నియమమోలేని తెలుగు సామితయే
 కానరాదు కావునఁదెలుగు భాసకుమాదవమువలె నాంధ్రపద్యముల
 కు యతిప్రాసములు- వణాధమములు వావివరుసల తిరుననలంఘ్యము
 లుగాఁగన్పట్టెడు- న్నార్యముతోనే ప్రయోజనముగాని కట్టుపాటుల వ
 సరములేదన్నచో జాతి నీతులు- వావివరుసలు- తలమొలలకుడుపులు-
 భక్తా భక్త్య వివేకము - పిన్న పెద్ద తారతమ్యము -
 పాపభీతి యాక్రమము- మొదలగువానితోఁ బనిలేదనవచ్చునా- మన
 యూహలకందని పుణ్యవిశేషమెద్దియో లోకోపకారాధా మన్నికట్టుపా
 ట్లయందుఁ బూర్వంచేనుద్దేశింపఁబడియెను- బాల్యయాశావనవాధాక దశ
 లందు నరుడవస్తాభేదమున నెల్ల గతులవూరుచుండియుఁ దామాటనట్లా
 చారములున్నానలు కాలానుసారముగాఁ బ్రవాహాదకములకీతి మారు
 చుండియు మాటకుంటచిత్రము- భారతమునాటితెలుంగిప్పటి గ్రంథము
 లందు మారుచుండినను మారకాకట్టుపాట్లనే యనుసరించియుండలేదా-
 నవనాగరికులన్నిట స్వేయదలంచు మార్పులెల్లఁ గావ్యదోష రూపముగా
 వాతీయు గ్రామ్యభాషాకారముగా నిదివఱకున్నవే- పారిమూర్ఖుకోర్కె
 వ్యధాకము- గానమునకు శుక్తిలయలక్కఱలేదనియు భాషకువ్యాకరణ
 మొద్దుకవియుఁ బద్యములగణయతి ప్రాసనియను మనసరములేదనియు

బాధితాని లేక కావ్యములచించి కానిసార్యతాకికులుకానేరక గానకవిత.
 లగ్నాచి తెలిసీతెలియని యభిప్రాయములిచ్చు సంగీతకుతారములున్
 గవితాభావమున్ గ్రహచారమున రాజభాషా పండితులనించుకొని
 యున్న తపదపులందినమాత్రం దమకన్పియుం దెలియునని దురభిమానం
 బునం బండితమృత్యులై విపరీతబుద్ధిన్న వనాగరికాగ్రామ్యులుగాఁ బ్రభు
 సనాత్రునమువడయఁ గోరిగానకవితావిద్యలకు స్పదాచారములకు నేర్పరుని
 తులగుచున్నారు- జాతిసాగర్యము- నాస్తికత- గామ్యభాష- మొదల
 గుఱెడతోవలు స్వభావసిద్ధముగా లోకమతోనేయున్నవి యొకరుకొని
 త్తగానేపకచానక్కటలేదు- సామ్యతమునఁగల కావ్యబంధనము లాం
 గ్లేయభాషకంతగాఁ గానరావు- నాయకనాయకలక్షణము భారతీయకృ
 తులందువలె బాహ్యత్యకావ్యములఁ గాన్పించదు- మఱియు సజ్జీలాది
 కావ్యదోషంబు లద్వనకబ్బములన్గణింపకుంట పేక్కియరుని దోషముకా
 దు- కొత్తగానాగరకతంబొందుచున్న యాంధ్రేయభాషకనాది నాగరక
 తఁగల భారతీయవాగ్దారవ మంతగాలభింప కుంట వింతకాదు- కావ్యంబు
 నఁబిలువదనుటకుఁ బిట్టయనిప్రయోగింపఁ జెవికేవకాదా- స్వభావవర్ణన
 సమనుచితముగాఁ జేయరాదు- ముంగురలునాల్పపులు ముత్రేపుంబు
 ల్వరున చిలునగవు తళుకుంజెక్కులు గలమోమున్నందు చందురుతో
 బోల్చివణించునట్లు దినమొలనద్దాని విశేషంబుతో వణింపుటనధ్య
 మగునా- మోమునస్పృశింపట్ల ధోభాగమున గవచఁదగునా- శృం
 గారమునస్త్రిపురుషులొండురుల గుచ్చికొనిలించుకొని దశషధముంబు
 నము లొనచుచు గుహ్యభాషితంబులనుచుఁ గామకేళిఁగావించుట- హా
 న్యంబున గోప్యవయంబులగపచుచు మోటుమాటులుపల్కుట- రాద్రం
 బున నవయవంబులనటకుచుఁ బ్రేవులం బెఱుకుచు సతికళోరముగభాషించు

ట-భీమశంకరులనె-రువదలు-ప్రేమలపావులు- చొంగమొదలగునసహ్య
ములగల్గెనుట- కరుణయందు బలువురుగలసి యొక్క-పెట్టుకొలుచు
ని-గోచు- శక్తిశాసక్తియ- మొదలగు భారములజూపుట- భక్తూక
కరుణ మూర్తిపుష్పకాభినయమన- నావ్యరింగిము- బ్రద
తనాహామోత మాతమున్నాదు- జగుస్సభయశోకములతో సభ
ముకానివ్యాసలు కలుగునట్లు నాటకములు మగింపరాదు. మాపకాభి
యప్రయోజనము సభ్యులకుల్లానపదిక నీతిసేపకటగాని జగుస్సభయశో
కములగల్గెదేసి కళావ్యవహరింగి చుటకదు- కుష్మపుండునుండి కుంకు
మరాసువుదుగులు- వాంతులువిరేచనములు చేసికొనుదుగడు సీరపిలిచా
వశిష్టముగ నున్న మనుష్యులనొకవైపు పొడిచిపీడిరిను రాబరదుగుక్కు
వ్వేలాడువేపులు పూణాగభావతుం బాడిచిదుట్టబందుభారేవ్వ గ
దుపులోనిశిశువులం బైకిలాకాలద్రోక్కు-చు బగదీచుకొనుకాదా
కారుల ముగ్ధిచేష్టములక బాహువేద్యబడు నాచూపులు- తేక- సన
రత్నపుగోరి సింహాసనమున సకలజనవత్త్రితగెగ్గించు చక్రవర్తులన్
రత్నరవదనావ లోకసమూహంబులతో నానందంబుమూలక భవంతు
ట్లు పండ్లపీటలకరించినసపహావరు- దీశోవద్రావకారూగి మృత
శుగ్రులలోంచి పాణదళిమిగకలజరదేహవత్సలు సముద్రోమోహ
నిజనియంబుకేతెను పీఠబంధుపునాలో కింపనాల్గించునా- పాన
తంతరిన్ద్రుగ సంతరిన్ద్రుమిడి శంఠించికారణమున దానినాం
ద్రోహిణిచి పగదీచుకొని తన్నుంబాడుచు నిచెనుట- ముదమపిట
కులాడి న్నెండ్లకొగూపెనకమెదుట పటకా తోడేయు ముక్తేంద్రు
కొప్పేయు నొకమహారాజునియు సనంబకనోహాత్రి శివభక్త
సమీపకుచేయనరాని శంకరాచార్యుని భార్యుడొప్పించి యామె

తేనులనక్రమమునాల్క-ఖండిండుమట మొదలుగు తనదుష్క-శ్రమము
 బహిరంగముగా నొప్పుకొనిపడుచిచే బొడువబడజూచుట- తరిదండ్రు
 దమ్ములు మొదలుగు నన్ని హితబంధువుల ప్రాజ్ఞాభిలాషచేనన్నియో
 పుట్టుక బన్ని బందెలిడిచంపుచు బసిగాలుర హాసమొనచుచుభరక
 బంజరించి యూదిన వృద్ధవితంతువుల బెడ్డాడివిడిచిపెట్టుచు ఘోరకృ
 త్యములాచరించుచు దురకొకమష్టరాజు యుద్ధముచలగూలుట- మొదలు
 గురసమంజన కథావిధానములు రంగిల్లమున సభినయించుట కొంతనీ
 పోషకమున్యు సభాసమలకు హృదయక్షోభకరంబని యెంచియే భరత
 ముని ౧౧) ముఖ నాట్యవేదవినులు శృంగారపీఠ రసవిధానములు
 నాటకము లుండవలయుననియు నుత్తమ నాయకానాయకస్వత బోధక
 ముత్యయంకవలయుననియు సుఖపర్యవసానయుతములు కావలయుననియు
 న శాసిచిరి- భారతీయులంకారికులేషాచీకన దోషములు పెక్కులు
 ప్నప్పటికిని పేక్కియరుని కృతులు లోకోత్తరములనుటకే సందియము
 య- పేక్కియరునివంటి కవిశిఖామతి సభాతోసభవిషయై యచదగినది-
 పేక్కియరుని కవిత్వముతో నన్యునికవిత్వ నోబ్బుటసూర్యునితోగరదీపి
 క సరిజేయుటవంటిదను విచక్షుణులు నసద్ధనేయరాదు- తనకావ్యదశ-
 గారున జగమున్లెఱుఱుపిన మహానుభావుడు భారతీయులలో వ్యాసు
 డు నాంధ్రీయులలో పేక్కియరుని నాయభిప్రాయవ- భారతముచదివిన
 ప్నకు పేక్కియరుని కృతులన్నియు బోకించినపుడును నామరసునకులో
 కమంతయు నొకపోల్కి స్ఫురించెను- పేక్కియరుని నాటకంబులు
 37- All is well that ends well బాగుగా ముగియునదంతయు నప్ప
 ౧ 1 Antoney & Cleopatra ఆటనిమిషియు? యోపిటా 2 As
 you like it నీమిష్టానుసారము 4 The comedy of errors పిభా)ం
 భవోహసరము 5 Coriolanous కారియోలేరసు 6 Cymbaline సిం
 బాలెను 7 Hamlet, prince of Denmark హెన్రీక్రమయవరాశ

మొదలు 8 julius caesar జూలియస్ సీజార్ 9 నాల్గవ హెన్రీ మహారాజ
చరిత్రము మొదటి భాగము 10 రెండవ భాగము 11 అయిదవ హెన్రీ మహా
రాజ చరిత్రము 12 ఆరవ హెన్రీ మహారాజ చరిత్రము మొదటి
భాగము 13 రెండవ భాగము మూడవ భాగము 14 ఎడ్వర్డ మహారాజ
చరిత్రము 15 జాన్ మహారాజ చరిత్రము 16 లియ
రథ్ మహారాజ చరిత్రము 17 రెండవ చార్లెస్ మహారాజ చరిత్రము నాటకము
18 మూడవ చార్లెస్ మహారాజ చరిత్రము నాటకము 19 స్కాట్లండ్
చరిత్రము 20 మేక్ బిట్టు 21 ప్రీకింగ్ 22 వెన్ని నునాల్ గ్రండు
23 విండ్ సర్వేయింగ్ కార్డులు 24 కడువేసవిరేకము 25 mach Ado about
nothing ఉద్దేశము 26 బెల్లొయను వెన్ని నేడేతపు నల్లనివాడు

27 బిల్లెర్ మహారాజు పెక్కి స్తు 28 రోమియో జూలియట్టు 29 గుర్రా
లియట్టు రోమియో 30 గాలివాన : 1 నునుని జీవన చరిత్రము 32
ఎడ్వర్డ్ కనుమ ధూళి నాటకము 33 బ్రీలియన్ క్రీడలు 34 సన్నెం
డన రేయ - లేక - నీలి రేయ : 5 సోనా జేతపు గుర్ర మన మ్యుల్స్ 36 సీ
తలకా Winters tale 37 కావ్యములందు 1 సోనెట్ల వోనియన్లు 2
ల్యూక్రేషీ డెయి చాటవర్ణములు 4 నాయక విజ్ఞాపనము 5 నీలకంఠానా
సి 6 భజన స్వరూపకము - కావ్యములందు 7 విజ్ఞాన బాట్ల వారిమి 8 క్రీడి
సకావ్యము 9 పాశ్చాత్యులకు తెలుగు పదముల కలెండరు కాదు - కవి

తాపగ్రంథంబు కించుట ముఖ్యముగాని వానియవములు మీకితనని నేని
వనింపరాదు - సహాయ సాజవతో గావ్యమునకు వేచికని వానికన్న నసహా
యులైన వారందఱు ననియుండుకదా - ఇంత్రము చదివి సుఖమును సా
గనుగొనుకట్ల సమాన పరిస్థితి చాటవర్ణము కన్న సహజ పాండిత్యంబున క

మృదుగిరి దన సుందరి కొనిన బంగారు విన్నక నేవుల జ్ఞానము - సకల
భాషాజ్ఞులయగు జీవభాషలో గావ్యము చెప్పి లోకుల మెప్పించిన వానిక
న్న వేరే భాషలో గొప్ప మొరళిక జగమున్నంతోప వెట్టవారదు వే

కావ్యమును నేనెదగు - నేందు మొదలగును - కానిదానకృత్యులందఱయ

భాషకును పేక్కియరుచికావ్యంబులు గీర్వాణభాషకును మోచినయెడ
నాయరుచిన శారతవ్యమున్నప్పుడుననియెంచి నాకునోచిన కాళినాను
ని మూడుపద్యము లొంగ్గెయభాషకును పేక్కియరుచి మూడుపద్యము
లు సంస్కృతమునకు నొక్కొక్కనాడెను- శ్లో॥ తన్వీశ్యామా॥ దీనితెలుగీ

గ్రంథమునఁ జూచుకొనునది- She who is there a lovely and
deicate woman of middle age, sharp toothed, scarlet liped,
tender waisted, gazzle-eyed, deep navelled, slow footed,
on account of heavy loins, slightly bent down by breasts ;
like the first female crea-tion of the Creator. O, she doeth

teach the torches and దీనితెలుగీ గ్రంథమునఁజూచుకొనునది- శ్లో
అవ్యంశం ప్రవృత్తునుబలానిక్షతే- పశోప్రదీపాః । రాతౌకాశీశ్రవణ
విచలద్రష్టభూపేవభాతి । సాంవర్యం చానభవేతుమతి శ్రేష్ఠమురవ్య
అమూల్యం । వాయవ్యోఘేచరతి వరటావస్స ఘమడలేసా ॥ శ్లో॥ ఆ

కారవద్యశప్రజ్ఞః దీనితెలుగీ గ్రంథమునఁ జరికించునది- He is as in-
telligent, as beautiful, as learned as inteligent, as engaged
as learned, as famous as engaged. He was a man and

దీనితెలుగీ గ్రంథమునఁ జూచునది శ్లో॥ సో భూత్పు
మాన్మర్వధేవ । సంపూర్ణానుగుణాకరః । నాహంకదాపివీక్షిప్యే । త
న్యప్రసినింపుః ॥ శ్లో॥ ఆభరణస్యాభరణం ornament of orna-
ments, decoration of decorations, simile to simile, friend !

her beauty is దీనితెలుగీ పొత్తమునఁగాంచునది. To gild refined
gold and దీనితెలుగీ పొత్తమునఁ జూచుకొనునది. శ్లో॥ స్వరోహేమ

విలేపనంసమనికే రక్తోత్పలేరంజః । చాంపేయప్రసవే సుగంధకలసం
హేమాపలేన్నహనమ్ । దేవేంద్రస్యశరాసనేసనుదితే వనాంబరిపా

పణం । దీసేనాకారుచిప్రదీపకమతివ్యధక్రమ్పహసాస్పదమ్ ॥

పేక్కియరుడు సహజ పండితుడు- స్వశంత్రకల్పనాచతురుడు- ప
రులకట్టుపాట్లకులొంగక యథేచ్ఛగాఁ గావ్యంబులొనచెను- మఱియు
బెక్కు శబ్దంబులకు నిజేచ్ఛానుసారాధకంబుల వినియోగించెను- గాళి

దాసుఁడు ప్రాచీననిబంధనములకు లోబడికృతులనొనఁచెననందు నాకు
 లభించినకావ్యంబులు 1 రఘువంశము 2 కుమారసంభవము 3 మేఘసం
 దేశము 4 ఋతుసంహారము 5 శృంగారతిలకము 6 పుష్పబాణవిలాస
 ము 7 నలోదయము 8 రాక్షసకావ్యము- నాటకములు 1 క్రిమీమార్వశీ
 యము 2 శాకుంతలము 3 మాలవికాగ్నిమిత్రము 4 ప్రహసనము:-
 షేక్స్పియరొనఁచిన 37 నాటకంబులలో 4-20-21-24-25-26-27-30-33
 -34-37 లతినివికావకొనెదనుఁ గానినిశ్చయముచెప్పరాదు- వివిధవేషంబు
 లనొక్కఁడే వివిధావస్థల స్తోత్రమటలొకనిసరస్వతిపెక్కు జేజుంగులఁగా
 న్నించుటకూడనై జమనవచ్చును- రఘువంశమున నవసాననగలు కు
 మారసంభవములోని పదవనగలు మొదలు కడమనగలును మాలవికా
 గ్నిమిత్రము- నలోదయము- ఋతుసంహారము- శృంగారతిలకము- పు
 ష్పబాణవిలాసము- రాక్షసకావ్యము- ప్రహసనము- కాళిదాసకృతులగు
 నా- యేమోదేవునకెఱుక- కఠినముగాఁ జెప్పలేదననలోదయరాక్షసకా
 వ్యములు- స్వభావోక్తిచాలదన ఋతుసంహార మాలవికాగ్ని మిత్రశృం
 గారతిలక పుష్పబాణవిలాసములు మోటహాస్యముకనుపడదనఁ బ్రహస
 నంబు నెడమచేతివ్రాసె రఘువంశకుమార సంభవావ సాననగలు
 స్రించించెనేమో- కాళిదాసుఁడు షేక్స్పియరునివలె స్వతంత్రుఁడుకాడతని
 కవిత్యము నాల్మికీవ్యాసకవిత్యముల ననుసరించినది- భారతీయగ్రంథము
 లలోని యూహలన్నియుఁగలిపినచో షేక్స్పియరుని యూహలగునేమో-
 యెన్ని మహానదులు కలిసిపాటినను నమద్రమున కొకమూలగువచ్చు
 నా- సూర్యవంశపాలన పద్ధతి- సూర్యకాంతి- గీర్వాణ భాషాగౌరవము-
 భరతవంశాచార సౌకర్యము- షేక్స్పియరుని కవితాప్రతిభయు నిరుప
 మానములు- పూర్వులలో వాల్మీకీవ్యాసులు- నవీనులలో జయదేవమా
 ఘభవభూత్యాదులు గాళిదాసునకు సమానులో లేకధికులోగాని లోక
 మునందలికవులలో షేక్స్పియరునకు సమానుఁడుగాని యధికుఁడుగాని లే
 డనవచ్చును- నామట్లుకునాకుఁ గాళిదాసుంజదువునపుడు షేక్స్పియరు
 నగరుననున్నపుడు పట్టణమునలెస్థురించెను షేక్స్పియరునిఁజదువునపుడు
 కాళిదాసుఁడు మహారణ్యము స్ఫరికీలించునెడ నుద్యానము వలెదోచెను-

మరియు- నీగ్రంథమున నాయుపయోగించిన భాషయుంబువలదీనము
నూర్చు విమతాను సారము- కాళిదాసంస్కృత మచ్చ నేనుగునదెల్పి
నాడె- గీర్వాణభాష క్షమగుచును నుకానపుడు- గమికమోకృతినై
తనీవృత్తుడనై యాయాంగీకరించిన లంభమేమి- యాంధ్రయభాషకాం
ధ్రమొనచుకానడ నాంధ్రీయ భాషాపరముల నాడుటెట్లుతగవో దేప
భాషల్లెలిసిండుచుపుడు తత్సమమట్లుపయోగింపరాదు- మిశ్రకావ్యముల
నూడె- గ్రంథకయభాషులును ప నచ్చ నేలుగుచు శక్తి చాల్చుచును
మాత్రమేవాడుకలోనున్న తత్సమముపయోగింపనచ్చును నీ॥ వడిగో
రు నెచ్చగుబ్బు- గ్రమ్మకొనిగిట్టి మొనలంట- బట్టి మోషి యని
చెప్పక- సహసానఖంశచర నదన్త పోరంభమామూల పరిపీడితాధో
ష్ఠ మనిసింగారమునకుఁదగినికరిన సమస్కృతదీక్షుక సమాసములఁదెలు
గు పద్యముడమ్మంపరా దిపుడెఱునున్నకు బల్కుబడిలేద- తెనుగు
ననఱునున్నలు- శకటరేఫములుగల పదములఁ దెలిసికొనుటమనాస్సవ్య
ము కానికొన్నికొన్ని ప్రయోజములంబట్టి పూర్వమతాను సారంబుగ
నీగ్రంథమున నఱుచున్నలు- శకటరేఫములు దంత్యచజలకుఁ బీకమొ
దటి పదిపుటయంకున్నట్లుగురుకలుండెలుపఁబడియెను- మిగిలినబుద్ధిమం
తుడు నోటివిండవీసిచెయ్యలోని చేపలుచెల్లెక్కి పోయెనన్నట్టిపుడొక పం
డితవృత్తుడు కొండకుఁగొడ్డె- యెందుకెద్దుకు- నంపుటకమ్మట- మం
చికిమచ్చి- యంకకీజ్జుయనియుం దెలుగువారితం జంపుచున్నాఁడాహా
యేమివిదపకాలము- తెనుగునలేనిజాళు తద్దినముకొనునట్లు తగిలించు
కొని గోరండీలునది గొడ్డటంబునట్లు సులభముగానున్నతోచ్రాయఁగ
లిగిన దానికీజ్జులంబోదించు వృధాప్రమానములేఖకులకుఁ గా
వింపఁదగదు- పేక్కియర్కాళిదాసుల లోనిసాగసులు శృంగారాదినవర
నంబుల నీగ్రంథమునఁ బోల్పఁబడియె- కావ్యంబులం గీతగోవిందమునం
టిగీతప్రబంధము మము- మాఘమానంటి కేవలపద్యకావ్యము మధ్య
మము శాకుంతలమునంటి గద్యపద్యమిశ్ర నూపకమధమము- మొదటి
ది సంకీర్తనాహిత్య విద్యావేత్తలకానందదాయకము- రెండవది కేవలభా
షాపండితైక వేద్యము- మూడవది పండితపామరోభయ నేత్రాశ్రితి

[illegible]

జాలరియొద్ద కొరికినదిమాత్రముచే నాపెద్దాగూడినట్లు జన్మకితెచ్చి
 కొనుటయు వాటియొక్క కండ్లకాపెకొడుకుంబాచి తనకొడుకనివిశ్వసించి వి
 రహవ్రతధానీయగు మాపెక్కుకంటలగాబోల్చి కలిసియున్నట్లు పురా
 ణకథకు విరుద్ధముగ తనిపోనియసంభవములగు దిక్కుచూడటయుకనాటక
 మటనాటకాంతంకవివక్షంబయేనాచోద్యమమీ నాటకపుపిచ్చివాల్మీకి
 కివ్యాసాది కవులకీనాటకవిరచనోన్మాద మేలపుట్టలేనో కవిగర్వభా
 ములగు భారవిమాఘులుకన్నయభట్టు తిక్కనపోతనపెద్ద నామలున్నె
 న్నరుమిట్టపముఖులు నాటకవిరచనమసంభా
 వ్యమనిఁజల్కనిపనియనియు మానివేసియుండురు విప్పించుట
 వలెగద్యముకన్నఁ బద్యమరచించుటకష్టము- పద్యముకన్న పాటయొ
 నచూడకష్టము- నాటకవిరచన మధమమైననేమి యుక్తమమైననేమి
 దానిలోపాలోపములతోఁబనియేమి- కడచినదానికివగచే- లోకైకకవు
 లునాఁ బరఁగిన పేక్కియర్కాళిదాసుల కృతులలో విచారించినచో
 పేక్కియరుని హేమెట్టును గాళిదాసుని శాకుంతలమును నిరుపమాన ప్ర
 ఖ్యాతింగొంచినందున వానిఁగూచి- కొంతచచిఁపవలసియున్నది- హే
 మెట్టు డెన్నాఁకఁదేశమంతటిలోను వానివంటి దుమాఁగుడులేడుహె
 రేష్యాయీ సంగతిచెప్పుటకు సమాధినుండియో ప్రభువాదయ్యమేలేచి
 రానక్కఱలేదనియనుటఁబట్టి యదివఱకేరాజు బలాత్కారముగా నతని
 తమ్మునిచేఁ జంపఁబడినట్లందఱికిఁ దెలిసియుంటున్నట్లము- వాటియు- హే
 మెట్టు కావలసివెట్టివానివలెఁ గన్నబైదనని తనచెలికాంక్షతోఁ జెప్పి
 యున్నాఁడు తనతండ్రితో నోఫీలాతననడుము హేమెట్టుపట్టుకొని యెం
 తయోప్రేమఁజూపించి యెట్టకేలకుఁదనయందలి మోహమువిదల్చుకొ
 న్నట్లు కాన్పించెననిచెప్పుటవలన హేమెట్టునకుఁ దనతల్లియుఁబి తం
 డ్రియునొనచిఁన చౌడకన్యముంబట్టి సరిసారభోగములందు గాఢవిరక్తి
 కలిగె నుత్తముఁడగు తనతండ్రి జంపి తనతల్లింబెండ్లాడి రాజ్యమాకృ
 మించుకొన్న తనపితండ్రిఁబొలయించి పగఁదీచుకొనుటయే తనబ్ర
 తుకుంకు సాధకమనిశిశ్చయించి వెట్టివానిపలెనటించుచు నదునువేచు
 కొనియుండెను హేమెట్టునకుఁదనపితండ్రియొనచిఁనదుమాఁగఁతఁవా

కి మఱినా పెక్కొత్త పెన్మిట్టికిని సేమెట్టువెట్టివేమగునకు దమదున్నయ
 మే కాగణమచినిశ్చయముగా దలియును సేమెట్టువెట్టుమనువలె
 మానుచుసంఘముపై సనహ్యచడను- లోకమునున్నపంపగోరెన బుద్ధుడు
 భార్యను రాజ్యభోగము దృణశ్రీయముగిరి బరిశ్యించిచట్లు సేమెట్టు
 ట్టుతావిట్టువలచిన యోఫీలానువఱియు దనజీవితేశ్చుగూడ బాశాస్రు
 డగు తనపితతండ్రింజంపి తనతండ్రియుణము తీచుకొని కెంచెడనాడెను
 సేమెట్టుధరాత్ముడు మఱియుచిత్తు పాడు సేమెట్టుయొక్కపినతం
 డి ప్రతిక్షణము తనతప్పునకై పశ్చాత్తాపహంతుడైయున్న స్వభావ
 ముగ దుష్టతచేనాత్మగ్రుడ్డకై సేమెట్టుబొలయంప నిశ్చయించెను సు
 గుణసాంస్కర్య బుములంబరిపూర్ణుడగు తనతండ్రిగొడిచి దుగుణ
 భూయిష్ఠుడునుగురుపియునగు తనపితతండ్రి స్తనవల్లివఱిగి తనతండ్రిం
 జంచుట సేమెట్టునకు బ్రతుకునందు రోతొలుట్టించెను దనతల్లితోబో
 లిసన్నునకుగూడగూడని సరిబంధముంట శంకించియొకాడోలు సేమెట్టు
 ట్టు తనతల్లిగదిచెంతనధికరాత్రయిన నొటిగడగిరి పోలిసన్నునకు
 గొట్టు పొడిచిచంపెను సేమెట్టులోకులందరిచే మిక్కిలిచేమి పంబడె
 గాన సతనికిబాహుటముగా హానిచేయుటకాతని పితతండ్రివెఱచెను బ
 శ్చాత్తాపవశయందు డైవశ్రీధరాసముచేయుచున్న పామదుర్మార్గుడ
 డు చంపబడినదతియందుట కిష్టపకకుంటచేధమకొట్టిన సేమెట్టుదె
 వనునకు మొక్కుచున్న పినతండ్రిరాత్రి నొటిగడగిరి దొరకినప్పటి
 కి జరిపకుండెను మఱియు నోఫీలాతానలచి వలపించుకొనిన సేమెట్టు
 బొలయించుటకు సేమెట్టుపితతండ్రి యింగ్లాండునకు బంపుటవినినిరా
 శచెందిచ్చె పోయెట్టి వెట్టికిగాగణమాపె తండ్రి యాకస్మికముగా
 సేమెట్టుచేజరిపబడుటయని సేమెట్టుపితతండ్రి భ్రమవడెను బుద్ధు
 డు పట్టాపవీనిచ్చెను మనుజుశవముంజూచినపుడు తనసారసిబ్బిం
 చిట్లు సేమెట్టుసమాధి దెంగట హారేష్యానుబ్రష్టించి యాయస్థిరమా
 నుష జీవితముపై మిక్కిలిరోతొపడెను మఱియు దుష్టశిక్షగావించి లోక
 మున సదుపకారమునేయుట యేజన్మమునకు సాధకకతయని నిశ్చయం
 నోఫీలాకువలపుజాబు వ్రాసినతరువాత చూగిగడలిసెను- సేమెట్టుతల్లి

దనపంశమునాల్పిత్తాః జీవితకుష్టాదుస్సహస మొక నాటకముగాఁబ
 న్నుట లోకులకునునీతిబోధక మంతమాత్రముంగాదు వత్తియునేఁబడి
 యేండ్లకు మించిననయసుగల్గి తనయన్నకుదోహముఁగాపించి పడినె
 బెండ్లాడి రాజ్యమాకృమించుకొన్న తనదాజకన్యముం బ్రోక్షణము
 జరిగి డెచ్చుకొనుచు బళ్ళార్తుఁడగుచు భగవంతునిదన నేనమ్మనై
 చుమని ప్రాణింతుచుంటచే హేమలక్ష్మిపినతిండ్లిహేమలక్ష్మి న కోశీలాను
 బెండ్లిగావించి వానికింబట్టముంగట్టి తానొరసిలియుండక పు యమిక్కిలి
 హేమలక్ష్మింబోలయింపఁ జూచుటప్రాప్తస్వభావము కానేరకకవేళఁ బూ
 ర్వగాధనననఁచి చేసిననువేక్కియయని నెంటినుహకవి యంతయనంద
 భకముగా నొకపడుచునానియస్సహసముచేఁ గులనాశేమగునట్లుముఖ
 పర్యవసాన నాటక మొకచుట సునీతిబోధన ఫలకమగుకావ్యమునకేర
 లనంపుటెన్నె నొకకోడెకాఁక యెలవవ్వనివ్వలచి యుండియుంబిటుకొం
 చెము కూఁలఁగునవనునట్లు మనీష్యరాహుకమగు జ్ఞానవైరాగ్యములగు
 పనుట నూర్చియకావ్యభావము కానేరదనున నార్యములనెరవేచుక
 దైనమొకటికలను దానివశముననర్వము జరుగుచున్నదని స్పష్టమగుటకు
 జెప్పిన హేమలక్ష్మి తనతండ్రిమరణములకు మత్తియుఁదన నట్లిదనమనఁగిం
 జి పెండ్లాడిరాజ్యమాకృమించు కొనుటకాదె నవే. కారణమనినప్పుడు
 గడిచుకొనుతలగు మాంకుఁకిచిత్రము - సకలకార్యములకు నై నపేక
 తకయను వృద్ధవిశ్వాసము గలవాఁడేపనికైన నంతగాఁ జేవచ్చునయత్తు
 మొకరింపఁజాలఁడు సుఖపర్యవసాన నాటకములలో సుఖమగుకములఁబ
 న్ని ప్రాత్రములకుఁ జూడగుమోమాల బ్రోక్షణమునొత్తియగుట లేనప్పటి
 యిహములో దుఃఖావసాన నాటకము భూమికలకెట్టి లోభభక్తిమరణ
 ములకృష్టాపిష్టపరమధుకలమనితెచ్చి పెట్టుకొట్టవై పరత్యమేమన నమ్మును గా
 నితో గంగిళ్లమునకుఁదొలుక నొక ముఁదపలివారి వాఁకాఁతుతోఁగూ
 డిబలియచ్చి మాపదపఁజూపఁక నేత్రములకానందము లేక లోకోపకార
 నీతిబోధకమా తిరకవితానప్రభుకొక నన్నియ నూయొకదుష్టమిఘనము
 న్నక్షోమురాచుచుగను తోమలేకపోవదనునట్లు కి యివేక పువడుచు రా
 చకొడుగునంక పేరుతోఁ జెనఁగొఱుకొరము కఁదులొచుట యోశీలాను

హేమేట్టుండరింనుటకై వానిపితరంజి గూంగేయ కేశమునకుఁ బంపి
 వేసివట్టు స్పష్టముగాఁ దెలియఁబడెనచో నాపె గూత్రహత్యకుఁ దగిన
 కారణము నాటకమునకుఁ గవదుఁ గదా మేలోపములెట్లున్నను లోకము
 లోఁబ్రోక్షులగుచున్ హేమేట్టు నాటకంబులనుట నుత్తమమనితలంచి
 నపుడునేఁగాదనఁజెల్లునా- హేమేట్టున టి పూడితునకునయ్యమగఁ జడి యు
 పన్యసమిచ్చుటయు మఱియునామాటచొప్పున నతఁడుతనతోఁగూడఁన
 సకులము సంతయుం గల ॥ంచుకొనట యట్టికథయు కాదుకైన ననం
 భవముగఁబోఁచదా- కథకుఁగాల్పేతులు లేవీలోకములోఁజరుగని యానం
 దభకములెవ్వ- తక్కినయగళములజోలివీకేల- కవితాచాతుర్యమెట్లున్న
 దనఁ జేక్కియరుని కవిత్వప్రతిభ కుమాతాకంఠ ప్రభకును లోపమెవఁ
 డెంచఁగలఁడు- చేక్కియరుని నాటకములు కావనిశంకింపఁ జడవయవిత
 ప్పదక్కి-న యిరువదిమైదింటిలో నీతిలోఁగళములు కెరియులేనియన్న మ
 టిమా లేన్ను పైమనుజువనవనుటకు సాదియములేదు. నీ ॥ ప్తాననారమ
 నుచది జగముననాటక రాజమనవచ్చును- లోకులకున్ ములవల్ల స్మృతి
 యు నీచులనుండియు నొక్కతేరుగనే నీతినిజోపించనచ్చుఁగాని యుత్తము
 లనప్రతికానముల నీతిగఁటపట పండితాభిరుచి- నీచులదాప్రతికానమ
 గపచి నీతిఁజెల్పుట పామరశంజనము- కానిదానునినాల్గునాటకములలో
 నతనివికానముకొన్న మాంవికాగ్నిమిత్ర ప్రహసనములుగాక తక్కిన
 రెండిటిలో ననేకపండితుల యభిప్రాయము శాకుంతలముశ్చేషమని-కాని
 విక్రమోద్వేగీయమే మేలుగఁగన్బట్టెడు- భరితలుండగా నన్యవైరుషులఁ
 గవియుగోరుట భార్యలకెట్టి తప్పభరితలకుఁగూడ భార్యలుండగా మ
 తియొకతె గూడనెంచుటయట్టి దోషముకాదోకో-వైరుషుండింకోకతె నా
 సించువట్టు శ్రీవేంకటనిఁగాంక్షింపఁదగదా-యఁ దాన్యవగుండిన నానే
 రమునై చుమని భార్యపాదములకుభరిత మొగ్గుకల్లు వానిగలపిత నా
 తప్పొచుకొమ్మ భరితపాదములకు భార్యమొగ్గుట సరసముకాదఁ
 ట- శ్రీకీఃపాతిప్రత్యమవలె బురుషున కేక పత్ని ప్రతముముఖ్యము కా
 నేరవో- మొక్కకట్టింకోకోకిముక్కతగునా- భారతీయనాటకములలో ద
 ట్టిణనాయకీయము సభిసదులకు దుష్టవీరోధకము- విక్రమోద్వేగీయశా

శుంభల మాలపికాగ్ని మిక్రిములలో నాయకులు వేశ్యనకడు వేశ్య
 కూతునకడు వేశ్యావేషముననున్నదాని నొకడు క్రమముగావలచి
 యగ్నిహోత్రినామగాఁ బరిణయమాడుకొన్న భార్యలనొందించిరి. శా
 కుంతలమన నఖిలతోఁబూలుగోయుచున్న శకుంతల తేనెటీగకుజడిసి
 చెలులన్నాయమునకై పిలిచినపుడు విదూషకునితోఁగూడఁ జెట్టుచాటు
 నం బొందుచున్న సార్వభౌముడగు దుష్యంతుఁడు పురువంశపురాజు భూ
 మినేలుచుండగా ముద్దురాండ్రకైవడవజ్జ సేయుచున్నాఁడు రాయనికత్తి
 జలిపించుచు నాపెనటికుఱుకుట దెంతపరసము- కనికరమాముద్దియ య
 దివలకచట రాజునక్కియుంట యెఱుంగకుండనేని యతనికూకస్మికౌద్ధ
 ల్యమునకు జడసియుక్కపెట్టునఁ బ్రాణములు గోల్పోయియుండును-
 బ్రాహ్మణులు కణ్వమునికూతుఁడే నాతిథ్యమందుమని రాజునకుఁ జెప్పిన
 పుడు తనలోనరియె యాపెజూచెదననుకొన్న రాజుపూలమొక్కలకు నీ
 రోవ్యుచున్న శకుంతలఁజూచి యిదేకణ్వముని కూతుఁరనిచెట్టు చాటు
 నఁబోచి యాపెచక్కదనముఁజూచి యూటలారుట తనవంటియుత్త
 మక్షత్రియునకహంమైన పనిగాదు- తపస్సుబాగుగ జరుగుచున్నదాయ
 ని రాజడిగినపుడు శకుంతల మునికన్నయయ్యుఁ బ్రత్యుత్తరమిఁబోక
 వేశ్యాకవ్యవలె సిగ్గునటించుట బ్రాహ్మణ్యకులాచార విరుద్ధము- రాజు
 చేదపోవనరక్షకై నియోగింపఁబడిన ధర్మాకాధికారిని రాజనీచునివలె
 దబ్బరవలుకుటనుచితము- రాజుతా రాజభృత్యుడనని చెప్పకొన్నప్పుడత
 నింజూచి శకుంతల శృంగారలజ్జనగిపచుఁ చుఁ బండ్లిగిలించుట మఱింత
 యనుచితము- శకుంతలానీఁందీ పచ్చెడునని నకియలురాజునన్నిధిననం
 గా నైసనాకేమని చిరాకుపడుటోకరసమా- యిత నానోరైతీరుటకవ
 కాశమున్నదని రాజుశకుంతలవేల్పు సానికూతురని తెలిసిపైసనుకొను
 టచే నంతకుముందాపె మునికన్నయని తెలిసియు మోహించుటజేన్యా
 యము- శకుంతలంజూపించి ప్రియంవదరాజతో మఱేమడిగెదరని ప
 ల్కునపుడాపె న్నకుంతలవేళ్లతోఁగొట్టి సానిటక్కగిపచెను- కేవలక
 న్యకకట్టి చమత్కారము తెలియుట స్వభావవిరుద్ధము- మన్మథవ్యాపార
 మువకడ్డగు ఘోరతనీపెచేఁ జేయఁబడఁదగినదాయని మునికన్యకలతో

రాజులపాత్రముగాఁ బలుకఁ నా-కన్యలకు మనస్థానావహారముచేసఁగఁగలము
 తెలియుటకుఁ ఇప్పటికిన్ స్వకంపముచి రాజుకన్యకలతో నిగూఢావ
 యువగాఁగఁగము నేయఁదగునా- శకుంతలకుఁ దానుంగరమిచ్చుటచే నాపె
 వృక్షసేచకముగామునా) జెల్లుతీచఁగలదో-విరజాశివువృక్షచేడుచెట్టునఁ
 బడునట్లు వేల్పునానికూతురు కన్యకమునియొద్దనున్న దనుపోల్చి-బాగుగలే
 దు- జెల్లుచెట్టుకన్న బొమ్మచేముడుదొంగ కొంతయొప్పునేమో- పూ
 వు-చివురు-తేనె- పండులతోఁబోల్చి కూడదువృక్ష సాబంధములేని ర
 గిసముతోఁబోల్చునేను నీకోర్కె-యిప్పుడనుకూలించెనని విడిపాపకుడునుట
 కన్న నీకొట్టనేనిలోఁబడినదన బాగుండును- సవ్యులాటకచ్చ మాటని
 జముగనెంచుమని రాజవిమాపకునకనుట శీరోదాత్తలక్షణముకాదు-
 రాజుపొదలోఁబొంచుండి శకుంతల-తావ్రాసిన వలపుజాబుఁజదువఁగానే-
 యుట్టిపడ్డట్లు వచ్చిమనస్థానమునింపఁగలదేయుచున్నాడుగాని స్వగు
 లఁబెట్టుచున్నాడని మైబడఁబోవుట దెంతవైదికపునరసము- శకుంతలక
 న్నెయ్యయ్య నందఃపురస్త్రిల నెడసియుంటగ్గఁగఁ రాజనిసానిస్త్రి యగు
 టచే మస్వఁబడిన దానివలెఁబల్కినది- కేవలకన్యకకట్టి పల్కునవ్వభావ
 మా యొక్కమంగలినలె- నీకువిరదుమనా నీకాహుతినుకుమనాయని రాజున
 రసమునకు మొదలిడుట యెంతబాగున్నది- మట్టమధ్యాహ్నపు వేసవి
 యెండమందుచుండగా నిషిద్ధవేళనసంయోగమున కేవలచుటయనుచి
 తము- క్రియయంతయునుక్రగిసిన పిదప నాతండ్రినిట్టిపనిచేసి యవమా
 నింపఁదగదు నాసఖులనుకూరించెదరేమో యింకనన్వేషింపుమని పోద
 జారయనునట్లు కేవలకన్యయనుట యన్వాభావికము- కాను కేలికృత్యము
 లిట్లు బాహుటముగారంగస్థలమునఁ బ్రదర్శింపుంచుట మిక్కిలితగనిప
 ని- దృశ్యకావ్యముచందిట్టి యనౌచిత్యమువఱిఁ సరాదు- బలత్కారము
 గా నాపెనాపుట- యుండుము గిడిచెదను నీనాతెఱుతేనెఁగోలనీ యనిత
 లపడుటయు సభాసదులకు లజ్జాజనకముకాదా- యిట్టియసభ్యములు ప
 చు- ప-కగునా- పోదవయిట నాసేమమరయ గొతమివచ్చుచున్నది నీవు
 చెట్టచామర దాగుండుమని శకుంతలయనుటచూడగా రాజు శకుంత
 లను శాస్త్రకీర్తిగా గాంధర్వవివాహసూడినట్లు కనపడదు- సానిష్టి

తోంక నరసమూలంకు (21) - శకుంతలచెప్పినట్లు రాజుచెప్పించుట దాగు
 టయు కళింకలోదాగి యట నేలమూటివి నాయకనూకదినునున్నాన
 ను విజులించ నము- స్థానికమునెక్కోటవట్లను- సంతానమునకు నలతా
 పలయమా పొగియి- బుద్ధిగమునకు విల్చెదననియ- పొస్తిముగాబ
 ల్కు- శక్తి యదిను- కేక క్కె- కేక క్కె నున నానిరాచుకుదక్కి- మునికన్నెయకె
 ట్టుండును- రాజశకుంతలకెంత మాన్రిముట్టువకమే తనరాజధాని క
 రుగుట కాముకన్నే హాస్వాభాన విరుద్ధము- ఇష్టప్రవాసజనిత దుఃఖము
 లు సమస్తహాములని బ్రహ్మచారియనుట యనుభవవిరుద్ధము- రాజశ
 కుంతలతో నహస్యసంభాగ మాచరించుట యొకవర్సరమాదనున కాశ్య
 పుర డెము గ క శకుంతల నిండు చూలా లై న విద ప
 గూనంగలి నేలిసికొనియానంత యైన దనతో జ
 గిన పృథ్వింతముదెలువని దుష్కర్మతునియొద్దకు యాకాశవాణిన్న మిత్ర
 యాపెంపెను- శేషానందోస్థిల్లాడుటకు సిద్ధముగానన్న కూతునత్తివా
 రింటికెట్ట కక్షిమ, నె సంబంపునా- పురాణములో చెప్పినట్లాపెన్ బుత్ర
 హేతంబుగా బంపుట కేమియభ్యంతరిమా- యోభ్యవలమొక్క- లంఠా
 మిమ్మునెంతయో నేమిమ్మోదెంచిన యీశకుంతల యర్థవారింటికే
 గు- నాపెకుమీసెలనొనంగుడి యనికాశ్యహనివంటి సంయవధని పిచ్చి
 వానినలె చెటతో మూట్లాడునా- మలయకటోన్మాల్లిత చండనలతవలె
 నిన్నెడసి వేలుచో నేనెట్ల బ్రతుకగలనని శకుంతలయను నుసమాస
 ముకి స్వహ- బండియొబట్రియో చేయరాదానిండుచూలాలై న కూతు
 న్నాలించకనంపనేల- తనకంతభర్త్యమున్నచో రాజనొద్దనుండి యరదము
 నె దెప్పించరాదా- కాశ్యసమునియంత మోటుతనము చేయదగునా-
 యొకవర్సరములోపల్ల దానెంతయోవలచి కలసివత్రిలోకై క సౌంద
 ర్యవతి నాశ్రమమటచుట్టె- రాజొననికన సాధారణకృత్యమైన సర్వ
 లోకవిదితహోగదా- రాజశకుంతలగ్గనగుజుట యేరికిందలియగుండు
 టెట్టిక కథయెంత యసంవభాము- రాజొకసారిమాత్రమే శకుంతల
 స్తతఁగూడె- నిచ్చుమకనుటకు సిద్ధముగనాపెనచ్చె- నాపెకుంగొడుకుపుట్టె
 నేని తక్కి-భార్యలక నిష్టముగా వానిన్యవరాజగా నేనకచకవలసియుండు

జనకుఁడప్పించి భార్యలవలన పంతునముఁజేయఁదానొక సారిదొంగిలనము
 నఁ గతకిఁ శకుంతలకొకవేళఁ దనపేల్కిన్గొడుకొ దవినచో నానికేదనము
 దుసలి తనమునరాజ్యమప్పగించఁ గోరయోరాజు శకుంతలన్దొంగిచూడ
 నెంచి తుడకొకననచులోన దేండ్ల పిమ్మట దన్ను లోలి న కొడుకు గాం
 చిన శకుంతలంబుచి యపెన్గొడుకుతో నింటికే దెచ్చుకొన్నట్లు బీజకా
 యపీచువలె కథముగింపఁబడియె- రాజుశకుంతలంబునామన వాసిచూ
 చునేమోయని భయంపడుటయుఁ దోచినేకనకుపంతునములేదని దుఃఖ
 పడుటయుం బిచ్చికళలుకానా- శకుంతలంబెంచి యెంతయోపీమించి
 యాపెం దుష్యంతలొకదకంటెన కాశ్యపముని దుష్యంతఁడొ పెన్ని రాక
 రించెనని శిష్యులవలనవినియు నాపెయోగక్షేమ ముండుకొరకుంట తో
 కవిరుద్ధమా- తనజీవితంతగా జడిసి రాజెల్లు శకుంతల నాపెకొడుకుతో
 కగిలోనండుకొననో- యీరాటక మెంతయు ననవధికగా నున్నది-
 నాటకరచనమందుఁ గాళిదాసుఁకంతగా శక్తి చూపెను- కాళిదాసునినాట
 కములకిన్న సతనికావ్యములుబాగున్నవి వానియొరఘంశములో మూ
 దువంతులమెరుగుల శ్లోఘము- కాళిదాసుఁడు క్యోతిమమునందు వైద్య
 మునందు ఛదోంలంకార శాస్త్రములందుం దలపాంశిత్వముఁ జూపుట
 కొఱకుఁ గొంతగ్రంథరచనఁ గావించినట్లు ప్రసిద్ధింజెందెను- పేక్కియ
 కొన్నకలల్యుకక్కి- వలెమునుకావ్యమందలి కవితాశక్తి గొనియాడవే
 నోల్లచూపు- దేవుడంతటవ్యాపించినట్లు పేక్కియరుని పూజనీలమా
 నుమానుభవమునందెను- పేక్కియరుకనిపెట్టని మనమ్యానుభవములే
 దు- సకలమానువసంఘము న్యోనించికోధించి తచ్చేష్టితముల నొకులకు
 లక్షటల్లెముగ నెల్లడించెను- కాళిదాసునికవిత్యమందు బూర్వలుతో
 క్కని క్రొమాగఁ మెద్దియులేదు- కొంతవలకు జయశేనభవభూత్యాదు
 లునవీనభారతీయకవులలో స్వతంత్రులుగాఁగొన్నించిరి- పేక్కియరుఁడు
 స్పెన్సరుని కవ్యామునంతయో కొనియాడుటవల్ల పేక్కియరుని కంటెఁ
 గూడనెక్కుడు కవులుండియందురనుటకు సందియములేదు- భారతీయనా
 టకములలో మృచ్ఛకటికా వేణీసంహారములు మిక్కిలి రమ్యములు
 క్కితుని భాసములు శాక్తి ద్దములు వివాహములు లెన్

న వి గ్రహ ము ల్లా కే గి య స య బ ర ము తే కాంత సేవ ల
 సిరమ్మ నాలక ములు గట్ పేసములు భాగవతములు బొమ్మలాటలు మొ
 దలగు వి జనలకాన్తి క్యలుద్దయు వేష్కయు గిరిగించుటకై వైదికసాత్ర
 తా వాకికి కమములందనాదిగ నాటకరూపములుగనున్నవి నటులకున
 భ్యులకుంసూత స కల్పవళిమున దనములుపట్టించునది నాటకము శ్రమ
 క్రమముగ నాగరకముదిరిన కొలందిరాజక విశేషములు పలచూసం
 దొడంగె- సహజముంగినుగొనటకన్న గృత్రివమునూచుకు మిగు
 లువేష్క పడుట పానురజనస్వభావము-వశీయునూరకగ పడుక క్క శ్చదుర
 రయఁడుగాని వదిలాకల్పకై నె గుక్క-ప్రతిమన్యోని యంటునుంచుకొని య
 పవేకియన్పర పడుచుండును- దేవుడూహాహాళుగల మనుష్యునివంటి
 నూత్నశిగలవాడనియు- శిశుంతలరవివహకపటమున లిఖితబడిననూ
 క్యభిప్రాయముగ నివేదించునట్లు మఱియునాటకుంగవచించు చీరుసపు
 డా ప్రిస్థిధులుచరించెరచియు నాశ్చర్యనాటకములు భ్రమపడివృథావ్ర
 యవ్రాచూసములకుం నాలుగుగున్నారు- స్వప్నమునదనమననట్లు తా
 నానునట్లు జగదావ్రావమగుచున్నదో చూయునట్లునామే సమస్తప్ర
 పంచాకారమున బ్రహ్మముచున్నదని భరితనాన్వితము సాసారముచు
 చించనట్లు వివేకులకురంగిల్లమునందలి వాకములింపుగా నేరవు- చ
 చ్చిమూలగునదాశిక్ము విప్రవాంఛించునట్లు- మధురగీతముల వినుట
 కు శోక్రిములు స్రవ్యరూపములజూచుటకునేత్రములున్నవరసాస్వరస
 మునచూడటప హ్మనయముగోచుటకై సము-త ప్రసాదితాభినయంతా
 ప్ననగ గవిగాయకశోమముగు నాదిమునులు వేదపురాణవివేచనాది శ్ర
 వ్యకావ్యములవిస్మయంబు భ్రామింతులైన న్సంతసిల్లుచు నీవగ్రహించి
 సత్కా-లక్షణము నేయుచుండురు- కం॥ పట్ట డుకొప్పనుమీదికి మట్టి
 చినచన్నగివయు మిలంబునగాడ్యుల్ నట్ట డుకడుముతేనియ, లుట్ట
 డుమోషమును కెందమునింపంగిన్- అనివేతనచెప్పిన పోయముంబున
 కములోనూచినంత మాత్రముననభకస్థురణముచేసట్టియందముగలప్రీ
 మగమున చూడకభవించును- మఱియూచద్యము నాట్యధవకమున జ
 దువునెడ శ్రోతకట్టిచేడియ కన్నులగట్టివట్టుండు- సర్వశాస్త్రాధికామ

ఋంగకశ్వమన్న నెట్లందునో తెలియనివాని కశ్వమునగపచి యశ్వ
 మననిట్టిదని చెప్పినప్పుడుగదాబోధపడు నశ్వశబ్దార్థమెఱింగినవాని క
 శ్వమూర్తి మనస్సునకువోచును- మఱియునట్టిచాడశ్వముస్వధార్థ
 ముగఁజూచునెడ వానికశ్వమననేమో మఱింతస్పష్టమగు- గాని- వానిక
 శ్వమని గాడినఁజూపినచో నమాధానపడఁబో- డశ్వశబ్దార్థమెఱుంగ
 ని వానికశ్వమని గాడిదెనగపచి నప్పటికేయశ్వమని నమ్ముకొనును-
 యధార్థముగ నేనాఁడోయున్న శకుంతలనిప్పటి వారికఁజూపశక్యము
 కాదుగదా- చదువుకొన్నవారికి మాత్రము పైపద్యము చదువుటచే గవి
 వణిఁచినతీరున శకుంతల గూఢమనసున స్ఫురించునుఁగాని పామరుల
 కట్లుతోచనేరదు- రంగస్థలమున నొకఁడుగానియొక తెగాని తాశకుంతల
 నని వాలకమువేయుట పామరులనోత్రసపుచ్చుట- మఱియుఁబండితులకు
 సవ్యపుట్టించుట కానిరసోత్పాదకమెట్లగును- దుష్యంతుమహారాజు నేన
 ని యొక పేదముచ్చె కిటముం బెట్టికొని నటించుటహాస్యాస్పదముకాదా-
 కాబట్టినాటకరూపమునఁ జదువరులకు మఱింత వెల్లడిగఁ బదార్థములనె
 లుపఁ గవులుకావ్యము లొనచిఁనప్పటి కాకావ్యార్థము మఱింతప్ర
 చురపఁచఁగోరి తేనెకుమఱింతతీవ్రకలిగింపనెంచి బెల్లముకలిపినయవివేకుల
 వలె రంగస్థలమున సిగ్గిణివాలకములు వేయఁజనదు- కం॥ అలవాటుకాని
 పయ్యెద! వెలిముచ్చెతోడవులు నెరవు-వెట్టినచన్నలోగలసిగ్గిడిజేబె శకుం
 త ల య ని డ బి బ్బ చ్చి చూ చు - ద్ర దా బ య యూ రే - యొ క
 న టు ం డు గా ని లే కొ క్క న టి గా ని చ త్వు రి ధా భి న య
 ము ల న్ ర ం గ ము న స భా న దుల నవనంబుల స్రీంపవచ్చును-
 దుష్యంతుఁడు- రథమునకుఁ బూర్వబడిపర్వడు గుఱ్ఱములఁ దోలుపారభి-
 యడవింబకుగెత్తుచు శరపశన భయమునమెఱఁ ద్రిప్పివెనఁ జూచులేడి-
 పూలమొక్కలకు సఖయలతోనీర్వోయు శకుంతల- మొదలగుభూమికలు
 చేనాటకమునఁ గవినణితవస్తువులఁ బ్రత్యక్షమొనపఁగ గోరినచోన
 య్యవారిం జేయబోయినఁగోర్తియై యపహాస్యకరమగు- బోనీ- యొక
 వేళఁబామరరంజనముకై వేషమువేసినపుడే వేషముకెవ్వరహఁజ్ఞాతె
 లియఁదగినది- లొంబడింజుముచునలి వేషమునై భేంజబాలుఁడు వేసినబా

గుగనుండునా- కుల్యాంగనావేషము కులటగైకొన్నచగియుండునా- యరు
 పేదచక్రవర్తి శీవినెట్లగపచకఁగలఁడు- మగవాడొయ్యి వేసమూనిపై
 టసమకొనఁజాలునా- యాడుదిపురుషగాంధీర్య మెటుచూడఁగల్గు- గొ
 డ్రాలుకాన్పుకొప్పలెటుచెల్పు- బండితపామరరంజకములు గాద్యశ్యకా
 వ్యములు కల్పింపఁబడియెనవి చదువుకొనిపండితులు మఱియువానిబట్టి
 వేసిన వేషములకుంబామరులు స్రంజిల్లుచున్నార- లడ్డమైనవారలువేష
 ములువేసికొని రసాభాసముచేసెదరని యేయాహించి కాబోలునాట్యుల
 యొం ముసలచేకాన భరతమునిగాని సంగీతకావ్యముగ రామాయణమొక
 చికనవాల్మీకిగాని నాటకంబులొకచకకుండెను- కాళిదాసప్రహసనమొక
 బూతుపంచాంగము- షేక్స్పియరువలెహాస్యరసమంత వృదువుగా భారతీ
 యకవులెవ్వరైనం జెప్పంబాలకుండిరి- నాటకములందుఁబాఠ్యవిక్రీక మవ
 శ్యకతకావ్యము- చతుర్విధాభీజయములలో లోకవ్యసహారముం దెల్పు శ
 ధ్దమాత్రముగాక కావ్యనాటకాదులు గూడవాచకాభినయముగను- సందు-
 కేసరివాక్యోచ్ఛ్వాసము లోకభమి- రాగయుక్త వాక్యోచ్ఛ్వాసము
 నాట్యభమికనాఁ బరఁగు- సట్ల- తక్కి-నయాంగికాంగ హాస్యసాత్వికాభి స
 యములకుఁ గూడ రెండేసిభక్తములుకలవు- సామవేదమునకుప వేదము
 గాంధర్వవేదము- దానికేరెండవపేరు నాట్యవేదమని- యభినయప్రధాన
 మగునాట్యవేదమున వాచికాభినయముగు నాటకమునందు గీతవాద్యస్ప
 త్యములుపయోగింపఁబడును- గీతవాద్యస్పత్యములు సహజములని కృత్రి
 మములని రెండువిధము-లందు- దైవస్పృష్టములుసహజములు- మనుష్యక
 ర్మితములుకృత్రిమములు- మయూరచాత్రపిచ్చాగకొంచ కోకిలదద్దురగ
 జభ్యములు సహజములు- వానిననుసరించియేపఁ చికని సరిగమసధనిసంజ్ఞక
 సప్తస్వరములుకృత్రిమములు- మేఘగిజకసము- పక్షిరుకము- మృగారా
 వము- సదీప్రవాహభ్వని- వాయునిఘోకసము మొదలగునవి సహజగీత
 విశేషములందు స్వభావముగాను దాత్తానుదాత్త స్వరితస్వరభేదమును నవ
 రసములుండును- బ్రాణిబుల్లసముగ నున్నపుడుగాని- లేక-తిమియూహం
 బరశ్యరముందెప్పుఁ గోరినపుడుగాని- లేక- పాథపడునేజంతువైనఁగాని భ్వ
 నిదేయుటసహజము- మనుష్యులుకాలము క్రిమమునఁ పమబుద్ధివిశేషము

చేర దమముఖధ్వనివి శేషముల సచ్చులుగ మఱియు హల్లులుగ నేపక చిహ్న
 వానికిస్వరభేదము నిణాకయించి- రట్లునియతస్వరవి శేషములతో వణకము
 చ్చుకొంచుట కృత్రిమగీతము- నేదపురాణేతిహాస కావ్యాదిగద్యపద్య ప్ర
 బంధములన్నియు మనుష్యులు సరస్వరముండమ యూహలవణాస్వర మా
 పములుగాఁ ప్రచురించు కృత్రిమగీతములే- కతధ్వనిగాక ప్రామలత
 క్కు-నవయనములచేరిను మఱియునచేతనముల కదిలక చేతనోదవు శబ్దవి
 శేషము సహజవాద్యము- కృత్రిమగీతానుకరణముగ మనుష్యులుతతా
 సద్ధఘనసుషిరభేదంబుగ నేపకచిహ్నశబ్దవి శేషము కృత్రిమవాద్యము-
 కంటికగపడు సమన చేతనాచేత నాకారచలనవి శేషము సహజనతకాన
 ము- కృత్రిమగీతకృత్రిమ వాద్యానుకరణముగ మనుష్యులుజేయు కరచ
 రణాద్యనయవచలన వి శేషముకృత్రిమనతకానము- వినికివల్లగీతవాద్యము
 లును జూపువలన నతకానముండలియఁబడుఁ గానగీతవాద్యములు శ్రవ్య
 ములు- నతకానముచాక్షుషము- వీనులుంజూపులున్న సాధకముగవివే
 కులు సహజకృత్రిమరూపమగు తౌర్యత్రిక మునుండి నవరసాస్వాదనమొ
 నచెడదు- సంగీతరస మెఱుంగనివాఁడు దుమాఁగుడు వానివ్యవస్థాసిం
 పఁజనదని పేక్కియరన్నమాట సంగీతసాహిత్య రసమెఱుంగనివాఁడుతో
 కయుం గొమ్ములులేనిపశువను భారతీయవాక్యముకన్న గణనీయము-మ
 టియు నీసంగీతకుతారములతో నానవేసినగొడ్డలు నానవేయనిగొడ్డలని
 రెండుతెఱంగులు- సహజకృత్రిమసంగీతములు వ్రయప్రయాసములతో
 వినుచుంగనుచు వెఱ్ఱియాసందమానందించు చుండియు నాడెముకట్టలేక
 నందిబందియనియుం బందినందియనియుం దెలిసినట్లునటించి యభిప్రాయ
 మిచ్చు రసికమృగ్యులు మొదటిమచ్చు-సంగీతమం దభిరుచియేలేనివారు
 రెండవరకము- లోకమండలిముదిరిన మనుజులలోఁబలువురే రెండువిధము
 లలోఁజేరినవారే- కానిచో-వారలుసంగీతము కతమునశిశువులవలె నా
 కలిమఱువరాపశువులతెన్నునఁ బ్రాణమిడరా పాములరీతిఁ బరవశులుకా
 రా- సహజసంగీతము వలెగృత్రిమసంగీతము ప్రాణులవశవచుకొనఁజూ
 లదు- కోయిలఁకూతశృంగారము- సింహగజాతమువీరరాద్రభయానకం
 బులు- గుంపుసూడిసనానాజాతుల యాహ్నులుహాస్యాద్భుతరబులు- గుడ్డ

గూఢములపు భీభత్సంబును-జిలురాల్పై జిలకలబాటు సెలయేటిమోత
 శాంతంబునిట్లు జగమునవ్వనావముగఁ జేతనాచేతనములునవరసంబులస్తమ
 ధ్వనులందెలిమఁబడును-గాలికేగదలువివిధ స్థావరంబులుభూమిపై-వా
 యునశమునఁబలుకూపులుగఁ దోచుమబ్బులునశ్రుతియు వానిలోనిమెఱ
 పులు- సూర్యచంద్రస క్షత్రకాంతుల్గువివిధచ్ఛాయలాకసంబునను స
 హజ్జులగనాంగికాహార్య సాత్వికాభినయంబు లగపఁచెడు- నిట్లరసినకొ
 లంది సహజసంగీతరసాను భవమగుచుండును- గేవలవివేకులకుఁ గృత్రి
 మసంగీతముకన్న సహజసంగీతమే మిక్కిలియానంద దాయకము- ఛం
 దస్తాలా జ్ఞధాతురాగరస భాషాదినియమముచే నిర్మృక్తమని యుండదని
 యమమున సనిర్మృక్తమనియుం బ్రబంధము ద్వవిధము- గద్యపద్యాశ్రు
 కమగు గ్రంథములన్నియుం గృత్రిమసంగీత ప్రబంధములే-వాల్మీకి శ్రీ
 మద్రామాంబులము స్తశలపులచే గీతపాద్యస్పృత్య సహితముగ శ్రీరా
 మునకు విన్పించెనని యుక్తరరామాంబులము వలనఁ దెలియవచ్చెడు ని
 ప్పటికొన్ని సంగీతకుఠారములు గీతగోవిందమధ్యాత్మ రామాంబులము
 మృత్యుంజయవిలాసము మొదలగు సంగీత ప్రబంధములందు బాలభోధ
 కేషచిఁస రాగతాళములఁ గాంచినంతమాత్రముచేతనే యవియేసం
 గీత ప్రబంధములనియు వాల్మీకి రామాంబుల శాకుంతలనాటకమను చరి
 త్రాదులు సంగీతబంధములుకావనియు రాగతాళనియమితములగు గీత
 గోవిందాదులకుఁ గావ్యగౌరవములేదనియు మఱియట్టియక్షగానములు ప
 రనాహుములు కావనియు న్వానింగళా పాతశాలలం జొరఁబడనీకున్న వి-
 సవరసములననేమో- వృత్తి రీతులననేమో- నాట్యమననేమో- నాటకము
 లననేమో- తత్ప్రయోగమననేమో లక్షణసూత్రములం దెలిపిన భరత
 మునిశాస్త్రమెఱిగి యెఱుంగని సంగీతగొడ్డలు కళాపాతశాల లంబరన
 గ్రంథముల నియమించునధికారు గగ్రహచారవశముననుంటచేతను- నే
 త్రహస్తవిన్యాసమూలమున న్నుత్తరప్రత్యుత్తరములం బత్రికలన్మాత్రగ
 పరీక్ష జరుగుటచేతను- బ్రయోగ ప్రధానములగు శ్రవ్యదృశ్యకావ్యము
 లరసమంతగా బయల్పడకుండెను- సుశాసితసౌష్ఠవములుగల సుశిక్షిత
 సటీనటులచేఁ దార్యత్రికసహితముగఁ బ్రదర్శింపఁజు కావ్యనాటకా

ది ప్రబంధములు సభ్యుల హృదయకంఠసముఖ బాత్రప్రావీణ్యమునూచ
 నసలుపుకట్లు కేవలగ్రాహ వ్రోకన మొరపక జాలను- కాశీపురీవ
 ణకన గ్రంథముం జూచుటకు గాశీపట్టణము బ్రత్యక్షముగ జూచు
 టకెంత భేదముండునో యనుభవశాలులకేయెఱుక- యథాధికవస్తువు
 బ్రత్యక్షముగఁ బరికించినపుడు హృదయమునకుఁ గల్గురసము తద్వణక
 నగ్రంథముంజూచి నపుడుగాని- లేక- తద్వృత్తాంతమున్వీక్షింపుడుగాని-
 యటుగాక- తచ్చిత్రపటముం గన్నప్పుడుగాక లుగునా- సమన వృత్త
 జాత్యుజాతు లనురాగతాళముల సహితముగాఁబాడి రసముప్పతిల శ్రో
 తల నానందపచకవలయునను భగతమునిపద్ధతి బాత్రశాలల విద్యా
 ధుకలకు మప్పించెడ జనుననందల సభీష్టరసపరవశులజేసి యభేష్టకా
 ర్యంబు లన్నెఱవేచకవచ్చుఁగదా- వాచికాంగికాభినయ విశేషంబులన
 పరసంబులక న్వరభేదంబుగ నుపన్యసింపఁ జాలియొక్కవిద్వాంసుడే వే
 లకొలంది జనులన్సాన్వసేనపచుకొని యభీష్టాధికంబులందుచుండ నట్టి
 యాపన్యాసికులనేకులు బయలుదేరినచో వారినంగీత సాహిత్యరసపరవశ
 త్వంబునఁ జొక్కిన ప్రజవారియిష్టాను సారముగ నెట్లునడువకుండును-
 హస్తవిన్యాసమునఁ గలిగించయక్షరము లుగనుటచేఁగలుగురసముకన్నను
 శాశీరమునఁ బాడమునక్షరములు వినుటచేనొదవు రసముచేతితో విసిరిన
 గుండుకన్నఁ దుపాకీచేఁబెల్చబడు గుండువలెఁగోటింతలు పనిచేయదా-
 రమ్మనుండెండక్షరములమాట పత్రిక వ్రాయుఁబడఁగా నద్దానింజదివి
 కొన్నవాని కామాటయొక్క యభిప్రాయమంతగా స్ఫురించదుకాని ప్ర
 త్యక్షముగా నదిపల్కుచున్న యాతనిహావభావములు కనిపెట్టినపుడుదా
 ని తాత్పర్యము సాకల్యముగా బోధపడకమానదు- మఱియునుచ్చాగణ
 స్వరవిశేషములంబట్టి మాటకథకమామాయిచుండును- గనుక నేయపస్వ
 రమునఁ బ్రత్యక్షానముకలుగునని పాణినిమునినలెను- వేయేల-కాకఁ
 బోఁగొట్టినతీగె జొంపమాతిరిగిక్రూటమ్మికై పిల్చెదనని శకుంతలయన్న
 మాటంబున కమునఁ జదివికొన్నప్పుడు స్మృతియుశకుంతలనుండి ప్రత్య
 క్షముగ విన్నప్పుడుంగలుగు రసములతారతమ్యము వేతెల్పునక్కఱలే
 దు. శంకరాభరణరాగ- మాధితాళము- పామా పామగమప

మ (గామ సేవ సేవ) పైకాలము - మరెవ్వరూ - దగా || ఇట్లు వ్రాసిన
 పుణ్య వైశిష్ట్యము పీఠాపై స్వరమును మాత్రముకాలాను సారముగ వా
 రుచుచునుగాని. పీఠాపై మోయించగా యనుసాహిత్యము స్వస్థింప జాల
 దు - స్వస్థియుక్తముగా నాయక్షరములు వినించుట శాస్త్రైక సాధ్యమే -
 శాస్త్రైక రాజా యక్షరములంబాడిన స్వరగమక భేదమునంపూర్ణముగ వ్రా
 యుటకుగాని నాయుంచుటకుగాని యనాధ్యము - మఱియు, కొకని శాస్త్రై
 కమంబుల యొక్క కేళికని శాస్త్రైకమునకు నై జముగ - గుమరదుగానఁద్యా
 గ రాజాముక్త - యన్నట్టితీరున జాలకున్నప్పటికి నతఁడు పాడిన మాపా
 ట కొంతవఱకుఁగెరికినెప్పుడు శాస్త్రైకమునఁబట్టఁగలరు - కవులకవితాశక్తి
 కొంతయైన గ్రంథరూపమున వెలువడి శాశ్వతంబుగ జగమునవారిపేరు
 నిల్పుగాని ర్హారఁగించు గాయకొక్కరులు శాస్త్రైకమాధుర్యమును జతుర్విధ
 వాద్యవిశాలదులవాదనచాతుర్యమును నటినటులనాట్యసౌందర్యమునువా
 రలతోనే చెల్లిపోవును - ధ్వనిగ్రాహియంత్రమున గీతవాద్యములు రూప
 గ్రాహియంత్రమున స్పృశ్యముం జూచాయగాఁ గొంతవఱకుఁపడునిల్పఁబ
 డుచున్నదిగాని తృప్తిక మొక్క - సారి యాకషింపఁజాలు యంత్రము
 కూడఁబుణ్యవశమున నభ్యవేనిస్పృశ్యగీత వాద్యములనొక్క మొగిస్సభ
 నురంకింపఁగల పండితులవిద్య యొక్కొంతయైన శాశ్వతముగ జగంబునని
 ల్పుకొనవచ్చును - నాటకములోని గద్యపద్యములు రంగస్థలమున నటిన
 టులెల్లు చదువవలయును - రాగతాళయుక్తముగాఁ జదువవలయునా లేక
 కళాశాలలం బాఠముచెప్పకేదలబండితులనలెఁజదువవలయునా - యీచదు
 వుంగూచి వచనములు లోకధర్మముగఁగాని నాట్యధర్మముగఁగా
 ని యుచ్చరింపవలయును - రసానుకూలమగు రాగలయలతోఁ బద్యములు
 చదువవలయును చిత్రాభినయముగ స్వరరాగతాళములతో గీతములుపా
 డవలయును - లోకములో సాధారణముగా నందఱుంబరస్వర బోధకై యా
 దుకొనుమాటలున్ జేసికొనునంజలుంజతుర్విధాభి నయములలోనే చేరున
 నుక భరతమువిప్రీతిపాదించిన తిరునామము జగముస్సగీతమయమేకాన
 సభాసదులెన్నిధముగాసంతోషిం చెదరో యాతీరున నాటకమభినయించునది
 నాటకమువాగ్దేయకారైక విరచితముకాదగినది కనుకయథావిధిగామా

గీతాసారే నివసేంపరామ మజేమన- సర్వజలరంజనమగుట్లు యథే
 వ్రమంగా బాడి మూడుచు నెల్లెకితోడ పడుతున గద్యపద్యగీతములుచ్చరిం
 చుచు స్రసానుకూలముగ సటివటులభివయించుచది- రాగరూపకాలపు
 లం బొద్దిపుచ్చుదగదు- నాటకమవలఁబట్టి రాగాలూపకాలపురూపం
 దాళిపాండిత్యమున్నుత్యనై శద్యము న్నాటకమూడువారు చూపరాదు-
 గాజుకుప్పలోని దీపకాంతివలె బొగచివకూరలేరున సాహిత్యమునకు సం
 గీతమతోడ నొక మతొత్తరుచిహచ్చున- గీతుకగద్యపద్యగీతము లొక
 వ్వడు మాటాడుచుంకొకపు రాగతాళాభివయసహితంబుగ వనరంజన
 మగునట్లు యథోచితసంగీత ప్రయోగమున నుచ్చరింపవలయును- స్వర
 యుక్తంబుగఁ బద్యములునక నలయుగాని పద్యము లనక మనడుమఁ దెగ
 బాఁడెడదీర్చుకములు తీయుచున్నచో శ్రోతలకుఁబద్యపద్యస్వయము కా
 కతలపులిమినట్లుండును- గమ్యమృచ్చున దీసిచట్లు రాగాభివయ సహితంబు
 గాఁ బద్యముముగింపవలయు- దూరనినట్లుపఁమితాభివయ గీతవాద్యసహి
 తంబుగాగీతముపాడవలయును- సలక్షణసంగీతనాహిత్యములకుగుతుకసకల
 పండితపామరజనహృదయరంజన మగుటయే- సటివటులుసౌష్ఠ్యసంపన్నులు
 సుశాసితయుకులు సుశక్తితులు గురీనలుగ నుండవలయునని భరతమునిని
 యమించెను- నాటకమనఁ జెప్పింపవచ్చు యథేష్టముగా స్త్రీపరుషవేష
 మాణ్ బురుషుఁడుస్త్రీవేషము స్రంగింపలమునందెకొనుట రసాభాసము-
 గాంధనవేదమనుటచే గీతవాద్యవృత్తకమామలునెఱవేచుట టకపాఠక
 లు బ్రాహ్మణులు కావుననే బ్రాహ్మణావేణాగాధనో గామతోబ్రా
 హ్మణో న్యోగాయేత్తనిశుక్తికొడవెను- మంగళపటహనునను బద్మాసన
 స్తుత వాయించునదియని భరతమునిపల్కె-ను- వీణావాదనతత్వజ్ఞః శ్రీ
 తిజాతివిశారదః తాల్పశ్చా ప్రయోసేన మోహమంగం నిగచ్ఛతి- య
 నియాజనలక్ష్మస్త్రుతియందు బ్రతిపాదింపఁబడెను- గీతుకనెన్నివిధము
 లఁబూచినన్నాట్య వేదాభ్యాసమునకు బ్రాహ్మణులెరుల నహుకలనిచె
 వ్వుకతీరదు- వాగ్దేయకారునకుఁజెప్పిన లక్షణములలో వేదాంగములైన
 ఛందశ్శబ్దాను శాసనజ్ఞానము లుంటచేవేదాభ్యయ నాధికారమిద్విజ్ఞాన
 హామేగాన గానకవితావిద్యా ప్రయోక్తలున్వోలుగాని యితరులుకా

నేరకు- బ్రహ్మసంధముకన్న నెక్కువుగనారదాది మహామునులు- గడించిన సంగీతవిద్యలకుట కొక్కబ్రాహ్మణులే వేదవరసాతనములకునలె గుఱుకొన్నారా. యేమనఁగాఁబుగ్వజు స్సామాధర్వణములయుచ్చారణ మందు మఱియుశ్లోకమకములందు నుపయోగించునది 'వైదికసంగీత మయ్యది. శ్లోక్రమాధీన మద్దానికేమాగియని భరతముని కృతసంకేతము- వైదికేతరజనంబుల వ్యవహరింపఁబడునది లౌకికసంగీత మద్దాని కేదేశ్యముని భరతమునికృతసంకేతము- మొదటిదియథావిధిగ నడుపకు. న్న నదృష్టఫలము రాకపోవుటయేగాక పైపెచ్చుప్రత్యవాయముగూడ సంభవించును- రెండవదేశేశమునకెట్లంపొయట్లు యథేష్టముగాఁబ్రయోగించినప్పటికిఁ జతుర్వర్ణక సాధనమగునని భరతమునిపల్కెను- షేక్ష్మియర్కాళిదాసాది కవికృతులు కళాపాఠశాలలఁ నంగీతనిబంధనాను సారముగఁ పఠింపించుటశ్రేయము- షేక్ష్మియరులోని- Come hither & నుపాటలోగ్రంథమున నొసఁచిన తెనుఁగుదర్శు బిలహరిరాగరూపక తాళములఁబాడువిధము- రెండవకాలాక్షరములు రెండతీతగ్రహముగా గీతఁబు మొదలిడి యీదిగునవివరించిన తెన్నునఁబాడునది-

♦ ఉద్గ్రాహము ♦

స స రి రి గ గ పా - గప (ధా ధ ప పా) పైకాలము! ఇవలకురానీ-రానీ

♦ ధృవము ♦

గ గ ప ధ సా స స స స సా- స రి గ రీ స ని ని ధ ధ దా ।

ఎవఁడుదురాశదొఱఁగుమఱి- యెండనుండఁవలచునో!

♦ మేలాపకము ♦

గ గ ప రీ రి స రి గ రి సన్ని ధ ధ- స శ్చ సని దపదా పమ గరి ।

తవిలితిండికై- వెదకుచు- దనియుదొరుకుదానితోడ ।

♦ ఆభోగము ♦

స స రి రి గ గ పా - ప ద స ని ద ప ॥ ని స ॥

నివలకురానీ- రానీ- ॥ మిమన ॥

స ని ద స రి గ ధ ధ ప మ గ రి- గ ప మ గా రి గ రి సా ।

యిచట శీతుగాఁపుతప్ప- నెదిరివాఁడుగనఁడు

పైనుంచిన గురుకలలో—పైకాలమందెల్ప్పును. అరోహణము అవరోహణముండెల్ప్పును- శాశ్వతలమలలోని గీతము॥ ఈనమ్మచితాని- అందుకుండెలుగుపాటవసంతరాగి చతురశ్రజాతి త్రిపుటతాళముల బౌళాక్రమము- సుకాలపురెండుడురమాల ప్రతిగ్రహముచేయును

♦ శ్రీ గాంధీ హా ము ♦

స స స గా మః గ మ థా మ థా ని రి- నిధమ గని జమగ రిస రిసని.
కొడుమతుమ్మెదలొకం గ్రోలునూ-గిరివలతుమ్మెదలగలుగు దిరిసెపువ్వులు

◆ 22 ◆

ప గ గ మ గ రి సా వి థ పి సా మ గ- థామ నిథామూ గరి నీసా

వివలుకని కరంబురారాధ్యమ- వీధుల్లో నేయుచున్నందున)

ఉక్తాహిత్యమేలాపకాభిగమమునీతావయవములు-

సంగీతబంధములన్నియు యశోప్రగీతస్మయ్య వాద్యసహితముగా ముగించు

పరమము- విక్రమోద్భవమునాలో నాంధ్రీకమున కొనచిహ్నములుగల

మూలభివృద్ధి విధానము- తాతధరులొకమూలము తల్లొకటియనితెల్పముచే

యు సమకాలకునందే నట్టిమండలభాగవతమున గ్రంథముల ద్వివిధము జను

రసములుఁగాఁగని- పులికడ తెవ్వారఁ బొక్కచదువులతో నుండునది చింతితోటి

పాపకర్తెలు సాక్షులచేడగా నాన్వరప్రమానముగా మొదటి - పరిశేద - రము

పదముయొక్క-యక్ష = ము ను వ్యేష్టతకరణావృత్తకముగా పుంపుమునందు

ధర్మముఖముగాఁ గొలిచెను. తాపరిక్షిత పరిసోద్యమము ముత్తమన

శ్రీమంత్ ముచ్చే నర్సయ్యం వసు- బ్ధు శే- ముచ్చే నర్సయ్య శాస్త్రి

భీమరక్షుగాఁ దేయపాపము- ఎవ్వని-యనుచుచాఁడనుచు వానినికాదానె

ಪ್ರಾಚೀನವುಗಾಃ ಬಿಂಶತ್ಸಾಧುತುಃ ಪಂಚಾಂಗೇನವಪೂರ್ವಮುಪಾಸ್ಮಹುಃ ಪುನಃ ಪುನಃ

నినాశమును గాని యుండవలయున - (ఈ వదుప్రతి - నరసరాజుగారి వద్దనున్నది)

టీత : ఈ పూర్వకముగా సవిదానముగా ఉత్తముఖమున కూర్చుండి

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

చుండి - మిన్ను మన్ను చిండి - యనుపదాధః మున్వీర్తిత పూర్వకముగా నూర్వముఖముగా నూర్వగతీత్వాన సతాకాన్యవక్త్రే హస్తముతో నాకపిముఖాః యశోముఖమ్ యశోగత్యుపన యాహస్తముచేతనే భూమిర్ముచః పిలమును అను ననుపదాధః మున్వీర్తిత వ్యావర్తితకరగాపూర్వకముగా బాశ్చ్యగత్యుపన యశోముఖమ్ శిఖరాఖ్యచామకరమునఁ దసకు సముక్తచిరముగా నభిరయించనలయును - ఎక్క-నిగ-చనుపదాధః ముందాగేకశ్రీమూకన్వీర్తిత క్రమముగా నాచ్యేర్తితీర్వీర్తిత పూర్వకములుగా గ్రీగముపన యూర్వముఖమ్ ముందాగేకశ్రీమూఖమ్ దక్షిణాగత గ్రీగముచేత ముఖము బాశ్చ్యగత్యుపన సముక్తచిరముగా నూర్వగత్యుపన ముచేత సభిరయించునది కలుగజేయవలెను - అనుపదాధః మున్వీర్తితకరగా పూర్వముగా ముక్తకటకఖటకాముఖమ్ నామకరముతో ముఖము నాహస్తముచేతనే ముఖము వీర్తిత పూర్వకముగా బాశ్చ్యగతీత్వాన నూర్వముఖముతో పను ముఖము మున్వీర్తిత పూర్వకముగా గోంచముఖాశ్చ్యగత్యుపన సముక్తచిరముగా నూర్వగత్యుపన ముచే సభిరయించునది - ఎక్క-ముగి-బిల్లు - ననుపదాధః మున్వీర్తిత పూర్వకముగా గోంచముముండు మున్వీర్తితముఖోత్తరముతో పనుపదాధః ముఖము ముచేతను ముఖమునాచ్యేర్తిత పూర్వకముగా నూర్వముఖముతోత్వా గత్యుపన నూర్వగత్యుపన సభిరయించునది - ఎవ్వరియెడ - ననుపదాధః ము - ఎవ్వరి - యనుపదాధః ము సకునలె సభిరయించునది - ఏ లిగ - యనుపదాధః ము వీర్తితకరగాపూర్వకముగా బాశ్చ్యగతీర్వీర్తిత ముఖోత్తరముచేత దక్షిణాగతముచే నాస్యశ్రీకేతమున సభిరయించునది (చిరుము అనుపదాధః మువ్యావర్తిత పూర్వకముగా గణకరభాభిముఖముగా ముఖముగాఖ్య వామకరముచే సభిరయించనలయును - ఎడఁద - యనుపదాధః ము వ్యావర్తితపూర్వకముగా హస్తయన్విహిత మున్వీర్తితముఖము ముఖోత్తరము పందుంశనామకదక్షిణ కరముచేసభిరయించునది - ఎవఁడు - అనుపదాధః మువ్యావర్తితయనుదానినలె సభిరయించునది - ఉనులు - అనుదానివ్యావర్తిత పూర్వకముగా లెడఁచుమామనాస్య ముఖోత్తరమునముఖముగత పాశ్చ్యముఖ మున్వీర్తితముచేత సముక్తచిరముగా నూర్వగత్యుపన నాహస్తముచేత నాహస్తముచేతనే సభిరయించునది

నయించునది. నిగియించి. అనుదానికీ వ్యావర్తికత పూర్వకముగా హృద
య ప్రశస్తితనముగ్ధునిగత శిఖికాభ్యువామకరమున సభినయించునది. ము
త్తికైకవగునారల. అనునభిజు వ్యావర్తికత పూర్వకముగా నాశీహృద
య ప్రశస్తిముందు ముగిసినచో నా నందరినీ యుత్తాననందంతకన్ద
యమున సభినయించునది. వెనుకంబడు. అనుదానికు జ్యేష్ఠత పూర్వకము
గా హృదయ ప్రశస్తిముందు మెల్లగాఁ ద్రిష్టబడినట్టి పరామృఖిపాశ్చాత్యతల
కల్పితముఖాభ్యుదక్షిణకరమున సభినయించునది. ఎవడు. అనునదిము
నపడివలె. కలిగించు. అనునది సరివర్తికత పూర్వకముగాఁ బాశ్చాత్యంతర
గతోత్తానిత పాశ్చాత్యముఖ పతాకాభ్యుదక్షిణకరముచే. బట్టి. అనునది
పరివర్తికత పూర్వకముగా హృదయముందు తేజులు మోక్షిపతాకద్వయ
ముచే. దీగమునకు ముత్తికైకవగునారలకువలె సభినయించవలయుగాఁ
ని నాభియందెననుచే మి యుత్తానితముగాఁ బతాకగూఢముగాఁ జేయన
లయు. సుచువుగాఁజిక్కు. అనునభ్యువామకత పూర్వకముగా హృదయ
మునుండి పరమృఖిపాశ్చాత్యగతోత్తాన చతురాభ్యుదక్షిణ కరముచే
త. అట్టి. అనునది. ఎవడు. అనుదానికీవలెనెననుచేత. ముక్కుంటి. వ్యావ
ర్తికత పూర్వకముగా సరమునందంజలి బరఫించి పతాకద్వయముచే. మే
లు. అనునది వ్యావర్తికత పూర్వకముగా సవలనముగా వ్యావర్తికత పూర్వ
ముఖోత్తానితా రాశి నద్వయముచే - మీకు - అనునభు
జునది వర్తికత పూర్వకముగా నగ్రమునట్టియు బురోము
ఖిమనట్టియు నుత్తానితమునట్టియుఁ బతాకాద్వయముచేత సభినయించు
నది. యావేష్టితో జ్యేష్ఠత వ్యావర్తికత పరివర్తికతములని హస్తకరణములు
నాలుగు. వీరిలక్షణమును హంసాస్యసూచీముఖ పరామృఖి పతాకాశిఖ
రఖిటకముఖ సుదేశనచతురకత్తాని ముఖాశాశాది హస్తభేదలక్షణము
నిచటగ్రంథవైరక శీలిచేవా) ముఁదలలేదు. యుక్తిగబట్టియు సంప్రదా
యమునబట్టియు లోకమునబట్టియు సభినయించందగినది. లోకములోసా
ధారణముగా జేయుటొండమున తెల్లభినయించెదగో యజేలీరునలోకవృ
త్తమునాముగి సభినయించవలయు. గాట్టప్రయోగమునకు లోకమేవ్ర
నూము. సాధారణముగా మాటాడునపుడుగాని పాడునపుడుగాని గో

పృథ్వీలోచనము నేయునపుడుగాని జనులునానావిధముగాఁ గన్బొమ్ము
 కిచ్చులు- ముక్కు- నోరు- నాలుక- పెదవులు- మూతి- చాడలు- కనుచె
 ప్పులు- మొదల- రోముక్త- బుజములు- మోచేతులు- చేతులు- చేన్చివేళ్ల
 ముకులు మొదలగునవయోచనములాడించుట స్వభావము- సుఖార్థకేసాసా
 స్థవములు కలవాడాడినదాట రాడినదిసాట. యీరెండుగుణములు లేని
 వాడెంతకాక్రమముగఁ బాడనీ పాడనీ జనరంజనమంతగాఁ గానేరదు-
 కాని సంప్రదానముసారముగ నున్నచో సుఖార్థసౌష్ఠవములు లేకున్నం
 లికికేకవేష్యము కాకమానదు. రమ్మ- అనురంజితములు చ్చరిం
 చుచు నజుచే పక్కిదివైపుగా నొటమనవేల్చిలుతక్క- దక్కినవేల్చితన
 కభిముఖముగాఁ బ్రచరింపజేయుట సంప్రదాయముగాని యానాలుబై
 క్కె మండనకభిముఖమగునట్లు కుడియెడమల కాడించినచో లోకశ్రీతి
 చేరావద్దను సభకామిన్పుంగుకఁ బిల్వబడినవాడు రమ్మనుమాటనుబ
 ట్టిరాఁగలవాడేక నద్దనుసభకామిన్పు కరతలాభిసయముఁ బట్టినుంఁగ
 లడా- కావున- జనుడులోకసంప్రదాయాభి నయముననుసరించక తీరదు
 తనయగ్రామము న్నెల్లడిగిడుటకే లోకులననుసరించి చతుర్విధాభిన
 యమొనఁచక నలయునట్లు చేయనియెడల ననాయనూచనమందుఁ బొగ
 బండికెట్లబెండాకు మాటుల్లెబండా చూపినచందమున పై పరీత్యమగును
 సంప్రదాయమునకు వ్యతిరేకముగా గ్రంథరచనముఁగాని యుచ్ఛారణ
 ముఁగాని యాచారములుగాని మాచికనచో హానికలుగుఁగానీ లాభము
 కానేరదు. బ్రహ్మతత్త్రియవైశ్యశూద్ర జాతులిడినటకు సంప్రదాయసి
 ద్ధముగా భరతఖండముననాల్గు జాతులున్నవి- వానిలో నన్నియో భేదము
 లుకలవు. బ్రాహ్మణజాతి పదివిధములందవాంతర శాఖాభేదములెన్ని
 యొకలవాతీయగానే తక్కినజాతులుకూడా నానావిధములుగ జేశాచార
 భేదములఁబట్టి విధజంపఁబడినవిపుడు సంప్రదాయసిద్ధ మతాచారములకు
 విరుద్ధముగాఁ బొడమినబ్రాహ్మ సమాజావ్యసమాజముల చేతనిడివటకే
 యెన్నియొకులములుగ నేనక్కడియొక మత్యముఁదొఱఁగి హానింబొందు
 చున్న భారతీయజనమునందు నుజ్జితవైషమ్యము చేటుకలుగుటతప్ప
 లాభ మేమివచ్చెను- శిష్టాచారానుసారులగు ద్విజులయందునుకూద్రులలో

[illegible]

[illegible]

మూలకూర్మములకు కురూరంధింప చున్న నన్ను కృష్ణమయ్యగారు
 స్తుతించి గారు బాగా చెప్పెను. గానగాదులేని నేగాని వేములేవటానికి వీరే
 ను. చిట్టానుచాకిరిచి నన్ను మాటలేదు. అబ్బముగారు గ్రామ్యుల
 దుకునాయకాడను. చుట్టినట్టాలూ కుటుంబము ప్ట ర గ నా లు
 చాకిరిలు కీటికె వ్యథకపదాలు గోకి బూనింగూడుచేస్తూ వున్నారు. గట
 వే- ఇంటి నోరుకి పోయి బిడ్డల వేనా ఇవ్వటంనాకు. టును. బ్రాహ్మ
 లుమూలంపని కృష్ణాచార్యుల బిడ్డల గాయంతిబూడిదపావుకొని మున్నెచెం
 బుమూలంపని. చాలాచూచులేదన వర్కుచేసుకోవడమా. కీరిత
 న్నామలవా. ఆపంపిచే నూలంకి అబ్బతునాటు కంజిలో పోయినాయంకి
 పన్నులకువేరి నూలములకు నేగా. గాడ్సువిత్. ఇఖనాకు సెల్వుడయచె
 న్నారా. ముప్పేతుండ. గామ్యభాషతో అనగానుకవంటి కొంచెముసివి
 లేమనాట్రుట్టచేభాషతో కాన్యాలుచాకిరి. ప్లీట్ ఆఫ్ యూవ్విసికటిని
 గా వణకకులర్ బ్రాంకి ఆపొస్త కాలున్నా. ప్లీట్ పట్టించుటను చే
 న్నాను. ఆపట్టమీది. ప్రాథమికవ్యలంకరివివాహరట్టమహామహా
 భ్యాయులగాడి పథింకూహూయవరెట్టు. టుకేంకూభేంకూ ఇట్లుతగు
 మనుష్యులకుకొను భాషగా గ్రామ్యములుచాకిరిపచ్చుననియు నాంగ్లేయ
 భాషాపాండిత్యము కొంతగలిగియున్న మాత్రము. గీర్వాణాధ్రభాషలు
 గూడగ గూలంకపేషముగలదెలిసికట్లు. వేషములువేరి తమకుపాండిత్యముం
 బిట్టినయు బూచుప్రకార న్నిదేకట్టుచు నభలస్థితికాటకాయలు తెగ
 నలుకు నాంధ్రీయును. మహయును కములబట్టి కొన్ని కలుగుమాటలు
 విలించుకొని అలుగనననేమా. తెలియనియూగేయులవర్ష నాంధ్రీభా
 షాపాండిత్యముని నటించుచు నాంధ్రీభాషాపాండిత్యులైన యాటనలునుండె
 నంకు గానయుగంబుపోసి కొనెనున్నారు. కాకుంకలనాటకము న్ని
 ద్యాభులంకర బూతునెట్లుగలుగె కాని పండితులకు నెలకుబడ్డదు
 రోషములు మాత్రమే వేతనముగాని హేమ్యుపాకముచేస్తూ నాంగ్లేయ
 భాషాపండితులకైదు వందలురూప్యములు నెలకువేతనమునదా యాంగ్లే
 యభాషకాజాభాష యగుటచే గదా యంతటికీమీయబడుచున్నది. కే
 వలగీర్వాణాంధ్రీ భాషాపండితులనిష్ఠుల జమకలములో నెవరుపాచెదరు.

వేదశాస్త్రములు సంగీత సాహిత్యరసజ్ఞతయునడుగంటినవి-మానందమ
 శాస్త్రము సంస్కృతమునఁ జదివినొన్న వానికి దమ్మిచ్చియెసరాబడి లేదుకా
 ని యదే సూండ్లయభాషలోఁ జదివినొనిపక్షిక్షలో నెగ్గినవాఁడు న్యాయాధి-
 కారియొద్ద వాదించుటకహత కల్గినెలకువేలకొండి సంపాదించుచున్నా-
 ఁడు- కావుననేకొంపగోడి యమ్మకొనియెస నాంగ్లభాష భాషయులున-
 చుకొనుచుఁదమ భాషలనికసించుచున్నారు- తుదకాంగ్లయభాషలో భ-
 గవద్గీతలఁగూచిక యుపన్యాసమిడు నేనినంటమ్మగారి సావములఁబట్టు
 చుసంస్కృతమున భగవద్గీతలుబోసించు నాచార్యులఁగూడ నరకునేయ
 కున్నారు- భరతవషకపరిపాలకులు భరతవషకమునందు భారతీయభాష
 లనే యుపయోగించి పాలించునడ భారతీయభాషలన్నియు నమున్నతదశ
 సంమగదా- యిప్పటిభాషలలోఁ జెన్నవిల్లలకునేపుక సంగీతసాహిత్యపద్ధ-
 తులేమనవచ్చును సంగీతవిద్వాంసులమని బయలుదేరినవారిలో నూటికిఁ
 దొంబదితొమ్మిదిఁగూడై గాఢమయజ్ఞాసములు స్ఫుటముగానుండఁగో
 పుకవిష్వముసంగీత ముస్సహజముగాఁబుట్టినయఁగానికష్టహీనులెంత
 నేమకొని యుంటిం కుకొన్నను లాభములేదు- వేసవేలుభాషాపరీక్షయం
 దు నెఱవేరినవారుకలరుగాని సాగనుగాగద్యపద్య ప్రబంధములస్వతం
 త్రముగఁ గల్పించికవితా ప్రబంధజూపఁగల కవీశ్వరులొకరిద్దరైన శే-
 శమంతటట్టేలుటకష్టము- కనానిదేనుకములుపీచి గద్యపద్యములుచదువు
 వారు లక్షలకొలదిఁగలరు కానిభారతసామ్రాజ్యముతలై సభలందొర్యక్తక
 మున వేలకొలదిపండితపామరులన్ రంకింపఁగయువారొకరిద్దరు జగమున
 నుటకడుచుదు- లోకములో సామ్రాజ్యములు నాబరఁగుకవ్రాలు వేక్కి
 యక్కానిదానులెకదా కవీశ్వరుల కవితాప్రబంధవారి గ్రంథముల్లిడిం
 చుచు మఱియు లోకభాషలోని గ్రంథములొకభాషలోని కథకముపదీకిం
 చుమిందుగ మారకనచ్చుఁగాన నకిలదేరిమలుజనులకు భూతవత్కమా
 సకాలమునాబరఁగు కవీశ్వరులకష్ట లోకమంతటదెలియఁబడుఁగాని యొ
 కనితొర్యక్తకవారు మిఁకకవికి బోషకులన నొక్క మొగిఁదెల్పుఁజా
 లు యెఱుఁగింపఁగలరు- యాశ్వరాసుగ్రహమన నికఁగినుఁ
 గొనిబుడసెప్పటికి నట్టియెఱుఁగలరు- అధింక సంపదము సంగీతపండితులు పె

క-ండు జగద్విశాఖితకీర్తిః బయడనేరరుకదా- పేక్సియర్కా-లిదా
నుల కావ్యములకన్న సాగ నై న కావ్యము లెన్ని వ్రాత లో
కుల కుఁ దెలియ నికా లము సఖలములైపోయెనో నేవు నిక
లుక- వాచికాభిసయసూపమగు కావ్యమునకుగీత వాద్యములకన్ననుమ
టియునాంగికాంగ హార్యసాత్వికాభి సయములకన్నను గౌరవమంతగావ
చ్చుటకుఁ గౌరవముస్వర్ణసందభమున్ జతుర్విధవాద్యమున్ మణియు
స్సృష్ట్యమున్ గ్రమముగగాయకుని శాసితసూపదయున్ వాదకునికరగుణ
మున్ నటునిశ్చత్యవిశేషమున్ నెండియునామువ్వురి విద్యావైశద్యమున్న
భకుఁ గన్బచుకఁగాని కావ్యమునకలజగము సద్దమవలెజూపుటయేగాక
మానవులకు వివిధావస్థల యందుఁ దలంపులెట్లుండునో వానింగూడబయ
లెట్టిను- సర్వసూపము లాకషింతుటకు సూపగ్రాహియంత్రమును
సకళిభ్యనుల నాకషింతుటకు శబ్దగ్రాహియంత్రమునుం గలఁవాకానినా
నావస్థలయందు బయల్పడనిమనుష్యుల తలంపులగూడఁదెలుపుటకుఁ గా
వ్యముకన్న వేఱయంత్రమిదివఱకు లేదికనుండుఁబోదు- కవితాశక్తి
దా జగమున నెల్లకృత్యములు ప్రబలుచున్నవి కవిత్వముప్రత్యక్షముండె
లుపుటయేగాక పరోక్షముగూడ బయలుపెట్టుంగావున సనేకోవేత్తి కవి
తాతత్వం శివోజానాతినాసవాయ నికాళిదాసుఁడు- నతచ్ఛాస్త్రం న
సావిద్యాసత్యచ్ఛింపినసాకలా! నాసామోగోనతత్క-మః! నాత్యేసిత్వ
న్నపీత్యతే యనిభరతమునియువక్కా-నించిననఁగాఁ గవిత్వమనఁగావ్యము
బన్నునూహ- కవిత్వమునహజ కృత్రిమముని రెండువిధములు పొంచ
భౌతికక్రియలు కల్పించునదినహజము- ఘటపటాదితాకిక కృత్యములొన
చుకనదికృత్రిమము- కావునలోకమునఁగల్గు సకలక్రియలునుదైవికమా
నుషసంకల్పవశమున నేకలుగుచున్నవి- పేక్సియర్కా-లిదానులంత క
ష్టపడి యూకలిసిదురలైనమఱచి సమస్తైహికభోగముల మానుకొనిరావుల
త్రింబవల్లకడియతోఁ గావ్యములెందుకు ప్రాసినారు కీర్తికొలకాయెవ
డైనఁ జెల్లిపోయినవెనుక వానింజేవారు దూషింతునో లేకభూషింతునోల
కనిపెట్టలేదుకదా- ధనమునకాయెంతయోసుఖవుగా మఱికొన్ని పనుల
వల్ల భనయుకావలసివంత లభించుఁగదా- భగమునకాలోకజ్ఞునమే లేకన్న

తనువుపాటచి తదేకధ్యానముతో గోరినవద మిగటి తోచనపుడుకొం
 పవోయినట్లు విచారించుచునొకసందభము కునుచుకొనుటకెంతయో
 గింజకొనితన్నుకొనుచు నెంచుకొన్న శబ్దము స్థాపించినపుడు . రాజ్యముదొ
 గినట్లుసంతసిల్లుచు సంతోష మెద్దియో మాలోచనమున ముగ్ధయున్న వాడు
 సక్రిష్ణుండనవనితాధిగము లనుభవించుటెట్లు - మోక్షమునకాశకుంతల
 పిలువలక పే మెట్లుపెట్టి యందుందగులుకొన్నవారికి నిర్విషయమనస్సె
 ట్లుకుదురును - బరోపకారమునకాశకుంతలము పే మెట్లుండమనకున్న
 ప్రాబలకాకలితీజదా లేకనిమనస్కదా - నీతిజెల్పుటకా - మంచిచెడ్డలు
 కాగుగఁబరికిలింపక పొతురహస్యముగాఁ జేయరాదెదుటివారల మనసు
 కనిపెట్టక చేసిన పొందుమహ్యమునే కాంతముగఁగలసిన శకుంతలకునలే
 వికటించుచు మఱియుఁ బరునిజంపి వానిసాత్తాకృమించు కొనరాదట
 నచినవాడు పే మెట్లుపినతండ్రివలె బాలయింపఁబడునని శాకుంతల
 మందు పే మెట్లునందు దెలుపఁబడిన యీ రెండునీతుల నోకములోనెఱుఁ
 గనివారెవరు - కొత్తవానినమ్ముకొని వానినహస్యముగఁ జెండ్లాడివా
 నివెంబడిబోవకా మమమెవ్వొకై నం దెలియనీకమిండలవలె నీడువచ్చి
 నకన్యకయెవఁజేయందును - మఱియుఁ దానన్యాయముగనొరుని గొట్టి
 నందనపైబరులు పగఁబట్టెదరని పిచ్చివానికీదక్క నితరులకుఁదెలియదా
 లోకులందఱికిం జేటతెల్లమగు నిట్టినీతులకై కొండంద్రవియెలుకబట్టి
 నట్లు కవీశ్వరులువృథా ప్రమాదమునసంత లేసిగ్గింధములరచింపనేల -
 సమస్తజగత్కారణమగు శక్తియెద్దియో వాగ్దేయకారాది కవిరూపమున
 నూహించుచు వ్రాయుచుంబాడుచు నాడుచువాయింపుచు సకలకమకా
 ములనాచించుచు వేమేలసర్వజగద్రూపమై సత్వరజస్తమోగుణములం
 దనలోదానాటాడు కొనుచుండునందులకే కారణమైననూహింప మాన
 పులకలవికాను - జ్యోతిష్కులు గురుశుక్రియోగంబున నిట్టివింతలులోకం
 బున జరుగవచ్చుననియు దెప్పదినదుకొకఁడుకోట్ల నలువదిపన్నెండులక్ష
 ల తొంబదిపదమూడువేల రెండుకొముప్పాతికయోజనముల దూరమున
 భూగోళమునుండి శ్రుత్రమండలమున్నదనియు నందులోఁగాల్వలగ పడుచు
 న్నట్లున్నవి కనుకతప్పక మనస్సులు నుండురేమోగాయనియుం గోతలు

నోయుగశతశాస్త్రములు- భూమియునువేలయుగములను చిల్లగయించుమించు వశ
 సరిగనున్నదా సమమనగినిరున్నది నామాటనమృతబోవనివో నచటికిబో
 యిమాడుడు మింకేబోధపడుననువారును- బోల్చిచూడగానాంధ్రాంగ్లే
 యశబ్దముల ప్రసమంతరసంబంధము బట్టియునుభయభాషలలో నీటిను
 శబ్దములు సమానరూపాధకముల నుంటచేతనువఱియు సబ్బముశబ్ద
 ముల సమానరూపాధక లంబట్టి వఱికికొన్ని కారణములనల్ల నాంధ్రాంగ్లే
 యులుగాని మాంధ్రతరస్య-లుగాని సమానాధకమునకు ముందుమాడు ల
 టిలమానముల పన్నెండుదినములు దాదాపుగాబహుశానొక్కగులములో
 నివ్వారె హిమాలయముడెప్పిరడిమిలో నుండియుండవచ్చునను చరిత్ర
 కారులును- వానరజాతినుండి సరజాతిగూడగల బుట్టయుండవచ్చును వాన
 రసరశబ్దముల సంత్యాతరములు సమానములగుటచేతను వఱియునుభ
 యజాతుల చేష్టలించుమింకొక్క లాగుంటచేతనని యనుమానించు పరి
 ణామవాదులును మొదలుగవివిధశాస్త్రజ్ఞులు జాత్యంధులేనుగ్గుంబోల్చున
 టిగాహించుచుండును దేవమాచునసమానమున నెఱుంగనేరితరము-మి
 దతంధ్రోట్లశకునమువలెగొందఱియు హాలుగుఱికిబెత్తెడగుచుండును- మొ
 త్తముపెమానపులు కలిసికేలియనివారనుటకేసందించుమున్నేదు- వఱియు
 మదాతిశయంబునలేని వస్తువులునిజముగఁగాన్పించునట్లయజ్ఞానదశయం
 దుస్వచ్ఛావధయంమఁబోలితనకంటెనన్యమెఱుంగనినిశ్యముక్తబుద్ధస్వరూ
 పుడగువపునకాత్మరూపకమగు జగత్తుతోచుచుండును గానివైరాగ్యము
 నలేక ప్రజ్ఞానదశయందు మదముడిగినపిదనస్రతియు నిదురమేల్కొన్నపి
 మ్మటన్వికారములగఱడ సట్టిలోకవిచిత్రము కాన్పించకుండును సచ్చిదా
 నందస్వరూపుడగు సరమాత్మవొకఁడె మిగులుననుచుఁగాని వఱియుస
 మాదప్రకృష్టోజ్ఞునఁ బలుతెఱంగులనిసుక గాలిచేరూపించుతీరున మనుష్యు
 లుపరపశులై దేవవశంబునవివిధ స్థితులమారుచున్నారనుచుగానికతాక
 భోక్తాజనాదకానయనుచుఁగాని యున్నవాక్యము తెలిసికొనువారు సంసార
 దుఃఖమునంటరను వేదాంతమున్నాదిదాసకృతులు బోధించుచున్నవి పేక్కి
 యరునికృతులవలన సంసారముదుఃఖభూయిష్టముమానవులదియనుభవించ
 కతీతినుపాపాచరణమున నిత్యసరక ముంబుద్యామున నిత్యానందపదవియు

శ్రీపురుషోత్తమోక్త్యంతే సమస్తమును నివర్తకము చేయుచు - కావ్యముననే
 మోయనేకునేకవిధములు ప్రాసములుకావలయును పద్యమునకెట్టియో
 మగు పదాలికావ్యమును దండివచనమేమేలేమనఁబ్రోవఁజూపఁకెట్టియో
 యథాకములేదా యథాభాగముననెట్టియో రసమున్నగునక మోసదు-
 గుణదోషాలంకారములు వినఁకామునుమునక ప్పదముగనుముదోషముగఁ-
 దోషముగుణముగా నలంకారము సేయముగా మాత్రముచేయుచు
 మునవిషయమగు విషయముకప్పుడు పద్యముగుణవాలంకార మనప్రాయముగును
 మనసునకింపగు శబ్దార్థములు కావ్యమనఁదగినది - భరణమునిచెప్పిచవి
 భావానుభావవ్యభిచారి సంయోగమునఁగల్గు తోమిచ్చిదిరసములలోను పు
 జనులన్నియును వీరశాంతకరుణలు సర్వగుణప్రధానములు - మధ్యమజ
 నులగజయ శృంగారహాస్యాద్భుతములు రజోగుణప్రధానములు - మఱి
 యుచితమజనులందఱు కౌతూహలశృభయానకములు తమోగుణప్రధాన
 ములు - ప్రతివస్తువునందెట్టియోరసము ప్రధానముగనుమఱియుఁ దక్కిన
 రసముల ప్రధానముగనుండకపోయెను - చక్కెరయందు మధురరసముము
 ఖ్యముగఁదోచునప్ప మొదలగు చపలపంకియుండును జనులకేశబ్దార్థ
 సముపామమునకు మరనులకు సముకలిగి సత్కర్మాచరణమునకు
 తాపహము పుట్టునోయ్యేదినతావ్యము జనులకుభయశోకజగుపాస్ ప్రో
 థములగుట్టించి దుమాకగఁమునకుఁ బురికొల్పుచది యసత్కావ్యము
 మద్యమాంసాశనులై పరధారధనముల పహించుచు మోసంబునయ
 థేష్టుంగఁ జరించుచుమాకగుల సుఖస్థితినిణించుట లోకులకుదు
 మాకగఁమునకు రేఁదకమానదు - లక్షణవిహీనముగ యథేష్టుముగవ్రా
 యంబడినపున కములుకళాశాలలం బాలురకుమప్పుట - వేశ్యాకన్యలనిల్లాం
 డ్రఁగానుంచుకొనుట - యిల్లాండుయథేచ్ఛ స్సగచరించునపు చూచీచూ
 డనట్లు నోరెగ కుండుట - వణనియమముమాని యన్నిజాతులుకలసితి
 నుచుంబరస్పర వివాహములాచరించుకొనుటయో యవశ్యకతకవ్యమనుట
 స్త్రీపురుషులు పెండ్లిమాని పావివరసలులేక యథేష్టువిహారమునల్పినచో
 నెన్నియో దుఃఖములుతోలఁగిజనులుబాగు పడెదరనియువన్యసించుట - పర
 లోకములేదని భూభిగవమ్మినుఖపడుటకొకకెట్టి మహార్యమనఁజేయుట -

తాఁజెడుటయేకాక పగులుకూడఁ జేయజలబూనుట. ధనాజ్ఞానముకై యెట్టి
 నీచకార్యములైన నోనోహుట. పూర్వాచారము లన్వేషించుట. కలు
 దొప్పుట మాంసము తినుటయు నిష్పక్షపాతవనాగరకుఁ లోఁ బుట్టుచున్న తెలు
 ట్ల న్వక్షేహార్థమునకై పాటుపడుచున్నట్లు కన్బట్టుచుఁదగుమనుష్యుల
 పల్లెఁజేరిఁగాన్పించుచు బ్రభునన్మాత్రము వడయుటకై తోటివారి నెంతో
 హంసించుచు దాఁబట్టినకుంజేటికి మూఁడేకాళ్ల నిమొండివాదమొనరించు
 చుం బ్రాచీనమతమునిరసించుచు బాశ్చాత్యచారము లనచిఁంచుచు
 నాగరకాగ్ర గణ్యులమరివిజ్ఞప్తివీగుదు మానమర్యాదలు లేక గేజెపె
 య్యయు నాఁజెయ్యయుఁగాక దిక్కుమాలిన పెయ్య మొనవీనభారతీయ జ
 నులు కలివశంబున నవశంబై యుభయలోక భ్రష్టమగుచున్నది.
 ఇప్పుడు- ధారణీయప్రజయందేకసము గాన్పించుట లేదుగాని. నీరసముమా
 త్రముగపడుచున్నది. తనలోనికొక్క పరులకుఁదెల్పుటకుఁ జతుర్విధాభిన
 యంబు లుపయోగింపబడుచున్న పికదా యవినమయోచితములై సరస
 ములుగానుండవలయు- నిజగన్నాట్యరంగమున మానవులు యథోచిత
 ముగఁగఁగింపఁచెయెడ వై పవిత్ర్యమున రసాభాసముగ నగుబాటుంబ్రజాపీడ
 యు న గు ను - జ ను లందు మహారాజాబట్టమొడకు జుట్టకొనిదీనదృష్టి
 తోఁజేతులుజోడించి సాష్టాంగపడి ధారముచేయుటకు విచ్ఛేదబ్రా
 ణిచెదనని మంగలించిలుచుటయు- గాల్యలూడ్చుచుచ్చడి వాఁడొక
 స్త్రీకముగా శిఖాయజ్ఞోపవీతములధరించి స్నానమొనరించి శోత్రియవే
 పముతో శ్రాద్ధమొనరించెన బ్రాహ్మణాధికమునకై రండనివైదికులం
 జిల్లుట. డెబ్బదేండ్లవాఁడు పిన్నవయసువానివలె నెనిమిదేండ్లకన్నకుఁ
 బుష్టికట్టుట బోడతెంపితలపెంచుకొని పసుపుబొట్టుకాటుకలుంచుకొని
 కాళ్లపారాశితో ముఠైదులంబిల్వనేగుట. బ్రాహ్మణుఁడు సేవకావృత్తిఁ
 చేయుట- కుక్కచందలముననిడి యూరేగించుట- న్యాయానికారిలంచగొం
 డియగుట- నూత్నయావననన్ని పాతుఁడు ధర్మానికారియగుట- ప్రభువుని
 ద్యావిహీనుఁడౌట- కూటికై వేదాంతముచెప్పుట- బండబూతుప్రహసనము
 లంబ్రించుట తద్దినముష్టిచ్చభాషతో జరుపుట- బాలుఁడు సన్యసిం
 చుట- షత్త్రీయుఁడు ముష్టితుకొనుట- యవివాంగుఁడు సభాధ్యక్షుఁడౌ

ట- మగనాలులు జెవేసమున సగడకుట మొదలుగు సంప్రదాయ విరుద్ధవేష
 ములూసరాదు- శృంగారమున విషయక ముగాఁ బెండ్లాడిన యూషతో వి
 హరించుటయు- శోభ్యమున సూన్యతవ్రతుడన్యులచే గల్గబోతని యప
 హాసింపఁబడునెడ మందస్మితముచేయుటయు- వీరమున సాధుసంగక్షణకై
 ధవళయుద్ధమున నునులుఁగోల్పోవుటయు- గరుణయందాపదన్మున్ననజ్జను
 లంగాంచి కంటసీడుటయు- కౌడమున సజ్జనాపకారమున చుక దుష్టు
 లగని జొమముడిపాటఁగావించుటయు- భయానకమున దుష్టసంపక్ష
 మునకు నెఱచుటయు- శీభత్సరియిన సజ్జనోపద్రవముఁగనుఁగొని మూ
 ళ్నిట్లుటయు- శాంతియుననఁగ న్యముల కోరనిట్లుటయు నుత్తమస్థితుల
 నఁబడు- నిట్లువరసరియలగఁగ నుక సజ్జనులనడువడి న్యఃకించునిదక్షప్త
 శబ్దభాసముహము సత్కావ్యంబునాఁబరఁగు- నట్టిసత్కావ్యములొన
 చుకవారు సుకవులు- క్షేప్రియకుచిత్తములందు నీయిష్టానుసారమును నా
 టకమును గొరియలేనస్సను నాటకమును సత్కావ్యములు- కాళిదాసు
 కృతులందు రఘువంశకుమారసంభవ మేఘసంజేశములు సత్కావ్యము
 లు- రఘువంశకుమారసంభవ మేఘసంజేశములొనచీకన కాళిదాసువే
 లు- నాటకత్రయమును శృంగారతిలకమున సంహారముల జేసిన కాళిదా
 సుఁడువేలు- తక్కినవిచేసినవాఁడు వేలవినాకుఁడొ చెడును- మూఁడువే
 లయొండ్లక్రిందట రఘువంశకుమారసంభవ మేఘసంజేశములొనచీకన
 కాళిదాసుఁడు పరమభాగవతుడై బమ్మెరపోతనామాత్యునివలెనవ్వతంత్రుఁ
 డై యుండ్లనచ్చు నీతఁడేజగత్ప్రసిద్ధిఁగొన్న కాళిదాసుఁడుకానిచోనట్టిస
 త్కావ్యప్రస్ఫుర్తియొనినుండికానేరదు- నాటకత్రయము శృంగారతిలక
 తః సంహారములొ జేసినయతఁడుపదాలు పందలయొండ్లకుమందుగాఁగృ
 ప్తదేవరాయాస్థాన కవియగు పెద్దనామాత్యునివలెభోజమహారాజుఁడైన వి
 ద్వాంశుఁడై రాజప్రీతి నాగరక శృంగారప్రభాన తావ్యంబులొనచేక
 ననవచ్చును- మిగిలినవాఁడెవఁడో వేయొండ్లక్రిందట గొండ్ల రాజులయొద్ద
 బండబూతులాడు మొండిపండితుండు కావచ్చును- కాళిదాసునిపేర బయ
 ల్వుడుప్రహసనము ముద్రింపఁబడి ప్రచురింపఁబడుట భారతీయగౌరవము
 నకెరియోలోపము- రఘువంశమున శ్రీరామచరిత్రాంతము వెలుగును

గుమారసంభవమున మొదటి యెనిమిదిసంఖ్యలును బూర్వమేనుచు ను
త్తరమేనుచునది గోంతయుక్తవర్గము కానివానకవిత్వము - త్రిక్వివభాగము
లల్పకవివిరచితములు - కాళిదాసకవ్యములలో రఘువంశమునందు శ్రీరా
మచోత్రాంతమునందు సంగ్రహము - నాటకములలో విక్రమోద్వజ్ఞీయ
మును - శేక్స్పియరునినాటకములలో నీయిష్టానుసారముంగావ్యంబులల్పా
కృతీచెఱయు నోకపమాన కవితాప్రభకాటకములు - కాళిదాసవిరచితర
ఘువంశమునందు సంగ్రహకవ్యముడగమునకరుమగావునలోకములోని
యెల్ల నాగరికులు మతమ భాషలకద్దాని మూచుకొనుటచేయము - న
వనసములోండుంటు గలియక కేవలమొకటిగా చేరిమట్టనకది నిలువనేర
దు కావునసంగ్రహమునొక రసమునకు మూడుగలంకొకరసమున నొకను
లందరినీ గూడఁబడియుండువచ్చును శేక్స్పియర్కాళిదాసులయువా
యించుమించు సరివపుటవీరమున 10.15-5కలు 3-6తో శాంతిమున 10-
36లు 1-2తో గరుణ 29, 3-8లతో శృంగారమున 15, 10-35లతో హా
స్యమున 36, 5తో సమ్మతమున 125 176-215-216లు 94-81-71లతో కా
ద్రమున 5, 1తో భీష్మమున 4, 1-2-3లతో భద్రాసకమున 4, 1తోడ
నుమజయురసవిశేషముల కచ్చటచ్చట స్థానించెడు (1) - (2) . (3) X
(4) 1 (5) = (6) ె గుతులు పునగా సవ్యయము విశ్రమమునధా
పూచునను సాదావనానమున సభామునకృతాకృత్యములందెల్పును. ఆంధ్ర
జనోపకారముచేసెయించి గీర్వాణాంజ్ఞేయభాషల జ్ఞాపకమున కాళిదా
స శేక్స్పియరులకవితా విశేషముల వారలకవ్యనాటకములకథాసంగ్రహ
మువాటి వేనాంధ్రీకరించినవారల కవితావిశేషములకు గ్రీ-థసందభా
ముంజిల్లి యంజలికతాశ్ఛములకు టిప్పణిచాసె చమపరులవిశేషభాష
కై యూపీకకన్విరచించినాడను.

శ్రీవిజయగిరి నివాసమునను బ్రహ్మ కీర్తిమర్త్యుడాదిభట్ట నారా
యణదాసాడ.

Brahma Sree,

A. Narayana Dass.

BEAUTIES OF SHAKESPEARE.

HONOUR

ALL IS WELL THAT ENDS WELL. . . *Act. III. Sc. V.*

- 1 The honour of a maid is her name and no legacy is so rich as honesty.

Act. V. Sc. iii.

- 2 Let's take the instant by the forward top,
For we are old, and on our quick'st decrees
The inaudible and noiseless foot of time
Steals ere we can effect them.

ANTONY AND CLEOPATRA, *Act. III. Sc. XI.*

- 3 When valour preys on reason,
It eats the sword it fights with.

ACT. V. Sc. ii.

- To do that thing that ends all other deeds
Which shackles accidents, and bolts up change ;
Which sleeps, and never palates more the dung,
The beggar's nurse and Cæsar's.

షేక్స్పియరుని కవిత్వ మందలి సొగసులు.

వీరరసము.

- 1 ప॥ కన్యయొక్క గౌరవమాపె విశేషము-మఱియు-బరువు వఱియై
శ్వర్యమేదాయమున్గాదు॥
- 2 గీ॥ .అవసరంపు వంగినతల.నందు కొండ।
.మేలన నవృద్ధులము మన.మింక-మనదు।
.శ్రీసుతమవిధుల మనము .సేయకమును।
.జరుగునన్న గఁగాలని.శృజ్జపదము॥
- 3 ద్వి॥ .వీరత్వ మూహవో.విడి సేయునపుడు।
.పోరాన చెడువాలు.బొదవి భక్తించు॥
- 4 గీ॥ .తక్కుపనులనెల్ల.జక్కాడుకార్యము।
.సేతగొప్ప-యద్ది.చేట్లుకట్టు।
.మాలుపడ్డు-గున్కు .మఱి పేడతినబోదు।
.పేదకు దొరకింక .దాదియగును॥

5 His legs bestrid the ocean ; his reared arm
Crested the world ; his voice was propertied
As all the tuned spheres, and that to friends ;
But when he meant to quail and shake the orb,
He was as rattling thunder. For his bounty,
There was no winter in't ; an autumn't was,
That grew the more by reaping ; his delights
Were dolphin-like ; they showed his back above
The element they lived in : in his livery
Walked crowns and crownets ; realms and islands
were
As plates dropped from his pocket.

Saucy lictors
Will catch at us, like strumpets ; and scald rhymers
Ballad us out o'tune : the quick comedians
Extemporally will stage us, and present
Our Alexandrian revels.

AS YOU LIKE IT *Act. I. Sc. II.*

7 I beseech you, punish me not with your hard thoughts, wherein I confess me much guilty to deny so fair and excellent ladies anything. But let your fair eyes and gentle wishes go with me to my trial ; wherein if I be foiled, there is but one shamed that was

5 నీ॥ .వానిపాదంబులు .వాన్నిన్నికిరుకెలం.కులను
 .గాపాడుచు .నిలిచియుండె
 .దనరాకువాని యెత్తినచేయి జగమున.కున్దు
 రాయిగ-వాని.గొంతుపాడు!
 .చున్నగోళంబుల .తెన్నునశక్తిమై .వెలయు-
 వెండియునద్ది .విహితులకడ!
 .గాని-మండలముల.గదలించిభేదింప
 .దలచిన-వాడుగ.జిజ్ఞాసలు పిడుగు!
 .వానియీవిష్ణుద్వి-దానిలోనస్సీతు.కలుగ-
 .దయ్యదిపంట .కాలమయ్యె.
 .గోసినకొలదియు.గొనసాగునయ్యది-
 .వానివేడ్కలు గండు.మీనువోలు॥

.నవ్వివానివెన్ను .నగపచుకదామున్న!
 .దానికన్నబైకి..వానియుడుపు!
 .నందుబెక్కుమాళు.లటిగె-రాజ్యంబులు!
 .వానిజేబునుండి .పడుచివుకలు॥

6 గీ॥ పట్టుకొందురు లంజెల.బగిది మనల!
 .జెనటిబంట్లు-కుకపులుదూ.షింతు-కల్ప!
 .నాచణ ప్రహసన కాల్లు.నాటకంబు!
 .కట్టెదరుమన్నపై నాశు.కవితజెప్పి॥

7 ప॥ మిమ్ము బలిమాలుకొనెద-మీకూశతలంపు లనన్నిక్షింపకుడు-
 నేనియ్యెడనంత చక్క-నిమతంత గొప్పయాడువారికెద్దియునిరా
 కరించుట నేరమనియొప్పుకొనియెద-గాని- నాపరీక్షకై నాతోగూ

never gracious : if killed, but one dead that is willing to be so. I shall do my friends no wrong for I have none to lament me ; the world no injury, for in it I have nothing ; only in the world I fill up a place, which may be better supplied when I have made it empty.

CORIO LANUS

Act. I. Sc. I.

8 I sin in envying his nobility ;
And were I anything but what I am,
I'd wish me only he.

Sc. iii.

I pray you, daughter, sing ; or express yourself in a more comfortable sort : if my son were my husband I should freelier rejoice in that absence wherein he won honour, than in the embracements of his bed where he would show most love. When yet he was but tender-bodied, and the only son of my womb ; when youth with comeliness plucked all gaze his way ; when for a day of Kings' entreaties, a mother should not sell him an hour from her beholding ; I,— considering how honour would become such a person ; that it was no better than picture-like to hang by the wall, if renown made it not stir, — was pleased to let him seek danger where he was like to find fame. To a cruel war I sent him ; from whence he

డేరియాసోయగపు చూపులుస్మయించి కోర్కెలు నానిండు-నేనం
దోడితనని-యెప్పటి కదృప్త హానుడొకడను మాత్రములజ్జింపబ
డును-నేజంపబడినచో నట్లగుటకుంగోరుచున్నవాడే మడియిం
పంబడును-నామయ్యలకునే నెట్ల నలువబోన-నేమన-నన్నుచ్చియే
చ్చునారు నాకెవరున్న-జగమునకుగోడొసరింప-పండునాకెద్దియు
లేదుగనుక-లోకములో నొకళ్ళము మాత్ర మాత్రమిందుకొం
టి నదిసేనుత్తరదినస్వయం-చగనున్న పులి-చేయబడును.

8 గీ॥ .వానిఁ ఘనతఁజూచి .నేనోర్వలేకుంటా
.చేతఁ బాతకంబు .జెందినాడ
.నేనునేనుఁగాకి .కేదియెన నత్రి
.వాడెనేనగుటకు .వాంఛ గొందు॥

9 ప॥ నిర్భయములైన నోడలా చూచుచు నిర్భయముగానూర్చును-
నాడేనా పినియిది యెనయె- నిర్భయ నిర్భయనిర్భయచేత్రేను
చూపుటకన్న-నాకు జయముండుటకై నిర్భయనాడినచో మాటొక
యెక్కు-దుగా నందో యందెనను-నాకు లోకముకలిగి-నాకొ
క్క-దేకొడుకై నప్పుడును-నయ నందము నాని త్రోవనెల్ల చూ
ద్ది - నాకనితించి నంద - నిరయ్య రానిది సహించిప్పుటికి
గదియ యుననా-దన కనుల యెదుట నుండి తల్లియెడబా
యగు-పనప్పుడు గోరి-యెట్లనాని నెట్లుకరించునో యనియు-

returned his brows bound with oak. I tell thee daughter, I sprang not more in joy at first hearing he was a manchild than now in first seeing he had proved himself a man.

Vir. But had he died in the business, madam,—how then ?—

Vol. Then his good report should have been my son ; I therein would have found issue. Hear me profess sincerely, had I a dozen sons, each in my love alike, and none less dear than thine and my good Marcius, I had rather have eleven die nobly for their country than one voluptuously surfeit out of action.

ACT. II. Sc. i.

10 (1) Death, that dark spirit, in 's nery arm doth lie,
Which, being advanced, declines, and then men die.

ACT. III. Sc. i.

10 (2) His nature is too noble for the world :
He would not flatter Neptune for his trident,
Or Jove for's power to thunder. His heart's his mouth.
What his breast forges, that his tongue must vent ;
And, being angry, does forget that ever
He heard the name of death.

ఁబ్రతిష్ఠకవలింపనిచో గోడ్రన్వేలాడుబామక్రకన్న మేల్లాదనియుఁ
దలంచును వాడుచేరందుచోట నాపదకెదరేగుటకొప్పుకొంటి
ని-ఘోరయుద్ధమునకువానిసంపితిని- వాడునొసట జయచిహ్న
ములతోఁదిరిగివచ్చె-నేజెప్పెదన్గోడలా-మొదటనాకుఁబుట్టినపుడు
వాడుమగబిడ్డయనివినుటకన్న-నిపుడుతొలిసారివాడు మగవాఁ
డనిప్రత్యాశిఁగొనఁజూచుట కెంతయోసంతసించినదానను (కోడ
లు)-కాని- యతఁడపనిలోమడిసిచిచో సమ్మాయపుడెట్టు (అ
త్త) అట్లునవాని సత్కీర్తి నాకొడుకు కావలసియుండును- విను- ని
మ్మ-పటముగాఁజెక్కిజెప్పెదను- నాకుఁబన్నెండుగురుకొడుకులుండి
సప్పటికి వారందఱున్నా వేమిమిక్కలాగున్నప్పటికి నొక్కఁడై
సనీకుమగఁడునునాకుఁ గొడుకునగువానికన్నఁ దక్కువప్రియము
గానుండకున్నాన్-♦గొఱమాలియొకఁడు తిండిపోతుగమిగిలియుంట
కన్న- దమనేశముకొట్టకై ఘనముగాఁ జమకొకండుంజచ్చిన
నొప్పుకొనియెదను.

- 10 (1) గీ॥ .అలరుమృత్యువా నల్లద.య్యంబువానిఁ
.కడుబలిష్ఠమొనటనంటి .కరమునందు।
.నెత్తఁబడినంతనయ్యది.♦యెఱఁగుచుండు।
.మఱియుఁజరువార మనజులు.మడియుచుండు॥

- 10 (2) చ॥ .అతనివృథావరూపగతిః. కత్యశికం. బాసరింపఁబోడు ప॥
.స్థునినలయూకునాంతనిత్రి.శూలముఁగూరిచి- యిందు॥వానిగ।
.నొకముగూరించి- వానిమది.స్పృష్టిఃపానచేడు దానివానినా।
.స్థి తొలగిఁబోయి- నాతఁడలు.కన్ మృతి చేరుపరాకు చేడెడున్

Sc. ii.

- 11 Honour and policy, like unsevered friends,
I' the war do grow together : grant that, and tell me,
In peace, what each of them by the other lose,
That they combine not there ?

Act. IV. Sc. v.

- 12 Let me have war, say I ; it exceeds peace as far as
day does night : it's spritely, waking, audible and
full of vent. Peace is a very apoplexy, lethargy ;
mulled, deaf, sleepy, insensible ; a getter of more
bastard children than war's a destroyer of men.

Act. V. Sc. i.

- 13 The veins unfilled, our blood is cold, and then
We pout upon the morning, are unapt
To give or to forgive ; but when we've stuffed
These pipes and these conveyances of our blood
With wine and feeding, we have suppler souls
Than in our priest-like fasts : therefore I'll watch him
Till he be dieted to my request,
And then I'll set upon him.

11 గీ॥ పరువుసాయంబు ♦ నని ♦ నెడ. పడని ♦ చెలుల
 .వలెగలిసి పెద్దు- సరిగాని- .పల్కుకుప్ప!
 .జేమినష్ట ♦ మొండొంటి చే ♦ .నెనయునవ్వి!
 .కూడియుండవు సంధి ♦ చే. కూరుపట్ల॥

12 ప॥ నాకుయుద్ధమండనీ- నిశ్చయముగారాత్రిచ్చగటి వలెనదినంధిన్మిత్ర
 డు-చులుకు ♦ శ్రావ్యము ♦ వాచాలకమునగును-సంధినిక్క-మగునన్ని
 పాతము-నూంద్యము-మొద్దు-చెవిటి -నిదురపోతు-జ్ఞానహీనమునా-
 యుద్ధముచంపువనుజ లకంటె జారజలనధికసంఖ్యగాఁబుట్టించును

13 చ॥ .సరముల ♦ పూణాముల్మతీయు ♦ .నల్లయనుష్టమునై నప్రబోధనా॥
 ♦ .గరకరి ♦ బెట్టసై చుటకుఁ గాని యనపాకల-మన్నపానసం॥
 .భరితుల్మనహం చెనము .మాదకవమోతయుఁ - గాన- ♦ వేతునే॥
 ♦ .చితిముతీవాఁడు మొక్కు-నతి .కంతమదిచ్చకువానిరే పెదన్ ॥

ACT. V. Sc. ii.

- 14 He that hath a will to die by himself fears it not
from another.

CYMBALINE

Act. I. Sc. VI.

- 15 He sits' mongst men like a descended god ;

HAMLET

Act I Sc. II.

- 16 He was a man, take him for all in all,
I shall not look upon his like again.

Sc. iv.

- 17 Why, what should be the fear ?
I do not set my life at a pin's fee ;
And, for my soul, what can it do to that,
Being a thing immortal as itself ?

ACT. II. Sc. ii.

- 18 Doubt thou the stars are fire ;
Doubt that the sun doth move ;
Doubt truth to be a liar ;
But never doubt, I love.

14 వ॥ తనంతజావనిచ్చగించువాఁ డొరులచేజావ నెజవఁడు.

15 ద్వి॥ .వివిధమాసపులండు . నెలయుచునుండు।
 .♦నవతరించినదైవ . మట్టిలవాఁడు।

16 ద్వి॥ .పురుషుఁడాతండుసం. పూర్ణగుణుండు।
 ♦సరయజోవనిక నే. నతనికిసాటి॥

17 గీ॥ .ఎందుఁ కేటిభీతి. చెందెడు-నొకగడ్డి।
 .పగకపాటినాచు. బ్రతుకుసరకు।
 .గొనను-మతియు-నాత్రుఁగూచి-యేమదిసేయ।
 .గలుగు-♦శాశ్వతంబు. గనుకనడ్ది॥

18 గీ॥ .శంకిలుమయగ్గియంచుశ. తత్రములను।
 .♦నవిత్పడచలించునం చేవు. సంశయించు।
 .♦నిజమతేన్దబ్బతియనిసం. దేహముఁగొను।
 .కాని-వలచితి నెడ్డను. మానపడకు॥

Act. III. Sc. i.

- 19 O, what a noble mind is here o'erthrown !
The courtier's, soldier's, scholar's, eye, tongue, sword ;
The expectancy and rose of the fair state,
The glass of fashion, and the mould of form,
The observed of all observers, quite, quite down !
And I, of ladies most deject and wretched,
That sucked the honey of his music vows,
Now see that noble and most sovereign reason,
Like sweet bells jangled, out of tune and harsh ;
That unmatched form and feature of blown youth,
Blasted with ecstasy.

Sc. ii.

- 20 Nor earth to me give food, nor heaven light ;
Sport and repose lock from me day and night ;
To desperation turn my trust and hope ;
An anchor's cheer in prison be my scope ;
Each opposite, that blanks the face of joy
Meet what I would have well, and it destroy ;
Both here, and hence, pursue me lasting strife, —
If, once a widow, ever I be wife !

19 సీ॥ .అకటయెంతటిఘన.మైనమానస
మిటఁ.బాడయ్యె-రాజస.భాసదునకు।
•♦యోధకు-విబుధున.కొప్పకన్ను
న్నాల్క.కత్తిగుణస్థితిఁ.గాంచునాస।
•మానిక-మద్దంబు.మర్యాదకు.ని
దశఁ.సంబుశృంగారము.నకు-మరియును।
•లక్ష్యంబుకనువార.లకుబొత్తిగాఁ
బోయె-.వానిబాసలతేనె.నానునేను।
•.జెలులనిభాగ్యురాలనై.చింతఁగుంది।
•చూతునా♦యుక్తమప్రిష్ట-♦శ్రుతిదొఱగిస।
♦.ఘనమువలె-వెట్టిచే♦నీటఁ.గలియునావి।
•కసితయానసనిరుపమా.కారమిషడు॥

20 సీ॥ .పుడమినాకాహార.మిడ-దాకసంబు
వె.ట్టదువెల్లువేడ్తయు-.నిదురపవలు।
•మాపునన్నెడఁబోయె-.మఱినాదునమ్మకం
•.బాసయునిస్సృహ.యగుచుమాలు।
•నాదునాంఛలునిబం.భసముగ♦మునితిండి.
వలెఁబరిమితమగుఁ.బదఁపడియును।
•నావేడ్కమోము♦వి.న్నఁబఱచునెల్లయె.
దిరివస్తువున్నాకు♦.వఱలుకోర్కె।
•.జెఱచుఁదుదముట్టనిచటనుఁ.బరముసందు।
•.గూడనెడతెగనట్టి♦మి.క్కుటపు♦టిడుమ।
•నన్నెజెంటాడెడు-నేనె.నాధనగుచు।
•మఱియుఁబొందితినేనినా.మాలుమనువు॥

JULIUS CÆSAR

Act I Sc. II.

- 21 What is it that you would impart to me?
If it be aught toward the general good,
Set honour in one eye and death i' the other,
And I will look on both indifferently;
For, let the gods so speed me, as I love,
The name of honour more than I fear death.

Act. II. Sc. ii.

- 22 Cowards die many times before their deaths;
The valiant never taste of death but once.

Act. III. Sc. ii.

- 23 If there be any in this assembly, any dear friend of
Cæsar's, to him I say, that Brutus' love to Cæsar
was no less than his. If then that friend demand,
why Brutus rose against Cæsar, this is my answer,-
Not that I loved Cæsar less, but that I loved Rome
more. Had you rather Cæsar were living, and die
all slaves, than that Cæsar were dead, to live
all freemen? As Cæsar loved me, I weep for him;
as he was fortunate, I rejoice at it; as he was
valiant, I honour him; but, as he was ambitious I
slew him. There is tears for his love; joy for his for-
tune; honor for his valour; and death for his ambi-

21 చ॥ .నలికెద నేమి-నాకిపుడు.వస్తువెదై సబ్రజానుకూలమౌ।
 .నెడనొకకంటబింబుము-మృత్యువుదక్కినదాన-నేబదం।
 .పడిగనుగొందురెంటిచొక.భంగి-బ్రలిష్టకు నెట్లు మిత్తి కే।
 .నడలుటకన్న నెక్కుడువి.యంపడెదన్-నురలట్ట లోవనీ॥

22 గీ॥ .ఎన్నఁబిఱికివార.లెన్నియోమాఁబులు।
 .చచ్చుచుందుతాము.చావకమును।
 .పెన్నఁజై నదై ర్య.మున్నజనులు-చావు।
 .చవియెలుంగొక్క.సారితప్ప॥

23 ప॥ ఈసంఘమందెన్నఁజేసినీజారునకుంఁచియమిత్తుఁడున్నచో- నీజారు
 నియెడం బూటనునకున్న ప్రిమ వానిదానికన్న దక్కువుకాదని
 వానికనియెద-నట్లెన్నచో నీజారున్తిపై బూటనుఁ డెందుకు లేచె
 ననియామిత్తుఁడడిగినయెడనిది నాయుత్తరము- నీజరుగ్గంచెము
 నీమించలేదుకాని రోముపట్టణముసభికము గాఁబ్రేమించినాడను
 నీజారుఁడ్డిట్లటప్రిజలంబలుఁ స్వతంత్రులగుటకన్న నీజారుఁడుబ్ర
 తుకుటజనులెల్ల రుదాసులై పొలయుటకుమీఁదిచ్చగించితిగా- నీ
 జారుఁడున న్నేమిం వియుటచే వానికై నేనేచ్చెద- నశఁడుభా

tion. Who is here so base that would be a bondman ?
 If any, speak ; for him have I offended. Who is
 here so rude, that would not be a Roman ? If any,
 speak for him have I offended. Who is here so vile,
 that will not love his country ? If any, speak ; for him
 have I offended.

Act V. Sc. v.

24 His life was gentle ; and the elements
 So mixed in him, that nature might stand up
 And say to all the world, " This was a man " !

HENRY V.

Act IV Sc. III.

25 if it be a sin to covet honour,
 I am the most offending soul alive.

HENRY VI—PART I Act IV Sc VI.

26 Tal. O young John Talbot ! I did send for thee
 To tutor thee in stratagems of war,
 That Talbot's name might be in thee revived
 When sapless age and weak unable limbs
 Should bring thy father to his drooping chair.
 But, O malignant and ill-boding stars !
 Now thou art come unto a feast of death,
 A terrible and unavoided danger.

గ్యవంతుడైనందున కేను సంతసించెద- నాతడుశూరుడౌటచేన
తనినేగౌరవించెదను-గాని-యతఁడాసపోతగుటచేవానిన్నేఁజంపినా
డ-నిదిగోవానిప్రేమకునాకన్నీరు-వానిభాగ్యమునకుసంతోషము-
వానిశౌర్యమునకుగౌరవము- వానియత్యాశకుమృత్యువు- దాసుఁ
డుగానుండఁగోరునంతనీచుడెవఁడై సనిచటనున్నచోఁబలుకనీవాని
నేనల్లించినాడను-రోమనుగానుండఁగోరనంత మూఁఖుఁడెవఁడై న
నిక్కడనున్నచోఁబలుకనీవానినేనల్లించినాడ-దనదేశముఁబ్రేమిం
చనంతదుష్టెవఁడై సనిక్కడనున్నచోఁ బలుక నీవానినేనల్లించినా
డను॥

24 గీ॥ .తగినజీవనంబ.తనిది-పదంపడి।
ఁ.గూడెనతనియందు .గుణములట్లు।
♦.ప్రకృతిలేచిచెప్ప .వచ్చు మఱియులోక।
.మునకునెల్ల యితఁడె.పురుషుడనుచు॥

25 ద్వి .పరువునాసించుట.సాపమానేని।
♦.దురితాత్మకులలోనఁ.దొలివాడనేను॥

26 సీ॥ (తండ్రి) .ఔరనాయన్న-నీ.కంపితివారే-
నేఁ.♦.జోరుతంత్రంబులు .నేరుపుటకు।
.సారంబులేని ము.సలితనమున్-శక్తి
.హీనమానంగము-♦.వృద్ధదశకు।
ఁ.దగుకుఁజీకినీ.తండ్రినిఁదెచ్చిన

Therefore, dear boy, mount on my swiftest horse,
And I'll direct thee how thou shalt escape
By sudden flight; come, dally not, be gone.

John. Is my name Talbot? and am I your son?
And shall I fly? O, If you love my mother,
Dishonour not her honourable name,
To make a bastard and a slave of me!

The world will say he is not Talbot's blood,
That basely fled when noble Talbot stood.

Tal. Fly, to revenge my death, if I be slain.

John. He that flies so will ne'er return again.

Tal. If we both stay, we both are sure to die.

John. Then let me stay, and, father, do you fly;
Your loss is great, so your regard should be;

My worth unknown, no loss is known in me.

Upon my death the French can little boast;

In yours they will, in you all hopes are lost.

Flight cannot stain the honour you have won;

But mine it will, that no exploit have done.

You fled for vantage, every one will swear;

But, if I bow, they'll say it was for fear.

There is no hope that ever I will stay,

If, the first hour I shrink and run away.

Here on my knee I beg mortality,

Rather than life preserved with infamy.

Tal. Shall all thy mother's hopes lie in one tomb?

John. Ay, rather than I'll shame my mother's womb.

Tal. Upon my blessing, I command thee go.

John. To fight I will, but not to fly the foe.

Tal. Part of thy father may be saved in thee.

John. No part of him but will be shame in me.

Tal. Thou never hadst reknown, nor canst not lose it.

John. Yes, your renowned name; shall flight abuse
it?

Tal. Thy father's charge shall clear thee from that
stain.

John. You cannot witness for me, being slain.

If death be so apparent, then both fly.

Tal. And leave my followers here to fight and die?

.యప్పుడు నీయెడ.నతనిపేరు।

♦.క్రమమృత్యుకైదు- .గాని-యక్కట

గ్రహ.చార-మీ.వైతిప.చావునిందు।

.తప్పనిఘోరాప.దకు వశమైతివి-

.కావుననాతండ్రి..కడువడిగల।

.నాగుట్టమెక్కుము-.వేగనీవు

బరు.గిడితప్పకొనునట్టు.లేనునీకు।

.దారిజూపెద-రముక్త-దబ్బున

జాగునే.యకు-పద(కొడ్డు)నీకొడ్డు.నా-తొలంగి।

.పోవుదునా-భళీ-.నీవునాతల్లిని

.ప్రేమింతువేని-యా.పెకుగలిగిన।

.శకువంతయున్నను.బానిసీడుగ-

నుంచు.కొన్నదానికిబుట్టు.కొడుకుగాగ।

.జేసిపోగొట్టకు-.చెల్లరేనీవుండ-

.నే.బాటిపోయిన-.నెల్లజగము।

.నీకుబుట్టగలేదు.నేనండ్రు (తండ్రి)

పాటిపో-.నేజంపబడినప్పు-.నీవునుబగ।

.బట్టుట్టకై-(కొడ్డు)యట్లు.పాటిపోయిన

వాడు.తిరిగిరాడెప్పటి(త)-కిరువురమిట।

.నిలిచియుండినయెడ.నిశ్చయముగజత్తు.ము

భయుల-(కొ)మైన.న.న్నుండనిముక్తి

.మరియు-.దండ్రీనీవు♦.తెరలు-నీనష్ట

మె.క్కువగాన-నీసేమ♦.మవనరంబు।

.నేనెంతయున్వీల్య.లేనివాడను-నాదు

.నాశంబున♦న్గొటం.తయునులేదు।

My age was never tainted with such shame
John. And shall my youth be guilty of such blame
No more can I be severed from your side,
Than can yourself yourself in twain divide.
Stay, go, do what you will, the like do I ;
For live I will not, if my father die.

.పగవారలొకగొప్ప.పనిగనామరణంబు

.నూహింప-కీవీల్ల.నుబ్బుచుండ్రు.

.తొలగెడునన్ని యా.సలునునీతోడ

నె-♦.పాటుట-సేవిది.వలకుగొన్న.

.చేరునుబోగొట్ట.నేరదు-కాని-నే

.నిప్పటికేవీర.♦కృత్యమైన.

.సలుపమినాకది.తలవంపుదెచ్చెడు-

.బొంచిపైబడుటకునెంచిపాటి.

♦.తీవనినిజముగ.నెల్లవారనుకొండ్రు-

.కాని-నేమటలిన.కారణంబు.

.భయమనియందురు.స్పష్టంబుగా-

.దొలి.మాతెనేభయపడి.పాటినయెడ.

.మరియెన్నటికినేను.దురముననిలబడు

.నాసయేలే-దప.ఖ్యాతితోడి.

.బ్రదుకుకంటెంజావు.నిదిగొమోకాల్పి

.ప్రాధికంతు(త) నీతల్లి.యాసలెల్ల.

.యొక్కసమాధిలో.నుండగవలయు

నా(కొ).యాసద్దయేమేలు-.నేనునాదు.

.సమ్మగభాంబునకవమానముం

బాస.రించుటకన్న(త)నీ.వించిసెలవ.

.నంగినాడెక్కొమ్ము(కొ).చనెదననికి

గాని-పగతుగనుడినే.బారనొల్ల.

(త).నీతండ్రియంశము.నీయెడదక్కెడు

(కొ).నతనిగుణంబున.న్నంటబోదు.

.కానిచిన్నతనంబె.కల్గెడు(త)నీకెన్న.

.దై నలేదుప్రసిద్ధి-.దానినీవు.

PART II

Act III Sc. II.

- 27 What stronger breastplate than a heart untainted ?
Thrice is he arm'd that hath his quarrel just ;
And he but naked, though locked up in steel,
Whose conscience with injustice is corrupted.

.పోగొట్టకొనలేవు(కొ)♦.పోల్పారునాయెడ
 .విఖ్యాతమౌనీడు.చేరు-దాని
 .బాటిపోవుటకడు♦.న్దూ తెడు(త)సీతండ్రి
 .యూజ్జగై కొంటనీకట్టమచ్చ
 .దుడిచిపై చెడు(కొ)నీవు.వడియిరప
 .బడియది.తెలుపవు-చావంత.తెల్లమైన
 .నిద్దటమున్నరు.గిడువము(త)వడియు-
 నా.వెంబడివారలు.పెసగి♦పొలయ
 .విడిచెదనా-నాదు.పెద్దటికంబట్టి
 .నించెనెన్నడుమచ్చ.బొందలేదు
 (కొ).నాయావనముమాత్ర.మాయెగ్గు
 నొందగ.దగునె-నిన్నీవిద్ద.ఱుగవిభాగ
 .మునుసలుపలేనిపోల్కి-నె.నునెడపబడ
 .జాలనీప్రక్కనుండి-వే.యేల-యుండు
 ♦.మరుగు-నీవెట్లుసేయనే.నట్లొనరుతు
 .బ్రతుకనోపను నాతండ్రి♦.మందునెడల॥

27 గీ॥ .కొమ్మకనచమెదచ్చ♦.దె.దమ్మకన్న
 .దగవునాయముకలవాడె.తగిన♦శస్త్రీ
 .♦యూయునవిగూఢయ్యుని.నాయుఘడగు
 .♦నెవడమన్నీతిచేజెప్పె.బడినవాడు॥

Act. III. Sc. iii.

- 28 If I depart from thee, I cannot live ;
And in thy sight to die, what were it else
But like a pleasant slumber in thy lap ?
Here could I breathe my soul into the air,
As mild and gentle as the cradle-babe,
Dying with mother's dug between its lips ;

Act. V. Sc. i.

- 29 It is great sin to swear unto a sin,
But greater sin to keep a sinful oath.
Who can be bound by any solemn vow
To do a murderous deed, to rob a man,
To force a spotless virgin's chastity,
To reave the orphan of his patrimony,
To wring the widow from her custom'd right,
And have no other reason for this wrong,
But that he was bound by a solemn oath ?

Sc. ii.

- 30 He that is truly dedicate to war
Hath no self-love ; nor he that loves himself
Hath not essentially, but by circumstance,
The name of valour.

28 చ॥ .నినునెడఁ బాసింబ్రతుక. నేరను-నీయొడిలోన హాయిగా।
 .గునుకుటగాని-నీయెమటఁ. గూలుటయొండగు పెట్టు-తల్లిచా
 .నొక్కఁ బెదవిగ్గడించి పెగు. పొన్నిటివిడ్డనిపోల్కి-నిచ్చటం।
 .బెసఁకువమానినా యుసులు. మెల్లన గొడ్పునఁ బారఁజి మ్రోదన్॥

29 నీ॥ .టగు నేయుటకయి. మొట్టు పెట్టు కొనుట
 .కడుగీడు-మఱిదాని. కన్నఁజేటు।
 .చెడునొట్టు పట్టితా. నడుచుట-యేఘోర
 .సత్యంబుచేతనే. జనుఁడుబద్ధం।
 .డగు-జీవహింస బి.ట్టా చరించుటకును-
 .మనుజుఁడో చుటకును-. మచ్చలేని।
 .కన్నియంబెఱచుట. కై-తల్లిదండ్రులు. లేని
 పిల్లనిదాయ. మానుటకొఱ।
 .కనదకున్వాడు కైననా. యంబునుండి।
 .బలిమినడయనా బిడనొడఁ. బచుటకును।
 .మఱియుఁదాను. గేవలముప. మాణనియతుం।
 .డవుట-నీతప్పసచుక పే. తుప్పుగొనుటకు॥

30 క॥ అనికిస్సమకట్టినయా।
 .యనకున్లేదాత్మలాభ. మరయుగుణము-తా।
 .దనుఁబ్రేమించునతనికి॥
 .జనదుపయికిఁదప్పశౌర్య. నామమునఁగిగా॥

PART III

Act V. Sc. IV.

- 31 wise men ne'er sit and wail their loss,
But cheerly seek how to redress their harms.

KING JOHN

Act. IV. Sc II.

- 32 The wall is high ; and yet will I leap down
Good ground, be pitiful, and hurt me not !
There's few or none do know me ; if they did,
This ship-boy's semblance hath disguised me quite.
I am afraid ; and yet I'll venture it.
If I get down, and do not break my limbs,
I'll find a thousand shifts to get away :
As good to die and go, as die and stay.
O me ! my uncle's spirit is in these stones.—
Heaven take my soul, and England keep my bones!

RICHARD II

Act. III. Sc. II.

- 33 wise men ne'er wail their present woes,
But presently prevent the ways to wail.

31 గీ॥ .బుద్ధికల్లువారు♦.పొగలరెన్నడయిన।
 .నూరకుండరుతమ♦.యోటమికయి।
 .కాని-తమకువచ్చు.హానులసరిపుచ్చు।
 ♦.వెరవునుల్లసమున.వెదకుచుండ్రు॥

32 నీ॥ .కడుఁబొడవీగోడ-.కాని-నేనుకీకెన-
 .మంచినేల-కనిక.రించుము-మఱి।
 .నన్నుబాధించకు-.నన్నెవ్వరేనియు.నెఱుగ-
 రొకప్పువా.రెఱిగినయెడ।
 .నెంతయుమాచెన.న్నీపిల్ల♦యోడంగి
 .వంటివేషము-నాకు.భయముతోఁచె।
 .నైనఁదెగించెద-.నేనుఁగ్రిందుంబొందు
 .నప్పుడునాదగు.నవయవములు।
 .విఱుగకుండినయెడ.వేయియుపాయము
 .ల్లానియెదఁదప్పించు.కొనుటకేను।
 .చచ్చియుండుటకంటెనుఁజచ్చిచనుట।
 .తక్కువెంతయుఁగానేర(ఉటికి)-.దక్కటకట।
 .♦తనరునీరాలనాపిన.తండిగుణము।
 .పొందునా.♦యాత్రజేవ-♦నె.ముమ్మలను♦సీమ॥

33 ద్వి॥ .♦జ్ఞానులు♦కుందరు.జరిగినపనికి।
 .గాని-యడ్డెదరు♦వ.గవుతోవ♦లొకట॥

Sc. iv.

- 34 Go, bind thou up yond dangling apricocks,
Which, like unruly children, make their sire
Stoop with oppression of their prodigal weight :
Give some supportance to the bending twigs.—
Go thou, and like an executioner
Cut off the heads of too-fast-growing sprays,
That look too lofty in our commonwealth.
All must be even in our Government.—
• You, thus employed, I will go root away
The noisome weeds, that without profit suck
The soil's fertility from wholesome flowers.

LOVE'S LABOUR'S LOST. *Act. I. Sc. I.*

- 35 Let fame, that all hunt after in their lives,
Live registered upon our brazen tombs,
And then grace us in the disgrace of death ;
When, spite of cormorant devouring Time,
The endeavour of this present breath may buy
That honour which shall bate his scythe's keen edge,
And make us heirs of all eternity.

34 నీ॥ ఆపండ్లచెట్టువే॥ లాడుచున్నది దానిఁ
 .గట్టు పొమ్మా-యది కడుదమయమి
 .తవ్రయభరమునఁ.గమతండ్రిఁగుంగించి
 .పొంగించుపోకిరి. బుడుతలవలె
 .నూపట్టు-వే॥ లెడు. చువకలకుగ్గొంత
 .సాయమిముక్తమనప్ర.జాప్రభుత్వ
 .మునమేటియాన్నల్య.మునదోచు
 చిత్రవేగఁ. తెనుగుకొమ్మకొనల. నలుకు-వెల్లు
 .హంతకునిభంగి-మనరాజ్య.మందుసరిగ
 .నొసరవలయుసంతయు-నీవి.టుండ-నేను
 .మంచిపూలకుఁగానీక.మరటిచేవ
 .బీల్చిరిస్తయాచెడుకల్పు-ఁ.ఁజెటికివైతు॥

35 నీ॥ .తమజీవితంబులం. దగిలి యెల్లరును
 వెం.బడెడుకీర్తిమనయి. శ్తడిసమాధి
 .పైనిశాసనముగా. వ్రాయఁబడఁగ
 నిండు-.మరణమునకు నవ.మానకరము
 .గామనలనదియు. గారవించగనిండు-
 .తరువాత-సప్పుడెం.తయునుసర్వ
 .భక్షకత్వంబునఁ.బ్రబలుకాలునికి
 .దా.నిష్ప్రయమాని. మొదిరి-వాని
 .వాడికొడవలిమొక్కమొక్క.వఱచిమనల
 .నవారసనవికినె.దా.నాదులుగను
 .నెండియున్జేయఁజాలిన.పెద్దవేరు
 .సంతయుగ్గొను నట్లుప్ర.యత్నపడుడు॥

MACBETH.

Act. I. Sc. VII.

- 36 I dare do all that may become a man ;
Who dares do more is none

MEASURE FOR MEASURE

Act. II Sc. II.

- 37 Not the king's crown, nor the deputed sword,
The marshal's truncheon, nor the judge's robe,
Become them with one half so good a grace
As mercy does.

Sc. iv.

- 33 'T were as good
To pardon him that hath from nature stolen
A man already made, as to remit
Their saucy sweetness that do coin Heaven's image
In stamps that are forbid: 't is all as easy
Falsely to take away a life true made,
As to put metal in restrained means,
To make a false one.
- 39 Better it were, a brother died at once,
Than that a sister, by redeeming him,
Should die for ever.
- 40 Ignomy in ransom, and free pardon,
Are of two houses : lawful mercy
Is nothing akin to foul redemption.

36 ద్వి॥ .నరునకహామగునం.తకునుఁజెగింతు|

.మతిచేయఁజనువాఁడు. మనుజుఁడుకాఁడు॥

37 ఉ॥ .కాదున్మసాలుమాళియునుఁ-.గాదధికారికిఁగల్గు కత్తియున్|

.గాదుఁచఘానియంత్యగద-.కాదునభాపతిమేటియంగియున్|

.గాదరవీసమైనదయ.కై నడిశ్రేష్ఠఁవిభూషణంబు-ఁపే|

రేదినగొప్పవారియెడ.నింపుతలిచెడుఁచిహ్నమెద్దియున్॥

38 చ॥ .మనుజునిఁజంపుమానవుని.మన్నసనేత-ఁనిషిద్ధమైనయో|

.నిసలమిఁసంతతిన్గనిన.నీచునిసైఁచుటయున్సమంబు-జే|

.వనమునుజాలిమాలియెడఁ.బాపుట-కూడనిచోటఁదప్పగా|

.దనయులఁగాంచఁబూనితనఁద్రవ్యమునుంచుటతుచ్చవృత్తియా॥

39 ద్వి॥ .ఒకటఁనీల్గుటమేలుఁ.సోదరుఁడత|

.నికయిఁసోదరియెట్లు.నీల్గుటకన్న|

40 గీ॥ .చెఱవదల్చుటకొఱకుఁదె.చ్చికొనునింద|

మతిఁయుదారసహసఁమిరు.మన్ములఁదగు|

.కానివిడుదలకున్నాయ.మైనక్షమకు|

.గలుగఁబోవదుసంబంధ.ముఁలవమైన॥

MIDSUMMER-NIGHT'S DREAM

Act. V. Sc. I.

- 41 Never anything can be amiss
When simpleness and duty tender it.

MUCH ADO ABOUT NOTHING.

Act. II. Sc. I.

- 42 Friendship is constant in all other things
Save in the office and affairs of love :
Therefore, all hearts in love use their own tongues;
Let every eye negotiate for itself,
And trust no agent ; for beauty is a witch;
Against whose charms faith melteth into blood.

Sc iii.

- 43 Happy are they that hear their detractions, and can
put them to mending.

Act. III. Sc. ii.

- 44 He hath a heart as sound as a bell, and his tongue is
the clapper, for what his heart thinks, his tongue
speaks.

OTHELLO.

Act. IV. Sc. II.

- 45 And his unkindness may defeat my life,
But never taint my love.

PERICLES.

Act. II. Sc. III.

- 46 Contend not, sir ; for we are gentlemen
That neither in our hearts nor outward eyes
Envy the great, nor do the low despise.

41 ద్వి॥ .నరశతః వినియును. సాయమానేన ।
 .బోరవోవఁజాలదె. ప్పడునెద్దియైన॥

42 చ॥ .వలపునఁడప్పమైతిఁ పెర. వస్తులనన్నిటనుండునిల్క. డన్ ।
 .నలచినయెల్లడెందములు. వాడుటమేల్లమనోళ్లఁ గావురన్ ।
 .దెలుపుతఁడన్నఁ గూచిన్ప్రతి. దృష్టితనంతటన ముక్తన్యోన్ ।
 .బొలపొకపఁత్రకఁడతని. బూమేలనెమ్మికరంగుమల్లగాన్ ॥

43 వ॥ తమనిండెలందాము వినివానిం దప్పించుకొనఁగలవారు ధన్యులు॥

44 వ॥ వానికిగంటవలె సర్దియైన హృదయమున్నది-దానినాల్కే వానినా
 ల్క-యేలసఁచ-వానిడెందము తలంచునది వానినాల్క-చెప్పివే
 యును॥

45 ద్వి॥ .వానినివఁయతీయ. వచ్చునా యసులు ।
 .కాని-నాప్రేమఁన. గడుపఁచలేదు॥

46 గీ॥ .అయ్యకలహింపఁబోకు-మే. మనఁగ-మేము ।
 .తగుమనుసులము-మాదుహృ. దయములందు ।
 .గాని-మా మాకృతులఁగాని. ఘనులఁకీష్యన్ ।
 .పడఁమలంతుల నవమాన. పఁచ మెప్పుడు॥

 ROMEO AND JULIET. *Act. V. Sc. III.*

- 47 Yea, noise ? —then I'll be brief.— O happy dagger!
 This is thy sheath ; (*stabs herself*) there rust and let
 me die.

TEMPEST.

Act. IV. Sc. I.

- 48 the murkiest den,
 The most oppurtune place, the strong'st suggestion
 Our worser Genius can, shall never melt
 Mine honour into lust, to take away
 The edge of that days' celebration,
 When I shall think, or Phœbus' steeds are foundered,
 Or night kept chained below.

TIMON OF ATHENS · *Act. I Sc. I.*

- 49 When we for recompense have praised the vile,
 It stains the glory in that happy verse,
 Which aptly sings the good.

Sc: ii.

- 50 'T is pity bounty had not eyes behind,
 That man might ne'er be wretched for his mind.

•♦తద్దయు-నన్ను♦నం.తముఁజెందనిమ్ము॥

•బంధింపఁబడియాఁపఁ.బడుటదలంతు॥

• చిన ♦ సుశ్రోక మునమచ్చు. (జేసిషా నదియు) ॥

చందనః పదాన్యతకుఁగుం.దఁడుమానవుండు॥

Act. III. Sc. v.

- 51 You cannot make gross sins look clear :
To revenge is no valour, but to bear.

TITUS ANDRONICUS *Act. I Sc. I.*

- 52 Sweet mercy is nobility's true badge.

- 53 Of noble minds is honourable meed. thanks to men

Act. III. Sc. i.

- 54 That ever death should let life bear his name,
Where life hath no more interest but to breathe!

Act. V. Sc. iii.

- 55 Friends should associate friends in grief and woe

TROILUS AND CRESSIDA *Act. I Sc. II.*

- 56 Do you know what a man is? Is not birth, beauty,
good shape, discourse, manhood, learning, gentleness,
virtue, youth, liberality, and so forth, the spice and salt,
that season a man?

51 గీ॥ అచ్చదోసములన్నీవు. మచ్చలేక।

♦ తోచునట్లు సలుపసమ. ఘటాడవుకావు।

• ఎపుసయిన ♦ సెక్కపు ♦ మగిటి. మిషగదీచుక।

• కొనుటకానేరదుసహించు. కొంటగాని॥

52 ద్వి॥ గొప్పతనంబున. కుద్దుగుతుక।

• చెప్పెద-హాయిని. చెప్పెదయారసము॥

53 ద్వి॥ ఘనమైనమనసులు. గల్గువారలకుఁ।

♦ బ్రణతులుపరువైన. బహుమానమగును॥

54 ద్వి॥ ఊపిరితీయుట. యొకపనియైన।

♦ బాపురే-చావేల. బ్రతుకనరాదు॥

55 ద్వి॥ హితులు ♦ సరస్వర. ♦ మెరయంగవలయు।

♦ సతతమాపదయందు. సంపదపట్ల॥

56 ప॥ మనుష్యుడన నేమోసీ వెలుగుదువా- పుట్టువు- సౌందర్యమ- నుంచి

యాకృతి- సంభాషణమా- మగతనము- చదువు- సాధుత్వమా- యో

గ్యత- యావము- దాశ్చర్యమా- మొదలగు నెల్లగుణములు పురు

షులకుఁ జవిపుట్టించు సంభారములకీయునుశ్చను.

Act. II Sc. ii.

57 (1) The wound of peace is surety,
Surety secure; but modest doubt is called
The beacon of the wise, the tent that searches
To the bottom of the worst.

(2) to be wise and love
Exceeds man's might; that dwells with Gods above

ACT. V. Sc. iii.

58 Life every man holds dear ; but the brave man
Holds honour far more precious-dear than life.—

59 Let 's leave the hermit pity with our mothers,
And when we have our armours buckled on,
The venom'd vengeance ride upon our swords :
Spur them to ruthless work, rein them from ruth.

TWELFTH NIGHT . . . Act III Sc. VI.

80 (1) In nature there 's no blemish but the mind ;
None can be called deformed but the unkind :
Virtue is beauty ; but the beauteous-evil
Are empty trunks, o'erflourished by the devil.

57 (1) గీ॥ ఎంతయు శంక లేకుంట. యిహ మఁదెచ్చు |
 ♦. వాస వంబుగ నెల్లప్పు. పరిమితమగు |
 . సంశయంబు శములకు లాం. ఛనము కీడఁ |
 . లయెడ నడుగంటఁజొచ్చున. న్నియ నఁబడును ||

(2) కం॥ ఎఱుకఁగలిగియుండుటయు |
 . మఱివలపుంజూపుటయును. మనిసిక శక్యం |
 . భరయనటువంటి శక్తియ |
 . మరుచుండెడు బైవెలయు ♦ న. మరులకు నెల్లన్ ||

58 ద్వి॥ . బ్రతుకు ప్రియంబగు. బ్రతిమానాశ్వాసకు |
 . బ్రతుకు కంటె. బ్రియంబు. పరువుశూరునకు ||

59 గీ॥ ♦. ఋషిదయస్మన తల్లుల. యెడ నిడుపము |
 . మనముక వచంబులన్ దొడ్లు. కొనినయపుడు |
 . మన యసుల కెక్కనీ విష. మత్సరగబు |
 . కూరకృత్యంబులకుఁబురి. కొల్పదమవి |
 . వెండియుందిష్టదముకృప. నుండివాని ||

60 (1) గీ॥ . నానసుకంఠఁబ్రక్తికృతియందు. మచ్చలేదు |
 . కూరుడొక్కఁడు తప్పఁగు. నూపిలేడు |
 . సుగుణ మంపముకాని. సో. యగపుదుట్ట |
 . వన్నె ♦ దయ్యంబునంగంచు. వట్టి మొద్దు ||

TWO GENTLEMEN OF VERONA *Act. II. Sc. VII.*

(2) His words are bonds, his oaths are oracles ;
His love sincere, his thoughts immaculate ;
His tears pure messengers sent from his heart ;
His heart as far from fraud as heaven from earth.

WINTER'S TALE *Act. I. Sc. I.*

61
Avoid what 's grown than question how 't is born.

Act. IV. Sc. iii.

62 If I might die within this hour, I have lived
To die when I desire.

VENUS AND ADONIS.

63 By law of nature thou art bound to breed,
That thine may live, when thou thyself art dead ;
And so in spite of death thou dost survive,
In that thy likeness still is left alive.

64 They that thrive well take counsel of their friends.

(2) ఉ॥ .ఆతనిఁనున్తోడంబడిక..లాతనియొట్టులుదేవవాక్కుతా॥
 .నాతనిప్రేమనిష్కపట..మాతనియూహలకల్మషంబుతా॥
 .నాతనిచూడసప్రచలి..తామలమాతలువానియశ్శ్రుతా॥
 .నాతనియూత్తవంచనకు..నొదవు..స్వగణముభూమికింబలె॥

61 ద్వి॥ .ముదిరినదానిద..ప్వకోనుటమంచి॥
 .యదియెట్లుపుట్టెనం..చదుగుటకన్న॥

62 ద్వి॥ .నేనితనంబున..నీలైదనేని॥
 .నేనఁగోరినపుడు..నేజూడనుంటి॥

63 గీ॥ .సహజభమకంబు నన్నీవు..సంతతిగన॥
 .వలయు..నీవిడ్డలుండ్రివు..పాలయునపుడు॥
 .అటులఁగావున..నీవీల్లి..యెనబ్రదికి॥
 .యున్నవాడవె నీపోల్కి..యుండుఁగాన॥

64 ద్వి॥ .చెలికాండ్రమాట లఁ..జేకొనుచుందు॥
 .చెలఁగిమిక్కిలి..న్నద్ది..చెందెనువారు॥

- 65 To see his face, the lion walk'd along
Behind some hedge, because he would not fear him;
To recreate himself when he hath sung,
The tiger would be tame, and gently hear him
If he had spoke, the wolf would leave his prey,
And never fright the silly lamb that day.

RAPE OF LUCRECE.

- 66 princes are the glass, the school, the book,
Where subjects' eyes do learn, do read, do look.
- 67 He shall not boast, who did thy stock pollute,
That thou art doting father of his fruit.
Nor shall he smile at thee in secret thought,
Nor laugh with his companions at thy state;
But thou shalt know thy interest was not bought
Basely with gold, but stol'n from forth thy gate.
For me, I am the mistress of my fate,
And with my trespass never will dispense,
Till life to death acquit my forc'd offence.

65 త|| .తనుజూచిజంకడ.తండుగాన-

నతని.మొగముగన్గొనుటకు.బాదవెన్కసింగి|

.మునదువజొచ్చెను-ఁ.బులిమచ్చిక వడి

.యాలించుమెల్లన.నాతండుఁరపణ|

.మునఁబాడినప్పడు- ♦.మొససియతండు

.వలికినదనఁయెర.న్వదిలితోడేలు|

♦.నెనరుఁమైజడిపింప.నేరదుమఱియు

♦.వెంగలిగొట్టియ.పిల్లనాప్రాప్త||

66 ద్వి|| .♦భూమిప్రభువులద్ద .మఃఁ♦బొత్తముబడి|

.గా-♦మొగిఁబ్రజచూడఁ ♦.గఱవఁగఁజదువ||

67 నీ|| .నీదగుసంతతిన్ .జెఱచినవాఁడు

తా♦.ఁబడసినవానికి.భ్రాంతితోడ|

.దండిగ్రానీవుంటఁదలఁచియెండు

విజ్ఞ.వీఁగఁగూడదు-తన.లోఁగడపని|

.దలపోసినినుజూచి ♦.యెలనగవుంజూపఁ

.జనదు-♦వెండియుదన.జట్టుతోడ|

.నీయున్నిఁగూరిచి♦.నెగడిహాస్యముసేయ

.వలదునీయాస్తిదొంగిలఁబడియెను|

.గాని-కొనఁబడలేదుబం.గారుతోడ|

♦.హీనముగ-నింకనాగతి.కేనుబోదు|

♦.నిష్కృతినొనపఁనొల్లనా.నేరమునకు|

.జావునన్దిబల్మినే.నల్పు♦నెక్కు||

68 My honour I'll bequeath unto the knife
That wounds my body so dishonoured.
'T is honour to deprive dishonour'd life;
The one will live, the other being dead:
So of shame's ashes shall my fame be bred;
For in my death I murder shameful scorn:
My shame so dead, mine honour is new-born.

Dear lord of that dear jewel I have lost,
What legacy shall I bequeath to thee?
My resolution, love shall be thy boast,
By whose example thou reveng'd may'st be.
How Tarquin must be used, read it in me:
Myself, thy friend, will kill myself, thy foe,
And for my sake serve thou false Tarquin so.

69 O ! teach me how to make mine own excuse,
Or, at the least, this refuge let me find:
Though my gross blood be stain'd with this abuse,
Immaculate and spotless is my mind;

68 నీ॥ .సురియకునాదగు. పరువప్పగించెద

♦.బవిసియిట్లుడ్చుగాఁ.బహిసనాదు।

♦.మయినదిచెఱచును-.మర్యాదఁదొల్లగిన

.బ్రతుకుఁబాయుటగఁ.వంబు-నొకటి।

♦.మనెడుఁదక్కినయది.మడియగ-ఁగావున

♦.బొలివోవునాసిగ్గు.బుగ్గివలన।

.నేపారునాదుపే-.కేలన-నాచావు

.నందునాతలవంపు.మగ్గిందఁజేతు।

.నానొందెయట్టుల.ణగినంత నాగొప్ప

.కొక్కపుట్టువుపొంది♦.కొమరుమిగులు।

.నేనుబోగొట్టుకొ.నినమానికము

నేలు.వాడ-నీకేమాన్తి.వదలుదాన।

.నానిశ్చయము-పేమ-♦.సలువందు

నీగర్వ.హేతువు-దానికి.నీవుగుతుఁ-।

.గాఁబగసాధింపఁ.గనలయునెట్టులా

♦.యధమునిపనిపట్టు.విధమునెల్ల।

.నీవునాయందుఁజదువునే.నీకుఁ♦జెలిని।

.నీదు♦పగిఁమొన♦నన్నుఁదు.నెత్తెను-నుఱియు।

.నీవునాకెగ్గు♦సలిపిన.నీచుసటఁల।

.ద్వరగానాకయి♦పరిమాచె.వలయుఁజాము॥

69 నీ॥ .అయ్యయోనేరుపు.మానాకునా♦సాగు

.నెటుచెప్పవలయునో.యేను-లేక।

.తుదకునీ♦తన్విఁబొం.దెదనునాకీ

నిందె♦.మొవట్టి నెత్తురు.మచ్చపడియె।

That was not forc'd; that never was inclin'd.
To accessory yieldings, but still pure
Doth in her poison'd closet yet endure

గాని-నామదికించు. కై సదోసము

కాస. రా-వదిబల్కి. చ-బడ లేది.

కింతియెకా-కద్ది. యెన్నటికింబెడ

సముతోడగు. నొప్పు. దలకుఁజోగు.

పనికిమాలినయలనాటు. పడుటలేదు!

మఱియు-నయ్యదియిప్పటి. వఱకొకింత!

యునుమకిలనంటక-వినంబు. నెనయుతనదు!

నెలపునందోపుతోడుత. నిలిచియుండె||

కాద్రివాస కవితావిశేషాః॥

వీరరసః ॥

రఘువంశే సగః 1 శ్లోకః 21 ॥

1 బిగ్గోపాత్మావత్రస్థా భేదేధమవనానురః।
అగ్నిస్సురాపధేనః ధృవసన్తస్సుభవస్వభుంక్ ॥

శ్లోకః 22 ॥

2 జ్ఞానేమాసంక్షమాశక్తౌ త్యాగేన్ద్రాఘావిసర్యయః।
గుణాగుణానుబద్ధిత్వా తస్యసప్రసవాఙ్ ॥

స ॥ 8 శ్లో 31

3 బలమాశ్చభయోపశాంతయే।
వినుమాంసశ్శృతయేబహుశ్రుతమ్।
వసుతస్యవిభోసకేకేవలం।
గుణైవత్రాపిపరప్రయోజనా ॥

స ॥ 9 శ్లో 7

4 సహ్యగమూర్తిరతికేదురోదరం।
సహితేప్రసూభరణమ్మృదుం।
తిముసమూమసవాసమూసనా ।
ప్రియతమాయతమాసమపాహరత్ ॥

కాదానుని కయితయందలి సొగసులు.

బీరము.

- 1 గీ॥ . సందతనఁ మేదితన్నుఁగా. పాడుకొనియెఁ
 . . . దెవులుఁదవులక పున్నెముం. దెచ్చికొనియెఁ
 . . . సొమ్ముఁ బిసినారిగాక పు. చ్చుకొనెతఁడు
 . . . కుడి చెనెంతయుహాయి. త. గులము. లేక॥
- 2 గీ॥ . తెలివియందూరకుండుట. బలిమికోరు
 . . . సాతనికి. సీవియెడఁగొని. చూడుకొనమి
 . . . దొడ్ల. గొనములొండ్లొంటికి. నోడుపొంది
 . . . పాలుపుమీతెడు. దనతోడ. బుట్టులట్లు॥
- 3 గీ॥ . ఇడుమలన్బహువారల. జడు పెడపగఁ
 . . . గడిమి. చదువర్ల మన్నింప. గడిదివిడ్డె
 . . . పుడమి తేనికి. గల్గిన. యొడమిగాక
 . . . గొనములుగూడ. నొరుల మే. లునకు. దగియె॥
- 4 గీ॥ . మిప్పు. బెంపుకొటకు. దివి రెడునాతని
 . . . వేటగాని. జూజ. మాటగాని
 . . . జానిలిపరిమనగ. సారాయియుగ్గాని
 . . . లాగలేదు. ముగ్ధ. లాడిగాని॥

శ్లో॥ 8

- 5 సకృపణాప్రభవత్యపివాసవే।
 నవితథాపరిహాసకథాస్వపి।
 సచసపత్నజనేష్వపితేనవా।
 గపరుషాపరుషాక్షరమీరితా ॥

స ॥ 14 శ్లో॥ 35

- 6 నిశ్చిత్యచానస్యనివృత్తివాచ్యం।
 త్యాగేనపత్యాః పరిమాప్తుమైచ్ఛత్।
 అపిస్వదేహాత్కిముతే ద్విరూథాః।
 ద్యశోధనా నాంహియశోగకీయః॥

స॥ 16 శ్లో॥ 8

- 7 కాత్యంశుభేకస్యపరిగ్రహోనా।
 కింనామధభ్యాగమకారణంతే।
 ఆచక్షుమత్వావశినాంరఘూణాం।
 మనఃపరస్త్రీవిముఖప్రవృత్తి ॥

స 17 శ్లో॥ 43

- 8 వయోహాసవిభూతీనామ్మేకైకమృదకారణమ్।
 తానితస్మిన్సమస్తాని సతస్యోత్సిషిచేమసః॥

శ్లో॥ 47

- 9 కాతర్యం కేవలనీతిః। కౌర్యం శ్వాసదచేష్టితమ్।
 అతస్సిద్ధిం సమేతాభ్యా ముభాభ్యా మన్వయేషసః॥

5 గీ॥ .♦వేల్పుజేన్దికై న.వెల్లిమాటాడబోఁ|
 .డనఁడునవ్వలాట.కై నఁగల్గ|
 .నలుకఁదొఱగినట్టి.యతఁడు♦పగఱనై నఁ|
 .♦బరుసమైన♦వ్రాయఁ.బలుకఁజనఁడు॥

6 గీ॥ .♦మాటు♦వెరవునమళ్లని.మాట-నాలి|
 .విడుచుట♦న్నిచ్చయంబుగఁ.మడువఁగోరె|
 .♦బోగములఁజెప్పనేటికి- .♦బొందికన్న|
 .ఁబేరుసా♦మున్నవారికిఁ.♦జెంపెమేలు॥

7 గీ॥ .ఎవతెవీవు♦చెలువ-.యెవనికి♦ల్లాలవు|
 .నాయెదుటికివచ్చి.న♦కతమేమి|
 .♦యడఁకువఁగల♦రగుల.♦యెడ-పెడమొగమిడుఁ|
 .♦బెఱపడంతులకని-.యెఱిఁగి♦నుడువు॥

8 గీ॥ .పడుచుతనము-సొగసు- .♦నొడమియు-వీనిలోఁ|
 .♦బొగరిడనొకొకటియె.యగుఁ♦గతంబు|
 .అన్నికూడుకొనియ.వాతనియందుండెఁ|
 గాని-♦త్రుళ్లి పడదు.వాని♦యెడఁద॥

9 గీ॥ .పరగునొక్క♦తగవు.♦పందతనమ్ముగఁ|
 .♦బొనఁగునొకమ♦గఁటిమి.పులినడఁతగఁ|
 .గనుక సరిగఁగూడు.కొనినయారెండిఁటి|
 .♦బెడఁగుకల్మినతఁడు.వెదకికొనియె॥

కుమారసంభవే న || 2 శ్లో || 55

10 విమన్యోః పిసంవనః ప్రియంభేస్తుమ సాంప్రకృతః ||

న || 10 శ్లో || 23

11 అహిమా సురసంఘానాం | త్వమేకోఽథ నహథానే |
విప్రైరపిసంజ్ఞాభ్యో | పకారవ్రతినోఽసల ||

మేఘసంజేతే న || 1 శ్లో || 6

12 యాన్తామోఘా వరమగిగుణే నాథమేల్భకామా ||

శ్లో || 57

13 ఆశనాన్తి త్ప్రశమనఫరాన్సం పదోహవ్యక్తమూనాహ ||

విక్రమేర్వశేయే ||

14 స్వాధాత్పతాం గురురరా ప్రణయిక్రియేన ||

శాకుంతలే ||

15 అసౌశయం త్కృతపగ్రహక్షమా |
యదాన్యచస్యా నాధిరాసి మేమనః |
సతాంహసం క్రియా ప క్షిణానన్తృషా |
ప్రమాణమంతఃకరణ ప్రవృత్తయః ||

10 ద్వి॥ .మునుఁదాను పెంచిన.ముసిఁడి చెట్టైనఁ|
 .దనచేతనటకుట.♦దమ్మముకాదు॥

11 క॥ ఈవేల్పుమొ♦నలకగ్గి|
 .నీవొకడవెక♦జములను.♦నెరపె-దొరులవేల్|
 గావించు♦నోముగలిగిన|
 .సూవారలయిడుమయుఁగొని.సూడంబడెడుక॥

12 ద్వి॥ .తగువానియందు♦వి.తయగుట♦నయమ|
 .దుగుట♦నదునెడమే.ల్పొందుటకన్న॥

13 ద్వి॥ .ఇడుమఁబడినవారి.♦యేఁపుమానుపుట|
 .కడుమంచివారల.♦కలుముల♦పంట॥

14 ద్వి॥ .ఒరులకుమేలుసే.యుటమంచివారి|
 .కరయఁగఁదమపని.కంటెనుమే♦లు॥

15 గీ॥ .♦అరమరిక లేదురాచయా.లగుటకుఁదగు|
 .నీపెయెడనాదుమదితగు.లెనయుఁగాన|
 .నందియంబున్నతావుల.♦సాదులకెద|
 .♦పోకడలు♦దినుసులఁగూచి.♦సాకిరికద॥

16 భవతియఃపౌరవేణ రాజ్ఞాధమాన్సికారేనియుక్తః సోఽహమా॥
శ్రమిణామవిఘ్నక్రియోపలం భాయధమాన్రణ్యమిదమామూతః

17 అస్మాన్సాధు విచింత్యసంయ మధనానుచ్ఛేఃకులంచాత్మనః।
ల్యయ్యస్యాఃకథమప్యబాంధవ కృతాంస్నేహ ప్రవృత్తించతామ్।
సామాన్యప్రతిపత్తి పూర్వ కమియం దారేషుదృశ్యాన్వయా।
భాగ్యాత్మ మతఃపరంసఖిలు తద్వాచ్యం వధూబంధుభిః॥

13 శుశూప్స్వగురూః కురుత్రియ సభవృత్తిం సవత్సజనే।
భతుర్విప్రకృతాపరోషణ త మూమూన్య ప్రతిపంగమః।
భూయిన్యంభవదక్షిణాపరిజనే భాగ్యేష్వనుత్సేకినీ।
యాన్త్యేవంగృహిణీపదంయువ తయోవామాః కులస్యాధయః ॥

19 అథోహికన్యాపరకీయవన।
తామద్యసంప్రేష్యపరిగ్రహీతుః।
జాతౌమమాయంవిశదః ప్రకామం।
ప్రత్యక్షేతన్యానభివాంత గాతామ్॥

16 వ॥ ఎవఁడుకోనిచేదగి నే॥ నేమింపఁబడియెనోయట్టి నేను॥ దపనుల
కట్లదొలఁగింపనీ॥ పున్నెపుంగాన॥ కే తెంచినాడను॥

17 త॥ .కడు॥ దబమేసాము॥ గానున్న మము॥
.బదపడినీగొప్ప॥ పంగడం-బీపె॥
.తోడరితనంతనీ॥ తోడునెట్లా॥
.సలిపినయాపొందు॥ జాడదలంచి॥
.కడగి కూండ్రి॥ గారాబుతోడ॥
.జూడబడునదియీ॥ జోటినీచేత॥
.నుడువదగినది॥ బం॥ దుగులచే॥
దో॥ చ॥ దెద్ది॥ బా॥ గెంబున॥ కింకలో॥ బడునొ॥

18 త॥ .కొలుపుపెద్దల॥ బాతు॥ గొనుమెల్లతలుల
.నేరుపుతోడుత॥ న్నిదు॥ సవతుల॥
.సలుసకువండ్రి॥ బ॥ సడ్డగా॥ జూడ॥
.బడియు॥ బెనిమిటికి॥ బలు॥ కిన్కచేత॥
.మొగుము॥ మోమోట॥ మిన్బ॥ లంగంబు॥ పట్ల॥
మిక్కిలితుల్లి॥ పడకు॥ బా॥ గెముల॥
.వెలదుల్లిలాండ్రొ॥ శించుకొందిల్లి॥
.కొలమునకుం॥ జెడు॥ గొట్లు॥ తెవుళ్లు॥

19 త॥ .వెల్లిడిగనుగన్నె॥ పెరవానిసామ్మెగా॥
.యాపెమగనిచెంత॥ కంపి॥ యిపుడు॥
.డా॥ చ॥ బెట్టిసట్టి॥ డబ్బప్పగించిన॥
.యట్లనా॥ యెడంద॥ హాయి॥ జెందె॥

20 స్వసుఖనిరభిలాషః ఖద్యసేతోక హేతోః |
 ప్రతిదినమథవాతే వృత్తి రేవంవిధౌ వ |
 అనుభవతిహిమూర్ఖాః పాదపస్త్రీవ్రముష్ణం |
 శమయతిపరితాపం ఛాయయాసంశ్రితానామ్ ||

21 వ్యపదేశమావీలయితుం |
 కిమీహ సేజనమిమంచపాతయితుమ్ |
 కూలంకషేవసింధుః |
 ప్రసన్నమర భస్మటరుహంచ ||

22 కుముదాన్యేవశశాంక |
 స్సవితా బోధయతిపంకజాన్యేవ |
 వశినాం హివరపరిగ్రహ |
 సర్వశేష పరాజుక్రమవృత్తిః ||

20 గీ॥ .జగముఁగూచిఁగీను॥నుగములఁగోరక॥
 .॥పొగలె-దిట్టినడఁన॥పోలునీకు॥
 .చెట్టుచుఁబుకుటెండ్ల॥సిరముచేఁగుడిచెడు॥
 .నీడఁగ్రిందివారి॥వేడిఁబాపు॥

21 గీ॥ .పేర్గలంచ-వీనింబడ॥వేయుటకయి॥
 .యేలఁదలఁచెదవిట్టలో॥యిగురుఁబోడి॥
 .యొడ్డుల్గడుఁగొటకుచు॥నున్నయేఱు॥
 .మంచినీటిన్మ్రొక్కియు॥దరి॥ప్రమాఁకుమాడ్కి॥

22 గీ॥ .॥వేలుపులబువ్వ॥తొవలనే॥వేడివేల్పు॥
 .తప్పకెప్పుడుమేల్కొల్పు॥దామరల్లనె॥
 .శమకులోఁకువయా॥నెడఁదఁగలవారి॥
 .నడఁత-యొరునాలికింబెట్టు॥జెడమొగంబు॥

శాంతరసము.

1 గీ॥ .♦పతితుడైన ప్రభువును♦వి.శ్వాసము♦మెయి
 .ననునరింప♦నోర్వగలిగి.నట్టివాడూ
 .గెలుచుదన♦యజమానుని.గెల్పువాని
 మఱియునాజ్ఞించు నొకచోట♦.చరిత్రమందు.

2 సీసమాలిక॥ .ఇప్పుడు- నాడు♦వి.హితులారా-
 మఱిస్వదే.శభ్రష్టుతా తోడి.జనముతారా
 .సాతపరిశయమీ .బ్రతుకును-
 మిక్కిలి.వణింపబడిన దం.భంబుకన్న
 .హాయిగాజేయలే.దా-
 యీయడవులోపు.లేనట్టియా రాజ.ధానికన్న
 .నెక్కుడుబాధార.హితమయియుండలే.దా-
 ♦ముతువులమాట- ♦.చాదిసరుని
 .కగుశిక్షమాత్రమె .యనుభవించెదమిట-
 .మఱి- సీతుగాడుపు.మంచుకోట
 .యు- నై నెపరానట్టి-యొటపిడితో-సది-
 .యెంతయుముద్దగా.నేనుముఖుగు
 .కొనిపోవువటకు-♦ నె.కొన్ని నాడు-
 ♦మేనిపై.వీచుచు గలవ-నే. బిన్ననవ్వు
 .తనగబల్కెద- నిది .కొనియాటకాదని-
 .నాయథాధస్థితి.న్నాచిసరస

Wears yet a precious jewel in its head ;
 And this our life, exempt from public haunt,
 Finds tongues in trees, books in the running brooks,
 Sermons in stones, and good in everything.

Sc. iii.

3

I have five hundred crowns,
 The thrifty hire I saved under your father,
 Which I did store to be my foster-nurse
 When service should in my old limbs lie lame,
 And unregarded age in corners thrown :
 Take that ; and He that doth the ravens feed,
 Yea, providently caters for the sparrow,
 Be comfort to my age ! Here is the gold ;
 All this I give you. Let me be your servant.
 Though I look old, yet I am strong and lusty ;
 For in my youth I never did apply
 Hot and rebellious liquors in my blood ;
 Nor did not with unbashful forehead woo
 The means of weakness and debility ;
 Therefore my age is as a lusty winter,
 Frosty, but kindly. Let me go with you :
 I'll do the service of a younger man
 In all your business and necessities.

.దృష్టితో బోధించు . హితులివి-మతియు-

♦ నా. పశ్చిమ సామాన్యము. భవములు- కడు!

. హాయిగానుండెడు- . నద్ది- ♦ కప్పట్టుల

. సహ్యంబుమతియు ♦ వి. మయుతమయ్యు!

. మణిశిర. మునఁదాల్చు- మనబ్రతుకిదిగాంచు!

. నరుల రాటుఁదొఱఁగి . నాలుకలను!

. ఁజెట్ల- ఁబున కముల . సెలయేళ్ల- . రాలను!

. జ్ఞానబోధ- మంచి . సర్వమందు.

3 నీ . ఉన్న వినాయొద్ద . బన్నెండువందల

. యేబదిగూకలు. నేఁ బాదుపుగ!

. దక్కించుకొన్న జీ. తంబునీతండిని

. గొలిచి- న్నాఁ ముదిమేనఁ గొలుపుకుంటి!

. యానెడ- సరకు సే. యేబడని యిహ

క. మూలఁ ద్రోయఁబడున. పృథునుమతియు!

. ననుఁ బెంచుదాదితీ. రుననుంటకె యది

. గూడఁ బెట్టితిదాని . గొనుమునీవు!

. కాకులకు మేఁపు వేల్పుని. క్కముగఁబిచ్చు!

. కలకమచెడుఁ గూడుఁబ. దిలముతోడ!

. సగునుఁ బ్రాపునాముడిమికి- . దిగొపసిండి!

. నేనునీకిచ్చినాడను. నీనినెల్ల!

SONG

Sc. V.

4 Under the green wood tree
Who loves to lie with me,
And tune his merry note
Unto the sweet bird's throat,
Come hither, come hither, come hither:
Here shall he see
No enemy
But winter and rough weather.
Who doth ambition shun,
And loves to live i' the sun,
Seeking the food he eats,
And pleased with what he gets,
Come hither, come hither, come hither:
Here shall he see
No enemy
But winter and rough weather.

నీ! ననునుండనిమ్మనీ. పనినానిగాముదు
 .సలిగదోచియుగట్టి. సత్తువుగల!
 .వాడను- నాచిన్న. నాడెన్నడు నెవ్వ
 .ట్టి. నీళ్లనానెత్తుట. నెఱపలేదు!
 .మఱియుసిగ్గరికన్నా. మనెత్తయి. లాపూడ్చు
 .వెరవుద త్తరమునవిలువలేదు!
 .కనుకనాముదుసలి. తనముబలియు
 .నీతు. నెఱవెనగుగాని. నెమ్మి కలది!
 .నన్నునీతోడబోనిమ్మ - చిన్నవాని!
 .హాసునన్నెనునీపని. యంతలోను!
 .గ్రమ్మఱన్నీకుగల్గున. క్కరలయందు!
 .గొల్వునొనరించుచుందునీ. కోరినట్లు॥

పాట - బిలహరిరాగము - రూపకతాళము.

- 4 పల్లవి. ఇవకురానీ- రా. నిమ్మ వలకురానీ!
 అనుపల్లవి. ఇవలనీతుగాడ్పితప్ప. నెదిరివాడు గనడు॥ రానీ॥
- (1) చరణము॥ అడవిచ్చెక్కింకంగున్క. నాసించు నెవడు నాతో!
 .గలుపుదనదువ్వరముతీయ. పులుగుటెలుగునందునరిగ॥ని॥
- (2) .ఎవడుకురాశదొంగుమఱి. యెండనుండదలచునో!
 .తవిలితిండికె వెదకుచు. దనియుదొరకుదానితోడ॥ ని॥

Act. iii. Sc. ii.

- 5 Sir, I am a true labourer : I earn that I eat, get that I wear ; owe no man hate, envy no man's happiness ; glad of other men's good, content with my harin ; and the greatest of my pride is, to see my ewes graze and my lambs suck.

COMEDY OF ERRORS. *Act II Sc I*

- 6 There's nothing situate under heaven's eye
But hath his bound, in earth, in sea, in sky :
The beasts, the fishes, and the winged fowls,
Are their males' subjects and at their controls.
Men, more divine, the masters of all these,
Lords of the wide world, and wild wat'ry seas,
Indued with intellectual sense and souls,
Of more pre-eminence than fish and fowls,
Are masters to their females, and their lords:
Then, let your will attend on their accords.

5 వ॥ అయ్య నేర్కొముగఁ బాటుమానిసిని- నాతిండినే నాకంచు
కొనెదను- నాయుడుపునే సంపాదించుకొనెద- నొరుసహృదను-
మతియు నెవ్వనిసౌఖ్యమునకైన నీషణ్యపడను- బరులమేలుసకా
నందించెదను-నాయుడుమన్నెచుకొనెదను- మతియునామేటిగవకా
ము నాయాడుగొట్టియలు మేయఁజూచుటయు- నాగొట్టెప్పిలు
పొల్లుడువఁగనుటయును.

6 నీ॥ ఈశ్వరచృష్టిలో .నయ్యెదియు హద్దు
.లేనిదిలేది॥ల.లోనఁగడలి
.యందున విన్నున- .నలమృగంబులు
మీలు. నెగురుపక్షులుతమ.మగలవశము
.లగు- .దివ్యమాశక్తి.నధికులుపురుషులు-
.యజమానులౌదురే .యన్నిటికిని
.బ్రాహ్మపులువారు పృ.పంచమునకునెల్లఁ
.బ్రాహ్మతనాత్రలం .బరఁగుచుందుగి
.తమదుస్త్రీలకుభతలై .తనరుచుందుగి
.జెండియున్వారివిభులయి.జెలయుచుందుగి
.కావునన్నీదుచితంబు.నీవువారి
.యిష్టములనుసరించున.తెంచవలయు॥

CYMBELINE

Act III Sc III.

- 7 And often, to our comfort, shall we find
The sharded beetle in a safer hold
Than is the full-winged eagle. O, this life
Is nobler than attending for a check;
Richer than doing nothing for a bribe;
Prouder than rustling in unpaid-for silk,—
Such gain the cap of him that makes'em fine
Yet keeps his book uncrossed. No life to ours.

Act IV Sc II,

- 8 Cowards father cowards, and base things sire base;
Nature hath meal and bran, contempt and grace.
- 9 If I do lie, and do
No harm by it, though the gods hear, I hope
They 'll pardon it.

7 నీ॥ .మనముకన్గొనెదము.మతియునుఁ
 దచుకాగ.వేడుకమీఱఁగఁ.జేడపురుగు!
 .సాళువకంఠెదా.మేలుగఁబట్టున
 .నెంతయునిధీకతి.నిరవుకొనుట।
 .భళిరయిబ్రతుకుచీ.వాట్లుతినెడుకొల్వ
 .కన్నమిక్కిలితెస్సయకాను-లంచ।
 మున్మింగియెద్దియుం.బొనరించకుండుట
 .కంఠెనెక్కుడుపల్వ.కలది-కొనని।
 .పట్టుడుపునందుడాబగ.పచుచుంట।
 .కన్నమతివాసి నెసఁగెడు-వ్యయములేక।
 .సొగసుజూపెడు.టోపికంఠెగడునయము।
 .జగతిమాజీవితమునకు.సాటిలేదు॥

8 నీ॥ .పందలంగాంచుచుందురు.పందలు-మతి।
 .తనద్రములఁగను.తనద్రవ.సులు-నిజముగ॥
 .గట్టిగింజలుపొల్లయుం.గలుగుఁబ్రకృతి।
 .కంపునింపును.గూడజ.గంబునందు॥

9 నీ॥ .నేనుదబ్బుఱంటి.నేనిపదంపడి।
 .జెలుపుదానివలన.జేయనేని।
 .వేల్పుల్లెరదియు.వినిపట్టికినన్ము।
 .మింతురనుచు.విశ్వ.సింతునేను॥

Act V Sc V.

10 it is I

- (1) That all the abhorred things o' the earth amend,
By being worse than they.

HAMLET

Act I Sc II

- (2) all that lives must die,
Passing through nature to eternity.

Act II Sc II.

- 11 there is nothing either good or bad, but thinking
makes it so:

- 12 I have of late—but wherefore I know not—lost all my mirth, foregone all custom of exercises; and, indeed, it goes so heavily with my disposition, that this goodly frame, the earth, seems to me a sterile promontory; this most excellent canopy, the air, look you, this brave o'erhanging firmament, this majestical roof fretted with golden fire, why, it appeareth no other thing to me than a foul and pestilent congregation of vapours. What a piece of work is man! How noble in reason! how infinite in faculty! in form and moving how express and admirable! in action how like an angel! in apprehension how like a god! the beauty of the world the paragon of animals! And yet, to me, what is this quintessence of dust? man delights not me—no, nor woman neither, though by your smiling you seem to say so.

10 (1) ద్వి॥ జగతిఃసహ్యము ల్పలిపెదనొప్పు।
 .లుగ- వానికన్నజెడుగునేనెగనుక.

(2) ద్వి॥ ప్రియకెడునదిచాచ నలయు మతన్యప్రీ।
 .కృతినుండిపోవు చ మృతపదంబునకు.

11 ప॥ మంచిచెడ్డలు తలంపునందెప్పటలేవు.

12 ప॥ అదేమోనాకుఁ దెలియమకాని- కొంతకాలమునుండినే నుల్లాస
 ముఁజెడియుంటి- సన్నియన్యసముల వాడుక మానుకొంటిని- మ
 తీయు- నిక్కముగానామనసు మిక్కిలి వ్యాకులముగానున్న- దీ
 రవ్యమైన నలుచదరపునేల సమద్రములో నొలగియున్నకొం
 డగొడ్డు కొనవలె గనపడుచున్న- దీమిగుల సాగసై నపరిధి
 గాలిచూడు- విచిత్రముగ వేరిలాడునాకన- మీబంగరుటగ్గినలం
 కరింపఁబడినగొడ్డుక- ప్పొద్దిరచుది- చెడురోగములఁబన్నెడి ప
 లుకముల యావిధులగుండు కష్ట వేటుగఁగాన్పించుదు- మను
 బండ్లొప్పని- వివేకము నొగొన్న- శక్తి నెంత యనంతము-
 గూఢముగలిగి నొవ్వేచును- నాకొం యబ్బరము- కార్యము
 సంధి- ద్వి॥ మ- మోగమొదలెంతవేవనశ్రమ- జగదాభర

Act iii Sc i

- 13 To be, or not to be, that is the question:—
 Whether 't is nobler in the mind to suffer
 The slings and arrows of outrageous fortune,
 Or to take arms against a sea of troubles,
 And by opposing end them? — To die—to sleep,
 No more:— and, by a sleep, to say we end
 The heart ache, and the thousand natural shocks
 That flesh is heir to,— 't is a consummation
 Devoutly to be wished. To die,—to sleep:—
 To sleep! perchance to dream:— ay, there's the rub;
 For in that sleep of death what dreams may come,
 When we have sullied off this mortal coil,
 Must give us pause. There's the respect,
 That makes calamity of so long life:
 • For who would bear the whips and scorns of time,
 The oppressor's wrong, the proud man's contumely,
 The pangs of despised love, the law's delay,
 The insolence of office, and the spurns
 That patient merit of the unworthy takes,
 When he himself might his quietus make
 With a bare bodkin? who would fardels bear,
 To grunt and sweat under a weary life,
 But that the dread of something after death,
 The undiscovered country, from whose bourn
 No traveller returns,— puzzles the will,
 And makes us rather bear those ills we have
 Than fly to others that we know not of?
 Thus conscience does make cowards of us all;
 And thus the native hue of resolution
 Is sicklied o'er with the pale cast of thought;
 And enterprises of great pith and moment,
 With this regard, their currents turn awry,
 And lose the name of a action.

ణము- పాములను- వాము- కాసి-కొఱమాలినదాని సారాం
శ- మిదియేమినాకు- మనుష్యుడునన్నలరింపలేడు- లేదు- స్త్రీ
గూడ నన్నందింపజాలదు- నీరగవుపట్టి నీవాలాగనునట్లు కనుప
డునప్పటికిని.

- 13 నీ॥ .ఉంటయో-చూచుట-యో- యదే-చింత్యము-
.ఘనతరంబెద్ది-నె.మ్మనమునందు!
.దేవసించునట్టదు.న్వసివేయునొడిసె
వే.టులుబాణములుసెంచు.టొ-యదిగాక!
.దరిగానరానిబా.ధలపయదండెత్తి
.యెదిరించుటన్వారి.తుదిగినుటయె
.పొలయుట- నిద్రపో.పుట-లేదికేమియు-
.వతియు-నివ్వరచేత.మనసుపీడ!
.నొమిశేహంబుపొందున.నేకసహస!
.కష్టములుమనము ముగింపఁగలిగినయెడ!
.నద్దియేసకలోత్కృష్ట.మైనపదవి!
.మిగులనానక్తితోఁగోరఁదగినదగును॥

- కం॥ మదియుట-నివ్వరపోవుట!
.పడుకొనుట-యొక పుకలనుఁబరఁగుట-యాన!
క్కడనేకష్టం-బేమన!
.నొడలుదొఱఁగిమరణనిద్ర .నొడవుకలలెవో॥

- నీ॥ .మనలనాపగవూసి.న-దటయోజన
.కల-దదియట్టిదీ.నామగుబ్రహ్మకు!
.కష్టంబునొనరించు-ఁగానిచో-నెవ్వఁడు
కాలతాడనతిర.నక్కరములను!

.నైరింపవచ్చును- .గూరమానసుని
 .దు.మాగము-గవ్యవ.మానము-మఱి
 ♦.ధిక్యతప్రణయూతి.దీఘవేదనలు-
 ♦.న్యాయాలస్య-మధికార.శాల♦మదము।
 .మఱియుఁదుచ్చులచెంగట.మంచివార।
 .లోచుకొనియెడుగద్దెంపు..లోక్కచిన్న।
 ♦.సురియచేదనయంతంబు.సులభముగను।
 .నలుపునట్టులదాజేయఁగలిగినపుడు॥

నీ॥ .ఎవఁడుభారములు♦వ.హించుమూర్ఖుటకుఁ
 జె.మృటవాటివిసువగు♦.మనికిక్రింద।
 .మరణముపిదపనె.వ్యరయినఁదిరిగిరాఁ
 .జాలనివింతదే.శంబుభీతి।
 .యెదనుసంశయపచి.యెయ్యెదియో-
 మఱి- .మనమెఱుంగనియిడు.మలకుమనరి।
 .బరుగిడనీ.కిది.వఱకున్నబాధల

.నోచుకొనట్టులనల్ప.కుండినయెడ।
 .మనసుజంకించునిట్టుల.నన్మనలనంద।
 .అ..మిగుల♦స్థైర్యనెజవ.ణంబుమూయు।
 ♦.జంతరునిహీనమౌచాయ.చేతనిట్లు।
 .కనుక♦నాపాసోద్యమములు- ♦.పనికి-రావు॥

Act iii Sc iii

- 14 Whereto serves mercy,
But to confront the visage of offence ?
And what's in prayer, but this two fold force,—
To be forestalled, ere we come to fall,
Or pardoned being down ? Then I'll look up:
My fault is past. But, O, what form of prayer
Can serve my turn ? " Forgive me my foul murder " ?
That cannot be; since I am still possess'd
Of those effects for which I did the murder,
My crown, mine own ambition, and my queen.
May one be pardoned, and retain the offence ?
In the corrupted currents of this world
Offence's gilded hand may shove by justice ;
And oft't is seen, the wicked prize itself
Buys out the law : but 't is not so above ;
There is no shuffling, there the action lies
In his true nature, and we ourselves compelled,
Even to the teeth and forehead of our faults,
To give in evidence.

14 సీ॥ .కృపయువయోగించు .నెందుకు-

♦ నేరము. మోము నెనుచుట. పొంటెదప్ప.

. నేముందుఁ బ్రాథన. యెడ-నీజ

మిలిశక్తి. తక్కుమనము పాటుతగులకమును.

. సడ్డగింపఁబడుట. యనిగాక - సిమ్మట

. క్షమింపఁబడుటయు. సరియె-నేన.

. రసెదను-నాదునే. రముజ్గ పోయె-స. య్య
యొకాని-యెటువంటి. ప్రాథనము.

. నాకుఁబనికివచ్చు. నాయొనచినఘోర

. హత్యఁగూరిచ్చిసైచు. మానను-నది.

. కానేరదేమన- గలవిదివటకు

నా. కెందుగుఱిచివధ. నేనుసలిపి.

. నాడనోయదిదెల్పు. జాడలు-నా. మాధి-

. నాదురాశయు-మఱి. నాదురాణి.

. సైరింపఁబడవచ్చు. నారేగియెవఁజ్ఞాన-

♦. సేగిమానకకొన, సాగఁజేయ.

. వచ్చునా-మఱి-యీప్ర. పంచపుచెడు

తోవ. లందు-బంగరుపూసినట్టికీడు.

♦. చేయివిసరవచ్చు. జెలఁగినాయముమెయి-

. దజచునాచెడుగొప్ప. ధమముగొను.

. గాని. పరంబునఁ గా. దట్లు మోసము.

. పొసఁగదచ్చట. దగ. వెనఁగుదాని.

JULIUS CÆSAR - *Act. I. Sc. III.*

- 15 But life, being weary of these wordly bars,
Never lacks power to dismiss itself.
If I know this, know all the world besides,
That part of tyranny that I do bear
I can shake off at pleasure.

HENRY IV PART I. *Act. V. Sc. IV.*

- 16 But thoughts the slaves of life, and life time's fool,
And time that takes survey of all the world,
Must have a stop.

PART II - *Act. I. Sc. III.*

- 17 Past and to come, seems best ; things present, worst.

Act. iv. Sc. iv.

- 18 How quickly Nature falls into revolt
When gold becomes her object !
For this the foolish over-careful fathers
Have broke their sleeps with thought,— their brains
with care,
Their bones with industry ; for this they have
Engrossed and piled up the cankered heaps
Of strange-achieved gold : for this they have
Been thoughtful to invest their sons with arts,

.వాస వంబగుస్థితితోడఁ-బల్మి పక్షాః
 .బడెదమెంతయుసాక్ష్యంబు .వాకోనుటకు
 .మనము పదపడినాచరిం.చినచేతువుల
 .మొగములకుఁ గట్టెడుటమన.మోములుంచి॥

15 శీ॥ .జనులులోకబంధముల.విసిగివన్న
 .గోల్పడుటకెన్నఁడు శక్తి.గొదవపడదు
 .ఇదితెలియజగమెల్లయె.దైవ-యథేచ్ఛ
 .దూలఁగొట్టెదనాపైఁచు.మట్టశాస్తి॥

16 శీ॥ బ్రతుకుదాసులుకలపులు- .బ్రదుకుకాల
 .మునకగువిదూషకుఁడు-మఱి.యునుసమస్త
 .జగముఁబరిశీలనముచేసి.నరిగఁగొల్పు
 .నట్టిసమయంబుకూడని.ల్పందవలయు॥

17 ద్వి॥ .కడచిననస్తువు.ల్కాఁబోవునవియు
 .గడుమంచి-ఁబప్పుడు.గతియవిచెడ్డ.

18 శీ॥ .తిరుగఁబడెడునెంత.శ్వరగఁస్వభావంబు
 .బంగరుదానితా.త్పర్యమైన
 .యప్పుడు-దీనికె.యవివేకులె మితి.మీఱిన
 జాగ్రత్తు.మెయినిదండు
 .లొలోచనముచేసి.గోలుపోయెడితమ
 .నిద్దుర-ఁకెంతసం.తేనిబుద్ధి॥

And martial exercise : when, like the bee,
Culling from every flower the virtuous sweets,
Our thighs packed with wax, our mouths with honey,
We bring it to the hive; and, like the bees,
Are murdered for our pains. This bitter taste
Yield his engrossments to the ending father.

HENRY V.

Act. III. Sc. VII.

19 We are in God's hand, brother, not in theirs.—

Act. v. Sc. ii.

20 A good leg will fall ; a straight back will stoop ; a
black beard will turn white ; a curled pate will grow
bald ; a fair face will wither ; a full eye will wax hol-
low : but a good heart, is the sun and the moon ; or
rather the sun and not the moon ; for it shines bright
and never changes, but keeps his course truly.

.గవ్వపాటుననెము.కల-బాడునల్లు
 కొ.నిరి-వారలుందీని.గుటిచివింత
 .గడనజేకురినపసిడినంటరాని
 వి.నమటుకుప్పలుపెట్టి.రి-మటి-దీని
 .కొటకు-వారలుతమ.కొడుకులకున్వద్య
 .తెల్లనేర్పటకయి .తల్లడిల్లి
 .రపుడెల్లనననుండి .యచ్చపుతేనెల
 .నేచుచుండెడు తేనె.టీగలవలె
 .మనతోడత్రేనంబు.మయి-మననోళ్లు
 తే.నియతోడమిక్కిలి.నిండుకొనగ
 .దెచ్చెదము.తెట్టెయొద్దకాతే.ఁట్రబాల్
 .మనమువడినట్టిపాట్లుకు .మాటుగదెగ
 .టాపకబడెదము.మతి-యీ.వి.షానుభవము
 .బటచు.గడముట్టుతండ్రిక.వ్యానిముల్లె

19 ద్వి॥ .దేవునకుమనమ.ధీనంబుగాని
 .భావింపనితరుల.వశమునలేము.

20 వ॥ బలమైన కాలు నీరసితెడు- డిన్ననివీపు వంగెడు- నల్లనిగడ్డము
 తెల్లబడు- దట్టముగ వంగినకురులుగల కలబట్టయగును- సొగసగు
 మొగము వడలిపోవును- నిబ్బరమగు కన్నులుతోతుగ ముడిగెడు-
 గ్గాని- మంచిమనస్సు.సూర్యుడుంజందురుడును- లేక- సూర్యు
 డేచంద్రుడుకాదేమన- నదెల్లపుడుక బ్రకాశించును- మతియు-
 నెన్నడునాత్మజు- కేవలమొక్క సత్యపద్ధతి నగతినుంచెడు
 గనుక.

HENRY VI PART II. *Act. II. Sc. I.*

- 21 Let never day nor night unhallowed pass,
But still remember what the Lord hath done.

Act. iv. Sc. vii.

- 22 Large gifts have I bestowed on learned clerks,
Because my book preferred me to the king;
And seeing ignorance is the curse of God,
Knowledge the wing wherewith we fly to heaven,

PART III

Act. I. Sc. IV.

- 23 Open thy gate of mercy, gracious God!
My soul flies through these wounds to seek out thee.

Act. ii Sc. ii.

- 24 But, Clifford, tell me, didst thou never hear,
That things ill got had ever bad success?
And happy always was it for that son
Whose father for his hoarding went to hell?
I'll leave my son my virtuous deeds behind;
And would my father had left me no more;
For all the rest is held at such a rate
As brings a thousand-fold more care to keep,
Than in possession any jot of pleasure.

21 ద్వి॥ .నడపకుమెన్నఁడై .ననోబవల్లు!
.చెడుగున-ఁ బ్రభుచేతఁ .జిత్తమందిడక.

22 గీ॥ .పండితులకుగొప్ప .బహుమతులిచ్చితి!
.విద్యలెస్సభూమి.విభునికన్న!
.దైవశాపమజ్జ.త-యెఱుకఁజెక్కన్వ!
.గంగామునకుమనమెగిరె.దమనియరసి॥

23 ప॥ నీదయాద్వారముఁ డెఱుపుమో నెనరైనదేవుఁడా-
యీగాయములనుండి నిన్వేదకుటకు నాయాత్మయెగురుచున్నది.

24 నీ॥ .చెప్పుమునాతోడ-.నెప్పుడై నన్నీవు
.వినలేద-కీడుమై.గొనినవస్తు!
.వులునిచ్చలున్ద్రుప్ట.ఫలమిచ్చునని-మఱి-
.తండిలోభంబున.ధనముఁబోవో!
.నరిచినకతమున .నరకమేగిన-వాని
.కొడుకెల్లపుడు నుఖ.పడునె-నేను!
.నావృణ్యకార్యము.లాపెన్కవిడిచెద
.నాపట్టికిన్ - నాకు.నాదుతండి!
.యంతకెక్కువువదలమి.నెంతు-ఁదక్కు!
.నంతయుఁదనకుఁజిక్కిన.హాయికంటె!
.వేయిరెట్లువిచారముక్ర.మోయఁజేయు!
.ఁఫక్కిగఁబదంపడిఁదలంపఁ.బడెడుఁగాన॥

ACT. ii. Sc. v.

25 This battle fares like to the morning's war,
 When dying clouds contend with growing light;
 What time the shepherd, blowing of his nails,
 Can neither call it perfect day, nor night,
 Now sways it this way, like a mighty sea,
 Forced by the tide to combat with the wind:
 Now sways it that way, like the selfsame sea,
 Forced to retire by the fury of the wind:
 Now, one the better, then, another best;
 Some time, the flood prevails; and then, the wind:
 Both tugging to be victors, breast to breast,
 Yet neither conqueror, nor conquered:
 So is the equal poise of this fell war.
 Here, on this molehill, will I sit me down.
 To whom God will, there be the victory;
 For Margaret my queen and Clifford too,
 Have chid me from the battle; swearing both,
 They prosper best of all when I am thence.
 'Would I were dead! if God's good will were so;
 For what is in this world but grief and woe?
 O God! methinks, it were a happy life,
 To be no better than a homely swain;
 To sit upon a hill, as I do now,
 To carve out dials quaintly, point by point,
 Thereby to see the minutes how they run,
 How many make the hour full complete;
 How many hours bring about the day;
 How many days will finish up the year;
 How many years a mortal man may live.
 When this is known, then to divide the times:
 So many hours must I tend my flock;
 So many hours must I take my rest;
 So many hours must I contemplate;
 So many hours must I sport myself;
 So many days my ewes have been with young;
 So many weeks ere the poor fools will ean;
 So many years ere I shall shear the fleece:

25 సీ॥ పిల్లనగోవిని .గొల్లఁజూఁదుచు-బగ

.లనికానిరాతిరి.యనుచుఁగాని

.పిలువఁజాలనియట్టి .పెందలకడ-వడి

.విచ్చుమబ్బులుహెచ్చు.వెలుఁగుతోడ ।

.సలుపుపోరట్టు-లీ.జగడంబుచెలఁగెడు-

.నియ్యదియొకసారి.యేపుమీఱు

.నీవైపుగాడుపు.నెదిరింపనలచేత

బలిమిపెట్టఁబడుబ.ల్కడలిమాడ్కి ।

.గడఁగునొకమాటిదాజాడ.గాలిదెబ్బ ।

.వలనమల్లనానంద్రంబు.పగిదిఁగొంత ।

.దనుకఁమున్నీరునెగ్గు-బి.దపఁగరువలి ।

.యొకటిపుడులెస్స- వెనుక-వేఱొకటిమేలు॥

గీ॥ .గుండెఱారయగగెల్పనుఁ.గోరిరెండు ।

.నెదిరిపెనఁగెడుఁగాని-యె.యెదియునైన ।

.నోర్వలే-దోడ-దట్టుల.నుండెసరిగ ।

.గరముబెట్టిదమైనయీ.దురముఠాఁగు॥

సీసమాలిక ॥ .ఇచ్చోటఁబుట్టపై.నేనుఁగూచుఁకండెద-

.నెవ్వారియెడవేలు.పిచ్చగించు ।

.నటగెలుపుండు-నే.మనఁగనారాణియు

.నాబంటుగూడన.స్థగిలివేసి ।

.రనినుండివారిర్వు.రచటనేలేనిచో

So minutes, hours, days, months, and years,
Passed ever to the end they were created,
Would bring white hairs unto a quiet grave.
Ah, what a life were this ! how sweet ! how lovely !
Gives not the hawthorn-bush a sweeter shade
To shepherds looking on their silly sheep,
Than doth a rich-embroidered canopy
To kings that fear their subjects' treachery ?
O, yes, it doth ; a thousand-fold it doth.
And to conclude,— the shepherd's homely curds,
His cold thin drink out of his leather bottle,
His wonted sleep under a fresh tree's shade,
All which secure and sweetly he enjoys,
Is far beyond a prince's delicates,
His viands sparkling in a golden cup,
His body couched in a curious bed,
When care, mistrust, and treason waits on him.

• వలలెదమనియొట్టు. పైచుకొనుచు।

• బ్రదుకుఁజాలింపఁగో. రెదనుదయ్యపు

మంచి. యిచ్చయునట్లుండె. నేని-యేల।

• ననఁగ-నీడగ మందు. నడలుటయును

మఱి. యిదు మయుఁదక్కని. కేమికలదు।

• అయ్యయోదయ్యమా. యచ్చపుగొల్లని

• కంటెలెస్సగనుండ. కుంటమిగుల।

• ఈయియాబ్రతుకని. యనుకొందు-నిపు

దొక. గుట్టపెనావలె. గూరుచుంట।

• పొద్దుజంత్రంబుల. బొలుపుగఁజెక్కుట.

• తగగుతులంబెట్టి. దానివలన।

• బరికించుట-ట్టుల. న్బర్వదునోనిము

• నము-లవియెన్నియై. నమఱినిందు।

• గంటయానో-యెన్ని. గంటలకుంబొద్దు

• ముగియునో-యెన్నాళ్ల. కగునొయేడు।

• మానిసియెన్నెండు. మననచ్చునో-యది

• యెఱుఁగఁబడినవెన్క-ఁ. దఱులఁబంచు।

• టిన్నిగంటలుమంద. నేఁగాచునది-యిన్ని

• గంటలునిద్దర. న్గడుపవలయు।

• నేదలంచవలయు. నికనిన్నిగంటలు-

నే. నాడుకొనవలె. నిన్నిగంట।

• లొగినిన్నినాళ్లచూ. యిందెనాగొట్టెలు-

• నిన్నిపూటలకవి. యీనఁగలుగు।

• నిన్నియెండ్లకునున్న. నేఁగత్తిరించెద-

Act. iii. Sc. i.

- 26 My crown is in my heart, not on my head ;
Not decked with diamonds and Indian stones,
Nor to be seen : my crown is called content ;
A crown it is, that seldom kings enjoy.

.గడకిట్లునిముసము.ల్లంటలుమఱి!

.ప్రాక్తులునెలలేండ్లు.ముగియుచునెరసిన

.కొప్పునందడిలేని.గోతఁబెట్టు||

.నెలయెట్టిబ్రతుకి.వయ్యె-నెంతటితీపి-

.యెంతముచ్చట-పొద.రిండ్లనీడ!

.యైనఁ-గుట్టపనిసాం.పారుబంగరుపట్టు

.పందిరెన-దనయే.ల్బడినినెగడు!

.వారిమోసమునకు.వడఁకుదొరలకిచ్చు

.హాయికంటెన్-సుంత.యైననెగ్గు!

.చూపనిగొటియల.జూచుటగొల్లల

.కిడుసంతసంబుమే-.లెంతయైన!

.నద్దిరావేయిరె.ట్లదియెక్కు-వొను-ఁగ

.డకుగొల్లవానియిం.టఁగలపెరుగు!

.తోల్బుడ్డినుండిపైఁ.దోఁగడువానిప

.ల్చనితాగుడు-గారు.కొనెడుచెట్ల!

.నీడలనలనడు.నిద్దురయు-గీడు

.వడయక హాయిగ.వాడుగుడుచు!

.నంతకు-మేలుమఱపును-.వంత-మోస!

.మును-దనున్వేచుకొనజేడు.పొందుకలుక్ర!

.లకు-బిడ్డిగిన్నెనలనిత.ళుకగుతిండి!

.కి-దగుస్వైండునతనిమై.కి-ఁగడుదవ్వు||

26 గీ|| .నాకిటమునాదుడెం.దముననుండు!

.నాగిలనాదు-వివిధర.ల్లములఁబెక్క-

.బడఁగి-దగ్గయున్గొనఁ.బడఁగఁబోదు!

.తనివినామాళి-దొరలది.కనుటయరుదు||

 ACT. v. Sc. ii.

- 27 Why, what is pomp, rule, reign, but earth and dust?
And, live we how we can, yet die we must.

HENRY VIII. Act. II. Sc. III.

- 28 't is better to be lowly born,
And range with humble livers in content,
Than to be perked up in a glistering grief,
And wear a golden sorrow.

Act. iii. Sc. ii.

- 29 Fare well! a long farewell, to all my greatness!
This is the state of man: to-day he puts forth
The tender leaves of hope, to-morrow blossoms,
And bears his blushing honours thick upon him:
The third day comes a frost, a killing frost,
And,—when he thinks, good easy man, full surely
His greatness is a-ripening,—nips his root,
And then he falls, as I do. I have ventured,
Like little wanton boys that swim on bladders,
This many summers in a sea of glory,
But far beyond my depth: my high-blown pride
At length broke under me, and now has left me
Weary, and old with service, to the mercy
Of a rude stream, that must for ever hide me.
Vain pomp and glory of this world, I hate ye:
I feel my heart new opened. O, how wretched
Is that poor man that hangs on princes' favours!
Had I but served my God with half the zeal
I served my King, He would not in mine age
Have left me naked to mine enemies.

27 గీ॥ .ఔరడంబ-మాజ్ఞ-యధికార-మననేమి।

.బొత్తిగాను-మన్ను-బుగ్గి-గాక।

.మఱయు-బ్రతుక నిమ్ము .మనమెట్టులైనను।

.గాని-మనముచావఁ.గావలయును॥

28 గీ॥ .తుచ్చులన్నట్టి పేదలతో.డఁగలసి।

.తనివినుండుటకడుమేలు ♦.తళుకువనట।

.యందుఁ దెగనీల్లుఁబోతుగ.నడరిమఱియు।

.గొప్ప♦బంగారువలవంతఁ.గొనుటకన్న॥

29 నీ॥ .సెలవుపుచ్చుకొనెదఁ .జెల్లరేనాగొప్ప .

.కెల్లఁబెద్దసెలవె .యిదిమనుజుని। స్థితి

యతండున్నేడు.చెలగించునాసచి

.పురుటాకులఁ రేపు.పువులు మఱియు।

.నతఁడువహించుమ.ర్యాదలుమెండుగ

.దనపయ్యమూఁడవ.దినమునందు।

.వచ్చెడుఁజలిగాడ్పు.పరిమాచుమంచున

.నతఁడువెండియునిశ్చ.యముగఁ

దనదు।.గొప్పపండెననుచుఁ♦.గొఱత

యెద్దియులేక.హాయిగఁదానుంటి.ననుచుఁదలఁచు।

.సంతలో♦బొలయించు.నాతనివేరది।

.పదపడిఁగూలునా.వలెనతండు।

.బొత్తిగానాకందఁ.బోవరానట్టి

ప్ర.ఖ్యాతినముద్రించు.నందునిన్ని।

.యేండ్లు తిత్తులనాని.యీఁదులూఁడెడు

పెంకె♦.చిటుతలవలెసాహ.సించినాఁడ।

Act. v. Sc. iii.

- 30 Love and meekness lord,
Become a churchman better than ambition.

KING JHON.

Act. III. Sc. IV.

- 31 There 's nothing in this world can make me joy.
Life is as tedious as a twice-told tale
Vexing the dull ear of a drowsy man;
And bitter shame hath spoiled the sweet world's taste,

KING LEAR

Act. II. Sc. IV.

- 32 O, reason not the need; our basest beggars
Are in the poorest thing superfluous:
Allow not nature more than nature needs
Man's life is cheap as beast's.

.మిక్కటముగ విజృంభించునాగర్వము
 .తుదకునాయంఁదుకు. స్తునియలయ్యె
 .నలనటఁబడియిప్పు. కొలువుచేముదిసిన
 .ననునెప్పటికడుగు. ననిడవలసి
 .నట్టి నీచప్రవా. హదయకువిడిచె
 నీ. జగమునందలివ్యధ. జంభమ
 మతి. యెక్కువమిమ్మునే నేవగించెదను
 నా. యెడఁదక్రొత్త గవిప్పఁబడెననుకొని. యెద
 నక్కటా రాజుల. దయలవేల్లాడు
 .నలఁడెంత కొఱమాలి. నట్టివాఁడౌ.

. టేనిఁగొల్పునపుడునే. నుఁబూనినశ్రద్ధ.
 .లోనిసగముతోడ. నై నదేవు
 .నింభజించియుంటి. నేని బోడిగ జర
 . నరులకప్పగించ .డతఁడునన్ను॥

30 ద్వి॥ .తగుఁజేమవినయము. దైవసేవకున।

. కగణితాధిక్రియ .నత్యాశకన్న॥

31 చ॥ .ఇలలోన న్నలరింపఁగల్గునదిలే. జేడ్డెననాజీవనం।

.బలఁతన్ గున్మెదువానిమొద్దు చెవికే. నై యిస్మడిన్ జెప్పఁగా।
 .బడువృత్తాంతముపోల్కి. జేదటగఁగ. స్పృహగడుంజెడ్డయా।
 .తలవంపింపగులోకమందలిరుచిన్ .ధ్వంసంబుగావించెడు॥

32 గీ॥ ఔరతకించకక్కట. నల్పవస్తు।

.వందుమితిమీఁతెదరధమ. యాచకులును।
 .బ్రక్పతికిడఁబోకుదానియ. వసరమునకు।
 .మిగిలి. పశుజీవనమటుచౌ. కగునరునిది॥

Act. iii. Sc. iv.

- 33 Poor naked wretches, wheresoe'er you are,
That bid the pelting of this pitiless storm,
How shall your houseless heads and unfed sides,
Your looped and windowed raggedness, defend you
From seasons such as these? O, I have ta'en
Too little care of this! Take physic, pomp;
Expose thyself to feel what wretches feel,
That thou may'st shake the superflux to them,
And show the heavens more just.

Act. iv. Sc. i.

- 34 Here, take this purse, thou whom the heavens' plagues
Have humbled to all strokes: that I am wretched
Makes thee the happier:— heavens, deal so still!
Let the superfluous and lust-dieted man
That slaves your ordinance, that will not see
Because he doth not feel, feel your power quickly;
So distribution should undo excess,
And each man have enough:—

33 నీ॥ ♦.అనుకంపకుఁడగుది.గంబర♦దౌభాగ్య

.లార-యిక్కారుణ్య.దూరమైన!

.గాలిపానవినరు.క్షమియించియెందుండి

.రేనియు-మిమ్ము నీ.ఋతులనుండి!

.నెలపులు లేనిమీ.నెత్తు-లాహరమీ.బడని

ప్రక్కలు-చింకి.యుడుపులెట్లు!

.కాపాడు-నకట-జా.గ్రత్తుమిక్కిలికొంచె

.మేతీసికొంటినే.నిందుఁగూచి.

.డంబమాపుచ్చుకొను♦వశాప.ధంబు-బయలు!

.పడుమ♦యనదలుపడుపాట్లు.గుడుచుటకయి!

.♦యదనముకరాల్చెదవువారి-కట్టలైన!

.నగపఱతుదైవమునకునా.యమధికముగ॥

34 నీ॥ .విధివశంబునవచ్చు.♦వివిధాపదలకు

లొం.గినవాడవీసొమ్ము.గొనుమునీవు!

.మిక్కిలినిన్నునా.దిక్కుమాలినయున్ని

యానందపచెకడు.గాననిప్పు!

.డోదైవమాపంచుచుండుమాయట్టుల-

.ననురాగబద్ధుడై.పనికిరాక!

.నీ♦నియతికిలోగి.తాననుభవముపొం

.దనికారణంబున.న్దానలేని!

.మానవుడెఱుంగనీనీడు.మహిమవేగ!

.నట్లయిన-బంపకము-♦పెచ్చు.నడచిపుచ్చు!

.బ్రతిమనుష్యుడుతనకుఁగా.వలసినంత!

.కలిగియుండెనునిక్క-ము.గామకీయును॥

Sc. vi.

- 35 They flatter'd me like a dog ; and told me, I had white hairs in my beard, ere the black ones were there. To say 'ay' and 'no' to every thing I said ! 'Ay' and 'no' too was no good divinity. When the rain came to wet me once, and the wind to make me chatter ; when the thunder would not peace at my bidding ; there I found 'em , there I smelt 'em out. Go to, they are not men of their words : they told me I was everything, 't is a lie, I am not ague-proof.

RICHARD II

Act. II. Sc. II.

- 36 Comfort 's in heaven ; and we are on the earth
Where nothing lives but crosses, care, and grief.

Act. v. Sc. vi.

- 37 I 'll make a voyage to the Holy Land,
To wash this blood off from my guilty hand.

RICHARD III.

Act. III. Sc. IV.

- 38 O momentary grace of mortal men;
Which we more hunt for than the grace of God !
Who builds his hopes in air of your fair looks,
Lives like a drunken sailor on a mast,
Ready, with every nod, to tumble down
Into the fatal bowels of the deep.

35 వ॥ వారునన్నుఁ గుక్కలాగు పొగడిరి- నొగడ్డమున నల్లవెండుకలు
 రాకమునుపే తెల్లవెండుకలున్నవని నాతోఁజెప్పిరి- నేఁబల్కు
 దానికెల్ల నొనుఁగాదనుటఁగూచి- బొనుంగాదుగూడ నొకనిక్క
 పు॥ బ్రహ్మవిద్యనాదు- ఒకసారి వాననంద్రుడవచ్చినపుడు- చలి
 గాలినన్వకఁకించుతఱి- నులుమునామాజ్ఞానుసార మూరకుండని
 సమయమునను- వారలఁబరీక్షించి నాఁడను మఱియు వారినంగతిఁ
 గనిపెట్టినాఁడను- పోపో- వారికి మాటనిల్కుడలేదు- నే॥నర్వశకి
 సని వారునాతోఁజెప్పిరది యబద్ధము- సేశీతజ్వరమునకు లొంగని
 వాఁడన్నాను.

36 ద్వి॥ .కలదుప్వగణమునను. సును మనమున్న!
 యిలని॥డుమలుకా.కి॥కేమియులేదు॥

37 ద్వి॥ .తటలెదదీధకయా.త్రును-నేరంబు!
 .నెటపునాచేలి యి.నేనురుదుడువ॥

38 శా॥ .బొరారా॥క్షణికంబ-॥మౌక్త్యకృప-దే.వానుగ్రహంబిట్లు లకా!
 .గోరన్మోక్షము నీకటాక్షములగో.మౌక్త్యమునానందా-॥
 .జాన్మృతివినునోడకంబమునాదా.నాటానుచగాఁచూపు ॥
 ॥.వ రాస్తివైకళ్యము॥నావికువలె॥.బ్రాహ్మలిజీవించెడున్॥

Act. v. Sc. iii.

39 O Thou, whose captain I account myself,
Look on my forces with a gracious eye;
Put in their hands thy bruising irons of wrath,
That they may crush down with a heavy fall
The usurping helmets of our adversaries!
Make us thy ministers of chastisement,
That we may praise Thee in the victory!
To Thee I do commend my watchful soul,
Ere I let fall the windows of mine eyes:
Sleeping and waking, O, defend me still!

MACBETH.

Act. III. Sc. II.

40 (1) Naught's had, all's spent,
Where our desire is got without content:
'Tis safer to be that which we destroy
Than by destruction dwell in doubtful joy.

MEASURE FOR MEASURE *Act. II. Sc. IV.*

(2) Let me be ignorant, and in nothing good
But graciously to know I am no better.

39 ద్వి|| నీపై న్యపతిగన. న్లక్కించుకొందు|

.నా సేన పైగరు.ణంజూడుమీవు|

.హస్తనుమీటియ.న్యాయాక్రమణము|

.పద్మసజేయుమా.పగతుఱబొమిడి|

.కలనుగునూచగా.గావింపనీదు|

.నలుకనుగదనిడు.మామాకు-నీవు|

.దుష్టశిక్షయెడ మం.తులజేయుమమ్ము|

.నిష్టజయంబంది.యేమునిసొప్పగడ|

.నాకనుతెప్పల.న్వాలృకముందె|

.నీకునష్టంచెద.నేనునాయాత్ర|

.నిదురించుచుండిన.న్నేనుమేల్కొన్న|

.బదపడినన్నుగా.పాడుముదేవ||

40 (1) గీ|| మిగులబోదెద్దియ-ప్రయ.మగునకలము|

.తృప్తిలేక మనదుకోర్కె.నెనయుచోట|

.మనముచెటచునదిగనుండు.టనయముచెట|

.పునననిశ్చితముదమున.మనుటకన్న||

(2) ద్వి|| ఎఱిగినదాననం.చెఱుగుటస్తప్ప|

.నెఱుకమాలెందెన.నేనుండనిమ్ము||

ACT iii. Sc: i.

41 Be absolute for death ; either death or life
Shall thereby be the sweeter. Reason thus with life:—
If I do lose thee, I do lose a thing
That none but fools would keep ; a breath thou art,
Servile to all skyey influences
That dost this habitation, where thou keep'st,
Hourly inflict : merely, thou art death's fool ;
For him thou labour'st by thy flight to shun,
And yet runn'st toward him still. Thou art not noble ;
For all the accommodations that thou bear'st
Are nursed by baseness. Thou art by no means valiant;
For thou dost fear the soft and tender fork
Of a poor worm. Thy best of rest is sleep,
And that thou oft provok'st, yet grossly fear'st
Thy death, which is no more. Thou 'rt not thyself ;
For thou exist'st on many a thousand grains
That issue out of dust. Happy thou art not ;
For what thou hast not, still thou striv'st to get,
And what thou hast, forgett'st. Thou art not certain ;
For thy complexion shifts to strange affects,
After the moon. If thou art rich, thou 'rt poor ;
For, like an ass whose back with ingots bows,
Thou bear'st thy heavy riches but a journey,
And death unloads thee. Friend hast thou none ;
For thine own bowels, which do call thee sire,
The mere effusion of thy proper loins,
Do curse the gout, serpigo, and the rheum,
For ending thee no sooner. Thou hast nor youth nor age
But, as it were, an after-dinner's sleep,
Dreaming on both ; for all thy blessed youth
Becomes as aged and doth beg the alms
Of palsied old ; and when thou 'rt old and rich,
Thou 'st neither heat, affection, limb, nor beauty,
To make thy riches pleasant. What 's yet in this,
That bears the name of life ? Yet in this life
Lie hid more thousand deaths : yet death we fear,
That makes these cdds all even.

41 సీసమాలిక || నీవుండుచావుకై నిబ్బరముగ-నందు

.వలనఁజూపై నను. బ్రతుకయినను |

.హితమగుమణియింత.. యీపుతకెంచుము

.బ్రగుకునుఁగూచి యి. భంగి-నిన్ను |

.నేనుఁబోఁగొట్టుకొ. నిన. వెంగళుల్ప

♦. నొండుజనములుతా. ముంచుకొనని |

.వస్తువుందొఱగెద.. శ్వాసమునీ-వెల్ల

♦. నింగిశక్తులకుబా. నినతనముత్త |

♦. నెఱపుచీయింటిని. నిమిఁచి-యందుండి-

. గడియగడకుబాధ. యిడెదవీవు |

. ♦ కేవలముగమిత్తి. కీవువిదూషకుం. డవు-

దానివిడిచిపో. దివిరి-మఱియు |

. బరుగిడెదవుదాని. పజ్జకే-గొప్పదా

. నవుకావు-నీవందు. వివిధభోగ |

. ములునుఁదుచ్చతచేతఁ. బోషింపఁబడుఁ

గాన.. లేదుధైర్యమునీకు. లేశమైన |

. మిగులఁబేదవుగు. మెత్తనిజమిలినా

. ల్కుకుజంకెదవునీవు. కనుక-నిదుర |

. నీముఖ్యవిశ్రాంతి. నీవుదానింగడుఁ

. బ్రాధింపిలిచెద.. వై నమిగుల |

. నీమరణమునకు. న్వెఱచెద-వయ్యది

. యింకేమికాదు-కా. వీవునీవు |

. పనికిమాలినదాని. వలనఁగల్గిన పెక్కు

. వేలసల్పులనీవు. వెలయుకతన |

.నీకు సౌఖ్యము లేదు..నీకుఁగల్గనిదానిఁ
 ♦.బొరయయత్నిం చెదు..మఱియునీకు!
 .గలదానిమఱచెను.కావున-నిశ్చయ
 .మతిపీపుకావు-నీ.మనసువింత!
 .రసములమాటుఁ♦జం.ద్రగతి నట్టు లఁ
 గాన-.ధనీకుఁడవయ్యుని.ధన్యుఁడవీవు!
 .♦కత మేమనంగ-బం.గారుకట్టిలచే
 .వీపువంగినగాడ్డ.విధముదోఁప!
 .బరువగుసంపద.ల్పయనమైమోసెదు-
 .మఱి-మరణమునీదు.భరమునెడవు!
 .నెవఁడై ననీకువి.హితుఁడులే-డేమన-
 .నీకన్నపిల్లలే.నిన్నువేగ!

.దెగటాచకకుంటకు.దెగడుచుందురు
 పలు.వన్నెల♦తెవులులన్-♦.బ్రామ్యమైన!
 .గలుగదునీకుము.సలితనంబై ననుఁ-
 గాని-పగటినిద్ర.కరణిఁగలను!
 .గాంచెదువానిపైఁ.గారణంబేమన
 .నీ♦వయసంతయున్.వృద్ధతవలె!
 .బరఁగు-వెండియు-బక్ష.వాతపీడితు
 లగు.వృద్ధులకడబిచ్చ.మెత్తుకొనెడు!
 .ముసలివిమఱిడబ్బు.పసఁగలవాడవీ
 .వైన ప్పు-నీ♦సిరి.ననుభవించు!
 .కొనుటకగిచ్చుమున్-♦.గోప్యము-నడయవ
 .బలము-సొగసునీకుఁ.గలుగింప!

.దున్న జేమిఁకబ్రతుకుపే.కొంచుదీన!
 .నై న-నితరమృతులువేయి.యణఁగియుండు!

MERCHANT OF VENICE *Act. I. Sc. II.*

42 for aught I see, they are as sick, that surfeit with too much as they that starve with nothing. It is no mean happiness, therefore, to be seated in the mean : superfluity comes sooner by white hairs, but competency lives longer.

Act. iv Sc. i.

43 Grieve not that I am fallen to this for you ;
For herein Fortune shows herself more kind
Than is her custom : it is still her use
To let the wretched man outlive his wealth
To view with hollow eye and wrinkled brow
An age of poverty ; from which lingering penance
Of such misery doth she cut me off.

MIDSUMMER NIGHT'S DREAM *Act. I. Sc. I.*

44 To you your father should be as a god ;
One that composed your beauties ;

OTHELLO

Act. I Sc. III.

45 To mourn a mischief that is past and gone
Is the next way to draw new mischief on.
What cannot be preserved when fortune takes,
Patience her injury a mockery makes.
The robbed that smiles steals something from the thief:
He robs himself that spends a bootless grief.

.నీబ్రతుకునందు-మనమింక.మృత్యువునకు!
.వెటతు-మదియెయిచిక్కులు.వీడఁగొట్టు॥

42 వ॥ ♦ లేమిచేబస్తుండునాదివలెగడుఁగల్గినైగడుపడువారు తెవుల్గొం
దురేమో-కాపున-మధ్యమస్థితిలోనుంటయల్పసౌఖ్యముకా-దమిత
మతివేగమునముదిమి తెచ్చు-ఁగాని-మితముచిరముబ్రతుకును.

43 ఉ॥ .కుందకునిన్నుఁగూచిడుమఁ
.గూలితినేనని-చూపుదన్నుదా!
.నిందలవాఁటుకంటెనుమ.ఱింతకృపాధ్యముగానదృష్ట-
మొం!టం♦దుడుకున్స్వలక్ష్మీచనుట
.న్ముదిమిన్గననిచ్చు♦వాళియి. ప్లుందగుదాని-
కట్టిదశఁ.బొందఁగనీకదినన్నుదుగ్రించెడు॥

44 ద్వి॥ .నీయందములనుఁబ.న్నిననీమశండ్రి!
.నీయిలువేల్పుగా.నీకుండవలయు॥

45 ద్వి॥ .కడచినముప్పుకై ♦.కలఁగుటకొత్త!
.యిడుమ♦పైకొనుటకెం.తేచేర్పుతోవ!
.దైవముచేయు♦నొ.త్తడితప్పకున్న!
♦.నేవతోదానినో.పేవెక్కిరించు!
ఁ.గొల్లవోయినవాఁడు.కొలకొలనగిన!
ఁ.దుగ్గముచ్చులనుండి.దొంగిలుగ్గొంత!
.పనికిమాలిన♦వంత.పడుచున్నవాఁడు!
♦.మొనసితనకుదానె.మోసంబుచెందు॥

Act. ii. Sc i.

- 46 If it were now to die,
'T were now to be most happy ; for, I fear,
My soul hath her content so absolute,
That not another comfort like to this
Succeeds in unknown fate,

Sc. iii.

- 47 How poor are they that have not patience !
What wound did ever heal but by degrees ?

Act. iv. Sc. iii.

- 48 Heaven me such uses send,
Not to pick bad from bad, but by bad mend !

PERICLES

Act. I. Sc. I.

- 49 For death remembered should be like a mirror
Who tells us life's but breath, to trust it, error.

Act. iii. Sc. iii.

- 50 We cannot but obey
The powers above us.

46 గీ॥ . ఇపుడునీలైద నేనియ. దిష్టడుకడు|
 . హాయి-యేమన-నాయాత్తకలరెనిడు|
 . సంతసము-దీనికింకనఁజ్జాతభాగ్య|
 . మందుసాటిఁసౌఖ్యంబురా.దనిజడిసెద॥

47 ద్వి॥ . తానెంతజనుఁడుసే.దయగుసైఁపేది|
 . మానెనేపుండుక.మంబునదప్ప॥

48 ద్వి॥ . చెడ్డఁగన్గొనిచెడ్డు. సేయనీకు-నను|
 . నడ్డుముదేవుఁడాఁ.యఘములనుండి॥

49 గీ॥ . అద్దమటుఁజ్జపిఁగొనఁబడి.నట్టిమరణ|
 . ముండవలసిన-దెంతయో.యుసులుశ్వాస|
 . మాత్రమనియును-మనలోన-మతియుదాని|
 . నమ్ముకొనుటదోసమనియు.నబ్బల్కుచుండు॥

50 ద్వి॥ . మనముమన్నింపక.మతివీలుపడదు|
 . మనమీదనుండినఁ.మహితశక్తులను॥

THE TAMING OF THE SHREW *Act. IV. Sc. III.*

51 (1) Our purses shall be proud, our garments poor :
For 't is the mind that makes the body rich ;
And as the sun breaks through the darkest clouds,
So honor peereth in the meanest habit.
What, is the jay more precious than the lark,
Because his feathers are more beautiful ?

ACT, v. Sc. ii.

(2) Fie, fie ! unknit that threatening unkind brow,
And dart not scornful glances from those eyes
To wound thy lord, thy king, thy governor :
It blots thy beauty, as frosts do bite the meads,
Confounds thy fame as whirlwinds shake fair buds,
And in no sense is meet or amiable.
A woman moved is like a fountain troubled,
Muddy, ill-seeming, thick, bereft of beauty ;
And, while it is so, none so dry or thirsty
Will deign to sip, or touch one drop of it.
Thy husband is thy lord, thy life, thy keeper,
Thy head, thy sovereign ; one that cares for thee,
And for thy maintenance, commits his body
To painful labour, both by sea and land ;
To watch the night in storms, the day in cold,
Whilst thou liest warm at home, secure and safe ;
And craves no other tribute at thy hands,
But love, fair looks, and true obedience ;
Too little payment for so great a debt.
Such duty as the subject owes the prince,
Even such a woman oweth to her husband ;
And, when she 's froward, peevish, sullen, sour,
And not obedient to his honest will,

51(1) త|| .మనములైలు + పొగరు .మైనుండవలయు- బలు+ పేదలై మనబట్ట
 +లుండునది| .మనమెమే .నికివిల్వ.మై + కొల్పుఁగాన- .వెలువడుఁ
 దక్కువ. వేవంబుమీటి| .ఘనత- సూర్యుండుచే .కటిమబ్బునుండి
 .కన్నట్టునట్లు- తె.క్కలచక్కఁదనముఁ| .గొనుకారణమున నె.క్కు
 వపాలపిట్ట .యేట్రంతకన్ననే .మీవెలఁగనునె||

(2) నీ||.విష్వసీయకూశ. బెడిదపుబొమముడిన్ .

.హేళనదృష్టినో. నేయబోకు|

.నీవిభునీరాజు. నీపరిపాలకు-

.నీవన్నెవాసులన్ జెటచునద్ది|

.పదపడిఁబచ్చిక. బయలుపేర్కొనుమంచు

.కరణి- మొగ్గలనుడి. గాలిమాడ్కి|

.వరుసగయుక్తము. న్నరసమెవ్విధమున

.ఁగాదు- కోపించిన. కాంతకలఁగి|

.మలినమైవికృతమై. మఱిచిక్కనై సొంపు

.తొలఁగుచెలమనకె.. యెలమినద్ది|

.యట్టుండ- నెంతనీ. రవ్విటినోరెండిన

.వారై ననిచ్చగిం. పరొకగుక్క|

.త్రాగుటకేనియ. ద్దానినిజవిఁగొంట

.కేనియునొకచుక్క. యెనఁగాని|

.నీయింటియాతఁడౌ. నీదుప్రభుండు-

నీ. ప్రాణమునిన్నుఁగాపా. డువాఁడు|

What is she, but a foul contending rebel,
And graceless traitor to her loving lord ? —
I am ashamed, that women are so simple
To offer war, where they should kneel for peace ;
Or seek for rule, supremacy, and sway,
When they are bound to serve, love, and obey.
Why are our bodies soft, and weak, and smooth,
Unapt to toil and trouble in the world,
But that our soft conditions, and our hearts,
Should well agree with our external parts.

.నీకు ముఖ్యండును. నీయధిపతియునీ
 .కొఱకు నీరక్షను. గూచి మఱియు।
 .దేవులాడెడువాడు. నీవింట వెచ్చగ
 .నిభయంబుగను వెం.డియునుఖముగ।
 .నుండఁ-గడలియందు. నుద్వీమిఁదగ్గలి
 .వానలరాతిరిం. బవలుచలిని।
 .గడుగఱ్ఱపాటున. కొడలినపిఁంచెడు
 .మఱియునునీనుండి. మక్కువయును।
 .జల్లనిచూపులు. నద్విధేయతతప్ప
 .నడుగఁడేప్రతిఫల. మైనఁగాని।
 .యంతగొప్పప్పున. కదియెంతయున్గొడ్డి
 .చెల్లింపుగద-ప్రజ. క్షితిపతియెడ।
 .గొనవలసినభక్తి. పెనిమిటికడభార్య
 .కనుపచునది-యట్లు. గాకయాపె।
 .కట్టడియై మొండి. కట్టయై మిక్కిలి
 .పెడసరముగబిట్ట. బిగసియతని।
 .యమలచిత్తంబున. కనుకూలపడదేని
 .దద్దయుంబ్రేమించుతనదుమగని।
 .విషయమై మిగులఁబా. పిష్టాపరాధిని
 .మఱిచెడ్డకయ్యల. మారియెదిరి।
 .కానిచోనింకెద్ది. యశాను-సంధికిమోఁ
 క. రిలివందనముసల్ప. వలసినప్పు।
 .డంగనల్పొరఁదొడంగుట-కటుగాక-
 .భజియించుటకుఁబ్రయం. పడుటకుమఱి।

TEMPEST

Act V Sc I.

- 52 Every man shift for all the rest, and let no man take care for himself, for all is but fortune.

TIMON OF ATHENS

Act I Sc II

- 53 (1) Immortal gods, I crave no pelf
I pray for no man but myself.
Grant I may never prove so fond
To trust man on his oath or bond ;
Or a harlot for her weeping ;
Or a dog that seems a-sleeping ;
Or a keeper with my freedom ;
Or my friends, if I should need 'em.

.యడఁకువఁజూపుట. కవ్వారుబద్ధు రాం

.డైయుండవలసిన.యవసరమున।

.సర్వాధికారంబు.శరుపనుంకించుట

.కిస్సీయిసీయెంత.యెడ్డెవారొ।

.మనయొడలులేలమృదువులై.మఱియుచుబన్।

.లంబులై పాటుపడనన.హంబులగును।

.మనమృదుస్వభావంబులు.మనములుసరి।

.పడకయున్నమనయవయ.వములతోడ॥

52 వా ప్రతిమనుష్యుడు పరులకొఱకు సాయపడనీ- యెవ్వఁడున్
దస్కై తావిచారింపఁకుండనిమ్మలనననంతయునదృష్ట వశమే॥

53 (1) సీ॥ , అమృతతావేల్వలా.రానేను♦దుష్టుకై

.వేడఁబోవనునన్ను.విడిచిపరుల।

.మంచికై - దేవునిం.బ్రాధికంపమనుజుని

.వానియొట్టుంబట్టి.కానియతని।

.యొడఁబడికన్గని.-గుడిసెవాటున్దాని

.♦గోలనువినికాని.కునుకునటుల।

.గనుపడుకుక్కను.గాని-నాస్వేచ్ఛగా

.పాడునట్లుండు♦కా.వలినిగాని।

.నేనుగోరవలెసె.నేనినామిత్రుల

.నైనఁగానినమ్ము.నంతతెలివి।

Act iV Sc. ii

(2) Who would not wish to be from wealth exempt,
Since riches point to misery and contempt ?

iii

54 All is oblique ;

There 's nothing level in our cursed natures,
But direct villainy. Therefore, be abhorred
All feasts, societies, and throngs of men !

55 Your greatest want is, you want much of meat.
Why should you want ? Behold, the earth hath roots ;
Within this mile break forth a hundred springs ;
The oaks bear mast, the briars scarlet hips ;
The bounteous housewife, Nature, on each bush
Lays her full mess before you. Want ! why want ?

TWELFTH NIGHT, Act I Sc V.

56 Fate, show thy force : ourselves we do not owe ;
What is decreed must be,—

THE WINTER'S TALE Act IV Sc III.

57 we profess
Ourselves to be the slaves of chance, and flies
Of every wind that blows.

.తక్కు-వందునన్ను. నెక్కాలమునఁజిక్క-|

.సీకమీరఁనుగ్రహింపవలయు||

(2) ద్వి|| .ఎవఁడుఁవిత్తింబున. కెడఁబడఁడు-ధన|

.ముఁవిపత్తులకు నెల్లఁ. మూలముగాన||

54 ద్వి|| .అంతయువిపకీల. మియుండుమనడు|

.రంతస్వభావంబు. లంఢెయైన|

.నరిగలేదుత్తదా. జకన్యంబుతప్ప|

.సరులపోత్తటాకావు. నన్ఁ హేయపడుము||

55 క|| మీకున్నగొప్పకోరిక|

.యాఁకలికిన్దగినయంత. యాహారముగా|

.మీకెందుకీకొఱఁత-యా|

.లోకింపుఁడుకలవుభూమి. లోపలదుంపల్ ||

ఉ|| .ఇంచుకదన్వలోనసెల. యేలులనేకములున్బిచ్చాఁడెడున్ ||

.మంచిఫలంబులుగలిగి. మార్గిణులు పెక్కునకంబులొన్నఁదా

.నెంచినతేనెఁదిండిఁబాద. రిండ్లసమచేడుఁబట్టుబోఁతలకా|

.మించినయాలుగాఁబ్రకృతి. మీకుఁగొఱంతయిఁకెందుకుండెడు||

56 ద్వి|| .తెలుపునీశక్తివి. నీ-యనకులము|

.నెలకొనవలయుని. ణీతమైనయది||

57 గీ|| .మనమువిధికిబంట్ల. మనిమనయంతట|

.నొప్పుకొనుచునుందు. మెప్పుడైన|

.బడపడియువినరెడు. ప్రతిఁమారుతమునకు|

.నెగిరిపోవుచుండు. నీఁగలమని||

THE RAPE OF LUCRECY.

- 58 What win I, if I gain the thing I seek ?
A dream, a breath, a froth of fleeting joy,
Who buys a minute's mirth to wail a week,
Or sells eternity to get a toy ?
For one sweet grape who will the vine destroy ?
Or what fond beggar, but to touch the crown,
Would with the sceptre straight be stricken down ?

SONNETS

LXVI.

- 59 Tir'd with all these, for restful death I cry ;—
As, to behold desert a beggar born,
And needy nothing trimm'd in jollity,
And purest faith unhappily forsworn,
And gilded honour shamefully misplac'd,
And maiden virtue rudely strumpeted,
And right perfection wrongfully disgrac'd,
And strength by limping sway disabled,
And art made tongue-tied by authority,
And folly (doctor-like) controlling skill,
And simple truth miscall'd simplicity,
And captive good attending captain ill :

58 త|| ఏమినేగెల్చెద. నేను నెదకిన ♦. దొడఁగూడ-

నొకకలఁ. యొకమాట- ♦ పాటు!

. సోమునులుంగును- సుంత సేపుండు ♦. పొంగుకై

యెవ్వఁడు. పొద్దెల్ల ♦ వనరు!

. దామోక్ష మెవఁడమ్మ. దలఁచును బనికి

. మాలినదానికై - . మఱెవఁడు చెఱుచు!

. గామంచి చెట్టొక. కాయకై - ♦ మాళి

. దాఁకుటకే పేద. తన్నఁగఁబడును||

59 నీ|| ♦. తిరిపఁగాండ్రొంతయు. ♦ సరకుగొనంబడ

. కుండుటయు - సుంత. యునిటు పేద!

. లలరింపఁబడకుంట- . యచ్చపునమ్మిక

. స్వదలుకొనుట- ♦ ముచ్చి. పసిడి పరువు!

. కడుసిగ్గువొడమఁద. గనివారియందుంట-

. పడుచు పెండిలిమాని. పడుచుకొనుట!

. తగుమేలుకీడుగఁ ♦. దెగడఁబడుట ♦ సొట్ట

. యేలుబడిదగవు. మూలఁబడుట!

♦. ముక్కడిదొరతన. మునఁ దెచ్చినోరూత్తసి

. కొనబడుటయు - ♦ వెజ్జ. కొంటెతనము!

. నెఱుక నేరుపునులో. బజుచుకొంటయు - నిజం

. బనుట వెంగలితన. మనఁబడుటయు!

. మఱియునోడిన మంచిము. మ్రరపుచెళ్ళ!

. కొలుపునంబడి ♦ నిచ్చలుం. గుందుచుంట!

. వీనితో నెల్ల మిక్కిలి. విసిగిమిగుల!

. నెమ్మది బెట్టుచావుకై. నేవగ చెద||

శాంతరసః

రఘువంశే ||- స || 8 శ్లోకః || 87 ||

1 మరణంప్రకృతిశ్చకీరిణాం । వికృతిక్షణవితముచ్యతేబుధైః ।
క్షణమప్యవత్తిష్ఠతేశ్వస । నృదిజంతునానులాభనానసౌ ॥

శ్లో || 88

2 అవగచ్ఛతిమూఢచేతనః । స్రీయనాశంహృదిశల్యమపితమ్ ।
స్థిరధీస్తుతదేవమన్యతే । కుశలద్వారతయానముద్ధృతమ్ ॥

స || 10 శ్లో || 23

3 అభ్యాసనిగృహీతేన । మనసాహృదయాశ్రయమ్ ।
జ్యోతిర్మయంవిచిన్వన్తి । యోగినస్తాన్విముక్తయే ॥

శ్లో || 24

4 అజన్యగృహ్లాతోజన్మ । నికీహస్యహతద్విషః ।
స్వపతోబాగరూకస్య । యాథాధన్యంవేదకస్తవ ॥

స || 14 శ్లో || 66

5 సాహంతవస్సూర్యవిష్టప్తప్తిరూర్ధ్వంప్రసూతేశ్చరితుంయతిష్యే ।
భూయోయథామేజననాంలరేఽపి త్వమేవభర్తానచవిప్రయోగః

ఓ ర్వు.

- 1 గీ॥ .చావు-మైతాళుపులకు ♦ సా.జంబు-దాని।
 .మాఱుపనెద డెఱు క గల.వారుబ్రతుకు।
 .ఒక్కసిముసమయిననూ ♦ చు.చుండెనేని।
 .పొందినయదిమేలీ .బూత.మునిజముగను॥
- 2 గీ॥ .తెలివిమాలినవాడు తా.వలచుదాని।
 .పో♦కదలచునె దంజొచ్చు.మేకువలెను।
 .అద్దియేయెఱుకగలుగు. నతడుమేలు।
 .తెరువునంబెర్కబడి నట్టు.లరయుచుండు॥
- 3 గీ॥ .♦లెస్సయలవాటు చేతమ.ల్లింపబడిన।
 .♦మది♦మెయి-డెంద మందున.మరెడు♦జోతి।
 .రూపయిననిన్న ♦జోగులు .రోయుచుందుగ్రి।
 .పొలుపుగానెప్పుడుద్దమ .♦ముత్తి కొఱకు॥
- 4 గీ॥ .పుట్టుకయెలేక పుట్టెను.పొందువాడ।
 .కోర్కెజెందక పగతుఱిన్గొల్పువాడ।
 .మేలుకొనియుండియు నిదుర.సోలువాడ।
 .యెవడునీదగునిజ ముదా.నెఱుగుచుండు॥
- 5 కం॥ నేనుంగానుపుపిమ్మట।
 .బూనెదనోచుటకుజూపు.♦భ్రాన్దననిడినీ।
 వేనామగిడెటకు-స।
 .న్నే నాటికేబాయకుంట.కేపుట్టువున॥

కుమారసంభవే స ॥ 12 శ్లో ॥ 58

6 శాసన్మంపకుపతేన్సకుమారః ।

స్వీచకారశిరసావనతేన ।

సత్వధే వపితృభ క్తిరతానా ।

మేషపవపరమఃఖలుధమః॥

విక్రమార్వశీయే॥

7 వేదాంతేషుయమాహురేకపురుషం వ్యాప్యస్థితంరోదసీ ।

యస్మిన్నీశ్వర ఇత్యసన్యవిషయశ్చ్యో యథాథాక్షరః ।

అంతర్యశ్చ ముముక్షుభినిః యమితప్రాణాదిభిమన్యతే ।

సస్థాణుస్థిరభ క్తియోగసులభోనిశ్చేయసాయాస్తువః॥

8 అపరాధీనూనమహం ప్రసీదరభ్యోరు విరమనంకంభాత్ ।

సేవ్యోజనఃప్రకుపితః కథంనుదాసోనిరపరాధః॥

9 సితాంశుకామంగళమాత్రభూషణా ।

విచిత్రదూర్వాంకురతాంఛితాలక్ష్మ ।

వ్రతోపదేశోద్ధృతగర్వవృత్తినా ।

మమప్రసన్నా వపుషేవదృశ్యతే ।

10 అజ్ఞఉత్తంపురీకదులకోవివదవిసేసోమపసంశౌచ

నిఓ-తాహుత అండలకోధోసహితదు॥

6 గీ॥ కైకొనియెడలవంచి ♦ ముక్కంటిమాన।
 .♦ వేలుపులమూక పేరిటి . వెలదిమగడు।
 .మిగుల ♦ బితురునిపై ♦ బత్తి . ♦ దగులువాని।
 .కిద్దియే మేటి ♦ దమ్మమై . యెసఁగెడుఁగద॥

7 తరువోజ॥

. పలికెద రెవ్వని. ♦ బ్రాచదువులకొ. నల
 ♦ మిన్ను ♦ మన్ను నిం. డనగునొక్కనిగఁ।
 . గలుగకొండునకుని. క్కముగ నెవ్వని
 . యెడఁ జెల్లుచుండెడు. నేలిక బిరుదు।
 . నెడఁదనుసులుబిగి. యించిముత్తి కయి
 . కడఁగువారల వెదు. కంబడు నెవఁడు।
 . కలిగించుబత్తి ♦ జో. గమునకుసుళువు
 . గాఁజిక్కునట్టి ♦ ము. క్కంటి-మేల్త్ర కు॥

8 గీ॥ . నాదెతప్ప-నిజమ్ముగ. నన్ను సైఁచి।
 . విడువునూ ♦ చిడిముడి-♦ నంటికి. తొడలదాన।
 . యేలిక కునల్క-వొడమిన. యెడ-నదెట్లు।
 . ♦ బానిసీకుఁడు నేరము. ♦ నానకుండు॥

9 గీ॥ . తెలివలువ-♦ యైదువతనంబు. దెలుపుతొడవు।
 . గరికిపోఁచలనలరుముంగురులుగలిగి।
 . నోము కట్టునబింకము. న్దొఱఁగుమేనఁ।
 . గలకఁ జేరినయటునాకు. గానఁబడియె॥

10 వ॥ మిమ్మా ముందుంచుకొని యొకవింతనోము నాచే నలుపఁబడును-
 . గనుక - నిముసమడ్డపాటున కోచుకొనది.

11 ఏనదేవదామిహుణంరోహణీమిహులంఘణంసక్తీకదుల
అజ్ఞఉత్తంప్రసాదేమి-అజ్ఞప్రహుదిఅజ్ఞఉత్తంజం
ఇతిఅకామేరిజాలఅజ్ఞఉత్తంసమాగమస్పణ్యణే।
తాఎనహులప్రలిబంధేణవత్తదవ్వం॥

12 పరస్పరవిరోధిన్యోరేకసంశ్రయదుఃఖం।
సంగతంకీసరస్వత్యోభూయూదున్భూతయేసతాం॥

శాకుంతలే॥

13 యాన్మస్మిన్సన్మరాద్వానహతివినిహతం నూహవిర్యాచహోతీ।
యేన్వేకాలంవిహతఃసుగ్రవిషయగుణాన్మాస్థితావ్యాప్యపిశ్వం।
నూమాహుస్సర్వగూఢప్రకృతినియమసాశిసఃసాణవంతః।
ప్రత్యాక్షాభిప్రపన్నస్తనుభిరవతువస్తాభిరప్తాభిశః॥

14 గాహంతాంమహిమానిహసలింగ్యంగైమాహుస్తాడితం।
చాచూబద్ధకదంబకంమృగకులంరోమంధమధ్యస్యం॥
నిసృద్ధిక్రియతాంసరాహతతిభిముస్తాక్షతిఃపల్వలే।
విశ్రాంతింబధతామిదంచకెళలజ్యబంధవసక్త్రన్మః॥

11 వ॥ ఇదిగోవేల్పుటాలు మగలజత♦చందురోయినలు ♦సాకిరులుగా
మీ♦పసాదముఁగోరుచున్నాను- నేడుమొదలు- మీరేయువిదన్వ
లచిరో- యెవఁతెమిరాక వేచియున్నదో- దానితోమీరడ్డులేకుం
డవచ్చును.

12 క॥ ఒండొరులన్దమలో♦బడ
•కుండెడు♦లచ్చికిని♦నలువ.యువిదకునొకచో
♦నండఁగొనుటకుసరిపడని
•♦యొండొరుమిక సాదులసిరి.నో♦మెడుఁగాతన్॥

13 నీ॥ •మనెడుప్రాప్తుల♦నొస.శ్లనువ్రాయుదే
♦వర.మొదటి♦పన్నికమగు.నెదియు-నెద్ది
•కడునేమమునవే♦ల్పఁ.బడినట్టి♦యిగిరికం
•దాల్చు-నెయ్యెదియునా.వేల్పుచాఁడు
•నేరెండు♦దఱిజేయు-.నెదిజగముననిండి
•వీనులకొద♦గొన.మై♦నెలకొను
•నెల్ల♦బూతములకు.దల్లియంచెద్దాని
•బలికిరో-దేనిచే.♦బానములను
•వెలయుచుండు♦నుసులు.గలిగినయన్నియు
•మూఁడునాల్గు♦నొండు.గూడునంత
•వచ్చునట్టిలెక్కఁ♦బట్టిచ్చమాబొందు
•♦లెసయునీ♦సరుండు.పె♦నుచుమిమ్ము

14 చ॥ •చెఱువునీరుకొమ్మలను.విమ్మచుఁబల్మొదున్నలీదనీ
•విటివిగనీడలన్నెమరు.వేయుచులేడులుగుపుకూడనీ
•గుఱిఁగొనితుంగదుబ్బులను.గుంటలనొంటరులేచిత్రవ్వనీ
•♦సఱవలనెక్కడంపఁబడి.నాదగుపెల్లిటుసేదఁదేఱనీ॥

15 వల్మీకాధానిమగ్నమూర్తిరురసానందప్రసవాత్త్వచా।
 కంఠేజీణాలతాప్రతానవలయేనాత్యధానంపీడితః।
 అంసన్యాపిశకుంతనీడనిచితంబిభ్రజ్జటామండలః।
 యత్రస్థాణురివాచలోమునిరసావభ్యక్తబంబంస్థితః॥

- 15 గీ॥ .ఒడలుపుట్టబలియ .నెడదగుప్పసమునా
 .నలుతదీగెకంఁటె .నొరవిడివడ
 .మూపుచెదరుజడల .పుల్లుగూళ్ల - నెచట
 .బొమ్మగ నెడుదపసి .మొరడటితఁడు॥

MERCY.

—:(o):—

ALL 'S WELL THAT ENDS WELL *Act. I. Sc. I.*

- 1 Moderate lamentation is the right of the dead,
Excessive grief the enemy to the living.

ANTONY AND CLEOPATRA *Act IV Sc IX*

- 2 O sovereign mistress of true melancholy,
The poisonous damp of night disponge upon me,
'That life, a very febel to my will,
May hang no longer on me : throw my heart
Against the flint and hardness of my fault,
Which, beinig dried with grief, will break to powder,
And finish all foul thoughts.

Sc. xiii.

- 3 Noblest of men, woo't die ?
Hast thou no care of me ? Shall I abide
In this dull world, which in thy absence is
No better than a sty ?—O ! see, my women,
The crown o' the earth doth melt.— My lord ! —
O, withered is the garland of the war,
The soldier's pole is fallen : young boys and girls
Are level now with men ; the odds is gone,
And there is nothing left remarkable
Beneath the visiting moon.

క రు ణ ర స ము .

1 ద్వి॥ .మితమగుమఃఖముక్త .మృతులకుఁసాముక్త ।
 .బ్రతుకువారలఁకతి.పరితాపఁమెదిరి॥

2 గీ॥ .ఁనిక్కమగుఁదుఃఖమేలురా.ణిరొ-పిడుపుము ।
 .ఁచెల్ల రేనాపయిఁసేయి.చేదుచెమ్మ ।
 .ఇంకనాయచ్చకునిజమా.నెదిరియెన ।
 .ఁయునులునామిఁదవేలక.యుండుఁగాన॥

3 నీ॥ .మనుజులలోనెల్ల.ఘనుడ-యీలెదవ-నే
 .ఁసేతునాయీమొద్దు.జగములోన ।
 .నదిపందుగుడిసె.కనె మేల్కాదునీ
 .పుండమిచేత-న.యొకనుడద ।
 .నాచెలికతెలా.రా-చెలిపోయెడు
 .బుడమిజే-దోనావి.భుండ-యకట ।
 .తగవుగెలుపుపూవు.దండవాడెన్-గూలె
 .బంట్లబెండా-చిన్న.వాండుమరియు ।

ఁ.బడుచుల్లిడైరిపుడుఁమగ.వాండ్రోడ ।
 ఁ.ఁదారలెస్యబుతోలగె-నెం.యొదలంప ।
 .నీప్రపంచమునందునె.యెదియునెన ।
 .విడువబడలేదువెండియుం.భేర్వడిసిది॥

AS YOU LIKE IT

Act. I. Sc. II.

4 You know, my father hath no child but I, nor none is like to have; and, truly, when he dies, thou shalt be his heir: for what he hath taken away from thy father perforce, I will render thee again in affection: by mine honour I will; and when I break that oath, let me turn monster. Therefore, my sweet Rose, my dear Rose, be merry.

5 The little strength that I have, I would it were with you.

6 My father loved sir Rowland as his soul,
And all the world was of my father's mind:
Had I before known this young man his son,
I should have given him tears unto entreaties,
Ere he should thus have ventured.

7 Wear this for me; one out of suits with fortune,
That could give more, but that her hand lacks means.

Act. ii Sc. vii.

8 Thou seest, we are not all alone unhappy:
This wide and universal theatre
Presents more woeful pageants than the scene
Wherein we play in.

4 వ॥ నీవెలుంగుమవు నాకుదప్ప నాతండ్రికి మటిపిల్లలే-దింకఁగలుగఁ
బోదు- మఱియు నిక్క-ముగ నతఁడువోయినపుడు నీవువానికి దా
యామరాల-వేషన-వాడనీ తండ్రినుండి మేదిబలిమిన్లగు కొనెనో
యదినీకుఁదిగి ప్రియమున నేనప్పగించెదను- నా♦యాసనుమాత్ర-
నేనీయొట్టుదప్పిచయెడనే ♦రక్క-సిల్లనిముత్ర- కావున నాతల్లినా
తల్లి ♦యుల్లాసముగానుండుము॥

5 వ॥ నాకున్న కొంచెముబలముమాడ నీతోనుండఁగోరెదను॥

6 చ॥ .తనసాక్షింబటువీనికండ్రినెప్పుడు.న్దాఁగాంచునాయయ్య-నా!
.రినిఁబ్రేమింతొకలాగులోకులు-మఱా.వృ♦ద్ధాత్రజుండీతఁడం!
.చునెఁగంగల్గదాన నేని-మును-♦న.సుగ్రలేవ్వి♦డుకోలాఱుకా!
.చక్షునోయీతనిమోగిలసాహసమొన.ర్పంబోకముందీతఁడు॥

7 గీ॥ .ఈవుదీనిదాల్చు.మీ♦నన్నఁగూరిచి
.నేనుమిగులభాగ్య.హీనురాల!
.నింతకన్నసగి.మేనిడెదనుఁగాని!
.చిక్కలేదునాదు.చెయికివీలు॥

8 గీ॥ .కనుచునుంటివొక్క.మనముమాత్రమెదుఃఖి!
.తులముకాము-చూపు.వెడఁద♦భువన!
.రక్కమిద్దమనము.♦రాజిలుకెరకన్న!
.ఁ.దెక్కు-కోక పూణక.వేషములను॥

Act. v Sc. ii

- 9 O, how bitter a thing it is to look into happiness
through another man's eyes !

COMEDY OF ERRORS *Act III Sc II*

- 10 Alas, poor women, make us but believe,
Being compact of credit, that you love us ;
Though others have the arm, show us the sleeve ;
We in your motion turn and you may move us.

CYMBELINE *Act I Sc III*

- 10 *Imo.* Than waved his handkerchief ?
Pis. And kissed it, madam.
Imo. Senseless linen, happier therein than I ! —
And that was all ?

- 11 I would have broke mine eye-strings, cracked them, but
To look upon him, till the diminution
Of space had pointed him sharp as my needle ;
Nay, followed him, till he had melted from
The smallness of a gnat to air ; and then
Have turned mine eye, and wept.

9 న॥ అయ్యో॥ సైవానిచూపులనుండి సుఖపడఁజూచుటెంతకష్టము॥

10 గీ॥ .నీచ॥యువతులార-నిండునమ్మకమున।
 .మేముతగిలియుంట.మిమ్ము॥విశ్వ।
 .సించునట్లుమమ్ము॥.జేయుచుందురుమీర।
 .లొరులుమీకరంబు.లొందియున్న।
 .జూపుడకటమాకు॥.జొక్కాయచేతిని।
 .మీభ్రమంబుఁబట్టి.మేముతిరుగు।
 .లాడుచుందుమెప్పు.డట్టిట్టు-మఱిమము।
 .నీరుత్రిప్పవచ్చు.నిచ్చకొలఁది॥

10 ద్వి॥ .తరువాత॥నాచెనే.తనచేయమాలు।
 .మఱిముద్దుఁగొనియెస.మూర్తదాని-దెల్పి।
 .లేని॥వల్పందులో॥.తెన్ననాకంటె।
 .నొను-వెండియుఁదెల్పు.మదియంతయేన॥

11 గీ॥ .దూరమునసూదిమొనయంత.తో॥చువఱు।
 .॥నణువుకంటెను॥దగ్గి॥మా.యమగు॥దనుక।
 .నరములుతెగునంతకును॥గ.స్తవనువిప్పి।
 .పాని॥గను॥గొనిపిదపనే.వ॥గచియుందు॥

Sc. vi.

- 12 A father cruel, and a step-dame false ;
A foolish suitor to a wedded lady ,
That hath her husband banished :— O, that husband !
My supreme crown of grief ! and those repeated
Vexations of it ! Had I been thief-stolen,
As my two brothers, happy ! but most miserable
Is the desire that 's glorious : blessed be those,
How mean soe'er, that have their honest wills,
Which seasons comfort,—

Act. iii Sc. iv.

- 13 False to his bed ! what is it to be false ?
To lie in watch there, and to think on him ?
To weep 'twixt clock and clock ? if sleep charge nature,
To break it with a fearful dream of him,
And cry myself awake ? that 's false to 's bed, is it ?

12 సీ॥ .దయలేనితండ్రి-మ.టియుమోసకతైయా
 .సవతితల్లియు-స్వదే.శంబునుండి।
 .♦నెట్టింపబడినపె.న్మిటిగలమగనాలి
 ♦.బడయఁగోరినవెట్టి.వాఁడొకండు।
 ♦.అక్కటా-యామగఁ♦.డౌదలనావంత-
 .కందుచేఁబారిఁబారిం.బొందునొగులు।
 .నాతోడఁబుట్లచం.దాననేఁగూడదొం
 .గిలఁబడునెడహాయి.చెలఁగుఁగాని।
 .యెన్నఁదగుకోర్కెమిక్కిలి.యడుమలఁబడు।
 .నెంతకొంచెపువ్వారైన.నెవరిమంచి।
 .కోరికల♦నదునులువేడ్కఁ.గొల్పాచుండు।
 .సట్టివారలెల్లపుడు♦.బెంపారుచుందు॥

13 త॥ .♦అతనిశయ్యకబద్ధ.మూట-యనశ్య
 .ముగనుండుటననేమి-.♦మొనసి♦యచ్చోట।
 .వెతికిలఁబడుకొని.వేచుట-మఱియుఁ
 .జెలఁగియాతనిఁగూచి.చింతించుచుంట।
 .♦ప్రతిఘటికకుబెంగ.వడియెడ్చుచుంట-
 ♦.యఖలేంద్రియంబుల.న్సావధీనపచుఁ।
 ♦.కొతుకునిద్దురవాని.కొఱకుఁజెడ్డకలఁ
 .గనిలేచు-టతని♦ప్ర.క్కకుఁదప్పటిదియ॥

14 Poor I am stale, a garment out of fashion ;

Act. iv. Sc. ii.

15

Song.

Fear no more the heat o' the sun,
Nor the furious winter's rages ;
Thou thy worldly task hast done,
Home art gone, and ta'en thy wages :
Golden lads and girls all must,
As chimney-sweepers come to dust.
Fear no more the frown o' the great,
Thou art past the tyrant's stroke ;
Care no more to clothe and eat ;
To thee the reed is as the oak :
The sceptre, learning, physic, must
All follow this, and come to dust.
Fear no more the lightning-flash,
Nor the all-dreaded thunder-stone ;
Fear not slander, censure rash ;
Thou hast finished joy and moan :
All lovers young, all lovers must
Consign to thee, and come to dust.
No exorciser harm thee !
Nor no witchcraft charm thee !
Ghost unlaid forbear thee !
Nothing ill come near thee !
Quiet consummation have ;
And renowned be thy grave !

14 ద్వి॥ .కడుఁబ్రాతగావాడు.కర్దప్పిసట్టి
♦యుడుపునై నేనయ్య.యోయుంటినిపుడు

పాట-వరాళి-మిశ్రగతి.

15 నీసమాలిక॥ .నెఱవకుమింక నెండ.వేడికై ననుఁజలి

.నెఱి ♦ బెట్టివపుటయ్య-♦.దాడికై న

.నీవనినిహమందు.నెఱవేచుకొంటివి-

.నీతావుఁగంటివి-నీకునప్ప!

.దీతె-నూడెప్పివాండ్రు.తెఱఁగునబంగారు

.పెరిగియుట్టి.నంటవలయు.

.భయపడకెక్కువ.వారి ♦ బొమముడికి-

.♦గానియేలికపోటుఁగడచితీవు!

.కుడుచుటకునట్టు.కొనుటకుఁదలఁపకు-

.కొంచెముగ్గొప్పనీ.కున్నరియగు!

.బ్రగుతయువ్వియు.నై మ్యండుమొదలుగ

.భూమియందన్నయ.బొయవలయు!

.మిఱుమిట్లుగొలిపెడు.మెఱపులకడలకు-

.జడుపుచెందకుమల.పిడుగునకును!

.గొండెమునకుజంక.కుండుమన్యాయంపు

.తీరుపునకునీకు.దిగులువలదు!

.నగవునేడుపునీవు.ముగియించుకొంటివి-

.యాననయుతులు ♦ నీ.కడఁగియడఁగి!

.బీవునొట్టు.భూమిపై న్యుడునన్ను

.నీరతి-దేవయ్య.నీరతియెడ!

.నీరతియెడ! నీరతియెడ!

.నీరతియెడ! నీరతియెడ!

HAMLET

Act. I. Sc II.

- 16 Seems, madam ! nay, it is ; I know not ' seems ' .
'T is not alone my inky cloak, good mother,
Nor customary suits of solemn black,
Nor windy suspiration of forced breath,
No, nor the fruitful river in the eye,
Nor the dejected haviour of the visage,
Together with all forms, moods, shows of grief,
That can denote me truly : these, indeed, seem,
For they are actions that a man might play :
But I have that within, which passeth show ;
These but the trappings and the suits of woe.

Sc. iii.

- 17 The chariest maid is prodigal enough,
If she unmask her beauty to the moon ;
Virtue itself 'scapes not calumnious strokes ;
The canker galls the infants of the spring
Too oft before their buttons be disclosed :
And in the morn and liquid dew of youth
Contagious blastments are most imminent.
Be wary then ; best safety lies in fear :
Youth to itself rebels, though none else near.

.హాయిగాఁ బరిపూర్ణత.నందుమీపు.
.నీనమాధియుఁ బేరంది.నెగడుఁగాత॥

16 నీ॥ .కన్పట్టునమ్మ-ని.క్కముగనదునది-

.కన్పట్టుటేనెఱుం.గఁజుమ-కేవ।
.లమ్మునాకప్పున.ల్లనిదుప్పటియెకాదు-
.♦జనని-యాచారాను.సార♦సూత।
.కశ్యామవేషము.కాదు-నిబంధము
.గావచ్చున్పట్టూపు.కాదు-కాదు।
.కంటఁబొరెడునేఱు.కాదు-నన్సత్యము
.గాఁదెల్పఁజాలుశో.కమ్ముగుఱుతు।
.లన్నిఁటితోఁగూడ♦.నాన్యంబునం♦డిందు
.♦కళకాదివెల్లయు.న్గానిపించు।
.నిజముగ-ఁగతమేమ.నిన-నవిమానపు।
.డగపఱచఁగలిగిన.♦యభినయములు।
.గాని-నాకులోనఁగలది♦నటనమూడ్చు-।
.బొత్తిగానుదుఃఖ.పుటు♦డుపులివి॥

17 నీ॥ .కడు♦జాగరూకతఁ.గలకన్నతనదగు

.సాగసుచంద్రున్మికై నఁజూపెనేని।
.మిగుల♦దూఁబఱదిండి.యగు-సుగుణముతనం
.తనపవాదహతులఁ.దప్పలేదు।
.పురుగుబబ్బలుచుగఁ.గొఱికెడు♦నామని
.మొలకలమొగ్గలు.విడకముందు।

- 18 Give thy thoughts no tongue, —
Nor any unproportioned thought his act.
Be thou familiar, but by no means vulgar;
The friends thou hast, and their adoption tried,
Grapple them to thy soul with hoops of steel;
But do not dull thy palm with entertainment
Of each new-hatched, unfledged comrade. Beware
Of entrance to a quarrel: but, being in,
Bear 't that the opposed may beware of thee.
Give every man thine ear, but few thy voice;
Take each man's censure, but reserve thy judgment.
Costly thy habit, as thy purse can buy,
But not expressed in fancy; rich, not gaudy:
For the apparel oft proclaims the man;
Neither a borrower, nor a lender be;
For loan oft loses both itself and friend,
And borrowing dulls the edge of husbandry.
This above all, — to thine ownself be true;
Thou canst not then be false to any man.

ఁ.♦వలిరుప్రాన్తఃస.♦నాఁగ.♦నెలజవ్వనపుబిగిఁ
•నగునంటు తెవుళులు.దగ్గఱఁబడు।

ఁ.గావున నేత్రలుకొనియుండు.మీవు-గొప్ప।

•సేమముండెడుజంకునఁ.జెలఁగితిరుగు।

•పాటుఁదనకుఁదానేలేతి.వయసొనచున్।

•కొనెడునెవ్వరై న♦దరినెల.కొనకపోని॥

18 ద్వి॥ .నీనాల్కకిడఁబోకు.నీతలంపులను ।

ఁ.గాని♦యోజనఁబట్టి.కార్యంబుఁగొనకు ।

•చనువందు-కాని-♦నై.చ్యంబుఁజూపకుమ।

•♦యనుఁగుమిశ్రులనునీ.మాత్రలోదాఁచు ।
కొత్త గాఁగలసిన.కొంచెపువాండ్రీ।

•పొత్తునివిందులు.పొనరించఁబోకు।

•కయ్యంబునకుముందె.కాలుదువ్వకుము।

•♦చయ్యననీకెగ్గు.సలిపినవాని ।

ఁ.♦జెనకిపోనీకనీ.చేవఁజూపించి ।

•చనుము-వెండియు-నీవు.జనములయొద్ద ।

ఁ.దఱచునీచెవియొగ్గి.తఱలుము-కాని।

•యరుదుగమాట్లాడు.మందఱి♦మోల।

•నొరులయభిప్రాయ.మొగిని-గ్రహించు।

•సరిగనీదానినిఁ.జాటుగనుంచు।

•మున్న సామూహముబట్టి.యుడుప్రనుదాల్చు ।

•వన్నెతోనుండు-దం.భముతగదేల।

Act. iv Sc. iv.

- 19 What is a man,
If his chief good, and market of his time,
Be but to sleep, and feed ? a beast, no more.
Sure, He, that made us with such large discourse,
Looking before and after, gave us not
That capability and godlike reason
To fust in us unused. Now, whether it be
Bestial oblivion, or some craven scruple
Of thinking too precisely on the event,—
A thought which, quartered, hath but one part wisdom,
And ever three parts coward,— I do not know
Why yet I live to say, ‘ This thing ’s to do ; ’
Sith I have cause, and will, and strength, and means,
To do ’t.

.ననఁగ-ఁబై వేష మే .యంతయునెల్ల|
 .జనులకులోఁగల.శక్తిఁగన్బచ్చుచు|
 .నొరులకుబదులీకు.మొరులచేఁగొనకు|
 .తఱుచునీవిడునప్పు.దానిఁగైకొన్న|
 .సంగడితోదప్పు.చనుచుండెడు-బదు|
 .లుంగొంటపొదపునూ.డ్చుంగాన-నీవు|
 .విమలచిత్తుడవైన.వేయెలపల్కు-|
 .లుమఱియన్యులకుఁగీ.డున్సల్పలేవు||

19

సీసమాలిక || .♦మనుజుడనఁగనేమి-.మఱివానిముఖ్యకా

.ర్యంబు-నాతనిదగు.బ్రతుకువిలువ|
 .కునుకుటకు-ఁదినుట.కున్మాత్రమే-విని
 .యోగపడినయెడ-.నొక పసరము|
 .గానిమఱేదియుఁ.గాదునిశ్చయముగ-
 .మనలఁగాలజ్ఞాన.మునస్సృజించు|
 .నట్టిదేవుఁడుమన.కాశక్తియుందివ్య
 .బుద్ధియుఁబనిలేక.బూజువట్టి|
 .పోవుటకిడలేదు.బొత్తిగ-నిప్పుడు
 .కడుఁజెడుమఱ-పది.గాక-మఱియు|
 .సరిగనావిషయము.గుఱిచియేదోయొక
 .పిఱికిసందేహముం.బెట్టుకొనుట|
 .గాని-యెద్దియెసఁబంప.కంబువడిన|
 .తలఁపువంతు తెలివి-♦పంద.తనముమూఁడు|
 .పాళ్లఁగలిగెడు-నేనేల.బ్రతికినాఁడ|

JULIUS CÆSAR

Act. I. Sc. III.

- 20 woe the while ! our fathers' minds are dead,
And we are governed with our mothers' spirits ;
Our yoke and sufferance show us womanish.

Act. ii Sc. ii.

- 21 What can be avoided
Whose end is purposed by the mighty gods ?

Sc. iii.

- 22 My heart laments that virtue cannot live
Out of the teeth of emulation.

Act. iii. Sc. ii.

- 23 Friends, Romans, countrymen, lend me your ears ;
I come to bury Cæsar, not to praise him.
The evil that men do lives after them ;
The good is oft interred with their bones ;
So let it be with Cæsar. The noble Brutus
Hath told you, Cæsar was ambitious :
If it were so, it was a grievous fault ;
And grievously hath Cæsar answered it.
Here, under leave of Brutus and the rest,—
For Brutus is an honourable man,
So are they all, all honourable men,—
Come I to speak in Cæsar's funeral.

.జెప్పటకునింక నీపని. చేయవలసి!

.యున్నదనియిచ్చక తములా.వుండ వెరవు॥

20 గీ॥ .అక్కటా యెంత దుష్కార-ల .నుయ్యెనిపుడు!

.మడి సెగామనతండ్రిల.మానసములు!

.మనముమనయమ్మల ♦ మచుల. జెననబడుచు!

.దాసులమగుటమనయాడు.తనముజూపు॥

21 ద్వి॥ .బలవంతులైనదే.వతలవిధింప!

.బడినట్టి ♦ గతినిద.ప్పదరముకాదు॥

22 ద్వి॥ .నామదిపొక్కెడు.న్దా-మంచి-యోర్వ!

.లేమి ♦ బారినన్తన.లేదనియెపుడు॥

23 నీ॥ .ఘనమిత్రులార-రో.మనలార-యోర్వదే

.శీయులారా-కటా.క్షించివినుడి!

.యేసీజరుంబూడ్వ. ♦ నేగుడెంచితి-గాని-

.యిటనాతనింబొగ.డుటకుగాదు!

.చెలగునుమనుజుల.చెడ్డయవ్వారివె

.స్కను-మంచివారితో.డనెనశించు!

He was my friend, faithful and just to me :
But Brutus says, he was ambitious ;
And Brutus is an honourable man.
He hath brought many captives home to Rome,
Whose ransoms did the general coffers fill ;
Did this in Cæsar seem ambitious ?
When that the poor have cried, Cæsar hath wept ;
Ambition should be made of sterner stuff :
Yet Brutus says, he was ambitious ;
And Brutus is an honourable man.
You all did see, that on the Lupercal
I thrice presented him a kingly crown
Which he did thrice refuse : was this ambition ?
Yet Brutus says, he was ambitious ;
And, sure, he is an honourable man.
I speak not to disprove what Brutus spoke,
But here I am to speak what I do know.
You all did love him once, — not without cause :
What cause with holds you then to mourn for him ?
O judgment, thou art fled to brutish beasts,
And men have lost their reason !— Bear with me ;
My heart is in the coffin there with Cæsar,
And I must pause till it come back to me.

.నటులసీజరునకు.నగుఁగాక-మితోడ
 .ఘనులైనబూటసు.గారుసీజ|
 .రాసపోతనిచెప్పినా-రట్టులైన|
 .వానియందదిగొప్పత.ప్పొను-వాఁడు|
 .తనదునేరమునకు.నూఁతుఁ.దగినయట్టు|
 .లందఱికిఁదెల్లముగ నిప్పు.డనుభవిం చె||

కం॥ ఆరయఁగా-బూటసుదొర|

.గారు-మిఁదెల్ల-ఘనులు.గావున-నిచటన్|
 దారాజునిడగ-సీజరు|
 .గూరిచిమాటాడ నెట్టు.కొంటి-న్వినుఁడీ||

గీ॥ .అతఁడునాకుమిగుల.హితుఁడు-నాయెడలవి|
 .శ్వాసయుతుఁడున్యాయ.వత్తునుండు|
 .కాని-బూటసయ్య.గారతఁడాసపో|
 .తనిరి-ఘనులుబూట.సయ్యగారు||

ద్వీ॥ అందఱజనముల.నతఁడుకోమునకు
 .బంధాలుగాఁదేఁగ.వారియప్పనము|
 .లందఱునిటవంతు.లందిరి-సీజ
 .రందిదిపేరాస.యనఁదగునేమొ||

కం॥ పేదలునేడ్చిననేడ్చెఁగ|

.దాదయతోఁగరఁగిసీజ-రాసకఠినమా|
 .గాఁ-యతఁడాసపోతని|
 .వాదించినబూటసయ్య.వారుఘనులుగా||

First cittyzen.

Methinks, there is much reason in his sayings.

Sec. cit.

If thou consider rightly of the matter, Cæsar has had great wrong.

Third cit.

That has he, masters?
I fear, there will a worse come in his place.

Fourth cit.

Marked ye his words? He would not take the crown:

Therefore 't is certain he was not ambitious.

గీ॥ .మీరుకనులఁజూచి.నారుగా-నాటియు।

.త్సవమునందుఘూఁడు.సార్లుసీజ।
.రునకురాజు.మకుట.మునునేనిడఁగవద్దు।
.పొమ్మనె-నిదియూస.పోతుతనమె॥

గీ॥ .కాని-బూటసయ్య.గారతఁడాసపో।
.తనిరి-ఘనులుచి-శ్చ.యముగవారు।
.బూటసయ్యగారి.మాటలకెదురుప।
.ల్కుటకుఁగా-దెఱింగి.నటునొడవెద॥

చ॥ .ఘనదయతోడఁజూచితిరి.గాయతనిన్మునుమీ-రకారణం।
.బుననటుకాదుగా-యిపుడు.పొందరుజాలినదేమిహేతువో।
.చనితివెన్వాయమాపసుల.చక్కటి-కొర-వివేకఘూడఁగా।
.జనులకు-ఁగొంచెముండుఁడు-సి.జారుశవంబునసంఁటెనాదునె।
.మ్మన-మదిమ్మి రాఁగలుగు.మట్టునునేమటియూఁగఁగావలె॥

(పౌరులలో మొదటివాఁడు)

సీసమాలిక॥

.వీనిపల్కులనువి.వేకమెంతయుఁగల
.దనినాకుఁదోఁచెడు (రెం) .నెననీవు।
.సరిగనీసంగతి.బరిశీలనముఁజేయు
.నెడసీజరునకెంతొ.యెగ్గుకలదు।

(మూ) .అదివానికున్నదో.యయ్యలారా-వాని
.కంఠెదుర్మాగుఁడు.నతనిస్థాన।

.మండువచ్చుననిభ.యంపడెదను- (నా) వాని
.పల్కులనరయుఁడి.వాఁడుమకుట।

First cit. If it be found'so, some will dear abide it.
Sec cit. Poorsoul, his eyes are red as fire with
weeping.
Third cit. There 's not a nobler man in Rome
than Antony.
Fourth cit. Now mark him ; he begins to speak.

Ant. But yesterday the word of Cæsar might
Have stood against the world : now lies he there,
And none so poor to do him reverence.
O masters, if I were disposed to stir
Your hearts and minds to mutiny and rage,
I should do Brutus wrong, and Cassius wrong,
Who, you all know, are honourable men.
I will not do them wrong ; I rather choose
To wrong the dead, to wrong myself, and you,
Than I will wrong such honourable men.
But here 's a parchment, ye the seal of Cæsar :—
I found it in his closet,— this is his will.
Let but the commons hear this testament,—
Which, pardon me, I do not mean to read,—
And they would go and kiss dead Cæsar's wounds,
And dip their napkins in his sacred blood ;
Yea, beg a hair of him for memory,
And, dying, mention it within their wills,
Bequeathing it, as a rich legacy,
Unto their issue.

.మున్వద్దనియెనిజ.ముగఁగానవాఁడన

.పోతుకా (మొ) ఁడలైన.బుద్ధికల్లి

.♦పోగలి♦ప్రాయశ్చిత్తి.ముగొందుకొందలు

(రెం) .కటకటాయాతని.కన్ను ♦దోయి

.యేడుపుచేతనం.తేయగ్గివలెనెట్టి

.వడె (మూ) నెవ్వఁడునోము.పట్టణమున

.ఘనుఁడులేఁడాంటనీ.కంఠె (నా) జూడుమువాని-

.బలుక మొదలెప్పె.వాఁడుతిరిగి

(ఆం) నీ॥ .నిన్న నేకదసీజ.రన్నమాటకునీజ

.గమునందునెదురెటఁ.గానఁ.దు

.నేడదెపడియున్న.వాఁడఁ.యొకడు

.దక్కువువానికిఁ.దక్కున మ

.నయ్యలారామిమ్ము.నలిగించిపగఁదీచు

.కొనరేపుటకుఁబూను.కొంటినేని

.♦గిన్నతోబూటను.కేసనుగార్లకు

.గీడుచేసినయట్టి.వాఁడనగుదు

.వారుఘనులనిమీకెల్ల.స్పష్టముకద

.వారికేనెగ్గుసేతకు.బదులుమృతుని

.కైననాకైనమీకైన.నాచరింప

.గరముమేలనితలఁచెదఁ.గాంచుడిపుడు॥

కవిరాజవిరాజితము.

.ఇదియొక ♦ శాసనపత్రిక - సీజరు.డిందుపయిందన ♦ ముద్రయిడెన్

.గుదురుగ నాతనిలోగదిలోఁగను.ఁగొంటిని-దనత్రుతిశాసనమి

.య్యది-చదునంబనిలేదిపుడందలు.సందుసుసైఁచుఁడు-చయ్యచమి

రిదివినిరేనియుసీజరుగాయము.లెల్లరునెంతయుముద్దిడరే॥

Fourth Cittizen. We 'll hear the will : read it, Mark Antony.

All. The will, the will ! we will hear Cæsar's will.
Ant. Have patience, gentle friends, I must not read it ;

It is not meet you know how Cæsar loved you.
You are not wood, you are not stones, but men ;
And, being men, hearing the will of Cæsar,
It will inflame you, it will make you mad.
'T is good you know not that you are his heirs ;
For if you should, O, what would come of it !

Fourth cit. Read the will ! we 'll hear it, Antony ;
• You shall read us the will,— Cæsar's will.

Ant. Will you be patient ? will you stay a while ?
I have o'ershot myself to tell you of it.
I fear, I wrong the honourable men
Whose daggers have stabbed Cæsar ; I do fear it.

గీ॥ .మఱియు[—]సీజరు[—]నెత్తుటఁజిలురుమాళ్లు|
 .ముంచరే-వాని[—]కేశముల్ .ద్రొంచిజ్జాప|
 .కమునకుందాఁచుకొనరె-ని.క్కముగదర|
 .తరముమీరవ్వసొత్తుగఁదలఁచుకొనరె॥

(నా) .యామృతిశాసనం.బే మెల్లవిందుము
 .చదువుమా[—]యాంతనీ (అం) .శాసనంబు|
 .శాసనమేమునీ.జరుమృతిశాసన॥

ద్వీ॥ .తాళు[—]ఁజీజాలితో.దగుహితులార|
 .వైశమదిచదువ.వాటముకాదు॥

(ఆం) మ॥ .అకటామీపయునె[—]జాలినదెనో.ను[—]సీజరుంకిప్పుచే|
 .స్వకనేనుంటయెమంచి- స్వమొన[—]జుల్పామోణముల్లరుమీ|
 .గిరికనన్మానపుకాట సీజరుడుని.కేర్నా[—]జులవిన్మృష|
 .తిరికవిన్నంత నెగ్గి[—]మడిపడివె.ట్టిబొంక[—]వానిము|
 సికిమీరెల్లరునయదాచులనెనే.దెప్పం[—]కెరెనో॥

.మాలింతు (నా) మాంటనీ.యదిచదువుమ॥
 .మాంటనీపొయిండు.నదితప్పకవది.మా[—]సీజరుంచిన.శాసనంబు॥

(ఆం) కం॥ తాళెదరా-యాగెదరా|
 .యేలాచెప్పితినిమీకు.నేనిష్టదు-బల్|
 ♦వాలు[—]సీజరుగ్రుమ్మ♦ద|
 .యాళు[—]కొనరిచితినేర.మంచుజడిసెదన్॥

-
- Fourth Cit. They were traitors :—honourable men !
 All. The will ! the testament !
 Sec Cit. They were villains, murderers : The will !
 read the will !
 Ant. You will compel me, then, to read the will ?
 Then make a ring about the corse of Cæsar,
 And let me show you him that made the will.
 Shall I descend ? and will you give me leave ?
 All. Come down.
 Sec Cit. Descend.
 Third Cit. You shall have leave. (He comes down)
 Fourth Cit. A ring ; stand round.
 First Cit. Stand from the hearse, stand from the
 body.
 Sec Cit. Room for Antony,—most noble Antony. .
 Ant. Nay, press not so upon me ; stand far off.
 Cittizens. Stand back ! room ! bear back !
 Ant. If you have tears, prepare to shed them
 now.

You all do know this mantle : I remmber
 The first time ever Cæsar put it on ;
 'T was on a summer's evening, in his tent,
 That day he overcame the Nervii :
 Look, in this place ran Cassius' dagger through :
 See, what a rent the envious Casca made :
 Through this, the well belove'd Brutus stabbed ;

- (నా) : వారైరిదోహులు- .గౌరవపాత్రులు (అందలు)
 .శాసనంబామృతి .శాసనంబు ।
- (రెం) .వారైరుంగడు .వంచకుల్ .భూతుకుల్
 .శాసనముచ్చదువు .శాసనంబు ।
- (అం) గీ॥ .మగణశాసనముఁ జెలియం .బలచబల్కి ।
 .పట్టెదరయైన నీజరుచు .ట్టురండు ।
 .పత్రికంజేయువానిఁ గ.నృచానిండు ।
 .దిగుదునా- మీ సెలవయిన .దికదనాకు ।
- (అందలు) .రమ్ముక్రిందికి (రె) దిగు (మూ) .సమ్మతిచందితి
- (నా) .కడియముగానిలఁ బడుఁడు- చుట్టు । నుండుఁడు పీనుఁగు
 .బండికి దవ్వుగ- నిలుపుఁడు శవమున .కెడముగాఁగి ।
- (రెం) .చోటాంతనికి- గడు .మేటియాంటని (అం) సశే-
 .పడబోకుఁడట్లు నా .పై .నెడముగ ।
 .లిలిచియుండుఁడుమీరు (అం.లు) .తొలఁగుఁడి వెన్క-కు
 .స్థలముకావలయును .జ్ఞనుడవలికి ।
- నీ॥ (అ) .కన్నీరుమీకిప్పు .కలిగినవంచుఁడీ-
 .యీముద్దుటంగి .మీ .రెఱిగినదియె ।
 .తొలిసారియిద్దానిఁ దొడిగెను సీజరుం
 .డత ట్టిజ్జా పక .మయ్యెనాకు ।
 .నెవ్వయుద్ధములోన .నెగిగుడారంబు
 .నందువేసఁగి .సంబ .యపుడుదీని ।
 .గెచేసికొనియె- న .క్కటచూఁడుఁడిచ్చోట
 .నెట్లు కేససుకత్తి .యేగినదియె ।
- .కలినుఁడొకాస్కఁడెంతటి .గాయమిచట ।

And, as he plucked his curse'd steel away,
Mark how the blood of Cæsar followed it,
As rushing out of doors, to be resolved
If Brutus so unkindly knocked, or no;
For Brutus, as you know, was Cæsar's angel:
Judge, O you gods, how dearly Cæsar loved him!
This was the most unkindest cut of all;
For when the noble Cæsar saw him stab,
Ingratitude, more strong than traitors' arms,
Quite vanquished him; then burst his mighty heart;
And, in his mantle muffling up his face,
Even at the base of Pompey's statue,
Which all the while ran blood, great Cæsar fell.
O, what a fall was there, my countrymen!
Then I, and you, and all of us fell down,
Whilst bloody treason flourished over us.—
O, now you weep; and I perceive, you feel
The dint of pity: these are gracious drops.
Kind souls, what, weep you, when you but behold
Our Cæsar's vesture wounded? Look you here.
Here is himself, marred, as you see, with traitors.

ఓ. జేసెనో - కారంచుడితన్ను నీజరుండు!
 బిట్టు నమ్మి నబూరీటసు. డెట్టు పొడిచె!
 నయ్యయొయిదికడు ఘోర మైనదికద!

ఉ॥ బూరీటసుడెట్లు పెచ్చరియ. గుమ్మి తటాలున బైకిలాగు స!
 చోటఁ గడంగి నీజరుని చొక్కపు నెత్తురు మట్టుమీటి - యా!
 బూరీటసుడొకొకాదొయిటు కూరతఁజేసిన వాడటంచు బా!
 హటమొనచు తీరునఁగ. తాచనుదెంచుచునుండెఁ గంటిరే!
 కం॥ మీరందఱెఱిగినట్లునీ!

జానునకుంబూరీటసుండు. సగపాల్పాణం!
 బారయుడివేల్పులు - నీ!

జారాతనితోడ నెంత సఖ్యముఁగొనెనో॥

నీసమాలిక:-

అన్నిటికంబున. య్యదికడఁ గూర్చిపో. దెచ్చి
 పోమన - వారి. దిక్కు. మిగుల!

ఘనమై నీజరు. కర్కశు యుగా
 స్వా. మిద్రోహమున కన్న. మేటియాకృ!

తఘ్నత. కరమునా. తని. నోచె.

దరువాత. గొబ్బనన వ్యాని. గుండెపగిలె!

బదపడిన నథుమ. ప్పటితోడఁ

దసమోము. వాడమూయుచునంత. వంకునెత్తు!

నోలుకు. పాం. సలహా. ముచ్చనానీజరు. పడిరె

నయ్యయెంత. పాటుకలిగె!

నవ్వుడోయయ్యలా. కా నేను. మఱిమీర

లందఱముంబాటు. జెందినాము!

First Cit.	O piteous spectacle !
Sec Cit.	O noble Cæsar !
Third Cit.	O woful day !
Fourth Cit.	O traitors ! villains !
First Cit.	O most bloody sight !
Sec Cit.	We will be revenged,
Cittizens.	Revenge ! about, — seek, — burn, — fire, kill, — slay, — let not a traitor live !
Ant.	Stay, countrymen.
First Cit.	Peace, there ! Hear the noble Antony.
Sec Cit.	We 'll hear him, we 'll follow him, we 'll die with him,

Ant. Good friends, sweet friends, let me not
stir you up
To such a sudden flood of mutiny.
They that have done this deed are honorable:—
Whate private griefs they have, alas, I know not.

.మనలనోచుచునుండె.మఱికూళఁగంపగం

.బక్కటామిరిపుపా.ఁకుచుందు!

.రేఁబరికించితి.నీరునెనరుమయి

.గరఁగుటయిదెతగు.కంటిసీలు!

.లేడ్చదరదేమికరుణాద్రఁహృదయులార!

.మీరు-మనసేరుదున.మీదఁగిష్ట!

.కోన్నమప్పఁబోలుక.న్నయంతి!

.వంచకులచేఁనిహతుఁడన.వాడెయిదిగె!

(తొ) .అబ్బబ్బగుండనీ.రయ్యెమనిదిచూడ

(రె) .నక్కటక్కటఘనుడౌ.సిజారు!

(మూ) .డయ్యెయోదుదీన(నా).పాపాపాన్వయి
దోపా.లాతతాయులు(తొ)కటా.యోకకనెపు

.పనియిది(రె)మనమెల్ల.బగఁగిచుకొండము

(లొ) .కసిదీచుకొండుచు.క్క-ననెదికుడు!

.కాల్చివేయుండగ్గి.కూల్చుడుచంపుడు

.బ్రతుకనీకుడొకడు.మాగుకనైన॥

(లొ) .ఆంగుడోయయ్యలా.రా(తొ)నద్దమానుడి

.ఘనుడై నయాంటని.న్వినుడుమీరు!

(రె) .పానినివిందుము.పానివెంబడిపోదు

.మప్పానితోఁజత్తు.మండటమును॥

నీసమాళిక:-

(ఆం) .తగినన్నహితులార.దయగలహితులార

.యంతఁయాకస్మిక.మొనరిరుగు!

.పాటునకున్విముక్త.వడినన్నబ్రోతాహ

That made them do 't:—they 're wise and honourable,
And will, no doubt, with reasons answer you.
I come not, friends, to steal away your hearts:
I am no orator as Brutus is;
But, as you know me all, a plain blunt man,
That love my friend; and that they know full well
That gave me public leave to speak of him.
For I have neither wit, nor words, nor worth,
Action, nor utterance, nor the power of speech,
To stir men's blood: I only speak right on;
I tell you that which you yourselves do know;
Show you sweet Cæsar's wounds, poor poor dumb mouths,
And bid them speak for me: but were I Brutus,

.వచనీశుఁడియిట్టి.పనినొనచుకా।
 .సవ్వారుసును-లక్క.టా-వారి కేమన.స్తా
 పమున్నదియొయి.ద్దానిసల్ప।
 .నేనెఱుఁగను-వార.లెంతయుబుద్ధిమం
 .తులు-తలఁవగమఱెం.తోమహితులు।
 .నిశ్చయంబిద్ది-కుం.డియు-మీకునవ్వార
 .లిడెదరుస్తరముఁస.హేతుకముగ।

.నిచ్చటనేనున్న.హితులారరా లేదు
 .తొడరిమిహృదయము.ల్లొంగలింప।
 .బూటనుఁజలెనేను.మాటికారినాను
 .మితరుంగుదురునే.మిగులమొరటు।
 .గాఁబల్కువాడ-ని.మ్మ.పటుడ-నామిత్రు
 .బేమించువాడ-మ.టియును-వాని।
 .గూచిమాటాడనా.కుసెలవొసంగిన
 .వారికదియెఱుక-బాగుమీఱ।
 .బాండిత్యముంగాని-వాక్ష్పమల్కొతి.గాని
 .యభినయధోరణు.లైనఁగాని।
 .నరులమనంబులఁ.బురికొల్పుటకునాకు
 .బలుకుశక్తియుఁగాని.కలుగలేదు।
 .నాకుఁదోచినదితి.న్నఁగబల్కువాడను
 .మిరెఱింగినదియె.మీకుదెల్పు।

.చున్నవాడను-ఁగనుపచు-చుంటి నేను।

.మతియుఁగడుగొన్న.లెననీజ.చుచిచిటు।

.లక్కటా-మూగనోళ్లవి.యన్ని-వాని।

.నడిగెదన్నాకుబదులుఁప.న్యాసమడఁగః

And Brutus Antony, there were an Antony
Would ruffle up your spirits, and put a tongue
In every wound of Cæsar, that should move
The stones of Rome to rise and mutiny.

Cittizens.

We 'll mutiny!

First Cit.

We 'll burn the house of Brutus!

Third Cit.

Away, then! come, seek the conspirators

Ant.

Yet hear me, countrymen; yet hear me
speak.

Cittizens.

Peace, ho! Hear Antony,— most noble

Antony.

Ant.

Why, friends, you go to do you know not
what.

Wherein hath Cæsar thus deserved your loves?

Alas, you know not,— I must tell you, then:—

You have forgot the will I told you of.

Cittizens.

Most true;— the will:— let's stay and
hear the will.

Ant.

Hear is the will, and under Cæsar's seal:—

To every Roman Citizen he gives,

To every several man, seventy-five drachmas.

Sec Cit.

Most noble Cæsar! — we 'll revenge his
death.

Third Cit.

O royal Cæsar!

Ant.

Hear me with patience.

Cittizens.

Peace ho!

కం॥ బూటగుడునే.నయినని

.వ్వాటమమము.పశమొనచిక్.బలు.పోమునరాల.

పోటాడునట్లుసీజరు

.పోటులమాటాడజేసిపోకుండుదునే॥

(అం) .తిరుగబడెదమేము (రె) .నరిగబూటను

కొంప.గాల్పెద (మూ) .మరుగుడు-కాని-రండు

.వెళ్ళుడదోహుల

(అం) .వినుకొంకమిచ్చాహో.ప్రజలారనేజెప్ప.వలయుగొంత॥

(అం) .శాంతమోహోవిను.డాంతని

మిర-లెం.పోసునుడాంటని (అం) .మేమిమెత్తు

.లార-మియెలుంగని.తీరుచేయుట

.కేను.నున్నాక-లెండు.క.హుకండుసీద

.కయ్యిపోమిచ్చేమ.కయ్యయోమిరె-లెం

.గరు-చేప్పవలయునే.గనుకమీకు

.నేముందు.నొడవిన.మృతిశాసనముగూచిక్

.మఱచితిరి (అం) నిజము-మరణశాస

.నము-మనమాగుద.ము-మటి

యునాలింత.మామృతిశాసనం.జేమొనరిగ

(అం) కం॥ ఇదిగోమృతిశాసన-మి

.య్యదిసీజరుముద్రనలరు-నతడొసకెండె

బృదిమాకలుప్రతిమనుజున

.కుదయ.నోముపురినినెల.కొనునాతనికిన్

(రెం) .బౌరస్త్వీరుండు.దారుండు-మిక్కిలి

.పగడిచుకొనెదము.వానిమృతికి

(మూ) .చాగురేసునుడసిజారుడ (అం) విను

దుశాం.తంబుగమిరు (అం) శాం.తంబూహోనా

Under the canopies of costly state
And lulled with sounds of sweetest melody?
O thou dull god, why liest thou with the vile
In loathsome beds, and leav'st the kingly couch
A watch—case or a common 'larum bell?
Wilt thou upon the high and giddy mast
Seal up the ship—boy's eyes, and rock his brains
In cradle of the rude imperious surge,
And in the visitation of the winds
Who take the ruffian billows by the top,
Curling their monstrous heads and hanging them
With deafening clamours in the slippery clouds
That with the hurly death itself awakes,—
Canst thou, O partial sleep! give thy repose
To the wet sea boy in an hour so rude;
And in the calmest and most stillest night,
With all appliances and means to boot,
Deny it to a king? Then, happy low, lie down!
Uneasy lies the head that wears a crown.

చప్పుడు-కుక్కి-మంచము-పొగ వాతిన
గుడి సెలలో నెల కొందునీవు ।
పేరయోమొద్దు . వేల్పా - యశస్వరూపు
ప్రక్కలనీవేల పడుకొనియెడు ।

నీచులతోడ . సెం.డియు . రాచ స్వేదన
గావలివానీదా . గడి వితాన ।
మఱియు మేల్కొనుటక . ప్పరి చేయుగడియార
మటులేలవిడిచెద . హా. పోడవుగ ।
నుండినిల్కడలేని . యోడకంబముమీద
గలపిల్ల . యోడంగి . కన్ను దోయి ।
మూసెడుగట్టిగ . మోటదుడుకుట
యుయ్యెలలోమఱి . యునుముకరడ ।

ములచివరంబట్టి . మామృతముగఁగొను
కొన మొఱలిడువాని . గొప్పతలల ।

మెలివట్టిదిగజాళు . దళములుగావాని
చిట్టా . పియ్యకగంట . పిలుకుమారి ।
మేలుకొనెడుకల . గాలి . విమళలో
నూఁచెదవాతని . యూహలీవు ।
కడునంతగడబడ . గలకాలమందున
దడిసినయోడంగి . బుడుతకీవు ।

పెట్టగలెదవనీ . విశ్రాంతి . యో . పక్ష
పాతి . నిదుర . యెల్లప్రాథనములు ।

ఫలముపొందగఁజేయును . పాయములును ।
రితగా . సద్దుదొఱగిన . రేయి . తేని ।
కిషవ . శన్ముక్తిండివా . పడుకొనెదరు ।
తలడిల్లుకీటంబు . దాల్చుకీరము ।

HENRY V.— *Act IV. Sec. I.*

25 Even as men wrecked upon a sand, that look to be
washed off the next tide.

HENRY VI.— *Part II. Act III. Sc. I.*

26 And as the butcher takes away the calf,
And binds the wretch, and beats it when it strays,
Bearing it to the bloody slaughter—house;
Even so, remorseless, have they borne him hence;
And as the dam runs lowing up and down,
Looking the way her harmless young one went,
And can do nought but wail her darling's loss;

PART III.— *Act. ii. Sc. i.*

27 Now, my soul's palace is become a prison:
Ah, would she break from hence, that this my body
Might in the ground be close'd up in rest!
For never henceforth shall I joy again

KING JOHN. *Act. IV. Sc. I.*

Young lad, come forth. I have to say with you.

28 Arth. Good morrow, Hubert.

Hub. Good morrow, little prince.

Arth. As little prince—having so great a title
To be more prince—as may be—you are sad.

ద్వి॥ .♦ దెబ్బనమలియల. నైగనున్నయసుక ।

.దిబ్బపైబజలు♦బం.దింబడునట్లు ।

త॥ .♦ తొడరికటికవాడు. దూడనుబట్టి

.దాఁదప్పినదాని. దాఁగట్టికొట్టి

.కడు♦బెడిదంపుటం. గడికిఁగొంపోవు

.నాలేగతిల్లియు. శట్టిట పర్వు ।

.లిడుచాచుడున్నేర. మెద్దియులేని

.తనపిల్లయేగిన. దాఁకన్గొంచు ।

.దడబడియెద్దియుం. దాఁజేయలేదు

.బుడుతఁగోల్పోకకై. పొగలెడుగాని॥

ఉ॥ . ఈయెడ♦బందిగంబయిన . దెంతయునాగగు♦జీవసౌధము ।

.య్యోయది♦యూడనుండిపడి. యుదిన-స్థలిలేక నాద్యుయై ।

.చూయబడంగవచ్చునది . భూమిని కేనుసుఖింపఁగా-నహా ।

.హాయినినదుతెప్పటికి. నననుభూషగజ్జోపవెండియు॥

(28) నీనమాలిక :— (హేమ్యబటూ)

.వైకిరమాచిన్న. వాడనీతోడుత. స్వల్పవలయునేను

(ఆతరు) ♦ వందనంబ ।

.యాహ్యబటూ (హ్య) దండ. మయ్య♦చిటుత♦డేద

Hub. Indeed, I have been merrier.

Arth. Mercy on me,
Methinks no body should be sad but I:
Yet I remember, when I was in Franc,
Young gentlemen would be as sad as night,
Only for wantonness. By my christendom,
So I were out of prison, and kept sheep,
I should be as merry as the day is long;
And so I would be here, but that I doubt
My uncle practises more harm to me:
He is a fraid of me, and I of him.
Is it my fault that I was Geffrey's son ?
No, indeed, is 't not; and I would to Heaven.
I were your son, so you would love me, Hubert.

Hub. (aside) If I talk to him, with his innocent prate.
He will awake my mercy, which lies dead:
Therefore I will be sudden, and despatch.

(అ) .పిన్నగాళా- యంత. పెద్దవిరుదా

.కలిమి నెట్టుకుంటేడు .గావచ్చు- నుంటవి.చారంబుతోడ

(హస్య) .నిశ్చయము నేను! .గడుహాయగానుంటి

(అ) .గడుహాయగానుంటి-

.వలదుదింతన .వచ్చులెన!

.నాకుపడిడి- కాని- పాపకంబయ్యెను-

.చొప్పులొనెనున్న .పట్ల-చిన్ని!

.నీనుమనుష్యులు .కుండె.దరునప్పలాటకై-

.బలు+ప)చూచుకొంటున్నా.బలు-వాడ!

.నీచెఱలోనుండి.నేడవ్వకొనిగొటి

.యలకాపరిగనుండి.యెసమిగుల!

.నీయిగానుండెద- .పట్టులేయిచ్చట

.నుండెదగాని- నా.కొదవుశంక!

.నాదగుపిదపిండి .నాకుమఱింతబా

.భస్మల్పచరి- నాక.తండు- నేను!

.నానికకౌన్యంబు .భయపడెదము.

.చిద్రి .త.యెడనొటనా .తప్ప. కాదు!

.నిడముగనదికాదు- .నేమటి-దేవుని

.గొల్చెదవ్వికునే.గొడుకగుటకు!

.నీవట్టులేనన.ప్రేమింతువుహ్యబటక

(హస్య) .యేవీనితో.బల్కు. నెడనితండు!

.తనదుముద్దువల్కు.ల. .నిహితమైపోలి!

.వచ్చిలునాదువయను .మేలుకొల్పి!

.వెండి.యేను.గాన .వేగిరవడియెద!

.నీక్షణంబె .నివళ.హింతుబనిని!

Arth. Are you sick, Hubert? You look pale to-day.
 In sooth, I would you were a little sick,
 That I might sit all night and watch with you:
 I warrant, I love you more than you do me.

Hub. (aside) His words do take possession of my bosom.—
 Read here, young Arthur. (showing a paper (aside))
 How now, foolish rheum,
 Turning spiteous torture out of door
 I must be brief, lest resolution drop
 Out at mine eyes in tender womanish tears,—
 Can you not read it? is it not fair writ?

Arth. Too fairly, Hubert, for so foul effect.
 Must you with hot irons burn out both mine eyes?

Hub. Young boy, I must.

Arth. And will you?

Hub. And I will.

Arth. Have you the heart? when your head did but ache,
 I knit my hand-kerchief about your brows,—
 The best I had, a princess wrought it me,—
 And I did never ask it you again;
 And with my hand at midnight held your head,
 And, like the watchful minutes to the hour,
 Still and anon cheered up the heavy time,
 Saying, 'What lack you?' and, 'Where lies your grief,
 Or, 'What good love may I perform for you?'
 Many a poor man's son would have lain still
 And ne'er have spoke a loving word to you,
 But you at your sick-service had a prince.

(ఆ) చ॥ శనువునుఖంబుగాఁ జెలఁగ.దా-తెలఁగోయితివో హ్యబటుక-నే!

.తెలివముగాఁగ నీపునుఁగ.సింహ స్వరగముఁగఁగిఁగ నెఱుఁగ.గూ!

.మిఁదినినురాతిరంఁయను .మేల్కా-నిసేఁగ నెఱుఁగ.హ్యబటుక-నే!

.పున-సననీపునెమ్మఁగ నెఱుఁగ.హ్యబటుక-నే!

(హ్యబటుక తనలో) నీ॥

.ఈతనినుడులునా.యెదనన్వాసేఁగ.హ్యబటుక-నే!

.యాత్త (హ్యబటుక జూపి తనలో). రేమియిప్పు.హ్యబటుక-నే!

.తత మిదునివకయ.హ్యబటుక-నే!

.హ్యబటుక-నే! నీపునెమ్మఁగ నెఱుఁగ.హ్యబటుక-నే!

.గావు-నీపునెమ్మఁగ నెఱుఁగ.హ్యబటుక-నే!

(ఆ) గీ॥ .అంఘ-హ్యబటుక-నే!

.బటుక-నా,రెండుకనులు.త.హ్యబటుక-నే!

.వలసనీపునెమ్మఁగ నెఱుఁగ.హ్యబటుక-నే!

.హ్యబటుక (ఆ) నీపునెమ్మఁగ నెఱుఁగ.హ్యబటుక-నే!

నీసమాలిక (ఆ):—

.అటువంటిగుండెక.హ్యబటుక-నే!

.గట్టిగ నీసీదు.కన్నులమలఁగి.హ్యబటుక-నే!

.రాచుక యుక.హ్యబటుక-నే!

.సడిరేయినీతల.హ్యబటుక-నే!

.నుల్లసపటికతి.హ్యబటుక-నే!

.నీచింహ యెటును.హ్యబటుక-నే!

.నెటువంటి నీసీదు.హ్యబటుక-నే!

.యెన-నీసీదు.హ్యబటుక-నే!

.గాని-నీసీదు.హ్యబటుక-నే!

Nay, you may think my love was crafty love,
 And call it cunning: do, an if you will.
 If heavend be pleased that you will use me ill,
 Why, then you must.—Will you put out mine eyes?
 These eyes that never did, nor never shall,
 So much as frown on you?

Hub. I have sworn to do it,
 And with hot irons must I burn them out.

Arth. Ah! none but in this iron age would do it.
 The iron of itself, though heat red-hot,
 Approaching near these eyes would drink my tears,
 And quench his fiery indignation
 Even in the matter of mine innocence;
 Nay, after that, consume away in rust
 But for containing fire to harm mine eye.
 Are you more stubborn—hard than hammered iron?
 And if an angel should have come to me
 And told me, Hubert should put out mine eyes,
 I would not have believed him: no tongue but Hubert's
 Hub. Come forth. (stamps)

Re-enter Attendants, with cords, irons, etc.
 Do as I bid you do.

Arth. O, save me, Hubert, save me! my eyes are out,
 Even with the fierce looks of these bloody men.

Hub. Give me the iron, I say, and bind him here.

• ६३२ • ५० ।

శ్రీమంత్రిమంత్రి • పద - ౧ • పాఠ్యము • పాఠ్యము

6. గాన రూపక ముందుగాని - నిష్కారంబుగావు.

...మును (వచ్చు) ...

౯. గాఢ సయమములఁ దీనిఁ గాల్పుట కయ ॥

అయ్య మోము కల్గి. మరల పుట్టె. వృకయ సహిషణి. నీలివర్ణుని.

.మనము దేవుని కంటికి . ముగ్ధులమును . శత్రువులు . పరిశుభ్రము . పరిశుభ్రము .

•నా.క.ర.సీ.పూ.ప్ర.కె.క. - మ.జీ.యూ. - నా.వి.ర.ప.రా.సి. స్తంభ. నె.జీ.గి. - త.న.దు.

•• సర్వోత్కృష్టంబుఁడ, గారు, లో ననఁ-దము. వాతనాఁకి ను. ౦౫. వలఁజేయుదు.

• సలుపఁబా లేమనగ్గి. గ. పోయియుండును. చప్పున గింపఁచు. ద్రుష్టవల్ల!

•కాశ్యపస్థియనమః కన్యకామండవుః వైరివాసేష్టవః వైరవచ్చ!

• కాలానుసారముగా పుట్టుట. పాతము చేర్చి.

• సం: సేనమ్మ చౌదరి. పింగళి.

८०० బహుళియేనా బహుళి కే న హ్యో బహుళా న కుః ॥

• లక్ష్మీనాథుకదప్ప (హవ్యబటూకాల్లో లగ్నోట్టచో) మీ. ౩. రు. గు. వేదము.

(తా) త్తేగాల్పి నయమమరిబట్ట కొన్న భటమలతో హయబటు వచ్చెను)
చేయుచు నేనుమీ కాగ్గ నెచ్చేసి పల్లు.

(౮) ద్వి । కానాదుహయబలుః । కానాదునాదు ।

చూపులేకూండు . చూడూలనెడియె.

సీసమాలిక (హ్యూ)

• ఇనమునాదగుచేతి • తిండు • నే నెచ్చెద • బుదవశిని • పూడి • వానినిచ్చుట •

Arth. Alas ! what need you be so boisterous-rough ?
 I will not struggle ; I will stand stone-still.
 For Heaven's sake, Hubert, let me not be bound,
 Nay, hear me, Hubert ; drive these men away,
 And I will sit as quiet as a lamb ;
 I will not stir, nor wince, nor speak a word,
 Nor look upon the iron, angrily.
 Thrust but these men away, and I'll forgive you,
 Whatever torment you do put me to,

Hub. Go, stand within : let me alone with him.
 First Atten. I am best pleased to be from such a deed.
 [Exeunt Attendants.

Arth. Alas, I then have chid away my friend :
 He hath a stern look, but a gentle heart.—
 Let him come back, that his compassion may
 Give life to yours.

Hub. Come, boy prepare yourself.
 Arth. Is there no remedy ?

Hub. None but to lose your eyes.

Arth. O Heaven,—that there were but a mote in yours,
 A grain, a dust, a gnat, a wandering hair,
 Any annoyance in that precious sense !
 Then, feeling what small things are boisterous there,
 Your vile intent must needs seem horrible.

Hub. Is this your promise ? go to, hold your tongue.

Arth. Hubert, the utterance of a brace of tongues.
 Must needs want pleading for a pair of eyes :
 Let me not hold my tongue ; let me not, Hubert :

(ఆ) . అక్కటా నీ నెందు కట్టు ప్రసాదింతు . పే నెన గావలె . నిందు కై న ।
 . నిలువ బడెద తాతి . చెలువున నేపుని . వె పైన జూచి హయ్య బటుక నన్ను ।
 . బంధింప బడనీకు . వద్దు వినుమ హయ్య బ . టిక టనుండ నీకుమా . యి ముక్తను
 . గూర్చుందు నూరక . గొట్టెట్లు టల . గదలను మెదల నే . నదిరిపడను । (జల)
 . నోరె కుందు . ని న ముపయ సల్కుతో . ది లకింప నీకును . ప్పలన పలికి ।
 . దతిమి వేయుము . నిన్ను నే . మటిక్షమింతు ।
 . నెట్టి భాధ యుస నాకు . బెట్టుమీవు ।
 (హయ్య) . పొందు పన్నొంటిగానుండ . నిందుమీర ।
 (సేవకుడు) . లిట్టి పని నెడ యుటకు నా . కిష్టము కడు ॥

(ఆ) మ॥ . అక్కటా నా హితుఁ బారదోలి గదా . యవ్వానికి న్నూళ చూ ।
 . డికిగల్గున్ . మతిమె నె యల రెడు . న్దెందంబు . రానిమ్ము లో ।
 . నికివాడుక . గడు నా ని నెమ్మి మట . లక జీవింపఁగా జేయునీ ।
 . దుక్కపన్నావున . (హయ్య) గుఱ్ఱ సిద్ధపడు (ఆ) లేదో సాధనం
 బెద్దియున్ ॥

సీసమాలిక (హయ్య)

. లేదెద్దియె నను . నీదుచూపులఁ గోలు . పోవుటతప్ప (ఆ) నో . జేవజేవ ।
 యొక యనువాక గింజ . యొక యసు మొక నలు . సొక గాలినెగరు వెం . దుక్
 యెదైన ।

. బాధనీక నులకు . బ్రాపింతు నెడ . నెట్టి . యల్పవస్తువులైన . నచట నెంత ।
 . యిక్కట్టు సేయునో . యెఱిగిన సిమ్మట . నీకూళతలఁ పెంత . భీకరంబా ।
 . తెలియవలయునీ (హయ్య) కి . దియనీ ప్రమాణం . బి . కాచు నీనాల్కర
 మూ (ఆ) హయ్య బటుక ।

. కావలయును నాలు . కలజోడు వాదింప . జూడిక దోయిగా . పాడుటకయి ।
 . నన్నా పనీకునా . నాల్క . వద్దు హయ్య బటుక . కానిచో . నాదునా . లేననీవు ।

Or, Hubert, if you will, cut out my tongue,
So I may keep mine eyes. O, spare mine eyes;
Though to no use, but still to look on you.
Lo, by my troth, the instrument is cold,
And would not harm me.

Hub. I can heat it, boy.
Arth. No, in good sooth: the fire is dead with grief,

Being create for comfort, to be used.
In undeserved extremes: see else yourself;
There is no malice in this burning coal;

The breath of heaven hath bown his spirit out.
And strowed repentant ashes on his head.

Hub. But with my breath I can revive it, boy.
Arth. An if you do, you will but make it blush.

And glow with shame of your proceedings, Hubert:
Nay, it, perchance, will sparkle in your eyes:
And like a dog that is compelled to fight.

Snatch at his master that doth tarre him on,
All things that you should use to do me wrong,
Deny their office. only you do lack
That mercy which, fierce fire and iron extends,
Creatures of note for mercy lacking uses.

.కోసినయెడనిల్వకొనవచ్చునాకనల్ - .గనుకమిగుల్చునా.కన్నలయ్యె

.కాదుమఱెందుకు .గానినింజూచుట.కొట్టికి న- సీవుక.న్దొను- 'నిజముగ

.జల్లా రెబనిముట్టు- .నలుపదనాకింకి .హాని (హయ్య) నాయ.బృయి- నేను
దిరిగి

.కాగింపగల (ఆ) నటుకాదు- వాస్తవముగి .హయ్యకి నాయగి
.చేయఁబడియు ।

.దగనివో గడుఁగూర్చి .ముగినుపయోగింప .బడుటకై మిక్కిలి
.వనటతోడ ।

.♦బొలసను- గానివో .♦దిలికించు మీ వెయ్యి .మండుబద్ధున లేదు
.దుండగంబు ।

.నద్దానియగ్గిజ .ల్లంపి ♦ దేవునియూప- .♦వనిపుని గుఱుదా
.పైఁబటచెను ।

(హయ్య) .బ్రతికింతు నద్దాని .గ్రమ్మట నాయు పు. చేతఁ బ్లిడ
(ఆ) యట్లు.చేసెదేని ।

.యదిచిన్న బుచ్చి చె.న్నారఁ జేసెదవు-సీ.పూకి కి కి దిస్సి.పొందమోయు
.నటుసల్పెదు హయ్యబట- .యంశియ కాక క .క్కిదిసీదు కిన్నల
.యందునమిమఁ ।

.గుఱురాలఁజేయును- .మఱియు- బోట్లు .టకు .బలిమివనసికొల్ప
.బడినకుక్క- ।

.తనయజమాను ♦ .కోనునట్లు- నాకుఁ జె .మిపుఁ జేయుటకి యి
.పుపచరించు ।

.నన్నువుల్లెన .నావొక్కాయము .నిరసింపడ- న్దాని- సీపుమాత్ర
.ము- నెరుమాటెన.ఎనుటఁ జేర్చెడు.కి రాన్ని యునినా .నిప్తం
.దయ- ♦మాలినావు

Hub. well, see to live, I will not touch thine eyes
 For all the treasure that thine uncle owes:-
 Yet am I sworn, and I did purpose, boy,
 With this same very iron to burn them out.

Arth. O, now you look like Hubert: all this while
 You were disguised.

Hub. Peace! no more. Adieu.

Your uncle must not know but you are dead:
 I'll fill these dogg'd spies with false reports.
 And, pretty child, sleep doubtless, and secure
 That Hubert, for the wealth of all the world,
 will not offend thee.

Arth. O Heaven! I thank you, Hubert.

Hub. Silence! no more. Go closely in with me;
 Much danger do I undergo for thee.

KING LEAR

Act. IV. Sc. III.

29 Patience and sorrow strove
 Who should express her goodliest. You have seen
 Sunshine and rain at once; her smiles and tears
 Were like a better May: those happy smilets
 That played on her ripe lip, seemed not to know
 What guests were in her eyes, which parted thence
 As pearls from diamonds dropped. — In brief,
 Sorrow would be a rarity most beloved,
 If all could so become it.

(హ్య) స.రియె- బ్రహ్మకంఠాదు- నీసిన్న తండ్రియెం. లేదనంబు ।
-నాకిడిసంగాని -నీకన్నులంట- నీ-యన్ను తోఁగాల్పుట- కేఁబ్రమాణ ।
మొనరించిపనియూని.-యన్నప్పకే ♦బుడు.తా (ఆ) సూరసిష్ట
-డగపడితివి ।

-హ్యబటువలె.గాని- -యెందితేమాటువే.సంబించిపని (హ్య)
కేక-సద్దువద్దు ।

నిన్ను దేవుడుగాచు-నీసితండ్రివు ♦ తగటారినట్లు లె.దలియవలయు ।
నీకూర ♦ చారు. నేనబద్ధములగు. వాతల ♦ వాకుచ్చి. పంపిస్తేతు ।
పెండియునోముద్దు. ప్లిడని ♦ శ్మక. చిహ్నించుమా-వ.తి. నీపునమ్ము
♦ మఖిలజగతిగల. ♦ యద్ధంబునకు నె. న. నీగుహ్యబటు- ♦ హ. నిలుపడని

(ఆ) భళిరదైవమా-హ్యబటుదండమునీకు ।

(హ్య) శాంతమింకవద్దు. సద్దు-నీవు ।

కడురహస్యముగను. గలియుచుండుమునను ।
నేనునీకయిబలు. హానిగందు ॥

(29) త॥ ఓరుపువంత-యొం. డొంటితో ♦ వాడు
.లోపరించెదమలోన. ♦ నుగ్మలినెద్ది ।
♦ సౌరుమీటింపగ. జాలునం
చొక్క. సారియెండయువాన. జతపడుటీవు ।
♦ నారసినాడ-వా. ♦ యతినచిలుకగ
♦ వలముకన్నీ రేల్లి. ♦ యామనింబోలె ।
♦ గారు ♦ మించినయా పె. ♦ కావి ♦ మోవిపయ
♦ గడునాడునాసో ♦ య. గవు ♦ మొల్కనగులు ।
♦ సారెకు ♦ మగతాలజా. టుముత్యాల

RICHARD II.

Act. III. Sc. II.

- 30 As a long parted mother with her child
Plays fondly with her tears and smiles in meeting,
So, weeping, smiling, greet I thee, my earth
And do thee favour with my royal hands.

Act. IV. Sc. I.

- 31 Give me the crown.—Here cousin, sieze the crown;
Here, cousin,
On this side my hand, and on that side thine.
Now is this golden crown like a deep well
That owes two buckets filling one another:
The emptier ever dancing in the air,
The other down, unseen, and full of water:
That bucket down, and full of tears, am I,
Drinking my griefs, whilst you mount up on high

• హా • ద్వుననాముద్దు • చానకన్ • జంట ।
 • బేరుచు చెటువంటి • విందులున్నాఁ
 • వీనమైనంగాను • పించ వెగిన్ సటు ।
 • లారాచము • వలయు • నపురూపమంత
 • యశానేనియద్దాని • కమరి వెయ్యెల ॥

(30) గీ॥ పిల్లతో • జర మె • ఉసిస • తల్లి - దాని ।

• గలసి - కన్నీళ్ళ • జిలునగ • వులదనచున్ ।
 • వనతుచు • నగుచు - నినునట్లు • పల్కరింతు ।
 నాదుదేశంబ - నీకుమ • న్న సనానతున్ ॥

(31) నీ॥ ఇమ్మనాకుఁగిరిట - మిదె • తి • కొను -

దీని • చెఱివె పునన్మన • చేతులుండె ।
 నీ • హంగిరిటనా • ముదనున్న • దొండొంటి

• ముంచుచుండెడు రెండు • మోటబాన ।

లుంగలిగినగొప్ప • లోతునూయిపగిది

• నీ రెప్పలు సదియూడు • నింగినెపుడు ।

తక్కినయదియుఁగిరి • దలవట్టికన్బడ

• కప్పలతో నీండి • యణఁగియుండు ॥

నడుగుపట్టివట్టి • యాబాన - మఱియును ।

• గనులనీళ్ళనిండు • కొవిననేను ।

కలఁగినాదుదుఃఖ • ములద్రావుచుండెద ।

• నెలమినీవుమీ • కెక్కచుండ ॥

32. You may my glories and my state depose,
But not my griefs; still am I king of those.

33. Give me that glass, and therein will I read—
No deeper wrinkles yet? hath sorrow struck
So many blows upon this face of mine,
And made no deeper wounds? O flattering glass,
Like to my followers in prosperity,
Thou dost beguile me. Was this face the face
That everyday under his household roof
Did keep ten thousand men? Was this the face
That like the sun did make beholders wink?
Was this the face that faced so many follies
And was at last out faced by Bolingbroke?
A brittle glory shineth in this face:
As brittle as the glory is the face.

Act. V. Sc. V.

34. I have been studying how I may compare
This prison where I live unto the world:
And for because the world is populous,
And here is not a creature but myself,
I cannot do it; yet I 'll hammer 't out.
My brain I 'll prove the female to my soul;
My soul the father: and these two beget
A generation of still breeding thoughts.
And these same thoughts people this little world,
In humours like the people of this world,
For no thought is contented. The better sort,—

(32) సీ॥ ఈవునాకుఁగల్గు . నెల్లమహ్యదలు ।
మఱియునా యెసంగు . దొరతనంబు ।

బామునకుచేయ . వచ్చువాదుఃఖముల్ ।
తప్ప- వానికేల్క . నిప్పటికిని ॥

(33) సీమంతము.

కొమ్మ నాకొమ్మ - మోముదానియ్యి. పది నవ సం॥ వ. లునముడుతలు!
నింకముబడ లేన - మానా మునియ్యి. ౨॥ లునామెన్ని దే. బృహదగోష్ఠం.

రవీయ తీర్థాలోకము. కా. పు. ౧౧౦౦. వృత్తి - . సహజము పునూతి. నాచరించు ।

స్థానము - పరిపవ. యంత్రమును వా. సు. నెలకొన్నది స. బుచ్చినావే.

యీ ముగిసూరక. యింతవరకే. ననున్ స్వస్థమం. చిన ముగింబు!

ఈ మొగిం బా-నాన. నెట్టునున్నా. చూచుకొని. మట్ట మొకము.

ఈ మొగమయన్ని చెట్టు కెడినిల్చె.

గడకు నదిరించఁబడియెనా. భాగ్యచేత.

నెలయునీమోమునందునఁ జెల్లఁచుగొప్ప!

ముఖమునకు భంగించుచు బి. లో ^{పు} కమలము.

(34) సీసమాలిక:—

♦♦ ఏకరయుచునుండి నెలువల్పువచ్చునో. యేనుక యీ చోట యీ జగతికి.

జనముల నొండుగ, జగమున్నయది - కాని - యేదిః, ఇతమ, జెనరులరు.

కాక - నవకలు చేయలే. - ౧౩ - కృష్ణాలో. - ౧౪ - కలులు పడి మద. చాకికొలుగు.

నా బుద్ధి వృద్ధి. నా మాతృక. లుగ-మరకు-తలపుల. నే న్నాది నేడు ।

ఈ లోకం పుట్టెనల్లు. నీచిన్ని జగమున. జనుల చేరిండుగి. జగతియంచు.

గోపాలముద్్రాక్షరములు మ- శివరావునకై నం.

శ్రీమదాంజనేయశాస్త్రి వ్రాసినది

ಗೌನಿಯೆ ।

As thoughts of things divine,— are intermixed
With scruples,
As thus “Come, little ones:” and then again,
“It is as hard to come, as for a camel
To thread the postern of a needle’s eye.”
Thoughts tending to ambition, they do plot
Unlikely wonders: how these vain weak nails
May tear a passage through the flinty ribs
Of this hard world, my ragged prison walls;
And, for they cannot, die in their own pride.
Thoughts tending to content flatter themselves
That they are not the first of fortune’s slaves,
Nor shall not be the last; like silly beggars,
Who, sitting in the stocks, refuge their shame,
That many have, and others must sit there:
And in this thought they find a kind of ease,
Bearing their own misfortune on the back
Of such as have before endured the like.
Thus play I, in one person, many people,
And none contented: sometimes am I king;
Then treason makes me wish myself a beggar,
And so I am: then crushing penury
Persuades me I was better when a king;
Then am I kinged again, and by-and-by,
Think that I am unkinged by Bolingbroke,
And straight am nothing. But whate’er I am,
Nor I, nor any man, that but man is,
With nothing shall be pleased till he be eased
With being nothing.— (Music) Music do I hear?
Ha, ha! keep time:— How sour sweet music is
When time is broke, and no proportion kept!
So is it in the music of men’s lives.
And here have I the daintiness of ear
To check time broke in a disordered string;
But, for the concord of my state and time,
Had not an ear to hear my true time broke.
I wasted time; and now doth time waste me,
For now hath time made me his numbering clock:
My thoughts are minutes, and with sighs they jar

ఁజుల్లలారారందు. పెండ్లియుదరువాత. దిరిగిలొట్టియగునూ. దివిలమందు ।

జొప్పించునట్లువ. చ్చుటయనాధ్యంబగు- బేరాస నెంతయుం. బెంచునూహ
పన్నుఁగుట్రులఁ ననం. భావితాద్యుత్తములె. కెట్లులఁ శక్తి వి. హీనమైన
కొఱనూలొక్కటయీ. గోల్ల కత్తెనలోక. ముదగుదాఁ ప్రక్కయె. ముకలనాఁగ।

నుండునా చెల్లెల. మొండిగోడలఁబీల్చి

చొప్పొనరింపవ. చ్చునొమఱియును।

ఁగారణమేమన-. నేరవాయవ్యయు

.. బరివోపువానిగ. ర్వంబునందు।

సంతోషమునఁగొన. సాగుతలంపులు

. మొట్టమొదటఁగాని. తుట్టకుదకు।

ఁగాసి-భాగ్యమునకు. బొంబాయి తాము

. పొగలకుండుటకయి.. బొంబాయిలోన।

ఁగూచుకొండి-స్వస్థునఁ. గుండకతమవలె

. మరద్యుచ్చపంతులు. పొట్టియిట్టి।

యడుమలకోచి-రిం. కెందఱోయిటు

లుందు. రనుచొకతరుత. న్వినిజెలంగు।

వట్టితిరపగాండ్ర. భంగినాత్రు. వం. బు

నుఁజేసికొనెడు-ని. పోల్కినేను।

నొక్కడనయ్యును. బెక్కందుగానాడు

. కొనియెన-మూలమునొ. కొనుదెచ్చు

వడలేదు- తేరొక. వచ్చుదుదొంగ. దిదపన

. చ్చిచ్చగాండ్రగుటక. నిచ్చగింప।

ఁబూనెచ్చెచ్చుమనోహ. హానోహయిట్లుండె

. వెనుకకడఁగఁదొంగు. బేవఱికము ।

. నొడఁబెచ్చెరాజుగ. నున్న డే మేలుగ

. బరఁగితి నంచు-నా. పైనితోడు।

Their watches to mine eyes, the outward watch,
Whereto my finger, like a dial's point,
Is pointing still, in cleansing them from tears.
Now for the sound that tells what hour it is
Are clamorous groans that strike upon my heart,
Which is the bell: so sighs, and tears, and groans,
Show minutes, times, and hours: but my time
Runs posting on in Bolingbroke's proud joy.
While I stand fooling here, his Jack o' the clock.—
This music mads me; let it sound no more;
For though it hath help madmen to their wits,
In me it seems it will make wise men mad.
Yet blessing on his heart that gives it me!
For 't is a sign of love, and love to Richard
Is a strange brooch in this all hating world.

మటలఁగాఁబడినాఁడఁ-మఱియునొక్కొంతలో
 .దాయానుచేదొర.తనమునుండి
 యేదోయఁగాఁబడు.తెంచెద-వెండియు-
 .నేనుదోడ్తోడనె.య్యెదియుఁగాను
 గాని-నేనేమైన-.నేనకాదెవఁడును
 .మానవుండగువాఁడు.దేనిచేత
 నై ననంతోపితుఁడై యుండ నేరఁడు
 .కడకుఁదా నెద్దియుం.గానియున్ని
 .వలసనుఖంపడు.వలకు-(పాట,నాలింతునా
 .పాట-హోహోలయ.వదలఁగోకు
 సంగీతమెంతయ.సహ్యంబుగానుండు
 .దాశంబుతప్పి సం.దభముచెడి.
 యాతీరుగానుండు.సదిమనుష్యులబ్రతు
 .కులయొద్దిక-మఱి.యలవరుసగ
 .దప్పుతేగెనిచటఁ.దాశంబుచెడెనని
 .చెప్పఁగల్గెదఁజెవి.చేతఁగాని
 నాయవస్థయుమఱి.నాదుజీవితమును
 .గూరిచి-నాదుని.క్కువపుబ్రతుకు
 .కాలముఁదప్పుట.యాలించు చెవిలేక
 .పోయె-ఁగాలమువ్యధ.పుచ్చినాఁడ
 .గావుననిప్పున.న్గాలమువ్యధచేసె-
 .గారణమేమన-ఁ.గాలమిప్పుడు
 .నలిపెదన్లెక్కొంచు.గడియారముగనన్ను-
 .మొనయునాదుతలంపు.లునిముసములు
 వెండియునవిచెప్పు.వేడినిట్టూర్పు.తో
 .దమునీళ్లను.దుడిచిబాగు

సలుపేనిదివటకు.ములుపోల్కినావేల్లు

నగపచుకై పెగడి.యూరమైన

నాచుకన్దోయికి.నావలిహద్దుల-

నిప్పుడేగంటయో.చెప్పుధ్వనులు

నొకఘంటతీరుచ.నున్ననాడెందము.పై

గొట్టుమూల్గులె.పరగుచుండు

నిట్టూర్పులున్ గంటి.నీళ్లునుమూలుగు

లిటునిముసంబు.లా.వెళ్లులుమణి

కిన్నచుక హోరలు.గాని.నాకాలము

నాజ్ఞాతిగర్వము.నన్నిలచుచు

బరుగిడుచున్నది.వానిగంటలుకొట్టు

వాడనై నేబిచ్చి.పనులుసలుప

నన్ను వెత్తిగజేయు.చు.న్నదీ.గానము-

మతివద్దు.తెల్వి.శెం.బలులకద్ది

♦ సోడమిం.చుటకు.♦ దో.మ.వశి.పప్పటికి.నాకు

గన్నట్టుచున్నది.జ్ఞా.నులకుచు

ముమ్మరముగి వెత్తి.బుట్టి.చు.ని.యైన-

నదినాకువినించు.నతనిమదికి

నిచ్చు.దేవంబుసంతోష..మేమనంగ

గులునుగానుండుచదివే.కు.శక్తియును

నాశయింజూపు.సే.మ.విం.తయగు.తోడవు

సర్వముససహ్యమైనయి.జ్ఞగమునందు

RICHARD III.

Act. IV. Sc. IV.

- 35 Ah, my young princes! ah, my tender babes!
 My unblown flowers, new-appearing sweets!
 If yet your gentle souls fly in the air
 And be not fixed in doom perpetual
 Hover about me with your airy wings
 And hear your mother's lamentation.

MACBETH

Act. IV. Sc. III.

- 36 Give sorrow words: the grief that does not speak
 Whispers the o'er-fraught heart and bids it break

MIDSUMMER-NIGHT'S DREAM

Act. III. Sc. II.

- 36 We, Hermia, like two artificial gods,
 Have with our needles created both one flower,
 Both on one sampler, sitting on one cushion,
 Both warbling of one song, both in one key,
 As if our hands, our sides, voices, and minds,
 Had been incorporate. So we grew together
 Like to a double cherry, seeming parted,
 But at an union in partition;
 Two lovely berries moulded on one stem;
 So, with two seeming bodies, but one heart;

(35) ద్వి॥ ♦ తొడగిరాయకటనన్దొరబిడ్డలారా!
 ♦ పరువడి-నాముద్దు-పసికూనలారా!
 నావిడకుండిన-ననలా-రక్తాశ్రుత!
 గావెలసినమంచి-గదముక్తారా!
 సంకెళ్ళవడబోకజ-మునిచేగాలి!
 నింకమీ-యాతుమలె-గురుచునున్న!
 మీగాడ్పుతెక్క-ల-నెత్తదలినామీద!
 మూగుచుమీరల్లి-మొజ్జనువినుడు!

(36) (1) ద్వి॥ పలుకులీలంతకు. బలుకలేనివగ!
 బళువుమీఱినయెద-చ్చగులఁబ్రేరేపు!

(2) తీ॥ మనము-నెచ్చెలి-స్పష్టి-నొసరుచువేల్పుల
 .వరె-నిర్వరమునొక్క-ప్రక్కమీద!
 గూచుండి-యొక-తాయ-జేచి జోడుగనొక
 .చాటబాడుచు-మన-పాశ్చాత్తులును
 గరములుగొంతులు .వఱియువనంబులు
 .నొక్కఁజుయున్నట్టి-లొక్కపూవు!
 నెలకొల్పినాముసూ-దురతోడనాలాగు-
 .నెడబడినట్లుగ-స్పృడియుఁగలిసి!
 యుండుపంతగుదొంతర-పండుపోల్కి!
 రెండుపండ్లొక్కతోడిమెకు-నుండుకరణి!

MUCH ADO ABOUT NOTHING *Act. IV. Sec. I*

37 Being that I flow in grief,
The smallest twine may lead me.

OTHELLO

Act. III. Sec. III.

38 O curse of marriage !
That we can call these delicate creatures ours,
And not their appetites. I had rather be a toad,
And live upon the vapour of a dungeon,
Than keep a corner in the thing I love
For others' uses. Yet, 't is the plague of great ones:
Prerogativ'd are they less than the base ;
'T is destiny unshunnable, like death:
Even then this forked plague is fated to us
When we do quicken.

Act. IV Sec. II.

39 What shall I do to win my lord again ?
Good friend, go to him ; for, by this light of heaven,

• బొందుగొప్పరు రెందుచూ. పునకుమాత్ర ।
మనకు వేర్వేరుగాని • నె. మృ. న మొకటియె ।

(37) ద్వి । వనటలో నేడేలు .వాడఁగొబ్బట్టి ।
ననునన్న దాన మొనర్చు డ్దవచ్చు ।

(38) నీ । అక్కటక్కట పెండ్లి . చూపద-యీముచ్చ
• తెన జంతులు మన. వనుచుఁ బెట్టి ।
వచ్చును- మణియున. వ్యారల • వాంఛలు
• కాపుమనవి- యొక్క- కప్పనగుచు ।
నేలయడుగుచేట. నాల్గొలింబీల్చి
• బ్రతికెడఁగానినా. వలచినట్టి
వస్తువులోనొక. భాగమునకులభా
• గంబునకిడనొల్లఁ- గాని- గొప్ప ।
వారికున్న యిటుమ కొద్ది. వారికన్న ।
• గేవలముభాగ్యహీనత- చావటులది ।
వదలవీల్పడనిగతి- యా. • పంగమారి ।
బ్రతుకుతో పి నెడఁగియుండు. • తెనుమనకు ।

(39) నీ । తిరిగినా విధునిస్వా. ధీనపచుకొనుట
• కే నేమి చేయుచు- హితుడ౯ పాని ।

I know not how I lost him. Here I kneel :—
If e'er my will did trespass 'gainst his love,
Either in discourse of thought, or actual deed ;
Or that mine eyes, mine ears, or any sense ;
Delighted them in any other form ;
Or that I do not yet, and ever did,
And ever will—though he do shake me off
To beggarly divorcement—love him dearly,
Comfort forswear me.

ROMEO & JULIET. *Act. I. Sec. II.*

- 40 My child is yet a stranger in the world ;
She hath not seen the change of fourteen years :
Let two more summers wither in their pride,
Ere we may think her ripe to be a bride.

Act. V. Sec. III.

- 41 How oft, when men are at the point of death,
Have they been merry ! which their keepers call
A lightening before death : O, how may I
Call this a lightening ? O my love ! my wife !
Death, that hath sucked the honey of thy breath,
Hath had no power yet upon thy beauty :

•యందకీవేగుమే.మన- నేనెఱుంగనే

•నెట్టులనతనిబోగొట్టుకొంటి ।

నో-సాక్షియూ •వియజ్జ్యోతి-మోకరిలెడ-

•వానియిష్టమునకుఁ •బ్రతిఘటించు ।

నేనినా •యుల్లము.మానసవ్యాపార

•మునఁగానినిక్కమా •పనినిఁగాని ।

గాక- నాకన్నులు. •కణముల్ - లేక- మ

•తేయిందిరియములై న.నితరరూప ।

మందువేడుక పడనేని.యతఁడునన్ను ।

•దుచ్చమెనట్టివిడుదల.నూల్చేనేని ।

వానినెట్లైన నేబిట్టు.వలవనియెడ ।

•గల్గయగుఁగాతనాకు సా.ఖ్యంబుమిగుల ।

(40) కం॥ నాపిల్లయింకలోకము ।

లోపలఁగడుఁగొల్పి - యేడు.లోపదునాల్గ్గా ।

•దాపు- మఱి రెండు •పంటల ।

కీపైజతఁగూపఁదగిన •యీహాస నెలయున్ ।

(41) సీ । మనుజులు •ప్రాణోత్క్ర.మణవేశసగుమొగం

•బులనెంతతఁచుగ.నలరుచుందు ।

•రదిచావు తెల్వందు.రక్కటాయద్దాని

•నెటు •ప్రకాశంబని.యేబిలచెడ ।

నోసినాప్రియురాల.యోనాదునిల్లాల

•నీయూపుణతేనియ.నీల్చినట్టి ।

Thou art not dead, beauty's ensign yet
 Is crimson in thy lips and in thy cheeks,
 And death's pale flag is not advanced there.

- 42 What's here ? a cup closed in my true love's hand ?
 Poison, I see, hath been his timeless end.
 O churl ! drunk all, and left no friendly drop,
 To help me after ?—I will kiss thy lips ;
 Haply, some poison yet doth hang on them,
 To make me die with a restorative.

TEMPEST.

Act. V. Sec. I.

- 43 His tears run down his beard, like winter's drops
 From eaves of reeds.

Troilus and Cressida

Act. IV. Sec. IV.

- 44 O heart heavy heart,
 Why sigh'st thou without breaking ?
 Because thou canst ease thy smart,
 By friendship nor by speaking,

మృత్యువిప్పటికినీ. మేటిసాందర్యము
 బోగొట్టగలశక్తి. బాందకుండె.
 నోవ్. బహుశేషుని. నీ. యొప్పిదమ్ము.
 టెక్కి. యంబింతవటకునీ. చెక్కులందు.
 మఱియునీ. మోవి నెట్టగ. బరగుచుండె.
 నచ్చటికిమి. వెలి. సి. మరుగలేదు.

(42) గీ. ఏమిదిచోట. నొకగిన్నె. నామనోహ.
 రకరసంలగ్నమైన. దా. రా. విషంబు.
 వాని. క. పమృత్యుకరమయ్యె. బరమలుబ్ధ.
 కోరిలితివయంతయు. మఱిమి. గుల్చలేద.
 ప్రణయబిందువు. నాకు. దో. డ్పడుటకింక.
 ముద్దు. బెట్టెదనేనునీ. మోవినిప్పు.
 డంటుకొనియుండవచ్చునే. మైనగొంత.
 విసము. సన్నదిచంపు. ని. ర్వృతి. చెలంగ.

(43) ద్వి. కాటుగన్నీ. ర్వాని. గడ్డముతుదను.
 జేరితెల్లునమంచు. చిన్ను. మాడ్కి.

♦ (44) గీ. అక్కటాడెందమాబరు. వగుహృదయమ.
 ముక్కలైపోకనిట్టూపు. పుచ్చెదేల.
 చెలిమిచేగానిపలుకుట. వలనగాని.
 నీవునీ. ప్పి. దప్పించ. లేవుకనుక.

Act V. Sec. II.

45 (1) Ah, poor our sex ! this fault in us I find,
 The error of our eye directs our mind :
 What error leads, must err. O, then conclude,
 Minds swayed by eyes are full of turpitude.

WINTERS TALE.

Act. V. Sec. III.

(2) I an old turtle,
 Will wing me to some withered bough, and there
 My mate. that's never to be found again,
 Lament till I am lost.

VENUS AND ADONIS.

46 (1) Hard-favour'd tyrant, ugly, meagre, lean,
 Hateful divorce of love, (thus chids she Death,) [mean.
 "Grim-grinning ghost, earth's worm, what dost thou
 To stifle beauty, and to steel his breath,
 Who when he liv'd, his breath and beauty set
 Gloss on the rose, smell to the violet ?
 If he be dead, — O no ! it cannot be,
 Seeing his beauty, thou shouldst strike at it ;—
 O yes ! it may, thou hast no eyes to see,
 But hatefully at random dost thou hit.
 Thy mark is feeble age : but thy false dart
 Mistakes that aim, and cleaves an infant's heart.

♦ (45) 1 గీ॥ జౌరమాపాపపుంజాతి. నేరమిద్ది ।

కిన్నునియెదమాలోన- మా.మరసునడుపు ।

మాకనుంగవతప్పు- వే.మాటుదోస ।

మునడిపించెడునదిపోర. పోవవలయు ।

భళిరయట్లులె నన్నీ వి.టులముగించు ।

నేనములనేలబడుమదు.ల్ని చములని ।

2 గీ॥ ఏనోకముసలిపాపురా.యి- నెగిరెదను ।

♦ గొండ్లొకెండినకొమ్మ కు- .వెండియునట ।

బొగలుచుండెద నెన్నడు.నొందరాని ।

నామగనిగూచినేను ♦ న.ంతమగువటకు ।

(46) 1 సీసమాలిక :—

పాడుమొగముకూళ.జేడ- ♦ వికృతరూప-

కడుననహ్యముగఁబో♦.ముడినెడపెడు ।

♦ బక్కచిక్కి-నపంద- .♦ పండ్లిగిల్చెడుఘోర

.భూతమ- ♦ మృత్యువుం.♦ బూవుబోడి ।

నిందించునిట్టల- నే.♦ లపుర్వా-యెవ

.డున్నపునానిదొ.నూపుకసాగసు ।

పా♦రిజాతమునకు ♦ బరిమళమున్ -♦ గులా

.బునకుఁదక్కున్ స్థిర.ముగనొనచున్ ।

నటువంటివానిసో.యగమడంచుటకు-

నం.తో-నానియూచిరి.దొంగిలించి ।

పోదలించితి-వాడ. పొలసివయెడ-

(2) If he did see his face, why then, I know,
He thought to kiss him, and hath kill'd him so.

47 "Wonder of time," quoth she, "this is my spite,
That, thou being dead, the day should yet be light.

RAPE OF LUCRECY.

48 O happiness enjoy'd but of a few !
And, if possess'd, as soon decay'd and done.
As is the morning's silver-melting dew
Against the golden splendour of the sun ;
An expir'd date, cancell'd ere well begun ;
Honour and beauty, in the owner's arms,
Are weakly fortress'd from a world of harms.

సారాయదా దాసు , ప్రజ్ఞాదాదిపట్ట

సేవేశస తరంగిణి

విద్యునగళము

విద్యుదాదా విలాస ముద్రాలయం

1922

A

557 + పే

ಸಿವರಸ ಅರಂಗಿಚಿ

ನಾರಾಯಣ ದಾಸ , ಭಿಕ್ಷುಡಾದಿಬಟ್ಟ

ವಿಜಯನಗರಮು , ವಿಜಯರಾಮ ವಿಲಾಸ

ಮುದ್ರಾಲಯ ಸಂಪು ಮುದ್ರಿತ . 1922

ಇದು ಹೊನ್ನಿ , ಕೃಷ್ಣಾರ , ಕರನ , ಬೇರ , ವರ ಕೂಲ

ಅವಧಿಮು .

557 +.ಪ

S

నయ్య. యోకాదదుట్టల సుంహబోదు ।

చూచిచూచియువాని సాగసునీవుబాడు

.సలుపుట-యా-నటు. జరుగవచ్చు ।

.కనుగొనుటకునీకు. గన్నలులే. వైన-

.నెట్టులోచీ. నల్ల. నొట్టినావు।

వెలయునీగు కిలావలు. పెద్దతనము ।

కాని-యా. లక్ష్యమునకునీ. కడిదిమాయ ।

కోల. పెడబడియొక పసి. కుట్టవాని ।

గుండెనెండియు బ్రవ్రలు. గొట్టుచుండె ॥

2 గీ॥ ♦వాడువానిమోము. బకిరిచెనేనియు ।

నేలవేయిమాట. లేనెటుగుదు।

వాడుతలచినాడు. వానిముద్దాడగ ।

సనగ-వానిజంపె. నత్తెఱగున ।

(47) కం॥ కాలముదగుచోద్యం. బిటు ।

.లా. లలనయు. బల్కె-విద్దియా. నాయుడుమీ ।

వీలోక మెడిసిచనగా ।

.నేలావెల్లడిగసుండె. నింకన్బవలున్ ॥

(48) త॥ .కడుగొట్టిమందిచే. గటకటా. కుడువ

.బడుహాయిసీవొక. పట్లజే. కూర ।

.వడితో. జెడెడుప్రాప్త. బంగరుటండ

.గాయవేకువవెండి. కరగుమంచువలె ।

.మడిసెను. తేది. కమ్మముదలిడక

49 My husband is thy friend, for his sake spare me ;
Thyself art mighty, for thine own sake leave me ;
Myself a weakling, do not then ensnare me;
Thou look'st not like deceit, do not deceive me:
My sighs, like whirlwinds, labour hence to heave thee,

50 Why should the worm intrude the maiden bud ?
Or hateful cuckoos hatch in sparrow's nests ?
Or toads infect fair founts with venom mud ?
Or tyrant folly lurk in gentle breasts ?
Or kings be breakers of their own behests ?
But no perfection is so absolute,
That some impurity doth not pollute.
Unruly blasts wait on the tender spring;
Unwholesome weeds take root with precious flowers ;
The adder hisses where the sweet birds sing ;
What virtue breeds, iniquity devours :
We have no good that we can say is hours ;
But ill-annexed Opportunity
Or kills his life, or else his quality.

మునుముం బెతాఁడుడుపు. న్నొచ్చి-బరువు।

నొడలిసాగ సుమటి. యుం జెందువారు

కావజాలరువానిఁ. గడగండ్లనుండి॥

(49) ఉ॥ నాదుమ గండునీకు జెలి-

నన్ను మిగుల్చుమువానిఁ గూచి-నీ।

వాదటగొప్పవాడవది. యెనఁ

దలంచుము-విద్యునన్న నెం।

తో దయ-మోస కానినలె

దోచవు-నన్ని టుమోసపుచ్చ-కే॥

బేదను-బల్మిబట్ట-కొక పెట్టున

నావలియూపుణనిన్ను॥

గాఁ దెగదీయదాయె-నిటు

కాటియ పెట్టకుమాఁడుదానినిన్॥

(50) ఉ॥ కన్నయ మొగ్గ నేలచొనఁ గావలయు బరు-గేలవిచ్చకల్।

వన్నిసగుల్ల గుడ్డపొడ .వంబడుచట్టలఁజేయుఁగోయిల్।

కన్న ననీటిబుగ్గలనుఁ .గప్పల కేల వినంబుఁగల్పెడు॥

నప్ప గమంచిడెందముల .సక్కెడుఁగొంతునంబ కేల-తే॥

దెన్న కతప్ప నేలతన .యిచ్చిచ యానతిఁ గాని-దేనికిన్।

దిన్న గనుండదంతయుగఁగింపఁగ-గొండ్లకలోపమంతుడున్॥

ఉ॥ ఎంతయు లేని మొక్కలప.యింబడఁ దుంటరిగాడ్చుపొంచు-॥

హింసనగాబు మొల్పు-బుస.కొట్టెడు నిట్టలుపాడఁజిల్వయా।

నొంతున-పేమున్గడరి.పుణ్యముఁ గాంచినదానిమింగు-దా।

నింతకుమంచి లేదు దుర.దృష్టముచెప్పఁగ రానిదేనికి॥

-
- 51 The patient dies while the physician sleeps ;
The orphan pines while the oppressor feeds ;
Justice is feasting while the widow weeps ;
Advice is sporting while infection breeds :
Thou grant'st no time for charitable deeds :
Wrath, envy, treason, rape, and murder's rages,
Thy heinous hours wait on them as their pages.
- 52 O, hear me then, injurious, shifting Time :
Be guilty of my death, since of my crime.
- 53 Poor hand, why quiver'st thou at this decree ?
Honour thyself to rid me of this shame ;
For if I die, my honour lives in thee,
But if I live, thou liv'st in my defame ;
Since thou couldst not defend thy loyal dame,
And was, afraid to scratch her wicked foe,
Kill both thyself and her for yielding so.
- 54 At last he takes her by the bloodless hand,
And thus begins " What uncouth ill event
Hath thee befall'n, that thou dost trembling stand ?
Sweet love, what spite hath thy fair colour spent ?
Why art thou thus attir'd in discontent ?
Unmask, dear dear, this moody heaviness,
And tell thy grief, that we may give redress,

(51) త॥ .♦బలయునురోగివైద్యుడు నిదురింప--♦సనదయెండెడుఁ గూళ
 .హాయిగ మెక్క-
 .♦నలివిందుఁగుడిచెడు .న్యాయాధికారి .యల♦వితరతువు నేడ్వ-
 .♦నాలోచనయును।
 .గలిగియాటాడురే .గఁగనంటుతెవులు- .మంచిపనులకు
 స.మయమునీ♦వీవు।
 .కొలుచునీగంటలు .కోపమునుబుప్ప- .మోసము- జెలును-
 జం.పుటను- బంట్లవలె ॥

(52) ద్వి॥ వినుమనిల్కడ లేక .పీడించువేళ।
 .♦పొనరుచునానేర.మువలెనాచావు॥

(53) త॥ .ఏలనేచేయి-నీ.విట్టితిర్పనకు.వడఁకెడ-వీసిగ్గు.వలసనిన్ని ప్పు।
 .తేలించిపరువున.♦దివ్వుమునేన.♦దఱలిననాగొప్ప.దక్కునునీకు।
 .♦వాలాయ- మటుకాని.పట్ల-నా ♦అవ్వ.నీతోడనిల్చును-
 .నీ♦చెలి♦న్యగతు।
 .జీలిచికావకి .♦చ్చెల్వునలొంగి .యుండుటచే ♦బొల.యుము
 దానితోడ॥

(54) నీ॥ .వా ♦డెట్టకేలకు.♦బాలినచేతితో .నాపెనుబట్టి
 యి.ట్లనఁగఁ♦దొడఁగె।
 .నేవించకీడునీ.కెసఁగెను- నీవిట్లు .వడకుచునుంటివో
 .వాలుఁగంటి।
 .నీసాగపై నవ .న్నెజెలుచేనేవంత- .యెందు విటులుంటి
 .వింపుదొఱగి।
 .వెల్లడియొనరించ .వేయక్క-టకటనీ .పసలు. దానిం
 దీవ.వచ్చునేము॥

Three times with sighs she gives her sorrow fire
Ere once she can discharge one word of woe :
At length address'd to answer his desire,
She modestly prepares to let them know
Her honour is ta'en prisoner by the foe :

- 55 As through an arch the violent roaring tide
Out runs the eye that doth behold his haste,
Yet in the eddy boundeth in his pride
Back to the strait that forc'd him on so fast,
In rage sent out, recall'd in rage, being past :
Even so his sighs, his sorrows, make a saw,
To push grief on, and back the same grief draw.

SUNNETS.

- 56 When most I wink, then do mine eyes best see,
For all the day they view things unrespected ;
But when I sleep, in dreams they look on thee,

.అనగముమృతముదనఃపొక్కు.టగ్గియూరు।
 .పులనురగిలిం చెనొకజాలి.పలుకనుటకు।
 .దొన్నిమిక్కిలి యణకువ.తోడఁదెల్పె।
 .మగనికిన్-దుట్టతుడకున.మృగువలనదు।
 .పరువుపగ వానిచేదీయఁ.బడెనటంచు॥

(55) సీ॥ .తెలుకుఁజూముగఁగిడు.నుఱువచుంజెడనల
 .తనవడిఁగాంచుచూ.పునకుమించి।

.పరువిడు. నింక నె.గురుచుండునుడివడి-
 .యెంతయుంబొడవుగ.నెదిగి. వెనుక।
 .దన్నంతదబ్బనఁ.దతిమినయానీటి
 .పాయకెంతబితానఁ.బంపఁబడెన్।
 .యంతకంఠెనెక్కి.యల్కముమృతమునఁ
 .గ్రమ్మటనదిపిల్వఁ.గాఁబడియెడు।
 .నారహిసరిగనవ్యాని.యూరుపులును।
 .వానివంతలునలుపుఱం.షంబుచెలుపు।
 .మొనసిముందుకు వెతనున్.బృటకుమతియు।
 .దానీనేలాగుటకు. వెను.చట్టుమఱల॥

(56) కం॥ కనుతెప్పఘోసినప్పుడె।
 .కనెడున్న కన్ను దోయి.కరమేమన-బొ॥
 .ద్రవ్యమొందువానికకు।
 .సకలవిషయములను.గూర్చి.పరిగెలలోన్॥

- 1 స్రగియంయది జీవితాపహా హృదయేకిం నిహితానహన్తిమామ్ |
విషమప్యమ్మతంక్వచిద్భవే | దమ్మతంవా విషమీశ్వరేచ్ఛయా ||
రఘువంశేసర్గః 8 శ్లోకః 46
- 2 ధృతిరస్తమితారతిశ్చ్యుతా | విరతంగేయమృతుర్నిరుత్సవః |
గతమాభరణప్రయోజనం | పరిశూన్యంశయనీయమద్యమే || శ్లో 66
- 3 కామంజీవతిమేనాథ | ఇతిసావిజహాశుచమ్ |
ప్రాశ్చ త్వాసత్యమస్యాత్తం | జీవితాస్తీతిల్బజ్జితా || స 12 శ్లో 75
- 4 ఉపమానమభూర్విలాసినాం | కరణంయస్తవకాంతిమస్తయా |
తదిదంగతమీదృశీందశాం | నవిదీర్యేకఠినాఃఖలు స్త్రీయః || కుమార
సంభవే స 4 శ్లో 5
- 5 అహమేత్యవతంగవత్కానా | పునరంకాశ్రయణీభవామితే |
చతురైస్సరకామినీజనైః | ప్రియయావన్నవిలోక్యసేదివి || శ్లో 20
- 6 తమవేక్ష్యుర్రోదసాభృతం | స్తనసంబాధమ్రోజఘానచ |
న్వజనస్యహేదుఃఖమగ్రితో | వివృతద్వారమిన్ పజాయతే || శ్లో 26 ||

వంశం

- 1 గీ॥ . ఈపువ్వులదండయునుకెడఁ బాపినయెడ ।
 . నాయెడఁదనిడగాననుఁ జంపదేల ।
 . యగువినముబ్రాకించుమౌ . మగి నొకపు ।
 . కాచునదివేల్పుటిచ్చు నొకటవినమవు॥
- 2 గీ॥ . చనియెడిట్టితనము . జాతెనుఁదగులము । పాటఁచెల్లెను . దక్షిణ .
 పండువుడిగె ।
 . దొడవు పనియిపుడు . కడముట్టె . నాదగు । మెత్తపానుపెల్లి ।
 . రితవోయె॥
- 3 గీ॥ . నాడుమగఁడుబ్రాకి . నాడని మిక్కిలి । చూపెతనదు . వంత . నవల
 దోసె ।
 . నతని పిలుసుమారుట . రసియుందొల్లి ।
 . బ్రాకియుంటిననుచు . బడసెసిగ్గు॥
- 4 గీ॥ . సోమక . తనహాయి . నాకెల్లి ।
 . నీదునె . మ్మనుపొల్లియె . నెగడుచుండె ।
 . నట్టిదిదిగోయిపుడుపొందె . నిట్టి పాటు ।
 . వ్రాయుఁబడనుంటి . గడుగట్టె . వారతినలు॥
- 5 గీ॥ . ఏనుముడుత . జాడ . విష్వక్సేయమదిచి . ముల
 నీయొడియెడ . నిరవుకొందు ।
 . నేర్కొడనీన . నెఱజాణల వేల్పు ।
 . చెలులచేతజూడ . బడకముందె॥
- 6 గీ॥ . అతనిజూది . నొక . ద్వేషమిక్కిలి ।
 . గుబ్బులనా . దుకొనియెగురి ।
 . తలుపుతెలుతబడిన . చెలువునదనవారి ।
 . యెదుటను . తం . ముద . గద

7 గీ॥ .♦ వేలుపులబువ్వోడనే వెన్నెలచు॥

.♦ మొగిలితోడుతఁగూడన.డఁగెడుమెఱపు॥

.♦ పొలఁతుకలు పెనిమిటిజాడఁబోవుదురని॥

. తెల్విలేకున్న వానిచేఁడెలియఁబడియె॥

8 చ॥ .♦ పొరిఁబొరినేడ్చుచుంటఁగడు॥

. బొంగినకన్గవ-నూర్పువేడిచే॥

.♦ బరిసినవన్నియగ్గులుగు.♦ వాఁతెఱతోడుక-నీవుగప్ప-♦ డల్॥

.♦ పొలుచుడుచందమామ♦ వగ-♦ వేళెడుముంగురులదపంగి-నా॥

.♦ వురి పెనుముస్తరాలిచెయి. బొందుమొగంబునిజంబుతాల్చెడున్

9 గీ॥ . మోపిచివురుఁగిందించునూ. పుణమెయి-♦ నచ్చ॥

.♦ తాసమునబిరుస్తె చెక్కు. నానివేలు॥

. కుసులేగచుదానిఁగిన్నీట.♦ డెరులునిదుర॥

. గోరికలనై నఁగల్గునా. కూటమిఘని॥

10 ద్వి॥ . తరచు మెక్కనిగుండె. దగుస్లనాడు॥

. ఫరఁగుచుండు నెనరు.♦ పైకొనునడత॥

11 గీ॥ . తొలి♦ యెవయిక♦ పన రెడనీ. చెలియన్బొమ్మ॥

.♦ లూరడించి-తిరిగివచ్చి.♦ యునిద♦ సేమ॥

.♦ మనుపుపల్కుల♦ నానవా. లలర-బొమ్మ॥

. న♦ నడ తెడు మెల్ల వంటినా. ముసుమునిలుపు॥

12 గీ॥ . నీలికల్వచూపు. నీటిచుక్కలదడ్ప॥

. బడినదొండమోవి.♦ బెడఁగుచివురు॥

. గలిగిమగలనె♦ డయు.♦ గరితలు-సింగార॥

. ముడిగిఁచాసదొ♦ టఁగి. యున్నవారు॥

13 హృదయమిషాభిః కామస్యాంతస్సశల్యమిదంతతః ।
 కథముపలభేనిద్రాంస్వన్న సమాగమకాణిమే ।
 నచసువదనామాతేభ్యో - పిప్రిమాంగమవాప్యతాం ।
 మమసయనయోరుద్బాష్పత్వోసఖేనభవిష్యతి ॥ విక్రమోర్వశీయే ॥

14 మధుకరమదిరాక్ష్యాశ్శంసతస్యాఃప్రవృత్తిం ।
 వరతనురథవాసానై వదృష్టాత్వయామే ।
 యదిసురభిమవాప్స్యస్తన్మత్రభోభావసగంధం ।
 తవరతిరభవిష్య త్పుండరీకే కిమస్మిన్ ॥

15 సర్వక్షితిభృతాంనాథ! దృష్టాసర్వాంగసుందరీ!
 రామారమ్యవనోద్దేశే । త్వయావిరహితామయా ॥

16 రతిభేదసుస్తమవిమాం! శయనేయామన్యసేప్రవానగతమ్ ।
 సాత్వమిహైతదవస్థం! కథంసహేభాశ్చైరవియోగం ॥

17 రత్నమితి నమేశస్మిన్ । మనోప్రమాసోవిహంగమాక్షి నే ।
 ప్రియయాతేనాస్మి నఖే! సంగమనీయేనసంగమితః ॥

18 యస్సుప్తవాస్నదంకే! శిఖండకంఢాయనోపలబ్ధస్థుభిః ।
 తంమేజాతకలంపం! ప్రేషయశితికంఠకంకిభసవ ॥

13 చ॥ .♦మది♦ననవిల్లు♦తూపులను♦నూటికిగాయములందుచుండఁగా।
 .నిదురెటువోవఁగాఁగలను♦నెచ్చెలినింగలనై నఁబొందఁజా।
 .లుదునన-బోసి-చిత్త రవు.లోనయినస్సరివ్రాసిచూడఁగ।
 లుదునననీరునాకనుల.లోనెటునిండకమానః♦సంగడి॥

14 గీ॥ .♦మంపుకనులదాని.మాటఁదెల్పుమతే♦టి।
 .లేక-చె♦లువజూడ.లేదోనీవు।
 .దానిమోక్షమృ♦తావినానితివేని।
 .♦తగులుకలుగుటెట్లు♦.తమ్మనీకు।

15 ద్వి॥ .♦పుడమితాలుపుమిన్న-♦ముద్దులగుమృ
 .♦బాడఁగంటివేయంద.పుం♦గానలోన॥

16 గీ॥ .♦కూటమిబడలికనిదుఁ♦గొన్ననన్ను।
 .బానుపందెన♦దప్పున్న.పగిడిదలఁతు।
 .వట్టినీవెట్టులిచ్చట.నిట్టియిడుమ।
 .బెంచు♦నిడునెడఁబాటుసై.రించుచుందు॥

17 గీ॥ .♦పక్కి-చేతనుగొంపోవఁ.బడినయట్టి।
 .♦మానికమునందు♦రతనమం♦బాదలేదు।
 .నాకు-నద్దానినా♦యెలఁ.నాగతోడ।
 .గూడసంగడికాడనేఁ.గూచఁబడితి॥

18 గీ॥ .జుట్టుగోకుటచేబుట్టి♦సుకముతోడ।
 .నేదినిద్దురఁజెందెనో.నాదుతోడను।
 .♦బాడమియున్న♦పురియునల్పు.మడనుగల్గు।
 .♦నట్టి♦నట్టువపిట్టను.నాకుబంపు॥

19 చర్మక ల్యవయసియసే తే ధోమ మథాన్మూహంఽ |
 సాచ్చక్షుతే శ్రుపహాభరఃకల్పతేవిశ్రాంతయ |
 అన్మ కంతఃప్రశిదిసమిదంసావయ స్మితేష్టాం |
 సేవాకాకుఃపరిణలిరభూత్ స్త్రీషుకష్టోఽకారః ||

20 అవిణామపుణవిఉలరిణం ఏదంపేక్షిస్సం ||

21 సహా- జనోపహుదిమహానం సజహంగదోనోవణ | నిష్ఠిదారా ఏసి
 తతోఆరహాలత్తదేణ ఆహిభానణ ఏనలవృష్టుసంపుత్తా || అభిష్టాన
 శాకుంతలే ||

22 తంజదినోలమదగరహాన్మై హజహతస్సరాఏసిహోలం అంవణిజ్ఞా
 హోమిల్లపాసిరంచహ మేఉవలం ||

23 సఖలుచఖలునాస్సన్ని సాత్యోయమస్మిక్ |
 మృదునిమ్మగ శరీరేపుష్పరాశావివాగ్నిః |
 క్వబతహరిణకానాంజీనితంచాతిలోలం |
 క్వచనిశితనిపాతావజ్రసారాశ్శరాస్తే ||

24 కింశిముక్తం నాను ఉమానతో విశనోవణగమణ సరిస్సమస్స అత్తా
 పదం ఉవణీనో ||

25 ధిలలమా ఉమ్మ - ఏసాతు ఏచింతదాఇంతిమూ ఆహానేది ||

26 కింవీలల స్తిమంసహీః ||

19 గీ॥ .♦ పాయచుస గే॥ న్నుగమువ్వ పంచుగఁగను॥
 .నూరకుండుగొడుకుల. బర్వుంచిపిష్టప॥
 .ముద్దిమినా పచ్చతీసియే. పొన్నగొలుపు॥
 .వెటపుగొను-ఁ జెలులంబని. పి॥ కులాట॥

20 వ॥ మేల్సేయునితనిదితిగిచూడఁగల్గుదునా॥

21 వ॥ చెల్లెడపసికాని యొక్క చూడకునినాకంటఁబడినప్పటినుంకియువాని
 యందలితోర్కెచే నాకి॥ దెసకలిగెను.

22 వ॥ కినుకమి॥ కిచ్చవచ్చెనని యపువెల్ల రాచరుకినే గనికరింపఁబడఁ
 దగుదానని ముచ్చయ్యన సర్వుడు- కున్ననాకుస్థి దారవిడుపుడు॥

23 గీ॥ .♦ వలదవలదయ్యయాయటి॥ తలిరు మేన॥
 .బూవు పొన్నన॥ కిచ్చట్లు. ము॥ లికివడుట॥
 లేడిపిల్లలనిలుకడ. లేనిబ్రతుకు॥
 లకటయెచ్చటనీవాడి. యలుగులెచట॥

24 వ॥ ♦ నడక ముకి లవారయ్యుదా మేలతపసికానం॥ బడిల్పడఁ దేబడిరి॥

25 వ॥ జెందనరా॥ యు॥ లవలకు-నీ తలచిదివ్వు కీయ నసూయ
 యడుగుచున్నది॥

26 వ॥ నకియలారానాకెందుకుపేనలెదరు॥

27 యాన్యత్యద్యశకుంతలేతిహృదయం సంస్పృష్టముత్కంఠయా |
 కంఠస్తంభితబాష్పవృత్తికలుష స్పింతాజడందశనమ్ |
 వైక్లబ్యంనుమతానదీదృశమహా స్నేహాదనన్యోకనః |
 వీడ్యంశేగ్మహిణఃకథంనుతనయావిశ్లేషదుఃఖనకన్దై : ||

28 పాతంసప్రసమంవ్యవస్యతి జలంయుష్మాన్వపితేషుయా |
 నాదశ్చిప్రియమండనాయ భవతాంస్నేహేన కూషల్లవమ్ |
 ఆద్యేషఃకుసుమప్రసూతి సమయేకూన్యాభవస్యశ్శవః |
 సేయంకూతిశకుంతలా పతిగృహంపద్వైరమృణ్మయతామ్ ||

29 వచ్చ-కింసహవాసపరిచా ఇణంమంత్రునసరసి- అచిరఘ్నసూదా ఎజణ
 ణీ ఏవిణావిక్లిరో ఏన్వ- దాణింవితుసుంమ ఏవిశహిదంతాదోచింత ఇ
 స్సదిశివశ్చైహిదావ ||

30 ఉగ్గలితదబ్బకబలా మిళపరిచ్ఛత్తిణచ్ఛణామోరా |
 ఓసరితిపడ్డపత్తా ములింతిలస్సూవిలలదాఓ ||

31 శమమేష్యతిమమకోకః కథంనువత్సేన్వమాచరితపూర్వమ్ |
 ఉటజద్వారనిసూఢం నీవారబలింవిలోకయతః ||

32 ఇవమనిశ్చితైర్గంఠస్తాపాద్వివర్ణానణీకృతం ।
 నినికిభుజ్యన్తాపాంగిప్రసరిభిరశ్రుభిః ।
 అనితిలులితిజ్యఘాతాంకంముహుర్నణిబంధనా ।
 త్కలకపయంస్త్రింస్త్రింమయాప్రతిసార్యతే ।

33 ఇతఃప్రత్యాజేశాత్స్విజసమనుగింతంవ్యవసితా ।
 తతస్త్రిత్యుదైన్వితగురుశిష్యేగురుసమే ।
 పునర్ద్యోత్యంబాష్టప్రసదకలుషామనితావతే ।
 మయిహాగ్రేమత్తత్సవిషమివశ్యంకపాతిమామే ।

34 ఆలక్ష్మదంతముకుళానిమిత్తమహస్థే ।
 రశ్యక్తవర్ణారమణీయవచఃప్రవృత్తే ।
 అంకాశ్రమప్రణయినస్సనయాన్వహంతో ।
 ధన్యాస్తదంగరజసామలినీభవన్తి ॥

35 వసనేపరిధూసరేవసానానియమక్ష్మామముఖిధృతైకవేగీ ।
 అనిమ్యురుణస్యశుద్ధశీలామమదీక్షుంవిరహవ్రతంబిభర్తే ।

32 గీ॥ .చేయితలగడగా రేయి. రేయిగంటి:
 .వేడినీగారుటనంగు. వెలియుమాని.
 .కములతో-నారికాయల. గడువక-మని
 .కట్టజాటుకడియమెగ. బెట్టచుందు॥

33 గీ॥ .ఇటజెనకదనవారిలో. నేగదలచె
 .నాగుమనియటదనయయ్య. యల్కబల్క-
 .గూళనొనన్నుదిరిగి. న్నిళులలమ.
 .గనినది-విసపుములికియై. కాల్చునన్ను॥

34 గీ॥ .కతములేనినవ్వు. కతనగొంచెముతోదు
 .పూగడలముద్దు. పలుకులదొడ.
 .విడియగూర్మిగొనెడి. కొడుకునెఱుకొనిన.
 .ముఱికినంటువాడె. పునెముసల్పె॥

35 గీ॥ .మకిలదుస్తుల-కట్టి. నేమముసవాడు.
 .నెమ్మగంబునజడగట్టు. నెఱులతోడ.
 .సుద్దమౌనడవడిగల్గి. పెద్దతడవు.
 .తాలుచునెనరుదుగునా. వి. రాళిలోము॥

LOVE.

AS YOU LIKE IT— *Act II Sec IV.*

- 1 If thou remember'st not the slightest folly
That ever love did make thee run into,
Thou hast not loved :
Or if thou hast not sat, as I do now,
Wearing thy hearer in thy mistress' praise,
Thou hast not loved :
Or if thou hast not broke from company
Abruptly, as my passion now makes me,
Thou hast not loved.—

Act iii Sec. ii.

- 2 Heaven would that she these gifts should have,
And I to live and die her slave.

- 3 Alas the day ! What shall I do with my doublet
and hose ? What did he when thou saw'st him ?
What said he ? How look'd he ? Wherein went he ?
What makes he here ? Did he ask for me ? Where
remains he ? How parted he with thee, and when
shalt thou see him again ? Answer me in one word.

శృంగారరసము.

1 నీ॥ . ఉరువడి ననవిల్లు. దుసి నల్పగానీవు. నెఱపినయోహటి. నేర్పమైన ।
 . మఱచిపోయిలివేని. మూనీవువలదియిం. డగ లేదు. నీవిష్ట . నాతె
 టగున ।

. గూచుకొండినీచెలి. స్థూరిచిపోగడుచు . వినువానలకునెల్ల . విసుకు
 కలుగ ।

. నలుపనిచోసేవు. నలచియుండగ లేదు. కొం కెక్కెచం బరికి.ంచిమాడ ।
 . చెలఁగినా . మరులిపుడునం. జేసినట్లు ।
 . కతముచెప్పకనీచెలి. కాండ్రనుండ్లి ।
 . యీవుదబ్బునవిడబడి. యేగ వేని ।
 . వెండియున్నీవును వలచి. యుండ లేదు॥

2 ద్వి॥ . ఆపెకీసుగుణంబు. లజఁడు వినించె ।
 . నాపెదాసునిగన. న్నతఁడు సృజించె ।

3 వచనము॥ సేవయ్యో వామగతీన తేనెమి చేయుదును. నీవు
 వారింజూచినపుడు వాఁడేమిచే = మపల్కె - వాఁడెట్లు కా
 న్నించె - వాఁడెట్లునున్నదాల్కె - వాఁడే నచ్చెను - వాఁడు
 స్థూరిచిపోయెడిగెనా - వాఁడెక్కడనుండును - వాఁడులిన్నెక్కడబా
 డెను - నుదాత్తఁడునీవువానిందిగిచుంచెదవు నాకోక్క - మాటలొ
 ఁదెల్పుమా॥

- 4 A lean cheek, which you have not ; a blue eye, and sunken, which you have not ; an unquestionable spirit, which you have not ; a beard neglected, which you have not :— but I pardon you for that, for simply, your having in beard is a younger brother's revenue.— Then your hose should be ungartered, your bonnet unbanded, your sleeve unbuttoned your shoe untied, and everything about you demonstrating a careless desolation. But you are no such man : you are rather point-device in your accoutrements, as loving yourself, than seeming the lover of any other.

Sc. v.

- 5 Think not I love him, though I ask for him.
 'T is but a peevish boy :—yet he talks well :—
 But what care I for words ? yet words do well,
 When he that speaks them pleases those that hear.
 It is a pretty youth :— not very pretty :—
 But, sure, he 's proud ; and yet his pride becomes him.
 He 'll make a proper man : the best thing in him.
 Is his complexion : and faster than his tongue
 Did make offence, his eye did heal it up.
 He is not very tall ; yet for his years he 's tall.
 His leg is but so so ; and yet 't is well.
 There was a pretty redness in his lip ;
 A little riper, and more lusty red [rence
 Than that mixed in his cheek : 't was just the difference
 Betwixt the constant red and mingled damask.

4 వ॥ చొక్కుచాడ- నీకదిలేదు- గుంటవడినక- చ్చదినీకులేదు- మా
ట్లాడుటకుతాపాములేనిమా- సదినీకులేదు- సేగ్గింపబడినగడ్డ-
మదినీకులే- దండుకున్న టమించెద నేమన జనివచ్చిరానిదికనుక-
గాని- నీచల్లడము దిగింపబడరాదు- నీబామిడికముకట్టబడ
గూడదు- నీచక్కాయచేయిగుండలు తెగిలింపబడఁ జనదు- నీ
బోడుబంధింపబడదగదు- మణియు- నీయెడనున్న శ్రీతివస్తువుం
గూడఁ నీచల్లడముబడిన వాడుకతిని నిరూపించవలయుగాని నీచ
ట్టివాడవుకావు- పరులనువలచినట్లు కనిపించుటకన్న నిన్నే నీవువల
చినట్లు నీయుడుపుకందు నొగానుకటివి

5 వీసమాలిక:—

.తెలుపకునేనాని.నాచినిసంచునే .నడిగినప్పట్టికె .నతినిగూర్చి।
.నొకాని-వాడుము.సురుముతిచిన్న వాఁ-. నీసనింపలరమా.ట్లా
దువాడు।
.కానిమ్మ-మాట.తోనాకుబనియేమి-.వినువారిసంతన. పెట్టవాని।
.పలుకులెంగిడు బాగుడు-చలెడుపో.యగ్గమైనపడ్చువాఁ-.డం
తయంద।
.గాడుకాఁ-న-నిక్క-ము- కావరముకల.వాడు- వానిపొగరు
వానికేదగు।
.వాడుచక్క-ని మగ.వాడగు- వానియం .మన్న యెక్కునవాని
వన్నె- మఱియు-
సతినినాలుకనేరి.మాచిరిమటుకన్న .వడిగదానిగుడుమక .వాని
చూడ్కి।

Act v. Sc. ii.

- 6 Your brother and my sister no sooner met, but they looked ; no sooner looked, but they loved ; no sooner loved, but they sighed ; no sooner sighed, but they asked one another the reason ; no sooner knew the reason, but they sought the remedy : and in these degrees have they made a pair of stairs to marriage, which they will climb incontinent, or else be incontinent before marriage.

HENRY VI PART III— *Act II Sec. I*

- 7 See, how the morning opes her golden gates,
And takes her farewell of the glorious sun :
How well resembles it the prime of youth,
Trimmed like a younker, prancing to his love !

యలఁడంత పొడవుకాఁ - డైన - నీదునకుఁద .గినయంతయెత్తునఁ
దనరువాఁడు|

వానిదౌ కాలొక .పాశముగానుండు - గాని - యాయది సరి.గా
నెసఁగెడు|

నాతనివా లేఱ.సల రెనెట్టదనముక్తచక్కగ-నదివాని.చెక్కులందు|
గలుపఁబడినదాని .కన్నదళమృగు|
.పండుకావి-మఱియు-.నిండుకొప్పు|
.నకువెలితిగులాబు.నకునెట్టులుండునో|
.వానిలోననట్టి.వాసి నెగడు||

6 వ| నీయన్నయు నాతోఁబుట్టువుద్దారసిల్లినతోడనే యొండురుం బరికిం
చిరి- చూచుకొన్న వెంటనే యొకరినొకరు వలచిరి- మోహించిన
తన్నమ నిట్టూపుక నిగుడించి- గూపుకపుచ్చినంతనే యన్యోన్య
ముంగారణ మడుగుకొనిరి- కతము తెలిసిన వెంటడి నేయుపాయము
వెతకుకొనిరి- మఱియు నీవరుసనృక్తికి మెట్లుకట్టి- రవివెంటనే వా
రెక్కెదరు- లేక- వివాహమునకు ముందుగానే కట్టెత్తికవఁ
గూడెదరు||

7 మ|| .కనుమూవేకువయెట్టులైనదుబం.గొంగుమృముల్దీసి. వె|
.ల్లుననొప్పారుచుచున్న పొన్న సుపున్న స్సున్న దో- వల్లక |
.తెనుఁగూడ.గ్గయి చేసికొంచు పడినెం.తేతుగ్గయి పోవుపి|
.ల్లని లేజవ్వన పే.వితానసరిపో.ల్లనలేనో- వెండియున్ ||

LOVE'S LABOUR'S LOST— *Act. IV, Sec. III.*

8 So sweet a kiss the golden sun gives not
To those fresh morning drops upon the rose,
As thy eyebeams, when their fresh rays have smote
The night of dew that on my cheeks down flows:
Nor shines the silver moon one half so bright
Through the transparent bosom of the deep,
As doth thy face through tears of mine give light;
Thou shin'st in every tear that I do weep:
No drop but as a coach doth carry thee,
So ridest thou triumphing in my woe.
Do but behold the tears that swell in me,
And they thy glory through my grief will show:
But do not love thyself; them thou wilt keep
My tears for glasses, and still make me weep.
O queen of queens, how far thou dost excel,
No thought can think, nor tongue of mortal tell.

Act v. Sec. ii.

9 (1) Fair ladies masked, are roses in their bud:
Dismasked, their damask sweet commixture shown,
Are angels vailing clouds, or roses blown.

8. నీ. మిగులనాచెక్కిళ్ల. దిగజాతువలవంత. నెలయునీనిడువాలు. గనుల
చూపు!
.పోల్కి-నంతటితీయ. ముడిగలేదు. తెలవారినగులాబు. నలరు
నబడు!
.కొమ్మచుచిన్నుల. కుండ్లిలేబొద్దు. నిండునాకన్నీళ్ల. నుం
డినీడు!
.మోము వెలురొసగు. పోడిమిగా. నీడ. నెఱపెడులోతుము. నీటి
యెదను!
.వెండిచందురుడట్లు వెలుగుడునగ్నెన. నేనేడ్చునెల్లక. నీటియందు!
.మెఱయుమనీవు-ని. సక్రతియుగుట్టపుబడి. కరణిమోయనిబట్టొ. క
టియులేదు!
.నాదు వటయందు. నన్నెలుకందుమ. దిన్నగఁగూచుండి. తిరి
గెదట్లు!
.నాలోనబొంగు క. నీళ్లులగొంచెము. చూడుము- మఱి- యవి
చూపునీకు!
.నావంతనుండినీ. కావన్నియన్ - సరి. కాని-యుబ్బకుమనీ. లోననీవు!
.నునిచెదపుడద్దములటనా. కనులనీళ్లు!
.వెండియున్ - నన్ను నింక నే. డ్పింతువీవు!
.రాజులకురాణి- నీదువి. న్నాణము- మది!
.తలవజాలదు- నాలుక. తెలుపలేదు॥

9 (1) గీ. .కొమరుగఁజ్రీలు మాటుము. ఖములచాల్చు. .
.నపుడు మొగతాగులాబుల. యట్టివారు!
.వేసములవిప్పి. తమవన్నె. వెల్లడించు.

MERCHANT OF VENICE— *Act III. Sec. II.*

- (2) Like one of two contending in a prize,
That thinks he hath done well in people's eys,
Hearing applause, and universal shout,
Giddy in spirit, still gazing in a doubt,
Whether those peals of praise be his or no ;
So, thrice fair lady, stand I, even so,
As doubtful whether what I see be true,
Until confirmed, signed, ratified by you.

MIDSUMMER-NIGHT'S DREAM— *Act V. Sec. I.*

- 10 The iron tongue of midnight hath told twelve.
Lovers, to bed: 't is almost fairy time.

PERICLES— *Act IV. Sec. VI.*

- 11 Here comes that which grows to the stalk ;— never
plucked yet, I can assure you.—Is she not a fair
creature?

.రతినిమబ్బులదిగెడు న.చ్చరలు- మతియు ।

.నందముగవికసించుగు.లాబుపువులు ।

(2) గీ॥ .పందెమునబోరునిర్దక్షన్. బస్మృతిమాటి ।

.యందటియెలుంగువినుచుదా.నబుజనుల ।

.కనుమెడబాగొనచితి.ననుచుమిగుల ।

.జపచిత్తంబుతోడనా.సన్నతిభవ ।

.నులుతనయవియొకావొయ.స్పృహకనంశ ।

.యంబునంబరికించెడి.యతనిమాడ్కి ।

.నేనుజగదేకసుందరి.నిలు- నిచట ।

.జూచునదినిక్కమోయను.చునరమరిక ।

.బెనచి- నీనలనన్నిచూ.పింపబడుచు ।

.బలవరచబడినమృతిం.పబడువటకు॥

10 కం॥ నడిరేయియనుపనాలుక ।

.నుడివెంబన్నెందు- వలపు.నూల్కొనుమీరత్ ।

.పడుకొందుసెడలంది ।

.వృదుగదుగంధర్వవేశ.పొనరుచునుండెన్ ।

11 ప॥ తొడిమెన్నెలుగునదిచటికివచ్చుచున్నదెవుడుం గోయబడలేదు-
నీకురూఢిగాజెప్పెద నాపెసాగనైనదికాదా ।

 ROMEO AND JULIET— *Act I. Sec. I.*

- 12 Love is a smoke made with the fume of sighs;
 Being purged, a fire sparkling in lovers' eyes;
 Being vexed, a sea nourished with lovers' tears:
 What is it else? a madness most discreet,
 A choking gall, and a preserving sweet.

Sec. v.

- 13 If I profane with my unworthiest hand;
 This holy shrine, the gentle sin is this,
 My lips, two blushing pilgrims, ready stand
 To smooth that rough touch with a tender kiss.

Act ii. Sec. ii.

- 14 See, how she leans her cheek upon her hand!
 O! that I were a glove upon that hand,
 That I might touch that cheek!

THE TAMING OF THE SHREW— *Act I. Sec. I.*

- 15 I saw her coral lips to move,
 And with her breath she did perfume the air:

TEMPEST— *Act III. Sec. I.*

- 16 Full many a lady
 I have eyed with best regard, and many a time
 The harmony of their tongues hath into bondage
 Brought my too diligent ear; for several virtues
 Have I liked several women; never any

12 గీ॥ .వలపనఁగఁ వెచ్చనూర్వలఁగలిగినపొగ।
 .కాముకులకన్నులందునఁగ్రాలునగ్గి।
 .నాయికాఁనాయకాశ్రులన్ .బ్రబలుకడలి।
 .వేటియున్ - జంపఁ - బెంపగ - విషమమృతము॥

13 గీ॥ .నారగనిచేతఁనీపావనమగుగుడిని।
 .నేనుశుచిఁగావించితి.నేనిఁదగిన।
 .దండనంబిదినాదుపెదవులురెండు।
 .సిగ్గుగలఁతైథికులిపుండె.సిద్ధముగను।
 .దలిరుముద్దుననాకర్కుతాఁకుదువ్వ॥

13 ద్వి॥ .చేతఁజెక్కిలిఁజేచున్ .చెల్వముచూడు।
 .చేతఁడవైననా .చెక్కిలంటుదును॥

14 ద్వి॥ .వెలఁదిపగడపుఁమో.వి- కదలఁగంటి।
 .గలికి- యూర్వలగాలిఁగమ్మననల్ప॥

15 సీ॥ .పలువులుఁ బొలఁతుల.బాగుగనేనార .సినవాఁడ- నావాఁడి
 .వినికెవారి।
 .మాటతేనియ .పెక్కు .మార్లుదాసింజేసె .నానావిధస్త్రీల .కేను
 .వివిధ।
 .గుణములఁబట్టి .మ.క్కువపడినాఁడను- .గాని- యెవ్వతెకైనఁ
 .గలిగిట్టి

With so full soul, but some defect in her
Did quarrel with the noblest grace she owed,
And put it to the foil: but you, O you,
So perfect, and so peerless, are created
Of every creature's best.

TROILUS AND CRESSIDA— *Act. I Sc. I*

- 17 O, that ; her hand!
In whose comparison all whites are ink
Writing their own reproach : to whose soft seizure
The cygnet's down is harsh.

TWELFTH-NIGHT— *Act. I Sc. I*

- 18 Love- thoughts lie rich when canopied with bowers.

TWO GENTLEMEN OF VERONA *Act. I Sc. I*

- 19 His little speaking shows his love but small.
Fire that 's kept closest burns most of all.
They do not love that do not show their love.
O, they love least, that let men know their love.

.చెలువులో జగడము .చేసిదానినాబ్బడు .చేయులోపంబెద్ది .యూ
♦యొనరెడు♦

.గనుక - నామనసారనే.కల్కినైన.

.నేనుమోహించలేదెన్నఁ .తైన-ఁగాని

.నీవెపరిపూర్ణురాలవు .♦సిరుపమముగ.

.సలుపఁబడితివెల్లరి♦మొలుఁగుల♦మొనవయి॥

17 గీ॥ .దానిపోల్కికెల్ల.♦ధవళిమ♦లక్ష్మ సీయగు

.వానిసిగ్గుపాటు.వాసికొనుచు

.♦అంచప్పిఱ్ఱెక్కి-.యదితాఁగుటకు♦నిలు

.సద్దిరయ్యయద్ది .యాపెచేయి

18 ద్వి॥ .నలపులంపులు .ప్రిబలునునందు

.నలరుపొదలచాటు .సందున్నయపుడు॥

19 ఉ॥ .తక్కు-వెవానివల్పునిమి.తరిబగునాతనిమాటతెల్పెడు

.మిక్కిలిమూయఁగాఁబడిన .నిప్పడియెంతయుమందుచుండెడు

.మక్కు-వచెందలరుణమ.మర్గగపచఁగఁబోనివార- ౨)

.మృక్క-యొకింతయేవలకు .స్వలకుమప్రిమఁజూపువార్

20 Nay, would I were so angered with the same !
O hateful hands ! to tear such loving words :
Injurious wasps, to feed on such sweet honey,
And kill the bees that yield it with your stings ?
I'll kiss each several paper for amends.
Look, here is writ, —“ kind Julia.” — unkind Julia
As in revenge of thy ingratitude,
I throw thy name against the bruising stones,
Trampling contemptuously on thy disdain.
And here is writ —“ love-wounded Proteus.” —
Poor wounded name ! my bosom, as a bed,
Shall lodge thee, till thy wound be thoroughly healed ;
And thus I search it with a sovereign kiss.
But twice or thrice was Proteus written down :
Be calm, good wind, blow not a word away,
Till I have found each letter in the letter,
Except mine own name : that some whirl wind bear
Unto a ragged, fearful-hanging rock,
And throw it thence into the raging sea !
Lo, here in one line is his name twice writ, —
“ Poor forlorn Proteus ; passionate Proteus
To the sweet Julia : ” that I 'll tear away : —
And yet I will not, sith so prettily
He couples it to his complaining names.
Thus will I fold them one upon another :
Now kiss, embrace, contend, do what you will.

- 20 సీసమాలిక:— సరికాని- దానిపైఁ. ♦ గినుక నాకట్టులం. బాడమె- నంతటి
ముద్దు. ♦ నుదులఁబట్టి
.చించినారేపాడు. నేతులారా- హాని. కరమగుకందినీ. గ-లటువంటి
.తీయతేనెన్ గోలి. .తెంపున- నద్దానిఁ గూచినతేంటలను. సుట్టి
కుట్టి
.♦ పొలయించునటు- నేను. ముద్దుఁబెట్టెదబదు. ల్లాఁగఁ ♦ బ్రత్యేకం
బు. కాగిదంబు
.ముక్కలకున్ - జూడు- .మిక్కడ వాయఁబడియె .. దయఁగల్గు
జూ.లియ .. దయాపి
.హీనజూలియ. ♦ తావ. కీన ♦ కృతఘ్నత. కున్ - బగదీరుచు. కొనుట. కేను
.♦ హేయతతోడుత. నీయు. పీక్షన్ - గాల. ప్రొక్కుచునీపేరు. తోటదంతు
.నిటవాయఁగాఁబడి. యె .. ♦ సత్తరకరవిద్ధ. ప్రోటియన్ .. పా-పము
పోటుపడిన
.పేర-నామెదనిన్ను. . శేరుచుకొనుసెజ్జ. యెనీమగాయము. ల్లాను ♦ దనుక
.వెండియు-నిట్లునే. వేటాడెదదీని. ♦ మొనసియెన్ని కఁగల. ముద్దుతోడ
.గాని- రెండో- యటు. గాకమూడో. సారు. లీయెడం బోటియన్
.వాయఁబడియె
.నూరకనీవుండు. మోమంచిగాలి. నే. నా ♦ కమ్మలోని. ప్రత్యక్షరంబు
.బరికించు వజ్రకొత్త. ♦ పదమైన- నాదు ♦ నా. మముతప్ప- నెగురఁజ
.మ్మ కుమ్ముపైకి
.నుడిగాలి-యద్దాని. ♦ నొడసి- జంకుననూఁగు. క ♦ క్కులుగల ♦ బండ
డ. కెక్కజేసి
.మటియటనుండిభీ. కరనముద్రంబున .దిగదోయు-చూడు ♦ మద్ది
ర. యిచట. ను

Act iii. Sec. i.

- 21 That man that hath a tongue, I say, is no man,
If with his tongue he cannot win a woman.

Act v. Sc. iv

- 22 O, 't is the curse in love, and still approved,
When women cannot love where they, 're beloved.

VENUS & ADONIS

- 23 Even as an empty eagle, sharp by fast,
Tires with her beak on feathers, flesh and bone,
Shaking her wings, devouring all in haste,
Till either gorge be stuff'd, or prey be gone,
Even so she kiss'd his brow, his cheek, his chin,
And where she ends she doth anew begin.

.వానిపేరొకపజ్జి.లోనవ్రాయంబడె. రెండుమార్లు కనికరించదగిన।

.♦దీనుడు (ప్రోటియన్. పెగ నేడ్డు) ప్రోటియన్. సాగ్నై నముద్దల జూలియాకు ।

.దానినేఁకించెద. నైస-మీనెవ-సంత. చక్కగానద్దాని. జతపటచెను।

.వాడుపొగలెడుతనపేర్ల. తోడఁగాన।

.వానినితీరుగానొక. దానిమీఁద।

.నొకటిజేచెద-నిపుడుము. నుంచు-కొగి।

.లించు-కలహించు-మిచ్చఁగా. పించుమీవు॥

21 ద్వి॥ .మాటాడువాడెల్ల. మగ వాడుకాడు।

.మాటలవేతఁజా. మలఁగెల్వకున్న॥

22 ద్వి॥ నలచినవారిఁజె. ల్వలువల్వకుంట।

వలపునకదితల. వంపునిక్కముగ।

23 గీ॥ .ఎట్టులాకటడగవె. తెల్లి-ముక్కు।

.చేత-మాంసముక్త నెమ్ములు. చించిపైచి।

.తెక్కలాడించుకొను. చెట. మింగు-నటది।

.♦యతిముతిన ముద్దిడియెవాని. ♦యవయవములు।

- 24 What seest thou in the ground ? hold up thy head :
Look in mine eyeballs, there thy beauty lieth
Then why not lips on lips, since eyes in eyes ?
- 25 The tender spring upon thy tempting lip
Shows thee unripe, yet may'st thou well be tasted.
Make use of time, let not advantage slip ;
Beauty within itself should not be wasted :
Fair flowers that are not gather'd in their prime,
Rot and consume themselves in little time.
- 26 " Ah me ! " — quoth Venus " young, and so unkind ?
What bare excuses mak'st thou to be gone !
I 'll sigh celestial breath, whose gentle wind
Shall cool the heat of this descending sun
I 'll make a shadow for thee of my hairs ;
If they burn too I 'll quench them with my tears.
- 27 What am I, that thou shouldst condemn me this ?
Or what great danger dwells upon my suit ?
What were thy lips the worse for one poor kiss ?
Speak, fair ; but speak fair words, or else be mute :
Give me one kiss, I 'll give it thee again,
And one for interest, if thou wilt have twain.
- 28 Sometimes he scuds far off, and there he stares ;
Anon he starts at stirring of a feather :
To bid the wind a base he now prepares,
And whe'r he run or fly, they know not whether ;
For through his mane and tail the high wind sings,

24 గీ॥ ఎందుకటుక్రిందుజూచెద. వెతుకిరము।

.చూడునాకంటిపాప-లచ్చొటనునీదు।

.సొగనునెలకొను-జూపులజూపులుండ।

.నేలపెదవులుపెదవుల. నెనయరాదు॥

25/మ॥ .మరులున్తోల్పెడునీదు॥ వాతెజ-డలం. వన్నీదులేయి. డెగ।

.నృపుచున్గొని-చవిన్గొనంబడుటకు. నృపుంబుగానుంటి-వి।

.స్త్రీజోబోగొట్టకు-మొంటి॥ మదొరికినం. తజాతిపోనీకుమేల్
ముఱుగనాదుతనంతసోయగముపూ. బోల్కివ్వడినిత్తగా

26 మ॥ .అకటా-పిల్లడవంతి॥ మొక్కలుడవా-యాగా॥ నెపంబేలయూ।

.రకకావించెమదాటిపోవుటకు- వే॥ డ్రింపైనయాయెండ-నే।

.నికడల్లాచేదనూర్పు॥ గాడుపుల-నం. తేనా॥ నెఱుల్విప్పినీ।

.డకునిన్దాచెద-వానికీర్ణనులనీ. టా॥ డప్పిపోదీచెద॥

27 చ॥ .ఎవతెనుదూలనాడెదవ. యిట్టలస-న్నటుగాకీకేమిగొ।

.ప్ప॥ వగచెలంగుగామనవి. పట్ల-దియెల-కసింగమున్ద పె।

.ట్టవలదెనీదు॥ నాతెజ-క. టా-పలుకందగుహంచియందగా॥

.డవినుము-ముద్దునీమాకటి. డన్-గొనెది॥ న్మదివ్విత్తోడుత॥

28 నీసమాలిక:— .పారిపోవుకొకపు. దూరముగా-మఱి. యటదేటిచూచె

దు-నదిపడును।

.॥ జిమచీటాకుమనవి-సిస్థిపడును॥ జెచ్చె. రన్గలిపడిచేది. రన్గరింప।

.నెఱుపర్విజెడునొలే. కెగురునోయెవ్వార. లెరుగరు-దానికే. సరములయెడ।

.మఱితొకనుండి-ము. వ్మరమగుగాడ్పు- తె. క్కలటులాడెడుపెండ్రి. క

లనువిసరి।

Fanning the hairs, who wave like feather'd wings
 He looks upon his love and neighs unto her ;
 She answers him, as if she knew his mind
 Being proud, as females are, to see him woo her,
 She puts an outward strangeness, seems unkind ;
 Spurns at his love, and scorns the heat he feels,
 Beating his kind embracement with her heels.
 Then, like a melancholy malcontent,
 He vails his tail, that, like a falling plume,
 Cool shadow to his melting buttock lent :
 He stamps, and bites the poor flies in his fume.
 His love, perceiving how he is enrag'd,
 Grew kinder, and his fury was assuag'd.

29 Hot, faint and weary with her hard embracing,
 Like a wild bird being tamed with too much handling,
 Or as the fleet-foot roe that's tir'd with chasing,
 Or like the froward infant still'd with dandling
 He now obeys, and now no more resisteth,
 While she takes all she can, not all she listeth.

30 When he did frown, O ! had she then gave over
 Such nectar from his lips she had not suck'd
 Foul words and frowns must not repel a lover,
 What though the rose have prickles, yet 't is pluck'd
 Were beauty under twenty locks kept fast,
 Yet love breaks through, and picks them all at last.

.పాడెడు-సదిరసజోడునుఁబరికించి- వెండియు-సకలించు-ఁ.బెంటికూడ
 .నెఱిగిసట్టులదాని.యెద-బడులంచుఁ-ఁదా.వలచినందువకుగ.శ్వంబు
 తోడ
 .దావించసట్టు-దయమాలినట్టుల-నెగిరితన్ను-దమి.నీసడించు
 .నేలికపద్ధతి.నీనగించివగచు.ప్రజపలెబోరుగు.జ్వంబుతోక
 .ముడుచుకొనెడు-సద్ది-పడుచున్న కలికిరు.రాయి.పోల్కిఁబెమట.వో
 యుపిఱుదు
 .లకునుజలువనీడ.లకొనఁగఁదన్న నే.లను-జలముననీగ.లనుఁగఱచె
 దు

.నెట్టులద్దియలుక.నెనయుచున్నదో
 .కాంచిదానిగోడి.గయునువిదప
 .నెనరుతోడముగులఁ.దనరాఁజెల్లాకె
 .గోపమంతయుమగ.గుఱ్ఱమువకు

[వ్యాడు]

29 త॥ .లేమదాగికోగి.నింపుచేసేడి .సోమయ్యులసటలఁజొక్కియ
 .వేమలుఁజేతరా.విడిచే.మచ్చ.కంబడుసట్టుల.కడువెంటఁదఱుమ
 .నేమటిడస్సిస.యిట్టిరేలికను.బుచ్చగించినపెంకె.బుడుతని
 మాడ్కి
 .నామెచేకొనుచాని.కంతగురొప్పు.కొనెనామెకోడిన.కోల్కెకుఁదప్ప

30 త॥ .చెలువుఁజాతనిమోము.ఁ.బట్టించుకొన్న.జెలిరసనవిడి.చిన
 యెద-నకట
 .పొలఁతియతనిపెద.పులసుండి కోలి.యుండదమ్ర యిఁకేన.కొ
 క్కింతమైన

- 31 When he beheld his shadow in the brook,
The fishes spread on it their golden gills;
When he was by, the birds such pleasure took,
That some would sing, some other in their bills
Would bring him mulberries and ripe-red cherries

RAPE OF LUCRECY.

- 32 Then childish fear, avaunt ! debating, die !
Respect and reason, wait on wrinkled age ?
My heart shall never counter-mand mine eye ;
Sad pause and deep regard beseech the sage ;
My part is youth, and beats these from the stage.
Desire my pilot is, beauty my prize ;
Then, who fears sinking, where such treasure lies ?

.పెళుచగుమాటలు-వెండియు-పూతి.ముడుపులాఁవగ లేవు.♦పో-వ
 ల్పువాని!
 .నలరుముండ్లున్నఁగో.యఁబడెడు-♦సొగసు.దాఁగవలపుదా.నితాళ
 ములైఱచు॥

31 గీ॥ .వాఁడు నేటఁదనదు.నీడఁజూడ-ఁరమ♦పు!
 .వార్దదానిమీఁదఁ♦బఱచుమీఁలు!
 .వాఁడుతొరసిల్ల.వేడుకన్బిట్టలు!
 .కొన్ని పాడుఁబండ్లు.కొన్ని యిచ్చు॥

32 సీ॥ .సరియె-తెలివిమాలు.జంక -♦.నీలేచిపో -♦తక్కించుకొనుచుచం
 .తంబుచెడు!
 .ముడుశలువడునీడు.కడవే♦చియుందు-న్యాయమువఱియున్వినా.
 రముచునాదు!
 .♦మది నెన్నటికికైన.మళ్ళింపరాదునా.కన్ను-పో♦గలుగిలు.కడయు
 లోతు!
 .తలఁపునుమా♦నికే.దగు-నాదువంతుజ. వ్వన-మిదివానిని. బాఱఁ
 దోలు!

.వడిగ♦రచ్చనుండి.నడిపించుననుఁగోర్కె-
 .నాకుఁజేతఁకిక్కి-నయదియంద!
 .మిట్టిసమయమందు.నెవఁడుభయంపడు!
 జూరుటకట్టిసాము♦పరగుచోట॥

-
- 33 Her lily hand her rosy cheek lies under,
Cozening the pillow of a lawful kiss ;
Who, therefore angry, seems to part in sunder,
Swelling on either side, to want his bliss :
Between whose hills her head entombed is :
Where, like a virtuous monument, she lies,
To be admir'd of lewd unhallow'd eyes.
- 34 Without the bed her other fair hand was,
On the green coverlet ; whose perfect white
Show'd like an April daisy on the grass,
With pearly sweat, resembling dew of night.
Her eyes, like mari-golds, had sheath'd their light,
And canopied in darkness sweetly lay
- 35 Her breasts, like ivory globes circled with blue,
A pair of maiden worlds unconquered,
Save of their lord no bearing yoke they knew,
And him by oath they truly honoured.
These worlds in Tarquin new ambition bred ;
Who, like a foul usurper, went about
From this fair throne to heave the owner out.
- 36 The fault is thine,
For those thine eyes betray thee unto mine.

33 ల॥ .తనకుముడ్చిదనీక-..ఁ తలెరుకె-..ఁ లేమ. చెక్కిటికక్షంబు. చేరుటకలిగి
 .ఁకొనకొనిఁ యిరుకెలం. కులమీటిపొంగె. దలగడ-పొందగఁ. దన
 కోర్కె-ననగఁ।
 .దనరునాఁమిట్టలఁ. దగఁబూడ్చిబడియె. బూపుబోడిశిరంబు. పొ
 లపుగ-చచట।
 .ఁబొసరెడు-ఁనతిగుండ. మువలెనాఁకల్కి-..ఁ. పోకిరికనులస. బృత
 మువడంగ॥

34 ఉ॥ .ప్రక్కకుమించివచ్చునితి. వాసిపయింబెలువారుకల్కి-దా।
 .నక్కెనదేయి-ముక్తియపు. రక్కెనదేమిట్టగిమిత్తచ్చికన్।
 .ఁనెక్కొ-నిరేయి వంచుఁనయి. నిండినదేమిత్తవువట్టలొప్పెడున్।
 .మిక్కిలిచీకటిన్ముడిగె. నెచ్చెలికన్నులు ముత్రొయనన్।

35 త॥ .సీంపులిదా-..నెగియదంతము. కాయబట్టందుచ. గ్గవ-గెల్వెలు
 డక।
 .ఁకాతెడుఁకన్నెలో. కిలలులబోడు-..ఁలాఁతినాజంటకొ. ల్వెగలేదు
 తనదు।
 .నేలికడ్డప్ప-నెం. తేగారవింపఁ-బడువానిచేతను. బాసనుబొంది।
 .చాలకొర్తాసను. నలుపగనది యె. డసెలేడు. దానియె. డయవె
 లినేయ॥

36 ద్వి॥ .ఈయెడదప్పనీ-నేమన-నాకు।
 .నీయలచూపులే. నిన్నప్పగించె॥

శృంగారరసః.

రఘునంశే స 6 శ్లో 81 ॥

- 1 సాయూనితస్త్రిన్నభిలాషబంధం । శశాకశాలీనతయాననకుమ్ ।
రోమాంచలక్ష్యేణనగాత్రయస్త్రిమ్ । భిత్వానిరాకామదరాలకేశ్యాః ॥

శ్లో 82 ॥

- 2 తథాగతానూంఘరిహాసపూర్వమ్ । సఖ్యాంసభవేత్ప్రిభృదాబభాషే ।
ఆర్యేనబ్రాహ్మణ్యవిశిష్టత్యై నామ్ । వహూరసూయకుటిలందదళమ్ ॥

స 18 శ్లో 52 ॥

- 3 అధమధువనితానాంనేత్రనిర్వేశనీయమ్ । మనసిజతరుషస్పంరాగబం
భప్రవాళమ్ ।
అకృతకవిధిసర్వాంగీణమాకల్పజాతమ్ । విలసితపదమూర్ధ్వంయాననమ్
సప్రపేదే ॥

కుమారసంభవే స 3 శ్లో 66 ॥

- 4 హరస్తుకించిత్పరిలుప్తధైర్యమ్ । శృంగ్రోదకుమారంభగవాంబురాశిః ।
ఉమాముఖేదింబభలంభకోష్ఠే । వ్యాపారమూమానవిలోచనాని ॥

స 5 శ్లో 8 ॥

- 5 తంవీక్ష్యవేపథుమతీ సరసాంగయస్త్రిమ్ । నిక్షేపణాయ పదమూర్ధ్వత
ముద్వహన్తి ।
మార్గాచలవృత్తికరాకులితేవసింఘమ్ । శైలాధిరాజతనయానయయా
నతస్థా ॥

సిం గా ర ము

- 1 గీ|| .ఉవిదయాఃకోడెకానియం.కున్నవలపు|
 .దెలుపఁజాలకయుండెను.దిటవులేమి|
 .బయులువడెగగుర్పాటుఁ నె.పంబుతోడ|
 .నొక్కునెఱులుగలాపెమై.నుండియదియు||
- 2 గీ|| .వెలదియట్లగుమక బల్కె-. వెండిబెత్త|
 .మూనుచెలి-యహ్మనోవున.మొండెడకని|
 .నవ్వలాటకు-లొదపనా.పువ్వుబోడి|
 .కోటచూపుల-దానిగ.నొనియెనల్లి||
- 3 గీ|| .అంతఁజెలువలకర్గవ.లానుకల్లు|
 .చిగురువిల్లుడఁ మూర్కిఁనున్ను-. గులునెలిరు|
 .తొడవొడలికె-చనకుదాఁ. గోఁనుగడన|
 .హొయలుఁ తొలిపెంకి-జవ్వన-.మొండెనతఁడు||
- 4 గీ|| .విసపుమేతరికూడ-జా.బిల్లిఁ పోడుచు|
 .తటిఁగడలివలెనొక్కొంత.యుటిదిశగ్గి|
 .వర పెదనచూపులనొండ.వండుఁమోవి|
 .నెగడుఁ పలిమిడిమలకూఁకు.మొగననుండు||
- 5 గీ|| .వానిజూచి-చెమట.పట్టి-వడఁకుపుట్టి|
 .యడుగుపెట్టలేక-.యాఁగలేక|
 .దారినడుకొండ.తాఁకుననుడివడు|
 .వంకవలెఁవలిమలఁపట్టియుండె||

స 6 శ్లో 83 ॥

6 ఏవంచాదివిదేవషోకాః । సాశ్చేక్షాపితురసోముఖః ।
 లీలాకమలపత్రాశ్చి । గణమామాససారవతి ॥

స 7 శ్లో 74 ।

7 తయోస్సమాపన్నాకాతనాశి । కించిద్వ్యవస్థాపితసంహృతాని ।
 హ్రీయంత్రణాశ్చామనన్వభావ । న్ననోమ్యశ్యలోలానివిలోచనాని ॥

స 8 శ్లో 2 ॥

8 వ్యాహృతాప్రతివచోనసందధే । గంతుమైచ్ఛనవలంబితాంశుకా ।
 సేవతేరక్తశయనంపరాగుక్తుభి । సాతథాపిరతమేపినాశిరః ॥

స 9 శ్లో 30 ॥

9 నేపథ్యలక్ష్మీంకంఠోపక్లవ్యం । సస్మేతగమాదశకతలే విలోక్య ।
 అవంత్యనేభాగ్యవతీషఃధుర్య । మాతాత్రసముద్భూతవిలక్త్యభావా

మేఘసందేశే స 2 శ్లో 21 ॥

10 తస్వీశ్యామాశిఖరదశనా వక్త్రసింభాధరశ్శ్రీ ।
 మధ్యేక్షామాచకితహరిణీ ప్రేక్షణానిమ్బనాభిః ।
 శ్రోణీభౌరాదలసగమనాశ్చోకచమూర్తినాభ్యాం ।
 యాచితాస్త్రీయువతిపిషయేన్మన్మథాశ్చేషధాతుః ॥

శృంగారతిలకే ॥

6 గీ॥ .చెస్పచుండనిట్లు.♦జేజేలరుసిమిన్న।
 .తండిచెంత వాంచి.తనమొగంబు।
 .కేలఁబట్టుకొన్న.కెదమ్మిరేకుల।
 .♦జగముత్తల్లిలెక్క.నలుపుచుండె॥

7 గీ॥ .కూడుకొనుటయందు.♦గొంకునంపుచు-సుంత।
 .నిల్వఁబడుచు-మఱిమఱిల్పఁబడుచు।
 .నొరచూపులప్పు.కొండునటఁదపులుచు।
 .♦నానకట్టుచేన.ణంగబొచ్చె॥

8 గీ॥ .పల్కరించఁగఁబడి .బదులుమాటాడదు।
 .♦పొదువఁబడెనపైటఁ.నోవనెంచు।
 .♦మెత్త నూకొమ్మగమున.♦నత్తమిల్లెడునైన।
 .నాపెమ్మిత్త గొంగ.♦హళికయ్యె॥

9 గీ॥ .పెరిమిటియొనచుక సింగారముఁజేయునగు।
 .తనరుచుండగసద్దమం దునఁగనఁగొని।
 .♦యైదుపల♦మేలుబంతి తా .నంచుమిగుల।
 .♦సిబ్బితినంబునందలఁ .చెమదిలోన॥

10 గీ॥ .పల్పనిమ్మెదీగఁ బరగెడునేలనాఁగ
 .నడునవ్వనిండ్లు.♦మొదలవామ।
 .నూదిపల్పలుర నానగనునొద్దియు
 .నింజారఁబండున.♦కొండునండు॥

11' పాశేశవిష్ణుస్థిరియమ్మదీనా । తత్తేవనేయాదివసాకియన్తః ।
సంప్రకృత్యమోగ్యస్థితిశేషశేషః । కరాహిమాంశోరపితాపయన్తి ॥

(1) దూతత్వ మాకృత మహా నిజులమ్మ దుక్తం ।
సత్వాదృశేపరహిత ప్రవణా స్థిలోకే ।
శ్రాన్తా సిహ స్తమ్మదులాంగిగతా మదర్థం ।
సిన్ధ్యన్తి కుత్ర సుకృతా నివినాశ మేణ ।

(2) దష్టంబింబధియాధ రాగ్రమరుణం పర్యాకులోధావనా ।
ధమ్మిల్ల స్థిలకంశ్రమాంబుగలితంభిన్నా తనుఃకంటకైః ।
అకణాజ్వరకాకంకణ రుణతాకరం కరాధూన్వతి ।
కింభ్రామ్యుప్యటవీశుకాయకుసుమాన్యేమాననాన్దాగ్రహీత్ ॥

(3) మాసమ్మానమనామనాగపితం నాలోకతేవల్లభమ్ ।
నిర్యాతేదయితే నిరస్తగమయంబాలావరంతప్యతే ।
అనీతేరమణేబలాత్పరిజ్ఞాత మౌనంసమాబంబతే ।
ధత్తేకంఠగతానసూనోప్రియశమమ్ నిగంతుకాష్మమపునః ॥

.నగెదువాతెఱఁగల.♦ననబోడి
 సన్నని.♦కొన్నకులెడు♦మచ్చ.కంటిజెదురు।
 .లేడిచూపులవన్నె.లాడి-లోతై నపా
 క్కిలిఁగల్గు♦చిలుకల.కొలికి-పిఱుదు।
 .బరువుమైనదచ్చుమెల్ల న.నంగుసుంత ।
 .చన్నఁగవ♦వేగఁగుతోడ (నే.♦యన్నమిన్న।
 .యలరుచుండెడు-జెలువల.నలుపఁదలఁచి।
 .నలువయొసరించుతో♦లిమచ్చు.♦నాఁగనచట॥

11 గీ॥ .ఇదిగొనావిన్న పంబునూ.జేలువాడ।
 .గడపునడికొన్ని పూటల.క్కడ నెనీవు।
 .ఇప్పుడిత్తావుసరిపడ దించుకయును।
 .బొనరుచున్నాక-♦చలివెల్లు.♦మినుకులెన॥

1 గీ॥ ఏనుచెప్పినదెల్ల చెలీనలిపితి।
 వార.నీలాగుమేల్సేయు-వారులేరు।
 కోమలీడస్థితకటనా-కొఱకుబోయి।
 పాటుపడకున్నఁబున్నెము-ల్వచ్చునెచట॥

2 గీ॥ దొండపండవికొఱి కెనీ.తొగరుమోవి।
 చెమ్మటంబొట్టుపరుగునం-జెన రెగొప్ప।
 ఒడలుఱక్కువడెన్ముండ్ల-ఁగడెములసడి।
 నడరకడవిచిల్కకిదెపూ-ల్వడ సెవదినె॥

3 చ॥ చెలువుఁడుమొక్కినస్థనదు-చిన్నదిసుంతయునై ననెంతయు॥
 బొలయలుకన్ మగండెడయ-బొక్కుచునుండెడునీమెయెవ్వడు॥
 బలిమిఁజెల్వసింజెలులు-పజ్జకుఁడెచ్చిననూరకుండునా।
 తడరుగనిచ్చగింపమఱితాల్చెడుఁగుత్తుకనంటుపానముల్॥

- (4) కణాదుంతుదమీవకోకిలరుతం తస్యాశుతేభాషితే ।
 చంద్రేలోకరుచిస్తదాననరుచేఃసాగ్రేదసందశకనాత్ ।
 చక్షుమీలనమేవతన్నయనయోరగ్రేహ్మగ్గణాంశరం ।
 హైమివల్యపితావజేవలలితా యావన్నసాలక్ష్యతే ॥

విక్రమార్వశీయే ॥

- 12 తుల్యానురాగపిశునంలకోతాథకబంధం ।
 పత్రేనివేశితముదాహరణంప్రియాయాః ।
 ఉత్పక్షులంమమనభేమదిరేక్షణాయా ।
 స్తస్యాస్సమాగతమివాననమాననేన ॥
- 13 స్కాధంసూపురశబ్దమూర్తిమపి మేకాంతంశుభౌపాతయేత్ ।
 వశ్యాదైత్యశనైఃకరోత్పలవృక్షేకున్వితవాలోచన ।
 హరేత్ర్యసిక్తన్నవతీర్యసాధ్వసపశాన్త్రందాయమానాబలా ।
 దానీయేతపదార్పణంచతురయాసఖ్యమయోహాసికమే ॥
- 14 అనధిగతిమనోరథశ్యూన్యార్థం । తతగుణితేనగతామయాత్రిగామా ।
 యదితుతవనమాగమేతస్తైవ । ప్రసరతిసుభృతఃకృత్భవేయమ్ ॥
- 15 ఇదంరుణ్ణిమాంశదత్త । మంత్రఃకవ్వనిరవట్పదమ్ ।
 మయాదష్టాధరంతస్యా । స్పృశీత్కారమివాననమ్ ॥

4 గీ॥ ముగుదవల్క-ఁగోయిలనుడి-యగును నెగటు।
 చానమొగమగవడుదాఁక-చందురుపన।
 కన్నుమూయమేల్లేళ్లాపె-కనులయెదుట।
 చేడఁగనకున్న వఱకింపు-పైడితీఁగ॥

12 గీ॥ .తెలుపుచునరివలపఁనుఁగు.తలఁపుఁగల్గు ।
 .నాచెలువమాటయియాకు.నందఁమరెడు।
 .నెఱయుకనెఱిస్పలుగలనా.ఁయింతిమోము।
 .నాదుమొగఁజూతొఁగూడిన.ఁమాదిఁజెలి॥

13 త॥ .పడుతనావీనులం.బరఁగ ఁమంతనము .నందందెచప్పుడావంతయు
 నై న।
 .ఁచడిలేక నెనుపెన్న.ఁ.నందెచిహ్నముఁ గాతనాక్కవఁ.ఁగైదా
 మరలను।
 .పడుపున్నసీమీద.ఁచచ్చిటికిడిగి .నడియంతయుంకన్.బలిమిపై నాదు।
 .కడకునేర్పగుచెలి.కల్తెచేరవీరబ .డెడునడుగి.దుగున,ద్వింపఁబడు
 చు॥

14 గీ॥ .నాచుగోరికతీరకు.న్నతటిమునుపు।
 .రేయినాకబృడున్నాటు.రెట్టిలగుచు।
 .నీదుకూటమియదట్లు.నెగడునేని।
 .పునెమునాదె-చక్కనికను.బొమలదాన॥

15 గీ॥ .లోనఁజమిలిముక్కా-లియె.లుంగుఁగలిగి!
 .నట్టియీఁతమిమ్రనన్నరి.కట్టుచుండె।
 .నడిగినాచేతఁగజవగఁ.బడినపెనవి।
 .ఁమొరయునెగయూపుకఁగలదాని.మోహువలెను॥

16 యద్యచ్ఛూయశ్చక్షుష్యదప్యవంధ్యయోః । పథీస్థితాసుందరియస్యనేత్ర
యోః ।

త్వయావినాసోఽఽసముత్సుకోభవేత్ । నభజనస్తేకిమయాథసాహృదః॥

17 అమ్మా-లదావిడవేఏఆవలీవైజలంతి ఆమేలగా-సహిమో ఆవేహిదా ।
వణమ్ । సుమరేసిన్ధువదంతి త్తణోవలిణమ్ ॥

18 ప్రియమాచరితంలతేష్వయామేగమనేఽస్యాఃక్షణవిఘ్నమాచరన్త్యాః ।
యనియపునరప్యరాశనేతా । పరివృత్తార్థముభిమయాద్యద్యప్తా॥

19 కిదవలహుహిలతక్ష్మలహం- అనుణలంణగేణ హామికిన్తుదక్షిణస్సదేకిద
పచ్చాత్తావస్యభాతమి ॥

20 కార్యాంతరితోత్కంతం । దినంమయానీతమనతికుచే ।
ఆవినోదదీఘయామా । కథంనురాత్రిగమయితవ్యా ॥

21 కుసుమశమనంనప్రత్యగ్గ్రానచంద్రమరీచయో ।
నచమలయజగసర్వాంగీణంనవామణియస్తయః ।
మనసిజరుసంసావాదివ్యామమాలమపోహితుం ।
రహసిలఘుయోదారభౌవాతదాశ్రియణీకథా ॥

22 ఉదంతయారథక్షోభా । దంగేనాంగంనిపీడితమ్ ।
ఏకంకృతీశతీరేఽస్మిన్ । కేషమంగంభువోభరః ॥

- 16 గీ॥ . ఏకతముననయ్యు. నీమౌకమారెన।
 . నెవనికంటఁబడెదొ. యగురుబోడి।
 . బాళిఁజెందునీవి. రాళివాఁడున్మాడ।
 . చెలులమాటవేరె. చెప్పనేల॥
- 17 వ॥ అమ్మా నాపేరుతెగెదిపురుషులగులుకొన్నది- చెలిదీఁ విడిచించు-
 నెచ్చెలియినామాటఁ దలంచుచుందువుగదా.
- 18 గీ॥ . ఆపెఁ పోకకొకనిముస. మడ్డుసొచ్చి।
 . తీవమేలొడఁగూఁచి. తీవనాకు।
 . గ్రమ్మఱన్వాలుఁగఁటిని. కశననిపుడు।
 . కన్పడెనగముదిఁప్పమొ. గంబుతోడ॥
- 19 వ॥ మోసగాఁడ- చుల్క-నిడెందముఁగలదానఁగదానేను- వేడికొలెకొ
 సకున్నాను- గాని- పలుపురనువిడల్పాడివగచ నీకుఁజడిసెదను.
- 20 గీ॥ . పనిపడుటచేసడంగిన. బాళిఁగల్గు।
 . పనలునడుపఁబడెఁగదుని. బృందవేక।
 . పొడవుజాములవేడుక. లెడయురేయి।
 . యెటులనాచేఁగదుపఁబడు. రికమీఁద॥
- 21 గీ॥ . అలరుపానుపుగానివె. న్నెలయుఁగాని।
 . గందమున్నానికపుశ్చేర్లు. గానినాదు।
 . మరునివెతఁదీప్తఁజాలివ. చ్చరయుఁగాని।
 . దానికతగానితప్ప. మం. తనమునందు॥
- 22 గీ॥ . అరదమొరగఁగనాపెమై. నొరయఁబడియె।
 . నిచొటునామేనియందున- నిద్దియొకటి।
 . పునెముఁ పొసఁగించె-నాయొడ. లునమిగిలిన।
 . తావునంతయుఁ బుడమికె. తయునురువు॥

23 అనేకల్యాణిమృగాలలోమలం । వ్రతేనగాత్రంస్థపయస్వకారణమ్ ।
ప్రసాదమాకాంక్షతియస్తవోత్సవః ॥ సకింత్యమాదాసజఃప్రసాద్యతే ॥

అభిజ్ఞానశాకుంతలము ॥

24 ఇదిమంచిఆశుభము రేహం । సుడిమూరకేరరసిహాసం ।
ఓదంసయంతిదలయానా । పమదాఓసిలినపసుమూసం ॥

25 అధరఃకిసలయరాగః । కోమలవిటపానశానినా బాహూ ।
కుసుమమివలోభనీయం । మానసమంగేషసన్నతమ్ ॥

26 హాసాన కిందలే- ఇతింసలంవరపహూ బాళసహ అరస్సకువికిదణామ హే
హానణజోసి శి శ్చోమాశిశుభుశంవినునుదిదాసి- తహానణాత్తాణా వివి
సుమలస్సం- హాళాననణీయేహాతే ఇహస్సలదాహ అవమిహాణస్సవ
ఇతిరోహవత్తే- ణవసుమవత్వణానణజోశణీ సి శిద్ధపల్లవదాప ఉవ
భోత్తమోహాశరే- హాళానినానా అనిజాణానికింణిమిత్తంస ఉం
దళావశిజోశికి అనిజానిని శిద్ధి- ఇతింసలంవరపహూ- సహానణ
జోసి శి అనిజానిని శిద్ధి- ఇతింసలంవరపహూ- సహానణ
జో అనిజానిని శిద్ధి- ఇతింసలంవరపహూ- సహానణ
జో రహా ॥

23 గీ॥ .♦కతములేక-తూడు.♦కరణిమెత నిమేను|
 .నొంచుచుంటివిట్టి.నోముచేత|
 .నెనఁడునీకనికర.మువలచునబ్బంటి|
 .కనుఁగొనఁబడునేమొ.♦నెనరునఁజెలి॥

పాట — బేగడ — జంపె.

24 " ఎత్తుగడ " .♦కొదమతుమ్మెదలొకింతగోలు ♦నూఁగుజడలతు
 దలుగలదిరిసెపువులు|
 " తీరుగడ " .విదలుకనికరంబలరారందమ.♦వీనులఁగై నేయుచు
 నుందు॥

25 కం॥ తలిరు♦జగిమించువాతెట|
 .పొలుపగులేగొమ్మతోడుఁబోలినచేతుల్|
 ♦చెలువముగ మేనియంతట|
 .♦నలరువలె జవ్వనంబు.♦నలరుచునుండె॥

26 ప॥ సకియ- శకుంతలా- తీయమావి గున్నంబెండ్లాడఁ గోరుకొన్నదీ
 విరజా- నీచేదోటవెన్నెలయనుపేర్వడసె- దీనిమఱచితివికదా అ
 టైననన్నే నే మఱచితిరమాత్రమంచితఱిసీ తీగెమ్మాఁకు జంటకుఁ
 బొందుకలిగె- ♦గొర్చిన్న సపాఁగుమునఁ ♦గొమరారునీతోటవెన్నె
 లం ♦బొడము చిపురునీతీయమావిగున్న ♦కుడువఁజెల్లు- సమాత్ర
 యనసూయా- శకుంతలయెందుకుఁ దోటవెన్నెల సంతగాఁజూ
 చుచున్నదో నీవెఱుఁగుదువా- నాకుఁదోచలేదు నీపుచుప్పుము-
 ఎట్లుతోటవెన్నెల తగినమ్మానితోఁ గూడెనోయట్లు తాఁగూడఁ
 దగుమగనిఁ బొందుకునని- (శ) ఇదినిక్కముగ నీతోనితోక్కె.

27 యతోయతఃపట్నస్త్వరహో-భిషక్తేః | తతస్తతఃప్రేరితలోలలోచనా |
వివరితభూరియమద్యజిక్షితే | భయాదకామాపహవృష్టివిశ్రమమ్ ||

28 చలాపాంగందృష్టఃస్పృశసిబహుశోవేషఘమణీం |
తహస్యాఖ్యామీవచ్ఛఃసిమ్మమకణాకాంతికచరిః |
కరంవ్యాధూన్వల్యాపిబసితీసర్వస్వమధరం |
వయంతత్యాన్వేషాస్మక్కుకరమంతస్తస్త్వంఖలుకృతీ ||

29 తదోవసందోదారసమవితా ఏడమాద్రీశ్చ త్త ఆంగూవం పెక్తి— అణ
నూపగమిస్సందావలహ- ఇమంఃసంబద్ధపశాపణీం విఅశనం అజ్ఞాపగో
దమీవణివేదేదుం ||

30 స్రస్తాంసావతిమాశ్రలోహితత తాబాహూఘటోగేపణా |
దద్యాపిస్తనవేషఘంసదహతిశ్వాసాః ప్రమాణానికాః |
బద్ధంకణశిరీషరోధివదనే ఘమాకంభనాంజాలకం |
బంధేన్రంసినిచైకహస్తయమితాః పర్యాకులాసూధకజాః ||

27 గీ॥ ఎచ్చటెచ్చట దుమ్మెద .యెదురుకగులు ।
 .నామెడనదురుచుండుక .నొయ్యగొలిపి ।
 .యీమె- తిరిగెడుబామలతో .నిపుడునేపుక ।
 .వలపులేకయుఁజూపుఁహో.యలు. వెఱపున ॥

28 త॥ .కనియదరెడు కడకన్ను - బల్కాఱు
 .ధడఁబాటుఁగలదానిఁ .దాఁకుచునుందు ।
 .♦వొనరుతుమ్లెన ♦నులిపు- ♦మంతనము
 .చెప్పెడుతీరునఁ .జెవియొద్దఁజేరు ।
 .కొని- త్రావుచుందువు .♦కూటమియనల
 .యిన♦మోవి- నాపెచే .యివిదల్చుచుండ ।
 .♦బునెముకల్గినదాన .వుగదలేఁ♦టి- నిజ
 .మువెదకుటన్నెమె .మోసపోయితిమి ॥

29 పా విదవ ♦నామని ♦తటి వెళ్లెచ్చించు ♦సోయగమఁజూచి (శ)నేపెల్లి
 పోయద- పొననామో- యిట్లు తూడనిచూటలించున్న ప్రియంవ
 దన్నూచిక గౌతమితోఁజెప్పటకు ॥

30 త॥ .పొలపుగవంగిన .మూఁపులు- మిగుల
 .నెఱ్ఱనియఱచేతు .లెనఁగుబుజములు ।
 .కడ వెత్తుటన్నుఁ .గవవడంకెడయఁ
 .బోవదిప్పటి- కూరు.పులుమేరమీఱు ।
 .గులుగుప్పువంటుపో .గులఁగిమించు
 .మోమునఁజెమ్మట .ముత్తెముల్లు ।
 .ముడివీడనొక కేల .ముడువగఁబడెడు
 .విరియఁబారినతల.వెండుకల్లె ॥

31 వాచంసమిశ్రయతియద్యపిమేవచోభిః ।

కణ్డందదాత్యభిముఖం మయిభాషమాణే ।

కామంసత్థితిమదా ననసమ్ముఖీసా ।

భూమిష్టమన్యవిషయా నతుదృష్టిరస్యాః ॥

32 అనాఘ్రాశంపుష్పంకిసలయమలూసంకరమృహై ।

రనావిధ్యంగత్నమ్మధునవమనా స్వాదితరసమ్ ।

అఖండంపుణ్యానాంఫలమిపచక్షమాప్రపమనఘం ।

నజానేభోక్తారంకమిహసముపస్థాన్యతివిధిః ॥

33 అభిముఖేమయిసంహృతమీక్షితం । హసితమన్యనిమిత్తకృతోదయమ్ ।

వినయవారితవృత్తిరితస్తయా । నవివృతోమదనోసచసంస్కృతః ॥

34 దర్భాంకురేణచరణఃక్షతత్యకాండేతస్త్విహితాకతిచిదేవపదానిగర్వా

ఆసేద్వివృత్తపదనాచవిమోచయన్తి । శాఖాసువల్కులమసక్తమనిమి
మాణమ్ ॥

35 ఊమఊమకపోలమాననమురః కాశిన్యముక్తస్తనం ।

మధ్యేక్షాంతతరఃప్రకామవిసతా వంసౌఛవిఃపాండురా ।

శోచ్యాచప్రియదశనాచమదనక్లిష్టేయమాలత్యుతే ।

పత్రాణామివశోషణేనమరుతాస్పృష్టాలతాపూగవీ ॥

31 గీ॥ .మాటఁగలపదు- కాని- నే .మాటలాడు ।

.చుండఁజెవియొగ్గియూలించు .చుండు- నాడు ।

.మోమునకెదురుగాఁ దన .మొగమునిడదు ।

.కాని- మిక్కిలివేర్గాదు .దానిచూపు ।

32 ఉ॥ .♦కోరినిన్ కోర్చి న్నతేనె-♦మొనఁగ్రుచ్చని♦మానికె-గోరునాటులన్ ।

.దాలచనట్టిలేజిపురు .తావిగొనంబడనట్టిపూవునుం ।

.బోలినదానిసోయగమ-మందిటినోమలవేటిపంటగా ।

.బోలును-దానినేలుటకుఁబుట్టినయూతనిదెంతపున్నెమో.

33 గీ॥ .చూపువఱలింపఁబడుమోము.జూడనేను ।

.♦నొండుతలఁపుననగఁబడు.♦హొయలుమీఱ ।

.నడఁకువ♦మొయినడ్డఁబడిననడతఁగల్గి ।

.పడఁతిచేదాఁగఁడు-బయల్బడఁడు♦మరుండు.

34 గీ॥ .♦కతములేకకాలు,గొయమువడె♦దబ్బ ।

.మొలకననుచుఁగొన్ని.యడుగులరిగి ।

.♦చెలువమోముద్రిప్ప.నిలిచెవిప్పుచునార ।

.చీరఁదగలకున్నఁ.జెట్ల♦కొమల.

35 త॥ .కడువాడుచెక్కిళ్లల్.గలమోము-గట్టి

తగ్గినచన్దోయఁదనరెడునక్కు ।

.బడలిస♦లేగొను-వంగినమూఁపు-

.లెంతయువెల్లన.యినమేనిచాయ ।

.♦వెడవిల్తుచేగుంది.♦వెలదుకకనిక

.రింపఁబడఁదగు-మ.టి-సొగసుమీఱు ।

.వడగాలిచేదాకఁ .బడునాకులుగల

.తీయమావిడితీగె .తీరునదోచు ॥

36 హాళామలనాళేహానకసితాదు- తంగుమహానోవిదం- కరిత దేవదాపనా
దవ్యవదే శ్చేణతస్సరంగోహృద్ధంసావణస్సం—

37 తుష్టాణాణాహితలం | హపాణాచులనోదివానిరత్తివి |
నిగిణతవేదబలిలం | తుష్టాణామహోరహాణలం గాణ—

38 కింశీతలైక్ల మవినోదిభిరాద్రానాతాన్ |
సంచారయామిచలినీదలతాలవృంతమ్ |
అంకేనిధాయకరభోరుయధాగుఖంతే |
సంవాహయామిచరణాపుతపద్మ తామో ॥

39 లదావళలసందావహారతమందేమిభూ ఓపరిభోతత.

40 ముహూరంగునిసంవృతాధరోష్ఠం | క్రితిషేధాక్షరవిక్ల బాభిరామమ్ |
ముఖమంసవివర్తిపత్మలాత్యాః | కథనాపుష్పమితంసచుంచితంతు॥

41 తస్యాప్రస్పృహగూతరలులితా శశ్యాశిలామూమియం |
క్లాంతేమస్మధలేఖపవనలినీ పతేన్దైరవీణః |
హస్తాద్భ్రష్టమిదంలిరాభరణమిత్యాసజ్యమాదేహిన్ |
నిగళంతుంసహసానవేతసగృహా చ్చన్ద్రామిశాగ్యాదపి ॥

36 వ॥ ఏమో- వలపుబాబువ్రాయుము- దాని బువ్వులతోడఁచి- వేల్పు
పసాదమను నెపంబున- తేనిచేతఁ బెట్టెదను॥

37 గీ॥ నీదుడెందమొకింతయు . నేనెఱుంగ ।
.మాపుబవలును నీపయి . న్నరులుకొన్న ।
.నాదునెమ్మనుమిక్కిలి . ననవిలుతుఁడు ।
.కనికరముఁ దొటఁగినవాడ- కాచుచుండ॥

38 గీ॥ నీదుబడలికవాయగ . నీటిగాలి ।
.వీతునాతమ్మిరేకుల . వీవనలను ।
.దొడనుఁగూచుకొండఁ బెట్టెను . న్నొడలదాన ।
.యదుగులొత్తుదునానీకు . పలుకఁగలు॥

39 వ॥ కాకయోగమున . కలహంబున . నీ . కుటమైకైల్పెదను॥

40 గీ॥ .పలుమఱున్వేళ్లతోమూయఁ . బడినపెదవి ।
.వలదనెడివ్రాలు- పుచ్చు- పాలు- పొరు ।
.కాళిలుఁగంటి మొక్కగఁ మట్టి . కలకెట్టి ।
.బడియె- నేనను- ముద్దిడఁ . బడఁగలేదు॥

41 తరువోజ :— . ఇది సూపేషు . ని చేనంబియురాలి.
పైనలింగనపూల . సానుపు-గోళ్ల ।
.పదనులవ్రాయంగఁ . బడు . మరు . కమ్మ
.తగునిదెవాడిన . తామరాకుపయి ।
.నిదెకూడుగవవడ్తి . యెన్నెనుండి .
యంతటనేనిట్టి . లిక్కిట్టఁబడుక ।
.నుదుగతోదబ్బున . న్నబోజాల . రిత్త
.వారినప్పటికి . బ్రబ్బలియిల్లువిడిచి॥

42 తపతనగాత్రీమదః । స్త్వమరిశంమాంపురదః హత్యేవ ।
 గ్లిపయతియథాశశాంకం । సతథాహిసముద్వతీందినః ॥

మాలవికాగ్నిమిత్రే ॥

43 విపులంనితంబచింబే । మధ్యేక్షామంసమున్నతంస్తనయోః ।
 అత్యాయతంసయనయో । మామజీవనక్షేతదాయూతి ।

42 క॥ చెలిమాననవిల్తుడునిను ।

.♦గలఁచె- నయిన- నన్ను నెపుడు .గాల్చుచునున్నా ।
డలపవలు చందమామన్ ।

.♦జెలువడఁచినయట్లు .♦తొవలఁ .జేయదుసుమీత్ర॥

43 క॥ .నెడలపుపిలుదులయెడ- నె ।

.న్నడుమున ♦నకనకలు- బిగిత.నము ♦గుబ్బల- బల్ ।
నిడుపున్ జూపులయందున ।

.♦నడ తెంచుచునుండె నిపుడునా ♦యుసుటిదిగో॥

MERREMENT.

ALL'S WELL THAT ENDS WELL *Act I Sc. I*

- 1 Full oft we see
Cold wisdom waiting on superfluous folly.

Sc. iii.

- 2 I have been, madam, a wicked creature, as you and
all flesh and blood are ; and, indeed, I do marry that
I may repent.

Act. iii. Sc. ii.

- 3 Why, he will look upon his boot, and sing ; mend
the ruff, and sing ; ask questions, and sing ; pick
his teeth, and sing. I know a man, that had this
trick of melancholy, sold a goodly manor for a song.

AS YOU LIKE IT *Act I Sc II.*

- 4 The more pity, that fools may not speak wisely,
what wise men do foolishly.

Act. ii Sc. vii.

- 5 Call me not fool, till Heaven hath sent me fortune.

హాస్య రసము.

1. ద్వి|| .కడువెట్టిబానిస.గామొద్దుబుద్ధి!

.కడచుటతటచుగఁ.గందుముమనము||

2 వ|| ఆహాస్యనీవలె- మఱియు- సంవత్సరము- నేనుగడవొక తెల్వి-మా
లికజంతువును- గాని- నిశ్చయముగాఁజెండ్లాడవ- సందుచేబెల్ల
తాపపడవచ్చుగనుక.

3 వ|| ఎందుకు- వాడుతనజోడునైపు చూచుకబాడును- మఱియుఁగు
చెప్పెట్టి కుట్టినతనమెడ గుడ్డనవరించుకొనుంబాడును- బ్రశ్నము
లడుగున్బాడును- వెండియుంబల్లుకుట్టుకొనుంబాడును- ఈతీగుపిచ్చిగ
లయొకఁడొకపాటకై తనమేలైనమాన్యమముక్త కొనుటనేనెఱు
గుదును.

4 వ|| బుద్ధిమంతుల వివేకముగాఁజేయుదానికె వెట్టులువివేకముగ వివ
రింపరాదనుట మఱింతఘోరము.

5 ద్వి|| .పిలువకునన్నవి.వేకియంచీవు!

.కలిమిదేవుడునాకుఁగలిగించువలెను||

Act iii Sc ii.

- 6 Love is merely a madness ; and, I tell you, deserves as well a dark house and a whip as madmen do; and the reason why they are not so punished and cured is, that the lunacy is so ordinary that the whippers are in love too. Yet I profess curing it by counsel.

Yes, one ; and in this manner. He was to imagine me his love, his mistress, and I set him every day to woo me ; at which time would I, being but a moonish youth, grieve, be effeminate, changeable, longing, and liking ; proud, fantastical, apish, shallow, inconstant, full of tears, full of smiles ; for every passion something, and for no passion truly anything, as boys and women are, for the most part, cattle of this colour : would now like him, now loathe him ; then entertain him, then forswear him ; now weep for him, then spit at him ; that I drave my suitor from his mad humour of love, to a living humour of madness, which was, to forswear the full stream of the world and to live in a nook merely monastic.

Act. iv. Sc. i.

- 7 Very good orators, when they are out, they will spit; and for lovers, lacking (God warn us) matter, the cleanliest shift is to kiss.

6 వ॥ వలపుబొత్తిగజ్జెట్టి- మఱియు- నీకుఁజెప్పెద- బిచ్చివానివలెఁజే
 కటిగదికిఁ ♦జబుకునకుందగును-వలపునఁబొగలువారట్లు శిక్షింప
 బడి కుదఁచఁబడకుంటకు గారణమేమన- జిగిత్సకులుగూడ వ
 లపుననుండు సంతసామాన్యముగా నాపిచ్చియున్న- దైనను- నే
 నుపదేశమున సదికుదఁచఁగలననిచెప్పెద- నాను- నేనీలాగొకని
 కాపిచ్చికుదిచితిని- వాఁడుననుదనవలపుకత్తైగా బ్రాణనాయి
 కగా భావించవలయును- మఱియు- వాఁడునన్ను బ్రతిదినము బ
 తిమాలుకొనునట్లు లేఁకఁరచెదను ♦చాపల్యముగల పడుచున్న
 నేనాసమయమున కేడ్చెదను-మెత్తఁబడి-♦చాంచల్యముకలిగి-భ్రాం
 తిఁగొని- ♦వాలకమువేయుచు- గర్వపడి- లేనిపోనియూహలతోఁ
 గోఁతిచేష్టలుస్పృశు-దడఁబడి- నిలుకడలేక- కన్నీళ్లనిండి- చిలు
 సగివు ♦మెండుకొని యుండెదను. బ్రతిదుఃఖమునకుఁగొంతయు-
 నేమనో ♦వ్యభయలేకున్న నేమాత్రమైనను-మొత్తమునై- బిల్లకా
 యలుక్ శ్రీలునిట్టిజాతి ♦పశువులు-♦గాన- వానినపుడేప్రేమించెద-
 నప్పుడేయసహ్యించెదను, నెఁటనేవానిస్సంతోషపెట్టెద- దోడ
 నేప్రమాణముచేసి వాని ♦న్ని రాకరించెద- నప్పుడేవానిఁ గూచి
 ♦విలపించెద- దక్షిణమెవానిపైనుమిసెద- నన్వలచినవానిన్ వాని
 సిచ్చివలపునుండి ♦త్రోవోన్నాదప్రకృతికిఁబాఱదటిమెద- ననఁగా-
 వాఁడొట్టవై చిక్కిని- యీమనుష్యసంఘమున్విడనాడి- ♦మునియై
 యొకమూల బ్రతుకు నట్లొనఁచెదను.

7 వ॥ మంచిమాటకార్లు ♦తడఁబడినభాషమియుదురు- వలపుకాంక్షో-వ
 సలేనప్పు-డనరాదుకాని-మిగులనేపుక సఁజేయుటకు-ముద్దాడుట.

8 Men are April when they woo, December when they wed ; maids are May when they are maids, but the sky changes when they are wives. I will be more jealous of thee than a Barbary cock-pigeon over his hen ; more clamorous than a parrot against rain ; more new-fangled than an ape ; more giddy in my desires than a monkey : I will weep for nothing, like Diana in the fountain, and I will do that when you are disposed to be merry ; I will laugh like a hyen, and that when thou art inclined to sleep.

9 O, that woman that cannot make her fault her husband's occasion, let her never nurse her child herself, for she will breed it like a fool.

Act v Sc iii.

10 Shall we clap into 't roundly, without hawking, or spitting, or saying we are hoarse, which are the only prologues to a bad voice.

CORIOLANUS—

Act IV Sc III.

11 I have heard it said, the fittest time to corrupt a man's wife is wher she's fallen out with her husband.

CYMBALINE—

Act V Sec. V

12 By medicine life may be prolonged, yet death Will sieze the doctor too.

8 వ॥ మగవాండు త్రిముఖుడని కన్నీయలబతిమాలు కొనునప్పుడు
చైత్రమాసమువంటివారు-కాని- పెళ్లియైనవిదపః శూన్య మాస
మువలెనుందురు-కన్నీయలుతమః కన్యాత్వమందు వైశాఖముంబో
లెదరు-కాని- వారిల్లాండ్లై పిమ్మట నాకాలముమాలును- మగ
పావురముతన పెట్టక శంకించుటకన్న నెక్కు-ప్రగనినున నేననుమా
నించెదను- వానకటమచిలుకకంటె మిక్కిలిరొద పెట్టెద- యిమ్మ
నికన్న మిగులఁజపలముగానుండెదను- నాకోర్కులయెడఁగోతికన్న
ఁగొఱమాలియుందును- శోకదేవతకరణినే నూరకేడ్చెదను- మఱి
యునీవుల్లాసముగ నుండనిచ్చగించినపుడే నేనట్లచేసెదను- దుమ్ము
లగొండిలాగునవ్వెదను- వెండియునీవునిదురింపఁదలఁచినపుడే నేన
ట్లానర్చెదను.

9 వ॥ భళి- తనతస్వతనమగనిపై మోషనియాఁడుది- తనంతనాపెతన
బిడ్డంబెంచ నీకుమేమననాపెఁ వెంగలివలె దానికినడతమప్పును.

10 వ॥ చెడుకంఠమునకుఁబీకలై నఁ కేకరింతగాని-యుమియుటగాని- గొం
తుకు వెల్లురాసినదని చెప్పటగాని- మాని- వెంటనేసిద్ధపడుదుమా.

11 వ॥ ఒకనిభార్యంజెఱచుటకు మిక్కిలితగినసమయమది యాపెపెనిమి
టితోనరిపడకున్న పుడనివింటిని.

12 ద్వి॥ .బ్రతుకు పొక్కిరిపగఁ బడుమంచే॥
.మృతివైద్యునింగూడ.మింగెడుఁగాని॥

HAMLET—

Ac. I. Sec. V.

- 13 But virtue, as it never will be moved
Though lewdness court it in a shape of heaven,
So lust, though to a radiant angel linked,
Will sate itself in a celestial bed
And pray on garbage.

Act ii. Sec. ii.

- 14 Fare you well, my lord.
These tedious old fools !

Act iii Sec. i.

- 15 If thou dost marry, I'll give thee this plague for
thy dowry : be thou as chaste as ice, as pure as
snow, thou shalt not escape calumny. Get thee to
a nunnery. Go, farewell. Or, if thou wilt needs
marry, marry a fool ; for wise men know well
enough what monsters you make of them.

Sec. ii.

- 16 None wed the second, but who killed the first.
- 17 The instances that second marriage move
Are base respects of thrift, but none of love :
A second time I kill my husband dead
When second husband kisses me in bed.

18 గీ॥ .అలమిపోకిరితనముఁస్వ.గాఢకృతిఁగొని।

.కోరికఁజలంపఁబడదును.గుణమొకప్పు।

.దివ్యపూతికనిఁగలిసియున్.దృష్టిపడక।

.గుహ్యచాపల్యమెంగిలి.కూర్మగుడుచు॥

14 ద్వి॥ .ఎసఁగుముహూయిగా.నీవునాప్రభువ।

.విసిగించునీముదిఁ వెంగలివారు॥

15 వ॥ నీవు పెద్దాడైనయెడ నీకీ॥ వ్యాధి నేనరణమిచ్చెదను- మంచుగడ్డవలె

మచ్చలేకుండు- మంచువలెనిమకలముగినుండు- మైననిశ్చయము

గా- నిందెందప్పుకొననేరవు-నన్యాసినులమతమునకుఁబోపొమ్ము-ను

ఖముండు-మటుగాక- నీవు పెద్దాడఁగోరినచో నెట్టివానింబెండ్లాడు-

మేమన- యెలివిఁగలవారు- నీవువారి నెట్లుపాడొనఁచెదవో తెలిసి

కొందురు.

16 ద్వి॥ .తొలివానిఁజంపిన.తొయ్యలితప్ప।

.మలివానిఁబెండ్లాడి.మనదెవతైన॥

17 గీ॥ .సంపదన్ పృథ్విపగచునీ.చపుతలంపు।

.గాని-రెండవ పెండ్లికి.గతమువలపు।

.కాదు-మలిసారినాదుమ.గని.గెడ పెద।

.మననన్మార్పెనిమిటి.మంచుచునున్నపుడు॥

18 (1) I do believe you think what row you speak :
 But what we do determine oft we break.
 Purpose is but the slave to memory ;
 Of violent birth, but poor validity ;
 Which now, like fruit unripe, sticks on the tree,
 But fall unshaken, when they mellow be.
 Most necessary 't is, that we forget
 To pay ourselves what to ourselves is debt :
 What to ourselves in passion we propose,
 The passion ending, doth the purpose lose :
 The violence of either grief or joy
 Their own enacters with themselves destroy :
 Where joy most revels, grief doth most lament ;
 Grief joys, joy grieves, on slender accident.
 This world is not for aye ; nor 't is not strange
 That even our loves should with our fortunes change :
 For 't is a question left us yet to prove,
 Whether love lead fortune, or else fortune love.
 The great man down, you mark his favourite lies ;
 The poor advanced makes friends of enemies.
 And hitherto doth love on fortune tend :
 For who not needs shall never lack a friend ;
 And who in want a hollow friend doth try,
 Directly seasons him his enemy.
 But, orderly to end, where I begun,—
 Our wills and fates do so contrary run,
 That our devices still are overthrown :
 Our thoughts are ours, their ends none of our own ;
 So think thou wilt no second husband wed ;
 But die thy thoughts when thy first lord is dead.

18 (1) పీఠాశ్చ లు-చా. పరిగః నర సేవ. వనితలంచెన-గాన-. మన

ముతలచ్చా

.నిశ్చయం విడిచిపూ. నెవరూ-బల్మికో బవి. కయః గొంచెమవిలువ.

గలుగునశ్శ్రుతికి

.బొగ్గిగిన్నుగి. మున్నా నియగు-నది. చెట్టానా వోరగా. యట్టి లుంకు

.నిరాదీ వలంబ-గానె. మురళి నారి ముగ్ధి నం బడి యెడుగుదిరిం. బహ

క-మిళుల

.సుఖ్యముగా-మన. ముందీ చహట డెద. మెయ్యదిమన కగు. బుణ

ముదాని

.దుఃఖసమయముం. దుసమనమనుకొనె.. దావంతము గియఁగా.

ర్యంబుతప్ప

.కోకంబునకుఁగాని. కేకకుఁగానియుం. శివశక్తి యవ్వని. నిశ్చయ

ముల

.కోవానిబొలయింమ-నే. వకమర్మిశ్శేష. నానందముగ్ధుడు నాచట

వంత

.దురతిష్ట-వశటనం. కోషోష్ఠి-మోదము. నరలెడమనె.

య. పాయషండె

.జగమిదికాదు. శా. స్వమింబికాక-మ. నయవృష్టములతోమ. నవ

లపులును

.మారుట. బ్రతుకాదు. కారణమేమన. నడుపునోపిసెమ. న్మధు

డు-లేక

.కాముని నడువనో. కడుభాగ్య నీవల-నీమనంబెము బరితేసెయ

నింక

.మనకువీరచరబడి. యెను-గొప్పవాడకుక్రి. గిలిసెపున బరి. కింతు

వతని

.ప్రియ. డుపకునెట్ట-ం. బేద పెచ్చినయెడ. సలిపెడుశత్రుల

.నంగడులుగ

(2) Why, let the stricken deer go weep,
The hart ungalled play ;
For some must watch, while some must sleep :
Thus runs the world away.

Act. iv. Sec. iii.

19 We fat all creatures else to fat us, and we fat ourselves
for maggots : your fat king and your lean beggar is but
variable service, two dishes, but to one table : that's
the end.

.నిదివటకుమఱియ.ద్వప్తముగ్గొలిచెడఁ. బెరిమయేమనఁ గోర్కె.

దొఱఁగువాఁడు।

.హితునిఁగొఱఁతనపఁ. పొన్నటికొనఁ - తెం. డియునుఁ - గావలసియు.ండి

ననతండు।

.కపటియయిననీస. గానిననుభవించు. స్వప్తముగా - వానిఁబగతుఁ

జేయు।

.గాని-వరునగ. కక్క ప మొదలిడితిని. యెడముగియగ-మన.యిచ్చ

లుమఱి।

.మనఁచూచులింక. భవం. సంబుకాఁబడునంత. ప్రితిహాలముగ వడిం

.బరుగువెట్టు।

.మనదుచింతలుండు. మనవిగ-ఁగావువా।

.నిఫలితములుమనవి. నీవుతలఁతు।

.కనుక-మాఱుమనువుఁ. గొనమి-నీతొలిభతఁ।

.చెల్లు నపుడె. నీదు. చింతలు తెగు॥

(2) గీ॥ పోటుతెన్నఁకపొగలుచుంబోనిముత్ర

యక్షతమగునిట్టి. చూడనిముత్ర।

కొందఱునిదురింపఁ. గొందఱుమేల్కొన।

విలువ-నట్లు-జగమునరుగువెట్టు॥

19 వ॥ మనకొల్వవ్వక జయపులనెల్లు మనముకొల్వవ్వంతము-పురుగులకొ

ట్టకె మసంత డి మనముకొల్వవ్వమము-నీబలిసిన రాజును- మఱియు నీ

బక్కచిక్కిన బిచ్చగొడునుంగేవలముమాఱుచుండెడు కంచములు

రెండుమాట్లొక భోక్త కే-యది-ఫలితాధకము.

HENRY IV.—PART I.—*Act III Sec. I.*

20 Mincing poetry:—

'T is like the forced gait of a shuffling nag.

PART II:—

Act I Sec. II.

21 Have you not a moist eye? a dry land? a yellow cheek? a white beard? a decreasing leg? an increasing belly? Is not your voice broken? your wind short? your chin double? your wit single? and every part about you blasted with antiquity? and will you yet call yourself young? fie, fie.

22 But it was always yet the trick of our English nation if they have a good thing, to make it too common.

Act. iv. Sec. i.

23 Like an offensive wife
That hath enraged him on to offer strokes,
As he is striking holds his infant up
And hangs resolved correction in the arm
That was upreared to execution.

Sec. iii.

24 If I had a thousand sons, the first human principle I would teach them should be—to forswear thin potations, and to addict themselves to sack.

20 ద్వి॥ .♦ కొలికి-యూడుపుకాళ్ళ-గుఱిపుకట్టెఁ
 .గతి-బల్మిల్లగిసే కవనముండెను॥

21 ప॥ .♦ డిక్కు-నీళ్లేనిమొగము-పచ్చనియిగ్గ-తెల్లనిగడ్డము-నెండుచున్న
 కాలు-బలిసియన్నకమనసేదేదా-నీకంతముచేడలేదా-నీశ్వాస
 ముత్తలేదా-నీగడ్డముకెట్టించలేదా-నీమధ్యనీసిల్లలేదా-నీసితియం
 లయున్నచుచేగ్గరిమొకామింకబడెను నీవింకనుబడుచువాడెవ
 నెవవు-చీఛీ॥

22 ప॥ మా మాండ్లముల♦ప్రకృతి-వాచిత్యమైన నొకమంచివస్తువు♦లభిం
 చినచో దానింబాడునల్పుట॥

23 గీ॥ .తన్నుగొట్టునట్లు.తన పెనిమిటికల్గి-
 .బుట్టఁజేసి-తన్ను.మొక్కునతని
 .చేలికడ్డనా.దయ నీవే)రంబి
 .బట్టాదుష్టభార్య.పగిదినుండె॥

24 ప॥ నాకునేగిడునొడుకులున్నప్రతివాండ్రికునేగుమొదటమప్పుమా
 ♦నానీహప్పి♦ నామాలుచూచుకుం బ్రయాణముచేయుటయు
 సారాయి♦కలవడుటయును॥

HENRY VI.—PART I—*Act II Sec. III*

25 And I have heard it said, unbidden guests
Are often welcomest when they are gone.

PART II.— *Act IV Sec IV.*

26 How now, madam ?
Still lamenting, and mourning for Suffolk's death ?
I fear me, love, if that I had been dead,
Thou wouldst not have mourned so much for me.

PART III.— *Act III. Sec. I.*

27 Look, as I blow this feather from my face,
And as the air blows it to me again,
Obeying with my wind when I do blow,
And yielding to another when it blows,
Commanded always by the greater gust :
Such is the lightness of you common men.

Sec. ii.

28 Like one that stands upon a promontory,
And spies a far-off shore where he would tread,
Wishing his foot were equal with his eye ;
And chides the sea that sunders him from thence,
Saying—he'll lade it dry to have his way :
So do I wish the crown, being so far off,
And so I chide the means that keep me from it ;

25 ద్వి॥ .విలువనివిందులు. వెళ్లి స వెళ్ళి.
 .నలమినింపొదురం. చేవిన్నవాడ॥

26 గీ॥ .ఓసియంక నేడ్చు. చుం టెనీయిమ్మఁజౌ.
 .వానికొఱకు మైలఁ బట్టుచుం టె.
 .యేనెమడసియున్న. నింతగాఁబ్రేయురాలి.
 .శోక మందవంచు. నాకుఁదోచు॥

[.నూకెడునాదె]

27 తి॥ .కనుగోను-మే-వెండు) .కన్నామొగంటు. నండియూద-గాడ్పు
 .న-నదిమఱియునేవి. న్నివె చినంత. లొంగు-నాగాలి. బోబడు-వెండి
 .యును-లొచ్చిక య్యది. యునెగయునప్పు. డురవు. కర్వలిదెబ్బ. కొ
 డబడుచుండు.

.ననయంబు-టటువంటి. దొజ్జియిందనవు. .నలతొలారామీకు
 .నలవడుచుండు॥

28 తి॥ .వారినిచేపకగు. పర్వశిఖర .మందుండి-దవ్వుల. కగవడునవల
 .తీరముగని-దానఁదిరుగనాశించి- .తనదృష్టి నేగునం. తవడిద
 నగతి.
 .మీఁగోరుచు-నడ్డ. మించి కడలి .నెండించితనతోవ. ననయ
 గొంతెమ్మ
 .గోరికబడువాని. కొమకున-మూలి. గోరియడ్డగువానిగొత్తి
 తునేను॥

Act. iv Sec. i.

- 29 And you shall have your will, because our king ;
Yet hasty marriage seldom proveth well.

Sec. vii.

- 30 But when the fox hath once got in his nose,
He ll soon find means to make the body follow.

Act. v Sec. vi.

- 31 The owl shrieked at thy birth, an evil sign ;
The night-crow cried, aboding luckless time ;
Dogs howled, and hideous tempest shook down trees ;
The raven rooked her on the chimney's top,
And chattering pies in dismal discords sung.
Thy mother felt more than a mothers pain,
And yet brought forth less than a mother's hope ;
To wit, an indigest and deformed lump,
Not like the fruit of such a goodly tree.
Teeth hadst thou in thy head, when thou wast born,
To signify, thou can'st to bite the world.

29 ద్వి॥ .పొందు స్వేచ్ఛ బ్రభు.వువుగాన-గాని।
 .తోందర పెండ్లియ.ద్దుగ ♦ నచ్చినచ్చు॥

30 ద్వి॥ .తనమూతిదూరిన.తరువాతనక్క।
 .తనువెల్లదూచు ♦ సా.ధనమందువేగ॥

31 నీ॥ .పులుగుపట్టచెనీ.పుట్టక-నొక చెడు
 .గుతుక- ♦ తితువయంక ♦ గుటిలమైన।
 .సమయమ ♦ బుచ్చననిసూ.చన సేయుచా.చెక-గు
 .క్కలుకూసె-బెకలిచెం.గాలిచెట్ల।
 .గూచుకండెబొగగుంటి.కొనబొంబొకాకి-య
 .పస్వరముగ బాడె.పదరుబోతు।
 .పిట్టలుపదపడి.భీకరముగ- ♦ నసా.
 .ధారణముగనీడు.తల్లి ♦ ప్రిసవ।
 .వేదకంఠిందియు-పెండ్లియు-గోరిన
 .దానికన్నగ్గడు.దక్కువుగనె।
 .ననగ బాగుగ నేర్పడ.నట్టిముద్ద।
 .యంశమంచిమానికెదగ.నట్టిపండు।
 .నీవుమునిపండ్లతోబుట్టి,నావు-దగము।
 .గటచుటకునీవువచ్చితం.చెఱుక వడగ॥

KING JOHN—

Act IV Sec II

- 32 To gild refined gold, to paint the lily,
To throw a perfume on the violet,
To smooth the ice, or add another hue
Unto the rainbow, or with taper-light
To seek the beauteous eye of heaven to garnish,
Is wasteful and ridiculous excess.

KING LEAR—

Act I Sec IV

- 33 Not so young, sir, to love a woman for singing ; nor so
old, to dote on her for anything ; I have years on my
back forty-eight.

RICHARD III

Act I Sec III

- 34 But then I sigh ; and, with a piece of scripture,
Tell them that God bids us do good for evil :
And thus I clothe my naked villany
With old odd ends stolen out of holy writ ;
And seem a saint, when most I play the devil.

32 ద్వి॥ .బంగరుపూత మేఘంగారమునకు ।
 .జెంగలువకురంగు. సేత-నెత్తావి ।
 .సురపొన్న కెరవు తెచ్చుట-మంచుగడ్డ ।
 .మఱినున్న సేయుట-మఱియొక రంగు ।
 .నగవైరివింటనొ. నచుకట-పట్ట ।
 .వగలు వెలింగెడు. భానునికాంతి ।
 .హెచ్చింపజేవగ్గ. నెత్త పట్టుటయు ।
 .నచ్చపు. నగు బాటు-నధికము-వృథయు॥

33 వ । అంతపడుచువాడెట్ల నయ్య సాటకొట్టకే స్త్రీనివలచుటకు- మ
 అంతముసలివాడెగా నెందుకైనాపెన్నెంతగా భ్రాంతిపడుట
 కు- నానెక్కినలువదెనిమిదెట్లు వచ్చినవి.

34 గీ॥ .వెచ్చనూతుక శ్రుతిజెడిసి. వేల్పుమనకు ।
 .నాజ్ఞయిడెజెడ్డునకుమంచి. యాచరింప ।
 .ననెదదొంగిలిశ్రుతిఫలి. తాధములను ।
 .గప్పినాకీడుమునివలె. గానిపింతు॥

Sec. iv.

- 35 I'll not meddle with it: it is a dangerous thing: it makes a man a coward: a man cannot steal, but it accuseth him, a man cannot swear, but it checks him; a man cannot lie with his neighbour's wife, but it detects him: 't is a blushing shamefast spirit that mutinies in a man's bosom; it fills one full of obstacles: it made me once restore a purse of gold that by chance I found; it beggars any man that keeps it: it is turned out of all towns and cities for a dangerous thing; and every man that means to live well endeavours to trust to himself and to live without it.

MEASURE FOR MEASURE— *Act II Sec IV*

- 36 So play the foolish throngs with one that swoons;
Come all to help him, and so stop the air
By which he should revive.

Act. iv. Sec. i.

- 37 Shame to him whose cruel striking
Kills for faults of his own liking?

35 వ॥ దానిజోలినాకన్తిటలే-నదియు.శద్రః కర్మమైన-నదిమనుష్యనిఁబిటికి
 గాఁజేయును-మనుషుడు దొంగిలినేరఁజదివానినిందించును-మానవు
 డొట్టుఁబట్టుకొననేరఁజదివానినట్లును-మచ్చుఁజుతనపొరుగు వా
 నిభార్యతోఁబడుకొనలేఁజదివానిఁబొత్తి గాఁజెటఁబెట్టు - నదొక వెల
 వెఁదొకపురిస్సెమొగి ముదయ్య- నదిః పునిష్కావయములోఁ దిరుగు
 బాటొసఁచుక-నదిజనునాటఁకములతోనించును-నాకొక స్వదుతనం
 తదొరకేనయొక బంగిరుమూటనిచ్చివేయునట్లుదిశజేసె- నదితెన్నుం
 చుకొనుప్రతిమనుష్యనింబిచ్చఁగానినల్పు- నది రూపశ్కరమైనదని
 యెల్లపట్టణములనుండిశక్తిమివేయఁబడెను-హాయిగాబ్రతుకఁగోరిన
 ప్రతిజగుండున్నుఁదానముక్తికొనియదిలేకజేపించును.

36 శ్లో॥ .మూఢులనున్న వానిఁ గోపింపఁగోరి-వి।
 .వేకహీనులెల్లఁ బిండుగట్టి।
 .వానిచుట్టు మూఁగి..న నిఁదేవకఁగలిగి।
 .నట్టి గాఢపునఁది.శట్టదురటు॥

37 శ్లో॥ .తామ్రపుష్పకౌ.వపువా-హింస।
 .చేసిన వానిఁ గోపింపఁగోరి-వి॥

Sec. ii.

38 O place and greatness, millions of false eyes
Are stuck upon thee ? volumes of report
Run with these false and most contrarious quests
Upon thy doings ! thousand escapes of wit
Make thee the father of their idle dreams,
And rack thee in their fancies.

39 Silence is only commendable
In neat's tongue dried, and a maid not vendible

MERCHANT OF VANICE— *Act I Sec I*

40 (1) His reasons are as two grains of wheat hid in two
bushels of chaff : you shall seek all day ere you find
them ; and when you have them, they are not worth
the search.

Act. iii. Sec. v.

(2) This making of Christians will raise the price of
hogs if we grow all to be pork-eaters. we shall not
shortly have a rasher on the coals for money.

38 ద్వి॥ ఓయనికారమా యో. గొప్ప శసమ।
 .నీయందుఁదగి లెడు. న్బెక్కు-లన్యాయ
 దృష్టలు-వారణ లెంతే. ♦ సంపుటముల।
 .పుష్టిగ నీమ చె♦. యుల్లమిఁదికీన♦।
 .యము లేనిప్రతికూల. మైన ♦ యన్వేష।
 .ణములతోఁబర్చిడున్.-బలు నేర్పుమీఱు।
 .కొంటెచేష్టలుతమకు. ♦ నూత్నమనుచు।
 .♦ బంటింపకే♦కుని. న్బత్రములందు॥

39 వ॥ రెండుగింపలయూఁకలోదాఁగిన రెండుగోదుమగింజలవలె- వానిత
 లంపులున్నవి- వానినీవుకనుగొనుముందు సొదైలు నెదకెద-వవినీకు
 దొరకినపుడు- వెదుకఁదగినవికావు॥

40 ద్వి॥ .వరుగుబోసినయట్టి. పకువునాలుకకు।
 .♦ నెఱిఁజెల్లఁగోనిక న్నెను ♦ మూస మొప్పు॥

40 వ॥ భీష్మ మత్స్యలసంఖ్య హెచ్చించుట పండు♦ క్రియమూల్యమును
 హెచ్చించును-మనమందఱమును. ♦ సూకరమాంసాశనుల మైనచో
 బొగ్గులకంటె రొక పంపిసూంసపుముక్క యైనగొంఁపెపుకాలములో
 వెలకుమనకుఁజిక్కదు॥

MUCH ADO ABOUT NOTHING.

Act iii.. Sc i.

- 41 I never yet saw man,
How wise, how noble, young, how rarely featured,
But she would spell him backward ; if fair-faced,
She would swear the gentleman should be her sister ;
If black, why, Nature, drawing of an antick,
Made a foul blot ; if tall, a lance ill-headed ;
If low, an agate very vilely cut ;
If speaking, why, a vane blown with all winds ;
If silent, why, a block moved with none.
So turns she every man the wrong side out,
And never gives to truth and virtue that
Which simpleness and merit purchaseth.

Act. v. Sec. i.

- 42 't is all men's office to speak patience
To those that wring under the load of sorrow,
But no man's virtue nor sufficiency
To be so moral when he shall endure
The like himself.
- 43 There was never yet philosopher
That could endure the toothache patiently,

41 నీ॥ .ఎంతటి॥ మతిమంతుఁ.డెంతయు॥ దారుండు

.పదుచువాఁడెంత॥య.బ్రమగునంద।

.గాడై నఁగానిమ్ము-॥కాన-నిప్పటికాపె

.హాస్యముచేయఁబో.నట్టినరుని।

.దెల్లగనున్న చోఁ.జెల్లెలుగాఁదన

.కతఁడున్న బాగుండు.న నెడునాపె।

.నల్లుపైన నె-డ-భళి.భళి-విదూషకునకుఁ

.॥బి.తిగాఁజెడుగుమచ్చఁ.॥బ్రకృతిసల్పె।

.॥బొడవైన-నిచ్చెన.గడ-పొట్టిగానున్న

.యెడఁగురూపిగఁజెక్కఁ.బడినగుజ్జ।

.॥వక్త యానేనియు-॥బాపురేనలుదట్ల

.॥గరువలినెగిరెడు.గాలిపడగ।

.యూరకుండినయెడ-.నొర-యేరికి

.జలిం.పఁబడ రాకున్నట్టి.వట్టిమొద్దు।

.ప్రతిజనునకిట్టులాపెలో పంబునెంచు।

.గరము॥సరళత-మఱియుయో॥గ్యత చెలంగి।

.యెద్దికొనియెడు-దాని-నొ.క్కి-తయైన।

.మంచిగానామెయెన్నఁడునెంచఁబోదు।

42 కం॥ జనములకెల్ల న్వాడుక । .వనటబరువుక్రింద బాధ.పడువారలకో।

పుకనుఁ॥గఁపుట-కాని-యెవఁ । .ఘనోచుకొనలేడుతాను.నొ

చ్చినపట్ల॥

43 ద్వి॥ .పలునొప్పికిన్బాధఁ.బడఁబోకపైఁపె।

.గలిగిన॥వేదాంతి.కలుగఁడిప్పటికి॥

OTHELLO—

Act II Sec I

- 44 Base men being in love have then a nobility in their natures more than is native to them.

Sec. iii.

- 45 O thou invisible spirit of wine, if thou hast no name to be known by, let us call thee devil.

- 46 Men should put an enemy in their mouths to steal away their brains? that we should with joy, pleasure, revel, and applause, transform ourselves into beasts!

Act. iv. Sc. i.

- 47 't is the strumpet's plague
To beguile many and be beguiled by one.

Sc. iii.

- 48 I do think it is their husbands' faults
If wives do fall. Say, that they slack their duties
And pour our treasures into foreign laps;
Or else break out in peevish jealousies,
Throwing restraint upon us; or, say, they strike us,
Or scant our former having in despite:
Why, we have galls; and, though we have some grace,
Yet have we some revenge, let husbands know,
Their wives have sense like them: they see and smell
And have their palates both for sweet and sour,

44 వ॥ నీచులు వలపుననుంటచేడమకు॥ నిక్కముగనున్న ధానికంటె-॥ బె
చ్చుగనొకగొప్పదనముంద మస్వభావములంగ లిగియుందురు॥

45 వ॥ ఓకనుపడనికల్లుజీవుడ-ని నైలుపు పేరు లేనిచో-
దయ్యమనినిన్నిలుపనిముక్త॥

46 వ॥ నరులుతమనోళ్ళకొద్ద మెల్విదొంగలించు శత్రువులనునుచుకొనుట-
యానందముల్లాసముత్పల్లించ పొగడ్తతో బసులుగా మనము
మాటవలసియుంటయు॥

47 ప్పి॥ .॥కులటకుఁగలుగుతెగు॥లోత్రసనేత॥
.పలువుట-కొకనిచే.వంచింపఁబడుట॥

48 సీసమాలిక:—

- .నాయూహ-భార్యలు.నాయమఁదొఱగిన
- .యెడవారిభతల.యెగ్గులవ్వి
- .వారుపేక్షింతురు.వారికతకవ్యము
- .అకవేశ-మనసాముక్తలొరులయొడుల
- .మతిపోసెదరు-కిన్క.మైనందియంబులన్
- .మనలనిబంధము.లనుఁగదించి
- .తామువిరోధించెదరు-లేక-మనలఁద
- .న్నెదరొకప్పుడు-లేక-కొదువనల్ప

As husbands have. What is it that they do :
When they change us for others ? Is it sport ?
I think it is. And doth affection breed it ?
I think it doth. Is't frailty that thus errs ?
It is so too. And have not we affections,
Desires for sport, and frailty, as men have ?
Then, let them use us well ; else let them know ;
The ills we do, their ills instruct us so,

PERICLES

Act. II Sc. I

49 Here 's a fish hangs in the net, like a poor man's right
in the law ; 't will hardly come out.

Act iv. Sc. vi.

50 What would you have me do ? go to the wars, would
you ? where a man may serve seven years for the
loss of a leg, and have not enough money in the end
to buy him a wooden one ?

.దరుమనకిచ్చెడు.ధనమనహ్యముతోడ
 -బాపురే.మనమును.గోపగుణము।
 .గలవారము-దయనా.కష్టించుచెలువము
 .గాఁచియు.మనకుఁబ.గయును.గొంత।
 .కలదు-తెలియనీమ,గలువారి.యూండుగు
 .స్తమ.కరణిద్వైతనరుననుచు।
 .వారుకన్గొనెదరు..వాసఁగిందురు
 .చేదుతీపులెఱుంగు.జిహ్వలుండు।
 .వారలకుఁగూడఁ.బతులఁజెఱుంగున
 .మగవారికిన్మన.మూర్ఖుఁగోరు।
 .నూహయేమో-వేడ్క.యో-యద్దియనుచు.ద
 .లంచెద-వలపది.కాంచునొక్కొక్క।
 .యకా.నదియటునల్పుననియెంతు.జాపల్య
 .మూయు.విధానఁద.స్వాచార్యులచు।
 .వాస్తవంబది-మనకును.భ్రమలు-వేడ్క।
 .లందుగోర్కెలు-చపలత-యుండఁబోవె।
 .మనయెడన్దీక్షగాలేని.మగలు-వారి।
 .యెగ్గు-మనతప్పుసేర్పునం.చెఱుంగనిమూర్ఖ॥

49 వ॥ ♦తగవునందున్న పేదయాసి వలె నాచేపవలఁగిక్కినది-పైకివచ్చుచు
 టకప్తము.

50 వ॥ నీవునన్నేమిచేయుమనెదవు- జగడములకుఁబొమ్మందువా- మచట
 నొక్కఁడేఁజేండ్లు కాల్బొగొట్టకొనుటకుఁగొల్పవచ్చును-వఱియుం
 దుదకొక ♦మరగాలైనఁగొనఁజ్హలినంత డబ్బతనికుండదు.

ROMEO AND JULIET *Act. II. Sc. III.*

51 Women may fall when ther's, no strength in men.

THE TAMING OF THE SHREW *Act. II. Sc. I.*

52 Say, that she rail ; why, then I'll tell her plain,
She sings as sweetly as a nightingale :
Say, that she frown ; I'll say, she looks as clear
As morning roses newly washed with dew :
Say, she be mute, and will not speak a word ;
'Then I'll commend her volubility,
And say, she uttereth piercing eloquence :
If she do bid me pack, I'll give her thanks,
As though she bid me stay by her a week ;
If she deny to wed, I'll crave the day
When I shall ask the banns, and when be married ;

TEMPEST

Act. II. Sc. II.

53 Were I in England now (as once I was) and had but
this fish painted, not a holiday fool there but would
give a piece of silver : there would this monster
make a man, any strange beast there make a man.
When they, do not give a doit to relieve a
lame beggar, they will lay out ten to see a dead
Indian.

51 ద్వి॥ పురుషులలో బలం. బులలో గినపుడు।

.॥ రెటవనోక్కపునీ. తిప్పవచ్చు॥

52 నీ॥ ఆపెత్తి నయెడ. నందుకిప్పుడు నేను

. గోయినలెనాపె. గూయునంచు।

. నాపెతో జెప్పెద- నాపెమొగంబుచి

. ట్లుంచుకొనుననుకో- మంచువలన।

. నప్పుడే॥ క్షాళిత. మై॥ యుదయంబున

. నలరుగులానిపు. వట్టులాపె।

. స్వచ్ఛముగానున్న. దనియెద- నాపెప

. లొక్కటెనననబోక. యూరకున్న।

. చోనాపె॥ వాగ్వి. నేనుమెచ్చెద- మఱి

. యూపెచుర్కుగనుప. న్యాసమిచ్చె।

. ననెద- నన్నాపెపొన్నున. నాపెకేను।

. వాదనములిట్లన్నాపె. వారముతన।

. దండనుండుమనుచు- న. నృసింహయాడ।

. నొప్పుకున్న॥ బ్రధానమింకె. ప్పడనెద॥

53 వ॥ మునుపటివలె నేనాంశ్లేయకేశమందుండి యీచే॥ ప్రతిదీయించి

సయెడ- నుల్లాసముగలప్రణయవివేకియు నచటనొకకూక యిడక

మానడు- మఱి. యక్కడసికరాగజంతువుమానవుడుగా- ॥బ

రిగనించంబుడు- నెట్టివింతనకువైచ సచటమనుష్యుడగు- నొకకుం

టితిరిపగాని బోనుటకు వారొకకానెనబెట్టరుగాని యొకచచ్చి

న యింద్యవేదీయునిజూడబడియెన నెచ్చెట్టదురు.

TIMON OF ATHENS *Act. III. Sc. IV.*

54 Who can speak broader than he that has no house to
put his head in? such may rail against great
buildings.

TROILUS AND CRESSIDA *Act. II. Sc. II.*

55 'Tis mad idolatry
To make the service greater than the god

56 Full merrily the humble bee doth sing,
Till he hath lost his honey and his sting;

54 వ॥ తనతలదాచుకొనుట కిల్లులేనివానికన్న నెక్కువగర్వముగా నెవఁడు
మాట్లాడఁగలఁ-డట్టివాఁడు గొప్పయిండ్లన్దాపించును.

55 ద్వి॥ .♦దేవునికంటెన.ధికముతతేస్సెవ।
ఁ.గావించుటయవివే.కంటగుభక్తి॥

56 ద్వి॥ .పాడుచుండెడు♦నమ్రి.♦భ్రమరమువేడ్క।
.తోడఁదేనెయుఁ♦గొండిఁ.దొఱఁగెడువఱకు॥

హాస్య రస :

కుమారసంభవే ॥

- 1 గృహ్యోన్మేషేహారవాహసస్య । స్పృశన్నమాకేసరిణంసలీలమ్ ।
సభృంగిణస్సూక్ష్మతరంశిఖాగ్రం । కషణన్ బభూవప్రమదాయత్రోః ॥

వికామోర్వశీయే ॥

- 2 ఆంలఙ్గదధంశ్చుల్లగ్నా - ససక్కణో మిమోలివిదుం ॥
ఆందుమ్మా ఆవిలిమే పడిహాది - తథావిమో ఆవిస్సందావ ॥

శాకుంతలే ॥

- 3 కావలం పరితాదుం - దుస్సందం అక్కంద - రాలరక్తి ఆయిత
వోవణాళణామః ॥

- 4 కింపుణ వివత్తుకా మోవిలలజ్జో ॥

- 5 శహపకిశజే వినిందిప । గహుశేకమ్మ వివజ్జేలప ।
పశుమాశణకమ్మ దాళుణే । అణులంపామిదు ఎవ్వకోత్తిప ॥

న వ్యూ లా ట

- 1 గీ॥ .కొనుచుమక్కంటి ♦ యెక్కుడు .కొమ్మదోయి ।
 .జగముతల్లి సింగంబు ♦ నో.జం ♦ బుడుకుచు ।
 .♦ బంగికడుసన్న మౌజుట్టు .పిలుకలాగు ।
 .చాతఁడుస్థలిదండ్రుల హా.♦ లికయ్యె ॥
- 2 వ॥ ♦ ఆ- యోసీ గట్టిగాఁ దగులుకొన్నది గదా- విడిపింపనేరను- సరే
 వీడిపింపవీలుకాదని నాకుఁదోచుచున్నది- కాని- యందాఁక విడి
 పించెదను ॥
- 3 వ॥ మేమెవరము కాపాడుటకు- దుస్సంతునిఁగూచి మొఱు బెట్టుకొ
 నుము- తవసికానలు రాచ♦ ప్రాపుగలవికదా ॥
- 4 వ॥ అయ్యామీరు మఱేమో పల్కఁగోరినట్టున్నారు ॥
- 5 గీ॥ .♦ తెగడఁబడియును సాజమై .నెగడునెద్ది ।
 .యట్టిపనినెంతయు విడిచి .పెట్టరాదు ।
 .కడు ♦ బసరములఁజంపెడు .♦ బెడిదుఁడయ్యు ।
 .జాలిగుండియవాఁడెవో .♦ జన్నగట్టు ॥

శృంగారతిలకే ॥

6 ఏనంపయోధరయుగం పతితంనిరోక్ష్య ।
 ఖేదంవృధావహసికింహరిణాయతాక్షి ।
 స్థోవివేకరహితో జనతాపకారీ ।
 యోఽత్యున్నతః ప్రపతితీతికిమత్రచిత్రమ్ ॥

7 అజ్ఞాత్వా వనితోపమంత్రణ మవిజ్ఞా యాంధ కాగేగతిం ।
 భీమంయూమికమప్ర తార్యమహతీం భి త్తీమనుల్లంఘ్యచ ।
 అప్రాప్యాపిశిఖానికృంతనమనా రుహ్యసికం సాహశం ।
 కఃప్రాప్నోతిపరస్త్రియోనిధువనం మాగోఽవిటానామయమ్ ॥
 ప్రహసనే ॥

6 గీ॥ .పడినగుబ్బనోయి .బరికించియిద్దాని
 .వాలుగంటియూర .కేలపొగల
 .తెలివిలేనిమొద్దు .బలుదుండగీడయి
 .యెదుగువాడుకూలు .టేమివంత॥

7 గీ॥ .♦చెలియ ♦మంతనమొలుగక - ♦చీకటినడ
 .గొనక - బెడిదుడగుతలారి.గనుమొలుగక
 .గొప్పగోడదాటక - జట్టు.కోతవడక
 .♦పెరచెలింగూడు నెవడు - ♦పో.కిరి♦తెరువిని॥

MARVEL.

ALL 'S WELL THAT ENDS WELL *Act. I. Sc. I.*

- 1 Our remedies oft in ourselves do lie,
Which we ascribe to heaven: the fated sky
Gives us free scope ; only doth backward pull
Our slow designs when we ourselves are dull.

Act. ii. Sec. iii.

- 2 From lowest place when virtuous things proceed,
The place is dignified by the doer's deed :
Where great additions swell't, and virtue none.
It is a dropsied honor.

Sec. iv.

- 3 A young man married is a man that's marred

Act. iv. Sec. iii.

- 4 The web of our life is of a mingled yarn, good and
ill together: our virtues would be proud if our
faults whipped them not; and our crimes would
despair if they were not cherished by our virtues.

అద్భుత రసము.

1 గీ || .మనకు పలయుతోడు .మనయగదెతలుచుగ |

.నలగు- దాని ధైవ .మందిడెదము |

.మనముబద్ధకింప- మనయత్నములవెన్క |

.కీడ్చెదన పకాశ .మిచ్చియు విని ||

2 గీ || .నుక్కనము లావవచ్చెదకు ను .వోలునుండి |

.కలకృత్యతిచేతన తాపు .ఘనతకెక్కు |

.పెద్దబిరుదులు దాని ను.బ్బింపమఱియు |

.మంచిలేకున్న నడివాపు .మించువర్ధువు |

3 ద్వి || .లేజవ్వనంబున .లేమనుగూడు |

.నాజనుడన్ని చా.యలఁజెడిపోవు ||

4 న || మంచి వాడై లినిన కలగిలు నూలెతో మనబ్రతుకు నేతయగు

చున్నది- మనదోషములు తెమ్ము చూపింపకున్నచో మనసు

గుణములు గివ్వఁచును- మరకయు- మనసుగుణములు పోషింపని

యెడ మనదోషములు నిరాశచెందును ||

ANTONY-AND CLEOPATRA Act. I Sec. III.

- 5 Our separation so abides and flies,
That thou, residing here, go'st yet with me,
And I hence fleeting, here remain with thee.

Act..ii Sec. i.

- 6 (1) We, ignorant of ourselves,
Beg often our own harms, which the wise powers
Deny us for our good ; so find we profit
By losing of our prayers.

- (2) The barge she sat in, like a burnished throne,
Burned on the water : the poop was beaten gold ;
Purple the sails, and so perfumed that [silver,
The winds were love-sick with them ; the oars were
Which to the tune of flutes kept stroke, and made
The water which they beat to follow faster,
As amorous of their strokes.

5 గీ || -మనవిరహమట్లునిలువఁ గ.మ్మటఁబరువిడు |
 .నిచటనుండియునాతోడ .నేగెదీవు |
 మఱియునిచ్చోటనుండినే .బరుగుఁగొనుచు |
 .నింనునీతోడు తన్నిల్చి .యుందుఁగాన |

6 (1) గీ || .మనలనెఱుగలేక .మనకీడులస్థల |
 .చడుగుచుందుము మన .మద్దియడరు |
 బుద్దిగలుగువేల్పులు మనమంచికై |
 .కనుక - (ఁగోరికల చెడిన నయంబు |

(2) నీ || .ఆపెకూచున్ శ్న .విహారనాకప్పులఁ
 .ఁగ్రాలెనుమెఱుగిడ్డగద్దియవలె |
 .తల్కుబంగిరురేకు .తాపినతండెలు
 .గదికెంపుచాపలు .గాడ్వతమ్ము |
 .వలచునంతటికమ్మ .వలపులజిమ్మెడు-
 .దండుగోటలునచ్చ .వెండివయ్యె |
 .లయవేయునవిష్టంఁగోల్ల పాటసఁ
 .గాలముతూచిన .కరణి- మఱియు |

.దాముగొట్టునీరు .తమసూటిదెబ్బలు |
 .చవినిమరగివిడువఁ .జాలకకడు |
 .ముందుకంఠెవేగ .మునమాటిమాటికి |

.మఱిలివేచ్చునట్లు .నరుచుచుండె ||

- 7 Age cannot wither her, nor custom stale
Her infinite variety. Other women cloy
The appetites they feed; but she makes hungry
Where most she satisfies; for vilest things
Become themselves in her: that the holy priests
Bless her when she is riggish.

Act. iii. Sec. vii.

- 8 Celerity is never more admired
Than by the negligent.

Sec. x.

- 9 Women are not
In their best fortunes strong, but want will perjure
The ne'er-touched vestal.

Sec. xi.

- 10 I see, men's judgments are
A parcel of their fortunes, and things outward
Do draw the inward quality after them,
To suffer all alike.

- 11 Wisdom and fortune combating together,
If that the former dare but what it can,
No chance may shake it.

7 తరువోజ :— .వడలింపజాలదు .వాధాకృత్యమాపె-
 .బాతగిలదు .దాని .వైచిత్ర్య- మొందు ।
 .వెలదులుతాముమే .పెడుకోరికలను
 .విసిగింతు- కాని- యా .విడతన్ననెచట ।
 .గడుసట .నంగద .గలిగించుచుండు-
 .గతమేమనగ- నింపు .గాదోచునామె ।
 .యెడవస్తువులవెంతహే .యములయ్యు-
 .మునులు .దీవింతాపె .పోకిరితనము॥

8 ద్వి॥ .జాగరాకతలేని .జనములచేత ।
 .వేగమొత్తయును .ని .వ్వెటపొందబడును॥

9 ద్వి॥ .గరితవెల్లింబడు .గడుగల్గి గూడ ।
 .నెటపేదటికముక .న్నియనై నజెటచు॥

10 గీ॥ .జరుగుచుండువిధివ .శంబునమానవు ।
 .లాచరించునెల్ల .యత్నములును ।
 .లాగబడెవరొక్క .లాగందఱుద్దమ ।
 .సరసనున్నవస్తు .సమితిచేత॥

11 ద్వి॥ .తెలివి- దైవము- పోర- .దెగబడునపుడు ।
 .తొలిదాని- గడుపలే .దువిధిసుంతైన ।

- 12 When we in our viciousness grow hard,—
O misery on't!— the wise gods seel our eyes;
In our own filth drop our clear judgments; make us
Adore our errors; laugh at's, while we strut
To our confusion.

Act. iv. Sec. iv.

- 13 This morning, like the spirit of a youth
That means to be of note, begins betimes.

Sc. xi.

- 14 The soul and body rive not more in parting,
Than greatness going off.

Sc. xii.

- 15 Sometime, we see a cloud that's dragonsih,
A vapour, sometime like a bear, or lion,
A towered citadel, a pendant rock,
A forked mountain, or blue promontory
With trees upon 't, that nod unto the world, [signs;
And mock our eyes with air; thou hast seen these
They are black vesper's pageants.

12 గీ || .మనము ♦ పెనుపడమనపాప .మువ- నెఱిగిన ।
 .♦ సురలు- మనకన్నులనమ్మన .ముఱికియందె ।
 .మూయుదుర్ - మా పెదరు మన .నాయములను ।
 .బూజసలిపింతుమనదుత .ప్పలనుమనల ।
 .నగెదరు ♦ గొడవలోపల .నగులుమనకు ॥

13 ద్వి || .♦ ఖ్యాతిఁగొను ♦ నెలఁ బ్రా.యపువానిబుద్ధి ।
 .♦ భాతివేగమెయి ♦ ప్రి.భాతము ♦ తొడఁగు ॥

14 ద్వి || .♦ ఘనతలొలఁగిపోవు .కాలమందువలె ।
 .♦ దను ♦ వాతక్రయంతబ్ర .ద్దలుకావెడయుచు ॥

15 నీ || .మనముక ప్పడుకనుఁగొ నెదము మబ్బును
 .రెక్కలుండినపాము. ♦ రీతి-నింకొ ।
 .కప్పడెలుఁగుబంటి ♦ చొప్పన-లేక-సిం
 .గముచె ♦ ల్వునక-గోపు.రములకోట ।
 .♦ రహిని-వేలాడెడు.రాతి ♦ కొప్పెరవలె-
 .♦ బంగలుగలకొండ.పగిది-లేక ।

.నాలుకకరణి ♦ సం.ద్రంబునఁజొరఁబాటి
 .చెట్లనిండినకోస.నీమపోల్కి ।

.జగముఁగూరిచి-గుడి-తలఁ.జక్కనూఁచి ।

.వెండియున్నచూపుల.నెక్కిరించు ।

.♦ వికృతగూపులఁజూచితి.వికద-యిట్టి ।

.♦ నన్న-లవి-నల్ల ♦ సంభవే.నములసరిగ ॥

Sc .xiii

- 16 All, 's but naught ;
Patience is sottish, and impatience does
Become a dog that 's mad : then is it sin,
To rush into the secret house of death,
Ere death dare come to us ?

AS YOU LIKE IT

Act I Sc II

- 17 'T is true, for those that she makes fair she scarce
makes honest ; and those that she makes
honest she makes very ill-favouredly
- 18 Can I not say, I thank you ? My better parts
Are all thrown down, and that which here stands up
Is but a quintain, a mere lifeless block.
- 19 He calls us back. My pride fell with my fortunes ;
I 'll ask him what he would. - Did you call, sir ?—
Sir, you have wrestled well, and overthrown
More than your enemies
- 20 What passion hangs these weights upon my tongue ?
I cannot speak to her, yet she urged conference.

16 గీ॥ .అంతయున్నన్ని-మాలిన- .దరయ-నోపుణ్ ।
 .తెలివితక్కువ-♦సైరణఁగలుగమితగు ।
 .బిచ్చికుక్క-కు-మఱి-చావు.వచ్చువరకు ।
 .మఱుఁగువడియున్న ♦మిత్తియిల్ .చోరుటకీడె ॥

17 ప॥ అదినిజ-మేలన. న-దైవమెవరిసందముగఁబోయునో వారిసరుదుగ
 మంచివారిసోసచుకొను. మఱియు. నెవ్వరినోగ్యులుగా నల్పు
 నో. వారిన్దురూపులఁగావించును.

18 గీ॥ .మీకువందనమనుచునే.♦వాకొనంగ ।
 .జాలనా-నాగుణములన్ని. నేలఁగలిసె ।
 .నక్కటాజీవమెడలిన.యొక్క-మొద్దు ।
 .నిక్కముగ మఱియునిచట.నిలువఁబడియె ॥

19 గీ॥ .తిరిగిపిల్చినతఁడ.దృష్టముతోడుత ।
 .నడఁగెనాదుగర్వ-మతనితోర్కె ।
 .దెలిసికొందు-బిలిచి.తే-♦పోతిసరిగ ।
 .♦బగటకన్న నెక్కు.వఁగెలిచితివి ॥

20 గీ॥ .ఈబరుప్పురింత .యెన్ననొల్కొన్నె ।
 .మోపినదియొ-కాని-యాపెతోడ ।
 .బలుక నేరకుంటి- .బలుమఱు ♦బోత్సాహ ।
 .పచేనన్ను మాటు .వల్కనామె ॥

Act ii Sc iii

- 21 Know you not, master, to some kind of men
Their graces serve them but as enemies?
No more do yours: your virtues, gentle master,
Are sanctified and holy traitors to you.
O, what a world is this, when what is comely
Envenoms him that bears it!

Sc. vii.

- 22 All the world's a stage,
And all the men and women merely players:
They have their exits and their entrances;
And one man in his time plays many parts,
His acts being seven ages. At first, the infant,
Mewling and pucking in the nurse's arms.
And then, the whining school-boy, with his satchel,
And shining morning face, creeping like snail
Unwillingly to school. And then, the lover,
Sighing like furnace, with a woful ballad
Made to his mistress' eyebrow. Then, a soldier,
Full of strange oaths, and bearded like the pard,
Jealous in honour, sudden and quick in quarrel,
Seeking the bubble reputation
Even in the cannon's mouth. And then, the justice.
In fair round belly with good capon lined,
With eyes severe and beard of formal cut,
Full of wise saws and modern instances;
And so he plays his part. The sixth age shifts
Into the lean and slipper'd pantaloon,
With spectacles on nose and pouch on side;
His youthful hose well saved, a world too wide
For his shrunk shank; and his big manly voice,
Turning again toward childish treble, pipes
And whistles in his sound. Last scene of all,
That ends this strange eventful history,
Is second childishness and mere oblivion,
Sans teeth, sans eyes, sans taste, sans everything.

21 చ || .ఎఱుగవయయ్య- కొండలు పహించి గొప్పయెనాగతువా |
 .నరయగ-నీకుఁగూడనటు.లయ్యెను సీసుగుణంబులెగ్గునీ |
 .♦కురువడిఁజేసె- నేమిజగి.మోచుది-యెవ్వనికేదియంద-మ |
 .ద్దిర-యతివానికిన్విషము.తెన్నుననెంతయుబాధపెట్టెడున్ |

22 చంపక మాలికా మాలిక :—

.అరయగనాట్యశాల జగి.మంతయు- నందలినాటకుల్నురుల్ |
 .పొరిఁబారివారికిన్గొలుగు.బోకలురాకలు- నొక్కఁడొక్కఁడి |
 .♦తైగఁగుననేడువేషములఁ .దెట్పెడునాతనికాలమందు- గ |
 .నైఱవక ♦దాదిచోతులఁ ♦గదించిననేడ్చిడు ♦కందు ♦ముందు-ఁ ♦తై |
 ♦.మురియుచులేతయెండఁబడి.మోమునఁ ♦జన్నలరారఁజంకలు |
 .జరుపుచుఁ బుస్తకంబులిడి- .సాగనిదెందముతోడ- ♦నక్కా |
 .య ♦రహినిఁబ్రాకుచుఁ బడికి.నగ్గెడుకుట్టెడు- వెస్క-ఁ ♦గొల్మిత్తపై |
 .♦నొరసినమాడ్కి ♦వేండమగు .నూపులుపుచ్చుచు- (జొక్కిఁ
 చొక్కియె |
 .త్తటి- యనలేమక నొప్పమఁబ.నంబునఁ బాడెడువన్నెకాడు-పై |
 .♦దురమునఁ ♦గోరమీసమెగ.దువ్వుచు- ♦బల్బిగు ♦దంద ♦బాసలు |
 .♦న్నెఱుపుచు- నీటిబుగ్గవలె .♦నెగ్గెడుకీతిఁ బిరంగినోటిలో |
 .నతిముటిదేవులాడు ♦మగఁ- .చాపము- (గుండ్రనిబొజ్జయందమై |
 .నఱచుగఁ గొల్పుచూపుమాడు .నల్వడ- దిద్దినగడ్డమొప్పగా |
 .♦విటివిగఁగన్నులందున .గ ♦భీరత ♦మించగ మంచిపద్ధతి |

Song.

- 23 Blow, blow, thou winter wind
Thou art not so unkind
As man's ingratitude;
Thy tooth is not so keen,
Because thou art not seen,
Although thy breath be rude.
Heigh, ho! sing, heigh, ho! unto the green holly:
Most friendship is feigning, most loving mere folly
Then, heigh, ho! the holly!
This life is most jolly.
Freeze, freeze, thou bitter sky,
That dost not bite so nigh
As benefits forgot:
Though thou the waters warp,
Thy sting is not so sharp,
As friend remembered not.
Heigh, ho! sing, etc.

.♦గలపుచు ♦లక్ష్యములైలుపు .న్యాయవిచారణకత- యంత-
♦బెం ।

.♦పటిపదలై నవ్వ తొడు.గట్టు వేల్గ- ముక్కునందుడ ।

.♦బు.రలుసులో చసంబులిర నొందగ-బ్రక్కననంచెయుండ-♦న ।

.క్క-అమెయి జిన్న నాటొడు.కాల్తొడుగొక్కడ రొవ్వమీట-♦జె

.చ్చెరమగ గొంతునన్న గిలి.చిన్న తసంబుననుండు పోలికన్ ।

.మ-మ-చు-చనుచు.మాటగ నాటన నేప మేగు-నం ।

,త-♦రయముతోడుతన్-బసిత.సంబుపదంఁదివచ్చె♦నా-మయన్

.దొరగి కన్ను-నల్లు-చవి.తోడుద కెన్నయులే-కేకేవియున్ ।

గుఱుతులెఱుంగి నీ-కలమిగొ.♦బ్బన నేడ న పేవ.మిట్టాటం ।

.దఱుగడువింతగాడనక.థల్లు డువంగ ముగింపుబొందెడున్ ॥

దరువు- ధ న్యా సి రా గ ము- త్రి పు ట తా శ ము.

23 పల్లవి ॥ .వీచువీచుచలిగాలి- నీ- .విధమగ పడదంత దయమాలి ।

అనుపల్లవి ॥ .నీచలియూర్వకూర్మమైన- .నీవగ పడమి ♦గృతఘ్నుని
వలె- .నీదుకోట వాడికానేర ॥

మిత్రము ॥ .దోహోపచ్చిక బయల్తుప్పి - మీ - .రుస్సవంబున
బాడుడి । .మాహ- యలిన్న హమసహ్యం.బా- వలపవివేకమా ॥
నోహో ॥

1 చరణము ॥ .కూర్మమైన యాకసమా - మంచున .బేరుకొనుమ -
పేర్కొనుమా । ♦సారెకీపట్టు- కఱవబో- వ్రప .కారములు మఱ
వబడులేరున । .నొర- హితుడుపరాకుగొనబడు .నంతచుఱుకు
గాదునీదుకా ॥ టోహో ॥

Act. iii. Sec. ii.

24 Time travels in divers paces with divers persons.
I'll tell you, who Time ambles withal, who Time trots withal, who Time gallops withal, and who he stands still withal.

Orl. I pry thee, who doth he trot withal ?

Ros. Marry, he trots hard with a young maid, between the contract of her marriage and the day it is solemnised : if the interim be but a se'nnight, Time's pace is so hard that it seems the length of seven years.

Orl. Who ambles Time withal ?

Ros. With a priest that lacks Latin, and a rich man that hath not the gout ; for the one sleeps easily, because he cannot study ; and the other lives merrily because he feels no pain : the one lacking the burden of lean and wasteful learning ; the other knowing no burden of heavy tedious penury. These Time ambles withal.

Orl. Who doth he gallop withal ?

Ros. With a thief to the gallows ; for though he go as softly as foot can fall, he thinks himself too soon there.

Orl. Who stays it still withal ?

Ros. With lawyers in the vacation ; for they sleep between term and term, and then they perceive not how Time moves.

Act. iv. Sec. i

25 I have neither the scholar's melancholy, which is emulation ; nor the musician's, which is fantastical ; nor the courtier's, which is proud ; nor the soldier's, which is ambitious, nor the lawyer's, which is politic ; nor the lady's, which is nice ; nor the lover's, which is all these.

24 వ || కాలము ♦వివిధజనులతో ♦నానాగతులనడుచు- నెవరితో నడు

గును ♦కంచెలుగొనునో- యెవరితో ♦గునగుననడుచునో- యెవరి
తో నాల్గు కాళ్లు నెగుర్నవై చిపరుగిడునో- యెవరితో గదలకుండు
నో తెల్పెనను- (♦బ్ర)ధానమైనది మొదలుకొని పెండ్లి ♦లగ్న
మువలకు న్గొలము చిన్ని కన్నియతో నడుగడుగన కంచెలు

గొను- ♦నవనెయైన యేడుదినము లేజేండ్లయి తోచును- సం
స్కృత భాషాపరిచయము కొలుతవడు గురువుతోడ- మాతీయుఁ
బోలుతిమ్మిరి వారిములేని ♦శ్రీమతునితోడుత నది.గునగున
నడుచు- నేమన- యెదువలేడు కనుక మొదటివాఁడు హాయిగ

నిదురించును- బాధఁదెలియఁడుగాన రెండవవాఁడుల్లాసముగాఁ

బ్రతికెడు- (బ)చిమాళిన వ్యథకమగు చదువుబరువుతోలువాని
కి మిగులతగ్గును- మలువానికి ♦బ్ర)మాసకరమగు ♦దారిద్ర్య భా
రముతెలియ- దద్ది- యురికొయ్యకు నడువఁబడు దొంగతో నా
ల్గుకాళ్లునెగుర్నవై చి ప్పొడు- నేమన- వాఁడెంత మెల్లగనడచిన- న

తివేగముగా నచ్చోటుఁజేరితినని తలంచు- నద్ది- న్యాయవాదుల
తో- విచారణలేనిదినముల న్గదలకుండు- నేమన- వారలుగడువు
గిడుచునకు నడుమఁబడుకొందరు- కావున- గొలమెట్లు పోవునో
కనిపెట్టరు ||

25 వ || ♦విద్యాధికి ♦మాత్సర్యము- ♦గాయకునకు ♦విపరీతకల్పన- రా
జసభా సదునకు గర్వము- ♦యోధున ♦కత్యాశ- ♦న్యాయవాది
♦కెత్తుగిడు- స్త్రీకి ♦గొటగామితనము- ♦కాముకునకి వన్నియు
♦న్వికారము- లివెవ్వియు నాకు లేవు ||

26 A woman's thought runs before her actions.

27 Make the doors upon a woman's wit, and it will out
at the casement ; shut that, and 't will out at the
key-hole ; stop that, and 't will fly with the smoke
out of the chimney.

Act. v. Sec. i.

28 The fool doth think he is wise, but the wise man
knows himself to be a fool.

COMEDY OF ERRORS— *Act II Sec I*

29 Why should their liberty than ours be more ?
Because their business still lie out o'door.

30 A wretched soul, bruised with adversity,
We bid be quiet, when we hear it cry ;
But were we burdened with like weight of pain,
As much or more we should ourselves complain ;

31 the jewel best enamell'd
Will lose his beauty : and though gold bides still
That others touch, yet often touching will
Wear gold ; and so no man, that hath a name,
But falsehood and corruption doth it shame.

Act iii. Sec. i.

32 Slander lives upon succession ;
For ever housed where it gets possession.

26 వ॥ ఆడుదానితలంపాపె చేయుపనికన్న ముందెపర్చిడును.

27 వ॥ ఆడుదానిచమత్కారము స్వల్పపులమూయు- డది- కిటికిదూరిపో
వు- నాకిటికిమూసినచో- నది- తాళముకన్న మునుండి బైలువెడ
లు- నాకన్న ముక్కుప్పినయెడ- నది- పొగతోఁగలిసి- పొగవెలు
పునందునుండి పైకివచ్చును.

28 వ॥ అవివేకితాపివేకి సనితలంచుఁగాని- వివేకితానవివేకి సనితెలిసికొ
నును.

29 ద్వి॥ .మనకంటె ♦ మఱి స్వేచ్ఛ. మగిలకు నేల।
.పనివారిక్కుడు ని.ల్పైటనుగనుక ॥

30 గీ॥ .దిక్కుమాలిన నారి డడ్డ♦. కొమ్మ-డ వడి ।
.యేడ్వ-విని-♦ యూ అడిలుడని.యెదముకాని ।
.యట్టి♦ నొగులుబరువు మన.కబ్బినయెడ ।
.మనము-మఱియింత మొత్తపెట్టి.కొనవలయును ॥

31 గీ॥ .మిగుల మెఱుఁగిడ-నగ-దాని. పొగను♦దఱుఁగు ।
.♦కనకము♦ పెరరా ♦పోచెడు.గాని-♦తాపు ।
.నకదిగూడదచర్గు- గా.న-మఱిలేడు ।
.♦కల్లసిగ్గునచానిపేరు .గలమనుజుడు ॥

32 ద్వి॥ .అంచెలబ్రతికెడు .నపనింద-నెలవు ।
.గాంచునెన్నటికి-నొ .క్కటజ్జోరుచోట ॥

Act. v. Sec. i.

- 33 The venom clamours of a jealous woman
Poison more deadly than a mad dog's tooth.

CORIOLANUS—

Act I Sec I

- 34 Your affections are
A sick man's appetite, who desires most that
Which would increase his evil.

Act. ii. Sec. i.

- 35 All tongues speak of him and the bleared sights
Are spectacled to see him. Your prattling nurse
Into a rapture lets her baby cry
While she chats him: the kitchen malkin pins
Her richest lockram 'bout her reechy neck,
Clambering the walls to eye him: stalls, bulks, windows
Are smothered up, leads filled, and ridges horsed
With variable complexions, all agreeing
In earnestness to see him: seld-shown flamens
Do press among the popular throngs, and puff
To win a vulgar station; our veiled dames
Commit the war of white and damask in
Their nicely-gawded cheeks to the wanton spoil
Of Phoebus', burning kisses: such a pother
As if what what so ever god who leads him
Were slyly crept into his human powers,
And gave him graceful posture.

33 ద్వి॥ .అలి-వెట్టికుక్క ♦ప.ల్క-న్న మచ్చరము ।
 .గలచెలిచెడుమొట్ట .ల్కడువిషమించు ॥

34 గీ ॥ .అరయనీకుఁగల్గి, నట్టికోర్కెలు- రోగ ।
 .వంతునాఁకలివలె .బరఁగుచుండు ।
 .వాఁడువానివ్యాధిఁ .బ్రబలింపజేసెడు ।
 .వస్తువునకుమిగుల .వాంఛసడును ॥

35 సీసమాలిక :— .వానిఁగూరిచి ♦యెల్లభాషలుపలికెడు-
 .మఱి-వానిఁగనుటకు- ♦.మందదృష్టు ।
 .లుంబెట్టుకొనిరిను .లోచనంబుల- వానిఁ
 .గనుచునీ ♦పేరిలుడు.గాయదాది ।
 .యేడ్పించెబిడ్డని ♦.సక్రమిఁదప్పి- యవ్వనిఁ
 .బరికించుటకువంట .బానిసయును ।
 .వడితోడగోడలఁ .బ్రాకుచుఁదనదగు
 .ముతుకగుడ్డనన .ముఱికిమెడకు ।
 .బిగియించుకొనెడు- నూ.పిరివెల్పనీకయం
 .గల్గరుంగులు ♦గవా.క్షుక్తు లింటి ।
 .కొప్పులువానిఁగ .న్గనుటకు వేడ్కతోఁ
 .బలుతెఱంగులగు- ♦చూ .పలులువెంత ।

Act. iii. Sec. i.

- 36 My soul aches
To know, when two authorities are up,
Neither supreme, how soon confusion
May enter 'twixt the gap of both, and take
The one by the other.

Act. iv. Sec. i.

- 37 extremity was the trier of spirits;
That common chances common men could bear;
That, when the sea was calm, all boats alike
Showed mastership in floating.

Sec. iv.

- 38 O world, thy slippery turns! Friends now fast sworn,
Whose double bosoms seem to wear one heart,
Whose hours, whose bed, whose meal, and exercise,

.పడిక్రిక్రి-టిసి యుండి- .కడుసరుదుగఁ గనఁ
.బడుపురోహితులు ♦.ముక్తికొడిజనముల ।

.♦గుంపులఁజొచ్చిరి♦.తెంపునఁ సర్వసా
.ధారణమగుతావుఁ .జేరుకొనఁగ ।

.మొగములఁ తెరలూడ్చి- .సొగసగురంగుల
.నల నెడుతమ చెక్కి .ళులఁదగుపువు ।

.బోండ్లు- మండుపొద్దు .ముద్దులకెంతయు ।

.నప్పగించి- రట్టి .దాగలిబిలి ।

.పొడమె- నెట్టినాలి ♦ముచ్చవేలుపు- వాని ।

.యందుఁదూటివాని .కాపాలుపిడె ।

36 గీ॥ .నామదిపొగలెడు- దొరత.నములురెండు ।

.నరిగలేచినయడ్డెంత .త్వరగరెంటి ।

.మధ్యభేదముపుట్టెడు- .మరియునొక్క ।

.దానిఁబాడునలుపునొక .దానిచేత ॥

37 గీ॥ .ధైర్యమిడుమకోధించు- సా.ధారణాప ।

.దలఁదమంతసామాన్యజ .నులుభరింప ।

.గలరు-♦సంద్రము నెమ్మది .గాఁదనచుక ।

.నెడసరిగఁదేలఁజాలెడుం .బడవలెల్ల ॥

38 నీ॥ .♦చాగురేజగమనీ ♦.జ్ఞానమయము-లె

.వ్వరిజోడుగుండెలే ♦.డైవువహించు ।

Are still together, who twin, as 't were, in love
 Unseparable, shall within this hour,
 On a dessension of a doit, break out
 To bitterest enmity : so, fellest foes,
 Whose passions and whose plots have broke their sleep
 To take the one the other, by some chance,
 Some trick not worth an egg, shall grow dear friends
 And interjoin their issues.

CYMEALINE— *Act II/Sec III*

39 't is gold
 Which makes the true man killed and saves the thief ;
 Nay, sometime, hangs both thief and true man. What
 Can it not do, and undo ?

40 I do think
 I saw 't this morning : confident I am,
 Last night 't was on mine arm ; I kissed it.
 I hope, it be not gone to tell my lord.
 That I kiss aught but he.

Sec. iv.

41 Let there be no honour
 Where there's beauty ; truth, where semblance ; love,
 Where there's another man : the vows of women
 Of no more bondage be to where they are made
 Than they are to their virtues, which is nothing.

.♦ నేకమానసము- నిం. కెవ్వరిగంట-లె
 .వరిపాన్పు- లెవరి♦సా.పాటు-లెవరి ।
 .యలవాటు- ♦లింజాకఁ గలిసియున్న వొ-మఱి-
 .♦కవలినానెవరు ♦మ.క్కువ నెడపఁగ ।
 .బడఁజాలకుందురో- .వారలెగడియలోఁ
 .గలహింతురల్పసం .గతిఁగురించి ।
 .యలులఁబగతుఁడొందొరుఁగెల్వ ♦.నదునువేచి ।
 .పనికిమాలినతలఁపులఁ .బన్ని-కిన్క ।
 .గుట్రిలఁ దమనీదురఁబోఁ .గొట్టుకొనిరి ।
 .సలుపుదుచుఁట్టటికము- వా.రలెచెలులయి ॥

39 గీ ॥ .మంచివాని- బంగారుచం .పఁబడఁజేయు ।
 .గాచెడువొంగ- నింతియె.కాకొప్పు ।
 .డిద్దటన్గూడ నురిఁదీయు- .నెద్దిబాగు ।
 .నేయఁజాలదదిమఱియుఁ .జెఱుపలేదు ॥

40 గీ ॥ .తలఁతునదిగంటినేనీ ♦యు.దయమునందు ।
 .నిన్నరాతిరినాచేత .నున్నదద్ది ।
 .నమ్మెద-నదిముద్దిడి.నాను- నామగనికి ।
 .♦నుడువనేగెనొ ♦లాఁతిము .ద్దిడితినంచు ॥

41 గీ ॥ .పరువు లేకుండెడు .స్వస్మె పరఁగుఁట ।
 .సత్యవేషముకలచో ని.జంబులేదు ।
 .వలపుబోనిమ్ము పెరమగఁ .డలరుపట్ట ।
 .స్త్రీలయొట్లు విభులయెడ .♦రిత్తవోవు ।
 .దమకడ్డమ ♦పతివ్రతా.త్వంబుకంటె ॥

Act. iii. Sec. iv.

- 42 't is slander,
 Whose edge is sharper than the sword; whose tongue
 Outvenours all the worms of Nile; whose breath
 Rides on the posting winds, and doth belie
 All corners of the world: kings, queens, and states,
 Maids, matrons, nay, the secrets of the grave
 This viperous slander enters.

Sec. vi.

- 43 I see, a man's life is a tedious one:

- 44 To lapse in fulness
 Is sorer than to lie for need; and falsehood
 Is worse in kings than beggars.

- 45 weariness
 Can snore upon the flint, when rest, sloth
 Finds the down pillow hard.

Act. iv. Sec. ii.

- 46 I have heard you say
 Love's reason's without reason:

42 ప || ♦. కీరుమఁజెప్ప ♦. పీరణఁసుఁయ. కంఠెను
 .వాఁడియా- .నద్దానినాల్క- ।
 .మీఱువిపంబుల .మేటిసవఁముల-
 .వడిజొరఁబడుగాలి. పైదానియూర్ప ।
 ♦. స్వారినలుపు- నెల్ల .జగముమూలలను
 .దువుఁగల్గ- బుడమిఁజేఁడుల- రాఁబుల-జొఱ ।
 .బాఱు- సభలనది- .పడుచులఁ బెద్ద
 ♦. మగువల- ♦. గుప్త ♦. స. మాధులన్మఱియు ॥

43 ద్వి || ♦. తగఁగనిపెట్టిన .దాననునేను ।
 .నుగి వానిబ్రహ్మశ్రీ .నుపఁనాటఁట్ట ॥

44 గీ || .జరుగుఁబడినినీతిఁ .దొఱగుటఁకడఁజెట్ట ।
 .యానులేమిఁగల్గ .ననుటకన్న ।
 .బుడమిఁజేఁడులయెడ .బొంకుటెంతయుఁజెడ్డ ।
 .యానులిచ్చగాఁడ్ర. యందుఁగన్న ॥

45 ద్వి || ♦. అలసటరాత్రిపై. నై నఁగుత్వై ।
 .బలుసోమరికిమాది. పరుషగుగట్ట ।

46 ద్వి || .నేమఱివిన్నాఁడ .నీవువాఁడఁగ ।
 .గామమూలమునకుఁ .గతములేదనుచు ॥

47 Our courtiers say all 's savage but at court :
Experience, O, thou disprov'st report.
The imperious seas breed monsters ; for the dish,
Poor tributary rivers as sweet fish.

48 Being scarce inade-up,
I mean, to man, he had not apprehension
Of roaring terrors ; for the effect of judgment
Is oft the cause of fear.

49 O thou goddess,
Then divine nature, how thyself thou blazon'st
In these two princely boys ! They are as gentle
As zephyrs blowing below the violet,
Not wagging his sweet head ; and yet as rough,
Their royal blood enchaſed, as the rud'st wind,
That by the top doth take the mountain pine
And make him stoop to the vale. 'T is wonder,
That an invisible instinct should frame them
To royalty unlearned, honour untaught,
Civility not seen from other, valour
That wildly grows in them, but yeilds a crop
As if it had been sowed !.

50 Notes of sorrow, out of tune, are worse
Than priests and fanes that lie.

51 Our very eyes
Are sometimes like our judgments, blind.

47 చ || ♦.నగరునఁదప్పఁజైగలజ.సంబులు♦ముక్కడులంఁమకోటలో|
♦.నిగిడెడివార-లానుడువు.నిక్కముకావను ♦స్వానుభూతి-గొ|
♦.ప్పగు ♦కడ ♦లీను♦రక్కెసల ♦నర్దిరతిండికిదీయనై న ♦మీ|
♦.లగనుచునుండు సెంకయుఁజె.లగి♦పొరింబొరిఁగొండకాలువల్ ||

48 ద్వి || .అవివేకమున వెలు .పందఁడుమనుజుఁ |
♦.డవుఁదచుఁబుద్ధిభ .యమునకుఁ ♦గతము ||

49 నీ || .భళిభళిదేవి ♦.వివ్యవ్రక్తతీయెట్టు .తీరాచవిడ్డల.నీవలరెడు|
♦.తమ్మి క్రిందనైని .చలనూఁపబోని ♦తె .మొరవలె వారలు
♦.మొత్తనయ్యు|
♦.వారి రాజన్వభా .నము కొండతుదినున్న .వృక్షమున్గొనఁబట్టి
♦.క్రిందవినరు|
♦.సుడిగాలిఁబూడ్కిలేఁగెడు- నద్దిగాశ్చర్య- .మొకయగపడ
కుండుప్రకృతి-మప్ప|

♦.బడని ♦ప్రభుతయ- నేరుపఁ .బడనిపరు- వొ|

♦.యకడఁజూడఁబోవని♦నాగ.రకత- ♦విత్త|

♦.బడినతీరునఫలమిచ్చి .వారియందు|

♦.నై జముగ బెర్గు ♦శౌర్యము ♦నృన్న చుంట|

50 ద్వి || .ఎల్లెడన్ ♦శ్రుతిఁదప్పనే.ద్దు♦రాగములు|
♦.కల్లాడుగురువులకన్న ♦హేయములు ||

51 ద్వి || ♦.లలి-మనకనుగవ- .లక్ష్మన♦యభిశ్రీయ|
♦.ముల తెటంగుననొక.ప్పడుగుడ్డివోను ||

52 Some falls are means the happier to arise.

53 Where in I am false, I am honest; not true, to be true.

Act. v. Sce. iv.

54 Poor wretches that depend
On greatness' favour dream as I have done, —
Wake, and find nothing.

55 What an infinite mock is this, that a man should have
the best use of eyes to see the way of blindness!

Sce. v.

56 O most delicate fiend !
Who is 't can read a woman ?

HAMLET

Act. I. Sce. I.

57 I have heard,
The cock, that is the trumpet to the morn,
Doth with his lofty and shrill sounding throat
Awake the god of day ;

52 ద్వి || . కొన్ని పాటరయన. గున్నాధనముక్తి !
 .♦ తెన్ని క నెత్త న. దృష్టవంతులను ||

53 ద్వి || .♦ దబ్బట్టెనో చోట. దగుమనఃస్థానము |
 .♦ నిబ్బద్దీనుంటకై ♦. నిజమతిన్గాను ||

54 గీ || .♦ తవిలిగొప్పతనము. దముకులోబడియున్న |
 .కనికరించదగిన.♦యనదల్లె |
 .కలనునన్ను బోలి. క నెవరు-మేల్కొందు |
 .మతియు నెద్దియెన.♦ బొటయకుందు ||

55 వ || గుక్తితనము- తెనువుజూచుటకత్తెంతో పయోగములగు |
 చూపులనన్మనుష్యాడు కలిగియుండుట దెంతమితిమీరిననగుబాటు

56 ద్వి || . బౌరచమత్కార. మైన♦దయ్యంబ |
 .♦ యేరు తెలియగలరె♦లనాగమనసు ||

57 ద్వి || . నేడునిక్కంబుగ. నేవినినాడ |
 .♦ గోడి-నయ్యదియేవే. కుడజాటుపాడు |
 .♦ ఖంగనితనగొప్ప, కంఠంబుతోడ |
 .♦ బొంగుచులేపెడు-నొప్పి♦ద్దవేలుపును ||

- 58 But, look, the morn, in russet mantle clad,
Walks o'er the dew of yon high eastern hill,

See. ii.

- 59 Foul deeds will rise,
Though all the earth o'erwhelm them, to men's eyes.

See. iv.

- 60 The drain of eale
Doth all the noble substance often dōut
To his own scandal.

See. v.

- 61 There are more things in heaven and earth,—
Than are dreamt of in your philosophy.

Act. ii. See. i.

- 62 By heaven, it is as proper to our age
To cast beyond ourselves in our opinions
As it is common for the younger sort
To lack discretion.

Act. iii. See. i.

- 63 To the noble mind,
Rich gifts wax poor when givers prove unkind.

58 గీ॥ కాని-కనుమనీవు--♦కావిపచ్చడచును
 .గప్పకొని♦ప్రభాత.మొప్పుమీఱు ।
 .నదిగొతూర్పుదిక్కు.నందలిపొడవగు
 .పర్వతంబు.మంచుపైఁదిరిగెడు॥

59 ద్వి॥ .మనుజులకనుగుం.బాపపువనులు।
 .కనుపడు♦మన్నె.గప్పిననాన్వని॥

60 ద్వి॥ సుంతయయ్యు.బాపపువనులు
 .నంతయునిందె♦మైన.వగునామెపుడు।

61 ద్వి॥ .కలవు-శాస్త్రములసే.కలగన్నవస్తు
 .పులకన్న♦సధికము♦పుడమిని♦మింట॥

62 గీ॥ .దేవమానమాముదురలి.తనము♦నె జ
 .ము-తలపులయెడసంశయ.ముగొనునట్టు ।
 .తెల్లసాధారణంబుగా.నెల్ల♦పిన్న
 .వయసు♦రకము♦వివేకంబు.వడయకుండు॥

63 ద్వి॥ .ఇదువారుకూర్చుకా.నెడగొప్పమదికి
 .గడు♦మేటియీవులుం.గరముఁబేదలగు॥

Sce. i.

64 (1) Madness in great ones must not unwatched go.

Sce. ii.

(2) Where love is great, the little doubts are fear :
Where little fears grow great, great love grows there.

Sce. iii.

65 Words without thoughts never to heaven go.

Act. iv. Sce. v.

66 When sorrows come, they come not single spies,
But in battalions.

Act. v. Sce. ii.

67 Our indiscretion sometimes serves us well,
When our dear plots do pall ; and that should teach us,
'There 's a divinity that shapes our ends,
Rough-hew them how we will.

64 (1) ద్వి॥ .♦సును లైన సారలన్ .గలిగిన వెట్టి
..♦జెను ♦తో థఁ జేయ ♦కు .పే యొ ప రాదు॥

(2) గీ॥ .♦అక్క-జగపు చే ను .యెక్క-డనుండునో ।
..యచటఁగొద్ది ♦శంక .లగుభయంబు ।
..ఎచటఁజిన్న ♦వెటపు .లెదుగుచునుండునో ।
..పెరుగుచుండుగొప్ప .ప్రేమయచట॥

65 ద్వి॥ .♦వంశిలఁ ♦దొలఁగిన .♦పల్కు-లు నేల్పు ।
..చెంతకుఁబో లేవు .♦చెలఁగియెన్నఁటికి॥

66 ద్వి॥ .ఇడుమలువే ♦గులట్లే ♦తేరవొంటి ।
..నడ తెంచుఁగాని ♦కృష్ణ .న .♦జట్టుగట్టి॥

67 చ॥ .మనయుపవేక మొక్కపుడు .మంచియగునక్రవాఁడికుట్రలు- ।
..♦బనుపడఁజ్జు-వెండియును- .బాగుగ నేవు-చునుండునద్దియు- ।
..మఁ కొక ప మేయెదియు .♦మానుగదిగ్దు పునుగడుమాటికిన్ ।
..మానపనులెంత ♦మొక్కగనొ .నచకఁగ నీచుగ-మంచు నెంతయున్ ॥

68 'T is dangerous, when the baser nature comes
Between the pass, and fell-incensed points,
Of mighty opposites.

69 to know a man well, were to know himself.

JULIUS CÆSAR—

Act I. Scē. II.

70 He reads much ;
He is a great observer, and he looks
Quite through the deeds of men ; he loves no plays,
As thou dost, Antony ; he hears no music ;
Seldom he smiles, and smiles in such a sort,
As if he mocked himself, and scorned his spirit
That could be moved to smile at anything—
Such men as he be never at heart's ease
Whiles they behold a greater than themselves ;
And therefore are they very dangerous.

Act. ii. Scē. i.

71 But 't is a common proof,
That lowliness is young ambition's ladder,
Whereto the climber-upward turns his face ;
But when he once attains the upmost round,
He then unto the ladder turns his back,
Looks in the clouds, scorning the base degrees
By which he did ascend.

63 ద్వి॥ .కడుబలపంతులు. కలహింపనడుమ!

.బడిననీరసులకు. బాధలువచ్చు॥

69 వ॥ తనుదానెనుగుటనోదెరుగుటదెలియుట - వానినేతేసికొన్నచో
నొకమగవానింబాగుగదెలిసికొనుటయగు.

70 నీ॥ .చదువునాతడు విశేషముగ-గొప్ప

.ప.శీక్షకుఁ-డరయు. నెందేనిజనుల!

.కార్యములంబట్టి. కాంక్షింపఁజాటలు

.నీపోల్కిగానము. నివ్వనడతండు!

.నరుదుగనవ్వెడు. మఱి-తన్నుదావెక్కి-

.డించుకొనునటు-మ. తీయును-వాడు!

.దేనివైపెననెం. తేనినన్వగఁబురి

.కొలుపఁబడినతన. యెడఁదనీన!

.డించునటులనవ్వ. నెంచగ-నటువంటి!

.వాచితముమీఱు. వారిఁగాంచి!

.మనసునందుసుఖము. నెనయరుకావున!

.వాస్తవముగఁగడు. స.పాయకరులు॥

71 త॥ .అదినర్వసాధార. గానుభవంబె!

.యడఁకువలేతాస. కగునిచ్చెన-యట!

.నెమరెక్కువాడుపె. కెత్తుమొగంబు!

.కానిచివరమెట్టి. కడముట్టనతఁడు॥

- 72 Between the acting of a dreadful thing
And the first motion, all the interim is
Like a phantasma or a hideous dream :
The genius and the mortal instruments
Are then in council ; and the state of a man,
Like to a little kingdom, suffers then
The nature of an insurrection.

See. ii.

- 73 When beggars die there are no comets seen ;
The heavens themselves blaze forth the death of
princes.

.పిదపఁ నిశ్చేదికిఁ బృష్ఠముద్రిప్పఁ
 .బొడఁగాంచుచుండు .నంబుదముల
 ఁదుట్టతుదకు .నారోహించి. తొఱఁగినయట్టి
 .నీచసోపానముల్ .నిరసించుచుండు॥

72 నీ॥ .కడుభీకరంబగు. కార్యము సేయుట
 .శంతకుఁడున్న. యట్టితలఁపు।
 .నకు .నడిఁగల్గు .నం. తరమంతయున్ మాయ
 .పోల్కి .ఘోరస్వప్న. మువలెనుండు ।
 .దేహమందుండి .యెంతే. శక్తులన్నియు
 .బొలపుగ నడుపుజీవుండు-పదప ।
 .డియు .నిందియంబులా. పయిసభఁగూడి
 .కార్యా.లోచనంబున. నమరియుండు ।
 .మతియుమానవునకు. దరువాతఁగల్గిన ।
 .యట్టిస్థితియుమిగుల. ననుభవమున ।
 .దివిరితిరుగుఁబోటు. తెన్నున నేపారు ।
 .నొక్కచిన్నరాష్ట్ర. మోయనంగ ।

73 కం॥ కనుపడవుతో కంచుక్కలు ।
 .మినుచక్కిన్బిచ్చగాండు .మృతులై నయెడ ।
 .పనివడిరాజులచావున్ ।
 .జనములకుఁదనంత .బయలు. చాటుచునుండున్ ॥

- 74 Of all the wonders that I yet have heard,
It seems to me most strange that men should fear;
Seeing that death, a necessary end,
Will come when it will come.

Act. iii. Sce. i.

- 75 As fire drives out fire, so pity pity—

Act. iv. Sce. iii.

- 76 Ever note,
When love begins to sicken and decay
It useth an enforced ceremony.
There are no tricks in plain and simple faith;
But hollow men, like horses hot at hand,
Make gallant show and promise of their mettle;
But when they should endure the bloody spur,
They fall their crests, and, like deceitful jades,
Sink in the trial.

- 77 There is a tide in the affairs of men,
Which, taken at the flood, leads on to fortune;
Omitted, all the voyage of their life
Is bound in shallows and in miseries.
On such a full sea are we now afloat:
And we must take the current when it serves:
Or lose our ventures.

74 గీ॥ . ఏనువిన్న • యబ్బుగముల. నిరతవటకు।

. నాకుఁగనుపడుగొప్పవి. త-తనయిచ్చు।

. గలుగుఁదప్పని • గతిచావు. కనియదెల్ల।

. వారల్కుడు వెఱపున. డఁకుచుంట॥

75 ద్వి॥ . • మొనసివేడినివేడి. పో దోలునట్లు।

కనికరిమున్నని. కరమెడఁబాపు

76 త॥ . అరయుమునీవెన్నె. డై నను

బ్రేమ కృశించి చెడిపోవు. నెడనదివెంత।

మరియాదజూపు- జ. మత్కృతులుండఁ

. బోవచ్చనమ్మకం. బున-ఁ గాన-వెల్లి।

. నరులు-పనిపడనం. తకుఁ జాల్కుకె న

. గుఱ్ఱములటు తమ. గోటుఁగన్నతుఁ।

. • రొరగెదరు పక్ష. నోర్వకపోట్లు-

. తలలువాలించి దొంగ. తట్టువలవలె॥

77 త॥ . నరులకార్యంబుల. న్ద నరునొక్కయల-

. పోటునదానిని. బొందిననడుపు।

. నిరికి సద్దానిని. పోన రేని. యవ్వాదాజీవ. యాత్రంతలోతు।

. తటిగినయెడ నాప. దలఁగట్టబడు-

ని. పుడుతేలుచుంటి మా. పూణ్ వార్నిధిని।

. మఱియునా • వెల్లువ. న్మ న మందనలయు-ఁ

. దప్పినచోనోడె. దము. పన్నిదముల ।

Act. v. Sce. iii.

- 78 O hateful error, melancholy's child,
 Why dost thou show to the apt thoughts of men
 The things that are not? O error, soon conceived,
 Thou never com'st unto a happy birth,
 But killst the mother that engendered thee.

HENRY IV—PART I.— *Act I Sce II.*

- 79 If all the year were playing holidays,
 To sport would be as tedious as to work;
 But when they seldom come, they wished- for come
 And nothing pleaseth but rare accidents.

Act. iii. Sce. ii.

- 80 When he had occasion to be seen,
 He was but as the cuckoo is in June,
 Heard, not regarded;

PART II.— *Induction.*

- 81 Open your ears; for which of you will stop
 The vent of hearing when loud Rumour speaks?
 I, from the orient to the drooping west,
 Making the wind my post-horse, still unfold
 The acts commenced on this ball of earth;
 Upon my tongues continual slanders ride,
 The which in every language I pronounce,

78 మ|| . అకటామిక్కిలి హేయమైన పొరపాటా-

చింతదొప్పి - యెం ।

. దుకుఁగన్బచ్చెదులేని వస్తువుల

నెంతోయహాహామానపో ।

. హకు-ఁ దప్పా సులభప్రసూత-

సుఖజ.నాథఁబురాబోవు-మా ।

. సకనీవుంబరిమూచి పోయెదురినున్ . గనట్టి మాతల్లినిన్ ॥

79 సీ|| . తలపనేర్చి నుటాడు . నెలపుపోర్చు ।

. లయిన-ఁ బలి చేయునటలాడు . టయును విసుగు ।

. సలుపు-నవియరుదైన- మి.క్కిలిహితమగు ।

. ♦ సంతసముఁగొల్పు దెద్దియున్ ♦. వింతమాడ్కి ॥

80 ద్వి|| . కనబడుకనుడు ♦ అత్యున్నతయబడడు ।

వినఁబడియతఁడు ♦ కో. వెలటుజ్యేష్ఠమున ॥

81 సీ|| . ♦ ఈరువీనువిప్పు . ♦ డీ యేమన - ♦

పదంతి. ♦ బిగ్గరమాట్లాడ . ♦ విన్ని-మూఁయు ।

. నెవ్వఁడుమీలోన- . నేఁదుర్పునుండి

వేరి.లావెడు పడమర ♦. కననరకము ।

Stuffing the ears of men with false reports.
I speak of peace. while covert enmity,
Under the smile of safety, wounds the world.

Act. i. Sce. i.

- 82 contention, like a herse
Full of high feeding, madly hath broke loose,
And bears down all before him,
- 83 See, what a ready tongue suspicion hath !
He that but fears the thing he would not know
Hath, by instinct, knowledge from others' eyes
That what he feared is chanced.

Act iv Sce iv.

- 84 She either gives a stomach and no food,—
Such are the poor, in health; or else a feast,
And takes away the stomach, such are the rich
That have abundance, and enjoy it not.

- . నాటపాగుజ్జమః స్థా ♦ దుపుగాఁజేసి
- ♦ భూకందుకంబునం ♦ బుట్టుపనుల |
- . దెఱుచు ♦ చుండెద- నెడ. దెగనట్టినిందలు
- . స్వారినానాల్క- ల ♦ న్నలుపుచుండు |
- . ♦ కల్ల వాతల్లుజనముల. కణ-ములకు |
- ♦ జొనిపియెల్ల భాషల. నవి. యనుచునుందు |
- . ♦ గావలిచిఱునగవు క్రింద. గడునడంగి |
- . జగమునొప్పించెడి పగనం. నిగఁబలికెద ||

82 ద్వి || . ముంగటిదెల్ల ♦ దొ. ♦ బుచ్చునగొన్వనడిచె |

. ♦ లంగఁబన్నిడు తే. లాగుమచ్చరము ||

83 గీ || . సంశయమునకెంత . ♦ సన్నద్ధమానాల్క- |

. కలదొ ♦ చూడు తనకు. దెలియనట్టి |

. దానికడలు వాడి ♦ తరులచూపులనెర్దు |

. సదియసంభవించె ♦ నని నిజముగ ||

84 గీ || . ఆ ♦ కలెంతోగొలిపి దై వ. మన్నమిడదు |

. వెలయునారోగ్యమునఁ గడు. బేదవాడు |

. కదిసిబువ్వనొసంగి యం ♦ గదఁజెఱిచెడు |

. ♦ గుడువజాలడు భాగ్యవం. తుడు-కలిగియు ||

HENRY V.—

Act. I. Sce. II.

85 For government, though high, and low, and lower
Put into parts, doth keep in one concent,
Congreeing in a full and natural close,
Like music.

86 so work the honey- bees,
Creatures that by a rule in nature teach
The act of order to a peopled kingdom.
They have a king and officers of sorts ;
Where some, like magistrates, correct at home,
Others, like merchants, venture trade abroad,
Others, like soldiers, armed in their stings,
Make boot uppon the summer's velvet buds,
Which pillage they with merry march bring home
To the tent- royal of their emperor:
Who, busied in his majesty, surveys
The singing masons building roofs of gold,
The civil citizens kneading up the honey,
The poor mechanic porters crowding in
Their heavy burdens at his narrow gate,
The sad-eyed justice, with his surely hum,
Delivering o'er to executors pale
The lazy yawning drone.

85 గీ॥ . ♦ క్రమతః క్రమ మధ్యమా ♦ శమవిభాగః ।

. ♦ ములయెడ ర్దౌరతనము సంః పూర్ణసహజ ।

. కాలవిచారమున కను ♦ కూలముగను ।

గా ♦ సమర్థ కమూఢాన ♦ స్థదలుసుండు ॥

86 నీ॥ . ♦ పట్టున కై పాటు. పడుచున్న తేనెటీ. గలుసహజంబుగా . డెలు
పురాజ్య ।

. పాలసపద్ధతి. వానిలో రాజగు. నొకటి- తక్కినవియు. ద్వోగి
జనము ।

. లం-ను-ఁ దండనవిని. నా ♦ చరించునుగొన్ని. ♦ వాతజ్యమున గొ
న్ని. పైకిబోవు ।

. మఱి కొన్ని ♦ యోగుల. మా ♦ డ్కి ♦ సంతపు. మొగ్గఁ దొచి ♦ స
మ్మాద ♦ లీల ।

. సరిగి రాజునకు ♦ స. మహిమంచు - నాలెడు. రాజ్యవైభవమునఁ. దే ♦
జరిల్లి ।

. కనుగొను-ఁ బాటలఁ. దనరి బంగ. రుకళ్లు. లల్లు ♦ శిల్పులను-ర. వంత
యైన ।

. గుడునెబోవక తేనె. విడి చెడి ♦ పౌరుల. బరువులతోవంగి. ద్వార
మందు ।

. గుంపులఁ గూడెడు. కూలివాండ్రును-గొంచె. మైనఁ బాటొనరించ
కావులించు ।

. కొనుచు మైతెల్లఁ బడియున్న. పనికిరాని ।

. నిండు సోమరిపోతు పై. మండిపడుచు ।

. వాని నెంతయును రీతీయు. వాండోచేతి ।

. కప్పగించెడుగొప్ప ♦ న్యా. యాధిపతిని ।

- 87 't is ever common
That men are merriest when they are from home.

Act. ii. Sce. i.

- 88 O England,—model to thy inward greatness,
Like little body with a mighty heart,—

Act. iv. Sce. i.

- 89 There is some soul of goodness in things evil,
Would men observingly distil it out;
For our bad neighbour makes us early stirrers,
Which is both healthful and good husbandry:
Besides, they are our outward consciences,
And preachers to us all; admonishing
That we should dress us fairly for our end.

Act. v. Sce. ii.

- 90 Haply a woman's voice may do some good,
When articles too nicely urged be stood on.

HENRY VI.—PART I— *Act. I, Sce. II.*

- 91 Glory is like a circle in the water,
Which never ceaseth to enlarge itself
Till by broad spreading it disperse to nought.

Act. v. Sce. ii.

- 92 Of all base passions, fear is most accursed.

87 ద్వి॥ .♦తలఁగి జనంబులు.తమయుస్కి-పట్టు!

.♦మెలఁగుచునుందురు.మిగులవేడుకను॥

88 ద్వి॥ .♦మేలిఁబట్టిగలచి.శ్రేణయింగ్లాడ!

.నీలోనిగొప్పకు.నీవైతి♦వచ్చు॥

89 చ॥ .పరఁగెడుఁగొంతమంచిచెడు.వస్త్రపులందునసారమెన్నఁగా!

.బొరుగుననున్న♦ద్వై ♦కను.పునశ్రుతలగ్నడు♦ఁదలలాడ-య!

.శ్రేయఃశరీరసౌఖ్యముఁగ.దించు-♦గృహి-నశ్రుతకోర్కె-లెల్లఁజే!

.కురుఁడువాఁడుమేలిదొడ్డి.గుర్గురై కనుపచుఁ వెండియున్॥

90 ద్వి॥ .సరియానాడఁబడికల్.జతపడకున్న!

.నెరపుమేల్కొంతవ.నితపయ్యొకప్పు॥

91 ద్వి॥ .నీలో♦గిరినలె.నగఁదెడుగొక్క!

.సూటిగఁజివరకు.♦సున్నయావఱకు॥

92 ద్వి॥ .అన్నిదస్త్రగుణంబు.లందునభయము!

.కన్నఁబాఱెనది.కన్యన-లేదు॥

Scē. iii.

- 93 beauty's princely majesty is such,
Confounds the tongue and makes the senses rough.

Scē. v.

- 94 The chief perfections of that lovely dame,
Had I sufficient skill to utter them,
Would make a volume of enticing lines,
Able to ravish any dull conceit :
- 95 So worthless peasants bargain for their wives,
As market-men for oxen, sheep, or horse.
Marriage is a matter of more worth
Than to be dealt in by attorneyship.
- 96 For what is wedlock forced, but a hell,
An age of discord and continual strife ?
Whereas that the contr'ary bringeth bliss,
And is a pattern of celestial peace.

PART II—

Act. II. Scē. IV. .

- 97 Thus, sometimes hath the brightest day a cloud ;
And after summer evermore succeeds
Barren winter, with his wrathful nipping cold :
So cares and joys abound, as seasons fleet.

93 ద్వి॥ . అంపపుంకొరకన. మట్టిది-నాల్క-
 . గిరిందికిలాగునిం. ద్రియములఁగలఁచు॥

94 గీ॥ . సోయాగంబై నయామమ్మ. సుగుణములను।
 . దెలుపఁగల నేవునాకును. గలిగెనేని।
 . నెట్టెమొక్కొద్దిని న. నీవ్వెఱాలు।
 . పసహగు మమ్మ గిరింపము. లరచి యును॥

95 గీ॥ . భోగమాంబవమ్మోయి. పొద్దిమూకొ।
 . అంపపుంకొరకన. మట్టిది-నాల్క-
 . మళ్ళయెఱతగిపుం. బడుటకన్న।
 . గిరిండ్డికొమ్మనెమ్మ. విలువగలది॥

96 గీ॥ . బలియిండ్డికొమ్మనెమ్మ. విలువగలది।
 . అంపపుంకొరకన. మట్టిది-నాల్క-
 . నాలుగు మమ్మ. బరిగిన-నది।
 . మండ్లికొమ్మనెమ్మ. పండ్లికొమ్మ॥

97 గీ॥ . అంపపుంకొరకన. మట్టిది-నాల్క-
 . మండ్లికొమ్మనెమ్మ. పండ్లికొమ్మ॥
 . చంద్రుని మమ్మ. పండ్లికొమ్మ॥
 . అంపపుంకొరకన. మట్టిది-నాల్క-
 . మండ్లికొమ్మనెమ్మ. పండ్లికొమ్మ॥

Act. iii. Sce. i.

98 Smooth runs the water where the brook is deep,
And in his simple show he harbours treason.

99 what 's more miserable than discontent.

Act. iv. Sce. ii.

100 O miserable age ! Virtue is not regarded in hand-
craftsmen.

PART III—

Act. I. Sce. IV.

101 ' T is beauty that doth oft make women proud ;
' T is virtue that doth make them most admired ;
' T is government that makes them seem divine ;

Act. ii. Sce. i.

102 To weep is to make less the depth of grief :

Act. iv. Sce. viii.

103 when the lion fawns upon the lamb,
The lamb will never cease to follow him.

98 ద్వి || .నునుపుగాఁబాతెడు .న్లోతై ననీరు |
 .♦మునిరూపునకా ♦దోహ.ముద్దాఁచువాఁడు ||

99 ద్వి || .♦బందిలి- తనివిలే.కుండుటకన్న |
 .నెందై నమఱియుండు .నే- యెంచిచూడ ||

100 వ || ఆహా దుష్కా-లము- ♦శిల్పల♦యోగ్యత సరకు సేయఁబడలేదు||

101 గీ || .స్త్రీలఁదఱచుగగర్వింపఁ .జేసెడునది |
 .సాగసు-వారలమిక్కిలి .పొగడఁబడఁగ |
 .సలుపునదిసద్దణంబు- వే.ల్పులుగవారు |
 .తెలియఁబడఁజేయునది ♦జితేం♦.ద్రియతమఱియు ||

102 ద్వి || .♦వాతెఱచుచు దుఃఖ.పడుట- శోకంబు |
 .లోతుఁతగ్గించుటా .లోచించిచూడ ||

103 ద్వి || .సింగమిచ్చకముచే.సిన- గొట్టెప్పిల్ల |
 .♦పంగఱదానివె .బడఁబోకపోదు ||

Act. v. Sce. vi.

- 104 Suspicion always haunts the guilty mind :
The thief doth fear each bush an officer.

HENRY VIII.—

Act. I. Sce. I.

- 105 anger is like
A full-hot horse, who being allowed his way,
Self-mettle tires him.

Sce. iii.

- 106 New customs
Though they be never so ridiculous,
Nay, let'em be unmanly, yet are followed.

Act. iii. Sce. i.

- 107 Orphens with his lute made trees,
And the mountain-taps that freeze,
Bow themselves, when he did sing :
To his music plants, and flowers
Ever sprung ; as sun and showers
There had made a lasting spring.
Everything that heard him play,
Even the willows of the sea,
Hung their heads, and then lay by.
In sweet music is such art,
Killing care and grief of heart
Fall asleep, or, hearing, die.

104 ద్వి || .♦ద్భుతరసం గలమది .♦ద్భుతరసం ♦సందియము ।

.♦బరి-యెల్లసాద- రాజ భటుని సేవను ॥

105 ద్వి || .చెలరేగుగుజ్జము .చెలువగునల్క ।

.యలయుదనంతట .నాఁపనియెడల ॥

106 ద్వి || .♦అనుననిజబడు ♦చూ.త్నాచార ♦వశహ ।

.సకలనయ్య- ♦నీ.చెంబగునేని ॥

107 నీ || .వీణవాయించుచా .♦ద్భియసుపాటంబాడి

.వృక్షంబులనక్రంచు .వేరుకొనిన ।

.♦నగళిఖరంబుల .♦న్నమ్రములుగజేసె-

.నతనిపాటకుమొక్క.లలరులోదవె ।

.జగముకన్ను న్నాన .జల్లులుగావింటె

శాశ్వతంబైనవ.సంకలుతువు ।

.వానినాద్యమువిన్న .ప్రతిపక్ష

సమ.ప్రకారంగములు ♦ద్భు.తిమ్మవారి ।

తలలువాలెచ్చ- మఱియు.దాపునబండెడు ।

.బంగళులట్టి మహిమ.పాటయందు ।

.గెడపువంత-మఱియు. నెడదమఃఖమును ।

.గునుకు-నదియఁగాక - .వినుచునమయు ।

Sce. ii.

108 (1) The hearts of princes kiss obedience,
So much they love it ; but to stubborn spirits
They swell and grow as terrible as storms.

(2) My lord, we have
Stood here observing him. Some strange commotion
Is in his brain : he bites his lip, and starts ;
Stops on a sudden, looks upon the ground,
Then lays his finger on his temple ; straight,
Springs cut into fast gait ; then stops again,
Strikes his breast hard ; and anon, he casts
His eye against the moon ; in most strange postures
We have seen him set himself.

Act. iv. Sce. ii.

109 Men's evil manners live in brass ; their virtues
We write in water.

Act. v. Sce. iii.

110 Men that make
Envy and crooked malice nourishment
Dare bite the best.

108 (1) ద్వి || .♦అరుసులయెదలు ము .ద్దాడునడఁకువ ।
♦మొరటులయెడఁగోప.మున రేఁగునవియు ॥

(2) నీ || .♦విభుఁడ- వానింగని.పెట్టుచు మేమిట
.నున్నార-మెద్దియో .యొక్క వింత ।
♦తిరుగుఁబాటతనిబు .ద్ది♦న్నెలకొనియె-
నా.తం♦డౌడుగఱచెడు- .కెం♦డి- యులికి ।
.పడెడు- దబ్బుననాఁగు- .బికించునేలను-
.బిమ్మట- నాతని .వేల్చునతని ।
.♦కణఁతై పైఁజేచుక- ♦నొ.క్క-ట్రెద్దుల్ల పాటున
.వడిసడచున్దరు .వాతనిలుచు ।
దనదు గుండెబాఁచు .కొనెడుగట్టిగ- మఱి ।
.యునొక తఱిసిఁ జందు.రునిదెసఁదన ।
.కన్నువైచుచుండు- .గడువిచిత్రములగు ।
♦గతులనాతఁడుంటఁ .గంటిమేము ॥

109 ద్వి || .జనులచెడుగు ♦శిలా.క్షరమయు ♦మనెడు ।
.మనమునీటన్వారి .మంచివ్రాసెదము ॥

110 ద్వి || .పైఁపలేనట్టి దు.జ్జనములుమిగుల ।
గొపాడువారినే .కఱవఁదెగింతు ॥

111 't is a cruelty,
To load a falling man.

KING JOHN—

Act. I. Sc. I

112 For new-made honour doth forget men's names.

Act. iii. Sc. iv.

113 Before the curing of a strong disease,
Even in the instant of repair and health,
The fit is strongest: evils that take leave,
On their departure most of all show evil.

114 A sceptre, snatched with an unruly hand,
Must be as hoisterously maintained as gained;
And he that stands upon a slippery place
Makes nice of no vile hold to stay him up.

Act. iv. Sc. iii.

115 Trust not those cunning waters of his eyes,
For villany is not without such rheum;
And he, long-traded in it, makes it seem
Like rivers of remorse and innocency.

111 ద్వి || పడిపోవుచుండివ .వానిమఱింత ।

.యడఁగఁదొక్కుచునుంట .యది ♦కూశతనము ॥

112 ద్వి || కొంత గానబోవు .నిష్పదముమ్మ ।

.♦మత్తిలిమఱచెడు .మనుజులసేగు ॥

113 గీ || కఠినమాసంకటంబు చ.క్కఁబడకవచ్చు ।

.ముందు - నాచోగ్యమబ్బుని.మాసముకందు ।

.గూడవడియగు- నెడఁబాయు.కీడుల్లు ।

.వానిమల్లదలన్గిడె .♦కానిసిరంచు ॥

114 గీ || స్థాయముఁ దొలుగుచేయిచే .♦నపహరింప ।

.బడిన♦స్వపదండ మెటుపొందఁ.బడెనొయట్లు ।

.♦నిర్వహింపఁబడునది- వెం : పియును- జాతు ।

.నట్టిచోనున్నతఁడుదేని. నెసఁబట్టు ॥

115 గీ || .వానిమోసపుచ్చు .♦బాష్పముల్ సమృద్ధు !

.♦దుడుకునూడనట్టి .తడిఁజెలంగు ।

.మందు♦ఁగిరమలపడు .సతఁడు నేరములేమి ।

.నెరులెల్లగనది .కనుపఱచెడు ॥

KING LEAR—

Act. I Sc. I

- 116 Time shall unfold what pleated cunning hides ;
Who cover faults, at last shame them derides.

Act. ii. Sc. iv.

- 117 All 's not offence that indiscretion finds
And dotage terms so.

Sc. v.

- 118 O, sir, to wilful men,
The injuries that they themselves procure
Must be their school master.

Act. iii. Sc. iv.

- 119 Thou, 'dst shun a bear ;
But if thy flight lay toward the roaring sea,
Thou 'dst meet the bear i' the mouth.

Sc. vi.

- 120 He 's mad that trusts in the tameness of a wolf, a
horse's health, a boy's love, or a whore's oath.

116 ద్వి || .♦తఱివిష్వమోసము .దాఁచిన- దెగు |
 .♦మఱుఁగిడువారివే .మఱుసిగ్గు♦ తెగడు ||

117 ద్వి || .అవివేకమరసిన-దట్టలవృద్ధ |
 .♦తవివరించినదెల్లఁదప్పగాఁబోదు ||

118 ద్వి || .♦ములుచలకుఁదమంతఁ♦బొరయు♦సిక్కట్లు |
 .బడి♦యొజ్జలుగనుండ.వలయునోయయ్య ||

119 గీ || .♦భల్లుకమునుఁజూచి.పరుగిడుచుందువు |
 .దానిఁదప్పుకొనఁగ-ఁగాని-♦ఘోష |
 మీఱు♦కడలిసీదు.పాతిపోవుటకడ్డ |
 .పడిననెల్లునెదురఁబాతెదీవు |

120 ప || తోఁడేటిమచ్చికయు-గుట్టపుటాకోగ్యము-
 బిల్లకాయవలపును-లంజెయొట్టును
 నమ్ముకొనువాఁడువెంగలి ||

- 121 When we our betters see bearing our woes,
We scarcely think our miseries our foes.
Who alone suffers, suffers most i' the mind,
Leaving free things and happy shows behind;
But then the mind much sufferance doth o'erskip,
When grief hath mates, and bearing-fellowship.
How light and portable my pain seems now,
When that which makes me bend makes the king bow.

Act. iv. Sce. i.

- 122 Our means secure us, and our mere defects
Prove our commodities.

- 123 As flies to wanton boys, are we to the gods,—
They kill us for their sport.

Sce. iii.

- 124 The stars above us, govern our conditions;
Else oneself mate and mate could not beget
Such different issues.

121 నీ॥ . మనకన్న నెక్కుడు . మనుజులయెడ
 మన.శోకములుండుట. జూచునపుడు।
 .మనకున్న యాపద.లమ్ర . శత్రులుగ
 మన.మెంచెద మరుదుగ. నెవ్వఁడొంటి।
 . దురటిల్లునాతఁడెంతో కుందుమనమందె-
 .కాని-దఃఖముకట్టు.లోననున్న।
 .సమయమునన్. పైచు సహనాసమగ్నిన. తఱి-
 .నిడుమనమిది. దాటు-మఱియు।
 . నెంతచులకన- మఱి.యెంతయల్పముగనా।
 . భాధయిప్పుడు కన.పడుచునుండె।
 .నన్ను నెపుడు వంచు.చున్నయయ్యదిజేని॥
 . గూడనరిగఁబట్టి. కుంగఁదీయ।

122 ద్వి॥ . మనసాధనంబు లే.మఱియించుమావల।
 .మనలోల్లెమనకు మే.లమ్ర తినిచూపించు।

123 ద్వి॥ . వేలుపులుమనల. నిల్లలీగలను।
 . గూలుచునటులాట.కొఱకుఁజంపెదరు॥

124 గీ॥ . మనస్వభావమేలు . మనమొత్తయునెఱుంగ।
 .రానిదైవ-మట్లుకానియెడల।
 .మాటకుండునాలి .మగలంతభేదమున్।
 .గలుగుపిల్లలనిటు .కాంచుటెట్లు॥

See. vi.

125 Come on, sir, here 's the place: stand still.—
How fearful
And dizzy 't is, to cast one's eyes so low!
The crows, and choughs, that wing the midway air
Show scarce so gross as beetles: half way down
Hangs one that gathers samphire,—dreadful trade:
Methinks, he seems no bigger than his head.
The fishermen that walk upon the beach
Appear like mice, and yond tall anchoring bark
Diminished to her cock,—her cock, a buoy
Almost too small for sight. The murmuring surge,
That on the unnumbered idle pebbles chafes,
Cannot be heard so high.—I 'll look no more;
Lest my brain turn, and the deficient sight
Topple down headlong.

125 నీనమాలిక || .అయ్యరమిత్త ద్ది యె.యచ్చోటు- కవలక

.నిలుచుండు- మంతకిరింది .కినిజూపు|

.బట. చుటయెంత శీ.కరమెంత

తలత్రిప్ప.గానుండు- నశమనె.గయుచునున్న|

.కాకులు-మఱిసీటి.కాకులు బొడైంక.లట్టు

చిన్నవిగగ.చుట్టుచుండె|

.నూరుగాయలకటు .లుపయోగపడు

నొక.విధమగు మొక్కల.బెలుగువాడు|

.క్రింసకమ.తోవ .వేలాడెడున్.

ఘోర.చుట్ట - నేననుకొని.యెడలెందు|

.తనతలకంపె.బె .ద్దగగానిపించెడు-

.మున్నటియొక్క.బోవుచున్|

.చుంచువిధముననో.తెంచెడు-

.లంగరు.వేయుచుండిన యల్ల.పెద్దయోడ|

.దానిదోనె.వితాన.దక్కువకాబడె-

.నదియులంగరు గుఱు.తట్టుకంటి|

.కందకకడుకిన్న.దయ్యె- నట్లాడెడు

.గులక రాబునొరసి .ఘోషబెట్టు|

.కరడమంత పెద్ద .గావిరబడజాల|

.కుండె-నింకజూడ .నొల్లనేను|

.మిగులనాకుదల తి.గెడు-గొఱతవడు|

.దృష్టిదొడ్లదల్ల .క్రిందుగాన ||

126 When we are born, we cry that we are come
To this great stage of fools.

Act. v. Sec. iii.

127 The gods are just, and of our pleasant vices
Make instruments to plague us.

128 Her voice was ever soft,
Gentle, and low, — an excellent thing in woman.

129 The weight of this sad time we must obey;
Speak what we feel, not what we ought to say.
The oldest hath borne most; we, that are young
Shall never see so much, nor live so long.

RICHARD II

Act I Sc I

130 The purest treasure mortal times afford
Is spotless reputation; that away,
Men are but gilded loam or painted clay.

Sec. ii.

131 That which in mean men we entitle patience
Is pale cold cowardice in noble breasts:

126 ద్వి॥ .చనుదెంచితిమిపిచ్చి.జనులరంగమున ।
 .కనియేడ్చెదముపుట్టి.నప్పడుమనము॥

127 ద్వి॥ .మనచెడుగులనుండి.మనలన్నింను ।
 .ననువునన్నెదరునా.యమగుదేపతలు ॥

128 ద్వి॥ .మెత్తనచల్లన.మెల్లనయాపె ।
 .కుత్తుక-స్త్రీకది.గొప్పగుణంబు॥

129 గీ॥ .మనముకడనావసరభర.మనకుత్రాంగి ।
 .పల్కునదితోచినదిచెప్ప.వలయుదాని ।
 .నెడసి-పెద్దలుకడుభరి.యించినారు ।
 .మనముపిన్నలమంతగాఁగనముమనము ।

130 గీ॥ .మత్తకాకాలంబులొసఁగుని.మఱలధనంబు ।
 .తనరుచుండెడుమచ్చపొం.దనియశంబు ।
 .జనములదిబొత్తిగాఁబోవు.సమయమందు ।
 .పసిడిపూసినబంకమ.న్నుసరివారు॥

131 ద్వి॥ .అథముల్లోమన.మనుకొనునోమి ।
 .యనికులయెడభయ.మనిసిండుకొనెడు ॥

Sce. iii

132 Teach thy necessity to reason thus;
 'There is no virtue like necessity.

133 gnarling sorrow hath less power to bite
 The man that mocks at it and sets it light.

134 O, who can hold a fire in his hand
 By thinking on the frosty Caucasus?
 Or cloy the hungry edge of appetite
 By bare imagination of a feast?
 Or wallow naked in December snow
 By thinking on fantastic summer's heat?
 O, no: the apprehension of the good
 Gives but the greater feeling to the worse:
 Fell sorrow's tooth doth never rankle more
 Than when it bites but lanceth not the sore.

Act. ii. Sce. i.

135 the tongues of dying men
 Enforce attention like deep harmony:
 Where words are scarce they are seldom spent in vain,
 For the truth that breathe their words in
 He that no more must say is listend more.

132 ద్వి॥ చక్కనినీయవి సరముతలంచు ।

.♦మక్కటకం టెయో♦.గృతమఱి లేదు॥

133 ద్వి॥ .కటవఁజాలమగుఱు.గావించు♦వంత ।

.♦నరకుసలుపక హా.శృము సేయునరుని॥

134 సీ॥ .మంచుకొండ నెవండు♦.మదిగోన♦దలపోసి.

.యాశారశనచేత.నగిదాని॥

.నాకలి♦యంగద.నంటునరచునకు

♦మొ.గంబుమొత్తంచు-లే.క-బలువిందు ।

.కూరివియూహించు.కొనుమాత్రమున ।

.లేక-మండువేసవివేడి.మనసుననిడి ।

.♦మాగకీషకంబు♦హి.మంబునదిన మొలం

.బొగ్గాడు-నటుకాడు.పొమ్ముమంచి ।

.నెన్నుకొనుటచెడ్డ.నెంపించెడుమఱింత ।

.కూర్గమైనవంత.కోటబాధ ।

.గటచునప్పటివలె.గావింపనేరదు ।

.పుండుబల్లెముమొయిబొడుచునపుడు॥

135 ఉ॥ చచ్చెడువారినాటకలు♦.శ్రద్ధ♦సుగానముపోల్కిలాగు-♦వ ।

.కుచ్చుట♦శక్తిగల్గనెడ.గొంచెము♦రిశ్తగఁజెల్లు-బాధ♦ను

.ళ్లు♦చ్చరియించువారుజ.మూ♦తురు-శప్పటకెద్దిలేనివాఁ ।

.దెచ్చటై న♦చుచ్చికను.జింతవికంగదాచుండుఁగావుననె॥

136 The setting sun, and music at the close,
As the last taste of sweets, is sweetest last,
Writ in remembrance more than things long past.

137 Small showers last long, but sudden storms are short.

138 Should dying men flatter with those that live ?
No, no, men living flatter those that die.

Act. iii. Sce. ii.

139 know'st thou not
That when the searching eye of Heaven is hid
Behind the globe, and lights the lower world,
Then thieves and robbers range abroad unseen,
In murders and in outrage bloody here ;
But when from under this terrestrial ball
He fires the proud tops of the eastern pines,
And darts his light through every guilty hole,
Then murders, treasons, and detested sins,
The cloak of night being plucked from off their backs,
Stand bare and naked, trembling at themselves ?

136 గీ॥ .కుంకుచున్న పొక్కు. కొనముట్టుపాటయు ।

.వెనుకకుఁజవిఁగొనెడు.పిండివంట ।

.కరణిమిగులనింపు.గాఁమనుఁగడునెదన్ ।

.వ్రాయఁబడుఁగడిచిన.వానికన్న॥

137 ద్వి॥ .చిన్నముసురుఁమన్నుఁ.జిరము-కాని-వడి ।

.బన్నినట్టితుపాను.త్వరఁగడతేలు॥

138 ద్వి॥ .ప్రసరింపబ్రతుకువా.రలఁజచ్చువార ।

.లు-నహి-బ్రతుకువార.లునుతింతుఁమృతుల॥

139 సీ॥ .ఎఱుఁగవాడేవుఁబ్రీక్షించుచూఁదికి

.భూగోళమువెనుక.డాఁగిమఱియు ।

.గిరిందిజగమువెలిఁగించుచున్నప్పుడు

.దొంగలున్వెండియుం.దోచువాండు) ।

.కన్నడకఠికముఁ.గాఁజెరలాడెదన్

.హత్యలన్గూర్తులై .హఠములనిట ।

.గాని-యూత్కృతండు.కముకిందూ

నుండివాఁడెప్పుడు పొచ్చిన.వృక్షదృష్ట ।

.శిఖరములక బ్రకా.శింపించి ప్రతిదుష్ట

.వివరమునన్తన .వెల్లుఁబొడుచు ।

.జంపుటల్ దోహము లపుడ.సహృదయ ।

.కంబులుదమఁస్మృత భా.గములనుండి ।

.మాపునచ్చడము తొలఁగిం.పఁబడనిలుచు ।

.వడఁకుచుఁదమంత బోడిగ.బట్టలేక ।

Act. v. Sce. i

- 140 The love of wicked friends converts to fear ;
 That fear to hate ; and hate turns one or both
 To worthy danger and deserved death.

RICHARD III.—

Act. I. Sce. III.

- 141 the world is grown so bad,
 That wrens make prey where eagles dare not perch :
 Since every Jack became a gentleman,
 There's many a gentle person made a Jack.

Sce. iv.

- 142 Sorrow breaks seasons and reposing hours,
 Makes the night morning, and the moon-tide night.

Act. ii. Sce. ii.

- 143 that deceit should steal such gentle shapes.
 And with a virtuous vizor hide foul guile !

Act v. Sce. ii.

- 144 True hope is swift, and flies with swallow's wings,
 Kings it makes gods, and meaner creatures kings.

140 గీ॥ .♦ చెనఁజెలికాంఁకి ♦ నెమ్మిమా.ఱును నెఱపున ।
 .కాభయమనహృమున కనఁహ్లాం కనికి ।
 .గానిలేకి♦ద్వరకుఁగాని .కట్టకనికి ।
 .మఱియు♦హనికిఁగనుచట్లు .♦వాని ముఱకు ॥

141 గీ॥ .జగముచెచె-దెగవాలగి .న హనిగి ।
 .కున్న వో♦చునయితి.నన్నుచె-నెల్లు ।
 .నీచుఁడొన్ ఘనుఁడౌటచే.♦చెరువఁబడిరి ।
 .♦తెక్కువారుగఁబల్వురు.తగుమనుసులు ॥

142 ద్వి॥ .♦ఋతువులమాచుకాని .ద్రించుగంటలను ।
 .♦వెత రేబవల్లఁగా .వించు♦నట్టిట్లు ॥

143 ద్వి॥ .♦వంచనసాధునూ .పంబులనుండు ।
 .మంచివేషమున దు .మాకగఁముందాచు ॥

144 ద్వి॥ .♦ఋతువేంకటేశ .♦జ.విముతాహనాన ।
 .దొరలవేల్పుల ♦నలం.తులజేంద్రజేయు ॥

See. iii.

- 145 Conscience is but a word that cowards use,
Devised at first to keep the strong in awe :

LOVES LABOUR'S LOST.— *Act. I. Sec. I.*

- 146 Why, all delights are vain ; but that most vain,
Which, with pain purchased, doth inherit pain.

- 147 Study is like the heaven's glorious sun,
That will not be deep-searched with saucy looks :
Small have continual plodders ever won,
Save base authority from others' books.
These earthly godfathers of heaven's lights
That give a name to every fixed star,
Have no more profit of their shining nights
Than those that walk and wot not what they are.
Too much to know is to know nought but fame ;
And every godfather can give a name.

145 ద్వి || .♦భీరులువాడుల ♦.పితమెథమ౯ంబు |
 .♦భీరులనాఁప ♦వి.నింపఁబడెదొలి ||

146 గీ || .శౌర♦వితలువేడ్క♦.లన్నియు-నాఁగాని |
 .యెద్దియిడుమతోఁగ్ర.యింపఁబడుచు |
 .♦నెగులుకలుగఁజేయు .♦నిశ్చలునద్దియె |
 .మిగులవ్యథ౯ముగఁబ.ఱఁగుచునుండు ||

147 సీ || .మిగులవెల్లుచునుండు.♦జగముకన్నుంబోలుఁ
 .జదువదిలోతుగ.వెదుకఁబడదు |
 .♦దుడుకైనచూపుల.తోడ- నొరులపుస్త.కముల
 ఁదప్పనిదశ౯న.ములఁదప్ప |
 .♦పడసిరియెంతయుం .బాటుబడిన
 యట్టి.వారలున్వల్పు లా.భంబుతాము |
 .కదలనియెల్లుచు.క్కకుఁ బేరొసంగు
 జ్యో.తిషికులుమెఱయు .రాతిరులనుండి |

.♦కాంచరెక్కుడు మేలున.క్షత్రములను |
 .జూచుచవ్వి తెలియని య.జ్ఞలకుమించి |
 .♦పెచ్చెఱుంగుట తెలియమి.పేరుతప్ప |
 .మఱియునున్నా ♦మ౯కరణమొ.నరుచునెల్ల |
 .గురువునేదె సఁ జేరి జత.పకచఁగలఁడు |

- 148 (1) Fat paunches have lean pates ; and dainty bits
make rich the ribs, but bank'rount quite the wits.

Act. ii. Sec. i.

- (2) Beauty is bought by judgment of the eye,
Not uttered by base sale of chapmen's tongues.

Act. iv. Sec. iii.

- 149 Never durst poet touch a pen to write,
Until his ink were tempered with Love's sighs ;
O, then his lines would ravish savage ears,
And plant in tyrants mild humility.

Act. v. Sec. ii.

- 150 (1) The blood of youth burns not with such excess.
As gravity's revolt to wantonness,

- (2) Folly in fools bears not so strong a note
As foolery in the wise, when wit doth dote ;
Since all the power thereof it doth apply,
To prove by wit, worth in simplicity.

148 (1) కం || .కడుపులు బలిసిరవారికి |

.గడుగొంచెపు మెదడులుండు - ఘనరుచ్యములా |

కడులుబలిపించు బ్రక్కల |

.ఎడి - నె సన్ - బుద్ధిపాట. నముఁ జెప్పగొట్టన్ ||

(2) ద్వి || .♦కనువి♦మహా♦ ♦సోధు.గమకొనబడెడు |

.♦ననదపతకకునాల్క .ననబడబోదు ||

149 గీ || .కలముముట్టడెగించెడు .♦కంబయెప్పుడును |

.వ్రాయుటకు - వల్పునిట్టూపు.లాయనతన |

.మసిగలుప-కొర - పిదపర.క్కెనచెవులను |

.లాగువానిపద్యములు - కూ.శరగరించు ||

150 (1) ద్వి || .చిలుతపాయముకన్న .సింగారమునకు |

.మరగుగభీరత .స్మరించువలపు ||

(2) గీ || .తెల్విమితిమీటి పిచ్చియెత్తి నటువంటి |

.స్నేహింపదలి యపివేక.మృత్యువగు |

.చెట్టకంటెను మతియొక.మెట్టమీటు |

.పెంగలితనంబు నంగూడ.వెలకలవని |

.జ్ఞానశక్తి నిరూపించు .గలదుకనుక ||

(3) The tongues of mocking wenches are as keen
 As is the razor's edge invisible,
 Cutting a smaller hair than may be seen;
 Above the sense of sense; so sensible
 Seemeth their conference; their conceits have wings
 Fleeter than arrows, bullets, wind, thought, swifter
 [things.

(4) Your wit makes wise things foolish:
 With eyes best seeing heaven's fiery eye,
 By light we lose light: your capacity
 Is of that nature, that to your huge store
 Wise things seem foolish, and rich things but poor.

MACBETH

Act II Scene II

151 (1) the innocent sleep;
 Sleep, that knits up the ravelled sleeve of care,
 The death of each day's life, sore labour's bath,
 Calm of hurt minds, great nature's second course,
 Chief nourisher in life's feast.

(3) గీ॥ .కంటిక గపడనంతనూ .శ్మంబువెండు॥
 .కయునుదెగవేయమంగలి .కత్తిమొనకు॥
 .మించివాడియగునెక్కి .ఓంచుపడుచు॥
 .చెలులనాల్కలు- వారల .పలుకులుమటి॥
 .తెలిసికొనుటకసాధ్యముల్ - .కలవువారి॥
 .తలపులకుతెక్క- లవ్విము.ల్కులదుపాకి॥
 .రవలగాలిమనసుమించు .రయముచేత॥

(4) గీ॥ .అజ్ఞలంజేయుఁబ్రాజ్ఞుల .నెననీదు
 .తెల్వి-బాగుగఁగన్నుల .దెఱచిమనము॥
 .కగముకన్నులనుంగొన్న .సమయమందు॥
 .పల్తురుంగోలుపోదుము .పెలురుమెయి॥
 .సల్పి జమసిశక్తి .కవరియుండె॥
 .పలివిమాలిన విగఁదెల్వి.గలయవిమతి॥
 .కానివించుఁబేదవిగ శ్రీ॥.గల్గునవియు
 .నెననీమహాజ్ఞానస .మృధికిట్లు॥

151 (1) గీ॥ .సేగినెఱుఁగనినిద్దర- .చిక్కువడిన॥
 .జాలివడుకనినూలిని. సరిగనల్లు॥
 .ప్రతిదివసజీవి తంపుమర.ణము-పెద్ద॥
 .బడలుపాటున్నా సమ-గంటు.వడునెదలకు॥
 .మందు.బ్రతుకువిందునపెటి. మనుష్యుఁగూడు॥
 .ప్రకృతిగుణములరెండవ .పథముమతియు॥

Act. v. Sce. vi.

(2) Life's but a walking shadow ; a poor player,
 That struts and frets his hour upon the stage,
 And then is heard no more : it is a tale
 Told by an idiot, full of sound and fury,
 Signifyng nothing.

MEASURE FOR MEASURE— *Act I Sce I*

152 Heaven doth with us, as we with torches do;
 Not light them for themselves ; for if our virtues
 Did not go forth of us, 't were all alike
 As if we had them not. Spirits are not finely touched,
 But to fine issues : nor Nature never lends
 The smallest scruple of her excellence
 But, like a thrifty goddess, she determines
 Herself the glory of a creditor,
 But thanks and use.

Sce. v.

153 Our doubts are traitors,
 And make us lose the good we oft might win,
 By fearing to attempt.

(2) గీ॥ బ్రతుకునడుచును - . . . నంగమునంగింబు ।
 .కొనితనగడువుమఱి : వినగఁబడని ।
 .పాదుపాత్రము - గడ.బడమెండుకాన్పుత ।
 .కువుగవెడగుచేను .దువఁబడుకత ॥

152 నీ॥ .బసరుచుదై నము .మనయెడఁ -
 దివిటీల.గుఱిచి మనముసేయు.కరణి-వాని ।
 .కై వానివెలిగింపఁగడగము-
 మనసన్గు.ణములు బగ్గుల్వడ.క-మనలోన ।
 .నడఁగుటయును-మన .కవియులేకుంటయు-
 .నొక్కఁజే.బ్రతుకులు .నొప్పమీట ।
 .జేయంగఁబడవుమం.చి .ప) నొడనము.కు.నక్క-
 .బ్రకృతియు న.ద్దానిమహిమ ।

.వందనంబులు మఱియులా.భంబుఁగొనుచు ।
 .బొందువుఁగలదేవత వితాన.నదియునప్పు ।
 .లిడెడు-గొప్పందుటకు నిశ్చ.యించి.యెరపు ।
 .పెట్టబోవదు తానొక్క.పీసమైన ।

153 ద్వి॥ . . . తేక్కశిర్లుమానం .దియములు మరకు ।
 .నెక్కొలుపవుమేలు .నివ్వెఱుబన్ని ॥

Act. ii. Sce. i.

- 154 Mercy is not itself, that oft looks so ;
Pardon is still the nurse of second woe.

Sce. ii.

- 155 Great men may jest with saints ; 't is wit in them,
But in the less foul profanation.
Lucio [to Isab]. Thou'rt in the right, girl ; more o' that
Isab. That in the captain's but a choleric word,
Which in the soldier is flat blasphemy.

- 156 Thieves for their robbery have authority
When judges steal themselves.

Sce. iv.

- 157 wisdom wishes to appear most bright
When it doth tax itself.

Act. iii. Sce. i.

- 158 The miserable have no other medicine
But only hope.

- 159 And the poor beetle that we tread upon,
In corporal sufferance finds a pang as great
As when a giant dies.

154 ద్వి || .కూమి=లాగున్నది .కూమి=కాబోవ |
 .దోమి=రెండవవంత .నొదవించుచుండు ||

155 మధ్యాక్క-అ :- .పరిహాసమాడవచ్చుముని- .వరులనై నఁబ్రభువు
 .♦సరసంబువారిలో- గాని- .స్వల్పలనెంతయోతప్త |
 .♦పరుసంబుమాత్రమౌనెది .♦వాహినీనాథులపట్ల |
 .బరగుపత్ర హాపవాదమయి.♦భటులగు వారియంపడినది ||

156 ద్వి || .న్యాయాధికార్లు ♦చౌ.ర్యముసల్పనపుడు |
 .నాయమౌదొంగత .సము♦తస్కరులకు ||

157 ద్వి || .ఎపుడుతెలివిగోరు .నెంతయుజెలుగ |
 .నపుడు తనుందానె .యది♦దూఱుకొనెడు ||

158 ద్వి || .♦వసటపొందినయట్టి .వారలకెందు |
 .ననులేదుసుంతయు .నన్తందానతప్ప ||

159 ద్వి || .తొక్కినఁబేడపు.రువునొప్పిఁజెందు |
 .♦నక్కజముగఁజచ్చు .నపు♦డనురవతె |

Sce. ii.

- 160 No might nor greatness in mortality
Can censure scape ; back-wounding calumny
The whitest virtue strikes. What king so strong
Can tie the gall up in the slanderous tongue ?

MERCHANT OF VENICE *Act. I. Sce. I.*

- 161 You have too much respect upon the world :
They lose it that do buy it with much care.

Sce. ii.

- 162 If to do were as easy as to know what were good to
do, chapels had been churches, and poor men's
cottages princes' palaces. It is a good divine that
follows his own instructions : I can easier teach
twenty what were good to be done, than be one of
the twenty to follow mine own teaching. The brain
may devise laws for the blood ; but a hot temper
leaps o'er a cold decree.

Sce. iii.

- 163 An evil soul, producing holy witness
Is like a villain with a smiling cheek,
A goodly apple rotten at the heart.
O, what a goodly outside falsehood hath !

160 గీ || .♦కడిమిగానిగొప్ప.గానిమానవులందు.।

.దాటలేదునిండే.జాటునుండి ।

.♦చాడికొట్టజూచు.స్వచ్ఛమానీతిని ।

.♦దూటునాల్కగట్టు.దొరకలగడె ॥

161 ద్వి || .♦రాగమునీకుగౌ.రవమున.మెందు ।

.♦జాగ్రత్తగొనునది.జారవిచ్చెదకు ॥

162 ప || చేయుటకు మంచియెద్దియో తెలిసికొనుటవలె చేయుట సులభ

మైనచో- గుళ్ళగోపురములగు- మఱి- పేరల గుడిసెలు రాజుల
మేడలగును- చెప్పునట్లుచేయువాడే మంచిగురువు- చేయబడు

టకు మంచియేదియో యరువనుగురకునే సుళువుగా బోధించ

గలనుగాని నాబోధననుసరించుపట్ల వారిలో నేనొక్కతెగానె న

నుండజాలను- మనుజునియింద్రియ ♦ప్రవృత్తి వివేకముచే నక్షణ

దుఃగాని- ♦కామము వివేకము నోచుకను ॥

163 గీ || .పరమపావనస్యాత్మ్యంబు.బల్కుదుష్టు ।

.చిటునగవుమోముగల్గు.♦ట.క్కరికిసాటి ।

.లోనగుల్లియూ.బై కంద.మైనపండు ।

.కిల్లబయటికినెంతసా.గసుగనుండు ॥

Act. ii. See. vi.

164 All things that are,
 Are with more spirit chased than enjoyed.
 How like a younker or a prodigal
 The scarfed lark part from her native bay,
 Hugged and embraced by the strumpet wind !
 How, like the prodigal doth she return,
 With over-weathered ribs and ragged sails,
 Lean, rent, and beggared by the strumpet wind !

See. ix.

165 Who shall go about
 To cozen fortune and be honourable
 Without the stamp of merit ? Let none presume
 To wear an undeserved dignity :
 O ! that estates, degrees, and offices,
 Were not derived corruptly, and that clear honour
 Were purchased by the merit of the wearer !
 How many then should cover that stand bare ;
 How many be commended that condemn ;
 How much low fawning would then be gleaned
 From the trait and honest ; and how much honour
 Picked from the chaff and rain of the times,
 To be new-varnished !

164 త || .అశుభవింశతగణపదవాన్యతాన్యే.
 వస్తువులేటాడఁబడెడునోయట్లు |
 .తనతావునుండిక.దలువన్నెమీఱు.నావ-
 .దూఁబడిఁబిండి.నాఁగోఁడెకాని |
 .యనువుననెటుబిగి.యన్ గాఁగిలింపఁ.
 బడెడునోలంజెక.రవ్విచేత-మఱు |
 .జనుదెంచునెటులెల్లచా.యలమిగుల
 .ధ్వంసంబుగావింపఁబడుచునయ్యదియు ||

165 సీసమాలిక. || .ఎనరుయత్నించుర.దృష్టమున్వించింప.
 .నహతలేకమ.ర్యావఁబొంద |
 .దగనిగౌరవమునొందఁగనెవ్వరైన
 .స్వ.తంత్రింపఁజనదు-స్వాస్థ్యములు-పర్వు |
 .లు-మఱియుద్యోగముల్-దుష్కారము
 గనందఁబడనిద్యోగ-వెండియు.నన్వచ్చుమైన |
 .వాసి-యోగ్యతఁగల.వానిచేఁగొనబడెనేని.
 .విగంబరు.లైనయెంద |
 .తాచ్చాదితులవుదు-రాజ్యకులోబడి
 యుందురెందఱొయ్యాజ్ఞ.నొసఁగువారు |
 .నత్ప్రతిష్ఠాదభవఃస్థానంబులోనుండి
 .యెందఱుధములే.కేటఁబడుచు ||
 .నుందొ-కావులు-మఱి.యునుగొప్పతనమొత్త |
 .తఱులొనచినట్టి.చెఱువుచెట్ట |
 .ప్రేవునందునుండి.కొక్తగావన్నియ |
 .నింకఁబెట్టఁబడుట.కెన్నఁబడుచో ||

166 The ancient saying is no heresy,
Hanging and wiving goes by destiny.

Act. iii. Sce. ii.

167 (1) And yet a maiden hath no tongue but thought.

Song.

(2) Tell me where is fancy bred,
Or in the heart, or in the head?
How begot, how nourished?

Reply, reply.

It is engendered in the eyes.
With gazing fed, and fancy dies
In the cradle where it lies.

Act. v. Sce. i.

168 soft stillness and the night.
Become the touches of sweet harmony.

166 ద్వి || .సౌరపాటుకాలోను .ఃపూర్వపుమాట |
 .ఃపరిణయంబురియునా .ఃభాగ్యముకతన |

167 (1) ద్వి | .ఇప్పటికిన్న్ .కెందేనిదలపు |
 .దప్పఁజూపట్ట దెంతయునైన బాస |

♦ ఖరహరప్రియా రాగము- రూపకతాళము | ♦

(2) వల్లవి | సస-గామపథని- రిసనిధాపమగరీ | సస |

.అను-రాగ మెచట. బొడము నెల్పుమానా | కను |

అనువల్లవి | సనిధసీస- గమపమగరీ || సస |

.మనమునంద- మొగమునందా || యను |

చరణము 1 పామపపప- సీసరిసనిధప- పథనిధాప మగారి మగారి |

.కాంచబడియె- నెట్లులెట్లుల- .బెంచబడియెఁజెప్పుచెప్పు |

2 గగగగామాపమా గమపదని దాపమగరీగరి |

.కనులఁబుట్టింపఁగాబడియె నదిమేపఁబడఁజూపున |

ససనీధనిసారీగమా- సానిధాపమగరిసా | సస |

.సనురాగముతానుండును .య్యాలయందుఁబాలసెడఁ | అ |

168 ద్వి | .తగుజఁజ్జులేమి- ప.దంఁడిరేయి |
 .మిగులఁదీయనిపాట .మేలందములకు |

169 do but note a wild and wanton herd,
Or race of youthful and unhandled colts,
Fetching mad bounds, bellowing and neighing loud,
Which is the hot condition of their blood ;
If they but hear perchance a trumpet sound,
Or any air of music touch their ears,
You shall perceive them make a mutual stand,
Their savage eyes turned to a modest gaze
By the sweet power of music : therefore the poet
Did feign that Orpheus drew trees, stones, and floods ;
Since nought so stockish, hard, and full of rage,
But music for the time doth change his nature.
The man that hath no music in himself ;
Nor is not moved with concord of sweet sounds,
Is fit for treasons, stratagems, and spoils :
The motions of his spirit are dull as night,
And his affections dark as Erebus ;
Let no such man be trusted.

170 How far that little candle throws his beams !
So shines a good deed in a naughty world.

169 నీసమాలిక || .అరయుముచెరలాడు .నడవిపసు లమంద.నై న-

వెట్టిగదాఁటు .చటచుచున్న ।

.పనికిమప్పనియట్టి .పడుచుగుట్టపు

పిల్ల. .కడుపునుఁగాని. .బాఁకా. .రొదనవి ।

.వినిన-లేక వ్వాని . .వీనుల కెపాట.యైన

దబ్బునఁదాఁకి.నంతనీవు ।

.పరికించెదాపాట .వలననయ్యవి

నిలు.బడుటయు- నవ్వాని.వాఁడిచూడ్కి ।

.కడుమెత్త .బడుటయు-- .గనుక నే-

కవి.వన్నె. .మోళ్లుచిగిచెడు .రాళ్లుగరఁగు ।

.సం-చెటువంటి మొద్దెస- నెంతటికూళ.యైన-

మఱియునెట్టి. .యలుకువఁగల ।

వాఁడైన-బాటయ.ప్పటికి మాచకపోదు

.వానిస్వభావంబు. .గానవిద్య ।

.నెఱుఁగకుంఁచినవాఁడు- .మఱిదానితీయని

.యందంబులఁగరంగ .నట్టివాఁడు ।

.దోఁపుదులు- .గుట్టలును- స్పృహ.వోహములును ।

.సల్పఁదగు-వాని.భావము .ల్పపుమాడ్కి ।

. .బ్రాణగొడ్డంబులు- మఱియు- .నతనిమనసు ।

.నరకమటుఁఘోర- మాతని.నమ్మరాదు ।

170 గీ|| .ఎంతదూరమాచిటత మ.యినపువర్తి ।

.పటపుచుండెడుఁదనదగు .కిరణములను ।

.మంచిపనియట్టలన్ బ్రకాశించుచుండు ।

.మిగులదుమాఁగఁ మయినట్టి.దగిమునందు ।

171 The crow doth sing as sweetly as the lark
 When neither is attended ; and, I think,
 The nightingale, if she should sing by day,
 When every goose is cackling, would be thought
 No better a musician than the wren.
 How many things by season seasoned are
 To their right praise, and true perfection !

172 This night, methinks, is but the daylight sick ;
 It looks a little paler ; 't is a day,
 Such as the day is when the sun is hid.

MERRY WIVES OF WINDSOR— *Act. II. Sce. II.*

173 (1) Love like a shadow flies when substance love
 pursues;

Act. iv. Sce. ii.

(2) Wives may be merry, and yet honest too :

Sce. v.

174 Money buys lands, and wives are sold by fate.

171 త|| .కడుదీయగాఁబాడుఁ .గాకియేటింత
 .♦వెరవున-రెండును .విసకున్నయపుడు |
 తలఁతు♦వెన్నెలపుల్లు .తాబాతులాచుక
 పగలుపాడిన- ♦జేను.వకుమించిపాడ |
 గలవానిలోపల .గణుతికెక్కదని-
 .♦తరుణంబునకుఁదాము. తగియుండెనేని |
 దిలకింపనెన్నియో ♦దినుసులు
 వాని.నిండుపొగడ్తుకు .నిజముగఁజెల్లు ||

172 గీ|| .అనుకొనియెదనీ కేయి-♦జ.బృయిరపగలు|
 .బొత్తి గానద్దియుంగొంచె.ముమఱి-పాలి|
 నట్టులగ పడుచున్నది-.యదొకప్రాద్దు|
 .తనరుదిన మటుసూర్యుండు.దాఁగునపుడు||

173 (1) ద్వి|| .వలపు ప్వాపనీడ.వలెనిక్క-మయిన|
 .వలపుతందటమివెఱి.బడినకొలంది||

(2) ద్వి|| .♦అండుప్రేమక కత్తె.లై యుండవచ్చు|
 .వెండియుమంచిగ.వెలయగవచ్చు|

174 ద్వి|| .సాముభూములఁగొనుం.జోద్యముగవఱి|
 .యమ్మబడియెదరి.ల్లాండు♦దైవమున||

MIDSUMMER-NIGHT'S DREAM— *Act. I. Sc. I.*

175 Ay me! for aught that ever I could read,
Could ever hear by tale or history,
The course of true love never did run smooth.
But, either it was different in blood,
O cross! too high to be enthrall'd to low!—
Or else misgraffed in respect of years,
O spite! too old to be engaged to young!—
Or else it stood upon the choice of friends,
O hell! to choose love by another's eyes!

176 (1) Phoebe doth behold
Her silver visage in the watery glass,
Decking with liquid pearl the bladed grass.

(2) Things base and vile, holding no quantity
Love can transpose to form and dignity:
Love looks not with the eyes, but with the mind.

175 త|| .అయ్యయ్య నేజదివి నయంతట నాని
 - నావిన్న కతలలో నంగాని-చిక్క||
 .మయినవలపుతో వయంతయునునుపు
 .గానుండఁగో-దది-కమనేలుజాతి||
 .మయినాండెబెలగెడు-మాయురెయిదుమ
 .గొప్పచిక్కొదవుట కొద్దివారల-క||
 .దియునుగాకీదుకు.దిరికలే-మకట
 .విపరీతము-ఘుసిలి. నిన్నతోఁగూచు||
 .టయు-లేక-మిత్తులో.డంబచుట
 -నానా.నరక-మొరులచూపు.నవరించుకొనుట||

176 (1) త|| .పొన్నవేల్పుతనదు.వెండిమొగంబుదా||
 .నరయుచుండెనీటియద్దమందు||
 .వెండియుంగయిసేయు.చుండెముతైపునీటి
 తోడమిగులగడ్డి.కాడలెల్ల||

(2) కం|| కొఱమానినట్టిదినుసుల||
 .గరమరుదుగవలపుమాచఁగలిగెడు-సొగసున్||
 మఱివరువుగలుగువానిగ||
 .మరులుకనులగఁగఁచుకాని.మదితోఁజూచు||

Act. iv. Sce. i.

- 177 that same dew, which sometime on the buds
Was wont to swell like round and orient pearls,
Stood now within the pretty flowerets' eyes,
Like tears that did their own disgrace bewail.

Act. v. Sce. i.

- 178 The lunatic, the lover and the poet,
Are of imagination all compact:
One sees more devils than vast hell can hold;
That is the mad man: the lover, all as frantic,
Sees Helen's beauty in a brow of Egypt:
The poet's eye, in a fine frenzy rolling
Doth glance from heaven to earth, from earth to
heaven;
And, as imagination bodies forth
The forms of things unknown, the poet's pen
Turns them to shapes, and gives to airy nothing
A local habitation and a name.

- 179 Where I have come, great clerks have purposed
To greet me with premeditated welcomes;
Where I have seen them shiver and look pale,
Make periods in the midst of sentences,
Throttle their practised accent in their fears,
And, in conclusion, dumbly have broke off,

177 గీ॥ మొగ్గలందొక్కతటి నాణి ముత్తి యముల

.తెన్ను నంబొంగ నలవడి యున్న మంచు

.నిలిచెనిప్పుడు సాగసగు నలకుకనుల

.స్వావమానంబునకు నేడ్చు సశులవలె

178 మ॥ వెడఁగు న్నాముకుఁడుంగవీంచుఁడు

.మనో విభ్రాంతి మూతుల్లదా

.వెడఁగెందుంగ న రానిదయ్యముల

గ. న్నెట్టుక - గురూపిన్దగుత్

.వడిఁ రంభన్ని రసించుఁగాముకు

.డహఁ స్వగఁంబునందుండియి

.క్కడికిందుండికవీంచునృప్తిదివికి

.న్దాంచుక - యధేచ్ఛముక్తనా

.తఁదుఁచింతించు నవీనవస్తువుల

కంత. న్వానిగంటముక్తసే

.లిడియాకారములున్కి పట్లొసగు

నెం. జేమైన లేకుండనీ

179 నీ॥ ఏనువచ్చినచోట నొకయుఁ బండితుల్

.నన్నెదుర్కొని నుతి. న్సల్పటకయి

.తలఁచియున్నాడు సి. ధపటచుకొన్న

.స. త్కృతినాక్యములఁగాని యేనువాతి

Not paying me a welcome. Trust me, sweet
Out of this silence yet I picked a welcome ;

MUCH ADO ABOUT NOTHING.— *Act. I. Sce. I.*

180 How much better is it to weep at joy than to joy at weeping !

Act. iii. Sce. i.

181 And bid her steal into the pleached bower,
Where honeysuckles, ripened by the sun,
Forbid the sun to enter ; like favourites,
Made proud by princes, that advance their pride
Against that power that bred it.—

Sce. ii.

182 Well, every one can master a grief, but he that has it.

.వణఁగుటయుఁ వెల్లఁబాటుటయుఁ

.నవ.ముఁవాఘ్యమున నాఁగి.పేపుట-తమ ।

.అరుఁబుకుననలవడు.అనఁబూరణముఁబి

.మకుటయుండు నకునా.కొకటియును ।

.బల్కఁచోదక పాఠ్యున .పల్కు-- మూఁగ ।

.బల్కులుఁకొనుటఁగింతి--కట్టియును ।

.మందుఁగూడ నేనొకమరి.యాద నేచుఁ ।

.కొంటి- ననునమృతముఁజూగువత్తనీవు !

..

180 వ । ఏడ్వననంతసింఁచుటకన్న సంతోషముననేడ్వఁటంతనయము ।

181 ద్వి ॥ .అదిదాఁగుకొనఁజేయు.మల్లిఁకీరఁగి ।

.పొదరింట-నట-నొక .పోలికపూలు ।

.దొరలచేబాగు పో.తులుచేయఁబడిన ।

.నరవరప్రియులొత్త .నాకులమీఁద ।

.దిరుగుఁబాటొనరించు .తీరున-ఁదమ్ము ।

.బెరిగించు నెండనే.వెలిపుచ్చుచుండు ।

182 వ ॥ సకల-తనకున్నది తప్పఁబ్రాసనమృదు

నొకదుఃఖముంజయింపఁగలఁడు ।

Act. iv. Sce. i.

183 That what we have we prize not to the worth
Whiles we enjoy it, but being lacked and lost,
Why, then we rack the value, then we find
The virtue, that possession would not show us
Whiles it was ours.

OTHELLO—

Act. II. Sce. III.

184 Pleasure and action make the hours seem short.

Act. iii. Sce. iii.

185 Good name in man and woman, dear my lord,
Is the immediate jewel of their souls :
Who steals my purse, steals trash ; 't is something,
nothing :
'T was mine, 't is his, and has been slave to thousands;
But he that filches from me my good name
Robs me of that which not enriches him,
And makes me poor indeed. . .

183 క | .మనకుఁగలదానివిలువను |

.మనమున్గొనియాడ- మద్ది.మన చెయిజాఱన్ |

మనకదికావలసినచో |

.ఁగనఁబడునద్దానికున్న.ఘనసుగుణంబుల్ ||

184 ద్వి | .కడువడి-వేడ్క- మి.క్కటమగుపనియు |

.గడియలఁగుఱుచఁగఁగన్నట్టఁజేయు |

185 నీ | .మగవానియందున- .మఱియునుస్త్రీమెడ-

.మంచిపేర్వారియా.తల్లకు వెలయు |

.ఘావణం-బెవఁడునా.ముల్లెను దొంగిలు-

.ఁబనికిమాలినదాని.వాఁడు.ముచ్చి |

.లిం చెడు-నదియే మొ.కొంచె-మేమియు

నుఁగా-.దదినాది-యదివాని-దంతెకాక |

.వెండియు-నదిపెక్కు.వేలజనంబుల

.బానిసగానుండు-ఁగాని-నాదు |

.మంచిపేరుదొంగ.లించినయాతఁడు |

.తానుదోచుకొన్న.దానిచేత |

.నుంతయైనభాగ్య.వంతుఁడుకాఁడు-ని |

.జముగ-నన్నుఁబేద.నల్పునింక |

186 O, what damned minutes tells he o'er
Who detes, yet doubts ; suspects, yet soundly loves !

187 trifles, light as air
Are to the jealous confirmations strong
As proofs of holy writ.

188 Dangerous conceits are in their natures poisons
Which at the first are serace found to distaste ;
But, with a little act upon the blood,
Burn like the mines of sulphur.

189 He that is robbed, not wanting what is stolen,
Let him not know it and he's not robbed at all.

190 Take note, take note, O world,
To be direct and honest is not safe.

Act. iv. Sce. i.

191 Hang her ! I do but say what she is.— So delicate
with her needle !—An admirable musician ! O, he will
sing the savageness out of a bear.— Of so high and
plenteous wit and invention !

186 నే. విజయనగరము నుండి సంగమయమువైపు.

మిగులమోహించు చనుమానముగలిగియును ।

• పేర-యెరువంటి చిత్తవ్యాఖ్య ములను ।

• (బిన్ను చుండెడు నట్టిలనున్న వాడు ।

187 ద్వీ || శుభాశ్చయము శుభాశ్చయము శుభాశ్చయము ।

•మచ్చగండ్లటి •సూ.క్షుప్త •సంగతులగు ॥

188 గీ॥ ॥ పోనిక రమగునూహలు . వానిగుణము ।

• లండువిషములవి తొలుత నరుదఁగాన ।

సహ్యములు-కాని-ప్రకృతిపై-జరపుకొద్ది ।

• పనిమొయిందకపుగన వలెనుమందు !

189 గ్రీ. దోచుబడినవాడు - దొంగిలబడినట్టి ।

• దానికొఱతఁదాను • గానకున్ ।

• మొనసియద్ది తెలియఁ .బోకుండనీ-వాఁడు ।

•కొల్లబోవలేదు •కొంచెమైన, ||

190 ద్వీ || .అశుగమనకెఱుగు .మాయాజగతి ||

•కదు♦మధాధిత నుంట.కాదుసేమంబు ।

191 ਖ = ਪ੍ਰਤਿਬੱਧ - ਆਪਣੇ ਅੰਗਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠਿਆਂ

సంకీర్తనములు. వాగ్విజయములకు శ్రీ - మహారాజు

బ.టి. చ. మ. కృ. క. ప. మ. - సం. ౧౯౧౭

అ.వి.స.

Act. v. Sce. ii.

192 But, O vain boast!
Who can control his fate?

PERICLES.— Act. I Sce. I.

193 Few love to hear the sins they love to act.

194 One sin, I know, another doth provoke;
Murder's as near to lust as flame to smoke:
Poison and treason are the hands of sin,
Ay, and the targets, to put off the shame.

Sce. ii.

195 They do abuse the king that flatter him,
For flattery is the bellows blows up sin;
The thing the which is flattered, but a spark,
To which that blast gives heat and stronger glowing;
Whereas reproof, obedient and in order,
Fits kings; as they are men, for they may err.

196 'T is time to fear when tyrants seem to kiss.

192 ద్వి । .క వ నేలనూరక .గ వా మయ్యయ్య ।
.త న విధి నవ్వఁడు .త వ్వఁగ లిగెడు ।

193 ద్వి । .త మ రా చరింవఁగ. దలఁచినఁకిల్చి ।
.వ ము నాలకింప నా.నఁగొనునర్లర్లు ।

194 గీ । .ఒక్కఁపాతకమింకొక .యోగురేచు ।
.బొగకుమంటట్లు హత్యవ.ల్పునకుఁజేపుక ।
.దోహముమఱి విషముచే.తులఘమునకు ।
.నాను- వండియుదాఱు సిగ్గ.డ్డగించ ॥

195 త । .అరుసునెదుటఁగొని.యాడెడువార.లతని
నగ్గించెద-.రదియేలవవఁగ ।
.దురితమున్గొల్పితి.తులమాడ్కినూఁడు
.బొగడిక-మినుఁగులు.పొగడఁబడినది ।
.కరువలిదానికిఁ.గాఁకనొసంగి-
.మఱి నెలిఁగించుము.మృతముగఁ-గాని ।
.మరియాద-నడఁకువ.మైమందలింపు-
.తగుదొరలకు-దారి.తప్పెదరేని ।

196 ద్వి । .ముద్దిడునటుకూర.భూపతిలోప ।
.నద్దియేభయపడ.నవనరమగును ।

Sce. iv.

197 This Tarsus, o'er which I've the government,
 A city, on whom plenty held full hand,
 For Riches strewed herself even in the street:
 Whose towers bore heads so high: they kissed the
 clouds,
 And strangers ne'er beheld, but wondered at:
 Whose men and dames so jettied and adorned,
 Like one another's glass to trim them by:
 Their tables were stored full to glad the sight,
 And not so much to feed on as delight;
 All poverty was scorned, and pride so great,
 The name of help grew odious to repeat.

198 Who makes the fairest show means most deceit.

Act. iii. Sce. ii.

199 Opinion's but a fool, that makes us scan
 The outward habit for the inward man.

200 who hat's honour hate: the gods above.

197 స్తీ॥ .♦ ఈపురివీధుల నెల్లెడల గల్గి
 .వేలుపుతనయంత విసరిలు
 .దానిగోపురముల తలలంతయెక్తయి
 .♦ మొయిళులకుందాము ముద్దువెట్టు
 .గావునఁ జూపఱు గనుఁగొనలేదెనఁ
 .బల్మఱునబ్బర పడుచునుందు
 .మగవారలచ్చట .♦ న్మగువఱాండొరులన్ద
 .మెసరిగాఁ గయి జేసికొందు

.వారిభోజనశాలక న్నందువగుచు
 .గాంచినంత నెమెంతయు న్నదుపునిండు
 .♦ లేమిఁజీరికిఁగొనఁబడలేదు పొగరు
 .సాయమనుమాట రెట్టింప సై పకుండు

198 ద్వి॥ .అతిమర్యాదపై కగపచువాడ
 .మితవంచన నేయఁ మేకొనుచుండు

199 ద్వి॥ .వెడఁగగునంచన వేసముంబట్టి
 .♦ గడనజేయించులో గలనరుమనల

200 ద్వి॥ .ఏవాడుమరి నూనఁ జీసడపడును
 .బై వేలుపులఁగూడ వాడేవగించు

201 Time 's the king of men ;
 He 's both their parent, and he is their grave,
 And gives them what he will not what they crave.

Act. iii. Scè. i.

202 O you gods !
 Why do you make us love your goodly gifts,
 And snatch them straight away ? We here below
 Recall not what we give, and therein may
 Vie honour with you.

Act. v. Scè. i.

203 truth can never be confirmed enough,
 Though doubts did ever sleep.

ROMEO AND JULIET Act. I. Scè. III.

204 I was your mother much upon these years
 That you are now a maid.

Scè. v.

205 O, she doth teach the torches to burn bright !
 It seems she hangs upon the cheek of night
 Like a rich jewel in an Ethiop's ear ;
 Beauty too rich for use, for earth too dear !
 So shows a snowy dove trooping with crows,
 As yonder lady o'er her fellows shows.

201 గీ॥ .శాలదేవుడు మనుజుల కేలి-క తడు|
 .వారలకుఁదల్లియుండండి-వారలకుఁస|
 .మానియు-వ రు, సానికొంచు. నద్దిగాక|
 .యిచ్చు వారికాతడుతన.యిచ్చుకొలఁది॥

202 గీ॥ .ఔ రమీరలోదేనత. లారయేల|
 .మమ్ముమీమంచియీవుల-మరగనిచ్చె|
 .దరు-మఱియవిలాగుకొనియె.ద-రిటఁగ్రింద|
 .నమలుకొన్న దిమేము.రా.బట్టబోము|
 .మిము.దిరస్కరించుముగౌర.వముననందు॥

203 ద్వి॥ .చాలినంతస్థిరన.చక్కబడదునిజము|
 .ఁతూలిన నెఱుఁగుని. స్థిరసంశయములు॥

204 ద్వి॥ .నీయాడునకు నేను .నిగ్గంటిఁగ న్నే|
 .వె యుంటివింకనీ .వారసిచూడ॥

205 గీ॥ .చిలుకలకొనిదివిటేల. ఎలుగె నేఘా|
 .గలికినబ్రంబుపగిడినది.కటినిమోయు|
 .నందమందమనెకంబు..నననికరుడు|
 .కాకులందంచయదితోడి.గరిరలఁడు॥

Act. ii. Sce. ii.

- 206 Love goes toward love, as school-boys from their [books;
But love from love, toward school with heavy looks;

Sce. iii.

- 207 Virtue itself turns vice, being misapplied,
And vice sometime's by action dignified.

- 208 Care keeps his watch in every old man's eye,
And where care lodges, sleep will never lie:
But where unbruised youth with unstuffed brain
Doth couch his limbs, there golden sleep doth reign.

- 209 Young mens' love, then, lies
Not truly in their hearts, but in their eyes.

Sce. vi.

- 210 These violent delights have violent ends,
And in their triumph die, like fire and powder,
Which, as they kiss, consume.

206 గీ॥ .వలపువంకఁబోవు.వలపుపొత్త ముత్తల
 .విడిచియరిగెడుబడి.పిల్లలవలె
 .కాని-దానినుండి.శదిలెడునదిబడి
 .కేడుతోడవార.లేగునట్లు॥

207 గీ॥ గుణమెవోపంబుగామాటుఁ.గొన్నిచోట్ల
 .కరమపప్రియుక్తంబగు.కారణమున
 .విరచనాకౌశలంబున.మఱియునొక్క
 .కాలమందున దోషమే.గణుతికెక్కు॥

208 ద్వి॥ .చింతకాపుండునృ.ప్రేన్ముదునలికి
 .వౌతకిరవగుచో.బట్టదునిద్ర
 .కాని-యెచ్చటనటుఁ.గసిజవ్వనంబు
 .తానిండుకొననిమె.దడుతోడదనరు
 .నంగకంబులనెల్ల.నత్తమిల్లించు
 బంగరునిదురటఁ.బాలించుచుండు॥

209 ద్వి॥ .పదుచుపారలదగు.వలపునిక్కముగ
 .నెడదలనుండదు.దృష్టులద్దప్ప॥

210 గీ॥ .బలిమివొద వెడుభోగముల్.చెడుఫలముల
 .గలిగియుండెడు-నవ్వని.గెలుపుగోటు
 .నందునశియించు-మఱి-యగ్గి.మంచుమాడ్కి
 .నవిముముద్దిహసంతలో.నంజమందు॥

Act. iv. Sce. v.

211 All things that we ordained festival
 Turn from their office to black funeral:
 Our instruments to melancholy bells:
 Our wedding cheer to a sad burial feast:
 Our solemn hymns to sullen dirges change;
 Our bridal flowers serve for a buried corse,
 And all things change them to the contrary.

212 (1) When griping grief the heart doth wound,
 And doleful dumps the mind oppress,
 Then music with her silver sound
 With speedy help doth lend redress.

TEMPEST. Act. II. Sce. I.

(2) This is a strange repose, to be asleep
 With eyes wide open; standing, speaking, moving,
 And yet so fast asleep.

Act. iii. Sce. i.

213 There be some sperts are painful, and their labour
 Delight in them sets off; some kinds of baseness
 Are nobly undergone; and most peor matters
 Point to rich ends.

211 త || .మనమున్నవమునకుం.బిన్ని నయ్యి
 .వస్త్రలుమూలు.న.పరక మ్మమునకు
 .మన వాద్యములువంత.మనగుగంటలకు-
 .నగు-బెండ్లి విందుశా.ధా శ సమునకు
 .మనంగభీరశుభసం.ప్రసంగిత
 .ములుమూతిముద్దుటే.ద్దులకుబదుగు
 .మనయుద్వహనుమముం.బ.పమగీర్తి
 .భూషింప.విపరీత.మునకలమాను||

212 (1) గీ || ఎప్పుడుకుట్టువం.యదకుగాయముచేయు
 .మతియుఘోరచింత.మద్యోగము
 .తెయ్యినులిప్తతోడ.దెబ్బపడిగేయంబు
 .సాయపడుచుశాంతి.నల్పునప్పుడు||

(2) గీ || వింతయైనయొక్క.వింతయొద్ద
 .పండుకొనుట తెలువ.బడినకనుల
 .నిలువబడుచు మతియుం.బ.కుచ్చేదిరుగుచు
 .నై సంగాధనిద్ర.నానియుంట||

213 చ || .సరగెడుగొన్ని వేడుకలు
 .భాధలు.మతి.కాని.కష్టము
 .దతిమెడునానిలోగలుగు
 .తన్వితకష్టదు.కొన్ని కొంచెపు||

216 గీ || .వారినిబెంబడింపబడు
 .మతియువ.గడుపేదసంగతు
 .వేళ.నించెడు
 .బురదమీతియ.జూపుచుండెడు||

Act. iv. Sce. i.

214 These are actors,
As I foretold you, were all spirits, and
Are melted into air, into thin air:
And, like the baseless fabric of this vision,
The cloud-capped towers, the gorgeous palaces,
The solemn temples, the great globe itself,
Yea, all which it inherit, shall dissolve,
And like this unsubstantial pageant faded,
Leave not a rack behind. We are such stuff
As dreams are made of, and our little life,
Is rounded with a sleep.

Act. v. Sce. i.

215 As the morning steals upon the night,
Melting the darkness, so their rising senses
Begin to chase the ignorant fumes that mantle
Their clearer reason.

216 Their understanding
Begins to swell, and the approaching tide
Will shortly fill the reasonable shores,
That now lie foul and muddy.

214 నీ॥ . సమనపాత్రము. లేకు నీకన్నట్లు
 . లన్నియుభూతిము- . అన్వేగాలీ ।
 . గానంకన్న సూ. ఉత్తరీవిగామూతి
 . పోమెనిరాధార . మాయస్పష్టి ।
 . గీతినీయంబుదా. వృత్తమైన కోటలు
 . దివ్యసౌధంబులు. దేవళములు ।
 . నిమ్మహాభూగోళ . మిదినిశ్చయంబిందు
 . గలయంతయుఁగరంగ. వలయుమఱియు ।
 పొలసిపోయినయమాత్రయ . బొమ్మపోల్కి ।
 . నవలసుంతయుఁదనజూడ . నగపటచదు ।
 . మనముకలలోని వస్త్రులు. మాడ్కి-నాఁటి ।
 . మెల్ల మనజీవితము నిద్ర. నిమిషియుండె ॥

215 నీ॥ . మఱిఁ ప్రభాతంబు శీతకఠి. . స్వేదియఁబుచ్చి ।
 . రేయిపైవన్నగావచ్చు . గీతివోడవ ।
 . వారిఁ యుదితేంద్రియంబు ల. వారిబుద్ధి ।
 . నలముఁ మోహధూమముల వే. టాడఁదొచ్చె ॥

216 నీ॥ . వారితెల్విపొంగె. . బ్రాచంభ మొరఁగించు ।
 . మఱియువచ్చుచున్న . కరడఁ మల్పు ।
 . వేళఁ నించెడు . వేక తీరము-లవి ।
 . ఋరదమీతియొప్పు . దొఱఁగెనిప్పుడు ॥

TIMON OF ATHENS. *Act. I. Sec. I.*

217 The painting is almost the natural man ;
 For since dishonor traffies with man's nature,
 He's but outside : these pencilled figures are
 Even such as they give out.

Sec. ii.

218 We make ourselves fools to disport ourselves ;
 And spend our pretories to drink those men
 Upon whose age we void it up again
 With poisonous spite and envy,

219 Happier is he that has no friend to feed
 Than such as do even enemies exceed.

220 O, that men's ears should be
 To counsel deaf, but not to flattery !

Act. iv. Sec. ii.

221 As we do turn our backs
 From our companion thrown into his grave,
 So his familiars from his buried fortunes
 Snatch all away : leave their false vows with him,
 Like empty purses picked ; and his poor self,
 A dedicated beggar to the air,
 With his disease of all-shunned poverty,
 Walks, like contempt, alone.

217 గీ || ఎసగుణిత్రమునరుడు .♦గానించుమించు |

.♦వ్యవహరించుమనుష్యుని .ప్రకృతితో♦న |

.శౌరవము-కావునఁ బయి♦భా.గంబెవాడు |

.పైకిఁగాన్పించునట్టులీ .పటమునందు ||

218 గీ || .నెల్లిపడిమనము మనంబు.♦పెంబలులను |

.నలుపుకొందుము- మఱిమన♦నంస్తవముల |

.వ్రయముచేయుచునెవరి♦ని.భాగ్యవేళ |

.♦గినియుదుము వాఁ♦లోఁ.గొనుటకొఱకు ||

219 ద్వి || .ఎచ్చఁ♦బడిమించు .హిరుడున్నవాని |

.కన్నముమ్రొడులేని .యాతండెమేలు ||

220 ద్వి || .♦స్తవములవికసించు .జనములచెప్పుట

.చెవిట్టవైయుండు♦ను .చిత్రభోధములకు ||

221 త || మనమేదిధమునన .మాన్యోద్రయఁబడు

.మనహాచరున్మడి .మనతల్లిద్రవ్వు |

.కొనెదమో- పానివె.న్యో-నువారువాని

.కూలినసిగినుండి.♦గునికెదరట్ల |

.తనితోవిడిచెనరె .గ్రంథమువట్టి .♦తస్పములెలవలె

.దమయొట్లు. మఱియు |

Sec. iii.

222 This yellow slave
Will knit and break religions ; bless the accursed ,
Make the hoar leprosy adored ; place thieves ,
And give them title, knee, and approbation
With senators on the bench : this, this is it,
That makes the wappered widow wed again ;

223 I am Misanthropos, and hate mankind,
For thy part, I do wish thou wert a dog,
That I might love thee something.

.జనునొంటిగాఁదిక. స్కారగూపమున
 .నక్కలై హృదారిద్ర్యఃసంకటంబుమెయి ।
 .బొవడియలవాఁటు .పడుచిచ్చఁగాని
 .పడుపురఁగనికరిం. పడగునాతండు ॥

222 నీ . అయ్యయో వేల్పులాఁచా- యదిమిప్రకృ

.నురిడిమిపూజార్త .ను- మఱి- నేన ।
 .కులదిగఁబోకును..బలవంతులతలల
 .క్రొనున్నతలగడ .లందిలాగు ।
 .నీచుబానిస- .యెంతయుముడివెట్టి
 .జెఱచుమతముల-శ్చిక్షితులఁగో)ను ।
 .బాడలుతేలిసకుఁగ .బూరింపబడఁజేయు-
 .దొంగలకుఁచచ్చి .తింగుదుడుక ।

.నారకువెడియుంబరి. పాలనాధి ।
 .పతులతోపాటుసాష్టాంగ .వదనములు ।
 .నిచ్చు- బిరుదులు- పత్రిక- .లిద్దియదియె ।
 .మదుమెంకి మావత్తవ్వ .మమమమక ॥

223 ద్వి . ఎంతయు క్షేపింతు .నేమతకాబా ।

.గొంకనిచ్చేనియెఁగుక్కవీవైచ ॥

224 O thou sweet king-killer, and dear divorce
'Twixt natural son and sire ! thou bright defiler
Of Hymen's purest bed ! thou valiant Mars !
Thou ever young, fresh, loved, and delicate we
Whose blush doth thaw the consecrated snow
That lies on Dian's lap ! thou visible god,
That solder'st close impossibilities,
And mak'st them kiss ! that speak'st with ev
tong.
To every purpose ! O thou touch of hearts !
Think, thy slave man rebels ; and by thy virtue
Set them into confounding odds, that beasts
May have the world in empire !

225 I 'll example you with thievery:
The sun 's a thief, and with his great attention
Robs the vast sea ; the moon 's an arrant thief,
And her pale fire she snatches from the sun ;
The sea 's a thief, whose liquid surge resolves
The moon into salt tears ; the earth 's a thief,
That feeds and breeds by a composture stolen
From general excrement ; each thing 's a thief ;
The laws, your curb and whip, in their rough power
Have unchecked theft.

224 నీ || .♦ ఓ రాజఘాతుక - .♦ యోపితాభుత్రవి
 .♦ ద్వేషకారణ - ♦ కుల. స్త్రీలనైన |
 .♦ జెఱుపఁగలెదవీవు - .♦ దురమువేర్వవు -
 ♦ నిత్య. యావనబలశాలి - .వీవుకన్ను |
 .నన్నసేయగరాసి .కన్నియలేదు -
 ♦ ప్ర.త్యక్షదేవతవు - నీ.వంటఁగలువ |
 .♦ జాలెదవెట్టియ. సంభవంబులనైన -
 .♦ బ్రతివాడులంబర. స్పృహముఁగలియఁ |
 .గూచిఁగొనియింతు - .♦ మఁగ. కోశసక |
 .యరయునీదాసమతుల్య. తిరుగుపాటు |
 .పారి నొండొరుఁబొందనీ - .వద్దెప్పుడును |
 .నీమశక్తినిఁబనులేల .నీజగంబు || గ

225 నీ || .అగపతుఁమీ - .♦ స్వ. ప్రాంతములన్దొంగ
 .తనమున - నాసూర్యుఁడు నొకదొంగ |
 .♦ కడలి నీరతఁడుదో - .చెడు - జంధ్రుఁడుంగూడఁ
 .గడుఁజెడ్డదొంగ - యా.తఁడునుదనదు |
 .♦ పాలినవెల్లును - .♦ బవత్త బాంధవునుండి
 .♦ గొబ్బుచందాఁదీసి. కొను - సముద్రుఁ |
 .దును - మఱిదొంగ య.తనిఁద్రవరూపమా
 .నలచందునిపుప్పని - .♦ చుశ్రువులుగ |
 .గరఁగఁగొఁజేయు - .నెంతయుఁధరణిదొంగ |
 .♦ భూత సామాన్యములముల. ♦ నుక్రచ్చిలింప |
 .బడిఁ ♦ యెరుపునుదిలికను - .♦ బ్రలిహదాధక |
 .మునొకదొంగ - మీకున్నిత. పొనరుచువిధు |
 .లాపలేకుండు చాన్యము. సపశములయి ||

226 there is no time so miserable
but a man may be true.

227 What vilder thing upon the earth than friends
Who can bring noblest minds to basest ends?

Act. v. Sec. i.

228 Promising is the very air o' the time: it opens the
eyes of expectation: performance is ever the duller
for his act; and, but in the plainer and simpler kind
of people, the deed of saying is quite out of use.
To promise is most courtly and fashionable: perfor-
mance is a kind of will, or testament, which argues
a great sickness in his judgment that makes it.

TRICLIUS AND CRESSIDA Act. i. Sc. ii.

229 there is no man hath a virtue that he hath not a
glaps of; nor any man an attaint but he carries
some stain of it.

Sec. iii.

230 Princes,
What grief hath set the jaundice on your cheeks?
The ample proposition that hope makes
In all designs begun on earth below
Fails in the promised largeness, checks and disasters
Grow in the veins of actions highest reared;
As knots, by the conflux of meeting sap,
Infect the sound pine and divert his grain
Tortive and errant from his course of growth.

226 వ || ఎట్టిమాపదలో నున్నట్టిప్పటికి యనుభవము యథాభావముగా
నుండవచ్చును ||

227 ద్వి || .ఎక్కువమనముల .హీనమార్హతకి |
.దొడ్డిక్కునఖులకన్న .దుట్టలికేతి ||

228 వ || మాటయిచ్చుట యవసరమునకు ముఖ్యపాఠము- ♦ప్రతీక్షా
♦నేత్రములనది తెలుచును- ♦ఆచరణమెన్నఁజెరిచి వానికియకు
మిగులమొద్దు- కాని- ♦యమాయికుల యెడ మాట యిచ్చుట
బొత్తిగావాడుకలోలేదు- వాగ్దానముచేయుట మిగులసరసమును
నాగరికమును- మాట చొప్పన నడుచుట మాట యిచ్చినవాని
కతనిమనోవిచారమున నొకసంకటము ||

229 ప || వ్రతమనుష్యున కున్న సుగుణములో ♦నలుమూత్రమైన వీనికిఁగ
ల- దెవనికేదుగుణమున్న దోదానిలో ♦లేశమైన వీనికున్నది ||

230 నీ || .♦నృపులార♦వంతయె. యెదిమీనుచెక్కి-ళ్ల
.పైవెలవెలపాటుఁ బా♦దుకోల్పె |
.బూనుకొన్న ప్రయత్నములనన్నిటఁగోర్కె
.నెఱపునిణయమువినిశ్చలముగ |
.గొప్పతనంబునం.దప్పును- ఘనకార్య
.ముల మెడనడ్లిడు.ముళ్లుపెరుగు |
.గడుగట్టిదె నవృ.క్షంబునుఁజెరుగుట
.నుండితప్పించియె. తోమెలియిడి |

231 Take but degree away, untune that string,
And, hark, what discord follows, ! each thing meets
In mere oppugnancy : the bounded waters
Should lift their bosoms higher than the shores,
And make a sop of all this solid globe :
Strength should be lord of imbecility,
And the rude son should strike his father dead :
Force should be right ; or, rather, right and wrong—
Between whose endless jar justice resides—
Should lose their names, and so should justice too.
Then everything includes itself in power,
Power into will, will into appetite ;
And appetite, an universal wolf,
So doubly seconded with will and power,
Must make perforce an universal prey,
And last eat up himself.

.మఱియునన్దానిమేటివం.కరగెనల్పి ।
 .దానిబీజస్వేభావముం.దప్పతోవ ।
 .బోవఁగాఁజేసి- మిగులత.జీవనంపు ।
 .మూలశక్తిఁజెఱచుగుంపు.బొట్టలవలె ॥

231 సీసమాలిక:— .తప్పించు •క్రమము మా.త్రము- శ్రుతిడించుమా

.తంత్రికి- మఱివిను .మెంత వెలితి ।

.వచ్చునో- బొట్టిగాఁ •.బ్రతిబంధముగ్నాడు

.బ్రతివస్తువున్- హద్దు.వరఁగునీళ్లు ।

.బొడ్డులకంటె • న.త్యున్నతముగ నెత్తి.వలయును

.దమయురం.బుల్లను- మఱియు ।

.నీగట్టియైనట్టి .భూగోళము •న్నాన

.బ్రాహ్మేయ పంయను- బలముచేలఁగి ।

.దుబళి లోమునకు .దొరగనుండవలయు-

.గూళకొడుకుచావఁ.గొట్టవలయు ।

.దనశంఙ్గిని- మఱియు .ధర్మముకాపల

.యున్ •బల్మ - లేక - త.ప్రొప్పుఁగలిసి ।

.తమమితలేనియు.ద్ధమ్మనఁజిక్కిన

.న్యాయముతో నెడఁ.బాయవలయు ।

.దమపేర్లుగూడ- (బ.దంపడిఁగావున-

.బ్రతివస్తువుముగియు.బలమునందు ।

.బలముతలఁపునందు- ఁదలఁపానయందున ।

.దలఁపుబలములమెయి.బలపడాన ।

.బలిమిజగముమిగిగ .వలయును- వెండియు ।

.గొనకుఁదన్నుఁదానె .తినవలయును ॥

Act ii. Sc ii.

232 pleasure and revenge
Have ears more deaf than adders to the voice
Of any true decision.

233 What nearer debt in all humanity
Than wife is to the husband?

Act iii. Sc iii.

234 pride hath no other glass
To show itself, but pride: for supple knees
Feed arrogance, and are the proud man's fees.

235 Nature, what things there are,
Most abject in regard, and dear in use !
What things, again, most dear in the esteem,
And poor in worth!

236 they passed by me
As misers do by beggars, neither gave to me
Good word nor look .

232 ద్వి || .అపుఁజెవిటివిఁతుట్టి .కన్ననుల్లాస !
 .ముఁ .వగెట్టినిజముతీ.ర్హఁ సడికినె న ||

233 ద్వి || మానవులందెల్ల .మగనికిఁజేరు !
 .వైనఁ బుణంబెద్ది .యూలికిమించి ||

234 శ్లో || .గర్వమునకులేదు !గర్వంబుతప్పవే !
 .అర్థమెదియుఁదన్న .నగిషఁచెనె !
 .గోతరమునుఁవంగు .మోఁకాళ్లుఁతనిపడు !
 .సవియుఁ బ్రతిఫలముఁ ల.హంయపునకు ||

235 శ్లో || .సహజఁ మేషనులువాదకి .సహ్యాములగు !
 .జెలఁగునవివాదుక యెడముక్తిలిఁపియఁమున !
 .ఏక్రియలులక్ష్యమందున.నింపగుమతి !
 .పనికిరావవిసుంతయుఁ .సనుభవమున ||

236 శ్లో || చనిరవ్వారలునాదా !

.పునర్దిరిపగాండ్రప్రజ్ఞఁబోవుఁపిసినిగొ !
 ట్లన- మంచిమాటనాతో !
 .నసలే- దొక్కొంతచూడ.రెరి మతిపనున్ ||

237 time is like a fashionable host,
That slightly shakes his parting guest by the hand,
And with his arms outstretched, as he would fly,
Grasps in the comer: Welcome ever smiles,
And Farewell goes out sighing. O, let not virtue
seek
Remuneration for the thing it was;
For beauty, wit,
High birth, vigour of bone, desert in service,
Love, friendship, charity, are subjects all
To envious and calumniating time.

238 O, then beware:
Those wounds heal ill that men do give themselves:
Omission to do what is necessary
Seals a commission to a blank of danger;
And danger, like an ague, subtly taints
Even then when we sit idly in the sun.

237 సీ || .తినిపోవువానిచే .తినన్మన్న నకొకింత

.తనకరముననూఁచి- .తినఁగవచ్చు !

.వానికై పర్విడు .వానిచందమునఁజా

.చినచేతులంబట్టి .కొనెడునిపుఁజు !

.డౌపూటకూళ్ల వాఁడనఁడగుఁగాలంబు-

.పదపడిఁగొత్త గా.వచ్చువాని !

.యెడఁజేయునత్యంతి.యెలనఁవ్వన న్వెడు

.నన్నఁడున్నెలవుఁగై .కొన్నయతని !

.వట్లనొనచెడు .వందనంబరిగెడు

♦.నూచుచు- నద్దిరా .♦యోగ్యతనన !

.యున్నట్టిసితికిఁబ్ర) .స్మృతకాఁమునదుక

.కుండనీ- యేమన- .నొప్పు- నేపు !

.గొప్పపుట్టుక - కడిమియు- .గొల్వసందు !

.నెరపు ♦నహత- ప్రేమము - స్నేహ- వివా !

.యంతయున్లొంగియుండుని .వెల్ల - ♦మచ్చ !

.తమున నపవాదమొనరించు ♦.సమయమునకు ||

238 శా || .ఔరా- మిక్కిలి జాగరూకతగనీ .వట్లనచోనుండుఁ చే !

.యారన్దాము తమంతఁజేసిను గా.యంబుల్వడిన్మానునే !

.చేరంబిల్చుటకీడ ♦వశ్యకృతాదా .వేయంగఁబోకుంట- వే !

.సారుల్లో సముచేసివచ్చుఁజలియు.ష్టంబట్టు లాకష్టమున్ ||

Act iv. Sc iv.

- 239 sometimes we are devils to ourselves,
 When we will tempt the frailty of our powers,
 Presuming on their changeful potency.

Act v. Sc iii.

- 240 The gods are deaf to hot and peevish vows:
 They are polluted offerings, more abhorred
 Than spotted livers in the sacrifice.

TWELFTH NIGHT

Act I Sc III.

- 241 I am a great eater of beef, and I believe that does
 harm to my wit.

Sc v.

- 242 one draught above heat makes him a fool, the second
 mads him: and a third drowns him:

Act ii. Sc iv.

- 243 (1) For women are as roses, whose fair flower,
 Being once displayed, doth fall that very hour.

239 గీ || .మనయెడల మోసగాండ్రమై .మనమొకప్పు |
 .చెలఁగెదముమనఁ నామధన్ .ములఁచపలత |
 .మనముశోధించుచున్నాని .మాముచుండు |
 .బలముఁగూరిచి నిశ్చయ .పచుకొనుచు ||

240 గీ || .వాఁడి నెట్టిమొక్కు- .బడులకు వేల్పులు |
 .బధిరులౌదురప్ప .భ్రష్టమాని |
 .వేదనములు- యజ్ఞవేదికఁబొడలఁకా |
 .జఁములకన్నఁగడు న.నహ్యములగు

241 ప || మిగులగోమాంస భక్షకుఁడెచట నాబుద్ధిసది చెఱుచుచున్నద
 నినాసమ్మకము ||

242 ద్వి || .మతివోవు-వెట్టెను- .మొకఁనిగ్రమ్ము |
 .మితిమీఱు .మద్యము.నీబల్చినకొలది ||

243 (1) ద్వి || .నెలఁతఁగులాయువంఁ .టడిదానికొమరు |
 .టట్రొక్క-మార్దోచి.సంతనెపడెడు ||

TWO GENTLEMEN OF VERONA— Act I Sc. II.

243 (2) maids, in modesty, say, "No" to that
 Which they would have the profferer construe, 'Ay'.
 Fie, fie, how wayward is this foolish love,
 That, like a testy babe, will crush the lamb,
 And presently, all humbled, kiss the rod.

Sc. iii.

244 He cannot be a perfect man,
 Not being tried and tutored in the world:
 Experience is by industry achieved,
 And perfected by the swift course of time.

Act iii Sc. i.

245 Dumb jewels often, in their silent kind,
 More than quick words do move a woman's mind.

Sc. ii.

246 falshood, cowardice, and poor descent;
 Three things that women highly hold in hat.

Act v. Sc. ii.

247 Black men are pearls in beauties' ladies' eyes.

Sc. iv.

In love
 Who respects friend?

248 'Mongst all foes that a friend should be the worst.
 (54)

(2) గీ. నన్ని యలు స్వర్గ పుష్పనం. నాదనయన ।
 .కౌన నెఱుస థక-శమి సువారం. లరయ. బలఁచి ।
 .యూదె. గొండం స్వర్గ. యెరక. అంత ।
 .గోదె. వాదె. బామ. నమ. గో. నమ. నమ. రమ ॥

244 శ్లో॥ ప్రపంచబలం నరబుద్ధిఁ పరబలక - నేపకఁ ।
 • బలకకా నేరడదఁడు • లో. పరహితుండు ।
 • హితుచేసఁ భవమొందఁబడెడు - యుగాణక ।
 • ముగసలు పలుకుచు శీమకా. గతిచేత ॥

213 ద్వి॥ మూంగనగలులాగుఁ బొలఁతులవనసు
చాగుగనరసప్రంబలుమలకన్న ॥

246 ౬౬॥ . శివశివ సమా - క . వేద పూర్వక యు I
 . గదిత లీమూ - డిటి. సదు నేవగింతు ॥

21) ఇది సామంతమునకు వ్రాయవలసిన వాంఛము ।
• • పునరాత్మయ్యెను మహిమే యైదుపొందుచు ॥

243 ౧౬౬॥ .విజయనగరమును. మేటియెదురు
 . యోగయ శత్రువు. లందఱిలోన॥

249 were man
But constant, he were perfect, then one error
Fills him with faults;

250 Who by repentance is not satisfied
Is nor of Heaven, nor earth;

WINTERS TALE—

Act II. Sc. II.

251 The silence often of pure innocence
Persuades, when speaking fails

Act III. Sc. II.

252 Innocence shall make
False accusation blush and tyranny
Tremble at patience.

Act IV. Sc. I.

253 Kings are no less unhappy, their crowns not
Glorious, than they are in losing them when they have
Approved their virtues.

Sc. III.

254 Prosperity is the very friend of love,
Whose fresh complexion and whose heart together
Affliction alters.

VINUS AND ADONIS—

255 Round-boof'd, short-jointed, fetlocks shag and long,
Broad breast, full eye, small head, and nostrill wide,
High crest, short ears straight legs, and passing
strong

.పలుకకను ద-చిన్న .తల-దెడలక ముక్కు.కన్న పులును-కొక్క.

యున్న జట్టు ।

.పన్న పోట చుట్టు-కన్న నెత్తకను-మిగులజేవ గెల్లమ-మెడను

బలుచ ।

.నెత్త నెత్తులు-దళ.మగుతోత-విడివియక.పిలుదులు-

మెత్త నీ.మెలుగుతోలు ।

.కన్నమును మునుకు.గా నున్నసెగ గా నంతదానియందె.యమరి

యుండె ।

.కాన యాదుకొత్త.దానికెబ గరున్న.గ్రాలువేపు నెక్కు.రెత్తుతప్ప

253 గీ॥ .అనకు నున్నదానికె-మెలు.నావబడియు ।

.మునుకుల అనకు నున్నదానికె-మెలుగునడిగ ।

.అనకు నున్నదానికె-మెలుగునడిగ ।

.అనకు నున్నదానికె-మెలుగునడిగ ।

.అనకు నున్నదానికె-మెలుగునడిగ ।

.అనకు నున్నదానికె-మెలుగునడిగ ।

.మిగులనమ్ముకొనినవాది-తగవులోజ ।

.అనకు నున్నదానికె-మెలుగునడిగ ।

254 గీ॥ .పలుకకను ద-చిన్న .తల-దెడలక ముక్కు.కన్న పులును-కొక్క.

.మునుకుల అనకు నున్నదానికె-మెలుగునడిగ ।

.అనకు నున్నదానికె-మెలుగునడిగ ।

.నెదుగుట నెడిపనికి రా.వెండుకై న.

255 గీ॥ .మనిగను ముందు .బరుప్రంచినదవ

.అనకు నున్నదానికె-మెలుగునడిగ ।

258 Look, the world's comforter, with weary gait,
His day's hot task hath ended in the west:
The owl, night's herald, shrieks, 't is very late;
The sheep are gone to fold, birds to their nest,
And coal-black clouds, that shadow heaven's light,
Do summon us to part, and bid goodnight.

259 What wax so frozen but dissolves with tempering,
And yields at last to every light impression? [ing.
Things out of hope are compassed oft with venture,
Chiefly in love, whose leave exceeds commission.
Affection faints not like a pale-faced coward
But then woos best, when most his choice is forward

260 But like a stormy day, now wind, now rain,
sighs dry her cheeks, tears make them wet again.

261 O thou clear god, and patron of all light,
From whom each lamp and shining star doth borrow
The beauteous influence that makes him bright,
There lives a son, that suck'd an earthly mother,
May lend thee light, as thou dost lend to other,

259 తా|| . కనుజగదానంద. కరుడలసిన

• క.డందనవగటివేం. ధ్రుంబగుపనిని ।
 • గొరకొనిపడమట. న్నోసముట్టజేసె-
 • కాత్రివేగులవాడ. అచేగ్రుడ్ల గూబ ।
 • చనియెగొట్టెలుదొడ్డి. చక్కెక్కి-మఱియు
 • గూళ్లలోవలఁజేరు. కొనియెబిట్టలును ।
 • మినువెన్నునీడగ. మ్మిరపొగసల్పు
 • భుంబులొండొరుఁబాయ. మనకాసతిచ్చు.

260 తా|| . కరుడంతగట్టిన. గానిమైవంబు

• కరుగదా • వెచ్చచే. గడకులోఁబడద ।
 • చిలుకొక్కునకు నెన. • జే • కూరుఘడియు
 • నానకున్నుచిన. యభివో • రవమెయి ।
 • నలుకుగవలపున. దానిదొసలవు
 • హస్తనమీలు-డ. య్యదువెల్ల మోము ।
 • విజ్ఞిపోలిక • మర్దు. లెంట్లాడుఁగాని
 • తానెంచుకొన్న దెం. తయుమొండిదెన.

260 తా|| . అప్పుడెగాలిమ. అప్పుడెవాన ।

• కొప్పుగాడుపువాన. పొన్నచంధాన ।
 • బడతిచెక్కిళ్లులెండు. • బదపడిదడియు ।
 • గడువెచ్చనూర్పుల. న్నన్నీళ్ల చేత.

261 గీ|| . బొరనిశ్మలదైవత. మా- సమస్త ।

• తేజమున్నంచుమద్యోగి. దీపములును ।
 • దారలున్నవలన • శవ్య. దశనుబొందు ।
 • గాని-కలఁచునివ్వెలిగించు. మానవుండు ॥

262 Fie, fie, fond love ! then art so full of fear,
 As one with treasure laden hemm'd with thieves:
 Trifles, unattested with eye or ear
 Thy coward heart with false bethinking grieves

263 For oft the eye mistakes, the brain being troubled

264 They that love best, their loves shall not enjoy.

PARA OF LUCRECE.

265 Now letten slumber with life's strength doth fight,
 And every one to rest themselves betake,
 Save thieves and cures, and troubled minds, that
 wake.

266 The aim of all is but to nurse the life
 With honour, wealth, and ease, in waning age ;
 And in this aim there is such thwarting strife,
 That one for all, or all for one we gage :
 As life for honour in fell battles' rage ;
 Honour for wealth ; and oft that wealth doth cost
 The death of all, and all together lost.

267 I see what crosses my attempt will bring ; —
 I know what thorns the growing rose defends
 I think the honey guarded with a sting :

202 శీ|| శివశాసనములు... కెంబెమకము

... గలమం... శివశాసనము

... నీజంకు... తలంపుతోడ

... ననిమనని... గుటింబి

203 శీ|| శివశాసనములు... నల్పసరించు

... నల్పసరించు... నల్పసరించు

204 శీ|| శివశాసనములు... గడివారు

... గడివారు... గడివారు

205 శీ|| శివశాసనములు... చెడించుకుబ

... చెడించుకుబ... చెడించుకుబ

... చెడించుకుబ... చెడించుకుబ

... చెడించుకుబ... చెడించుకుబ

206 శీ|| శివశాసనములు... గడివారు

... గడివారు... గడివారు

... గడివారు... గడివారు

... గడివారు... గడివారు

... గడివారు... గడివారు

... గడివారు... గడివారు

... గడివారు... గడివారు

207 శీ|| శివశాసనములు... గడివారు

... గడివారు... గడివారు

All this, before hand, counsel comprehends
But will is deaf, and hears no heedful friends
Only he hath an eye to gaze on beauty,
And dotes on what he looks, 'gainst law or duty.

268 I have debated, even in my soul,
What wrong, what shame, what sorrow I shall breed;
But nothing can affection's course controul,
Or stop the headlong fury of his speed.
I know repentant tears ensue the deed,
Reproach, disdain, and deadly enmity;
Yet strive I, to embrace mine infamy.

269 But if thou yield, I rest thy secret friend;
The fault unknown is as a thought unacted;
A little harm, done to a great good end,
For lawful policy remains enacted.
The poisons simple some times is compacted
In a pure compound; being so applied,
His venom in effect is purified.

270 Then for thy husband thy children's sake,
Tender my suit: bequeath not to their lot
The shame that from them no device can take,
The blemish that will never be for got:
More than slavish wipe, or birth hour's blot.
For marks described in men's nativity
Are nature's faults, not their own infamy.

ననగా మునుడునో నా కెక్క-

శకున్త. నం కీ నెదాఁచుకో. నఁబడుటఁదలఁతు ।

మునుమూం దెయిదిమంత. బుద్ధి యెఱుంగు

. బొలి గాఁగోర్క చె. పుడు చెందుఁగాని ।

. వినదది-మంచిక. న్వలయుదానికిని

. విన్నాణమూంగని. వేళ్ళియూనదియు ॥

268 త॥ . తలపోసినాఁడ నెం. నెయు నెట్టయెగ్గు

. తగులునోసిగ్గుపం. తయునాకు-నె న ।

. వలపుతోవకునడ్డ. పడఁజాలదెదియు-

. బరువడినదూని. వడినాఁపలేదు ।

. సలిపిన చెట్టుకె. సాఁగుకన్నీటి

. జూడనాఘనినాకు. జరుగునం చెఱుక ।

. కలుగునిం దెయసడ్డ. కడుఁజెడ్డవగయు-

. గానినా చెడు నేర. కొఁగిలిం చెవను ॥

269 మంజరి॥ . నీవో వ్యభున్న చో . నీకు నేఁజాటు. నెఁ చెల్లినయ్యెడఁ-

. దెలియంగఁబడని । . తప్పుపనికిరాని . తలఁవట్టులుండు-

. గొప్పమంచి ఫలము . కొఱకుఁజేయంగ । . బడుచిన్న నేరము

. పరఁగునీరిగనుఁ . విషమూలిక యెయొక్క. వేళలోనరిగ ।

. గొన్ని యాఁజేధముల. కూడికట్టి. తుండ్ది సేయఁగఁబడి

. నుగుఁబుచ్చు.

270 త॥ కనుకనీపిలిచిట్టి. పన్న పిల్లలను. గనియెనసాకోర. కం

దీచుకామిపుఁకొనకొని పొలసిమి. గుల్చుకు

వారిఁకొఱకు . బానిసనాఁత. కుంబుట్టుమచ్చ ।

కు. నుమించి తుడుచుట. కుఁవర్వఁబడుట. కున్వీలు

కాక . నె. కొనునట్టి . మఱక । మనకుఁ బుట్టుకతోన. మ

రుజాడతప్పు. మన. దికాదదిమన . మన్నిదికని.

271 And wilt thou be the school where Lust shall learn?
 Must he in thee read lectures of such shame?
 Wilt thou be glass, wherein it shall discern
 Authority for sin, warrant for blame,
 To privilege dishonor in thy name?
 Thou back'st reproach against long living laud,
 And mak'st fair reputation but a bawd

272 Think but how vile a spectacle it were.
 To view they present trespass in another.
 Men's faults do seldom to themselves appear.
 Their own transgressions partially they smother.
 This guilt would seem death worthy in thy brother
 O, how are they wrapp'd in with infamies,
 That from their own misdeeds askance their eyes.

273 Alas, how many bear such shameful blows,
 Which not themselves; but he that gives knows.

274 O Opportunity! thy guilt is great.
 'T is thou that excus'st the traitors treason:
 Thou sett'st the wolf where he the lamb may get;
 Whoever plots the sin, thou point'st the season:
 'T is thou that spurn'st at right, at law, at reason:
 And in thy shady cell, where none may spy him,
 Sits Sin to seize the souls that wander by him.

271 త|| . బడిగనుందువసీపు. ప్రజయటందుఁచు. కామ
 చేష్టలు సేర్వఁగడిసి నీయందుఁ. బెడఁత ప్రాసాత
 ముతఁచేఁడ్పఁజంజపవ. నలయున - నీవుద. ర్పణము
 సనుందె. వడిఁచుచుటఁ బ్రభు. స్వాముసాత
 కంబు. గాఁతాననమునిందె. గాఁగనీసేర
 గడిఁగుసమర్యాద. కడుధర్మముగను. ముగి
 జనుల్విపరీతి. ముగిఁజూచుకొనఁగ.

272 చ|| . ఆరయుమునీమనేర మొను. సందుసనుండుటదెంత
 ఁ చెట్టయో! . తలుచుగ నెల్ల వారుతమ. సెవ్వలఁ
 గాఁరు-వానిమా పెదరొ! . సరువడిఁబక్షపాత
 మును. . పొనకము మృదివ పునీవహా!
 .దరు-జనుఁడెంత ఁదూఱునడు. దాదనయె
 గులుపేక్షచేసినక.

273 గీ|| . కటకటాయత్తఁ యవమాన. కరములైస!
 . నన్ను లెందర్కు సరించు. చున్నవారొ!
 . తెలియఁగాఁజాల రెవ్వని. తీరుతాము!
 . వానినొనఁగెడునట్టియ. వాఁడెతప్ప.

274 త|| . ఓవేళనీవగు. నోఁగుగనంబు. దోహమునీవొన
 తుంఁ-పు. గొట్టెపిల్ల! . కేవలమొదొడెలుం. గె
 డపెదపీపు. పాపమువ. న్నెడు. వారలకదును!
 . నీపుకన్బతువు. నిజమునాయంబు. నీతివివేకంబు
 . నీటఁగల్పెదవు. పోవువారిలఁబట్ట. బొంచికూ
 ర్చుండు. దొడఁగినీచాటునం. మరితభూతంబు.

275. When Truth and Virtue have to do with thee.
A thousand crosses keep them from thy aid.
'They buy thy help, but Sin ne'er gives a fee:
The gratis comes and thou art well appay'd.
As well to hear as grant what he hath said.
My Collatine would else have come to me,
When Tarquin did, but he was stay'd by thee.

276. The baser is he, coming from a king,
To shame his hope with deeds degenerate:
The mightier man the mightier is the thing
That makes him honour'd or he gets him hate:
For greatest scandal waits on greatest state.
The moon being clouded presently is miss'd,
But little stars may hide them when they list

శ్లో ౧॥ .విశిష్టశ్యామును • పా.తెవ్రత్యమున్నడు • సంబంధమున నెప్పుడ

రుగఁదలఁచు!

.నల్లకన్నమున • హయ్యమునుండి వే. ర్చెయునువానిని. వేయియడ్డు
.లపకొనునీచునా. యము-కాని- పాపమె. యెదియును నీకుఁగూలీ.॥

దుమతెయు!

.నదితనయిచ్చగా .నరుదెంచు మఱిసీపు. నెంతయు న్సంతుష్టి. నె

నసినమ్మ!

.తింతునయ్యది చెప్పన. దివినుటకును!

.నెంకియునదియడుగుదాని. బట్టుటకును!

.గానివో-తేనితోనామ. గండువచ్చు!

.నైవ-నాతఁడుసీచేత. నావఁబడియె.

శ్లో ౨॥ .దొంగ నుండియుఁగడఁ .చుచ్చకార్యంబులన్. దన కోర్కెసిగు

మా. లినెఱవేర్చు!

.కోర్కెచేవాఁడెంత .యునునీచుఁడగు- నెంత. గొప్పనాఁడోయంత

గొప్పదగును!

.హనుజునగువాని .మర్యాదయైన లే. కవమాన మ్మె-న. మ

నఁగమిగుల!

.జెడ్డకొన్నతినొగ. నెట్టి యుండునుచాని. కిన్నరిపడునప. కీర్తి గూడ!

.చందుఁడుకప్పబడినపుడు, జనులకెల్ల!

.గడు • విశదముగఁ దెలియగఁబడును-ఁగాని

.మిక్కిలియుఁజిన్న వేమిన్ను. మిన్ను నునెడు!

.చుక్క-లకుఁగొప్పచూపుచు. జూడఁకొప్పు.

277. The crow may bathe his coal black wings in mire,
And unperceiv'd fly with the filth away,
But if the like the snow-whiteswan desire,
The stain upon his silver down will stay.
Poor groins are sightless night, kings glorious day,
Gnats are unnoted whereso e'er they fly,
But eagles gaz'd up on with every eye.

278. Sad souls are slain in merry company;
Grief best is pleas'd with grief's society.

279. 'Tis double death to drown in ken of shore;
He ten times pines that pines beholding food;
To see the salve doth make the wound ache more;
Great grief grieves most at that would do it good;
Deep woes roll forward like a gentle flood;
Who, being stopp'd, the bounding banks o'er flows;
Grief dallied with nor law nor limit knows.

277 నీ॥ బుర్రలలో నలగఁగాకి బొగ్గు నల్లనితనఁ జెక్కల ముంచుచు. కితె

తెలియ॥

ఁ. బడిసీకయిగిరి పి. వచ్చునుగాని. యా. లెన్నుగొరినవంచు. లెన్

యంచ॥

మిగిలెడునాఁ వెంకి. మియిమిఁదనానుచ్చె. నెఱవేవలై నబా. నిస

లుగుగ్రీడి॥

ఁ. రాతిరి-మఱియును. రాజులు నన్నియుం. గడువెల్ల డియెనునవ

ఁ. గలుగువగల॥

ఁ. ఇచ్చకున్వచ్చినట్లు తా. మెచటనేని. ఁ. బరుగులిపించున్న నలును

లే. పాటియెన॥

ఁ. గానరాక చెలంగడు. గాని. చెగ. చూడఁ బడు. దెల్లముగ నెల్ల

చూడ్కిచేరె॥

278 ద్వి॥ వంతఁజెందినవారు. బ్రతుకఁగి లేరు॥

నంతసిల్లుదును. నహనానమునను॥

ఁ. దుఃఖంబుమిగులనంతఁ మెంచుచుండు॥

ఁ. దుఃఖముపొందునఁదొడరినయపుడు॥

279 నీ॥ బిడ్డచేత నేతఁచు. చుండఁగ ముగ్ధుఁడవుట

ఁ. యినుమడిచావు. బుడ్వఁగనుచు॥

ఁ. బన్నుపడెడువాఁడు. పదిరెట్లు లేండెడు

మఱియుఁదెలిపెడుబుండు. మందుఁగాంచి॥

ఁ. వనటయుమిక్కిలి. వగచెడువనకుమే

ఁ. లే సెడునవ్వని. చేత మెల్ల॥

ఁ. గాఁబాటు సెలయెట్టి. కె నడిలోఁదగు

ఁ. నెలవంతఁ లెల్లనఁ. బరగనుదుండు॥

280 Though men can cover crimes with bold stern looks;
Poor women's faces are their own faults books;

281 Deep sounds make lesser noise than shallow fords,
And sorrow ebbs, being blown with wind of words.

282 they whose guilt within their bosoms lie
Imagine every eye beholds their blame :

283 sorrow, like a heavy-hanging bell,
Once set on ringing, with his own weight goes ;
Then little strength rings out the doleful knell.

284 Thus ebbs and flows the current of her sorrow,
And time doth weary time with her complaining.
She looks for night and then she longs for morrow
And both she thinks too long with her remaining :
Short time seems long in sorrow's sharp sustaining ;
Though woe be heavy, yet it seldom sleeps :
And they that watch see time how slow it creeps.

.నమ్మగట్టబడిన.యప్పుడా యెటరు!

280 గీ|| .ప్రకృతున్న యొక్క పేకివచ్చు!

.నడిగి పడివుమిట.నాడింపబడ వగ?

.హృద్వపద్మనెఱుగ.దెద్దయైన||

281 గీ|| .దిట్టకూళిచూపు.నెట్టి నేరములను!

.మఱుగుపచఁగలరు.పురుషు-లైన!

.నకట-స్త్రిమొగము.లవానియెగ్గులు!

.తెలుపుపుస్తకమట.తెల్లముగను||

282 గీ|| .లోతుమడుగు నెయు.లోజ్జగఁజప్పుడు!

.గడు వెలితిగఁబాటు.కాల్వకన్న!

.మాటగాలిచేత.తెటఁద్రోయఁగఁబడి!

.పట్టిపోయెడుపల.వంత ముడియు||

283 ద్వి|| .మనసునన్దమతప్పు.మాటినవార!

.లనుకొందులెల్లర.య్యదిగాఁతురంచు||

284 గీ|| .మొససియుక్కనారి.మోగింపబడిబరు!

.పుమొయినూగుగంట.పోల్కివంత!

.తనదుబట్టచూచి.జను-నెపుకొరచెను!

.లావుమోయఁజేయు.జంపుదురువా||

285 త|| .పోటుపాటులనిట్లు.పొందెడునాపి

.వనటయే-రక్తతీయకె.వలవంతిత్తోడ!

.గీటునదటివిసి.గింజడుఁదడవు-

.గమనామెరేయికె-కనిపెట్టుబొద్దు!

.శేటకు-నారెంప.దెటపతలంఁచు.

285 It easeth some, though none it ever cur'd,
To think their dolour others have endur'd:

286 Which when her sad-beholding husband saw,
Amazedly in her sad face he stares:
Her eyes, though sod in tears, look'd red; and raw
Her lively colour kill'd with deadly cares.
He hath no power to ask her how she fares;
Both stood like old acquaintance in a trance,
Met far from home, wondering each other's chance.

SONNETS —

287 Who is it that says most? which can say more
Than this rich praise; that you alone are you?
In whose confine immured is the store,
Which should example where your equal grew.

.వసయున్కి-తే నిను.వలన్గుముమిగుల।

.మూడికివాడియి.డ్రనె చుసపుడు

.కనుపట్టెడుబొడవు.గాంగొద్దెసపు॥

♦.మేటిబర్వుననంతఁమించినఁగాని

.కడునరుమగనది.కనూత్రవెట్టు।

285 గీ॥ ♦.తనువలెఃఖభారము.తరులుగూడ

.నెంతనిభరించినారని.యెఱిగికొనుట।

.యెవరినై నఁగుదుచోలే.దెచ్చఁటికినిఁ

.గాని.కొందఱిలోదాచఁగలుగునదియు॥

286 పీ॥ ♦.విన్ననొచ్చెలిమోము.♦ నెఱుగునఁగనుగొనె

.నపుకలతవడి.యాపెనుగఁకు।

.కన్నీటనుడికిన.కలికివాల్చాపులు.కడు

.బచ్చిపుండ్లుగాఁ.గానఁబడియె।

♦.బడఁతుక మెఱుఁగుమై.వన్నియయెంతయు

.జంపవంతెలల.యింపఁబడియె।

.నాయతివనుసేమ.మడుగుటకతసికి

.నత్తునబొత్తిగాఁ.జాలదయ్యె॥

.ఇరువురున్నిల్చియుండితె.తేసియున్కి।

.తావునకుదన్వసందువి.తాకుమెయినిఁ

.దారసిలిపాత్రెయెఱుకను.దనరువార।

.లొండ్లరులఁగనియచ్చెరు.నొందినట్లు॥

ద్వీ॥ .పరికింతుగ్గేచెడు.వారలుమఱియు

.దఱియెంతమెల్లగ.దాబ్రాకునదియె॥

287 గీ॥ .తపోగడ్డకన్న.నెచ్చఁదెచ్చు-నఁదెచ్చు।

.దీక్షము-నీవునీనె.పురుషునీమ।

288 They that have power to hurt, and will do none
That do not do the thing they most do ~~slow~~,
Who, moving others, are themselves as stone,
Unmoved, cold, and to temptation slow;
They rightly do inherit heaven's graces,
And husband nature's riches from expence:
They are the lords and owners of their faces,
Others but stewards of their excellence.
The summer's flower is to the summer sweet,
Though to itself it only live and die;
But if that flower with base infection meet,
The basest weed out braves his dignity
For sweetest things turn sourest by their deeds
Lillies that fester smell far worse than weeds.

289 As on the finger of a throned queen
The basest jewel will be well esteem'd,
So are those errors that in thee are seen
To truths translated, and for true things deem'd.

290 Fair, kind, and true, have often liv'd alone,
Which three, till now, never kept seat in one.

. పోల్కి-జూప-చాలు. పోడిమినీయందే.

. ముగుల-బందియగుచు. నెగడుచుండు.

288. నీ సమాలిక —

. చెల్లియుండియుగ్గిడు. సేయనివారలు-

. ననినల్పనల్లక. నబ్బెడువార!

. లోరులనుగదిసితా. మొక్కి-ంతయుంజగు-

. చెనకక తాపోల్కి-ం. నెలగువారు!

. చెడుగుమాటలకులోకి. బడగుండువారలు-

. తగియుండు. రెంతయు. దేవకృపకు!

. తమమంతఃస్పృహ. గృహములనన్వారలు-

. ప్రియమందనీక కా. పాడుచుండు!

. నా రెడ్డిల్లు-తక్కు. వారువారలగొప్ప

. తమగున్నతీరున. దారువారు!

. కోయువారలకింపు. గూచుకమల్లియతన

. పోలపెరుంగక పుట్టి. పొలయుగాని॥

. యదియు దెవులంటుపట్లగా. బెనలెస్స!

. దానికంటెను-జేదగు. దమ చెయుపులు!

. దీయసివి. ముగ్ధిపోయిన. తెల్లకలువ!

. కన్న నేచెత్త పూనెన. నన్నెకెక్కు॥

289. కం॥ దొరసానిచేతికుంచిన। గరమరుదుగగాజమాని. కంటనఁజెల్లుక!

మఱినీయెడఁగలతిప్పలు। పరఁగెడునొప్పులుగనిన్ను. పలచిననాకు

290 ద్వి॥ . నీటు-నెనరుమాతి. నిజమొక్కనియెడ!

. నేటివటకు గూడి. నిలుచుటలేదు॥

291 O. cunning Love! with tears thou keep'st me blind,
Lest eyes well-seeing thy foul faults should find

PASSIONATE PILGRIM.—

292 O! love's best habit is a soothing tongue,
Add age, in love, loves not to have years told.

293 What fool is not so wise.
To break an oath to win a paradise.

294 Crabbed age and youth cannot live together;
Youth is full of pleasance, age is full of care;
Youth like summer morn, age like winter weather;
Youth like summer brave, age like winter bare
Youth is full of sport, age's breath is short;
Youth is nimble, age is lame:
Youth is hot and bold, age is weak and cold;
Youth is wild, and age is tame.
Age, I do abhor thee, youth, I do adore thee;

291 ద్వి॥ కన్నీటననుగ్రహిణి. గావింతువలప!

.కన్నులు సీతత్వం. గననీకంకాంతు॥

292 ద్వి॥ అలవడబ్బు. కబ్బబ్బవలపు!

.పలుకరీడు విరాళి. పడి ముదివారు॥

293 ద్వి॥ ఎట్టివెంగలియెన. నటుతప్పకుండు!

.నొట్టస్వగళగుభంబు. నొండుటకొలుకు॥

294 నీనమాళిక

.మూలిముడుచుకోన్న. ఘుదిమజవ్వనమునూ॥

.గూడిమనగలేవు. కోడెయీడు॥

.నిండునంతసమున. నెగడుమునలితన

.మెంతయువంతితో. నేనసియుండు!

.నయనువేనవివేకు. వసుసాటి-

పెద్దటి. కముముదిరిన నీతు. గాలిపోల్కి-

. యెలఁబ్రాయమామని. పలెనింపు-

.నృధ్ధత్వ. ముంబట్టు చలికాల. మునలెబోడు!

.మూననమునువేడ్క. నలరారు. వాధకకవ్యా

. యూమముగ్గొంచె. మూనుమతియు॥

. యెరుగాత్వముమలుకు. జరకుంటి-

.తొరుకుణ్య. ముశ్వాడియుం యుందిట్లు. ముజరతతయి॥

. జబ్బు-వెండియు-నతివిర. సము-తరుణత!

. పంకె-వాధకక్యమెంతేని. పెంపుడు-నిను

. నృధ్ధతాయేవగించెద. నేను-యూప!

. సంజనిగూమితోడుతం. దలచుచుండ

295 Inconstancy

More in women than in men remain.

296 The wiles and guiles that women work,
Dissembled wit an outward show,
The tricks and toys that in them lurk.
The cock that threads them shall not know.

297 Every one that flatters thee.
Is no friend in misery,
Words are easy, like the wind;
Faithful friends are hard to find.
Every man will be thy friend.
Whilst thou hast where with to spend;
But if store of crowns be scant,
No man will supply thy want.
If that one be prodigal,
Bountiful they will him call,
And with such like flatter-ring,
"Pity but he were a king."
If he be addict to vice,
Quickly him they will entice.
If to women he be bent,
They have him at commandment;
But if Fortune once do frown,
Then, fare well his great renown;
They that fawn'd on him before,
Use his company no more.
He that is thy friend indeed,
He will help thee in thy need;
If thou sorrow, he will weep;
If thou wake, he cannot sleep;
Thus of every grief in heart,
He with thee does bear a part.
These are certain signs to know
Faithful friend from flattering foe.

295 స్తోత్ర మగవాణిచ్చును . మగునలయందు

. నెగడుకుక్కటముగ . నిల్చు . పల్లెమి

296 ద్వివి . మగువయినదేమి . మాయనమములు

. మగి . పల్లె ననునయి . చరికించలేదు

297 కం॥ నిజుగ నిమూడెడువాడే . అనీకు

. మితుగి . కాదు . పల్లెనలయెడ . చరి

. లు . నెగడుకుటవాగిగిచ్చుట

. కనుటయెక్కవలసమి . కల్లపహిమి

ఉ॥ ఎంతయునీమమితుగి . నెల్లరునుందునునీకడస్పను

. న్నంచకు . గాని . యద్దించన . సక్క . అగ్గివచ్చె ననీకునా

. కి . రం . నీపుదా . పను . చెంతురుదూ . బలదొండివె న . దూ

. మింతురునిన్న భూపతిగ . పేయనిదేవుని . పక్క . భంగు

సీ॥ . చెడుగునకీనల . నడినచోనిస్వల . బడ

. దోయుదురువారు . భిక్షులు . ల్లి

. వాలు . గంటలసిచ్చ . వలచినచ్చు

. చెప్పి . పల్లెనల . దిగి . కొండ

. కాని . నీసి . నేని . నీకుండినవాసి

. యెంతయునుచ్చ . మాసిపోవు

. నీకడ . పల్లె . నెల్ల . సక్క . చచ్చు

. నేయువార్ని . పల్లె . చేర . పోదు

. నీకునెవ్వ . నిక్క . పల్లె . హితుండు

. వాడు . పల్లె . గునీకు . గా . పల్లె . పల్లె

. పల్లె . పల్లె . పల్లె . పల్లె

నీవు. తెలిసియుండిన సత్యము ని. ద్రింపబోడు।

గీ॥ ఇట్లు సీయెదలోనున్న యెల్ల వంతు।

వాడు నీతోడు తస్వంతు పంచుకొనును।

మంచి విహితని-మాయగా వించు పగతు।

నైతిగి కొనుటకు నివికొన్ని గుఱుతులగును॥

—(*)—

WRATH.

(*)

AS YOU LIKE IT

Act I. Sc. I.

1 Now will I stir this gamester. I hope I shall see an end of him; for my soul, yet I know not why, hates nothing more than he: yet he's gentle: never schooled; and yet learned; full of noble device; of all sorts enchantingly beloved, and indeed, so much in the heart of the world, and, especially of my own people, who best know him, that I am altogether misprised. But it shall not be so long; this wrestler shall clear all: nothing remains but that I kindle the boy thither, which now I'll go about.

CYMBELINE

Act II. Sc. V.

2 Is there no way for men to be, but women must be half-workers? We are all bastards; And that most venerable man, which I did call my father, was I know not where When I was stamped; some coiner with his tools Made me a counterfeit: yet my mother seemed The Dain of that time; so doth my wife. The nonpareil of this.—O, vengeance, vengeance! Me of my lawful pleasure she restrained, And prayed me oft for bearance; did it with A pudency so rosy, the sweet view on't Might well have warmed old Saturn; that I thought her

రౌద్రభీరసమున క రసములు.

రౌద్రభీరసము.

1 ప|| నేనిప్పుడి విడికిరిం బుడికొల్పదను-వాని యంతముగజూడఁగోరెద
 నేమన-నేమోకాని నామన సువానికన్న నెక్కువజేన్చిక్కిరి సనవ్యాంచుకొ
 సమ-కాని- వాడుమర్యాదకలవాడు వాణియునెన్నఁడు జమనకొనలే
 దై నంబడితుఁడు- గొప్పతనమానించువాడు- సహచరులకంజుకెరెన
 యొప్పుడు- కావునలోకులండఱిలో ముఖ్యముగవాని నెఱిగిననావ
 గికమందుఁగూడ విక్క-ముగానెనలక్ష్యము. నేయఁబడితిని-గాని- యదెం
 లోకామరుడ- దీఁజెల్లయగతముంజక్క-మమ- నెరియుకొనుచు-న
 రియే- యాపిల్లకాయన్నెక్క-పిచ్చుకొల్పెద- సిప్పుడొకట్రొన్చి నను.

2 నీనమాళిక

.చానలగోళవ.చకమెద్దయునేక
 పురుషులొదవమణి. కెరువులేదె
 .చీకటితవ్వన.కేకన్దినారము-
 .నాకొండ్రెయిలొచ్చి.నాడెనదె
 .మిగులమర్యాదగ.నెనయొమ్మనెడఁడె
 .ముద్రింపఁబడిన య.ప్పుడెటనురెడె
 .సేన్చి-పెప్ప.నా.నామరేయునా.కెన్వె.
 నానెవనిముల్ల.కొనెదె ను.

As chaste as unsunned snow;—
Could I find out
The woman's part in me! For there's no motion
That tends to vice in man but I affirm
It is the woman's part: be it lying, note it
The woman's; flattering, hers; deceiving, hers;
Lust and rank thoughts, hers, hers, revenges, hers;
Ambitions, covetings, change of prides, disdain,
Nice longing, slanders, mutability,
All faults that may be named, nay, that hell
knows,
Why hers, in part or all: but rather, all;
For even to vice
They are not constant, but are changing still
One vice but of a minute old for one
Not half so old as that. I'll write against them,
Detest them, curse them:— Yet 't is greater skill
In a true hate, to pray they have their will:
The very devils cannot plague them better.

•ననుక్తిగా-గాని-యాకాలమందు
నా.యమ్మహారతిగఁబ్రభాతిసందే
నెనలేనిగుణవతి.యిపుడు నాయల్లాల
హహయెంతదుమాఁగె.మావెలంది।

•నన్నుదప్పించెనా•నాయభోగమునుండి-
•నన్నుచమకొనియుండు మనుచుదలుచు।
•బ్రాహ్మణంచెడఁడియు- సంతటియడకువ-
•నాసొంపుగనిదయ్యమనఁగెదగు।
•మఱుగుపడినమంచు •తెఱుగున

మచ్చపొం.దనిదాపెయంచునే.దలచినాడ।
•నాలోనఁగల్గిన•నానీస్వభావమే
•నొదవిన సంతభా.గుండునొక్కొక్క।
•మగవానియందును.మూఁగె గుణములేదు-
•నానిచ్చయం-బాహు.దానిదడి

•దబ్బరయేనచో.దానిది-చ్చకమును
•దానిది-మోసంబు.దాని-దెక్కు।
•నేన•కామంబును.దాని దత్యాశయు
•దానిది-పగఁగొంట.దానిది-మఱి।

•గొంఁపమ్మోర్కులు.కుత్సితవాంఛలు-
•మిగులనిల్కడలేని.పొగరసజ్జ।
•కొనవెట్టి-భారతియు- గొంఁజెముల్పుపలత-
•పేర్కొనఁబడిన•కిల్బిషములెల్ల।
•మఱియునింతేకాక.సరకమెఱుగునవి
•దానివి-కొంఁజ-యం.తయును-గాని।

•కాకేమి-యంతయుం.గట్టడికీడగున-

HAMLET—

Act. I. Sc. II

3 O, that this too too solid flesh would melt,
 Thaw, and resolve itself into a dew;
 Or that the Everlasting had not fixed
 His canon 'gainst self slaughter! O God! O God!
 How weary, stale, flat, and unprofitable
 Seem to me all the uses of this world!
 Fie on't! Ah fie! 't is an unweeded garden
 That grows to seed; things rank and gross in nature
 Possess it merely. That it should come to this!
 But two months dead;—nay, not so much, not two!
 So excellent a king; that was, to, this,
 Hyperion to a satyr; so loving to my mother
 That he might not between the winds of heaven
 Visit her face too roughly. Heaven and earth!
 Must I remember? why, she would hang on him
 As if increase of appetite had grown
 By what it fed on; and yet, within a month,—
 Let me not think on't,—Frailty they name is
 woman!—
 A little month; or e'er those shoes were old
 With which she followed my poor father's body,
 Like Niobe, all tears;—why she, even she—
 O God! a beast, that wants discourse of reason,
 Would have mourn'd longer—married with my uncle

.జెడుగున్న తంబుమా. ఆడున పయము
 .ప్రణవమును బాగ్గి. వాడువాత కం-
 బండు. సగము. బాగ్గి. సగిలున్. సంబుగాగ్గి.
 .నాకివిరోధముగ నేను. పాగ్గి. పాడి.
 .దిట్టద. గాని. వానిని. దించు నేపు.
 .నారు స్వేచ్ఛగనుంట కె. కోరుకొనుట.
 .వా. దయ్యంబులు జెడ. నేరమిక.

3 సీసమాళిక —

కటకటా యాబోది. కడముట్ట దబ్బున.
 .జెడిమంచుమాడ్కి. కించుటకయి.
 మిక్కిలి. గోరెన. నక్క. తననశాన
 .సంబాత్త పాత్యక. నశ్వరుండు.
 .ప్రతిమా. ముగనున. ల్పకయున్న సెరిమేల్.
 .జేవుడా. యాజగ. తిగిలిగిన.
 .యెల్ల సడతలునా. కెంత. చీడతగ.
 .జ. ద్విత చర్వణముగ. మ. తికడుడప్ప.
 .గానిప్పలంబుగా. గనుపడె. నీ
 యన. కట. గు. యచ. కలుపుతయ.
 .బడనట్టి. తుద్ద. స్వగ. ముగా. జెడున్
 బనికిమాలిన చెడు. వస్తునమితి.
 .సయ్యదినింపియు. న్నది కేనుమొత్త.
 .కార్యముపుట్టెనుగట్టకడకు.
 .మడి సెను. రెండునె. లుమా. క్రమే.

My father's brother, but no more like my father
Than I to Hercules ; within a month
Ere yet the salt of most unrighteous tears,
Had left the flushing in her gall'd eyes,
She married :—O most wicked speed, to post
With such dexterity to incestuous sheets !
It is not, nor it cannot come to, good :
But break, my heart, for I must hold my tongue !

శుక్ర. పులికాఠ మేల్మొవ్వు. పాలు క మును!

Act. ii. Sc. ii.

4 O, what a rogue and peasant slave am I !
 Is it not monstrous, that this player here,
 But in a fiction in a dream of passion,
 Could force his soul so to his own conceit,
 That, from her working, all his visage wann'd ;
 Tears in his eyes, distraction in 's aspect,
 A broken voice, and his whole function suiting
 With forms to his conceit ? and all for nothing !
 For Heecuba !
 What 's Heecuba to him, or he to Heecuba,
 That he should weep for her ? what would he do
 Had he the motive and the cue for passion
 That I have ? He would drown the stage with tears,
 And cleave the general ear with horrid speech ;
 Make mad the guilty and appal the free,
 Confound the ignorant ; and amaze, indeed,
 The very faculties of eyes and ears.
 Yet I, dull and muddy-mettled rascal, peak,
 Like John-a-dreams, unpregnant of my cause,
 And can say nothing : no, not for a king,
 Upon whose property and most dear life
 A damued defeat was made. Am I a coward ?
 Who calls me villain ? Breaks my pate across ?
 Plucks off my beard, and blows it in my face ?
 Tweaks me by the nose ? gives me the lie i' the
 throat ;

•ముగ్ధ (2000) పాఠ్య పుస్తకం - గూఢ -

కడుఁ బాపపువేగము - వానికాని .

••కూటములకంత సేవాతో (జూటకయి)

•యయ్యదియూగాను-కాశీక.వద్దిమేలు।

•కాని-పగులుమనాగుండ్లకాయసివు!

•ముందునానోరునెఱుఁగి.కొందుఁగాన॥

4 సేనమాళిక ||

• బాపూలే నానై • ముచ్చకులదినిగెంత

మోటయ్యడి మొసటి నాటకుడు

భూమి గంగలనం. భూగలుకలనిచట

• పనశక్తి దనయూహ • శనః గుణముగః ।

•ಬಲ್ಮಿಕ್ರ •ಬ್ರಿವರ್ತಿ •೦೨೩ •ಬುಕ-ವಾಸಿಮೊಮ್ಮಿ

•కళత ప్పె-జాపులు. గంటకీరు.

•వాసి♦యాక్షతి♦గల.సరము-♦దస్త్రతిక-

•మఱివానిదేహాధి.మఁబదంత।

•యునువానితలుపున. •కనుసాపముగనుట

• చుట్టూనుకాదేన. మన మిద్ది.

• లేనిదానిని గుఱించి... • లేను క-వానినో

•నా పెళ్ళునా పెళ్ళో సతని కేము!

•వాడ మొకొట కేడ్వ.వలసినపని-వాడు

•నా.దు.చింతాకార.శ్లోంబుతనకు।

•నుండి స నేమి సే.యుకొ-రంగము పున

卷之六

• 2000 2001 2002 2003 2004 2005 2006 2007 2008 2009 2010 2011 2012 2013 2014 2015 2016 2017 2018 2019 2020 2021 2022 2023 2024 2025 2026 2027 2028 2029 2030 2031 2032 2033 2034 2035 2036 2037 2038 2039 2040 2041 2042 2043 2044 2045 2046 2047 2048 2049 2050 2051 2052 2053 2054 2055 2056 2057 2058 2059 2060 2061 2062 2063 2064 2065 2066 2067 2068 2069 2070 2071 2072 2073 2074 2075 2076 2077 2078 2079 2080 2081 2082 2083 2084 2085 2086 2087 2088 2089 2090 2091 2092 2093 2094 2095 2096 2097 2098 2099 2100 2101 2102 2103 2104 2105 2106 2107 2108 2109 2110 2111 2112 2113 2114 2115 2116 2117 2118 2119 2120 2121 2122 2123 2124 2125 2126 2127 2128 2129 2130 2131 2132 2133 2134 2135 2136 2137 2138 2139 2140 2141 2142 2143 2144 2145 2146 2147 2148 2149 2150 2151 2152 2153 2154 2155 2156 2157 2158 2159 2160 2161 2162 2163 2164 2165 2166 2167 2168 2169 2170 2171 2172 2173 2174 2175 2176 2177 2178 2179 2180 2181 2182 2183 2184 2185 2186 2187 2188 2189 2190 2191 2192 2193 2194 2195 2196 2197 2198 2199 2200 2201 2202 2203 2204 2205 2206 2207 2208 2209 2210 2211 2212 2213 2214 2215 2216 2217 2218 2219 2220 2221 2222 2223 2224 2225 2226 2227 2228 2229 2230 2231 2232 2233 2234 2235 2236 2237 2238 2239 2240 2241 2242 2243 2244 2245 2246 2247 2248 2249 2250 2251 2252 2253 2254 2255 2256 2257 2258 2259 2260 2261 2262 2263 2264 2265 2266 2267 2268 2269 2270 2271 2272 2273 2274 2275 2276 2277 2278 2279 2280 2281 2282 2283 2284 2285 2286 2287 2288 2289 2290 2291 2292 2293 2294 2295 2296 2297 2298 2299 2300 2301 2302 2303 2304 2305 2306 2307 2308 2309 2310 2311 2312 2313 2314 2315 2316 2317 2318 2319 2320 2321 2322 2323 2324 2325 2326 2327 2328 2329 2330 2331 2332 2333 2334 2335 2336 2337 2338 2339 2340 2341 2342 2343 2344 2345 2346 2347 2348 2349 2350 2351 2352 2353 2354 2355 2356 2357 2358 2359 2360 2361 2362 2363 2364 2365 2366 2367 2368 2369 2370 2371 2372 2373 2374 2375 2376 2377 2378 2379 2380 2381 2382 2383 2384 2385 2386 2387 2388 2389 2390 2391 2392 2393 2394 2395 2396 2397 2398 2399 2400 2401 2402 2403 2404 2405 2406 2407 2408 2409 2410 2411 2412 2413 2414 2415 2416 2417 2418 2419 2420 2421 2422 2423 2424 2425 2426 2427 2428 2429 2430 2431 2432 2433 2434 2435 2436 2437 2438 2439 2440 2441 2442 2443 2444 2445 2446 2447 2448 2449 2450 2451 2452 2453 2454 2455 2456 2457 2458 2459 2460 2461 2462 2463 2464 2465 2466 2467 2468 2469 2470 2471 2472 2473 2474 2475 2476 2477 2478 2479 2480 2481 2482 2483 2484 2485 2486 2487 2488 2489 2490 2491 2492 2493 2494 2495 2496 2497 2498 2499 2500 2501 2502 2503 2504 2505 2506 2507 2508 2509 2510 2511 2512 2513 2514 2515 2516 2517 2518 2519 2520 2521 2522 2523 2524 2525 2526 2527 2528 2529 2530 2531 2532 2533 2534 2535 2536 2537 2538 2539 2540 2541 2542 2543 2544 2545 2546 2547 2548 2549 2550 2551 2552 2553 2554 2555 2556 2557 2558 2559 2560 2561 2562 2563 2564 2565 2566 2567 2568 2569 2570 2571 2572 2573 2574 2575 2576 2577 2578 2579 2580 2581 2582 2583 2584 2585 2586 2587 2588 2589 2590 2591 2592 2593 2594 2595 2596 2597 2598 2599 2600 2601 2602 2603 2604 2605 2606 2607 2608 2609 2610 2611 2612 2613 2614 2615 2616 2617 2618 2619 2620 2621 2622 2623 2624 2625 2626 2627 2628 2629 2630 2631 2632 2633 2634 2635 2636 2637 2638 2639 2640 2641 2642 2643 2644 2645 2646 2647 2648 2649 2650 2651 2652 2653 2654 2655 2656 2657 2658 2659 2660 2661 2662 2663 2664 2665 2666 2667 2668 2669 2670 2671 2672 2673 2674 2675 2676 2677 2678 2679 2680 2681 2682 2683 2684 2685 2686 2687 2688 2689 2690 2691 2692 2693 2694 2695 2696 2697 2698 2699 2700 2701 2702 2703 2704 2705 2706 2707 2708 2709 2710 2711 2712 2713 2714 2715 2716 2717 2718 2719 2720 2721 2722 2723 2724 2725 2726 2727 2728 2729 2730 2731 2732 2733 2734 2735 2736 2737 2738 2739 2740 2741 2742 2743 2744 2745 2746 2747 2748 2749 2750 2751 2752 2753 2754 2755 2756 2757 2758 2759 2760 2761 2762 2763 2764 2765 2766 2767 2768 2769 2770 2771 2772 2773 2774 2775 2776 2777 2778 2779 2780 2781 2782 2783 2784 2785 2786 2787 2788 2789 2790 2791 2792 2793 2794 2795 2796 2797 2798 2799 2800 2801 2802 2803 2804 2805 2806 2807 2808 2809 2810 2811 2812 2813 2814 2815 2816 2817 28

As deep as to the lungs ? Who does me this ?

Ha !

'swounds ! I should take it : for it cannot be
But I am pigeon-livered, and lack gall
To make oppression bitter, or, ere this,
I should have fatted all the region kites
With this slave's offal. Bloody, bawdy villain.
Remorseless, treacherous, lecherous kindless villain !
O, vengeance !

Why, what an ass am I ! This is most brave ;
That I, the son of a dear father murdered,
Prompted to my revenge by heaven and hell;
Must, like a whore, unpack my heart with words,
And fall a-cursing, like a very drab,
A scullion !

Fie upon't ! foh ! About, my brain ! — I have heard
That guilty creatures, sitting at a play,
Have by the very cunning of the scene
Been struck so to the soul that presently
They have proclaimed their malefactions !
For murder, though it have no tongue, will speak
With most miraculous organ. I'll have these players
Play something like the murder of my father
Before mine uncle : I'll observe his looks ;
I'll tent him to the quick : if he but blench
I know my course. The spirit that I have seen
May be the devil : and the devil hath power
To assume a pleasing shape ; yea, and, perhaps,
Out of my weakness, and my melancholy,
As he is very potent with such spirits,
Abuses me to damn me. I'll have grounds
More relative than this : — the play's the thing,
Wherein I'll catch the conscience of the king.

• చిచ్చివచ్చును - జడ్చిచ్చును - నిరప

• రాఘవ - దాఱుమా - ర్పలుపునానులు -

• నిడముగజూపువి - స్కీ - దొలగించు

• గలగలుగుసోమరి - వలెనునేనొక మొట్టు

• పందతుంటరినినా - పనిని - సరకు

• గొనగొక్కడబడి - యసజాలనెదియు నె

• వనియథాపాగ్రామ - ల్పాడ - నచా

• బడియెన - యటువంటి - ప్రిభునిగూర్చియైన

• లే - దేనుపిటికినా - లెంకయనుచు

• బిలుచునన్నవడు - నా - తలబగులంగొట్టి

• నాగడ్డముంటికి - నా మొగమున

• బొంబే - ముగ్గు - బొంబే - ముగ్గు

• సను - మిగులవబ్బితాయంచు - దగడజొచ్చు

• నిటునాకెవడొనచు - గటకటాయెందుకే

• నడ్డినె - పవలసిన - దహహనేను

• లేశమున - పృతి - లేసట్టి నాడను -

• గానియెడనీని - కంటెముందె

• యీనీచుప్పిచ్చుచే - నేనెన్నింగిగి -

• లను - గొప్పింగి - చొసియుండు

• కూళ - సిగిడిదొంగ - గొడ్డు - కట్టజిహ్వకిరి

• కటికితుంటరి - యకటచ - లము

• భలిభళినేనెట్టి - పనికిమాలినగాడ్డ

• నిదిమేటిశూరత్వ - మేనుజంప

బడుమంచితండికిఁ గొడుగును-
 బడిచీమఁ. కొనఁదయ్యమునఁబురి. కొల్పఁబడితి.
 మాటలనాఁయభి. మానములంజె
 మ. దిరిఁదెల్పవలయునా. మఱియుఁదొత్తు
 నటునిట్టవలయునా. యంతఁదోమెడువాఁడు
 సీదానికయియిసీ. నాదుబుద్ధి.
 లేముక్తంగంబునం. గుమ్మరురోషులు
 ఁ. న్నాఁ. నాట్యప్ర. వీణాత. మయి
 ఁ. ననుచు. ముఁ. బ్రచు. రముసేయునంతతే
 కంబడి. రంతరం. గముననంచు.
 ఁ. గతమెమనఁగ. హత్య. కడునాల్క. లేకయు
 బహులం. తానయ. వమునఁబల్కు-
 నావినతండిముం. దఱినేనునాడింతు
 నేనాటకు. చే. నెన్నియన.
 నాఁ. ది. వధ. సూచ. నముసేయునట-
 నే. నరయుదువాని. నై. ఖరులు. శోధ.
 నేయుదునాతని. చిత్ర. మాతఁడుజంకు
 సేని. నామాగఁము. నేనెఱుఁగుదు.
 సేనుఁజూచిన. మూతి. కానోపుదయ్యము-
 ఁ. దయ్యమింపగుహపు. దాల్పఁగల్గు.
 సరియె. పండియు. నొక్క. తఱినాతఁడుగడు
 నటువంటిశక్తుల. నలరియుంట.
 నాయశక్తి. మఱియు. నావిచారముఁబట్టి.
 నన్నుఁజెఱుపమాయ. వన్నుచుండు.
 నింతకన్నదగిన. వేఁగాంతుఁగతములీ.
 యాటమిషనుజేని. యుఘముఁగండు॥

HENRY V.—

Act III Sc I.—

5 In peace there 's nothing so becomes a man
As modest stillness and humility :
But when the blast of war blows in our years,
Then imitate the action of the tiger ;
Stiffen the sinews, summon up the blood,
Disguise fair nature with hard-favoured rage ;
Then lend the eye a terrible aspect ;
Let it pry through the portage of the head
Like the brass cannon ; let the brow o'erwhelm it
As fearfully as doth galled rock
O'erhang and jutty his confounded base,
Swilled with the wild and wasteful ocean.

HENRY VI—PART III—

Act II Sc II

6 To whom do lions cast their gentle looks ?
Not to the beasts that would usurp their den,
Whose hand is that the forest bear doth lick ?
Not his that spoils her young before her face.
Who scapes the lurking serpent's mortal sting ?
Not he that sets his foot upon her back.
The smallest worm will turn, being trodden on ;
And doves will peck in safeguard of their brood.

5 నీ .నంధియెడన్మచ్చిఃశాంతియునడిగెను
 .యటనరునకుడగు.నద్దిలేదా
 .కాని-యెప్పుడునున.పీనులఁగల
 హతూ.ర్యరనముచొటఁబడు.సప్పుడుమన
 .మనునరించవలయు.వ్యాఘ్రచేష్ట
 సన.ములనె.నిగియింస.వలయు
 .కొనునదియుత్సాహ.మును-సాగనగు
 మన.ప్రకృతి.వక్రమగమా.మకొకొనవలయు
 .గంటికికికరా.కారమీవలయు
 స.య్యదితలఁటికిల.యందునుండి
 .యిద్దిపిరంగివలెఁజూడ.నిండుపోంచి
 కన్యమయు.మహావిభవం.కరినముద్ర
 .ఘనకావిసప్తనిజపితిక.బ్రహ్మక
 .శిలవలె.మూరనుగదాని.సలమనిండు

6 నీ॥ .వేన్మిఁజెసింగము.లెవఁజల్లుఁజల్లని
 .చూపులు.దనలోవఁచి.సంపదలు
 .వైగా.దనలిచేయి.వట్టియడవి
 యెల్లు.నాకెడు.దనదుకూ.నలదనముగ
 .ముసకుఁగ.దురుగ్గ.బొలయించు
 వానిని.గా.దనఁడుందప్ప.గలుగుబొంచు
 .త్రాచుకా.టడుగున.దానివీపుం
 ద్రాచుకా.టడుగున.దానివీపుం

KING JOHN Act II Sc I

7 What cracker is this same that deafs our ears
With this abundance of superfluous breath ?—

THE MERCHANT OF VENICE Act III Sc I

8 if it will feed nothing else
it will feed my revenge. He hath disgraced me,
and hindered me half a million, laughed at my losses
mocked at my gains, scorned my nation, thwarted
my bargains, cooled my friends, heated mine ene-
mies ; and what 's his reason ? I am a Jew. Hath
not a Jew eyes ? hath not a Jew hands, organs,
dimensions, senses, affections, passions ? fed with
the same food, hurt with the same weapons, subject
to the same diseases, healed by the same means,
warmed and cooled by the same winter and summer
as a Christian is ? If you prick us, do we not bleed ?
if you tickle us, do we not laugh ? if you poison us
do we not die ? and if you wrong us, shall we not
revenge ? If we are like you in the rest, we will
resemble you in that. If a Jew wrong a Christian,
what is his humility ? revenge. If a Christian
wrong a Jew, what should his sufferance be by Chri-
stian example ? why, revenge. The villainy you
teach me, I will execute ; and it shall go hard but
I will better the instruction.

.తిరుగుఁ బాటొనరించు నెం. తేనిమట్ట!

.బడినయప్పడు - వెండియుం. బావురాలు!

.కడువడిగఁదమపిల్లలం. గాచుకొనఁగ!

.చాడుచుముక్కులతోడద. బుచ్చ నెద్రొప్పి॥

అదినుత నీనిన్ద్రులకు నాపగన్ద్రులను - వాడునన్న నమానప

7 ద్వి॥ ఎవఁడీ వికారనో. స్థానుఁడుమా చెప్పు!

.చెప్పుడున చెడును చచ్చి. నితమమితముగ!

8 వ॥ అదినుత నీనిన్ద్రులకు నాపగన్ద్రులను - వాడునన్న నమానప

చెడును. నాకైదులకుండ్లను - నానప్తములయెడనన్వెను నాలాభ

లనెక్కిరించెను - నాజాతిస్థిరస్కరించెను - నాబేరమాలుచెడఁగొట్టె

ను - నామిత్రులనడఁచెను - నాశత్రులరేపెను - నానిప్రయోజన

మేమి - నేనుయూదిమాదేశస్థుడను - యాహూనీయునకు నేత్ర

ములుండెనా - యాహూనీయునకు హస్తములవయవమాలు కొలతి

లిదియములనొర్కులు కామకొధాదులుండెనా - శ్రీస్తుమస్థు

నినలెనాయన్నమునపేసఁబడియె - నామాయుధములచేతనే హిం

సింపఁబడియె - నాకొగిమాలకేలఁబడియె - నామండలచేతనేకు

డుచెకఁబడియె - నానీతానేసఁగిచేతనే చల్వెన్వెక్కింపఁబడితెసింపఁబ

డియె - నీవునుమురక్కెంబో మాకునెత్తిరుకాటదా - నీవుమాకుఁజ

క్కిరిసిరితలిడిన మేమునన్వమా - నీవుమాకువిసమిడిన మేముచాని

మా - మామీయ నీవుమానన్యాయముచేసిన మేమునగదీర్చుకొని

మా - నీనెఱుగిలిసదాబో మేమున్నయెడల నంకులంబునా

లుదుమా - యాహూనీయుఁడు శ్రీస్తుమస్థునకు హస్తచేసినేని

TIMON OF ATHENS .. *Act IV Sc III.*

9 Consumptions sow

In hollow bones of man ! strike their sharp shins,
 And mar men's spurring. Crack the lawyer's voice.
 That he may never more false title plead,
 Nor sound his quillots shrilly : hoar the flamen,
 That scolds against the quality of flesh,
 And not believes himself : down with the nose,
 Down with it flat ; take the bridge quite away
 Of him that, his particular to foresee,
 Smells from the general weal : make curled-pate
 ruffians bald ;
 And let the unscarred braggarts of the war
 Derive some pain from you. Plague all,
 That your activity may defeat and quell
 The source of all erection. —

10 Ensear thy fertile and conceptionous womb,
 Let it no more bring out ingrateful man ?

వాడగపచామసిన దయయేమిప్రస్తుమశ్శేషం జహావీయు
న కపకారమొనచిఁనయెడ శ్రీస్తుమశ్శేషనినిదశశామున వాని
కెట్టియుంపుకండవలయు. నేమి-పగ- నీవునాకునేపుడు మాగ
మునెఱవేచెదను. మఱియది కఠినముగానుండుగాని నేనామ
ప్రబడినట్టింత నృద్ధిచేసెదను.

9 నీ॥ .నరులయెముక లెల్ల. నులుము సేయుడు
వారి. మోకాళ్లనలుకు. డి. ప్పడెమడిమెలి

.నరములద్రొంగుడు. .నయవాదికి
గొంతు. బ్రహ్మలు సేయుడు. వాడబద్ధ

.పత్రములంబట్టి. వాదించనీక

సూ. క్షౌశములకికెన్న. డలువనీక

.మతగురువుంబట్టి. మైచమమొలచుడు

.వాడందఱికిదప్పు. వట్టుగాని

.తానుదిన్న గనుండఁడెం. తయునువాని

.ముక్కు-గోయుడు మఱి-వాని. డొక్కజేల్చు

.దెవ్వడందఱిజనముల. కెగుసలిపి

.మొనమిక్కి. లితనలాభ. మరయుచుండు

ద్వి॥ .వంగినకురులున్న. వన్నెకాండ్రుగ

.దరిగిబోడిగజేయు. టకుందలకొనుడు

కం॥ అనిలోన దెబ్బలకుద

.స్పిస కతనకబొగడుకొనెడు. నిగుడు మగలజే

తనయనయిదుమల బెట్టుడు

.జనములందుదముట్ట బాదు. నలుపుడుమీరల్

10 ద్వి॥ పుడమి-ఫలించు. నీ. బొడ్డనెండించు

పో. డమనీక చటన. పుక గృతఘ్ను నరు

11 Nor on the beasts themselves, the birds and fishes
You must eat men. Yet thanks I must you con,
That you are thieves professed, that you work not
In holier shape ; for there is boundless theft
In limited professions. Rascal thieves,
Here's gold. Go, suck the subtle blood to froth,
And so scape hanging. Trust not the physician :
His anti dotes are poison, and he slays
More than you rob. Take wealth and lives together
Do villainy, do, since you protest to do't,
Like workmen

Act. v. Sc. iv.

12 now breathless wrong
Shall sit and pant in your great chairs of ease ;
And palsy insolence shall break his wind
With fear and horrid flight.

11 స్త్రీ॥ మృగములఁబ్రతుల.మీలనెకాదు న.రులనుభక్తిఁచఁగ .వలయు

.లింగియెకాక-మీ.కేను వందనములు .నేయగ వలయు-బ్ర.సి

.దొంగలుగార- లెంతో పూజ్యవేషంబు.అంది చేయదువని
ద్వైత-
పాద్యలేని

.దొంగతనంబు చె.లంగెడుదగునట్లు .లేపాటకాబడు.వృత్తి
లందు

బంగరిదెకొండుతుంటిదొంగలార

పొండు-దాగిఁ తూసవంబుమీపొట్టులుబ్బ

దాగి.పు-దాజ్వలముననుమీ.గక ముడికి

.నుయగకాండు-తప్పుకొండు.ఁకినటుల.

కం॥ సమృద్ధిఁజే-వెజ్జన్-మీ

వెంబడినాఁడిన్నుచట్టి వి.రుగుడువిషమా

ముమృతముగఁజేరపునతఁడు

దొమ్మిగమాఁగినులమీరు.దోచుటకన్నన్.

గీ॥ భ.నముచాగింబున్ దఁగొనుడుకలిపి

చేయుఁజీకీడు చేయుడు-చే.యుటకయి

బెట్టిదంబుగమీదొట్టుబెట్టుకొన్న

వారుకావునఁబనివాండ్రవ.లేగఁడంగి..

12. గీ॥ మీ.సుఖాననములనిప్పుడా.నరేగి

యా.పిరందనిశవ్వగుచు.కండవలయు

.నోతెఁయగువర్షమెయివలె.భీతితోడ

.డినిబలనినట్టిగన్బివెత్తిపడవలయు.

TITUS ANDRONICUS

Act I. Sc. I.

13 As kill a man, or else devise his death ;
Ravish a maid, or plot the way to do it ;
Accuse some innocent, and forswear myself ;
Set deadly enmity between two friends ;
Make poor men's cattle stray and break their necks :
Set fire on barns and hay-stacks in the night,
And bid the owners quench them with their tears.
Oft have I digged up dead men from their graves,
And set them upright at their dear friends' doors,
Even when their sorrows almost were forgot ;
And on their skins, as on the bark of trees,
Have with my knife carved in Roman letters,
'Let not your sorrow die, though I am dead ?
Tut ! I have done a thousand dreadful things
As willingly as one would kill a fly ;
And nothing grieves me heartily, indeed,
But that I cannot do ten thousand more.

13. సీసమాలిక:—

మ.నుబంధంపుట-లేక-తనిజంపుటకు గుట్ర.చేయుట-

కన్నియంబె.చుట-యది.

కా.దేవియట్టులగా.వించుటకు నెన్నుట-కీడులే.కున్ననొకని

నెగ్గించుటయు-మఱి-నేమాటచెప్పట-

ఘోరవైకంచిరు.గుఱుహితులకు!

గల్పించుటయు-అట్లే.కామల పశువుల.దోవ

దప్పించిగో.తులువించుట.

.యథా రాత్రీమున ధా.స్వప్న కొట్టకుం

గడ్డి.కుప్పలకునత్రి.నిస్వప్నెట్టి.

.అమదుకన్నీళ్ల నెం.తయువానినాడగ.సాతు

దారులెల.చుటయు-దఱుచు.

.నేనుసమూహుల.లోనండి వృ.మాన.పుల

ద్రవిత్వీని వా.రలవిహితుల.

.తలుపులపవా.రల కోకములుమఱ్య

.బడునంతట ని.ల్వబడలేసి.

.చచ్చిపప్పుకికేము.చాననీవద్దమీ

.ననటలననివారి.అనువులందు.

.అట్లుపట్టునలె.చెక్కి-నాడన్నాడు.కదా చే

బ్ర.స్థూ.క్షరము-లాగు.

.మొక్క.గనెట్ట.లుక్క-పంచుకోనేడ్య.

.నేనువేయఘోర.కృత్యములటు.

.జరిపినాడ-గాని-మఱిపదివేల్వెయ.

.లేమిత్తన్ను.బ్రా.మదెదురు.

RAPE OF LUCRECY.

14 "Lucrece, quoth he," this night I must enjoy thee:
If thou deny, then force must work my way,
For in thy bed I purpose to destroy thee:
That done, some worthless slave of thine I'll slay,
To kill thine honour with thy life's decay;
And in thy dead arms do I mean to place him,
Swearing I slew him, seeing thee embrace him.

15 Let him have time to see his friends his foes
And merry fools to mock at him's resort;
Let him have time to mark how slow time goes
In time of sorrow, and how swift and short
His time of folly, and his time of sport:
And ever let his unrecalling crime
Have time to wail the abusing of his time.

16 Out, idle words! servants to shallow fools,
Unprofitable sounds, weak arbitrators!
Busy yourselves in skill-contending schools;
Debate where leisure serves with dull debaters;
To trembling clients be you mediators:
For me, I force not argument a straw,
Since that my case is past the help of law.

14 త|| . ననువిను-వాడెట్లు. పదోదయ- నే నన్నె. నని నేటి

నూపున.ందం నయం గుండు.

. ననుబల్కి. గుండు. నీవు. నున్న.

. నిద్ర. గట్ట. చి. నీబంతునొకటి.

. దుని. మిసీయు. సుకుల. తోడ. పద్మ

. తొల. నీనటల. వాని. తోడ. పద్మ.

. తో. నర నే. తో. నీ. తో. నీ. తో. నీ.

. నీ. నీ. మి. మి. తో. నీ. తో. నీ.

15 త|| . తన చె. లు. లెల్ల. రు. దన. పగ. వా. గు. గా.

. తన. నీ. నా. తు. క. ర. ము. తో. గా. గా.

. న. న. న. న. న. న. న. న. న. న. న. న.

. న. న. న. న. న. న. న. న. న. న. న. న.

. గ. గ. గ. గ. గ. గ. గ. గ. గ. గ. గ. గ.

. త. త. త. త. త. త. త. త. త. త. త. త.

. న. న. న. న. న. న. న. న. న. న. న. న.

. గ. గ. గ. గ. గ. గ. గ. గ. గ. గ. గ. గ.

16 నీ|| . నో. నో. నో. నో. నో. నో. నో. నో. నో. నో.

. నీ. నీ. నీ. నీ. నీ. నీ. నీ. నీ. నీ. నీ.

. నీ. నీ. నీ. నీ. నీ. నీ. నీ. నీ. నీ. నీ.

. నీ. నీ. నీ. నీ. నీ. నీ. నీ. నీ. నీ. నీ.

. నీ. నీ. నీ. నీ. నీ. నీ. నీ. నీ. నీ. నీ.

. నీ. నీ. నీ. నీ. నీ. నీ. నీ. నీ. నీ. నీ.

. నీ. నీ. నీ. నీ. నీ. నీ. నీ. నీ. నీ. నీ.

. నీ. నీ. నీ. నీ. నీ. నీ. నీ. నీ. నీ. నీ.

. నీ. నీ. నీ. నీ. నీ. నీ. నీ. నీ. నీ. నీ.

కాదనము.

- [illegible]

కీనుక .

- 1 గీ|| .♦కీనుక♦మృగిర్వంబుడి కడుం. గెంపుమిగులు|
 .♦పలుండెలు-విగాది రేకలం. దెలుప్పుమము|
 .దులు-♦ములుకులం. దెగినకున్ను .కలును-♦బొబ్బ|
 .లోప్పు♦పగఱతలలనేలం. గప్పెనతండు||
- 2 వ|| ఏలిసవారితప్పుగాను- మీకుగిట్టని నేనుమీయెదుటనుంటచే నా
 దేనేరమిటురావేనిపుణికా.
- 3 వ|| దోపకాకీ-నీతలంపువోప్పునఁజూచెదవు-♦దమ్మపుం♦దొడవుననుం
 డి గిడ్డింపాగిననూతిన్పొలు నీ♦వాలకమిపుడింకెవఁడు దెలువఁగ
 లుదెలు.

AUSTERITY.

KING HENRY IV PART I *Act III Sc.*

- 1 He's as tedious
 As is a tired horse, a railing wife ;
 Worse than a smoky house.

HENRY VI PART II *Act III Sc. I.*

- 2 Virtue is choked with foul ambition.
 And charity chased hence by rancour's hand ;
 Foul subornation is predominant,
 And equity exiled your highness' land.

RICHARD III. *Act V Sc III.*

- 3 Give me another horse,—bind up my wounds,—
 Have mercy, Jesu !—Soft I did but dream.—
 O coward conscience, how dost thou afflict me !—
 The lights burn blue.—It is now dead midnight.
 Cold fearful drops stand on my trembling flesh.
 What do I fear ? Myself ? There's none else by :
 Richard loves Richard ; that is, I am I.
 Is there a murderer here ? No ;—Yes ; I am,
 Then fly. What, from myself ? Great reason why,—
 Lest I revenge myself upon myself.
 Alack, I love myself. Wherefore ? for any good
 That I myself have done unto myself.
 O, no ! alas, I rather hate myself
 For hateful deeds committed by myself !
 I am a villain : yet I lie, I am not.
 Fool, of thyself speak well :...fool, do not flatter.
 My conscience hath a thousand several tongues,
 And every tongue brings in a several tale,

భీమ తస్య రసము .

1 ద్వి॥ పొగఁగిముక్తినిలునె. పుండిట్టినాని॥

♦ జెగ. దుగుట్టమువలె. విసిగించువాఁడు॥

2 గీ॥ ♦ బీరమత్యాశచేగొంగు . పినుకఁబడియె॥

♦ గుఱుముఁజేరి జరిగిన పొంది. తనము - ముక్తియు॥

♦ దగిలిదుఃఖధనంబు ♦ ప్రధానమయ్యె॥

♦ న్యాయమేలినపారి రా. జ్యమునువిడిచె॥

3 సినచూలిక —

♦ ఇంకొకగుట్టము. నీవునాకుందెఱుఁగ

♦ కట్టమునాదగు. గాయములను॥

♦ దయచూడుచూసన్పు . దైవమా-

యాగుము- ♦ కలఁగంటి-నింకెద్ది. కాదుగాని॥

♦ పిటికిబుద్ధియెట్లు. పీడించితివినన్న -

♦ వెలవెలబొలు ♦ ది. స్వయంభుడు- ♦ డి॥

♦ రేయి-వడంగునా. మెయెడనిలిచెను

♦ జడు ♦ వుగ్గడించెడు. ♦ చలువబొల్లు॥

♦ దేనికివెలుచెద- ♦ నానిమిత్రము-

మఱి. నాచెంతనెవ్వరు. న్ననరాదు॥

♦ ననునేనుఁబ్రేమితు- ♦ ననఁగ ♦ నేనేనేను-

And every tale condemns me for a villain.
Perjury, perjury, in the high'st degree ;
Murder, stern murder in the dir'st degree ;
All several sins, all used in each degree,
Throng to the bar, crying all.— " Guilty ! guilty ! "
I shall despair. There is no creature loves me ;
And if I die, no soul shall pity me :
Nay, wherefore should they, since that I myself
Find in myself no pity to myself ?

• నేనెనుంతుక నికరించుచుబూనఁగాన॥

PERICLES—

Act I Sc IV.

4 But see what heaven can do ! By this our change,
These mouths whom but of late, earth, sea, and air
Were all too little to content and please.
Although they gave their creatures in abundance,
As houses are defiled for want of use,
They are now starved for want of exercise :
Those palates, who, not yet two summers younger,
Must have inventions to delight the taste,
Would now be glad of bread, and beg for it :
Those mothers, who, to nuzzle up their babes,
Thought nought too curious, are ready now
To eat those little darlings whom they loved
So sharp are hunger's teeth, that man and wife
Draw lots, who first shall die to lengthen life.
Here stands a lord, and there a lady weeping :
Here many sink, yet those which see them fall,
Have scarce strength left to give them burial.
Is not this true ?

4 నీసమాలిక —

అ.యిస నుఁ బరికించు. మూడై వ మేమి సె.యఁగలఁడొ - మామూలు
 .వగుటవలన!

నీనోళ్లు - నీనినెం. తేనిన్న మొన్నటి. దాఁక భూమియు సము.ద్రంబు
 గాని!

.వానిజంతువులను .వాడుక లేమిచే .నిండ్లములుగుసంత హెచ్చు
 గనిడి!

.యైనఁదనుపఁ గొంచెమయ్యెనో - యిప్పుడ. భ్యాసంబులే కివి.ప
 స్తుపడియె.

.ఁగ్రొజచ్చుల్పింపఁ. గోరిన నాల్కలి. ప్పడు కొట్టకై కడు.ము
 దముపొందు!

.మఱిదానిఁ గూచించు - .బిఁబుతలఁ బెంచుట .కెంతయో శ్ర
 ధవ.హించినట్టి!

.తల్లులేత మకన్న. పిల్లలందికసిద్ధ. పడెద - రాకలిపలు. నరుసయెంత
 .వాఁడిగనుండెను. భార్యయుం బెనిమిది .తమలోన నెవరు తొ.ల్ల
 దెగటారి!

.బ్రతుకునుఁ బొడిగింప .వలయునోయని చీట్లు. తీయఁ దొడంగి-
 రి. తెన్నుననొక!
 .దొరయును మఱియొక .దొరసాని యవ్వోట .నిలఁబడి రేడ్చుచు
 .నీరసిల్లి!

.కూలుచున్నార పెక్కండ్రు. సోలియచట!

.గాని-వానిలపాటును. గొంచునట్టి!

వారువారలఁబూడ్చెడు. బలములేక!

.నిలిచియుండెడివంతయు. నిజముకాదే.

WINTER'S TALE— *Act III Sc. II.*

5. But, O thou tyrant!

Do not repent these things, for they are heavier
Than all thy woes can stir; therefore, betake thee
To nothing but despair. A thousand' knees
Ten thousand years together, naked, fasting
Upon a barren mountain, and still winter,
In storm perpetual, could not move the gods
To look that way thou wert.

RAPE OF LUCRECE

6. He, like a thievish dog, creeps sadly thence;
She, like a wearied lamb' lies panting there:
He scowls, and hates himself for his offence:
She desperate with her nails her flesh doth tear:
He faintly flies, sweating with guilty fear;
She stays, exclaiming on the direful night:
He runs, and chides his vanish'd loath'd delight.
He thence departs a heavy convertite,
She there remains a hopeless cast—away.
He in his speed looks for the morning light;
She prays she never may behold the day;
“For day,” quoth she, “night's” scrapes doth open
lay,
And my true eyes have never practis'd how
To cloak offences with a cunning brow.

5. సీ॥ . సరియె - యోకూర్కరా. జానీవునీయంశ. ముంకు
 బళ్ళాత్తాపము. ఎడబోకు।
 . కతిమేమనంగ - నిగ్గలచెడు నుఃఖము. లన్నిటి
 కవిభార. మగుచునుండు।

. గాసనీపెద్దియున్గావించుటకు • నెట్టి. కొనకు
 మానందోఁజు. గుటకుఁదప్ప।
 . భక్తితోనొకవేయి. • సర్యాయములునీవు
 . సా • ప్తాంగమెరగుట. యెన. లేక।
 . యొక్క పెట్టునఁబదివేల • యుగములీవు।
 . దినములకొండ్లకొండ్లపైఁదెఁజిపిలేని।
 . బలుతుపానునసీతునం. బ • స్తుపడిన।
 . గానినీకీడువేల్పుల. • స్థరఁచలేదు.

6. సీ॥ ఆతఁడుదొంగకు. క్కట్టులక్కడనుండి
 . యలజడింబ్రాకెడు. నాపెరుచట।
 . గడు • రోజుచుండెను. బడలికంబడుగొట్టె
 . ప్పి. కైవడి - వాఁడు • చిట్టునొచ్చు।
 . కొన్నుదన్నుందిట్టు. కొంచుండె
 డనతప్ప. గుఱిచి - • యాకెయుదస. గోళ్లతోడ।
 . మెఁజిల్చుకొనుచుండె. మఱియునానఁదొంగి.
 . నేరముజంకు. • నైమటపట్టి।
 . యతఁడుస్వీడుప్పొన. నామెనాటి।

- 7 As the poor frightened deer, that stands at gaze,
Wildly determining which way to fly,
Or one encompass'd with a winding maze,
That cannot tread the way out readily;
So with herself is she in mutiny
To live or die which of the twain were better,
When life is sham'd, and death reproach's debtor.

• బడిదమా రేయి కై మొజ్జె బెట్ట చుండె ।

• వాడొకరు గొట్టచు నొక్కతె బడునుచుండె ।

• సుంబెలోన • మునియుత్తర • సుఖమ గూచిక ॥

ఉ॥ • చేసినదాని • వగవు • బెందుచు నొక్కతెనుండె రాజువి ।

• చెప్పెననిరాళి నొందియట • కేడియయుండెను • భక్తి రాలుగా ।

• వేసరి పొద్దు జూడెగని • పెట్టునొరడును • ఎల్లడించురే ।

• దోసము బుచ్చవల్ • వాడయు • దురటమ • ప్పనగు • లుక్కునుంగురన్

• దొడ్డి సేడు నేపక నాదుకను • దొయి కొక కప్పుడు నె నలేదటం ।

• చానవికొరుచుండు • నన • యరబు దినంబును • జూడకుండుటన్ ॥

7. నీ॥ • తావేటకానికి • దారసమైయెటు

పారిపోవుచునంచు • వలనుమగుల ।

• జరుకునజూచెడు • పరక కై • వడి • లేక •

• కడు • కుక్క • తావు • బడిని • న ।

• దొడ్డి సయ్యెద్యదియైన • దొడ్డి • లేకుండిన

• దానిపోలిక • దసలోన • దానె ।

• గురజ లాడుచు • దన్న • కొనుచుండెన చెల్లి •

• బ్రతుకు సిగ్గునకులో • బడినయపు ।

• వాణియు నెరియు • ప్పనం • బడినవాని ।

• దెల్లముగ జూపువేలుపు • తెగడునపుడు ।

• బ్రతికియుంటయె • యటుకాని • నట్లజూప ।

• దివురుటయె లేస్సయూ రెండ • జెజగులనని ॥

భీ బ త్స ర న :

1 తృషామహత్యాపాతవికృతమోక్షమః।
 శ్వసక్తుమహామూల విసారితాననః।
 నహంత్యిద్ధాదేహి జాత్యశ్వరో।
 విలోపహ్వశ్చలిశాగ్ర కేసరః॥ ఋతుసంహారేన।

శ్లో 14

2 సముక్తతా శేషముగాఽజాలసిం।
 విచన్నమీసం ద్రుతభీషసారనమ్।
 పరస్వరోత్పడన సంహతే గజజైః।
 కృతంసకన్పంద్ర విమదకదమమ్॥

శ్లో 19

3 సఫేసలోలాయతవక్త్రసంపుటం।
 విరిస్సత్తాలోహిత జిహ్వమున్ముఖమ్।
 తృషాకులంః సృతమద్రిగహ్వరా।
 దవేక్ష్యమాణంమహీక్షీకులంజలమ్॥

శ్లో 27

శా కుం త తే .

4 రమ్యంద్వేష్టియథాపురం ప్రకృతిభీనప్రత్యహంసేవ్యతే।
 శయ్యాప్రాంతవివతనైర్విగమయత్యున్నద్ర ఏవక్షపాః।
 దాక్షిణ్యేనదదాతివాచముచితా మంతఃపురేభ్యయదా।
 గోత్రేషుశ్చలిదాభవతి చవీడావిలక్షిరమ్॥

వి

1 గీ॥ .కడియిదగదుశ్శాంబు .కడిమియోజి
 .నూరుచుచుమాటిక్కిడు .నోరుదెలిచి
 .నాల్కయల్లాడుచుంపి-గొ.ననవకడల
 .సిరిగి మేన్మఃజంపదు.చేరువయ్యు॥

2 గీ॥ .మొండుగాఁబెర్కఁ బాడు సముక్తఁగూర్చునెడుమ
 .బడినమీలు-వెటచిసాజు .తెలివ్వులగుం
 .కలిసియొడ్డంబుదాగు .చే.గలమెకముల
 .పోరుచేదట్టముగి .కొంపి.మీలునాడుగు॥

3 గీ॥ .నురుగుకగెదలుపొడవను .నొల్లొడ్డొప్ప
 .లెంకియుంకెక్కిజాపిచి .యెల్లనాల్క
 .లెంసి-కడుపెప్పగుండ- నీ.బొలివననుచు
 .గొండపల్లముగాదుకన్న .విగెడువెడలె॥

చ॥ .సొగసులనేవగించు.దొలి.చొప్పన .వంతురులకొండ-రే
 .లుగెడుపుఁగూర్క-పెక-పొర.లు-కగిల్కల.బొట్టొడ
 .మ్మగి మొగి మోటమనోబులుక .బొట్టనెప్పొడబొట్టలజెందిన
 .ప్పగి సనిప్పొట్టిచ్చివడి .పొందుమఱింకెడుస్సెనెత్తయు॥

TIMIDITY.

AS YOU LIKE IT Act. I Sc. III

- 1 Alas, what danger will it be to us.
Maids as we are to travel forth so far,
Beauty provoketh thieves sooner than gold.

CORIOLANNS Act I Sc. III.

- 2 But had he died in the business,
madam, — how then?

HENRY VI PART II Act III Sc. II

- 3 Upon the eye-balls murderous tyranny
Sits in grim majesty to fright the world.

KING JOHN Act III Sc. III

- 4 I had a thing to say. — but let it go:
The sun is in the heaven, and the proud day,
Attended with the pleasures of the world
Is all too wanton and too full of gawds,
To give me audience; if the midnight bell
Did, with his iron tongue and brayen mouth,
Sound on into the drowsy ear of night;
If this same were a churchyard where we stand,
And thou possessed with a thousand wrongs; —
Or if that surly spirit, melancholy,
Had beked thy blood, and made it heavy thick;
Which, else, runs tickling up and down the veins
Making that idiot, laughter, keep men's eyes.

భ యా న క ర స ము .

1 గీ॥ .అకటమసకేకేమి . చూడదక్కలునో!

.యర్థతదవ్యసడుచు.నపుడు- మనము!

.పడుచుకన్నీయలము- బంగారుకన్నదొం!

.గలనురేచుసోమ.గంబువడిగ.

2 వ॥ కాని-యతఁడొకనితో నడిసినదోకమ్మామప్పవేలు

3 ది॥ .నీకనుపావలఁ నెలకొనుమృత్యు!

.భీకరకౌర్యము.ద్వంఁ బెగడింప.

4 సీతమాళిక—

.వేజెప్పవలయును. నీకొక్కఁసంగతి-

.యెనఁబోనిమ్మది- .చూకసమున!

.బ్రాహ్మచేలయుమగడె- .శ్రోవైనట్టి

పగలు.కూడుకొనిజగము.వేడుకలను!

.మిగులభోగంబున .మిక్కిలిడాబున

మించెనునన్నా ల.కించుట.కయి!

.యలనడిచేగడి .చూరములేనయిప్ప

.నాలుకతోడూర .నక్కయింకనదు!

. And strain their cheeks to idle merriment,
 . A passion hateful, to my purposes—;
 Or if that thou couldst see me without eyes;
 . Hear me without thine ears, and make reply,
 . Without a tongue, using conceit alone,
 Without eyes, ears, and harmful sound of words,—
 . Then, in despite of brooded-watchful day,
 . I would into thy bosom pour my thoughts.—
 But ah, I will not:—

MEASURE FOR MEASURE, *Act III Sec. I.*

5 Ay, but to die, and go we know not where;
 To lie in cold obstruction, and to rot;
 This sensible warm motion to become

.నిత్య దీనోత్థితో . నెంతయుంగుమ్మ-

రా.తిరిచెవిలోపల. మొర సెనేని.

.మనమున్న చోటు . స.మాధియా సేనియు

.నీకుఁదప్పులు వేయ. నెగడెనేని.

.యటుగానియెడ - చాదు. రాగ్రహభూతము-

.పిన్న జ్వరము నీదు. నెట్లుదుక.

.చెట్టిచిక్క-నెనేని. స.న- నెనిచో-

.గిలిగింత . నాశకు . సలిపియద్ది.

.వర్షిదు నెగదిగ. బ్రజలనేత్రంబుల.

.విప్పెడునట్టులావెట్టి-నగవు.

.నొసరించుచున్ - మఱి.యును-

వార్షిలగ్నిన్ . నొమర్చేడ్కకు. బొన్న-నట్టి.

.గుణమునా . పూన్ముల. కుంగిట్ట-

దదిగాక . కన్నలులేవు . నన్నుజూచె.

.దేని-యాలించెద. వేని వీనులులేక-

.నాల్కలేక . బదులు. పల్కెదేని.

.యూ.హహాత్రా. యువ. రెగాగ పనులచూ-

గనుల్ . నెన్నుకుడిప్పల్పు. ను.డువులనద్దు.

.నెత్తసియుండెవ వేని నీ.య.డదలోన.

.బోయుదున్నేను నాతల.పుల. సకలము.

.మిగులగని పెట్టుచుండునీ. పగటియందు.

.నె న-గాని-యటుల్సేయ . నహహ నేను.

5 సీసమాలిక -

.సకలవిచచ్చుట. మఱియుబోవుటయెట.కో-

తెలియగ నేర. ముంట-పేరు.

A kneaded cold; and the delighted spirit
To bathe in fiery floods, or to reside
In thrilling regions of thick-ribbed ice;
To be imprisoned in the viewless winds.
And blown with restless violence round about
The pendant world; or to be worse than worst
Of those that lawless and incertain thoughts
Imagine howling;— it is too horrible.
The weariest and most loathed worldly life,
That age, ache, penury and imprisonment
Can lay on nature is a paradise
To what we fear of death.

కొనిన చలువ నెత్తి . తను-మఱి మఱుగుట-

.మొలకువ గల్గి వెచ్చ . మొలక పడిచిన ।

.ముద్దయగుట - మోద . ముద్ద బొందియెంతయు-

.ననవరతమునున్న . యట్టి జీవు ।

.డగియెల్లం దాన . మాడుట కొల్లెడు

పా . తీంచెడుదళసరి . మంచుదబ్బ ।

.పై నెలకొనుటయు - .గానిపించని

గాడ్పు . లంజెటవోయి నిల్క-డగలుగక ।

.వడితోడ మాగులా . డెడుజగమునకు

జుట్టు నెగురగొట్టుబ . డుటయు - లేక ।

.హామిమోలు ను నుతి . మోలు నురతితిని

.తలపులన కొనెడు . దానికన్న ।

.నెక్కువయిడుమల . జొక్కుట - యదికడు

.గోరము - ముడిమిన్ . గులునులేమి ।

.బందిమఱియుమనల . నందించిబడలిక ।

.చీదటలనుమిగులజేయునట్టి

.యూబ్రెమకెయరయగ . నొకయవేలగు ।

.డచ్చిపొందెను . నగ . చాట్లకన్న ।

అనుభవం

- 1 మనమును విడిచి వేరొనగ నున్న మున్నగు సమస్యలు
 ప్రాచీనములైనవిగా మోహమునందున్నవని నా వాదమునకును వేరు || 3

- 2
 ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥
 ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

- 3 శ్రీశీతనాథా వసమంగళిభూషణాః
 ముఖ్యేన నామస్యో లోకైశ్చాంబునా
 లిన్మప్రకాశేన విచక్షితా శరణా
 ప్రభావతీ లక్ష్మణి కవేన శరణిః॥

- 4 దినేశనగచ్ఛస్సుచిత్రాంతపీఠరం।
 తదీయమానీమముఖం సద్వయమ్।
 తదస్యకారభ్రమమనీయమ్।
 స్సుబాతయోః పంకజకోశయోశ్చయమ్॥

- ११
 १२
 १३
 १४
 १५
 १६
 १७
 १८
 १९
 २०
 २१
 २२
 २३
 २४
 २५
 २६
 २७
 २८
 २९
 ३०
 ३१
 ३२
 ३३
 ३४
 ३५
 ३६
 ३७
 ३८
 ३९
 ४०
 ४१
 ४२
 ४३
 ४४
 ४५
 ४६
 ४७
 ४८
 ४९
 ५०
 ५१
 ५२
 ५३
 ५४
 ५५
 ५६
 ५७
 ५८
 ५९
 ६०
 ६१
 ६२
 ६३
 ६४
 ६५
 ६६
 ६७
 ६८
 ६९
 ७०
 ७१
 ७२
 ७३
 ७४
 ७५
 ७६
 ७७
 ७८
 ७९
 ८०
 ८१
 ८२
 ८३
 ८४
 ८५
 ८६
 ८७
 ८८
 ८९
 ९०
 ९१
 ९२
 ९३
 ९४
 ९५
 ९६
 ९७
 ९८
 ९९
 १००

అ బృ ర ము

1 కం॥ ♦ వేడగున్ - గ♦యి పె♦ంపన్న్ | ♦ బడియంగా

♦ గోరినవ్వ♦ బడియెద - నానన్ |

♦ బొడవగునతనికె♦ బొందం| బడునందునకు

♦ గయిచ♦మ♦మ♦బుగ్గువలెన్ |

2 గీ॥ ♦ సొగసునకుదగునట్టి తె.ల్వె♦గలవాడను|

♦ తెలివికిందగుచదువుల ♦ వెలయువాడు|

♦ చదువులకుదగినపనిని ♦ నల్పువాడు|

♦ పనికిరగినట్టి ♦ పెంపున ♦ ద♦నరువాడు.

3 గీ॥ ♦ పదిలుచిక్కుట - గొంచెము ♦ ప♦డవు ♦ మెయి|

♦ నామెనొక్కగఘా♦బెల్పు ♦ మోము♦డ|

♦ నేకువన్వెలుతగ్గు♦జా♦విలినరుదగు|

♦ చుక్కలుగలుగుమాపటు ♦ చూడ♦బడియె.

4 గీ॥ ♦ పొద్దులున్ని♦డబలిన ♦ నో♦టిసల్ల|

♦ ముక్కులచనంగనము ♦ కేం♦ట్ల ♦ పుగి♦బడిన|

♦ పొ♦ల్పుమీతెను తామర ♦ మొగ్గదోయి|

♦ దగుసి♦నీన్మ♦దుమిక్కిలి ♦ దెగడుచుండె.

5 కం॥ ♦ కడు ♦ పలు ♦ నిమిషాడమి ♦ వి | ♦ గుడుహోయిం

♦ పాలవాక ♦ గురియిం చెడునా|

♦ బుడుత ♦ దొడనిడికోమకుతా| ♦ కుడుచవి

♦ వడవ♦దొర ♦ ము ♦ గుడుకందోయిన్.

6 రఘుభక్త్యశంకపితేన తాజితః |
 సహితభూమోహమ్మహామృతః |
 విమలమూతానాం సహాయవిద్యధాం |
 సహాభివృద్ధినిహామకావ్యతః ||

శ్లో || 61

7 కులేకాంత్యావయనానవే |
 గుహ్యేచ్ఛేత్యేవైవయ ప్రధానః |
 త్వమానృతస్త్వమామమంబునీష్య |
 రత్నంగమరామూగచ్ఛేకాంగనవేష ||

స 6 శ్లో || 79

8 ఆలోకమాగతం సహసానృజితత్వా |
 కయాచిదుశ్శేషవాంగిమూల్యః |
 బద్ధం సంభావిత ఏవతాప |
 త్కాశాయన్దోచకేశేనాశః ||

స 7 శ్లో || 6

9 విలోచనం దక్షిణమంబనేష |
 సంభావ్యతద్వంచినామనేత్రా |
 తత్తేవవాతాయనే సన్నికషణం |
 యయాశలాకామ పరావహన్ ||

శ్లో || 8

10 తామ్రామవంద్యేభిరాబిష్ట |
 సార్యోపజగ్మృష్టమూర్తరాశి |
 తద్దామోకేన్ద్రియస్థిరాసాం |
 సర్వాత్మనాచక్షునిపక్రిష్ట ||

శ్లో || 12

11 స్వపతేహృదిస్థమేనత వ్యతవాక్యంక్రిరథోవిలంభయత |
 అపతేహృదిస్థమేనత వ్యతవాక్యంక్రిరథోవిలంభయత ||

6 గీ॥ ఎడఁదనగ్దానిచేఁ గొట్టఁ బడిరగుండు।
 .మొ॥ నకనులనీతితోడుత.న్పు॥ డమిఁబడియె।
 .నరకుఁగొనకా॥ నొ॥ నులునిము॥ నరబులోనె।
 .హా॥ లింగను॥ దళములరొద.తోడతేనె.

7 గీ॥ కొలఱుచేవన్న చేతను॥ గొల్పియూడు।
 .న॥ ఁడఁకునముదలగునానొ॥ నము॥ చేత।
 .నీకునరియగునాతినిన్. బెండ్లియూడు।
 .రతసము॥ పసిడితోడుత.చతపదు॥ నడి.

8 గీ॥ .తరితముగఁగిటిదారి .కరుగుచున్న।
 .మొకతెచేఁజేయిచేతబట్టుకొనఁబడియు।
 .బట్టనవిడిపులుకాలెడు - నట్టిబట్టి।
 .న॥ రకుఁగొనఁబడదంతలో॥ దు॥ అమఁబడఁగ।

9 గీ॥ .కాటుకింకొకరితనుడి.కంటఁబెట్టి।
 .యెడమచూపునకగ్దానినిధుటమాని।
 .కమవడిగ॥ బాలకట్టచెం.గటికిమిగుల।
 .జొ॥ కమైసగుడెంచె॥ న.లాక॥ బట్టి.

10 గీ॥ .రా॥ గవుందమకన్నుల॥ దా॥ వుదెలులు।
 .నలువలేకుండి॥ కొండు ప.నులెవియైన।
 .వినికిమొదలగువారిత.క్కిన॥ చెయదము।
 .లెల్లఁజూపునఁజొర॥ బడి.యెన్ని పముగ.

11 గీ॥ తేనికేదితగదొ.దానినామె॥ కిమి॥ డు।
 .చెల॥ గిహృదమి॥ జి.సలిపినా॥ డు।

- 12 ఇహోష్యద్వస్త్యతసయాంసపవత్త్రోభే। [న9శ్లో॥ 74
 సానుగ్రహోభగవతామయిపాతితోయమ్।
 కృష్యాంసహస్నపిఖలుక్షీర్తిమింధనేన్దో।
 నీడప్రహోహజరనీం జ్వలనఃకరోతి॥ శ్లో॥ 80
- 13 సమమాపన్నసత్వాస్తా రేజురాపాండురద్విషః।
 అంతగతతఫలాంభా స్సస్యానామివసంపదః॥ న10శ్లో॥ 59
- 14 సుతౌలక్ష్యాశతుర్హ్నా సుమిత్రాసుషువేయమా।
 సమ్యగారానితావిద్యా ప్రభోధవినయావివ॥ శ్లో॥ 71
- 15 తావుభావపిపరస్పరస్థితౌ।
 వధకమానపరిహీనతేజసా॥
 వశ్యతిస్మజనతాదినాత్యయే।
 పార్వణౌశశిదివాకరావివ॥ స॥ శ్లో॥ 82
- 16 సాసీతాపర్నిధావేవ తంపవేకధితాన్వయా।
 అత్యాశూఢోహినారీణా మకాలజ్ఞోమనోభవః॥ స12 శ్లో॥ 33

.తప్పదానినడుగుఁ జొప్పించుచు పరుల
.లయ్యును నామనమున నడఁగి వారు.

12 గీ॥ .కనుపడనికొడుకు మొగముఁ దమ్మిసిరిగల
.నాకు మేఁదొడ్డి నొరుమీరు
.నెఱయునగ్గి దుక్కి నెలఁగాల్చుచుదాని
.విన్ననంబుల మొల పించునట్లు.

13 గీ॥ .ఒక్కమాటెచూలు. నొందినయవ్వార
.లించుకంత లెల్లు. మించులబర
.ఁ బట్టికల్లతోడఁ బలువారు మండెను
.పైఁదుసిరుల మొక్కి. బరసించుచు

14 గీ॥ .కనియెలచ్చునతురుగు. లనుకొడుకుల
.గవలవారలనుమించ. మివలఁ బొలు
.తోడ నేర్చినవిద్వయ. దొడ్డ యెలుక
.మేటియడఁకువఁగాంచిన. సాటిమీఱ.

15 గీ॥ .ఒకరువుల నెదిరి. యుండినవారల
.గనుగొనియెనిరువుర. మనిసిగుంపు
.హెచ్చుతగునెలుగు. తెనసి సంజయ
.పున్న మతిలువదొర. జొన్నలనలె.

16 గీ॥ .ఆపెనీతదావు. నందెయవ్వారి
.గోరుకొనియెననదు. కొలమునెప్పి
.మిగులఁ గొంఘఁ జెంది. మెలఁతల పురాజ
.తలులమంచిచెడ్డ. లెలుగకుండు.

17 ఇతర శశ్వతే వేహీ మద్వ్యంభాద్యచోదితాః॥
కపయశ్చేరురారణ్య మస్మేషమనోరథాః॥

శ్లో 59

18 ప్రవృత్తావృత్తామూం తస్మానంభాద్యశానాత్॥
మూసతిస్మానంతోనా త్వంసారమివనిమిషమః॥

శ్లో 60

19 దృష్టావిదిష్టాతేన లంకామూరతాత్మికాః॥
జానకీవిషవల్లభిః పరీతేవమహాపథిః॥

శ్లో 61

20 ప్రత్యభిజ్ఞానరత్నంచ రామూమాదనకాయత్యతీ॥
హృదయంస్వయమాయాతం జై నేత్యేనముత్రికముత్॥ శ్లో 64

21 మైస్థాభీయత్యేనాద్వితాత్వాం॥
భృష్టంమగుఃనూపర మేవ మువాశ్యామి॥
అదృశ్యతత్త్వచ్చరణారవింద॥
విశేషదుఃఖాదివబద్ధమానమ॥

స 13 శ్లో 28

22 పతద్గిరేరామ్యవతఃపురస్తా॥
దావిభావత్యంబర లేఖ్యంగితి॥

17 గీ॥ .॥ బడియచేతనుబంపగాఁ బడియఁ జేత॥

.॥ లెచటనచలునైదేయి . నెమకుటకయి॥

.॥ త్రిస్పృహస్పృహమృగిడిరెం . తేలియి దుమః॥

.॥ గుంఘమండినసీ॥ రామ . ॥ క్కెలనోగి॥

18 గీ॥ .॥ హనుమ మాపెదయిన . యుగికియు॥ సగపాతి॥

.॥ దరిసెనంబువలన . నెఱుగఁబడఁగి॥

.॥ దాటిపోయెనొకట . మేటిమన్నీటిని॥

.॥ దగులుబాటువాడు . ॥ ఇగులుమువలె॥

19 గీ॥ .॥ చూడఁబడియెనక్క . నలం॥ ॥ రుహిణి॥

.॥ నట్టి॥ జానకి-తను . స॥ రయుమన్న॥

.॥ వానిచోల-విసము . బరఁగొఱుతఁగెల॥

.॥ గలసియున్న॥ జీన . స॥ మూడ్కి॥

20 గీ॥ .॥ హరియునసదుపనినె . నెఱిగియు॥ తొనిగియు॥

.॥ దాపివాలురతన . మప్పగించె॥

.॥ ద॥ విలిరామునకును . దనయరతదూపును॥

.॥ బొందివచ్చునీత . డె॥ దమునలె॥

21 గీ॥ .॥ ఇదియొక్కొక్కటని . నెవ్వరెడనొకంబు॥

.॥ బడియె . నీయడుగుంద॥

.॥ మేఘదో॥ అగు॥ కతననవ్వనటగు . బొ॥ దపినటుల॥

.॥ నొక్క-యొక్క . నెఱుగఁగెనమున॥

22 గీ॥ .॥ ముందు॥ దో॥ చుచుండె . మొ॥ మనోరాయునునీ॥

.॥ మా॥ లెమంతిమనెడు . మ॥ లగ్నలకొన॥

నవంపయోమత్రస్మిన్ శతకాయాచ |
స్వద్విశ్రాంత్యాగాహనం సమస్తమ్ ||

శ్లో || 26

23 శ్లోకాపకర్తామహాచార్యయోః |
సోయంపటశ్చావ్యవహరితః |
రాజీమణినామనగామదానాం |
సప్తద్రుగాగఃఫలితోవిభాతి ||

శ్లో || 53

24 అసంతతత్వప్రభవస్యయస్య |
హిమంససాభాగ్యవిలోపజాతమ్ |
ఏకోహిదోషోగుణసన్నిపాతే |
నిమగ్నతందోఃకిరణస్త్వహంకరమ్ ||

కుమారసంభవేన || శ్లో || 3

25 తామ్రానమూర్త్యాశ్చరేణగంగాం |
మహాపథీంనక్తమితాత్మభాసః |
స్వరేణునామమహాదేవకాలే |
ప్రేక్షేదీరేప్రాక్తనజన్మవిద్యాః ||

శ్లో || 30

26 శుష్పంప్రవాళోపహింయదిస్యా |
స్మృతకథలంనాస్థురీకృతమ్ |
సతీనుకార్యాద్విశేషస్యతన్యా |
స్తామోగ్నిశ్చయేచైవ్యుత్తతస్య ||

శ్లో || 44

27 స్వరేణతస్యామమృతసుతేవ |
ప్రేక్షల్పితాయామభిజాతవాచి |
అప్యప్యప్యప్యప్రేక్షకాలశ్చ |
ప్రేక్షితుంప్రేక్షితుంప్రేక్షితుం ||

శ్లో || 44

• కొత్త నీరచట • కా. కొటమర్బుల-న్నిన్ను ।
• నెడమునాదుకముు. విడువబడియె.

23 గీ॥ .మునుపు సచేత వేదంబు. నెనెదియదిది।
 .చా॥ మయనుకట్ట॥ వాడిక॥ నెనెదివట్టి।
 .పండులన్నిండ్లి కెంపులు. మ॥ రండుకొన్న
 .గిరుడొక చ్చుల పోవలము. సొ॥ యుచుండె.

24 గా. శోలఃదిక్స్మీదతన.ముగవియగుఁ
 దేసికిన్మంచుసాగసుఁగు.దింపలేదు.
 వోసమొక్కటెసఁగొనముల.రాసిలోన.
 ముగగు-మచ్చఁజెన్నలఁవి.మనుమలపలే.

25 గీ॥ .వేల్పుకోటిగొంతు వలచుచుచు•ల్లులవలె
 •రేయిజేనంద్రునన్ నిచాయలట్లు ।
 •మిగులుజూపిన నాకుదెంగి లిగిన మూడు
 •నిల్పుకోటిదోలిబామువిష్టయలుపోందె.

26 శ్రీ శ్రీ గురుభ్యోనమః పరమబ్రహ్మ. నేనోత్పత్త్వ!
 . పరమహంసమగ్నియముతాంశం. బ్రహ్మయోగిని!
 . శంఖాక్షాపకమోక్షాయనమః. వంద్యునచ్చ!
 . చి-లునగి పురగురుభ్యోనమః. పరదానమచ్చ.

27 గీ. తేయవల్కు-లుగిల్లునా. తీర గిల్వోజి।
 .యెరతయంబాత్తునెయిలు. గెగి నభుప।
 .వినెమహరికినుత చెడు. వీణెయనలే।
 .యెర నానోయి బాహుళిను. తి నెనీ తున్ను.

28 ప్రవాహనీలో త్వలనిర్వోచేషు।
మధిరవిప్రీక్షితమామగతాత్మ్యాః॥
తమాగ్మహీతంనుమ్మగాంగనాభ్యు।
ప్రహీగ్మహీతంనుమ్మగాంగనాభ్యు॥

468

29 సర్వోపమాద్రవ్యసముచ్ఛయేన।
యథాప్రదేశంవినివేశితేన।
సానిమితావిశ్వస్యహస్రయత్నా।
దేశస్థసాంకర్యదిక్ష్వాపేక్షేన॥

300 19

30 కావ్యేంద్రకృష్ణవేదాంతం
నామకావ్యేంద్రవేదాంతం

62 3rd 40

31 తత్తస్మిన్నపాదోద్భవశ్చైవః ప్రకారేప్రతిహితాంత్రీయాః॥
విర్యసంక్షృప్తానాం పరిపక్వానే సాన్నిహిత్యే

311 48

32 ప్రతిపాదనాపక్షి నయాప్రభువాం
ప్రాయశ్చలంకారవహుశ్చిత్తమ్॥

23 3 3² 1

35 వదానాపక్రీణశీలనతికణితానం।
 భువనీతిగణితానంభువనప్రచేతః।
 పామేనానామగ్రహవిశాదునానాం।
 పరామిత్రవిశ్వరూపప్రస్థానం॥

28

[illegible]

28 గీ . బలుకఁ దువలియఁదలివల్ల . కలువనూర్చి-
 . వెలయుచుండెను వాఱ్ఱంటి . తదుమూర్చి-
 . నూఁదులింకలనుండియా . చేతఁ జొననో-
 . యా పివలన నెచుకొనినో . నూఁదు తేల్లు.

29 గీ . సువ్యఁగాఁదగుతావుల . నుండఁబడిన-
 . నాటిదినునెగిరి బలు . పఁతపమునొయి-
 . నలువఁబడియెనా వెలఁదుకనఁబడిచేర-
 . నొకటఁగలసొంతఁజూచునో . దిక్షచరంగ.

30 ద్వి . కడుచుండఁగిడుచ . క్కఁబడఁచు నుల-
 . గొడఁగూచుట నాన్మఱు . కీడునఁగాని.

31 గీ . వీనరములమ్యువూచేయు . పంరపుకెల్ల-
 . పైఁత మొలయుఁగూలేయా . వానియెడల-
 . సాకసారకుఁడెలరేగు . దన్నియందు-
 . నుంచినత్తువుఁగలిగిన . నుంచుండఁ.

32 ద్వి . పరికాశలనీవట్టు . వంజలకుగాఁత-
 . మనుగులయెడఁగంద . తాడుదఱుచుగ.

33 గీ . సంజవన్నియఁగల్గియు . గొండగోఁన-
 . తావిరేకున్కిచేతఁడెం . దమునొగిర్చె-
 . తచుకగగొంతుములన్నియు . గూచుకపట్ల-
 . పెడఁజెబగంచిదుజేలుపు . పిదనడత.

34 ద్వి . కంఠముతెలియఁబడ . కజగమునోన-

ద్వివంశిమందాశ్చరితమృహత్కనః

స 5 శ్లో || 74

35 అపమేఘోదయంవషణ్ మదృష్టకుసుమంఫలమ్ |
అతికితోపపన్నం వశన్వంతిభాతిమే ||

స 6 శ్లో || 53

36 సూచంబుద్ధమివాత్మానం హృదిభూతమివాసయన్ |
భూమేదివమివానూథం మన్యేభవదనుగ్రహన్

శ్లో || 54

37 అగస్త్యేభివ కేశసంచయం |

నన్నిగృహ్యతిమిరంహరీచిభిః |

కుష్మలీకృతసరోజలోచనం |

చుంబతీసరజనీముఖంశశీ ||

స 8 శ్లో || 63

38 రక్షణావ్యాపహయచంద్రమా |

భారవిషపరశుద్ధమండలః |

విక్రీమానిఖలుకాలదోషజా |

నిమలప్రకృతిస్ఫుష్టిరోదయా ||

శ్లో || 65

39 ఉన్నతేషాశశిసఃప్రభాస్థితా |

నిమ్నసంశ్రయపరంనిశాలమః |

నాసమాత్రసదృశీప్రకల్పితా |

వేదసాహగుణదోషయోగతి ||

శ్లో || 66

.వతులేని పెళ్ళన. ద్వీశీదున్వీశీశు.

35 గీ|| .కారునుబ్బగి మ్మకయెగరినదువాన।
 .పుష్పకానరాక. పొడమపండు।
 .తలతువారిలిటు. దరి సెనమిచ్చుట।
 .మోర-నానెనొర. నల్లొక్కె.

36 గీ|| .నట్టిమొద్దుతెల్వి. బడసినచందాన।
 .నోర-యనుముబంగ. రె నకరణి।
 .బువినివిడచినను. దివికెక్కినపంతు।
 .సనుగురించిమీదు. నెనరువలను.

37 గీ|| .గురులగుంపువేళ్ళ .వెరపున-మిస్సు-ల।
 .జెలుపుమీఱనియల. దొలగదోసి।
 .మొగడుకమొమ్మాడ్కి. నెగడురేయిమొగంబు।
 .కడలి నెన్న ముద్దు. లిడెడుమాడ్కి.

38 గీ|| .తమ్మిగతుడెట్ల. ననమునువిడనాడి।
 .కరమునుద్దయావు. గలిగెడుదటి।
 .సేగినదపుమాడ్పు. చెరిగెదుతిరముగి।
 .నచ్చమోగొనంబు. నందాపజలు.

39 గీ|| .చందురునెలుంగుమిట్టలు. మందునుంచె।
 .మాపుచీకటిపల్లంబు. పొళ్ళనడలె।
 .దమకుదగిసల్లెగొనమువో. సముననడితె।
 .నిక్కముగదమిమ్మనాలిచే. నెరవబడియె.

40 సుకాంతకారితావనితాసుకారం
 కూజాతమాఘాశితరక్తవేళిమే
 వ్రన్హారితోన్నమగ్నిమగ్నికంఠ
 ముహూర్తముఃకంఠాఘాశితరక్తవేళిమే
 విశ్వంజులంకరణముగ్రహిణి
 ద్విధానమూర్తంకగ్రహిణి
 తుహ్నింశువనకంఠాఘాశితరక్త
 మిశ్వంజులంకరణముగ్రహిణి
 రణిద్విధమేనమనోధవేన
 హృదాత్పుణాఘాశితరక్తవేళిమే
 తంపీక్ష్యసేనన్యచయంనవోన్
 మినాభ్యనందతేయమింద్రమౌలి

స 9 శ్లో 2-3-4

41 అహేతుశానచుర్రితాననందం
 గణాఘాశితరక్తవేళిమే
 ముహూర్తముఃకంఠాఘాశితరక్త
 ముదంతయోరంకగ్రహిణి

స 9 శ్లో 43

42 భవన్తవాచోఽపితవ్రయమిక్ష్వా
 భువంఘలావిష్టమహాదత్తయ

స 12 శ్లో 43

43 వీచీక్షోభర్తనితవిహగ్రతేజ కాంచీగుణాయా
 న్నంనపకంఠాఘాశితరక్తవేళిమే
 నిర్వింధ్యాఘాశితరక్తవేళిమే
 ప్రీతాఘాశితరక్తవేళిమే
 విభ్రమోహాపిదేహాఘాశితరక్తవేళిమే

స 1 శ్లో 29

43 గీ. శంకరులమాయాశిల్పము. 29 శ్లోకములు.
 . నేరుపడునుడియొక్క శాసనము.
 . వంక్షరవిగ్రహమాత్రము. 30 శ్లోకములు.
 . నలుపువలుకుపరిగలను. వానిహారములు.

44 జ్ఞాతా స్వాంత్యేవైవృత్తజనునాం కోవిహతుంసమాధః॥

శ్లో 45

45 కేవానస్యఃపరిభవపవం నిష్కలారంభయత్నాః॥

శ్లో 58

46 కాంశోదంతస్సహృదుపసతః॥

సంగమాత్రి-ంచిదూసః॥

స 2 శ్లో 39

47 సన్వాత్కరంబహవిగణయన్నాత్మనై వానంగభే॥

శత్య-ల్యాశేష్వమపిచిరరాంఘాగిను కానిరశ్వయే॥

కస్మాశ్చంతంసుఖముపనతం దుఃఖమకాంతతోవా॥

నీచైగ-చ్యత్యుపరిచదశా చక్రనేమిక్రమేణ॥

శ్లో 49

48 ప్రత్యుక్తంహప్రసియిషుస తామీప్సితాధఃక్రియైవ॥

శ్లో 54

అక్షర శాస్త్రం : అక్షర శాస్త్రం : అక్షర శాస్త్రం :

49 కేమానన్యాదభిమతేఫలా ప్రాధానాపచ్యత మేషు॥

శ్లో 65

50 పరిమితవనదాహాశ్చక్రమ్య- సప్తప్రకృతాః॥

పరిమితవనదాహాశ్చక్రమ్య- సప్తప్రకృతాః॥

దిశక్తరశరితాశ్చక్రమ్య- సప్తప్రకృతాః॥

ద్విదశశ్చిధయము చక్రమ్య- సప్తప్రకృతాః॥

ములంపంహాశ్చక్రమ్య- సప్తప్రకృతాః॥ 1 శ్లో 22

51 జ్యోతిషవశ్యతఃప్రకృతానాంశక్తిః॥

44 ద్వి॥ .కురయేకీం న వాః శ. వః ఘవః స్వః గి లుగం
 .దిసములతో నున్న. తీగియబోడి.

45 ద్వి॥ .కొఱగాని పనిబూన. కొన్న పనివారే.
 .వరుచిక్కముగి న వ్య. పాలుగానుండుగ్గి.

46 ద్వి॥ .చెలివలనఁ జీలియ. జేలువుచెనుండు.
 .కలయికకంఠెను. గడమయొక్కెంత.

47 గీ॥ .చిట్టతలన సినా. మంత. దట్టనెత్తి.
 .ఁబున్న. యముకలదానగీ. పున్నోవకు!
 .నతమ-నుక - మనసకయిన - .వెత - దెన - కలు!
 .కమ్మవలెగ్గింపమీనున. కడమఁగాని.

48 ద్వి॥ .బలుమంచివారలు. బదులువాకొన్నట!
 .యమగుచాకిరిగోర్క. యందొనుటకద.

49 ద్వి॥ .ఏవారోరిక. లేడేటనుండు!
 .వావిరిమేలెన. వాకలయందు.

50 గీ॥ కరుచిచ్చునఁగ్రాగి. కరుముల్క-
 .లెక్కు. హాగాలికెగలెడు. నెడుటాకు!
 .లెండకిరికెనీకులె. లెడలఁగల్గి.
 .యెడవులెత్తునఁగెన్న. దడవఁగలుపు.

51 గీ॥ .మెట్టపల్లెయలన్గలి. మోతమందు!
 (67)

స్వరూపిణి నామ నివాసైః శుభ్రా పంశుభాః ।
 ప్రసక్తిర్నామధ్యేభ్యవృద్ధిః శుభ్రాః ॥
 నిప రుతిమ్మగి వగి ॥ వాంఛితం గోద వాన్తి ॥

34. 5

52 నితాంతసీలోర్పుల పత్రకాంతిభిః ।
 క్వచిత్తస్థినింజరరాశిసన్నిభైః ।
 క్వచిత్తస్థినిభిః ప్రమదాపనాశ్చ ॥
 సమాదితం పశ్యమహుస్తే శ్చమంతః ॥

వ 2 శ్లో 34

53 ప్రభిష్కృతా మూర్త్యుభ్యోర్నామధ్యేభ్యవృద్ధిః ॥
 సమాదితా ప్రభిష్కృతా మూర్త్యుభ్యోర్నామధ్యేభ్యవృద్ధిః ॥
 విభాతీశు కేతరరగ్నభూషితా ।
 వరాంగి నేపక్షితిరిందోగోపకై ॥

34. 1

54 పయోధ్వజ కేతామగధిరసన్వయైః ।
 సద్దిద్భిరుద్వేతచేతసోభ్యవృద్ధిః ॥
 క్వతాపరాధానవిమోక్షిణిః ప్రియతా ॥
 హోష్యజంతే శయననిరంతరమ్ ॥

34. 1

55 విజత్రపుష్పం నలినీ సమత్పూకా ।
 విహాయః ధృంగాః క్రితహానిస్వానాః ॥
 పరింతమూఢాః శిఖనాః ప్రాప్త్యతాం ।
 కలాపద కేరీణానాం స్థితిం శయా ॥

34. 1

56 కాశాంబుకావిక చమిష్టమనోహరకృత్ ।
 సోన్నాపహంసరవనాపురనాదరమృతా ।
 అపిన్యతా దురితాని శూన్యాని ॥

౧. బెనుకొదలఁ గాశ్రయి నందిన. కడురుపాదల,
 ౨. గడ్డిదిరుగుకొఁ కుమ్మడి. స్తంభిమసంగి,
 ౩. కడదలికాయచిచ్చు. మె. గి. మా. లఁ గలఁచు.

౯. గడ్డిదిరుగుచో - కుక్క ముట్టి. న - సిమసంగి.

..శ్రీ దక్షిణామూర్తిః శ్రీ దక్షిణామూర్తిః శ్రీ దక్షిణామూర్తిః

52 గీ॥ .పురవుతటికల్వయాకుడొక్కటొక్కమన్ను.
ముక్కలమసికుప్పరం.గొక్కదోట.
నొక్కరిందుచూలులుచెరి.టిక్కనచామి
.గెలుగుమబ్బులనిందందు.గ్రహస్థునియే.

•ముక్క-మరిమసిఫువ్వరం.నొక్కచోట.

...కొంతమంది మాటలు చదివినచో నచ్చాము!

೬. ಗೆಲುಗುಮುಖ್ಯವೆಂದಂಥು. ಗ್ರೀಷ್ಮಾಶ್ವಿನಿಮು.

కవి గీ. . తునకలంకములకున్న రసవత్తువంటిది.
 . గణిక మొలకల - చెలువడు. సరటియంకు.
 . మమయి - నారద్రావురుగుల - సమరుఁబుదమి.
 . తెలుపుకానితో - కులకొన్న - చెలువనలెను.

• గణితక మొలకల - పలుపడు. సరటియ. ౪౦।

..మయి-నాకు-ద్రావురుగుల-సమ-రు-బుదని!

తెలుపుకానితో, గులతో వ్వు. చెలుజనలెను.

౪౩ గీ॥ అడలుగొల్పుచుబిట్టటి. మెడుమోయిశుం॥
 . మెఱవులఁద్యోయలులుకడు. మెఱవుఁజెంది॥
 . నేరమొనరించినట్టిపె. నిమ్రులనైన॥
 . కలివింతుకొండరునిసి. గాఁబఱపుక.

మహాపురుషోయ్యలునుకడు. వెలపు, తెండి.

• నేరమునరించి నట్టి పెన్నితములను నా

உதவிக்கொண்டிருக்கிறார்கள்.

౧౪ గీ॥ ,త,మ-నలకు తెలికుండు బుద్ధి న.త,మృత్యు నెవని
 .చెవులకు నాహరియగా రోద. తేయుతేలు।
 .లాదు నెమరుల పురికన్ను .లందు బడెడు।
 గొల్లి కల్పాన చే దెల్పి..గోలు పోయి.

• చెవులకు హాయిగా రావడం, తేయుతేలు.

• లాడు నెమళ్లెపురికొన్ను . లందుఁ బడెడొ

ಗೌರಿ ಕಲ್ಯಾಣವೇ ದೇವಸ್ವಿ..ಗೊಂಬೆಯವೇ.

50 గీ॥ .తెల్లువలువ-నరవి.రియుతమ్మిమోము-మం॥
 .త్తిలు॥ తెలిపులుగునొద.ను॥లియునందె॥
 .వందినవరిజె॥దగు.వచ్చనిమొదీగె॥

• తిలు • తెలిపులుఁగునొద.ను • లియునందె ।

• పంజాబులోని దురు. వృత్తిమేదీగె.

ప్రాశస్త్యశరన్న వధూనివ కూపరమ్యా॥

స 3 శ్లో॥ 1

57 కాశై మహాసూశిశిరదీప్తినినారజశ్యో॥
హంస జలాలానినరితాంకుముద్రాసరాఽసి॥
సప్త చుభైః కుసుమభౌరనైర్వనాంతాః॥
శుక్లకృతాన్మృషవనానిచమాలతీభిః॥

శ్లో॥ 2

58 చంచనశ్రోణశభరసనాకలాపాః॥
పర్యంతసంస్థితసి తాండజపంక్తిహారాః॥
నద్యోవిశాలపులినాంతనితంబచింబా॥
మందంప్రమాంతినమదాః ప్రమదాణచాద్య॥

శ్లో॥ 3

59 వ్యోమకవచిద్రాశంఖమృణాలగౌరై॥
స్వక్తాంబుభిస్సముతయాశతశఃప్రమాతైః॥
సంలక్ష్మ్యతేజవసవేగచల్లైః పయోదైః॥
రావేవచామనవర్తైరుపవీద్యమానః॥

శ్లో॥ 4

60 మందానిలాకులితచారుతరాగ్రశాఖః॥
పుష్పిష్టమప్రచయతోమలప్లవాగ్రైః॥
మృద్ధ్వరేఫచరిపీతమశుప్రసేక॥
శ్చైవ విదారయతికస్యసకోవిదారః॥

శ్లో॥ 5

61 తారాగణప్రవరభూషణముద్వహనీ॥
మేఘావరోధపరిముక్తశశాంకవక్త్రా॥
శ్యోతాన్నదుసూలమమలంరజసీదధానా॥
వృద్ధింప్రమాత్వనదిశంప్రమేజేనబాలా॥

.నూడెఁగారు-కొక్క-కోడలువలె.

57 గీ|| .నేలతెల్ల-రేయి.నెల-యేళ్ళింతుల
 .దెలిపులుగులు-కొలఁకు.వెలికలువలు|
 .వీఁటితోట-గిమ్ము.విరజాబ-లేహాకు|
 .పొన్నలడవుల-దెలు.పునినొనచెక్.

58 గీ|| .అందమగనెగురు-పనిగి.యమొనూళ్ల|
 .దండనుండినయంచమ.తాల్మపేళ్ల|
 .వెడలుపయనయసుకదిన్నె.పిలుచులుగల|
 .యెల్లమరిలుచెలుల్లె.మెల్లనజను.

59 గీ|| .వెండిసంకుపూడు.వెలిచాయతో-నీరు|
 .దొంగి-పిన్నలగును-గంగదులినడి|
 .నూళ్లకొలదిగదలి.తల్లమబ్బుల-మిన్న|
 సురటులవిసరబడు.దొరయటుండె.

60 గీ|| .పిల్లగాలిగదలు.బెడగుముంగొమ్మలు|
 .పువ్వులదొంగులేత.చివురుతుడలు|
 .శేంట్లగోలబడిన.తేనె.యాటలుగల్గి|
 .కొట్టదెవనియెడద.గోవిదారి.

గీ|| .మేలికిక్క-తొడవు.దాలిచినుబ్బుల|
 .దొంగుజాగిలిమొగ.మలరుచుండ|
 .నలిపెవెన్నెలవలు.వల్లట్లకొనిరేయి|
 .పూటబూటబడుమ.పోల్కి-నెనుగు.

62 వచందనచంద్ర ముచేచితలం
 సహమన్యస్యప్తంశరదీందునివళలమ్
 నవాయవఃసాంద్రతఃసాకశీతలా
 జనస్యచిత్తంరమయంతి చాచితమ్

ప 5 శ్లో 3

63 దుగ్రమాస్సపుష్పాః సలిలంజనమ్
 ప్రీయస్సకామాఃపవకస్సుగళాః
 సుఖాఃప్రేమోమాదివసాశ్చరమాన్యా
 వర్వంప్రియేచాయ సరంవసన్తే

ప 6 శ్లో

64 ఆకంఠయన్ము సుమితాః సహకారభాగా
 విస్తారయన్పరభృశస్యవచాంసిద్ధిమ్
 వాయువృణాతిహృదయానివారన్న కాదాం
 నీహారకాలవిగమాత్పుభగోవిసంజే

శ్లో 22

65 ఇస్థివలేణాశయశం ముఖమరిమజ్జనమ్
 కుంజేనదంతమధరంననప్లవేనమ్
 అంగానిచంపకదలైస్సవిధాయవేత్తాః
 కాంతేకథంఘటితవానుపభేనచేతః శృంగారలిలకే

శ్లో 3

66 సమామాతేకాంతేకథమపిచకాలేనబహునా
 కథాభిజ్ఞానాంనఖరజనిరథకంగతవతే
 రతోయవలీలా కలహకుపితాస్త్రిప్రియతమే
 నవత్నీనవోదీగియమథవత్తావదరుగా

శ్లో 9

67 శృంగారసీరసకాష్ఠతాడనశతం శ్లాఘ్యఃప్రిచంపాతనః
 కేళిశృంగారశంకువంకనిచయైశ్చశృంగారతిజాహానలే

62 గీ॥ చందరూమ మినును చల్వగింపవలగాని

యచ్చమేకపాల గచ్చగాని

చలువతుంపరువెద చల్లగాడులుగాని

యివును పజలకెంపలసివుగావు

63 గీ॥ తరకులపులుజెల్ల తామరలన్నీరు

కంతుతోడ నువిడ కమ్మతావి

గాలి నుకవల సంజ నుకొయి నాచికి

లం దమంతయనగు నామన జెలి

64 గీ॥ మంచునాటుమచ్చ మా జగి నామన

గొం వరుగాలిమావి కొన్నట్లుగావు

సలుపు నొయిలువలు నుల పెచ్చు నులగాను

నీచు నెల్ల రివదు లాచికింను

65 గీ॥ నల్లగులువచూసి సుమోమ వమ్మిచే

మొల్ల చేతల్లు నావినుకు

గం దమ మేనుసం పెగిల జేరి మా బమ్మ

చలువజాని నట్లు సలిపెనెద

66 గీ॥ ఎంతయుంబొద్దునకుమగి తెల్ల రాగి

గం దెంత రేయి సకి నాళ్ల కంతుతోడ

నా బయలుకం జిల్లు న నేడు తెల్లవరతి

నీలి లిడెనువరివ లె నెట్లయ్యె

67 గీ॥ ఎడితెజ్జలునూరుమేల్ నాసియెంప

కం దున యనా మనుల నల్ల కాల్పులెన్న

యత్యా-ంతాకుచాశ్చైకబోహుభూకా హంతోచిలీలాసుఖం।
 లబ్ధంశుభానోచ్యమాన హాసుఖందుఃశ్చైవనాభ్యతే॥ శ్లో॥ 1

68 తిక్కామోరేసిరాః ప్రియస్థైరవాసిరాః।
 త్తొజ్జ్వలభిరేకరాజగత్సుశాన్వీకరాః॥ నలోదయే ౩2 శ్లో॥ ౧

69 మధుక్రియచాభవత్తానతానతానతాః
 రమారమారమారమాకులేజనేహిహారమా॥ శ్లో॥ ౧౦

70 స్వయోనిభక్ష్యజసంభవానాం।
 శ్చుత్వానినాధంగిరిగప్వరభః।
 తమోఽచింబప్రితినింబధాతీ।
 వికాతికాంతేననాశనాశః॥ రాక్షసకావ్యే శ్లో॥ 9

విక్రమోద్భవశీయే.

71 అపిచాశ్చైకబోహుభూకా హంతోచిలీలాసుఖం।
 లబ్ధంశుభానోచ్యమాన హాసుఖందుఃశ్చైవనాభ్యతే॥
 మోహేనాంతర్దీప్తకన్యాయం లక్ష్మీదేవయ్యమోహాం।
 గంగారోధఃపాదకలుషం గంగాతీరప్రసాదమే॥

72 ఏమోమోమేపరిసభంశరేరాః।
 త్పితృఃపదంవశ్యమమృత్యుతేన।
 శురంగనాకపక్షిఖండితాగ్రా।
 త్పూర్వమృగాలందివరాజహంసీ॥

(68)

73 అగ్రనాశణబద్ధంబునా అసలిబంధంబునా
అరహస్సంబిరంచిత్యోన్నదితి తక్కేమి

74 ఆకశానాత్ప్రవిష్టా నామేనురలోకసంగతిహృదయమ్ |
బాహీరమకర కేతోః క్షణమాగతమవంశ్యసాతే |

75 అథరణస్యభరణం ప్రసాదవిధేఃప్రసాదనవిశేషః |
ఉపమానస్యవిశేషో హ్యస్యపమానంనపుస్తస్యః |

76 ప్రియవచకృతోఽమోషితాం |
దయితజనానుచయోరసాదృతే |
ప్రవిశతిహృదయంనతద్విధాం |
మణివక్త్రమరాగయోఃతః |

77 ఉష్ణాల్పశ్చిశిరేసమీదతితరోన్మూలంబావలేశ్చ |
శిఖిణ్యోషణకణికాకారముగులాన్యాలీయతేపట్నః |
తప్తంవావిహాయతీరసలిసం కారండనశ్చేనతే |
క్రీడావేశక్రొవై పపంజరకుకః క్లాంతోజలం హతే |

78 అవధానంప్రకీర్తతాః పుష్పస్సంభవ్యమూసమనసోహా |

.తృప్తించఁబడినట్టికొనఁగలు.శూఁడునుంజి।
 .శూఁడురాయంచదారము.నోమనట్లు.

73 వ॥ అట్లుకానిచోగడ్డిపోచందగులుకొన్న మంచునీరువలె
 వానియందు రాచమంతసముతడవుండదనితలంచెదను.

74 గీ॥ .పచ్చపిల్లునితప్పిపో.వకతగిలిక।
 .శూపుచేజేయఁబడినట్టి.తొవఁగల్గు।
 .నాదుడెందఱులోపల.నప్పదుకొనియె।
 .గన్నయంశనెఱువేల్పు-ట.ఁనుమిన్న.

75 కం॥ తొడవులకుఁదొడవువేసం।
 .బులచందంబునకువేస.ములచందంబో।
 .చెలికాడ-దానియందం।
 .బురారెడుశూపు-పోల్కి.యశాఃబోలికకు॥.

76 గీ॥ .మగలవేడుకొలు.మక్కు-వకలుగక।
 .మంచినుడులనెన.మగువలమది।
 .కెక్కఁబోవదు-గుఱు.తెఱిగినవారికి।
 .గల్గరంగుమాని.కంబుమాడ్కి.

77 చ॥ .ఉడుకుసఁకొడిజుట్టువులు.గుండెడుజల్లనిచెట్టుపామనం।
 .బెడఁబడఁజేసిగోగుమొగ.లెంతయులోననణంగుదేటి-బి
 .ట్టుడికిననీటిబాసించను.కొడునఁగల్గినదమ్మకంచ.ఁనీ।
 .నడిగెడుగుఱిచిల్కఁదగ.నల్లలనాడుచునాటపట్టునన్.

78 గీ॥ .చుంచియెడఁదఁగల్గు.మఁగువలు-మొక్కుల।

వివిధ రసతత్వస్థి దయితానుచయైవమకానన్విత్యః॥

79 వాదా... సకశేనస్సుఖమంతిగాత్రం।
 పూజా... ఏవమవనస్యమనోనుకూలాః।
 సంరంధకా క్షమివ సురదరియద్యదాసీ।
 స్వస్థి... మేనమమతత్త్వదివానుసీతమ్॥

80 యజ్ఞోపవీతమఃఖం సుఖాతద్ధరసాంతరమ్।
 నివాణాణామతరుచ్ఛా గూ తస్మిన్మహివిశేషతః॥

81 అరణ్య... తథేతియం కుసుమైశ్చ వకందలీమలిసగభైశ్చ॥
 కోపాదంతబాహ్వే స్మరయతిమాంలోచనేతస్యా॥

82 పద్మా... స్వస్థి శేవ్యసుమతీం యదినాసుగాత్రీ।
 మేఘాభివృద్ధసికతాసువనస్థలీషు।
 పశ్చాత్త తాగురుచితంబశయాశతోన్యాః।
 దృశ్యేతచారుపదపంక్తిరంక కాంకా॥

83 హృతో... మరాగ నకాయనోదవిదుభి।
 నికమగ్న సాభేనైవతద్భిరంకితమ్।
 చ్యుతంపాభిన్న గతేరసంశయం।

.నరకుగోనరు. కాని. చాలనొచ్చు!
 .కొనుమబలు శతగుల. గు పెనిమిటుల వేడు!
 .కోశ ద్వి చిడప. వల్లడింతు).

79 గీ|| .సలుపుకొడలికి హాయి నా. నెలమిడుకు ల!
 .యెదకునావ రు గూపు లే. యంభులొలుపు!
 .శిడిద మ్మె. శరాకుడు. జలువ. మెక్కి!
 .మె. బడియెడునీ. కూట. మిగిలినాకు.

80 గీ|| .కదియుచుడు నెచ్చి. కడుజ లగా-వడే!
 .సూత్రడుచ్చుక మా గి. వలొకలాగు!
 .హాయినిడెడు సూని. చాయ-మె డుగ నెడ!
 .తీండ్ర మెన దెబ్బ. తిన్న తసికి.

81 గీ|| .కడుపు నెడను ల్పు. గడు న్నంచులందుచ!
 .నెలుపు గెలుగుపువుల. నీయచరి!
 .యలుక చేతలోన. న. పులనిండిన!
 .దాసికన్న దోయి. దలంపడేయ.

82 గీ|| .ఆ. యతివ నేలనడగుల. నంటు నేని!
 .వానదడియుని సుక చోట్ల. గా. నలోన!
 .బరువుపిఱుడుల వెన్క. వంగి-యాపె!
 .ల. తుకంబొల్పు న్నజా. డక నంబును.

83 గీ|| .మోవియొలుపానుక స్నీటి. పొట్లకలుగు!
 .నీచిలుక కడ్పువచ్చు. నెనగుచంటి!
 .నలువజా. నిచ్చయం. బలుకతోడ!

శుభోదరశ్యామమిదం నామకమ్॥

84 ఆలోకయతియోదాః పరిభ్రమ్యరోవాతనతికరిశిఖండః।
కేతాగభేదాభిధూరోన్నమితేన కంఠేన॥

85 ప్రభుతారమణేషుయోషితాం।
సహిభావస్థలితాన్యశేషేషే॥

86 తద్వియోగభరచండి మఖిలమసిమృజతా।
దిప్త్యాప్రశ్మ్యసలభ్యాసి చేతనోదగతాసునా।

87 అసౌముఖాలంభిత హేమసూత్రం।
విభ్రంశ్రేణిమండల శీఘ్రచారః।
అలాతచక్రప్రతిమంవిహంగః।
స్తదాగ్రతేభావలయంతనోతి॥

88 ఆభాతిమణివిశేషాదూరమిదానం పతత్రిణానీకః।
నక్తమివలోహితాంగః। పరుషగుణచ్ఛేదసంప్రక్తః॥

89 ఇయంతేజననీకాస్తాః। శ్వదాలోకనతిత్పరా।
స్నేహాప్రసన్ననిభిన్నముద్గహనీస్స నాంకుకమ్॥

దడబడుచులోతుపొక్కిలిగెల్లచెలిదన.

84 గీ॥ ప్రబులు నడుగు గాలి. నలునాడడుపురి।
నవరి-రణేక కందు. పావిత గంధం।

నెత్తెదవుగమిది. కెంతయునట్టివ।
పులుగునూచుచుండె. మొదటిలదెన.

85 ద్వి॥ మగలయంమగలయు. స్థలు నేలుబడి।
నెగులబోగుండుడె. ననుచునుమాను.

86 గీ॥ మిగులనీయడబాటున. నెట్టిచెలిరుపు।
మంచబడినాడెనో. ముల్ల వీలి నేను।
నుసులువోయినవానిచే. నుసులుమాడ్కి।
బదవడియుహోయగొబొంద. బడితివీవు.

87 గీ॥ శోటవేల్లాడుబంగరు. చాలునా।
మారక ముబట్టి-చుట్టుగు. పొడి-దిక్కున।
నెట్టివిడిచివలెనద్దాని. మొల్లపురీక।
నడియవిగాళ్లుగుక్కిలి. గారోచుక-

88 గీ॥ పులుగుచేతనుదాపుకొం. పోనాబడిన।
వింతనూనికమిప్పుడు. వెలయుచుండు।
రాతిరికదట్టమోమబ్బ. స్రోయ్యలోన।
గప్పబడియున్నయట్టికె. గానువలెను.

89 గీ॥ ఏగుడెంచెనుసీతల్లి. మిడినోయూమె।
కన్నులారంగనిన్నుదా. గొంతుడోడి।

90 శమయతి బాసన్యం ధన్వితః కల్పద్రుమమ్ |
 ప్రభవతి కాంక్షాదగ్నిం భాసంగీభోగ్యమమ్ |
 భావమగ్నిభావం వృక్షాదగ్నిం భావమ్ | శుం |
 నభిలువయన బాత్యేవాయం నృకాన్యరహానామ్ ||

91 నద్యాకాశానాహా | విషమశిలానం కట్టాత్మితనేగ |
 విఘ్నాత్మనమంగిమనుభో | మనసికయశ్యేతగుహోభవతి ||

92 సుధగినలిలాహాహా | పాటలనంబి | సుధానాతాః |
 ప్రచ్ఛాదయసులభవిదా | దిసనాః పరిణామవిహితీనామ్ ||

93 ముక్తేరశ్మిమనిరాయం పూర్వకామమ్ |
 నిర్మలచామరశిఖానిభృత్ శృంగిణీకాశామ్ |
 ఆత్మోద్భిజ్జేరశిరబాధితలః పునః పునః |
 భావన్యనిమగ్నదనాత్మమహానరభ్యామ్ ||

.కూమియూటలచేనిండు.కొన్నయట్టి
.చన్నుగవమిదికొంగును.నమకొంచు.

90 త|| మహానించుబ్బియ్యు.మదపుటనుండు మిగిలిన

•యెక్కుడు.మొకములనెల్ల

.క •నువలిమేతడి.కం •దువిసంబు

.వడివె •క్కసంబుగ •.బ్రబలుచునుండు

.నరు •నుపిన్న తనంబు.నందుండియెస

•.బ •ంటవలంతిగా.పాడగజాలు

•.గ •రముదనపనిద.క్కంబెట్టు

•బుట్టు.కన్గానియూడున •.గాదిట్టిగొ •నము.

91 గీ|| .ఇటుక రాతిచోట •.దొట్టగినవడిగల

.వా •గుపొ •క్లికవలె.నానిబడిన

.పొందుహోయకలుగు •.వ్యుత్తుడనుమాలు

.రెట్టలెనియుజె •.రేగుచుండు.

92 కం|| చల్లనినీ •రాటములక •.

.మొగ •బాదిగులతావి.మొగదగాలుల్

•మొల్లవనీడలవడకలు

.నెలెడముగిసికొల్పింది.సింహగుషణుల్.

93 గీ|| .విహవబడబద్ధములు.కడు.సింహమెలు

.ని •చ్చలప •సురబిసిగలు •.విక్కు •నా

.లోనక •తేడివడికినె •వ.కున్నకర •

•.ద •.దులుతమదు •ముచక •.వక •.పరువిహ

- 94 యదాలోకేనాత్మప్రభాసహసాతద్విషయతాం ।
 యదగ్రేణిచ్చిన్నంభసకృత్తంధానమివతత్ ।
 ప్రకృత్యావ్యవస్థితంరసేనమరేణంనయనయో ।
 నకమేదూరేకించిత్తానమివసాశేవైరధజవాత్ ॥
- 95 నీవాగాశ్చ కగభాకటరముఖభ్రష్టానూణామధః ।
 ప్రసిద్ధాక్షేచిదింగుడిభుభేదఃసూర్యంతవివేకలాః ।
 విశ్వాసోపగమావభిన్నగతయాశ్చైవంసమస్తేష్వగా ।
 స్తోయాధారపథాశ్చవల్కులశ్చానిమ్యంబరేణాంకితాః ॥
- 96 శాంతిమిదమాశ్రయపదంస్థూరచబాహుఃకుఃఫలమిహస్య ।
 అథనాభవితవ్యానాం । ద్వారాభవస్తపస్వశ్రీ ॥
- 97 శుద్ధాంతదుర్లభమిదంవపురాశ్రమవాసినోయదిజనస్య ।
 మాతృకృతాఃఖలుగుర్భురుద్యానలతావనలతాభిః ॥
- 98 సరసిజమనువిద్ధౌవలేనాపిరన్యం ।
 మలినమపిహిమాంశోల్కాత్మకృత్ప్రళయోతి ।
 ఇహమథికమనోజ్ఞావల్కులేనాపితన్వీ ।
 కిమవహిమధురాణామృతంనంకితేనాపి ॥
- 99 ఏసోవానేదపల్లవగుళిహింతానరేదవి
 అమంకేసరయత్పటావణంసంభావేమి

94 కం॥ చిన్న తిప్పెనదిగా-విడి.

.యున్నదికలసిపట్టు-వంక.నురుదినదిగా.

.జెన్నారు-దపునజెగట.

.గన్నులబడదెద్ది.తేరు.కడువడిబోవ.

95 ఉ॥ .కిందకిరాలుచుండునది.గింజలుచెట్టులచిల్కతోట్టబన్.

.మందటగారపండ్లుచిదు.మగ్గమనున్నగనుండురాలు-బల్.

.సందడికోచుమాచిక్చికల.సాగుచునిచ్చకోలందివిట్టలు.

.చొందెడునీటిపట్టు.పుట్టిడికోకలచిన్నజాడలన్.

96 గీ॥ .ఈతవసిపల్లెనెమ్మది.నెలయు-బుజము.

.నదురు-నీనికిచటన్వ.చాకోమలు.

.అటులగాకున్నయెడల-నం.తటనముందు.

.గాదగిరవానితేరువులు.కలుగుచుండు.

97 గీ॥ .అంతపురమునకందని.యందమిద్ది.

.తవసిపల్లియమనిసికి.దనరునేని.

.కానయందలితీగల.స్వగుగొనముల.

.నగరుపు.కోటతీహలు.చగబకుగద.

98 గీ॥ తమ్మిప్లలుకారునాచున.దగిల్చియెన.

.మోగుగుమిమకలునయ్య.జం.దునునిమచ్చ.

.నారచీరె ననీమెచె.న్నారు-నంద.

.మెసరాపులకుదొడవు.కానిదెద్ది.

99 ప॥ గాలింగదుపబడు చివురువేళ్లి నట్టొందరపెట్టు చున్నట్లున్నదీప.

.న్నగున్న-కావున మన్నించెదను.

100 కదమో శివో రావశివంసో అశంక నిలది. కదమోవా
విరహ మజ్జా నలజ్జో క్షో దేసో.
హాళానడే దేవేష్టా విష్వదావముహుత చిట్టజావతు.
విశేషగదా శదాననాహో విత్తలలం కేసరయక్షర-

101 భగవాన్మా శ్వపశ్చ శ్వతే బ్రహ్మ శ్చిత్త ఇతి ప్రకాశః.
ఇయంచ వస్పతదాత్మ జీతిక ధ మేతత్ ||

102 మాన పీషక ధం నాన్యో దన్యూ హన్య సంభవః।
నప్రభాతతతలం క్షో యతేతి వసుధాతలాత్ ||

103 భవహృదయ సాభిలాషం సంప్రీతి సంక్షేపాని గణయోజాతః।
అశంక నేయదన్యో తదిదం స్పర్శ మంరత్నమ్ ||

104 అను యాస్యన్మత్రితనయాం సహ సా వినయేన వారిత ప్రసరః।
స్థానాదనుచ్ఛలన్న విగత్యేవపునః ప్రతినివృత్తః ||

105 గచ్ఛతి పురశ్శక్తిరం ధావతి వశ్చాద సంస్తుతంచేతః।
చీనాంశుకమివ కేతోః ప్రతివాతం నీయమానస్య।

106 స్నిగ్ధం క్షీత మశ్మత్ నీనయనేయ శ్చైరయంత్యాతయా।

100 వ॥ తమచేసేరాచవంగడిము తోడునబడియె- నేనీకు- ననయె
దేబాటుననంగులువనక- ది గాననచకబడియె- గోమోనకుం
తల(•)యచ్చటనేయుక్కి-ంత సేవం- నటకుండుమొలతలో- గుండ్రి
కన్నొందనినీతోడదీ- గెన్నాడునకులీపొన్నయెప్పవో

101 వ॥ కాన్సపుడనుతపసి- పెళ్లిమాని- ముల్లై కడగనతోగికదా- యీ
మీచెలియాతనికూతురెట్లగును.

102 ద్వి॥ .అగుటెల్లమానిను.లందిట్టిచూపు।
.నగడబోవదు•జోతి.నేలలోనుండి.

103 గీ॥ .వెంపమానీకుతోరిక నందుకొను-మ।
.దేవుకగ-చందియము వాసె- నిపుడునేని।
.నీవువిప్పనియనుకొని.నావోయదియె।
.కైకొనంబాటురతనము.గాజెలంగు.

104 గీ॥ .వెంబడిగచితపసి.నిల్ల- నేవదితోహ।
నడకువమెయినాదు.నడకనడ్డి।
.యున్నచోటుకదల.కుండిమొసన్వేలి।
.మల్లినచ్చినట్టి.మాడ్కినెతి.

105 -కం॥ .బొందియునునడుచుచున్నది।
.దెందమెలుక లేక పారె.డిన్వెనునెక్క-
దొందరగ-నెమరుగాలిన్।
.జెంది•నడగనున్న పట్టు.చీర•పెరచునక ॥

106 త॥ .కనుగొనె•నిష్టము.గా-నాపె-

తనదు చూచికిగవ వేళు. చోట బుట్టెపియు।

• జనె గుట్టు వ్రుట్టును. జంతు గుట్టును

• నోయన నెంకయు. నోయన నెంకయు

• దను బోకు మనియడు. తన చెలిక తెలుసు

• గాంచెనలుక నిట్టి కతిముల బట్టి

• నను గూచి యెయిదం. తయ నితిలంతు

• దగుల వందెన నవాడె. తను జూచు హాహా॥

107 గీ॥ పనుల వేళు పాటు. మన నాడెందంబు।

• రెండ తెలుగులగును. నుండె నిశ్చయ।

• తనకు నదుటనడు. శిగిలిన కొండ చే।

• పుక న నెగ డెడు నేటి. పొసిన లెను॥

108 ఉ॥ పూవులయ మూర్తింగిలును. పోవె పోవెట చల్ల నె నవా।

• హరిత మూర్తింగియట. చుట్టెను చుట్టెను బోలు పట్టివా।

• శీనెడ మాట నమ్మగిల. యుకే దొర చల్లని స్థలం॥

• నీవును బూలకు. లును నింతువు గావ. దిదూసి పోవగి॥

109 క॥ వలరా జెకాక కత మా।

• శాడెనా శుభ. నిమాన్యు. దలచూచు - యు।

• బుచ్చి గారు క్రమిక్రపట్టిప

• గిలు పోవున నేరగిలె. కడ ముట్టె నెక॥

10 నీ॥ ఒక్క వైపునుండు. చుండును బారిలి।

• నెగడునొక్క పక్క. జగము కన్ను।

• మించు జంటకిడు. మేలుల చేబజ।

• తెలుప బడునటుతన. దెసల మూర్పు॥

- 111 అంతఃపాతే శశినిన్ద్రే వసుమ ద్వితీమే |
 దృష్టిం నవదయతి సంస్మరణీయశోభా |
 ఇష్టప్రవాసజనితాన్య బలాదనన్య |
 దుఃఖాననూనమతిమాత్రస్యదుస్సహాని ||
- 112 ఏసావిషిషణవిణాగమే ఇరతణీవిసావదీహాఅరం |
 గరుజంవివిరహాదుమం ఆసాబంధోనహావేది |
- 113 రమ్యాణోపేత్యమగుచాంశ్చపితమ్యశబ్దా |
 పమ్యశ్చుభవతియశ్చుభాతోపిజాంతాః |
 తచ్చేతనాస్మరతిమాన మభోధపూర్వం |
 భావస్థిరాజేజననాంతరసాహృదాని ||
- 114 అభేదసవతోభవత్తాః శ్చేష్టాస్థితాగ్నిహోతేపదే |
 నిభవగుహభిః క్షయైర్వైష్ణవ్య ప్రతిక్షణమూగులా |
 తసయమచిరాత్పాదేవా కళం ప్రసూయచహాననం |
 మమవిరహజాన్వోపశ్చేషుచంగణయమ్యసి ||
- 115 బౌత్సుక్యమాత్రమవసాదయతిప్రతిష్ఠా |
 క్షిప్తాతిల్బాపరిపాలన వృత్తిరేవహ |
 నాత్రశ్రీమాంసోయనాయుచచశ్రీమాయ |
 రాజ్యంస్వహస్తధృతదండమివాతపత్రీష ||
- 116 కింకృతకార్యశ్చేషోధవత్తాంప్రతివిముఖతాకృతావహ |
 మూఢత్వోమివికారాః ప్రాప్తాన్తే శ్వర్యమజ్ఞేష ||

111 గీ॥ .కడలి నెచ్చగుంక.గా- నాకలునయెనా।

.మాడ్కికింపుగాదు.సాంపుదొఱగి।

.వలచినట్టివారి.యెడఁ బాటునంబుట్టు

.జాలివీరే గెఱబొండు. నెఱవరాదు॥

112 గీ॥ .ఇదియుఁ గూడ మగని నెకఁబాసి.వలవంత।

.బొడవుసాగురేయి.గడుపుమండె।

.నెంత పెద్దదైన.నెకఁ బాటునెవ్వగ।

.నెకఁచిపుచ్చుఁగాడె.మానమొకమి॥

113 గీ॥ .అంద ములఁజూచి.తీయసద్దాలకించి।

.వశకుసుకమున్నవజదేని.నలన-నాక।

.తిరుబుచేదొలిపుట్టులం.వలియింకముల।

.దెలియకెదనాటిసవి మదిం.దలఁచుచుండు॥

114 గీ॥ .మొదటిలమఁగల్గు.మగనిచే మిప్పంది।

.పలుమఱతనకలిమి.పనులఁదగిలి।

.దొడ్డికొడుకుఁబ్రోవ.దూర్పువలెంగని।

.బుడుతినన్ను.బాయు.నడలుకనవు..

115 గీ॥ .నోరై.నొకటియెనకవేచు.నొప్పిదగము।

.కలిగినదుకానుకొనుతన్ను.కలఁచుదీరి।

.కడునిడుమఁదూర్పుతుగుఁగాదు..కాదువె.తకు।

.నేలుబడి-తనచేఁగొని.యెడునొడుగిడు॥

116 గీ॥ .ఏమి.తీటినననిమిఁద.నే.నగింపు..

.నెఱ ముగి పు.నెఱ ముగి పు.నెఱ ముగి పు.నెఱ ముగి పు.

.క లిమిక తమ సమిగులమ. శ్రి. లినవారి.
.కేట్ మాగులు తిలుచుగా. బుట్టచుండు.

117 కం॥ చెలులకు మప్పని నేరుపు.
.వలనగుమా నిసులుకాని. వానిక- నెటజా.
ణలఁ జెప్ప నేల-తమపి.
.లులఁగోయిలఁ త్రొందుపిట్ట. లం బెఱపించుక.

118 గీ॥ .కలరెయి- గారడియో-యటయి. గాక బమరెయి.
.పున్నె మా మేలుతోడ నే. ముగిసినదియె.
.మల్లి వచ్చుటకయ్యది. వెళ్ళేగాదె.
.మెల్ల లుండవు యో-ల. వెల్లువలకు.

119 గీ॥ అగ్గినగులుకో నెడుఁగట్టి. యలుకదల్చి.
.నెడుచునంతట విసదారి. పడగ నెత్తు.
.మనిసి ననుఁగల్గిన గొప్ప. దనముతఱుచు.
.కలఁగఁ బట్టఁబడినయపు. కనఁబటచెడు.

120 గీ॥ .శే॥ లుకొండలకు వన్నుడి. నేలది గెడు.
.నాకునందులుతోఁచక. మాఁగికులుండు.
.నీళ్ళ కల్మితోలఁగునట్లు. లేళ్ళ గపడు.
.జగమునా వెంటనగి రెడు. జాడఁజూడు.

121 గీ॥ .వనఁగెప్పు లిపువుతరు. వాతఁబండు.
.మొ॥ యిల్లిపుక్కుకొల్ల నా. పయినీనీసు.
.క॥ తము॥ క జకంబులకు నిల్లు. కలుగువరుస.
.నీదునెచుచుకుమునుమం. దే॥ కలుములు.

మూలవికాగ్ని మిత్రే.

122 పాత్రవిశేషేష్యైశ్చ గుణాంతగతవిశిష్టమాధాతుః।
జలమివసముద్రశుక్ల ముక్తాఫలతాంబయోదనమ్॥

123 అచిరాస్థితరాజ్యః శత్రుఃప్రకృతిష్వరూఢమూలత్వాత్।
సవసంరోపణశిథిల స్తరుణివసుకరస్సముష్ణతః॥

124 సప్రతిబంధంకత్వం ప్రభురనిగతుంసహాయవానేవ।
దృశ్యంతమసిసపశ్యతి నేపేనవినానచక్షురపి॥

125 ప్రయోగప్రధానంహినాట్యశాస్త్రం కిమత్రీవాగ్వివహారేణ॥

126 మందోష్యమందశామేలి సంసగేణవిపశ్చితః।
పంకచ్ఛిదఃఫలస్యేవ నికషేణావిలంబయః॥

127 అవ్యాజసుందరీంతాం విజ్ఞానేనలలితేనయోజయితా।
ఉపకల్పితోవిధాతా బాణఃకామవ్యవిషదీప్తిః॥

122 గీ॥ .పాతకలబద్ధిపనివాని. పనితనంబు।
 .శనదుచుండెడుకొకవింత. గొనముపొంది।
 .కడలిముత్తైపురిప్పలో. బడిచమమ్మ।
 .నీచుసుప్పానియాచుదా. మాకునట్లు.

123 గీ॥ .కొత్తగాదొరతనముచే. కొనీనసగాడు।
 .రాచటికమునసరిగవే. రాటకురికి।
 .నప్పుడేసాతుటకడ. లాడుచెట్టు।
 .నెఱుగునంబెకలించుట. కొటకునుళపు.

124 గీ॥ .అడుగలకడకముబు. పై నగని।
 .సాయమున్నప్పుడేచక్క. జేయగలడు।
 .కన్నులుండియుజేకటి. కలుగుదిచును।
 .చూడలేదెవ్వడువ్వె. తోడులేక.

126 గీ॥ చదువుకొన్నవాని. సావాసమునంబు।
 .నెఱుకబొందుదెల్వి. దొఱగువాడు।
 .కేజనూడుచిల్ల. గింజరాపిడిచేత।
 .దేటమీఱునూబి. నీటివలెను.

125 ప॥ అటపాటవాయదము లకట్టబాటు. పరిచేయుట చేత నేబయ్య
 దుగని-వాదాడుటవలన దెలియబడిదు.

127 గీ॥ .నెపములేనిసాగను. చెగడునాయుంకిని।
 .హయ్యెనవిదె. నలరజేసి।

128 చింతామణియారాధనాశ్లోకములు కమలాకారింగననుభవే।

శ్రీ వేదాంత సూక్తములు - శ్రీమద్వివేకచూడామణి

ಅನುಸಾರಂ ಕಾತ್ಯಾಯನಮಪಿನಕದಾಚಿದ್ವಿಂಶತಿ |

నామో వివాహమౌచిత్యం నామో వివాహమౌచిత్యం నామో వివాహమౌచిత్యం

129 అనునందునకే శివుకామ్యుడైః పరిహరణి నూచందిరికా॥

• నలునచే వికారము. శంఖాయుఃబడునట్టిది.

అర్జునుని తుమ్మలికి నలువరబడియె.

128 శ్రీ . చెయ్యకొనితివోనీ. న. చిరు, మును.

నెత్తగాన కకన్నులు. నీరు నిడుచు.

౯. గాని సురతయుఁ బాయవు. నిధి కలికితిని.

శాంతిమానీషణం. చంద్రశేఖరం.

శ్రీ 129 నిజాం గారి కు స్వీకృతం చేసిన పత్రము.

షేకిస్వయరుని కనిత్వమందలి సాగసుల వివరము.

వీరరసమున

- 1 1 నాటకములో మేరీనాడయానాకుపదేశించుట
- 2 బ్రతుకమున నేరములకు శాస్త్రపుష్టతనుక్షమించుమన రాజునుట
- 3 2 నాటకములో ఈనాటకము ఆంటనీశౌర్యముందలంచుకొనియనుకొనుట
- 4 ఆంటనీస్వయం సేవపక్షి యో పేట్రానీజారునకులోబడ నొక్కనుకొంటు
- 5 యో పేట్రానీజారునకులో ఆంటనీవీరత్వముంబొగడిచెప్పుట
- 6 నీజారునకులోబడనొక్కకి యో పేట్రానీ ఈరాసుతోననుట
- 7 3 లో॥ ఆండుమ్మయుద్ధమునకుఁ గోదగదమోడ్లండుసిలియాలకునుట
- 8 5 లో॥ కొరియొలేనస్సు ఆఫీడియస్సుంగూచి ప్రిహప్రితినిధులతోననుట
- 9 వలమ్మియావళిలియానోదాచుట
- 10 అగ్రిప్పాకొరియొలేనస్సుని స్వభావముకనికఁడెల్పుట
- 11 కలమ్మియాకొరియొలేనస్సుని బ్రజలతోక్షమాపణము చెప్పుకొమ్మనిబోధించుట
- 12 ఆఫీడియసుని సేవకుఁడింకొక సేవకునితోననుట
- 13 అగ్రిప్పాకొరియొలేనస్సుమొదలగు ప్రిహప్రితినిధులతోకొరియొలేనస్సు భోజనముచేసినపిమ్మటఁ దానలనిగలిసికొందుననిచెప్పుట
- 14 అగ్రిప్పాఆఫీడియసునిలతో కొరియొలేనస్సుతనమాట వివరపూరియనప్పడనుట

- 15 6 లో॥ అ మాచిమోతమోజెనుతో నా పెభవకంగూచిక చెప్పట
- 16 7 లో॥ హే ముట్ట హేనిమియోతో దశరంశిస్వతే = మట
- 17 తనతంజి సూపమున దనకగడడిసవయ్యమునున్న రమ్యు చేసన్న
జేసినప్పడు తన్ను నారిచెడు హేనియోకు హే ముట్టలుకుట
- 18 పోలోనియస్సురాణియొద్ద బిళీలిమాకు హే ముట్ట వాసివలపు
జాబునందు జదివినవ్యము
- 19 వ్యావానిసలెదనతో మాట్లాడిన హే ముట్ట గూచిక బిళీలావలం
చుట
- 20 నాటకమందలి రాణితనభవతో దానూర్మనువాడని యొట్టు
పెట్టుకొనుట
- 21 8 లో॥ నీజారునిగొప్ప పోర్వకతన్ని వైరముతో పాపనాచి కేషి
యసునితో బ్రూటస్సునుట
- 22 కాలిస్తూనికయాశకుసములు బాగులేవి బయలు జేయవద్ద నీజా
రనుట
- 23 నీజారునిజంపినపిచ్చుట బ్రూటస్సుపురజనులతో దాజేసినపని నా
యమనిపల్కుట
- 24 యుద్ధరంగమునబ్రూటస్సునిన్ను దాచుచుకొనిచచ్చి పడియుం
డగానతనిగూచిక యాంటనీపల్కుట
- 25 11 లో॥ అయిదన హేనిమహారాజు రణరంగమున వెప్త మోరేం
డుప్రభుతో బల్కుట
- 26 12 లో॥ రణరంగమునటాల్పట్టునకు మతియతనికొడుకునకయిన
సంవాదము
- 27 13 లో॥ హేనిమహారాజు సఫల్కు-నావోక్కు ప్రభులవైరము
తలపోయుట
- 28 సఫల్కు-ప్రభువుమాట్లాడురాణితో దావిదేశగమనశిక్ష విధింపబ
డినపుడనుట
- 29 హేనిమహారాజుట్ట తప్పికొమ్మన్నప్పడు సేలిస్వక్రీషభుడనుట
- 30 రణరంగమున జిన్నకిప్పుడనుకొంట

- 31 14లో మా గౌరవార్థం రాశియుద్ధమందొడిగితనజోదులతో బల్కుట
- 32 16 లో ఆరణ్యచేటసాలగోడ్డపై కెక్కి యులుకలతోపుచనుకొంట
- 33 18 లో రెండవచాడుక మహానాజశత్రువులకు జెక్కిదుఃఖించున
పుడు గురువోదాచుట
- 34 ఒకతోటమా లెతన సేవకులతో బల్కుట
- 35 20 లో రాజువిద్యాప్రశంసచేయుచు దనచెలికాండ్రకనుట
- 36 21 లో రాజునుజంపిరాజ్యము వేగమాక్రమించుకొమ్మని తన
భార్యతన్ను దొందరపెట్టునపుడు మేకబృహ్మపలుకుట
- 37 22 లో ఇస్మిల్లాతనసోదరుని రక్షించుమనుచు ఆంజీలోనునికనుట
- 38 ఆంజీలోయిస్మిల్లాతోననుట
- 39 ఇస్మిల్లామాంజీలోతో దగనిపొందునకొప్పక పల్కుట
- 40 ఇస్మిల్లామాంజీలోతోననుట
- 41 25లో నాటకంగాచూడగోరిన ధీనస్సుతనయువ్యోగికనుట
- 42 26లో క్లాడియోయనుకొనుట
- 43 బెనిడిక్కునుకొంట
- 44 పెడో బెనిడిక్కుంగూచిక క్లాడియోతోననుట
- 45 27లో డిస్ట్రెమోలీమా తనభతకందన్నగలుపుమని యయాచోక్ర
నుబ్రాన్కించుచనుట
- 46 28లో సమనిడిసురాజుచెంగట నొకశూరుడు పెరిక్లిసుతోననుట
- 47 29లో జూలియట్టుమృతుడైన రోమియోయొద్దబొడుచుకొని మృ
తిచెందుచుంబల్కుట
- 48 31లో పక్షిసండుపోస్పిరోతో నతనికూతున్నియమిత దినంబు
సందప్పగవగూడనని ప్రమాణమొసచుట
- 49 32లో కవియనుకొంట
- 50 క్లేవియస్సు తనయజమానుని యమితదాతృత్వముంగలచియను
కొంట
- 51 అల్ఫిబయాడిసుతో దొలినభ్యుడనుట
- 52 33లో తామోరాటీట సాండోనికస్సుతోదన పుత్రునిరక్షించు

మనవియ్యము

- 53 బెస్సి ధూనస్సుటీటస్సాండోక్కికస్సుతో నడడుతనకు లెవీనాను
బెడ్లిచేసెదననియన్న ప్పడనుట
- 54 లూసియున్న మొండిచేయబడిన లెవీనానుజూచియనుకొంట
- 55 లూసియస్సుమాట
- 56 34లో పండాఠస్సుకక్కిస్సిడాతోననుట
- 57 హెక్టరు ప్రిమాముతోననుట
- 58 హెక్టరు కస్సాత్రోకనుట
- 59 టోయిలస్సు హెక్టరుతోననుట
- 60 36లో లూసెట్టాతోజూలియా పోల్లియస్సుంగూచియనుట
- 61 37లో పోలిక్కినీసుతో కేమిల్లాయనుట
- 62 గొల్లడు పెరిడిట్టానుజూచి యా పెరాచకొడుక్కులనినందుకుఁ ది
ట్టుచుఁబల్కుట
- వీనస్సుమతియెడోనిస్సను కావ్యములో
- 63 వీనస్సెడోనిస్సుతోదగ్గవఁ గూడుటభవామనిబోధించుట
- 64 ఆపెవానితోఁబందివేటకుఁ బోవద్దనిచెప్పుట
- 65 ఆపెవానిశౌర్యము మొదలగుగుణములవణింపుట
- ల్యూకక్కినీ చెఱయనుకావ్యములో
- 66 ల్యూకక్కినీరాజుండనుఁ జెఱపట్టరాదనిబోధించుట
- 67 రాజుచేఁజెఱపట్టఁబడిన పిమ్మటల్యూకక్కినీ తనభతఁడలంచుకొ
ని తలపోయుట
- 68 ఆపెచింతించుట
- 69 ఆపెతనభతఁతోదనభంగపాటు చెప్పుట

శాంతరసముందు

- 1 2లో క్కియోపేట్రాను నీజారులోఁబచుకొనుటకు రాయబౌరమం
పినపుడా ప్పెయందు నకుత్రాంగునట్లగపడఁగా నీరోబబసనుకొంట

- 2 రిలో నావ్యభిక్తి నానా వివరణాది వారితో బుల్కుట
- 3 ఆడముఠా లెండుతో సహజముగా జనుచునుట
- 4 ఆమెయన్న జాన్వీయును పాట
- 5 కారినటుచో న్నానతో బుల్కుట
- 6 4లో పురుషులకు స్త్రీలకన్న స్వాతంత్ర్య మేల యధికముగానుండవలయునను సడి మానాతో యాసి మానా పలుకుట
- 7 6లో బెలారియన్న గిహేయస్సాన్వీలియన్నతో బుల్కుట
- 8 ఇమోనిను లూసియన్న కొద్దదన పేరుమాచుకొన నెంచియనుకొంట
- 9 రణరంగమున నిమోనినునోన మొలుగదని రాజతోనయాచోత్రచెప్పుచుండగా పోన మనస్సుబయల్పడి తానిమోనినుజంపించినట్లు బాహటముగా నొప్పుకొనిచనుట
- 10 7లో హేమెట్టుతనతో యతనితండ్రిచావునకుదుఃఖంపనతనినోదాచుచుంబలుకుట
- 11 హేమెట్టుతో జేకాన్వీయుతో సీలోక మంతయు జెటనాలయే యని చెప్పుచుంబుల్కుట
- 12 గిల్లెన్ ట్టెర్నుతో హేమెట్టుతనకు లోక మందభిరుచిపోయెనని పలుకుట
- 13 హేమెట్టు పిలువబడి తనపినతండ్రియొద్ద కేగుచనుకొంట
- 14 హేమెట్టు పినతండ్రిపశ్చాత్తపుడగుట
- 15 రిలో కేషియన్న సీజారుంబోడువనిశ్చయించుకొని తలపోయుట
- 16 9లో హాల్పురురణమున దెబ్బతినియొరగుచనుకొంట
- 17 10లో ముఖ్యగురువు హేప్టింగు మొదలగు ప్రభువులతో ననుట
- 18 నాల్గవ హేసీమహారాజు తనవ్యాధిలోదామూఢిలినపుడు తన పెద్దకొడుకు తొందరపడి తనకిరీటముండ్లసికొనగా దనకొడుకులతో ననుట
- 19 11లో రణరంగమున శత్రులచేతిలో మనమున్నామను గ్లాసెస్టరుతో నైదవ హేసీమహారాజునుట

- 20 అనునహేన్ద్రమహారాజు రణరంగమున కేనకమునో సంధానిం
చుట
- 21 12లో సోమరంగమున నా సేనభక్తివలన దృష్టిసంపాదించితిని క
ల్లాడువారికి మిక్కి నానితో నాణవదాని మహారాజునుట
- 22 చంపబడుటకు గొంపీనబడుచున్న సేనాధిపతి కేడుతో ననుట
- 23 13లో మాగో రత్నరాజుచే రణరంగమున బాడువబడియ్యుచు
యామకప్రభుడనుట
- 24 యామకచాపు కుడింకించుచునా తన హేన్ద్రమహారాజు తనరాణి
మొనగునాతో ననుట
- 25 14లో ఆణవహేన్ద్రమహారాజు గుట్టపై గూచుకొండి యుద్ధ
మున బరికించుచుండలపోయుట
- 26 ఆణవహేన్ద్రమహారాజు చేతిసాలలోనుండి యచటకావలివాడునీ
కిరీట మేదనియడుగఁగా బల్కుట
- 27 వాక్యమున సేనాధిపతి యుద్ధరంగమున ఎడ్వడుక రాజుచే బాడువబడి
మడియుచునుట
- 28 15లో ఏనీయెమ్మనన హేన్ద్రమహారాజు చేవిడనాడబడిన కేనక
సోమరంగంబలచి యొకమునుసలిదానితో బల్కుట
- 29 పుల్కిగురువు చేతిసాలకులతో చనుకొంట
- 30 గాడినరుకన్దూషించునపుడు క్రొవత్తరనుట
- 31 16లో ఆణవరణరంగమున జాన్ మహారాజుచే బిక్కుట కేడ్పుకా
వైస్సునోదావక జాలకరణమందోడినలూయూ పరితపించుట
- 32 17లో తనకూతురై సగనీగన్లు తనకుభృత్యులుజరుగుదులేదన్న
వ్పడు లియర్తహారాజుపల్కుట
- 33 లియర్తహారాజుగాలివాసబెబ్బితిని కెంటుగృహముజేలుచు దల
పోయుట
- 34 గోస్వరుసేనాధిపతి వెడ్డారునకు బల్కుట
- 35 లియర్తహారాజువెడ్డై గోస్వరెడ్డార చెంతవాపోవుట
- 36 18లో రాజయ్యుద్ధమున కేనక గా నంతఃకలహములురే

(2) కేధతి నా పాతివ్రత్యముంశూర్చి తనసోదరేలతో నుపన్యసిం

- 52 . 31లో భూకముచే దానివలనబడు ప్రాచీనోమనుకొంటు
 53 32లో విందున్ను 33 యజమానాన దానివికేగిగా సేనకులకు
 దన,ధనము కొంత పంచియిచ్చియనుట
 54 ఆతెన్నెమనున జవవిలో దనగుహచెంగనుండి యనుకొనుట
 55 తైమను దొంగకనుట
 56 35లో మగ వేసమున రాజంపిన రాయ బారముందనకు దెప్పినవ
 యోలాను ఒలివిమావలచి యనుకొంటు
 47 37 స్థితిజల్లు తనభార్యతో దన్ను తనతండ్రికందక దూర గేశ
 మునకు బొమ్మలి యుపగేశించు కేమిగ్గోకనుట
 లూకాకెసీ చెరలో.
 58 టాకిక్వను లూకాకెసీని జెటపట్టుటకు దేశించి తనలోననుకొంటు
 59 చాటుడద్యములు

కరుణారసము.

—:(o):—

- 1 1లో తండ్రమ్మతికొంటునగచు పట్లగవడు హెలినాతో హాపీవ్వుట
 2 2లో ఈరోబబున్ను అంటనీపటుముమాని శత్రుపై స్యములతోజే
 రినందుకై పశ్చాత్తున్న పొడుచుకొనిమడిముద్రబుట్టుట
 3 చచ్చితోపుదున్న అంటనీయూచిల్ల యోనేట్రామేడ్పుట
 4 3లో తనతండ్రిరాజ్యపదవినుండి బలగింపబడి దేశమానుండి వె
 డల గొట్టబడినందుకై దుఃఖించుకోకుండు నిలిమాయోదా
 చుకట
 5 ఆరెండోమల్లయుద్ధమున కరుగుదున్న ప్రపతనితో గొల్లొండనుట
 6 ఆరెండోరోలెడుకొమకని తెలిసినవిదప గొల్లొండనిలిమాతో బ
 ల్కుట
 7 ఆరెండోమల్లయుద్ధమున జయమందినతరువాత సతనితోగొల్లొండ
 తనమెడలోని బంగారుగొలుసిచ్చుచుబుట్టుట

- 8 రాజ్యభ్రష్టరాజువీరో ఆరెంజోనుగలిసికొన్న విమర్శజాన్వీసంతోబుట్టుట
- 9 ఆలినయిలిచుంబుడి రేవగునిచెప్పిన రోగిండుతో ఆరెంజోయెనుట
- 10 6లో ఇమోజనులియొనాటన్న దేశమునుండి వెటలిపోవుచింకేమి చేసిననిపె సానియోనడు గుటయు నతడు చెప్పుటయును
- 11 ఇమోజినుపె సానియోతో దననాధునిపోక తానెల్లచూచునో చూపంగతి చెప్పుట
- 12 ఇమోజినుతనభతలాదేశమునుండి వెడలగొట్టబడినపుడు చింతించుట
- 13 తాజారయనియు దన్నుజంపుమనియు దనభతలాపె సానియో కు వ్రాసిన యుత్తరము ఇమోజిను చదువుకొని పెగచుట
- 14 ఇమోజిను తనభతలావ్రాసిన యుత్తరము చదివికొని పరితిపించుట
- 15 పెసానియో తనకిచ్చినవిసముగ్గోలిమూఢిల్లిన మగవేనమున నున్న ఇమోజనునిబూలనమాఢినుంచి గైదీరియస్సాస్వరాగస్సులుపాడుట
- 16 నేనామెట్లు తనతండ్రి మృత్యునైనదప దనతల్లి తనను నీయం దంగ దుఃఖము కన్పట్టినెలసని యడిగినప్పుడు తరమిచ్చుట
- 17 లాల్సను పిశీలకొనచు నుపజేశము
- 18 విదేశమేగెడు బాబీసుతో పొల్గోనియస్సుపదేశించుట
- 19 తనవిచిత్రండ్రి పగిదిచుకొనక తావృథ కావడేపము నేయుచుంటకే హేమెట్లు తలపోయుట
- 20 6లో నీబాచుని గొప్పకొప్పక కేరియస్సు కాన్కాతోననుట
- 21 కాన్కానికాయాదుశ్శకుసములకు జడియుచున్నానన్నప్పుడు నీబారస్సుట
- 22 లాల్సామెట్లనన్నో బాచునితో గుట్రసంగతి చెప్పుటకై యతడువచ్చుదానితో నిలువబడియనుకొంట

- 23 అంటనీ నీజారుడు చంపబడిన విమక్తః బ్రజలనునీజారుని శత్రు
లై యెరికొల్పుట కిచ్చిన యుపన్యాసము
- 24 10లో న్నాగవ హానీమహారాజు నడిరేయిలేచి యనుకొనుట
- 25 11లో హానీమహారాజు మాటువేసముతో బేల్కు-కోటు-విలి
మును తస్మానికులతో వారలు రాజెట్లున్నాడనఁ బల్కుట
- 26 13లో స్తోత్రము ప్రభువు చేతనాల కంఠబడినపుడెటవ హానీ
మహారాజు వగముట
- 27 14లో న్నాగవ యెడ్వడు రాజుకాబోవు ఎడ్వడు యాకురణ
మునఁ గూలిన విదప దుఃఖించుట
- 28 16లో హూబలు ఆశ్రయజేతనాల లోఁడంపసిద్ధపడినపుడు
వారలకుభయము కయినసరివాదము
- 29 17లో కెంటు తనయ్యైరముకాడిలియా చదువుకొన్న విమక్తః
టన్నదనియడుగఁగా నొకతగుమనుష్యుడగుట
- 30 18లో రెండవరిచాడు మహారాజింగ్లాడునకు వచ్చియనుట
- 31 బాలింగుబూకు కిటముందనకిమ్మన్నప్పుడు రెండవరిచాడు మ
హారాజనుట
- 32 రెండవరిచాడు మహారాజు బాలింగ్బూకుతోననుట
- 33 రాజపదవినుండితొలఁగింపఁబడి రెండవరిచాడు మహారాజద్దము
చూచుకొనుచునుకొంటు
- 34 చెఱలోనున్న రెండవరిచాడు మహారాజుతలపోయుట
- 35 19లో ఎలిబెత్తురాణి తనకొడుకులుమూడవరిచాడు మహారా
జుచేఁడంపఁబడఁగా దుఃఖించుట
- 36 25లో గంధర్వమాయచే దన్నెడిసినలె సాండుకునకు హెక్కిమా
ప్రోత్సాహవచనముకొని యాపెతోనా పెహిరురాలగు హాలీనా
పల్కుట
- 37 26లో సన్యాసితనపన్ని క కంగీకరించుమన్నపుడులి యోనాంటో
పల్కుట
- 38 27లో అయోగోకేషియాతో డిప్టెమోనాకుఁ దగులాటమున్నదని

- 39 స్థిరపచి నపుడు పి కెల్లో విచారింతుట
తన్ను శంకించి తనభ తణ్ణోపించుటకు శోకించుచు నయాగోత్రో డి
స్థైమోనాపల్కుట
- 40 29లో కెల్లో లెట్టు తనకూతురగు జూలియట్టుంగూచి పేరిసు
తోజెప్పట
- 41 సమాధిలోవిషముద్రావి మూర్ఖిల్లియుంచబడిన జూలియట్టు
మృతిచెందినదాని గాదలంచిరోమియోయనుకొంట
- 42 జూలియట్టు మూర్ఖుడేటిన పిదపవిషముగొలి 'మృతిచెందినరో
మియోనుంజూచియనుట
- 43 31లో ఆరియలుప్రోస్పేరేతోనాతని మంత్రమహిమచే గోండ్జిలో
నునిస్థితివణింతుట
- 44 37లో పోలీనాతనభతణ్ మృతుడౌటకు వగచుట
వీనన్నమతిఎడోనిస్సను కావ్యములో
- 45 అడవిపందిచేడంపబడిన ఎడోనిసునివెదకుచు నడవిలోవీనన్ను
మృత్యుదేవతన్నిందించుట
- 46 ఆపెపందిచేడంపబడిన ఎడోనిస్సుంజూచియనుకొంట
- 47 ఆపెఎడోనిస్సుందలంచుకొని దుఃఖించుట
- ల్యూక్రేసీ చెటలో
- 48 ల్యూక్రేసీకిగాబోవు దశందలచిక వియనుట
- 49 ల్యూక్రేసీతనుబల్మిబట్టిన టాక్వినుతోననుట
- 50 ల్యూక్రేసీరాజుచేజెలుపబడిన పిదపబలవింతుట
- 51 ల్యూక్రేసీ దుఃఖించుట
- 52 ల్యూక్రేసీ దుఃఖించుట
- 53 ల్యూక్రేసీ పొడుచుకొనుటకు కైజారుపట్టుకొని తనచేతితోబ
ల్కుట
- 54 ల్యూక్రేసీభతణ్ యాపెవతణ్మానముపైవచ్చి యాపెతోబ
ల్కుట [స్నోలిరు
- 55 ల్యూక్రేసీ రాజుచేదాజెలుపట్టబడితిననిచెప్పి నపుడాపెభతణ్యు

శృంగార పద్యము.

—:(0):—

- 1 :లో సిల్వీయస్సు కారితోఁబలుకుట.
- 2 ఆరెండువ్రాసిన కాగితమునందు సీలికూచదివినవాక్యము.
- 3 ఆరెండో నడవిలోఁ జూచితినని సిలికూచెప్పినపు రోండ్లనుట
- 4 ఆరెండో రోండువల్లచియున్నానని చెప్పినపుడుమగవేరమున నున్న రోండ్లనుట.
- 5 ఫీభీతారోండు న్వలవలేదని సిల్వీయస్సుతోఁ జెప్పుట
- 6 ఆరెండుతో రోండుతాఁబయల్పడి చెప్పుట
- 7 14లో రణరంగమున రిచాడుఁ ఎడ్వడుతోననుట
- 8 20లో రాజుపెంచిరాజు కూతునకు వ్రాసిన వలపుపద్యము
- 9 25లో తీసనునాటకమాడించి లైసాండరు డెమిట్రీయసు హెరిక్రియా హెలీనామొదలగువారిని నిదురించుమనిచెప్పుట
- 10 23లో జెస్సాయో పోప్.యానుఁ బెండ్లాడఁగలిగిన సీసపుపెట్టె నెంచుకొని యందులోనిజయపత్రికం జదివికొని యావెనుముద్దిడి యాపెతోననుట
- 11 23లో లిసిమేకస్సుతో మెరీనానుఁజూపి యొకకుంటినకాదు తా పుకగుల్లయనుట
- 12 29లో రోమియోబెని వాల్టోతోననుట
- 13 రోమియో తోటలోఁగాఁగి కిటికీలోనున్న జూలియట్టుంజూచియ నుకొంటు
- 14 30లో ట్రానియో తోలుసెంటియో తనప్రియురాలిం గూచిక్ష యనుట
- 15 31లో పక్షి నందు మిరేడాను వణింపుట

- 16 243. తో) మున్ను క్రీస్తును వ కించుట
 17 254. రాజుల విమలములను వలెంతుననుట [చుకొనుట
 18 265. జూలి గూలూ సెట్టలు ఏకమనునాచి మాటలా
 19 జూలి చూపుటయను వ్రాసెముగము దాసయెగుటఁ జించి
 నె చినందుకునగచుట [జేశించుట
 20 రాజుతో పలెంతును క్రీస్తుని స్వస్థము చేసికొనుమాగఁ ముప
 వీనస్సుమటి ఎడోనిస్సును కావ్యములో.
 21 వీనస్సు ఎడోనిస్సును గొనుట
 22 ఆపెవానితోఁ బలుకుట
 23 ఆపెవానితోఁ బలుకుట
 24 ఆపెవానియుటకు వాడొప్పనప్పుడనుట
 25 ఆపెవానింబలిమాలుట
 26 పెంట్టివయలోను గుఱుమునవ్వణించుట
 27 వాడొప్పన లొంగుట
 28 ఆపెవానినవ్వధేచ్చ ననుభవించుట
 29 నానిసాగను నాపెవణించుట
 ల్యూకె 21 చెఱులో
 30 టాకిన్వను ల్యూకె 21 నీనిఁజెఱపట్ట నెంచియనుకొనుట
 31 32 ల్యూకె 21 నినుఁచువిధము
 33 ల్యూకె 21 టాకిన్వను చెఱపట్టుట [ననుట
 34 ఏమీతప్పెందు కొనచెడవని ల్యూకె 21 యడిగినప్పుడు టాకిన్వ

హాస్యర సమునందు.

—:(0):—

- 1 1లో బటక్రము ఫ్రామ్మన కేగినవిదప హెలీనా చింతించుచు పె
 రోలినుజూచి యనుకొంటు
 2 బటక్రముని తల్లితో విధూషణండునుట

- 3 విమోచకుడు బట్టానునితల్లితో వల్కుట
 4 3లో టచన్తోను గోండుతోననుట
 5 జాక్వీను ఆవివేకయని టచన్తోనుని బిలుచునపుడతడిచ్చిన ప
 త్సుత్తరము
 6 ఆరెండోతో నడవిలో మగవేసముననున్న గోండునుట
 7 నేనెసీగోండునచో నీవేమిసేయుదువని మగవేసముననున్న గో
 ండు అడవిలోఆరెండో నడిగినప్పుడతండు మాటాడకమునుపా
 పెక్కుద్రిడుకొనెనని మాటసగానాపెయనుట
 8 9 గోండునుక్కిలి వచ్చియున్నానను ఆరెండుతోమగవేసమున
 నున్న గోండురెండుతోబల్కుట
 10 ఒకసేవకుడు టచన్తోననుట
 11 5లో ఒకలోమను వేసీయుడు వొలీనుదేసీయునితోననుట
 12 6లో రాణిమృతిచెందెనని కాన్నీలియస్సు చెప్పగా సింబల్లె ననుట
 13 7లో హేమెట్టునకని తండ్రియాప్తననగవడిన దయ్యమనుట
 14 హేమెట్టు పొలోనియస్సునంవాదము
 15 వెట్టవానివలెనటించుచున్న హేమెట్టుటఫీలాతోననుట
 16 17 నాటకములోని రాణి నాటకములోని రాజునకనుట
 18 నాటకములోనిరాజు నాటకములోనిరాణితోననుట
 19 భోజనముసేయుచున్న రాజుతోహేమెట్టునుట [రనుట
 20 9లో గ్లండోవరు తాకవిత్వము చెప్పగల నన్నప్పుడు హట్స్సు
 21 10లో తానింకబడుచువాడనను పాల్టాస్సుతోముఖ్య న్యాయా
 ధికారియనుట
 22 ఫాల్టాస్సు ముఖ్యన్యాయాధికారితోననుట
 23 యూదుగురు, మాబ్రేతోనింగ్లాండుంగూచియనుట
 24 ఫాల్టాస్సుపల్కుట
 25 12లో బెడ్ఫూడు టాల్బట్టుతోననుట
 26 13లో సఫల్కునిమృతికై యెడ్చుతనభార్యతో నాటవహేనీమ
 హారాజునుట

- 27 14లో ఆటవ హెనీమహారాజు లోకుల యభిప్రాయముఁ గూ
చిత్త యనుట.
- 28 గ్లోప్తరురాజుకాగోరియనుకొనుట.
- 29 గ్లోప్తరుఎడ్వడు మహారాజుచేసికొన్న పెండ్లివలన పెరిచిరాజత
నిపై దండెత్తుచున్నాడను సందర్భమున నతనితోననుట
- 30 ఎడ్వడు మహారాజు తనకుఁరాజు కాకున్నపుడు న్నయధికారము
చాలునన్నప్పుడు గ్లోప్తరనుట.
- 31 ఆటవహెనీమహారాజు తనకొడుకుంజంపిన గ్లోప్తరుతోననుట
- 32 1 లో బాన్త్రహారాజు పాన్పులోయుద్ధమున జయమందియింగ్లా
ండునకు వచ్చిసింహాసనాపూర్ణుడై తిరిగిసింహాసనవండుఁ గూ
చుకన్నాడ- దిగిమకుటముంధరించి నాడనఁగా సేలిస్వరీయనుట
- 33 17లో మారువేనముతోనున్న కెంటులివరుతోననుట
- 34 19లో గ్లోప్తరనుకొంటు
- 35 మొదటిహంతకునితో రెండవహంతకుండు సత్యమానుఁ గుఱిం
చినెప్పుట
- 36 22లో ఆంజీలో తనయొద్దకు ఇస్మిల్లావచ్చెనని సేవకుఁడుచెప్పిన
పుడనుకొంటు
- 37 రాజుఆంజీలోతోననుట
- 38 రాజరాత్రి మెరియానాను ఆంజీలోనుం గవఁగూడుట కఁపించు
చుండనలోతోననుకొనుట
- 39 23లో బెస్సానియో ఆంట్ నిమాతోననుట
- 40 కాన్సెల్ట్రబ్బజస్సీకాలోననుట
- 41 24లో ఉరుసులాలతో హీరోయనుట
- 42 43లోయూనెటో అంట్ నియోతోననుట
- 44 27లో కాక్రిగోతో అమాగోయనుట
- 45 46 కేషియోతా ద్రాగినందునకుఁ దన్ను నిందించుకొనుట
- 47 బ.నూంకొనుఁగుఱించి కేషియోనడిగి మాసంభాషణముఁ సిగ్గ
ల్లోను మోసపుచ్చెనని అమాగోయనుకొనుట

- 48 ఏమిలాపిష్టమోనాతోననుట
 49 28వో మిలునాడునలలోపెచ్చిన కవచమును జూచియనుకొంట
 50 పోల్లతనస్పర్శిన్నిదిగచు మోతోననుట
 51 29వో రోమిమోతోననాసియనుట
 52 30వో పెట్టుగిడియోకేతకి నానుగూచిక యనుకొనట
 53 31వో ట్రింకూలోకట్టల మోపుతోబడు కొన్నకాలిబన్నుంజూ
 చియనుకొంట
 54 31వో ఒక నేవకుడింకొక నేవకనుకనుట
 55 34వో పోట్టరుట్లోయిలస్సు తోననుట

ఆధ్యుతర సమంధు.

—:(0):—

- 1 1వో పెరోలీనుతో పెరోలీనాయనుట
 2 రాజుపెరోలీనాను పెండ్లడుమని బట్టముతోచెప్పట
 3 బట్టముతో పెరోలీననుట
 4 ఒక ప్రించిమునుడింకొక ప్రించిమునునితో బట్టముంగూచిక
 మాట్లాడుచునుట
 5 2వో తారోమన కేగుచు అంటనీకి యో పోట్టాతోననుట
 6 మినాను పాంసేతోననుట
 7 తనోబను మనీననుతో యోపేట్టాను నడిచించిచెప్పట
 8 అంటన్నికి నీజారు ననకుంపించినపుడు కి యోపేట్టా అంటనీతో
 బుల్లుట
 9 నీజారుధేరియనుతో కి యోపేట్టాను తోబచుకమని చెప్పట
 10 నీజారునిదిరస్కరించి అంటనీయెదిరింప నిశ్చయించినపుడు తనో
 బబుకసనుకొంట
 11 కి యోపేట్టా నీజారుచకు దాలోంగిరినని చెప్పిపుడపెతో
 థేశియననుట

- 12 క్లియోపాత్రా నీజారువశమనడని శంకించియూపెతో ఆంటనీ
యనుట
- 13 ఆంటనీయుద్ధసన్నద్ధుడై తన్నునికులతో ననుట
- 14 ఆంటనీనీజారునకు క్లియోపాత్రాబడుట కాపెచ్చెగోపించిపో
వగా నాపెతో బాక్రియననుట
- 15 ఆంటనీ ఈరానుతో ననుట
- 16 ఆంటనీమృతిచెందినపిదప క్లియోపాత్రా హరిహరించుట
- 17 పిలో గోండుతో సిలియూయదృష్టవేషాన్వితా బల్కుట
- 18 గోండుతనకు గొలుపిచ్చిపడిమృత ఆరెండోయనకొనుట
- 19 గోండుతో ఆరెండోతో ననుట [కొనుట
- 20 గోండుతనకు గొలుపిచ్చి పెల్లిపీయిన తరువాత ఆరెండోయ
- 21 రాజు చేయుకుట్రకు జడిసి యురువిడిచి పోదలంచిన ఆరెండో
తో ఆడమనుముసలి సేవకుడనుట
- 22 అడవిలో రాజ్యభిక్ష ప్రభువుతో జాక్విస్సనుట
- 23 రాజ్యభిక్ష రాజనంద్ర ఆమెయన్నురాడుట
- 24 మగ వేసముననున్న గోండు ఆరెండోతో జెప్పట
- 25 మగ వేసముననున్న గోండుతో జాక్విస్సనుట
- 26 27 మగ వేసముననున్న గోండు ఆరెండోతో ననుట
- 28 టుచిస్టాను విలియముతో ననుట
- 29 ఎడిగ్రూనాలూసి గూనాలనంభాషణము
- 30 ఎడిగ్రూనాలూసి గూనాలతో ననుట
- 31 ఎడిగ్రూనాలూసి గూనాకనుట
- 32 బుజు ఆంటనీలన్ను సుస్సుతో ననుట
- 33 ఎడిగ్రూనాలనభాషకు విచ్చెన్నన యోగినియనుట
- 34 పిలో ధాన్యము చవకగానమ్మించుమని యల్లరిచేయుతోలిపొరుని
తోకోరిమొలేనన్ననుట
- 35 యుద్ధమున మించినట్లుకొరియొలేనన్నునకు గొరులుచేసినగా
ప్పరివ్విక అంటున్నపిరియన్నుతో బల్కుట

- 36 కొరియోలేనస్సుతన్ను దేవ్వింతుప్రజాప్రతినిధులతోననుట
- 37 విశేషగమనమువిధింపబడిన కొరియోలేనస్సు తన్విడనాడ లేకయే
డ్చు నానశల్లితోననుట
- 38 ఆఫీడియస్సుతో మైత్రిచేయుట కెగురుకొరియోలేనస్సునుకొంట
- 39 గ్రోట్లోటిను ఇమోనినున్నయింటికిబోవుచు నాపెదానీలస్వాగీన
ముచేసికొనెదననియనుకొంట
- 40 ఇమోనినుతనపోచీపోయినప్రదానము
- 41 పోచీనును ఇమోనినుందాగుడితినని యాపెపోచీచూపి అను
వోచేప్పగదాననుట
- 42 పైసానియోయిమోనినుండపుచులి తనకుపోన మనునాసినయు
తిరము నా పికుజూసయనుకొంట
- 43-44-45 ప్లివానివేసముత్య మిల్కుడకానకుబోవుచుగవి ఇమోనినుతిల
పోయుట
- 46 ఆర్విరాగసుతనకు మగవేసముననున్న ఇమోనినుపైమిక్కిలి ప్రేమ
పుట్టుటగూచికయనుకొంట
- 47 ఇమోనిను ఆర్విరాగసున్నగడిరియస్సులు తనకురేసినయాదరణ
ముందలచియనుకొంట
- 48 ఆర్విరాగసుతో బెల్లియస్సు వేటకేగిరాకాలస్యముచేయుటకుఁగిం
తించియనుట
- 49 ప్లోటనునితలన ఆకేకితచ్చిన గెడిరియసునిమఱియునందుకు సంతసిం
చు ఆర్విరాగసునిదలంచి బెల్లియస్సునుకొంట
- 50 విషమూఢకానందిన పైబెల్లిమృతిచెందెననుకొనివానిబూడ్చునమ
యమున ఆర్విరాగసున్నగడిరియస్సునుట
- 51 ఇమోనినుమూఢకానెఱియనుకొంట
- 52 ప్లివానివేసముననున్న ఇమోనినుందనవేవకునిగాదీసికొనవి లూ
సియస్సు తనయజమానునికై పొగలునతనినోదాచుట
- 53 పైసానియోనినయజమానునినుండియు ఇమోనినునుండియు వతక
మానమెద్దయులేకుండుటకు ప్లోటనుగతిమేమయ్యెనో తెలియకుం

టకు శంకించుచుదనలోననుకొంటు

54 పోన మనస్సు చెఱసాబలో నిద్దుర మేల్కొనియనుకొంటు

55 కారాగ్నిహానికాని పోన మనుతోననుట

56 తనభార్యపిసమిడి ఇమోనుండంపించి పట్టి పుకొనెననికానీలియ
స్సుచెప్పగా పింబెలె ననుకొంటు [నుట

57-58 హోరేషియోదయ్యముంజూచిన వేకువనుబనాఁడోతోన

59 హోరేషియోబనాఁడో మాన్లెస్సులు తనతండ్రిదయ్యము త
మకగపడెననినమ్మించి చెప్పినపుడు హేమెట్టు అనుకొంటు

60 హోరిషియోమొసెల్ల స్సులతో దనతండ్రిదయ్యమునకై రాత్రిని
క్షించుచున్న హేమెట్టుతనపినతండ్రిబయలుదేఱెడు చప్పుడువిని
యతనిదుమాఁగఁ ముంగూఁచియనుట

61 తనతండ్రిదయ్యముకాన్పించి తనతో మాట్లాడుచున్న వుడు హోరే
షియోతోబల్కుట

62 పోలోనియస్సుబిఘీలతో హేమెట్టుంగూఁచి వెలుపుచుంబల్కుట

63 రాజు సోమెట్టువెట్టింగూఁచి పోలోనియస్సుతోననుట

64 నాటక ములోనిరాని తనభతతోననుట

65 రాజుదైవిప్రాధఃనముచేసి లేచిపోవుచనుకొంటు

66 పోలోనియస్సు హేమెట్టుచేదంపఁబడగా ఒఘీలాకువెట్టియెత్తుటఁ
గనిపెట్టి రాజుజట్రాఁడుతోననుట

67 హేమెట్టుఒఘీలాసమాధిచెంత లాటీకసుతోబోరానినపిదప హోరే
షియోరాజు తనపైజేసినకుట్రఁజెప్పబోవుచనుట

68 గిల్లెస్సున్న రోసెన్మాట్సులను దంపించుటకుఁదావన్నినకుట్రహే
రేషియోతో హేమెట్టు తెల్పుచువారిన్గూఁచియనుట

69 లాటీస్సెట్టవాడోనీకుబాగుగఁ దెలిసినట్లుకాన్పించుధను ఆసిక్కు
తోహేమెట్టునుట

70 గిలో కేషియస్సుగూఁచి నీజారుఆరిటనీతోననుట

71 నీజారుమకుటముగఁగించియెడల నెట్లుండవచ్చునోయని బూట
సుతలపోయుట

- 108 8లో నీమహారాజుతో పుట్టియుగముచే నాశ్చర్యము - చెప్పట
- 109 పుట్టిమృతినందుటవిని యతనిదౌజాశ్యమునగ్గించు కేతనముతో
గిరిప్రసాదము
- 110 రాజశక్తియుడయి కామ్యెల్ల సఫల్తు ప్రభువుతో ననుట
- 111 గాఢానరుతో కామ్యెల్లనుట
- 112 16లో ఒకజారపుత్రుడు జానుమహారాజుచేరిచాడు అనుపేరున
(ప్రభువుగావింపఁబడి తనలోననుకొనుట
- 114 పాండల్పులూయూతో జానుమహారాజుతనచేఁజిక్కిన ఆతఁడునిని
శ్చయముగాఁ బొలయించుననిచెప్పట
- 113 పాండల్పుపరావతుడౌ లూయూతో ననుట
- 115 సేలిస్పరితఁడు మముగానున్నాడు నేనుపాపమొగుననిహూయ
బటువగువఁగాననుట
- 116 17లో కాశీలియాపెంచి రాజునకుభార్యయై ఫాన్సుకుబోవు
చుగన్రీగనులను తనసోదరీలతో లియరునిసంరక్షణము బాగుగఁ
జేయుడనవారలు నీదారినిపుపొమ్ము మేమొగుమాయని ప్రత్యు
త్తరమిఁగావారితో ననుట
- 117 నన్నుదిరస్కరించిన గన్రీలుచేయిపట్టుకొని నీవునెమ్మినగపచరా
దను లియరుతోగననుట
- 118 దన్నుదిరస్కరించికూతులపై మండిపడినెఱ్ఱెఱ్ఱి గాలివాసలోఁ బో
వులియరునిదిరిగి పిలువమనిగోస్తరనఁగాగననుట
- 119 తనయంటఁజొచ్చిగాలివాస తాఁకుదప్పించుకొమ్మను కెంటుతో
గాలివాసబాధకన్న నెక్కువుబాధపొందు నేనుగాలివాసకుజడియు
యనాయనిలియరనుట
- 120 దయ్యముపట్టిసట్ల నటించు ఎడ్లారుతోవిదూషకుడనుట [కొంట
- 121 లియరునికెంటుశత్రులనుండి తప్పించుకొంపోయినపుడు ఎడ్లారను
- 122-123 గుడ్డిగావింపఁబడిన గోస్తరొకముదసలివానితో ననుట
- 125 ఎడ్లారుగోస్తరుతో నతనికోరికచొప్పున నతనిడోనరుమెట్టి యెక్కిం
చితిసనిచెప్పట

- 89 అయినచోనే మహారాజరణరంగమున కేతువెచ్చు భవమాం
చూచి గొప్పైరుతోననుట
90 సంధినిగూచి యువబడిక వ్రాయు ప్రభులవంటనేను పనుం
దనని ధర్మము మహారాజు మొదలవచ్చినీ మహారాజుతో బల్యుట
91 12లో పుట్టి పొందిదొరతో యుద్ధముకొననిగించుము నేనుయ
ముచేసి యింగ్లీషు సైన్యమున జింపెదనని బల్యుట
92 పుట్టి పుట్టుకు మారకు వెలుచుడల్పిచ్చుతో రణరంగ మారననుట
93 సఫల్యు రణరంగమునఁ దనకుఁజిక్కిన మాగేకరట్టం చూచియ
నుకొంటు
94-95-96 సఫల్యు-ఆటవహెనీ మహారాజుతో మాగేకరట్టం నూచిక
వణింతు
97 11లో గొప్పరువిదేశవాసికి వినింపఁబడి యుచేగింపబడు తన
ధార్యందలంచి తలపోయుట
98 సఫల్యు-గొప్పరుపై నాటవహెనీ మహారాజుతో గొండెము చెప్పట
99 గొప్పరుకి వినింపఁబడుటకోర్వక సభనుండి లేచి పోవుచుఁ దన్నెం
దుక లేచెదననియడుగు మాగేకరట్టతో నాటవహెనీయనుట
100 జాతిబీవిస్సుబాన్ హాలెండుతో ననుట
101 14లో రణరంగమునఁబట్టి వడిస యాము-మాగేకరట్టరాణిచేమిక్కి
లితెగనాడఁబడి యాపెన్నిందించుట [ట
102 యాము-రణరంగమునఁ జంపబడుటకుఁచాన్డుతనసోదరులనతోనను
103 ఆటవహెనీ మహారాజు ప్రజలుఎవ్వడుక పక్షముకాబోర్ని ఎక్కి
తో బల్యుట [నుట
104 చెటలోనాటవహెనీ దెగటాపక వచ్చినాహాయనియనగా గొప్పర
105 15లో పుల్పిరాజుతో మద్దపై కుట్రపన్న ననియెంచిబంకింగాము
రాజువద్దకు పుల్పికన్న ముందుగాఁ బోనెంచి నపుడు నాభాల్కల్యునుట
106 సేండ్స్ ప్రభువుచేంబల్లెన్ ప్రభువుతో బల్యుట
107 తవ్వడనాడిఆనీనిఁబెట్టడిన యెన్నివన హెనీ మహారాజుందలంచి
యలుకనున్న కేతనమురాజుతో పుల్పియనుట

- 72 బూగ్గిలును కేసియనున్నవే కేసియజంపుటనుకో కేసియబడి నడురే
య్యదివ్వకో కవతలుపు షిలువఁగాననుకొంట
 - 73 కబ్బాన్ని మాతనునములు బొగున్నవికావుకాబట్టి సభకుఁజోపద
ని నీజారుతోఁబల్కుట
 - 74 చువునకుజంకరావని కబ్బాన్ని మాతో నీజారనుట
 - 75 నీజారుంజంపినవిమ్మలఁ బ్రజలయందలికనికరమున నీజారునెడఁగ
నికరముమూచితినని బూగ్గిటనుడనుట
 - 76 యిల్లియనునది తిలినముచేరి బూగ్గిటను కేసియనుంగూచి ప
ల్కుట
 - 77 కజరంగమునననకాశమున్నప్పుడే శత్రువులజయింపవలెనని కోషి
యనుతోబూగ్గిటనుడనుట
 - 78 ఒకఁడునుట [కొంట
 - 79 9లో యువరాజగు హెన్రీమహారాజు సహవాసముఁగూచి యను
 - 80 నాల్గవహెన్రీమహారాజు యువరాజుఁగూచిపల్కుట
 - 81 10లో ప్రవాదయనుట
 - 82 నాతాఁబల్లెండు బాడుకల్పుకోననుట
 - 83 నాతాఁబల్లెండుమాటఁనుతోఁబల్కుట
 - 84 నాల్గవహెన్రీమహారాజు తనశత్రువులు జయింపఁబడిరనివిని తన
కువచ్చినజబ్బుందలఁచుకొని యనుకొనుట
 - 85 11లో అయిదవహెన్రీమహారాజుతో ప్రాన్సులోఁగొందఱిపై నికుల
స్వస్థమునకంపి స్కొంట్లందుభయమునుండి రక్షించుకొనుటకుఁ
గొందఱితోమానమిచట నుండవలయుననియుపదేశించుట
 - 86 కాంటబరీగురునే దవహెన్రీమహారాజునకురాజ్యపాలనక్రమముం
దెల్పుట
 - 87 కొండుచ్చిడిచియుద్ధమునకై ప్రాన్సునకువచ్చుటమే తనకానం
దమని ఎక్కువచేపొన్నరాజునకైదవ హెన్రీమహారాజునందేశ
మంపుట
 - 88 పల్లవిపల్కుట

- 126 వాడొక పరియరు స్వయం తో ననుట
- 127 రణమునఁ దన చేగులిన పిష్టండు తన పిరిడి సన్నపుడు ఎక్కిరనుట
- 128 తన కొఁగిటు మృతి చెందిన కాక్షలి గూఢుఁగురించి వియరనుట
- 129 ఎక్కిరు ఆల్పను కెంటులతో ననుట
- 130 18లో బాలింగు బ్రూకుతో స్పర్థఁ బూనిన నాతఁడంబట్లెందు ప్రభు
పురెండి వరిచాడుఁ మహారాజుతో ననుట
- 131 స్వయం పక్షి గాంటుక తని పోదరుం జంపిన వానిని బగఁ దీచుకొ
మ్మని చెప్పట
- 132-133 గాంటువి కేశవా సగియిం గు బాలింగు బ్రూకుతో ననుట
- 134 విశేశ వా సగియి నందిన బాలింగు బ్రూకు గాంటుతో ననుట
- 135-136-137 వ్యాస గ్రంథమున గాంటు గూర్కుతో ననుట
- 138 కెండి వరిచాడుఁ మహారాజును గాంటుకు సంగమాద సూడుట
- 139 ఆమనీతో కెండి వరిచాడుఁ మహారాజు బాలింగు బ్రూకుంగూ
చిక్ యనుట
- 140 సింహాసనమునుండి తొలగింపఁబడిన కెండి వరిచాడుఁ మహారా
జంకునకుఁ గౌరవ మగునాతాఁడంబట్లెందు తో ననుట
- 141 19లో ఎలిజ బెత్తురాని స్వయం తో నీవున్న నా సంతతి ద్వేషిం
చుట రాజునకుఁ గిట్టిన విచెప్పగా నతఁడౌవతో ననుట
- 143 స్వయం కుందలఁచుకొని యతని తల్లి యనుకొంట
- 145 రిచ్చిండు తన స్వయం నకులతో ననుట
- 145 మూడవ వరిచాడుఁ మహారాజు రణరంగమునఁ దన్ను నికులకనుట
- 146-147 20లో రాజుతో రనువల్కుట
- 148 తన సొందర్యముం గొని సూచుతో యెట్టితో రాణి యనుట [ల్పుట
- 149 క్రీతోతో బొందఁచేయుట చదువుకంటె మేలని పైరను రాజు కుదె
- 150 21లో మేక్బత్తు తన భార్యతో దానిదురంగూడఁ జంపున నిరదొక
ధ్వని తనకు వినబడినట్లు చెప్పట
- 151 మేక్బత్తు తన భార్య వ్యాధిచే జచ్చెనని వినియనుట
- 152 22లో రాజు తావిదేశ మేగెదనని తన స్థానమున నియోగింపందలం

చిన ఆంజీతోతోననుట

- 153 నానానకునిరెండు శిల్ప నాకెల్లమొక గలదాయనిశంకించుకొన్నె
లూతో లూపియోయనుట
- 154 ఎక్కానిను న్నానానికాతోననుట
- 155 నీనానకునకు శిల్పనిపాపబడియె నుజ్జీయదిత్రిప్పరాదను ఆంజీతో
తో ఇట్టేల్లాయనుట
- 156 ఆంజీతో ఇట్టేల్లాయన గవియారోడియనుకొనుట
- 157 అసభానియు పోలియజుకుంటినవి ఆంజీతో ఇట్టేల్లాయతోననగా నా
నెయ్యితోతో బల్కుట
- 158 మాలువేసమున నన్న రాజతో క్లాడియోపల్కుట
- 159 ఇట్టేల్లాయతోననుట [నుట
- 160 రాజనసిందించు లూపియోతో ప్రిచ్ఛన్న వేషమున నున్న రాజ
- 161 24లో గాటియానో మోమోచింబిం చెడుఆంజీనియోతోననుట
- 162 పోషికమానెస్సాయోననుట
- 163 మైలాకతో అంటునియోపల్కుట [నుట
- 164 మాలువేసమున మాటకు నిష్ఠపడిన గాటి మానో సెలాలారితో న
- 165 పోషికమాతా నేపకచేస బంగారు నెంజిసేసములబయ్యలో నా
పెంబెడ్లడనెంచి మార్గమురాజు నెంజిబరతగ్గు కొనియనుకొరట
- 166 యీచివివేకులు తప్పుబోణలనెంచుకొనుచున్నారను పోషికయా
తో నెస్సాయనుట
- 167 పోషికమా రెండు పూటలూగి మనియుబరిణ నెంచుకొమ్మని తెనా
నియోతోననుచునతనిపై నననలపుడెల్పుట
- 168-169 లొరె జోజస్సికతోననుట [తోననుట
- 170-171 పోషికమా ఆంజీనియోనుగాపాడి ననయంకికినచ్చి నెస్సా
- 172 నీపెనిమిటియింకొకక్షణములో వచ్చుననియో రెంజో చెప్పగా పో
షికయాయనుట [సాకికెజెప్పిననీతి
- 173 24లో పాట్నాపురకాడువేషమువేసి వేదొరసాని కాడు వదొర
- 174 పాడుకాడుపురీయబడిన పాట్నాపుతో లుప్తోలోననుట

- 175 25లో కేజాండురు హామియాలువివాహముంగూచిణవల్కుట
- 176 హాలినాయనుకొంట
- 177 ఓబీకనురానినుతోననుట
- 178-179 తీరియన్నుహిస్సోటూనో ముప్పుగలవారింగూచిణయనుట
- 180 2 లో వియూంట్ సంతోషనాతకవిని యానందబాష్పము లో
ల్కించుట గూచిణయనుట
- 181 హీనోమాగేక రద్దీ లోననుట
- 182 చెనిడిక్కు లియూంట్ తోననుట
- 183 నన్యసిలియోనటోలో హీనోమృతిజెందినట్లు చాటుమనికెల్పుచ
నుట [చిణయనుట
- 184 27లో కేపి. మాచేదిబ్బలులిన్న రోడరిగోను అయాగోయోదా
- 185 ఆయాగోయోదా డి. మోనాపై ననుమానముపుట్టించిచనుట
- 187-88 అయాగోయనుకొంట
- 189 ఒకెల్లో అయాగోతోననుట
- 190 అయాగోతాన్యానువంతుడనని ఒకెల్లోతోచెప్పుట
- 191 ఒకెల్లోతనభార్యయొక్క జెల్వితేటలెన్నుట
- 192 తనభార్యంజ వియాపె మోన్యకాలని నిమాలాచెప్పినపదవ ఒకె
ల్లోతా జావ శ్చయింనుకొనియనుకొంట
- 193 23లో ఆంటియోకస్సుతో పెరిక్లిస్సునుట
- 194 ఆంటియోకస్సును డి హాతిపోదలంచి పెరిక్లిస్సునుకొంట
- 195 హాలికానను పెరిక్లిస్సుతోబుల్కుట
- 196 పెరిక్లిస్సు హాలికాననుతో ఆంటియోకస్సుంగూచిణ చెప్పుట
- 197 క్లియోమోనుడియోజాతోననుట
- 198 క్లియోమోనుడియోజావచ్చివని యొకప్రభువరగాక్లియోననుట
- 199 క్లియోమోనుడియోజావచ్చివనితోబుల్కుట
- 200 క్లియోమోనుడియోజావచ్చివనితోబుల్కుట
- 201 క్లియోమోనుడియోజావచ్చివనితోబుల్కుట
- 202 తనభార్యయొలిచెందెనుకొని యాపెనోక పెట్టెలోనిది ననువ

మునవిడిచిపెట్టి గూడకన్దె 20 నొకొని పెక్కి సుసముద్రమునవ
గిలికయోడగొనుడి యనుకొంటు

203 పెక్కి సుమోనానులొల్పి హెలికే స్సతోనుట

204 29 నొకొని మట్టతోనా పెక్కియనుట

205 రోమి మోచూమి చేసపు టాటలో మొట్ట మొదటజూలియట్టాజూచి
వడికొందుట

206 జూలియట్టతో మూట్లా పోవుకు రోమియో గొనుకొంటు

207 సన్యాసివ్రాణివణి నము సేయచుంబల్కుట

208 తెల్లవారక మునుపే తిరియ్యెదొ వచ్చిన రోమి మోతో సన్యాసియ
నుట [లుకుట

209 రోమి నునందు వలపుమూనిన వాయని రోమి మోతో సన్యాసి వ

210 జూలియట్టు నాథార్యమున నుకొనుటచాలును నాథా పెన్వ ట
నే పెక్కి చేయుమను 'మి మోతో సన్యాసియనుట

211 సన్యాసిని పవన తిరి పూర్తి జూలియ న న్యూచెడిన
దా గొధావిచి గూ పెక్కిమూని దుగునా పెత్తరిడిగి ఖచుట

212 31లో ఆంటోయోతో సెబ్బాయనుపల్కుట

213 ఫడికొనందు ప్రోస్పెరో మూజ్జానుసారము కట్టిలుపోగుచేయుచును
ట [కొంటు

214 ఫడికొనందుతో ప్రోస్పెరోయనుట

215 ప్రోస్పెరో మూఫ కేతెడు నొంజలో మొకలగునానింగని యను

217 32లో తెమన చిక్కినట్లును జూచి యగుకొంటు

218 తెమన చెరితన్యాయము చేయవచ్చిన స్త్రీలు జూచి సేమాంటును
కొనుట

219 క్షేవి గుస్సు తెమనుని యనేక సేజూచియనుకొంటు

220 రసనదువ కేశము బెడ చెవిడిన తెమనుందలచి ఎపిమూంసను
కొంటు

221 క్షేవియనుని రెండవ సేవకుడు చెడిపోనన తెమనుదలచియనుట

222 బెడవిలో బంగారుజూచి తెమనుపల్కుట

- 22 ము: దవి నగ్న పద్యమున ఆల్పిల మాదీనుతో ననుట

224 ము: బంగంజా వియనుట

225 ము: బంగరాసించివచ్చిన దొంగలకనుట

226 ఒకదొంగ మరొకదొంగతో ననుట

227-23 స్త్రీ విగునడవిలోనున్న మునుజుంజాదనేగుచుకొంట

229 34లో అల్పాండరు క్రీస్తుతో జాన్సుగూచిక చెప్పుట

230 అగమమ్మనుచున్న మొక్కలవారితో బలుకుట

231 తిలిసిన్నులగ మమ్మను నెరుమొన గువారితో నుట

232-233 పేరిస్సుయ్యు మేచియలయుగాని హెలెన మరలనప్పగించరాద ననగా హెల్లెననుట

234 తిలిసిన్ను పెటోక్లస్ తో ననుట

235 అచీలస్సుతో తిలినప్పనుట

236 అచీలస్సు తిలిసిన్నుతో నన్ను గ్రీకుపై నికులాచుల్కనపచికారనుట

237 అచీలస్సుతో తిలిసిన్నుకుట

238 అజాన్సు హెల్లెనతో ననుట చేతను కుండ్ల తనమువవచ్చునని మును అచీలస్సుతో పెటోక్లస్ నుట

239 టోక్లస్ ను స్త్రీదాతలయ నువారితో కమలి భోగించుట

240 హెల్లెన తానయ్యును కేగికొనినను పైవమ్మవమాగముచేసి ననగా కెనాంజాకునుట

241 ఒక అంజా గొప్పతో ననుట

242 పిదూషకుడనుట

243 34లో జూలి గూప్రోటియనువారినియు రముండెచ్చిన యాపెట్టా ను: పిగి గూయు రమకరిచ్చి నేయుమని యాపె సినిపావ్మనిపి దవననలో పెగిచుట

244 అంటోనియా పెరినోతో ననుకొనుక గుప్రోటియనుంగూర్చి ననుట

245 రాజులకు చెప్పినట్లును క్రీస్తు వశపచుకొనునుపాయము చెప్పుట

246 గ్రోటియస్సు రాజుతో ననిని పుక్రతో వెలంతున్న గొండెము

కావ్యములు

- 247 ప్రాచీనమైన నామములు చల్లద గురూయోలో నటయు నాటి
యస్వి గూడు దానం గాదియుకొనుట పేల్చుచున్న త్రిదూల
గొట్టెదనని మనుకొనుటయును
248 అడవిలో సిల్వి గూడ బల్లిగ్గడ నుండించు ప్రోటియస్సుతో పోల్చె
ననుట [ట
249 ప్రోటి నున్నడవిలో దనుకు లుండి జూలి మట్టితో సిగ్గుపడియ
250 తన నేరమునకై పశ్చాత్తుడుగు ప్రోటియస్సుతో పోల్చెననుట
251 37లో పాలీనా హ్యోయోనీసులు జూచి రాజేమనుకొననోయని
ఎముల్లాతో ననుట
252 హ్యోయోనీ న వృభిచారకోషను మోసెన త భాన తో ననుట
253 పాలిక్సినిసు కేముల్లాతో పోజీలు గూడిన ననుట
254 కేముగోభోజీలు పెరిడిట్టాలతో సిసిలి సూకుబో మ్మని యపదేశిం
చుచునుట

కావ్యములను

వీనస్సుమటి ఎడో నిస్సను కావ్య.లో 19ము

- 255 అశ్వవగానము
256 కవివాక్యము
257 ఎడో నిస్సువీనస్సుతో ననుట
259 కవివాక్యములు
261 వీనసుదనుంచిన సూర్య జూచియునుట
262 వీనసు ఎడో నిస్సుమృతి చెందెనుకొని తలపోసికొనుట
263 అడవిపాదిచే జగసంబడిన ఎడో నిస్సుంజూచినపుడు వీనసుదృష్టి క
విచేవణికంపంబునుట
264 వీనసు మృతిచెందెన ఎడో నిస్సు గని విలకించుట
265 కవివాక్యములు ల్యూకెక్రీసి చెబుచున కావ్యమునందు
267 ల్యూకెక్రీసింబట్టి కొని గూంపెతోటాక్షాన్యనుట
271-272 తన్ను బల్లికొంబట్టి సిగ్గుపడిన టాకిక్వోతో ల్యూకెక్రీసి యనుట

- 273 చాటు పద్యములు
 276 కవివాక్యములు
 287 విరహవాక్యములు.
 దీ విరహావేశా వాసియును కావ్యమునందు.
 292 విరహవాక్యము.

రాధరసము పేర్కెయ్య నాటకములందు.

- 1 11లో ఆలినకు నవ నూత్న గు ఆలెందో పముట్టక యనుకొంటు.
 - 2 6లో పో మనూన పోయ బారయం పోనీన దప ననుకొంటు.
 - 3 7లో హే మట్టాన న డిగ్గి నన డిగ్గి నదంబుచి తనతల్లిక వెం
 టన పి-డ్డ దుటంక సంకొని యనుకొనుట.
 - 4 నాటకు యభిరయ విశేష మంగని పెట్టి హే మట్టనుకొంటు.
 - 5 11లో అయిన వహానీన పహారాజ పాగ్గు కేశములోని యొకకో
 టకు లగ్గ కెక్కు గంకం నేనా నామకుతో బల్కుట.
 - 6 14లో యుద్ధమంబు ముత్తా బాటు పగు నాటవ హాసీ వహారాజ
 తో క్షిప్తడనుట.
 - 7 16లో కలకం నానదకు బాగపత్తి గాచి ఆస్తి గ్రూయనుట.
 - 8 21లో మూల గంటో మోగుండె నెత్తితీయంచి వానిందంపిం
 చెవననుకొనుట.
 - 9 22లో ఖర్మియా పైమాండ్రితో పైమనుపల్కుట
 - 10 లాగరు కైవచ్చిన దొంగతో పైమననుట.
 - 11 పైమను దూపాలత గ్వికొని తినుచు భూమింగూర్చి పలుకుట.
 - 12 ఆల్పిల గూడిను ఆతెస్సుపురమున దండె వచ్చుచాటెనుట.
 - 13 36లో ఆరనుకన పల్లెలం దెలుపుట.
- కావ్యములందు లూకెనే చెటయను కావ్యములో.

- 14 టాక్స్ వసు లూక్రీసీతో ననుట.
- 15 చెజుమబడినపిమ్మట లూక్రీసీయనుకొనుట,

భీ భ త్స ము.

* షేక్స్పియరుని నాటకములయందు.

- 1 9లో హట్స్పరు యేటికవడుని తండ్రింగూడక మాటికవరు తోననుట.
- 2 13లో గ్లోస్టరు ఆటనహెనీ)మహారాజుతో ననుట.
- 3 19లో మూడవరిచాడుక మహారాజుకంగని వ వింతునులేచియ నుకో నుట.
- 4 23లో కి యోను డయోజాకెల్పుట
- 5 37లో పోనీనాభార్యమ్మ కై విగను లియోని కినుతో ననుట.
- 6 లూక్రీసీచెఱయనుకావ్యములోబలి చెఱజగి నివృత్తిటాక్స్ నుయొక్క యలూక్రీసీయొక్క యహాకము.
- 7 లూక్రీసీచెఱవట్టబడిన పిదపనున్నస్థితి.

భ యా న క ర న ము.

* షేక్స్పియరుని నాటకములందు

- 1 3లో తనకండి) యన్నయడకికేగడలంచి రోండిలిను.కనుట
- 2 5లో కొరియోలేసుని భార్యనయ తోననుట.
- 3 13లో ఆటనహెనీ)మహారాజు గ్లోస్టరుచచ్చెననిచ్చెన వధల్కు తోననుట.
- 4 16లో జాన్మహారాజు హమ్బట్టుతో ఆతరుంజంపుమని చెప్ప నుంకించుట.

5 22లో క్షాడియావరణముగూడెక యనుకొనుట.

సాగసుల వివరణము

వీ ర ర స ము.

కాలిదాన కావ్యములలో దఘవంశమున

1.2 దీనినమహారాజు వణకనము.

3.4.5 దశరథమహారాజు వణకనము

6 శ్రీరాముడు జనాపచాదమున నోకొట్టుకొనుటకు నీతనువిడువని శ్కంనుట.

7 శ్రీరామునిలో టిగఁ దనస్వేకడఁజేరిన యయోధ్యానగరాని కేవలతో శ్రీరామునికొమకను కుశమహారాజునుట.

8.9 అత్తిమహారాజు వణకనము.

కుమారసంధనములో

10 బ్రహ్మ బ్రహ్మతనుష్ఠి డికోనివచ్చిన యింద్రాదికేవలలంఁక రకానుగుగూచిక యనుట.

11 ఈశ్వర తేజమును వహించు మని యగ్ని కేపు నిందుడుపొగ్గెఁ చుట.

మేఘసంకేతమున

12 మేఘమునుయ క్షుడు తనభార్యలో తనవరణము చెప్పబడితిమోలుట.

13 హిమాయముందలి దావాగ్నింజల్లాచుకమని మేఘముతో త్తుండనుట.

కాలిదాననాటకముగలో విక్రమోర్వశీకుము

14 పుసూరపుండు విరహోన్మాదమున సడవిలోహంసతోననుట.

శాకుంతలమున

15 దున్యంత్రుడు శకుంతలంజూచినతోడనే యనుకొనుట.

- 16 దుష్కర్మము శుభకర్మములచేరిక పై పోననుట.
- 17 దుష్కర్మములకంటె శుభకర్మములకంటె శుభము.
- 18 కర్మము శుభకర్మములకు పోలింనుట.
- 19 శుభకర్మము దుష్కర్మము కంటె కర్మములకు పోలింనుట.
- 20 తెలుచాటున మేలుగొలుపుచుండ గ్రహము.
- 21 దుష్కర్మముల తన్నెలుగొమ్మని పచ్చికగభ. పరిమగు శుభకర్మముల పోననుట.
- 22 శుభకర్మములతో పచ్చిక తావనుకు దుష్కర్మములకంటె పోలింనుట.

శాంత రసము

కాళిదాసకావ్యములో రసములను గురించి

- 1-2 ఇందుమాత్రం వృత్తికి ముఖ్యముగా జమహారాజుతో వనితగి స్వరదనుట.
- 3-4 రావణాసుర బాధకు గాన లేక కేనదులు పైకు రముల కేగి నారాయణుని స్తోత్రము చేయుట.
- 5 శ్రీ గాంధీ దత్తు డెలలోడిగించి లక్ష్మణుతో శ్రీ రామునికి ప్రియమని నీతయనుట.
- 6 కుమార న భవములందు
- 7 తారకాసురు పంపుమని పుడిచ్చి ముగ్ధులగు మారస్వామి కిర సావహించుట.
- 8 నాటకములలో పిక మోర్యోయమునందు
- 9 నాదీశ్వరము.
- 8 రాజరామార్కముగూడి యు కలిగిన సభార్యతో గుట.
- 9 చంద్ర కిపురి గూడి నోచు మన్న తనభార్య రాజవనికం చుట.
- 10-11 రాజతోన తనభార్యయనుట.
- 12 ముంగి శక్తికము.

కాశీవాస కావ్యములలో రఘుసంశయమునందు

13 నాందీశ్వరము.

14 రాజకణ్వాశ్రమమున సారథితో ననుట.

15 మరీచిముని వర్ణనము.

కరుణారసము

కాశీవాస కావ్యములలో రఘుసంశయమునందు

1 అడమహారాజు పూదండపాటునమృతచెందిన తనభార్యకై పొగలుట.

2 మృతభార్యుడగు నడమహారాజు వర్ణనము.

3 యుద్ధమున శ్రీరాముడు మడిసినని రాక్షసులు చెప్పినపుడు మణి
వారిమాటదబ్బరముని తనకుఁ దెలిసినపుడును లంకలోనున్న సీత
యనుకొంట.

కుమారసంభవములో

4-5 రతీదేవిమన్మథుడు శివునిఫాలనేతాగ్నిచే దగ్ధుండయిన పిమ్మట
నేడ్చుట.

6-7 వాయుదేవుడు తనయొద్దకు రాగారతీదేవి యేడ్చియునుట.

మేఘునందేశమున

8-9-10-11 యక్షుడు మేఘునితోఁ దనభార్యపిఠింజెప్పుట.

ఋతుసంహారమునందు

12 వక్షాతులవర్ణనము.

విక్రమార్జవశీయమునందు

13 ఊర్వశీవిరహమున రాజవిదూషకుతో ననుట.

14-15 రాజార్జవశీవిరహమున నడవిలోఁడుమెచ్చడతో ననుట.

16 సంగమముశివశామున వాసాకాకృతిఁదొలుగిని జహానమునిన
యూర్వశితోఁ గాజనుట.

17 సంగమమనిహాకగ్నియపహరింపఁగా రాజవిదూషకుని కనుట.

- 18 ఖరతఁడు మరీచిమునితోఁబలుకుట.
 19 కంచుకీయనుకొనుట.
 20 ఊర్వశిదివికేగుచు రాజంజూచుచునుకొంటు.

శకుంతలమునందు

- 21 22 శకుంతలచరిత్ర తెలతో ననుట.
 23 లేడినొట్టుటకు బాణమువేయచున్న రాజతోఁ గాశ్యపశిష్యులనుట.
 24 అనసూయరాజతోఁబలుకుట.
 25 అనసూయరాజునతనిస్థితి గతులడుగుచుండఁగా శకుంతలయనుకొ
 నుట.
 26 వికవాభాధనొందుశకుంతల నఖిలకనుట.
 27 రాజుకడకు శకుంతల నంపఁదలచి కాశ్యపుఁడనుట.
 28 కాశ్యపుఁడు శకుంతలరాజసముఖమున కరుగుచుండఁగా పూల
 మొక్కలతో ననుట.
 29 రాజునొద్దకేగుచు శకుంతలతాఁజెంచిన లేడితోఁబలుకుట.
 30 రాజునొద్దకేగెడు శకుంతలతోఁబ్రിയంవదయనుట.
 31 అర్థవారింటికేగెడు శకుంతలతోఁగాశ్యపుఁడనుట.
 32 రాజుశకుంతలతనకువలపుజాబువ్రాయునపుడా పెకుఁ జాటుగానుం
 దియనుకొంటు.
 33 శకుంతలందా నెఱుఁగనని తిరస్కరింపఁగా నాపెపురోహితునివేం
 టంబోవుచున్న పుటి స్థితిఁడలంచుకొని రాజనుకొంటు.
 34 మరీచ్యాశ్రమముననున్న శకుంతలంజూచి రాజనుకొంటు.
 35 మరీచ్యాశ్రమముననున్న శకుంతలంజూచి రాజనుకొంటు.

శృంగారరసమునందు.

కాలిదాసకావ్యములలో రఘువంశమున

- 1 అనఁజూచు రాజువ్యలచిన యందుమతిస్థితి.

- 2 అజకుహారాజంజాచి యా గినయందుమతితో హాపెచెటయనుట,
3 మదళనమహారాజ వణకనము.

కుమారసంభవముతో

- 4 శివుడు పార్వతినవలచుట.
5 తనకుబ్రత్యక్షమైన శివునిగల్గొన్న పార్వతిస్థితి.
6 నారదుడు శివుడు పార్వతింగోరియున్న వాడని హేమవంతుని
తోఁజెప్పుకుండఁగాఁబార్వతిచేయుచేష్ట.
7 పెండ్లిపీటపైనున్న పార్వతీమమేశ్వరుల దృగ్దవణకనము.
8 శివునితోలికూటమింబార్వతియున్న తీరు.
9 పార్వతిశివునిగూడినపిదవ నొందినవంతోవము.

మేఘసందేశమున

- 10 యక్షుడు మేఘునితోఁదనభార్యన్వహించిచెప్పుట.

శృంగారతిలకమునందు

- 11 ఒకవిరహిణి తనభర్తకుజాబువ్రాయుట.

విక్రమార్వశీయమున

- 12-13 రాజార్వశివ్రాసిన జాబుచదువుచు విదూషకునికనుట.

- 14 రాజార్వశికనుట.

- 15 ఊర్వశి వియోగమున రాక్షడవిలోననుకొనుట.

- 16 రాజార్వశికనుట.

- 17 ఊర్వశిదివికేగుచు రాజనందుచూపించి చెలితోననుట.

- 18 రాజార్వశి దివికేగుచుండననుకొనుట.

- 19 తనతవ్వమన్నించుమని తనభార్యసాదములంబడు రాశంగాంచి
యూర్వశియనుకొంటు.

- 20-21-22 ఊర్వశిందలంచుకొని రాజనుకొంటు.

- 23 రాజతనభార్యతోననుట.

- 24 నటిపాట.

- 25 రాజశకుంతలం దొలిసారిజూచివణికంచుట. [టించుట.

- 26 పూదోటలో నననూయా ప్రియంవదలు శకుంతలతో ముచ్చ

- 27-28 తుమ్మెదకు బెదురు శకుంతలంగాంచి రాజనుకొనుట.
- 29 రాజుతో ననుసూయ శకుంతలాప్తతాంతము చెప్పచుండుగా
శకుంతలయనుట. [నుట.
- 30-31-32-33-34-35 రాజవిధావళుందున్న శకుంతలంజూచి యనుకొ
36 శకుంతలతో ననుసూయయనుట.
- 37 శకుంతల రాజునకు వ్రాసినవలపుబాబు.
- 38 శకుంతలతో రాజనుట.
- 39 రాజు పైదృష్టిచిత్తి శకుంతలరాజు తనవగుడినపిమ్మట పొడరిం
టితోననుట.
- 40-41 రాజుతనవెసిన శకుంతలపొందుదలంచుకొనుట.
- 42 వలపుబాబువ్రాసి చదువుచున్న శకుంతలతో రాజనుట.
మాలవికాగ్ని మిత్రము
- 48 రాజమాలవిక సాగ ననుట.

హాస్య ర స ము నందు.

కాళిదాస! కావ్యములలో కుమారసంభవమున

- 1 కుమారస్వామిబాల్యాభివర్ణనము.
విక్రమోర్వశీయమున
- 2 ఊర్వశీచర చెంగునకుఁ దీరె నెగులుకొన్న దనంగాజిత్రలేఖయనుట
శకుంతలయనుట
- 3 తుమ్మెదకుబడియు శకుంతలక ననుసూయయనుట.
- 4 అననుసూయశకుంతలం జూచిరాజుతోననుట.
- 5 జాలరి రాజసభలోననుట.
శృంగారతిలకములో
- 6 కవిహాస్యము.
- 7 హాసము

రాద్రీభత్సభయానకరసములు.

శా.జ. రసములు.

కాళిదాస కావ్యములలో రఘువంశమున

- 1 లజమహారాజుచే రణరంగమునఁ దెను వీరులవర్ణనము.
విక్రమార్పణీయమున
- 2 రాజార్పణియైచుటచే నతనిభార్యయూతనితో ననుట.
- 3 శకుంతలతన్నెటుంగనను రాజునకనుట.

భీభత్సరసము.

కాళిదాస కావ్యములలో బుధానంపరమున

- 1-2-3 గ్రీష్మత్థువర్ణనము.
శాకుంతలమున.
- 4 రాజశకుంతల జన్మ కిరాగా నామందలంచుకొనితలడ్చిలుట.

భయానకరసము.

కాళిదాసనాటకములలో శాకుంతలమున

- 1 రాజుచే వెంటఁదలుమఁబడు లేడియొక్క వర్ణనము.
- 2 తుమ్మెదకుజడిసి శకుంతలచెలికత్తెలతోఁబల్కుట.
- 3 రాజుతో నడవిలో నతనికొడుకనుట.

అద్భుతరసమునందు.

కాళిదాస కావ్యములలో రఘువంశమున.

- 1 వివాదము

- 2 దిలీపమహారాజవర్ణనము
- 3-4 దిలీపమహారాజభార్యయై గభిరాజేనహానుదక్ష్మిగావర్ణనము
- 5 దిలీపుఁడతనకొడుకగు రఘువునత్తుకొనిమూర్ధ్వాదుట
- 6 యుద్ధముచేయురఘుమహారాజ వర్ణనము
- 7 సునందముందుమరితొననుట
- 8-9-10 భార్యవహితుఁడొ నజమహారాజ నిద్రభాగాపురజనులుచూచుట
- 11 కవిచాక్యము
- 12 దశరథమహారాజ తన్న శపించినతావసులకనుట
- 13 గభిరాజులగు దశరథమహారాజ భార్యలవర్ణనము
- 14 లక్ష్మణశత్రుఁనిన్నులంగన్న సుమిత్రావర్ణనము
- 15 ఎదుర్కొన్న శ్రీరామవరకురాములవర్ణనము
- 16 చువ్వనాతి శ్రీరామునిమోహించుట
- 17 నీతను పెదకుఁజేతులస్థితి
- 18 అంజనేయుఁడు నముద్రమున్దాటుట
- 19 రాక్షసీపరివృతయాశ్శీతావర్ణనము
- 20 నీతచూడామణిని హనుమంతుఁడు శ్రీరామునకిచ్చుట
- 21-22-23 శ్రీరాముఁడు రావణునినంహించి నీతతోఁగూడియయోధ్యకుఁ
బుచ్చకముపైనచ్చుచు నాపెతోననుట
- 24 కుమారసంభవమున
- 25 హిమాలయవర్ణనము
- 26 భార్యతీవిద్యావైధవము
- 26-27-28-29 భార్యతీసౌందర్యవర్ణనము
- 30-31 ఇంద్రాదిదేవతలతోఁగూడిన బృహన్నతిబ్రహ్మతోఁదారకాసురు
విగూఢికచెప్పుట
- 32 ఇంద్రుఁడుశివునికడకు మర్కఢుననువుట
- 33 శివునితపోవనమందలి కొండగోఁగువర్ణనము
- 34 బ్రహ్మచారివేదముతోఁ దనయెదుటశివనిండచేయు శివునితోఁజా
ర్యలియనుట

36-38 సప్తమ్యాలతా హిమవంతాః దనుః

37-38-39 చంద్రోదయవర్ణానము

40 శివునిచేరిత సావురాయి వేసముననున్న యగ్నిదేవతావర్ణానము

41 కుమారస్వామి దేవతావర్ణానము

42 తారకాసుతుబాలయంతనను శివునితో నిండ్రు. గుప్తబుక్కుననున్న
దను కవివాక్యము

మేను సందేశమున

43-44-45-46-47-48-49 యక్షుడు మేఘునితో బుద్ధులు

ముత్యసంహారమున.

50-51 గీష్మతులవర్ణానము

52-53-54-55 వషాతులవర్ణానము

56-57-59 శరత్కాలవర్ణానము

60-62 శిశిరతులవర్ణానము

63-64 వసంతతులవర్ణానము

శృంగారతిలక పుష్పబాగాకావ్య విశేషములందు నాముకానాయక మూర్తి
వాక్యములు

65-66-67 కవివాక్యములు

సత్యోదయమునందు

68 చంద్రోదయవర్ణానము

69 మద్భూతానవర్ణానము

రాజున కావ్యమందు

70 కారుమబ్బుంజూచిన యాదునిమలివర్ణానము

విక్రమాంశశీయమున

71 రాజమూఢక జేతెడు నూర్వశిస్వనేకండుట

72 నివికేగునూర్వశింగాంచి రాజనుకొంటు

73 రాణియొక్కదాని విదూషకుంగూచికాయనుకొంటు

74-75 రాజూర్వశిందలంచి విదూషకునితో బుద్ధులు

76 రాజూర్వశిందలంచినందు కలిగితనభార్యందలంచి విదూషకు

- నితో బుట్టుట.
- 77 మధ్యాహ్న సర్వాసము.
- 78 రాజ్యం శాసనార్థం దలంచుకొని యనుకొనుట.
- 79-80 రాజ్యార్థశితో ననుట.
- 81-82-83-84-85 రాజ్యార్థశీ విగ్రహమున నడవి యందనుకొంటు.
- 86 సంగమమున తాము బాహుళ్యము విడిచి నిజసూపమందిత యూర్వశితో రాజనుట.
- 87-88-89-90 తనకూర్వో యందు బుట్టినట్లునితో రాజనుట.
- 91 రాజు విదూషకునితో బుట్టుట.
- శకుంతలమున:
- 92 పసంతతు నర్ణానము.
- 93 గుట్టముల వర్ణానము.
- 94 రథవేగ వర్ణానము.
- 95 తపోవన వర్ణానము.
- 96 తపోవనమున జొచ్చుచు రాజనుకొనుట.
- 97-98 రాజునకిరళితో విహరించు శకుంతలను జూచి యనుకొంటు.
- 99 శకుంతల చెలులతో ననుట (♦) చెలిశకుంతలకనుట.
- 100 తననూయ రాజునడుగుట.
- 101 రాజుననూయనిడుగుట.
- 102-103 శకుంతల మెనక కూర్మరని తెలిసిక విభవ రాజునుకొంటు.
- 104 శకుంతల తన చెంగటినుండి మోగిన పద రాజునుకొంటు.
- 105 రాజు శకుంతల చెంగటినుండి మల్లి పోవచనుకొంటు.
- 106 రాజు శకుంతలందలంచి యనుకొనుట.
- 107 రాజు నిదూషకునితో బుట్టుట.
- 108 రాజు చంద్రమస్మముల నేర్పించుట.
- 109 తనయందలి మోహము శకుంతల చెలులతో బెల్లుచుండఁగా రాజునుకొనుట.
- 110-111 కాశ్యపశిష్యుడు ప్రభాతవర్ణానము చేయుట.

- 112 అర్చనానింటికొనకము పట్టు ననసూయ శకుంతలలో ననుట.
- 113 రాజు నగీతమువినియనుకొంటు.
- 114 అర్చనానింటికేగు శకుంతలతో గాశ్యపుడనుట.
- 115 రాజుగ్నిహోత్రగృహమునకరుగుచు సధికార భేదముంధరించుకొనియనుకొనుట.
- 116 శకుంతల నేమి జెండ్లి డిటినాయనినంతయించు రాజుతో గాశ్యపతి వ్యూడనుట.
- 117 తపోవనముల విధిసేయఁ దగదను గాతమితో రాజనుట.
- 118 రాజు తాశకుంతల కిచ్చిన ముద్రికంజూచినంతనే శకుంతలజ్ఞప్తికిరాఁగా బలవించుట.
- 119 ఇంద్రుఁడీరథమున నిన్నురమ్మనాడెనమాతలతో రాజనుట.
- 120 వియక్తమన వణకనము.
- 121 మచచమునితో రాజనుట.
- మాంబవికాగ్ని మిత్రమున.
- 122 రాజుతో మాంబవికకుపంగీతము నేర్పిన వాడనుట.
- 123-124 అగ్నిమిత్రునితో నతనిమంత్రి యనుట.
- 125-126
- 127 సృత్యము చేయుమాంబవిక సగ్నిమిత్రుఁడు పణకొంచుట.
- 128 అగ్నిమిత్రుఁడుమాంబవి కావిరహమును దలంచుకొని యువుకొనుట.
- 129 చంద్రి కావణకనము.

పే క్వియరుని నాటకముల సంగ్రహము.

(1) బాగుగముగియుండంశయు బాగునాటకమునందలివేషములు.

- 1 ఫాగ్నానేశపురాజు
- 2 ప్లాగిన్సు వ్రభువు
- 3 బర్హిమును కాసిల్లన్ద్రామాధిపతి
- 4 లాపేయనుముదిసేనాని
- 5 పెరోలియస్సును బర్హిమును వంటనుంచునాడు
- 6 కాసిల్లన్ద్రామా యజమానురాలి సేవకుడు. విదూషకుడు ముద్యోగియు
- 7 బర్హిమునితల్లియూరాసిల్లన్ద్రామయజమానురాలు
- 8 బర్హిముతల్లిచేరెంచుచుండు హేలీనాయననొకచిన్నది
- 9 ప్లాగిన్సు వితంతువు
- 10 హేమానాయనుప్లాగిన్సు వితంతువుత్రిక
- 11 వయోతెంతా ముదిమానలను నియ్యరుప్లాగిన్సువితంతువు యొక్క స్నేహితురాండు ఫాగ్నాన్ద్రామాని సేనాధిపతులుద్యోగులు భటులు మొదలగువారు

ఫాగ్నాన్ద్రామా హేమానాయను రంగిష్టలమును— కథ

ఫాగ్నానేశపురాజునొక బర్హిముసభాసమందు హేలీనాయననుచిన యాబర్హిముని వివేకగమనముచేచిరించుచు యజమానురాలి సేవపై ఫాగ్నానేశపురాజునొకరు హేయితాగోష్ఠిపైద్యుని కూర్చుండుటచే యతనికడనురోగమువచ్చి యతని సభసదులతో దాగోరిన వానించన కుండెంగొంపంప సమర్థులగుట-బర్హిము పెరోలియను లాపేయముప్తురు హేలీనాయన రోగమువచ్చియుండున కాశ్వర్యపడుట- రాజు హేలీనాయన

నాతోగ్యమునంది సభకువచ్చి పెండ్లికాని తనసభ్యులనెల్ల రావించి నీయిష్ట
 మువచ్చినవానినెంచుకొమ్మనుట హెలీనాబర్తమునెంచుకొనగా తనకు
 తొలినెంతమాత్రము సంగీకరించక తుదకురాజునా కుజడిసి యా పెద్దన
 భార్యగార్చెకొని మరగురువుచే నా పెకుఁజెండ్లి గావించబడి యా పెతోఁ
 గావురము సేయవొల్ల కా పెద్దోలందిదనములతో గలిపికొనెదనిచెప్పిత
 వత్తి యొక్కకంపివేయుట- ఇక్కడికిగిరింటికి నేరాజోవ నాకు హెలీనా
 పెండ్లిగావించబడెగాని యా పెద్దనా కెంతమాత్రముష్టములేదని తనయ
 త్తకును మఱియునా చేతియుంగరము న్న పాదిచుకొని నాకునీవుకన్న కొడు
 కునగివచ్చిఁగాని నిద్దిగిక్కుండవొల్ల నని తనకునుజూబులంపిన తనభర్తంప
 లంచిపొగలుచునతఁడుఘోరిన్లు దొరయొక్కసేనానిగోఁ బ్రేరేపించి తత్తుల
 తోయుద్ధమాడుటకుఁజింతించి హెలీనాతనయత్తకుఁదాఁచిద్దయాత్రకుఁద
 నుమన్నానని యుత్తరమువ్రాసియాద్యశ్యమాట- యత్తయూవృత్తాంత
 ముతనకొడుకునకువ్రాసిపంపుట- హెలీనాత్తద్దనాసినీ చేషముతోయుద్ధము
 నుదయించివచ్చుచున్న బర్తమును జూచుటకచ్చెరువున నితీక్షించుచు
 న్నడయానా వయోలెంటా మెరియానాబయ్యోకువచ్చి బర్తముండ్టాచి
 వారిచేసత్కరింపబడుట- డయానానుబర్తమునాచి ప్రదిదికమామెన్వల
 పించుటకై పాటలుపాడుచుదారుచుంటయెఱిగి నితంతువునకుఁగొంతసా
 మ్మిచ్చి యా పెకూతుచేనా గాత్రబర్తము వేలియుంగరమునందుకొను
 నట్లొడఁబర్చి యా పెకుమాటుగాఁజేకటిగదిలోఁ దన్నుంబ్రవేశ పెట్టుమ
 నిచెప్పి తానతనిభార్యనని నెఱింగించెను- హెలీనాతనభర్త వఁగూడిఘో
 న్నురాజుచే డయానానువిడిచినితఁడొక్కడై బందెకావించఁ బడినతనభర్తనొ
 డిపించుటకు డయానాపేరితో రాజునప్రహర్యమగఁ దనకుఁదర్పనమిమ్మాని
 కోరుట- బర్తముతనతల్లివలన హెలీనావృతి చెందినట్లునని హెలీనాకు
 ఘోర్నురాజిచ్చినయుంగ్రము తనచేతనుంటకాశ్చర్యపడుట- హెలీనాకుఁ
 దానిచ్చినయుంగ్రమెట్లువచ్చెనో చెప్పలేనందునకుబర్తమును మఱియుడ
 యానాను రాజు కారాగృహమందుంచుట- హెలీనా తనభర్తయొక్క
 యుంగ్రమతనికగవచ్చి యతఁడుతనకువ్రాసినయుత్తరముజూపించి రాజ
 వధలోమెప్పంది తనభర్తతోనుఖముండుటయును-

(2) అంటనీ. మఱికి యో పేట్రాయను నాటకమునందలి భూమికలు.

మార్కంటనీ. సీజారు. లెపిడన్ను. పాంపియన్ను రోమను రాజ్యమేలు
నధికారు
ఎనాబరన్ను. వెంటిడియన్ను. ఈరన్ను. సార్రన్ను. డెబ్బెటన్ను. డెమె
ట్రీయన్ను. ఫైలోయును అంటనీకి మిత్రులు
మెనీనన్ను. అగ్రిప్ప. డోలాబెల్లా. ప్రాఖ్యాలియన్ను. డైరియన్ను.
గాల్లన్ను. సీజారుని మిత్రులు
మినికేటిన్ను. వరియన్ను పాంపియొక్క మిత్రులు
టారన్ను. కనీడియన్ను అంటనీచే క్రింది యధికారు
సిరియన్ను. వెంటిడియన్ను క్రింది యధికారి
యూఫ్రోనియన్ను. సీజారునొద్ద కాంటినీచే నంపబడిన దూత
అలక్సన్ను. మ్డియను. శెల్యూకన్ను. డయామిడన్నులు. క్రియోపేట్రా
కు భృత్యులు
క్రియోపేట్రా యాజ్ఞాప్తచేతపురాణి
ఆక్టేవియా. సీజారునకు సోదరి అంటనీకి భార్యయు
క్రియోపేట్రాకు భృత్యులు
అధికారు. భటులు. దూతలు. మఱియు దక్కిన భృత్యులును రోమను రా
జ్యములో

బలుచోట్లు రంగవ్రజేతములు కథ

డెమిట్రీయన్ను ఫైలోలు వాద్ధక్యమున నాంటనీ వీరకర్మములమూని
క్రియోపేట్రావలన జిక్కుటకై చింతించుట. అంటనీరోమునుండి తన
యొద్దకువచ్చిన రాయబారులవార్త నెద్దియువినక క్రియోపేట్రాలో వే
డ్కలంజొక్కుట. దూతలవల్ల నాంటనీ తనభార్యయూ పుల్వీయామృతి
చెందుటయు పాంపెనీ జారునకు వ్యతిరేకముగా మఱికొంత రాజ్యమాత్ర
మించుకొనుటయువిని యాజ్ఞాప్తచేతమున వచ్చి రోమునకరుగ నిశ్చయించి
వ్రతిక్షణము పుల్వీయూపై నసూయగనకర్చుచు దన్నువలపించుచున్న

క్లియోపేట్రాతో సంతఃకలహములు వారించుటకై తారోమునకు వెళ్ళి
 తిరుదనియు పుల్వీయూ మృతి చెందినదనియుంజెప్పి వెళ్ళిపోవుట- సీజారుతో
 నొక తెగని మైత్రిసండుటకై యూంటనీ సీజారునితోఁ బుట్టువగు నాకేవి
 యానుఁజెండ్లియాడియుం దనవలపు క్లియోపేట్రాయందుంటచే నీవునే
 శమునకుఁ తరిగి వెళ్ళనిశ్చయించుట- క్లియోపేట్రానూంటనీ యాకేవి
 యాను సీజారునకుఁ దనకుఁగల వైషమ్యానులఁ జక్కపప్పుమని మిషపెట్టి
 యాశెన్నవ్రతుండి తిరిగిరోమునకు బంపివైచితా నీవునకేగి యథేష్ట
 ముగాఁ గియోపేట్రానుఁ గవఁగూడియుంట- సీజారుతో నావికాయుద్ధ
 మున నడిపిపోరి నూంటనీ క్లియోపేట్రాలోడిపోయిపారిపోవుట- అలక్షాగ
 డ్రినూయొద్ద నాంటనీ సీజారుని సైన్యమునాటదటిమి క్లియోపేట్రాతో
 నంతోషముఁగూడుట- అంటనీవిడిదవి సీజారుజేరిన తనోబర్బస్సు త
 నకృతఘ్నశందలఁచి శోకించుచుమృత్యుఁజూట- సీజారునకు లొనైన క్లి
 యోపేట్రా నాంటనీగడ్డించుట- క్లియోపేట్రా తానాశ్రమాశ్రయఁగావించు
 కొన్నట్లాంటనీకి వర్తమానమంపుట- అంటనీ తనపేరు మాటిమాటికు
 చ్చొంచుచుఁ గ్లియోపేట్రా మృతిచెందినదని వినుటకెంతయుఁగుందుచు
 నిరుసుప్దనుకొక్కసఱకుచఁదంపుమని మిక్కిలిప్రార్థించఁగా సతఁడాంటనీని
 మొగముఁద్రిప్పకొన్న యెడల సఱకెదననిచెప్పి యూంటనీ మొగముఁ ద్రి
 వ్వికొన్నప్పుడు తనుఁదాఁబొడచుకొనిచచ్చుట- అంటనీ యారాసాఱుగు
 టఁబడికించితాఁ దనకత్తిపైఁ బడిప్రొణావశిష్టఁజై చెంగటనున్న భృత్యు
 నిఁదన్ను సంపూర్ణముగఁ దంపుమని ప్రార్థించుట- క్లియోపేట్రాఁ భృ
 త్యుఁడాంటనీయొద్దకువచ్చి యాపెబ్బరికియున్నదనియు సతనికోపము చ
 ల్లచ్చుటకుఁ దామడిసినట్లు వర్తమానముఁ బంపినదనియు నిప్పటియతని
 స్థితిఁదెలిసికొనఁ దన్నంపినదనియుఁ జెప్పగా నాంటనీ క్లియోపేట్రానఁ
 జూడనేగియూపేతోఁ గొంతతడవు సంభాషించి యీట్లుట- సీజారు తన
 యిష్టానుసారముజటిపెదనని బుద్ధగించిభవ్యటికిఁ గ్లియోపేట్రా రోమున
 కుఁ బోనొక్క కాలసర్పములకుఁ దనువప్పగించి మృతిచెందుట- సీజారా
 పె నాంటనీ చెంగటనెంతో గౌరవముగాఁ బూడ్చితనసేనతోఁగూడ
 రోమునకుఁకుట.

(3) నీ ముష్టానానారమను నంటక ముసవచ్చు వేసములు

రాజ్యభక్తిప్రభువు
ప్రభుగారు - పై చెప్పబడిన ప్రభుని రాజ్యమాక్రమించుకొన్న దిని పోదగుడు
అమిమను - బాక్ష్మియులు రాజ్యభక్తిగలవో ప్రభుని పంపిమన్న నారు
లింగరాజ వధానముడు

చార్లెస్సు - మల్లుడు
ఆలివరు - బాక్ష్మిస్సాక్షింహోలునువ్వరు సేవరో లెండిబో కొడుకులు
ఆడనెడెన్నిస్సు లా లివరునిభ్యులు
టచ్ స్టాను విదూషకుడు
నరాలివరాత్రికాపు - మలేగురువు
కాకి సిల్వెస్సులు - గొల్లులు
విలియము ఆడ్యోగభాషానాడు
వివాహాభిషేక
రోజిండు రాజభక్తిప్రభువు
సిలియా ఫ్రెడరిక్కు కూతురు
ఫీబీ గొల్లె
ఆడ్యో వల్లెటూరివడుచు

ప్రభులు సేవకులు - అరణ్యవాసులు - మఱియు దక్కినభృత్యులు రం
గము - ఆలివరునియిల్లు - ఫ్రెడరిక్కు సుసభ - ఆర్డెననునడవి - కథ

ఆర్డెండ్ తన్నెల్ల గతుల బాడు సేయుచున్న తనయన్నతో విరోధించు
ట - ఆలివరార్డెండ్ ను జంపుమని చార్లెస్సుని యిదికొల్పుట - తండ్రికై చిం
తించు రోజిలిండున్నిలియా యోదాచ్ఛట - వల్లెయుద్ధమున చార్లెస్సుతో
బోరవద్ద రోజులెండున్నిలియా లెంత చెప్పినను విరళార్డెండ్ పోలి శత్రువు
నోడించుట - రోజీలెండా ర్డెండునకు దసమెడలోని గొలుసు బాతోషిక
మిచ్చుట - నల్ల చూర్డెండునకు ఫ్రెడరిక్కు దుర్దేశముఁడెల్లి దేశమువిడి

చిహ్నములు పశించుట - ఫ్రీడరిక్కు రోజుండు పెరిగి కయూ పెందనపు
 రమువిడిచి పొమ్మనగా నా పెన్సిడుదవజాలనిసిలియూతో మగ కేసమావేసి
 కొని టచ్ ప్లానునివేటనిడుకొని తనతండ్రియున్న యడవికి బయలుదేలుట
 రాజ్యభ్రష్టాభిభూతావస్థ జీవనమేసుఖముని తనతోడివారితో నుభవ్యసిం
 చుట - ఫ్రీడరిక్కు పారిపోయిన రోజుండ్రిలియూలనున్నకించుట - ఆడము
 తనతోనాలినరు తన్ను జరిపి న్నోచినాడని చెప్పగా నాడనుతో నార్లెం
 దదవికేసుట - రోజుండ్రిలియూటచ్ ప్లానులాడకననుచదవికి జేరికారిన్ననుగొ
 ల్లనికిసామిక్రచ్చి పొలమునిల్లు గొట్టెటమందయుక్త నిపించియందుంట - ఆరెం
 దాడములు గాజ్యభ్రష్టాభిభూతనిగిలిసికొనుట - ఫ్రీడరిక్కులివరు నార్లెం
 దున్నదతోడితెచ్చినదవ్వ దవపురమునకు రావగదనియూజ్జాపించుట -
 ఆరెండ్తో రోజుండున్న యడవిచెట్లయందా పెట్టెబద్ధములు కాగితముల
 వ్రాసియంటించగా రోజుండ్రిలియూలు చదువుకొనుట - మతియు నార్లెం
 దుజాన్విస్సులు తమనివాసమున కరు కేటాజూచుట - రోజుండా రెండుతో
 ముచ్చటించుట - రోజుండు తనతండ్రితో దనసంగతి దెప్పుకమాట్లాడుట
 ఫ్రీడరిక్కు రోజుండుకోహించి తనవలచుసిద్ధియగుచే వలపుకాబంపుట - రో
 జుండా రెండ్తోను దరోజుండుగాభాపించినచో వానిమోహజాడ్యమును
 గుదిర్చెదననిచ్చె ప్రియమున్నాండనయొద్దకు రావించుచు సల్లాపము
 నుచ్చుచుంట - ఆరెండ్తో తనవకువచ్చిన చూలివకొకపోడలో బడుకొన్న
 ఖదు వానిబట్టబోవుచున్న సిగముతో రోరాడి దానిజంపితనయన్న
 స్థాపాడివానిచేదన బుజమునందు సిహముచేజేయబడిన గాయపున
 త్తుట్టడువబడిన తనచేరుమాలు నోజుండు నామముగలగొల్లికిమక్ర
 యండుట - రోజుండాలివరుచే నార్లెండునకు రుమాలుగాంచినపుడు తానె
 ట్లుమూర్ఛన్నటిం చెనోయాసంగతి మటలబంపుట - టచ్ ప్లానాడ్రీనువల
 చి పెండ్లాడనెంచుట - ఆలివర్సిలీనానవలచి వలపించుకొని యార్లెండుతో
 నాసంగతిచెప్పుట - రోజుండా రెండుతోదన చెల్లెలాలివరును వలచిమటు
 నాడు పెండ్లాడనెంచినదనియు నప్పుడేరానేర్చిన విద్యామహిమచే గో
 జుండుగూడదెచ్చదననియుజెప్పి తనవలచిన ఫ్రీడరిక్కుని సిద్ధపడుమనిచె
 ప్పుట - రోజుండుతనతండ్రి తారోజుండున్నదచినచో నాపెనార్లెండ్తోకు

జెండ్లియొచ్చుచున్నదియు నాల్గోదోనామెనెట్లాడుమరియు నొప్పించివిద
వ న్వవేషమునదాబయల్పడుట. ఫోడరిక్కు-వశ్యా-పుష్కలినయన్నకు
మలులరాజ్యమప్పగించుట. అట్లెందో మూలివకు టచ్ వ్యాసు సిల్వీయస్సు
లు క్రమముగా నొప్పించిలిచగా మూడోఫీవీలం కెంట్లాడుబయును.

(4) విభాంతిప్రహసనమందలి వేషములు

ఈ పాత్రుల వేషప్రభువులు - సోలియస్సు

ఈయను - సైరాక వేషవర్తులు

ఈ ఫెసన్సాంటిఫోలస్సు - సైరాక న్సాంటి ఫోలస్సులు - కవలసోదరులు

మీలిగా యాయననున్నత్రులు - వజ్రియునన్యాయ మెఱుగనివాడు

ఈ నెన్ట్రోమిగా సైలాకన్ట్రోమియో కవలసోదరులు అంటిఫోలస్సుల భృ

శ్వులు

దొంగలు వర్తులు

అంజీలో కంసాలి

సైలాకన్సాంటి ఫోలస్సుల మిత్రుడగువర్తులు

అంజీలాతో వ్యవహరించువర్తులు

పిచ్చి మాయకాండగునొజ్జ

ఈమీలిగా యాయననిభార్య

ఆడిగ్రూనా ఈ ఫెసన్సాంటిఫోలస్సుల భార్య

లూసిగ్రూనా ఆడిగ్రూనా సోదరి

లూసీ ఆడిగ్రూనా యొక్కదాసి

వేళ్ళ కారాధికారి అధికారులమఱియు (దక్కినభృశ్వులు రంగముయూఫె

వస్సు. కథ

కారాధికారిచేబట్టవడిన యాయన నీఫెసన్సుప్రభుడు వేయూ
వ్యములు చెల్లించినదప్ప నిశాక కాదనియుగళవేషమునకు శత్రుజేత

2

మునుండి వచ్చినవర్తకులు కిట్టిదిక్కువిరింతబడుచునుండెన్ని వర్తకునివల్ల
నతడు తానువనగార్వము: వనకవంతునియ్యనలెనె శిశువాసులున్నా.
ద సముద్రములోను గానుచ కలబడిరము: వనయన్నవస్త్రము: దల్లివస్త్ర
తిము: వనయన్న తోనున్న కవంవాసులగా నొకనినివదకుటకై తనకని
వపుశుగ్రుడు బయలు కేతెనియు వానివ్వకకుటకై తాబయలు కేతెనని
యు: జెప్పి యూకనిచటకై నే నుసూప్యములు తేచ్చెదననుట- పై రాక
స్సాంటి ఫోలస్సు పై రాకస్త్రో: జొను: దవద్రవ్యమునొకచో: గాపురి
దుమరిచెప్పి యూ ఫెనస్సుచగిలించి: లుచూచుచు యూ ఫెనస్సు: మియూను:
గాంచి తనభృత్యుడనిభ్రమసి భనము విడిచినచ్చి శేమిరాయని యడిగి
వాడనందర్శములు పొగొ: గా: వాధనముంచిన చోటికి: జోవుట- అడియా
నాటూసియూనా: దవభక్తియింకనురాతే: కే: వడసెనోయనిచింతించు
చు యూ ఫెనస్సు: మియూను: జూచి తననాథు: కేలరాతే: దెందున్నాడనియు
కుగ: గా నతడు: దె: త్తె: యధనందర్శములుపలుకుచున్నా: ద: వ: ప్పగా: న: ప్ప
క వానికడకు: గో: రమ్మ: వ: ప్ప: మని మఱి: బం: చింతించుచుంటి: పై
రాకస్సాంటి ఫోలస్సు తనభక్తి: సురక్షి: ముగానుంటుచూచి తన్ను: పె
శుక నేగిన తనభృత్యునికేనుహ్చుచుచు వాడుచచ్చితనతో: ననందర్శము
లు పలుకు: మండ: గా నా: ది: చూనా: లూసియా నాలు వచ్చితన్న భక్తి: యని
కిల్లు: చన: దర్శ: మ: గ: బం: చ భోజన శాల: గొ: నో: వ: ట: పై రాకస్త్రో:
మియూ భోజనశాలగుమ్మమున నెవ్వరినా: నీక క: ప్ప: ద: గా ని: సెనస్సాం
టో ఫో: స్సీ: ఫె: స్సో: మియూ: నూండో: బల్ల: బా: వచ్చి తలు పింతి: పిచ్చి: ప
ను లోనివారలుహాస్యములాడి పొన్నాసనిరాశ: జెంది యద్భుతాగ్రిహ
ములతో: ది: గి వచ్చెదమనిపోవుట యూ: మి: న్నా: కస్సాంటి ఫో: లస్సు: తో
నా: పెయప్పనత: డట్ల: లక్ష్యము: నేయ: వా: వని: చెప్ప: గా: న: ద: పెయప్ప: తో: మె
తు: గ: న: నియు నిన్ను: వలచినాను నచ్చె: డా: దుమని: వేడు: ను: ద: వ: నే: వ: ను: తో: నా
యూ: రు: వి: ది: చి: పో: వ ని: న్న: వ: డ: లు: ను నాంజో: వచ్చి తన: చే: కి: బం: గ: రు: గొ: లు
సిచ్చి రా: రి: సా: ము: త్ర: సి: కొ: ని: పో: మె: వ: న: ని చెప్పి: పో: వుట: బం: కి: చి: చి: చెప్ప: ను: వం
ది తన: నే: వ: ను: తో: నో: డ: ప్ప: పర్పు: తు: త్వి: ర: గ: లో: వు: వ: మ: ను: ట: అధికారి: వ్యం
కు: రి: దు: తో: ని తొ: క: వ: ప: ప: డాం: తో: ను: ద: వ: బు: గ: ను: తో: కు: ను: ని నిర్బంధిం:

గా నతఁడొప్పుకొను మూఁటిఫోలస్సనుండి గొలుసువిలువవుచ్చుకొని సా
 యంత్రమిచ్చెదననుచుండగా నీఫెసస్సాంటిఫోలస్సీ ఫెసస్ట్రోమియాలు ప్ర
 వేశించుట యీ ఫెసస్సాంటి ఫోలసాంటిలోనుఁజూచి యిచిగోపనినాఁడు
 గొలుసు నాభార్యకునదపోవునట్లు కొలువవలయు నొకత్రాడుతీసికొనిరమ్మ
 ని యంగడికిఁ దన సేవకునంపుట ఆంటిలోయీ ఫెసస్సాంటి ఫోలస్సున్తోలు
 ను తనకుమట్టలేదని తనోత్తరపుచ్చినందు కథికారికప్పగించుట పైరాకి
 బ్రోమియో యీ ఫెసస్సాంటు ఫోలస్సుచెంతకువచ్చి యోడసిద్ధపచ్చినా
 కచెప్పఁగా నతఁడుకొలతాదుతెమ్మనఁగాఁ బిచ్చిమాటలునల్కెదవా
 పనిపట్టుదనివ్వును కాదిదిగో యీతాళమడియీనాచేతికిచ్చి పెట్టెనునొ
 ధనముమూటపట్టుకొని రాయనిపంపించుట లూసిమానా యడిగిమానా
 తోనాపెభర్త తస్వలచియున్నాఁడనిచెప్పటపై రాకబ్రోమియోయడిగియీ
 నాతోనాపెభర్త కారాధికారి వశముననున్నాఁడనియుఁ బెట్టెలోనిసొచ్చు
 తమ్మని తనుఁబరిపినాఁడనియుఁజెప్పి మూటఁదీసికొనిపోవుట పైరాక
 సాంటి ఫోలస్సుతన్ను నెల్లగు పల్కరించును వివిధగౌరవములు నల్పు
 కాశ్యర్యపడుచుండఁగా పైరాకబ్రోమియోజచ్చి నీభార్యసీకంపిన ధనమి
 గోయనఁగా నబ్బరపఁజేయవ్యయము తారామ్రపడుచుండఁగా నొకదే
 శ్యవచ్చియ మృసిపు నాకిచ్చెదనన్న గొలుసదేకదాయన నొప్పివారికి
 పడి తనసేవకునితోఁబరుగెని పోవుట వేశ్యయతనికి గూఢిగఁనిచ్చెత్తెనద
 ని యడిగిమానాతోఁజెప్పసేగుట ఈఫెసస్సాంటిఫోలస్సనికారితోఁ దనభా
 ర్యతనపైఁ గోపముతోనున్నదనియు సొమ్ముమఱివాఁడిచ్చెదననియు
 మాలుచు నీఫెసస్ట్రోమియో కొలతాదుతోరాగా సాక్షేపనియడిగినా
 వసందత్తములుషణక వానిందన్ను చు నడిగి మానామానామానాను
 శ్యయు మాయనానినొద్దయును రాగావారితో నందత్తములు వల్కుట
 వారందఱునిశ్చయముగాఁ జెట్టెనదని యీ ఫెసస్సాంటిఫోలస్సును మఱియొ
 నతని సేవకునిఁజూడఁగట్టి నీకటగదిలోనుంచఁబోవుట మాయకాఁడని
 గురువువతని సహకారి యర్వురుపిచ్చివాండ్రుం గొంపోవుట పైరాకనా
 టిఫోలస్సును పైరాకబ్రోమియోయనుఁ దమకత్తులబలిపించును బ్రదే
 మట తనభర్తయు సేవకుఁడుగ్గులు తెంచుకొనితమ్మనొక నచ్చునునొ

అశీశి గున్న వశిశాప కులనేనానివతి

అశీశియనుః ॥ గదియనికారి

అశీశియనుః ॥ వశి కుట్ర) వన్న వారు

అంతియంపౌరుషుః ॥ అంతియంపౌరుషుః ॥ అంతియంపౌరుషుః ॥

ఇరుక్కయనూ-లినివాండు

వలెను మునిగొరిగిమా లేనప్పునిగిలి

వలె-లిను- కొరియో లేనప్పునిగిలి

వలెరి గూ వలె-లి నూగుహుగాలు

వశిశాపి గుంపలికల్లు కొమనునీయస్సశ్యలు కులీనలు కిరిదు
లు ఇలులు కొదులు ముంలు అశీశియనునివతికులు తక్కినభ్యశ్యలు
అగిను లోమలొను పుతియు దానినరూపమునందు గొన్ని పులములు
కొరి గూలియందు ముతదానినరూపమునందు గొన్ని పులములు అంతియమున
గొన్ని పులములు — కథ ♦

పొరులంపొక్క-సారి తనగు శాశ్యముదభ్యుగా నమ్మించుచున్న
కొరి గూలొ పున్నుచుండుట కొరికాయనగా లై వచ్చుట వారినిగిలి
కొరి గూ లేనప్పులు ననూగానప్పి సంపేయుట- కొరియో లేనప్పుతో
గాగిలు వశిశియనులు వాడెచ్చుచున్నారమట- కిమినియన్ను- లాదిని
యన్ను- తక్కి-న పశ్యలు బ్రూటన్ను వేలూటన్నులు ప్రవేశించుటయు
బ్రూటన్ను నూటాటన్నులుచిప్పి చక్కి-న వారందఱు న్నెలీషియనుల నె
వొందుట కిగుండును బ్రూటన్ను వేలూటన్నులు కొరియో లేనప్పునిగిలి
నొగ్గిలేమిగిలిచ్చుట అశీశియన్న ముతియునభ్యులు వ్రోమనులతో
చిప్పిచేసుట మున్నుయూ వశిలిగూ వశిరిగూలు యుక్తవార్తలగూర్చియు
చ్చుటించుకొనుట కొరియో లేనప్పునిగిలి వేలకొలదిత్రైలనెదిర్చి పాలిద
ము వచ్చినందుకై తనతోడిని న్యాధిమూలమున గొరియో లేనప్పునూ
నిచుదుండుట కొరియో లేనప్పునూ గొరులందఱు మిక్కిలిచుచ్చుతామో
వముల గొరియూనివత్తు చుండుట ! బ్రూటన్ను వేలూటన్నులు కడుపువం

అశ్వమేధ సభలో బ్రహ్మశివనామకులందఱు కొరియోలేనన్ను పరాక్రమ
మున్నియునియందు యదనివ్రోమునందు మున్నెకాళిగా నొసమ్ముట
బ్రూటస్వలూటములు కొరియోలేనన్నునకన్నిచ గొప్పకోర్వకవ్రజలకనని
పెద్దేషముకలుగఁజేయుట ముఖస్తుతి యచ్చకము సక్కవిషయములు న
గగక నిష్కపటుడు మాటపడనొల్లనివాడగు కొరియోలేనన్ను మున్న
లగు బ్రూటస్వలూటసుల కుట్రచే బ్రహ్మవిశ్వేషితుడై దేశమునుండి న
డలగొట్టబడుట కొరియోలేనన్ను తనతల్లికి భార్యకు విహితులకునొప్పు
నొసఁగించి తనదేశమును విడచి యాకీడియన్నుతో జేరితన దేశముపైదండ
త్వవచ్చుట తనతల్లి భార్య కొడుకు మిత్రుమృదనకు సాష్టాంగపడి యనీ
కవిధములఁ బార్థించి వలీషియనులకు న్రోమనులకు సంఘిచేయుమనిపతి
మాలగావిని కొరియోలేనన్నాకీడియన్ను సంఘిచేయుటకొప్పుంచుట అఖీ
డియన్ను కొరియోలేనన్నుని గొప్పకోర్వక కొండలో ముప్పోనలచేసెనని
నెఱబడి నభించుటయును.

(6) సింహద్వైపమునాట కముస వచ్చు వేషములు

సింహాద్రి నమః విశ్రాంతి శుభరాజు

అందు రాజకీయాలిభర్త వలన గలిగినకొడుగు

లియోనాటస్సు ఇమోజనుమగిడు

లియోనార్డును ఇమిడినది. క్రింద వ్రాసినట్లుగా
 లి. లేరియను మార్గము చేసుకొనున్న క్రింద వ్రాసినట్లుగా

1. తేదియన్న మార్గము చేయి నున్న మార్గము చేయి
 2. తేదియన్న ఆర్థికాంగములు పొందిన కార్యము చేయి తేదియన్న
 3. తేదియన్న ఆర్థికాంగములు పొందిన కార్యము చేయి

మనునబడు పంచాదు నిర్మితం ననుచి ప్రధమార్థ ర్యాపకములు
విలాసిమో విచారిమో విశాలియనులు మొదలైనవామి విలాసమున

మితుగ్రాదు కైరవపవాదు నిజాకిరగ్రామితుగ్రాదు

మీలాదియోమిత్రుడగు నాకాపగించితినుకనునానానా

రాసిమన్ను కోమప్పనానామనము

ఒక రోమన్ సామ్రాజ్యం

ఇంద్రుని పేరు నా పతులు

పై సానియో లియోనాటను సేవకుడు

కార్తే లియస్సు వైద్యుడు

ఇర్వరుసిం బెలై నునిభానదులు

ఇర్వరు పెద్దమనుష్యులు

ఇర్వరుకాగ్గాధికారులు

రా.కి సిం బెలై నునిభానదు

ఇమోజ్ సిం బెలై నుని చ్చిసమభార్యపురి

మాలన్ ఇమోజ్ చలిక తై

అధిపతులు మాన్యస్త్రీలు రోమనువ్యోగులు వ్రజావ్రాజికులు సోద
చెప్పనాకు ఒకడచ్చినునుడు ఒక స్వేదీమనునుడు గాయకులు అధికారు
సేనాపతులు సైనికులు కూతులు భృత్యులు విశాచములు రంగము ఒక
వృదువ్రిటలో మహాకప్పడిటలిలోను— కథ ♦

రాణియొక్క కుట్రచేలియోనాటస్సు స్వకేశమనుండి వెకలగొట్టబ
దుట లియోనాటస్సు తనభార్యసాధ్యయని వ్రచంగవశమున గొనియాడి
సపుడియూచిమోయతతో నీవజ్రిపులుంగకమునకు వేయి మొహాకీతాడై
దను నీయుంగ్రమునాకిమా నీనీగార్యంజెటచినట్లు సీకుసమక్రముపుట్టించ
నియెడ నీయుంగ్రముతో నావేయి మొహాలునీని తేనిచో నీయుంగ్రము
నాది యనియరంగలియోనాటస్సుస్త్రిమాహాత్మ్యో నీపుకప్పిచయెడనాక
తితోనిన్ను నట్లేకదననను రాణికార్తే లియస్సునిగండి విషము సంగ్రహిం
చుట కార్తే లియస్సురాణిసాయము చేయనివిషముమాత్రమేరాణికోస
గుట రాణి పైసానియోను విషద్రావకముగలనిన్ను పెట్టెనువాడుదానివి
ప్పి యాసువాసకంబట్టి త్రాగిచుకోజెచ్చుటకై మోసమున చిన్నుట ఇ
యాహాత్మ్యమోజన్ వెంతుకువచ్చిలియోనాటస్సు తన్నా పైసక్కరించవల
యునని యుచ్చేయి కముచూపించి యాపెభర్త పైమొదటగొన్ని కొం
డెములు చొప్పి మాపైకి యచమోహము క్షన్వచ్చిమాపెచేదిరిస్కరింపంబ
డిమాపై పుక్కిరింపనిచేరితినిగాపెనాడెనాపగమడిగికోని యాపెచ
నీయెడల నీయెడల నీయెడల (3)

డకగదిలో నాపెభర్తయిటలిప్రభునికై కొన్నవస్త్రపులుగలపెట్టె నొకటి
 యివటకు మాత్రముదాచుటకు సమ్మతిపడేసి యాపెగదిలోదానుం
 పింపించిన పెట్టెలోదూటి యాపెదురించినతరువాత లేచివచ్చి యాగది
 మూల గురులునాగ్రసుకొని యాపెపోచీదొంగలిరచి యాపెగుబ్బపెను
 న్నమచ్చగురుంనుకొని తిరిగిపెట్టెలోనూటియుంట కోటనుతన తలిదం
 ద్రుల యుదేశముపైనిమోనుతోమ్మాట్లాడి యాపెవ్వరిచి యాపెదే
 ద్రునేకరింపబడుట ఇమావోలియోనాటస్సుతక తని భార్యపోచీచూపిం
 చిమటియుగబ్బమచ్చ యానవాలుచెప్పితానాపెన్గూడగల్గితినని నమ్మ
 కముపుట్టించి పాదెమిడినయుంనుగైల్చుకొనుట లియోనాటస్సుతనభా
 ర్యపైబగదీర్చుకొననిశ్చయించుట పైసానియోయిమోజనునివనించుమ
 నితనయజమానుడు తనకువాసివయుర్రముజూచి మిగులదుఃఖించుట
 యిమోను తనభర్త తనకువాసియుర్రమునాంచిపైసానియోనుజేంట
 బెట్టుకొనిభర్తయందెదనన్న మిష్టకుఁగోవుచుంట పైసానియోయి
 దతనైపైసానియోచంపనలయుచుతనభర్త యాజ్ఞాపించినయుర్రమునిమో
 జచదువుకొని తస్వంపుమనిపార్థించు నిమోజనునిమగ వేసకుతో లూసి
 యసుకొల్వుచేరుమనియుపదేశించి పైసానియోసింబెల్లెనియొద్దకేగుట కో
 టకుఇమోజనునిగలిసికొనుటకై లియోనాటస్సునియడుపు ధరించుకొనిమి
 ల్గునకుఁగోవాట మగ వేసమూనినయిమోజన్ను సెలీరియసుకొండగుహ
 లోనక్కరించుట లియోనాటినుని జంపుటకుమిష్టకు కొండగుహవస్సమీ
 పించితన్గూలులుపల్కిన కోటినునిగైడీరియస్సుచంఘట పైసానియోతనకు
 రాణియొనంగిన విషమాలికస్పదలికఁగొన్నప్పుడు భుజించిననారోగ్యమి
 దుసనిచెప్పకదాయిమోచకన్పించె నాపెదానిన్గొండగుహలో నుపయో
 గించి మూర్ఛితస్పదలికాపురాభావించి గైడీరియస్సాస్వరాగస్సులు మి
 గులలోకములోనాపెను కోటిచుశరమున్న చోమూలుకప్పివిడుచుట ఇమో
 జనుమూర్ఛదేటితననాధునియుడుపుగల్గోటననిదేహముఁగాంచితననాధు
 నిశరముగాభ్రగునియందుపైసోలుట లూసియస్సులిట్లక్షేమముపై దం
 ద్రువచ్చుచు నిమోజనుర్రసేవకునిగాఁదీసికొనుట లియోనాటస్సిమో
 నుండం గూరక్తమునమంచితనకంపించిన చిలుకుమాలుం జూచిపోగ

లుచునిటల్లిసినికులతోఁ దాఁజేరిదుస్సలుమార్పుకొని సామాన్యవివరణి
 టన్నెనతోఁ గలసియిటాలియన్నెనతో బోరనిశ్చయించుకొనుట నైదీరి
 యస్సాన్వరాగస్సులు బ్రేటనైస్సికులలోఁజేరి యిటాలిన్నెనతోఁబోగుట
 ఇటాలియన్నెనతోవచ్చిన ఇమాచోత్తోలియోనాటిస్సు పోరియోడించు
 ట బ్రేటనైస్సికులు పలాయితులగుచుటయసింబెల్లెనుని విడివించుటనై
 శత్రులనెదిరించి సింబెల్లెనునివిడిపించుటః యస్సుంబందెగాఁజేకొనుట లి
 యోనాటస్సు రోమనైస్సికవేషముతో బ్రేటనైస్సికులలోఁబడుట నాస్సి
 సింబెల్లెనుకారాగ్యహముననుదీని చుటకాన్యపించుట కాక్సిలియస్సు
 సింబెల్లెనుతో రానివిషముఁగోలిమ్యుతిచెందెననియుఁ బచ్చిచోవుచున్న
 వృదుఁ తనతప్పులొప్పుకొనుటలో రాబుబెడవకుగసింతయు నిష్టములేకత
 నకీ విషమిడిచందలఁచెననియు నిమోననుకువిషమిడిచంపించెననియుక్లో
 టనుకాన్పింపమినిరాశచెంది తామడిసెననియు నాపెచెలికత్తెలనాక్ష్యము
 పెట్టివిత్తువించుట రాజ్యాజ్ఞచేమటలఁబిలిపింపఁబడిన లియోనాటస్సులూసి
 యస్సిమాచోత్త సోదెగాఁడిమోఃనొదలగు రోమనుబందెలతోరాజసన్ని
 ధింజేరుట సింబెల్లెనులూసియస్సుమొదలగు రోమనుబందెలన్నటికించఁ
 బూనినపుడు లూసియస్సు తనసేవకుఁడు ప్లేడెలును మాత్రముకాపాడఁ
 బ్రాన్ధించుట సింబెల్లెను ప్లేడెలునుబ్రతుకనిచ్చి కోరినవరమిచ్చెదఁగోరు
 మనుట ఇమోజ్జ్లియోనాటస్సు బెలీరియస్సునైదీరియస్సాన్వరాగస్సుపై
 సానియో ఇమాచోత్తలవంగతిబయల్పడుట లూసియస్సుతోసింబెల్లెను
 నంధిచేసికొనుటయును.

(7) హేమెట్టు ఈనాటకము వీరికయందువివరింపబడెనుగాననిచటబా
 యబడలేదు

(8) జాలియస్సిజారు నాటకమున పచ్చువేషములు

జాలియస్సిజారు. అక్షేవియస్సిజారు. అంటోనీ. లెక్సిడియస్సులు రాజ్యాధిక
 రులు

సిహారో-పుంజ్జియన్ను-రేనాటునభ్యులు
 బూటన్ను-కేషియన్ను-కాస్కా-ట్రెబోనియన్ను-లిగారియన్ను-జేసియ
 స్టూటన్ను-సింబరు
 సిన్నాలుజాలియస్సీజారు నిర్వేషులు
 క్లేవియన్ను-మరుల్లన్నులు-ప్రజావ్రతసింధులు
 అంతర్మిత్రోరన్ను-తాంత్రీకుడు
 పోదెచెప్పవాడు
 సిన్నా-కవి-మహాకవియు
 టూసీలియన్ను ట్రెటీనియన్ను-మెస్సాలా-చిన్న కేటో-వలమియన్నులు
 బ్రూటన్ను కేసియన్నులకు విహీతులు
 పటోక్లీటన్ను క్లాడియన్ను ప్లాటో టూసియన్ను డెగ్తానియన్నులు బ్రూ
 టనునిసేవకులు
 పిండారన్ను కేసియన్నుని భృత్యుడు
 కాలిపూర్నియా నీజారునిభార్య
 పోర్టియా బ్రూటనునిభార్య

ప్రజావ్రతసింధులు పోరులు జానాకులు భృత్యులు మొదలగువారు రంగ
 స్థము నాటకమందు చాలవలకు రోమునందును దరువాత సార్దిన్ను చెంత
 మత్రియు ఫిలిప్పీయుద్దను — కథ

క్లేవియస్కరులియన్నులు నీజారుజయమునకలరు ప్రజలనిరుత్సాహ ప
 ర్వుట నీజారు అండోని కాలిపూర్నియా పోర్టియా దేశీయన్ను సిహారో
 బ్రూటన్ను కేసియన్ను కాస్కాలు కొందఱిపౌతులతో నూరేగుచుండనొ
 కసోదెగాడు నీజారునకు రాబోవుముప్పునైనా చుకొమ్మచెప్పట కాస్కా
 బూటన్నులు నీజారునకు జయగుగౌరవమున కోర్వలేక పలువిధముల నొ
 గులుట కాస్కా కేషియనుసిన్నాలు నీజారుని గొప్పకోర్వక బ్రూటనునకత
 నిపై మఱింత వ్యేషము కలిగించయత్నించుట బ్రూటన్నునీజారు రాజకా
 బోవుట కోర్వకుంట కేసియన్ను కాస్కా కేసియన్ను సిన్నా మెల్లను

న్ను సింహము శ్రీమదానందస్వామి రామస్వామిమహర్షి (జీవితకాలం) మఱునా
 దుసీకరునిబాడుచుటకు స్వీయముకొని కాలిక్రాంతిగా మర్యాదను మఱునా
 చ్చెఁగినీవుగభకుఁడొకాదనిచాఁచియును భాగా విచకున్న నీ దునిదెల్లించి
 నభకుఁబిలిచికోనిపోవుట అట్టిమఱొరన్న నీబాదునక బ్రూటస్సుకేర న్ను
 కాసా సినా శ్రీమదానందస్వామి సింహము జేసియున్న తె గానియస్సుటను
 దుష్టాప్తక మువెఁగొ జేదని పత్రమునా) దాఁటోనిచ్చుటకు సిద్ధము
 గానుండెనుగాని నీబాదునక శత్రులుచూడనీక తొందరతోనభకుఁగొం
 పొయి పొడిచిచంపుట బ్రూటస్సుక సంగమముతో బ్రభాజ్ఞేమన్నాకే
 తానీబారుంజ పనిలసినచ్చెఁగియువచ్చునీ చుటకుటకే యుపన్యాసమాచే
 బడల నీబారుని శత్రులు పంపితికొల్పుట గణవంగిచుక శత్రులుదయమం
 దుచున్నారనుకొని కేసియున్న తంక తొలఁచిపొమ్మనుకొని మడియుట
 కేసియున్న టిటినియన్న మ్మా)యును శత్రులు తమ్ములవేటిమవచ్చిన
 వుడు నిరాశచెంది తమకత్తులతోఁదమ్ముబాడుమకొనిచచ్చుట అంటనీ
 బ్రూటస్సునియోగ్యత స్థానిచూడుట,

(9) నాల్గవ హాసీమహారాజు మువటభాగవతు నాటకమున వచ్చు
 వేనములు

నాల్గవ హాసీమహారాజు
 వేల్పుయునరాజగుహాసీ లంకాస్తర్మ్యవరాజగు బాను వీరిద్దఱు నాల్గవ హా
 సీమహారాజులు
 వెట్టుమోరెండు
 బెండు
 వరెన్వరు ప్రభువగుచక్రీ
 నార్తాంబరేండు ప్రభువగుచక్రీ
 హట్పురను పేరందినహాసీవక్రీ నార్తాంబరేండు ప్రభునికొడుకు
 మార్చిప్రభుఁడగు నెడ్డండాత్రిమరు
 యామ్మగురువగుస్కూపు

హాటస్సురునిభార్యయు మాన్యమయ్య

జగదొడోవరు

నర్మచాన్యవరము

వజ్రాన్యమయ్య

సర్వదేవులయొక్క గురుని హేతుమ

హేతుమయ్య

జగదొడో

హేతు

బల్లె

హాటస్సురునిభార్యయు మాన్యమయ్యని సోదరియునగుపత్నిదేవి

మాన్యమయ్యనిభార్యయు జగదొడోవరుని కూతురునగు మాన్యమదేవి

కేలీయనుపూటకూర్చు

ప్రభువులువోగుబుగ్గనారి కల్లమాత్రవాడు రాజగృహభ్యక్షుడుచిల్లర
పనివాండు) మాత్రకూలివాండు) బాటసార్లు మఱియు భృత్యులు రంగ
మంగండు— కథ

నాల్గవహెనీమహారాజు యుద్ధములన్నియునసమాప్తమై నవి తీర్థ
యాత్రకు వెడలుదమని ప్రధానులతో జెప్పి మాకస్మికముగవచ్చిన కొ
ని యాతంకములవలననాగిపోవుట వేల్పుయువరాజు పాల్కానీ
ల్పుపేటోగార్హులు పోయిన్పులతోగలసి తాగుడు దొంగతనము మొ
దలగు దుశ్శేష్టుల చేయుచుంట నాల్గవహెనీ వరెస్పర్తురుతననన్నిధికి రా
వద్దనుట వరెస్పర్తరానిబట్టెండు ప్రభువులు హాటస్సురుకలిసి నాల్గవహె
నీరాజుపై వండెత్తుటకాలోచించుట బాటసార్లందోచుకొన్న పాల్కానీ
పుముదలగు తమమిత్రునికళలో మాటునేమములతో వేల్పుయువరా
జుపోయిన్పులు దోచుకొనిపోవుట హాటస్సురు మాన్యమయ్యనితో గలియ
బోవుట వేల్పుయువరాజు తండ్రియొద్దపై యుద్ధసన్నద్ధుడౌట వేల్పు
యువరాజు హాటస్సురును యుద్ధములోజంపుట పాల్కానీ దురమునడలా

సెదిరించినపుడు చచ్చినట్లునడుకొని పోగిపోచి వేల్పుయినరాజుమొదలుగు
 తననానిన్నవింతుట నాగ్గవహానీర్ యుద్ధమునదయమొదలు బంధులుగాఁబ
 ట్టినదిన పప్పుపప్పునుఁజంప నాగ్గవహానీర్ హోలానుపరాజును కొం
 డపైనుండి పడిమ్మచెందుటకుయత్నం మఁచుట వసుటనాగ్గవహానీర్జా
 ను వెప్పమోర్లెండ్లను నాచెంతనున్న నాతాంబరేండుతోఁ గోరుటకు గం
 డవరాత్రి ప్రభువులో వేల్పుతోఁగోరుటకు దానునువేల్పు యువరాజే
 గుటకు నిర్ణయించుటయును

(10) నాగ్గవహానీమహారాజు కెండునభాగమను నాటకముననమ్ము న
 నములు.

నాగ్గవహానీ మహారాజు
 అయినవహానీ మహారాజు కాఁబోవువేల్పుయునరాజు క్లా కెన్ను ప్రభువు
 లాంకాబాహుమ్యసరాజు గోనరుహంభోయనరాజు నాగ్గవహానీమహారా
 జుకొడుకులు

వార్షికుప్రభువు వెప్పమోర్లెండుప్రభువు సక్రేప్రభువు గోపరు హారా
 డు బంటు

నాగ్గవహానీమహారాజు పక్షమువారు

రాజసభలోనిముఖ్యన్యాయాధికారి

న్యాయాధికారివెంబడినున్న తగుమనుష్యుడు

నాతాంబరేండుప్రభువు ముఖ్యగురువగుసూక్రపు మాప్రభువు
 బడకల్పుప్రభువు

హేస్పింగుప్రభువు సజానాగ్గలెల్లీలు నాగ్గవహానీ మహారాజు ప్రతి
 పక్షములు

శ్రీవర్మమోటకల్లు నాతాంబరేండుప్రభువి యాశీర్వాదులు

సజానాగ్గలెల్లీలు వానిసేవకుఁడను

పాదములు

పింఛలు

५५

శ్రీ మంత్రి వసుదేవుడు

ಪ್ರಾಕೃತ, ಶಿವಕವಿ, ಮುಂತಾದವರು

పరిశ్రమ

2578

311

காந்தி

చృభువులు పరిచాకములు కావారకుండు అధికారులు సైనికులు గూతలు
పరిచాండు ఇంతలోనుండి వచ్చియు వెనుకనున్నాడు నటుండు కథావ
నూనకుడు రంగము ఇంతాండు— కథి ♦

నా తాతాంబలైండు పుట్టిభువు తంకొడుకడు పట్టపురు యుద్ధమునఁ జ
చ్చెననియు నల్పేట్టకు బ్రాహ్మణులు పట్టవదిరనియు నాంధ్రహస్త్రీ నుపహారా
బు జరుపఁదలనియు వినినట్టిట్లుకు మూర్ఖుగనుచు పేనగూర్చుకొని
నాంధ్రహస్త్రీనుపహారాబు తెలిసికొనినట్లుకు మూర్ఖుగనుచు పే
నగూర్చుకొని అంతా దుష్టపరాచకులను నంధులై బాంధులొద్దవారిన్ న్యము
వచ్చిపోయి తరిమిపట్ట మూసమున నాంధ్రులు కట్టించుట పోరొక్కడు
నాంధ్రహస్త్రీనుపహారాబునకు నా తాతాంబలైండు పుట్టిభువు బాహులు పు
ట్టునై న్యముతోఁగూడ నొడివలసిదలచియున్నట్లు మిక్కిలి జమ్మిననున్న
తండ్రిగారు ద్దనండునోయ్యుచు పరాభా కిరటుమ్మున పవవగా మూర్ఖు నిష్టర
మేల్కొని నాంధ్రహస్త్రీనుపహారాబు బహుశ్చింతకొడుకులతో ధనాశం గూ
చిం యుపన్యసిండుట ముత్యంబునను సేవోదక లేకవోలి నా యింతిలోంద
బువడినా వేమింకొక బువండునో నిరాతంకముగా మిక్కిలియుల్లసముతో న

పు నామృతిగాంచి మహాటముధరింపగలవుకదాయమతండ్రితో వేల్పు
యొకరాజుతనూహము చెప్పకొనుట వేల్పుయువరాజు నాల్గవపేసినీ ప
హారాజు గొత్తించినపిదప నైదవహాస్రీమహారాజగుట ఘట్టస్థిపుమొదలు
తనమన్నేసింతుల నైదవహాస్రీమహారాజు తనపురమునుండి పోదలగో
ట్టించుట ఎలికిబెత్తురానికి తేమముగోరును సతకకుడునాటకమువంగి
పుడెల్పుటయును

(11) అయిదవ హాస్రీమహారాజు నాటకమునందలివేసములు

అయిదవ హాస్రీమహారాజు

నామృతిగాంచి మహాటముధరింపగలవుకదాయమతండ్రితో వేల్పు
యొకరాజుతనూహము చెప్పకొనుట వేల్పుయువరాజు నాల్గవపేసినీ ప
హారాజు గొత్తించినపిదప నైదవహాస్రీమహారాజగుట ఘట్టస్థిపుమొదలు
తనమన్నేసింతుల నైదవహాస్రీమహారాజు తనపురమునుండి పోదలగో
ట్టించుట ఎలికిబెత్తురానికి తేమముగోరును సతకకుడునాటకమువంగి
పుడెల్పుటయును

నామృతిగాంచి మహాటముధరింపగలవుకదాయమతండ్రితో వేల్పు

యొకరాజుతనూహము చెప్పకొనుట వేల్పుయువరాజు నాల్గవపేసినీ ప

హారాజు గొత్తించినపిదప నైదవహాస్రీమహారాజగుట ఘట్టస్థిపుమొదలు

తనమన్నేసింతుల నైదవహాస్రీమహారాజు తనపురమునుండి పోదలగో

ట్టించుట ఎలికిబెత్తురానికి తేమముగోరును సతకకుడునాటకమువంగి

పుడెల్పుటయును

నామృతిగాంచి మహాటముధరింపగలవుకదాయమతండ్రితో వేల్పు

యొకరాజుతనూహము చెప్పకొనుట వేల్పుయువరాజు నాల్గవపేసినీ ప

హారాజు గొత్తించినపిదప నైదవహాస్రీమహారాజగుట ఘట్టస్థిపుమొదలు

తనమన్నేసింతుల నైదవహాస్రీమహారాజు తనపురమునుండి పోదలగో

ట్టించుట ఎలికిబెత్తురానికి తేమముగోరును సతకకుడునాటకమువంగి

పుడెల్పుటయును

నామృతిగాంచి మహాటముధరింపగలవుకదాయమతండ్రితో వేల్పు

యొకరాజుతనూహము చెప్పకొనుట వేల్పుయువరాజు నాల్గవపేసినీ ప

హారాజు గొత్తించినపిదప నైదవహాస్రీమహారాజగుట ఘట్టస్థిపుమొదలు

తనమన్నేసింతుల నైదవహాస్రీమహారాజు తనపురమునుండి పోదలగో

ట్టించుట ఎలికిబెత్తురానికి తేమముగోరును సతకకుడునాటకమువంగి

బగ్గంజీ సూలియన్ను బూన్చును ప్రిభువులు

ఫ్రీంచిభటుడు

దాంబూనుగాంజ్పీలు ఫ్రీంచిప్రిభులు

మాంటిలో ఫ్రీంచి నాతావహుడు

హన్సుయెరు రాజప్రితిని

ఇంగ్లండ్ హోరాజు నొద్దు వెళ్ళిచూతలు

ఇస్పానా ఫ్రీమ్మ రాజభార్య

కేత్తరైను ఇస్పానా ఫ్రీమ్మ రాజులకూతురు

అలీనీ కేత్తరైను చెలిక

పూర్వము క్విక్కినిచ్చుచున్నట్లునకు భార్యయైనను ప్రిభువులకు మాత్ర
ప్రిభువులు ఘనురాండు సభకాదు నికులు పోదులు చూచులు భ్యమ్య
లు సూత్రధారుడురంగిలము లింగ్లండు ఫ్రీమ్మలు— కథ

కాంటున్ననుకపు నెలగురుకు ఫ్రీమ్మ హాతలయదన క్రాస్రిమహారా
కడకువచ్చినారని సాధానించుకొనుట అయినవ క్రాస్రిమహారాజు మం
తురితోనాలోచించి ఫ్రీమ్మనుడి వచ్చినమాటలతో ఫ్రీంచిరాజునకు
దా ఫ్రీమ్మ పై దండెత్తగావుట తెల్లుగునుట కెంవిక్కి సూక్ష్మగ్రీష్మ
భిలు నాజివోహల్తెనందు కైకవడెక్రిమహారాజు చంపించుటకా
ల్లయిచ్చుట అయినవడెక్రిమహారాజు తన సైన్యము ఫ్రీమ్మ కేసములో
దిగి హోగ్గా చూ పట్టణాధికారి న్నోబుచ్చుకొనుట కేత్తరై నెలసులు ఫ్రీంచి
మొలగి నేమోమాట్లాడుకొనుట అయినవడెక్రిమహారాజు తనను పట్టణముచేరి
ఫ్రీంచిపై సైన్యము నోడించుట ఫ్రీంచినా పై వడెక్రిమహారాజునకు
దనముతురగు కేత్తరైను భార్యగా సమర్పించి సంకచేసికొనుటయును

(12) ఆయన క్రాస్రిమహారాజు నాటకము మొదటిభాగమునవచ్చు వేష
ములు

కాంటున్న ఫ్రీ మహారాజు

[illegible]

మనలిగొట్టుడు పునల్లి తండ్రి
 మాన్యులై తేగ్గిరుకును తరు హెన్రి రాజులకు గాని కేరళ
 అమర్లు మనమానురాలు
 పునల్లి

ప్రభువులు కోటకాపులు వాదావహులు అధికారులైన నికులుమాతలు భక్తి
 తులు పునల్లి కగడదువయ్యములు రంగము కొంతయంగ్లాండులో వాటి
 కొంత ఫ్రాన్సులో — కథ

కొట్టు గొట్టు ఎక్కువ ప్రభుడు వార్షిక్కు ప్రభుడు విం చెరుగురుడు వా
 దావహుడు మొదలగు వారై దవహెన్రి మహారాజు చాచుకు విహరించు
 ట ఫ్రాన్సు దేశములో ఫ్రెంచియువరాజురాజు కాబడి యంగ్లీషువారి ప్ర
 దేశము లాక్రిమించుకొని యంగ్లీషు ప్రభువును భవంసమొక ర్చేరనిమా
 తలు చెప్పుగా దెడ్డు పది నేలపై నికులు వెంటబెట్టుకొని ఫ్రాన్సు దేశము
 గొట్టు మదవ హెన్రి మహారాజు కొడుకు నాటవ హెన్రి మహారాజుగా
 సర్పటకు గోట కేగుట ఎక్కువ పనివిడ్డగనునాటవ హెన్రి మహారాజురీతి
 నముకె యెల్లమునకు బోవుట ఎల్లమునుండి బాలుడగు నాటవ హెన్రి మా
 హారాజునొంగలించుటకై విన్నెత్తు కేగుట ఫ్రాన్సులో చాచుకొని అలెంకను
 తేగ్గి రులింగ్లీషు దేనికులచే నొడింపబడి మూలమున జరపుతునిచే
 ల్వబడినపుడు పునల్లి సాయమున దిగి యుద్ధమున కూరంబించుట గొట్టు
 విం చెరుగు తిరువగు నాటవ హెన్రి మహారాజు నాన్వగీనపర్చుకొనుటకన్న
 క్యము వాచాడుకొంట ఫ్రాన్సులో నేలిన గొట్టివులు యుద్ధమున మా
 దియుట పునల్లి ఘోరయుద్ధముచేసి యంగ్లీషు దేనికులాక్రిమించివ
 గ్లయస్సును ప్పణముదొగి ఫ్రెంచిరాజున కధీశము నేయుట లండన్ పట్టణ
 మందలి ప్రభువులు రెండు తెగలై పరస్పర విరోధులుగుట అటవ హెన్రి
 మహారాజు గొట్టు విన్నెత్తురుగురువు యూర్పు సఫల్లు సోమ ర్చెట్టు ము
 వ్విక్కు ఎక్కువరు వర్షను బేసెట్టు మక్తియు దక్కినవారు ఫ్రాన్సు దేశ వా
 లోనియుద్ధమున కేగుట తెల్పుట తనపై నికులతో వారింజేరుటయు

హరిహరరాజు హరిహరను మూర్తిస్వరూపి ప్రభువుగాఁ జేయుట కే నీమహా
 రాజు హరిహరరాజు నామ నభిషిక్తుఁడై పార్వతీని యుద్ధమునఁ బెరికియైన
 కపోయినందుకై దేశముమండి వెడలఁగొట్టు హరిహరరాజు జెట్లగుటయు
 లుచ్చయినుట బుల్బుట్టు తనకొడుకుతోఁ నూడ రణరంగమున మడియుట న
 ఫల్గు-మూర్తేరట్టును కన్యకన్యందెగా రణరంగమునఁ బట్టుకొని యాడన
 హరిహరరాజునకుఁ బెరికిచేయుట కాపెతండ్రి నొప్పించుటచానల్లు
 హరిహరరాజునకులోని ఫాగ్గుదేశమును హరిహరరాజునకుఁ
 తినిగిగాఁ బనిపాలించుటకంగీకరించి సంగిచేసికొనుట- మూర్తికట్టునామ
 కొనివచ్చి తనకుఁ బెరికి సేయుటకై హరిహరరాజు నభల్గు-నామ
 ముద్రేశమున కంపుటయు.

13 రెండవభాగమును నాటకమునరదువచ్చు పేషములు

అలవహరిహరరాజు
 హరిహర రాజుపినతండ్రి
 విన్నెత్తు గురుఁడు రాజు పెదతండ్రి
 యామూ-పగ్గుపు ఎడ్వర్డు రిచార్డుతో నీకొడుకులు
 హమర్నెట్టు నభోల్గు బకింగాము క్లిష్టములప్రభువులు రాజునకుఁ బాడు
 సీలిస్సరీ వార్నిక్కు-ప్రభులు యామూ-పగ్గుమువాని
 క్లి-ల్లుప్రభువు దుగా-భ్యకళుఁడు
 నేవగ్గువు
 హా-భా-దుక-హా-కీ అతనితమ్ముడు పేర్లుముట్ట హరిహర
 సబా-కీ-స్సరీ
 వార్నిక్కు-ప్రభువు
 సముద్రకానికా-కానికా కన్యభామఁడు నేవకుఁడు
 సఫాల్గు బండ్లుగాఁ బట్టుకొన్న ఇద్దరుతగుమనమునామ
 హాకు
 హరిహరరాజు సోదరులు గురువులు

పోగబాల్లింగుబ్రూకు గారడీవాడు వానిచేరావింపబడునయ్యును
 హార, రు శత్రుకారుడు పిటరు వానిసేవకుడు
 చాతాము లేఖరి
 సేంటాబ్బును గామాధికారి
 సింపికాక్సు మోగారు
 కేడు వానివెంబడినున్నవారు బాన్సీలిను బాన్సీలిను డిక్కి-నుకటిక
 స్క్రి-నుసాలెవాడు మెఫేలుమొదలగువారు
 ఐడెను కెంటిషుతగుమనుష్యుడు
 ఇర్వురు ఘాతుకులు
 మాగేరట్టు అటవహానీమహారాధాన్య
 ఎలీనరు గ్లోస్టరుప్రభి
 జాడేను మంత్రకత్తె
 సింబోక్సు వానిభార్యయు

ప్రభువులు దేవులు పాపాచారులు వాతావహాలు మానవచేసికొనునాట
 అర్థశ్రేష్ఠు విశ్వబంధీయు అధికారి ఉద్యోగులు పాపాలు పనినేర్చుకొను
 వాండు) డిగవేటకాండు) కక్షకభటులు స్త్రీనికులు మాధులు మొదలగు
 వారు కంగము ఇండ్లందుండుక్క నానాప్రదేశములు — కథ •

మాగేరట్టును హానీమహారాధా పెండ్లాడుట గ్లోస్టరుమొదలగు
 కొంతవరికనిష్టమోటా మాగేరట్టు సభాల్కు-ను గ్లోస్టరుమొదలగు కొంతవరి
 ప్రభులను భవంసముకావించుటకు నిణాయించుకొనుట రాజు గ్లోస్టరుభౌ
 ర్విశ్వశ్రేష్ఠునండి వెడలగొట్టుట మజిగోస్టరుని యధికారమునులాగుకొనుట
 యు మూర్కు వింఛెప్టరు గురువు సభాల్కు- రాణియు గ్లోస్టరుపై రాజప్ర
 హము నేరముమోపి యతనింజెలసాలనుంచుట రాజుగ్లోస్టరు చెల్లనుంట
 విసిలేకొప్పుకొని దూరించుట వింఛెప్టరు గురువు సభాల్కు- యూర్కు తా
 నీయుగ్లోస్టరుని జంపుటకు నిశ్చయించుకొనుట ఐలెండు దేశపుజనులింగ్లి
 షువారిపైఁదిగుగుహానీసర్పిరనుమాటవిని యూర్కు-ను సేననుగూర్చికొని

మొదట దేవుని తక్కిన ప్రభువులు పంపనుద్దేశించియు దేవునియే
మరియు మామూలగా రాజగుటకు నిర్ణయించుకొనుట సహజము. ఇందుని ని
మించుచుండగా జెటసాలలో జరిపించుటకు సంగతి బయల్పడగా (అజల
కోరిక పెగాజు సహాయము చేతనునుండి వెడలగొట్టుట కాజు డుటరాణి
సహాయముచే విడిపింపవద్దని గాజును బలిమాలుకొనుట విచిత్రము గురువు
వెచ్చించి చచ్చుట కెందుమో ద్వంద్వకాధికారి సహాయముబట్టుకొని యతని
హాజరమునని పోదుచును జరిపుట రాజ్యముపై దురుగుపాటొనచిన కే
డుమునలగువారిచే పూసాడకరని తమ్మునితో జరిపబడుట కేడుమాట్ల
మర్కటానునామమునహొని రాజగుటకు నిర్ణయించుకొనుట రాజుప్రతిక
కులకు నడిసి రాజితో కలిగియున్న శుభానకు బారిపోవుట కేడుమాట్లచే సేవభా
వముతో నుండఁజరిపబడుట బకింగాము ముసలికి పడుకొనిన న్యాయముతో వచ్చి
కేడుమనిషులను మంచిగాంటలతో లోబడుకొనుట కేడుపారిపోవుట
మామూలముగా గడుగుండి న్యాయముతో వచ్చి పోమచ్చెట్టును రాజునుండితో
నింపఁబడుచునున్నదని దివంగలు రాజున కెరిగించుట రాజు పోమచ్చెట్టు
నెప్పుడును జెటసాలకనువుట ఏదెనుతనతోటలో జాగిన కేడినిజరిపుట
మామూలముగా గడుగు నెప్పుడుకరిచాడుకల వార్షికు సేవలకును న
పాయలుగా గడుగొని రాజ్యమాక్రమించుకొనుటకు యుద్ధసన్నద్ధుడౌట
గొరుగ-రణింగి ముసలి ఫడుకంజంపుట క్లిఫడుకొనుటకుతన నండ్రికే
పాముంగినిపోవుట నివాడుక పోమచ్చెట్టుంజరిగట లండనువుకి బారి
పోయిన రాజు పచ్చెట్టు కొనుటకు మామూలముగా గడుగున వార్షికు
నిర్వహింపును వెంటదామును టయును.

అటవ హెన్రీ మహారాజు

(14) మూడవ భాగమును నాటక మున వచ్చు వేదములు

రాజున హెన్రీ మహారాజు అతనికొడుకు యువరాజగు నెడ్వీడ్
పదునొకండవలూము ఫ్రాన్సు రాజు

సోమశిల్పి పిత్తగు అశ్వువును నార్తాంబరేందు వెట్టవనానెందు కిప్పు
రు పభువులు రాజపక్షమువారు

యూర్క నాల్గవయెడవ్వురాని కాబోవునెవ్వరు రిల్లందు ప్రభువగునెవ్వు
దుకాబోవుక్కారెన్ను

ప్రభువగుజాగి కాబోవునెవ్వరు ప్రభువగుచెప్పి యూర్క కిదుగులు
నార్థాల్కు- మాంటిగు వాగ్విక్కు హెచ్చింగుప్రభువులు యూర్క పక్ష

మువాతు
పాపాను సజ్జానాత్రిమరు సజ్జానాత్రిమరు యూర్కపి తందులు

రిచ్చిందుప్రభుడగుహానీ యొకయావనుడు
వర్సుప్రభువు గ్రేసీవిసాదరుడు

మాంటి గోమరీ
సామర్వలి

రత్నందు గురువు
యూర్కనందలి యనికారి

దుగ్గాధ్యక్షుడు
ఒక ఘనుడు

ఇద్దరుకావలివారిదు
ఒక పేటకాడు

తండ్రింజంపిన కొడుకు
కొడుగుంజంపినతండ్రి

మా రేరట్టురాణి
కాబోవునాల్గవయెడవ్వు

హోనా ఫ్రెంచిరాణికి సోదరి

భటులు హెసీమహారా కు నెడ్వీవహారా కుం బోవారెవరు
యాతలు కావలివాండు ముదగువారు రంగము కండ్లడు వానియ

శ్రీస్తును— కథ

గూర్కు- ఎవ్వరు నిచార్లు నార్కులు మాంటేగు వార్కు- పతి-
 యువక్కినవారు తెల్లగులా బీళ్లులు తమచేతులబట్టుకొని రాజసభకువ-
 చ్చుట యార్కు-సింహాసనముపైఁ గూర్చుండట హానీమహారాజు కీర్తి
 ని నార్కాంబల్లేందు వెష్టుమోల్లేందు ఎక్స్సగు పతియుడక్కువారు నో-
 గులాబీళ్లులు పట్టు రాజసభకువచ్చుట ఉభయపక్షములవారికి వార్కు-
 లహముజరుగుట హానీమహారాజు తాబ్రీకినంతవెలుగు మాత్రముగా
 జమకుటముధరించుటకు నిద్రవయార్కునతని శత్రువులు నాజిలగుటకు
 ప్తకొనుట ఉభయపక్షములవారలుమైత్రిఁ గొనసంగీకరించుట మార్గేరా-
 రాజున్నిందించి తనకొడుతో సైన్యముఁ గూర్చుకొనియార్కుతో యుద్ధ-
 ముచేయుట కీర్తి యర్కు రక్షించుండంపుట యార్కుపక్షమువారోడిపోవు చుం-
 టయుఁ దనవినతెందులిరువురుం జంపఁబడుటయుఁగని యుసిసిరిసిలి శ-
 త్రులచేఁబక్కుట మార్గేరట్టుయూయూను దెప్పిదెప్పిపోడిచిచంపుట కీర్తి
 రణరంగమున మడియుట యుద్ధమునఁబరావీతమున నయాటవహానీమహా-
 రాజు మాంబువేషమతోనుండి కాపుచేఁబట్టువడుట న్నానయెడ్వర్డును
 హారాజు ముగ్గురుపిల్లలుగఁదొక విరంతువును నలచియాపెద్ద రాజిగఁ
 నేయఁగోరుట న్నొప్పిపువ్వువు తారాజుగఁగోరుట- వార్వీక్కు ఫ్రీచిరా-
 తో న్నానయెడ్వర్డు మహారాజునకతని చెల్లెలనుదొడ్డిచేయునుని యమ-
 గుట మార్గేరట్టునకుమానుని తాకునట్టును వెంటఁబడుకొని ఫ్రీచిరాజు-
 నతనికు నాయపడునునియడుగుట న్నానయెడ్వర్డుమహారాజుటవెల్లెని
 మహారాజు గ్గారాగ్మహామననుంచుట న్నానయెడ్వర్డు గోడొరనాగ్రి-
 దండ్లుడిన వార్త తెలిసిపదవ వార్వీక్కు మార్గేరట్టులు మైత్రింబొంది ఫ్రీ-
 చిరాజు నాయమునసైన్యముకూర్చుకొని న్నానయెడ్వర్డువైకివచ్చుట ప-
 తంతువుదొడ్లుడి యాపెసోవరునకు నాణిమా పెకుమానురకుం దామన-
 లచినకన్నియలం దొడ్డిచేసినందునకు రాజుపై న్నారెన్నునొప్పదు పోవపు-
 లసహ్యపడుట ఫ్రీచిరాజుతోపమున తనవైసినలు పంపుచున్నాడధిగ-
 ఫ్రీచిరాజు చెలియలు తనవై దొడ్డిమానదనని యెట్టువెచుకొనెననియ-
 వార్వీక్కు- మార్గేరట్టులుమైత్రింబొందిరనియు వార్వీక్కు తన్ను రాజపద-
 నుండి తప్పించఁబునననియు వారిక్కుకూతు నెడ్వర్డుమువదరాజు దొడ్డి

నామోనియు న్నావయెడ్వర్థుమహారాజు మాతలవలనవిని యుద్ధసన్నధి
 డినుట వాల్విక్కురెండవసుమారైం బెండ్లాడెనని క్షారెన్నుతనయన్న
 యగురాజతో విడబడి సోమరెన్నుతోగలసిపోవుట గోస్వరుతనయన్న
 విని నెజవేన్నుకొనుటకై రాజపక్షముననుండుట వాల్విక్కు క్షారెన్నుసో
 మరెన్ను ఆశుభక్షలు శిబిరముననిదుంచుచున్న రాజున్ననన్నగవ
 చ్చివట్టుకొనుట చెరితనున్నగోస్వరు హెప్పింగులు పరుగై పోవుట ఎలిజ
 బతురాశియనుచేరందిన న్నావయెడ్వర్థుమహారాజభార్య తనగర్భము
 గిచ్చించుకొనుటకై సోదరుతో మరములోదాగుండుట గోస్వరుహెప్పి
 గులు న్నావయెడ్వర్థు మహారాజుంబెటవిడిపించి తీసికొనిపోవుట ఆటవ
 పోనీమహారాజు వాల్విక్కు క్షారెన్ను మాంటంగు నెక్టరు మఱియునా
 క్కుభక్షలు ఫ్రాన్సుకుండి సైన్యముకూర్చుకొనివచ్చెడు న్నావయెడ్వర్థుమ
 హారాజుంబయింప యుద్ధసన్నధులగుచుండగా న్నావయెడ్వర్థుమహారాజు
 గోస్వరు నాటవహానీమహారాజుంబట్టుకొని చెటసాలకంపుట క్షారెన్నుతన
 యన్నలగు న్నావయెడ్వర్థుమహారాజు గోస్వరుతోగలసి వాల్విక్కునడిం
 చుట వాల్విక్కున్నావ యెడ్వర్థుమహారాజుచే యుద్ధమునబోమవబడి
 మరణవేరనలోదన స్థితిచలచుకొని తలడిల్లుట న్నావయెడ్వర్థుమహారా
 జు మాగ్గేరట్టురాణి సోమరెన్నుకుభక్షలను రణరంగమున బందెలు
 గాబట్టుకొనియాశుభక్ష సోమరెన్నులపక్షము చంపుటకాజయిడుట
 న్నావయెడ్వర్థుమహారాజు ఎడ్వర్డు యువరాజుంబొడిచిచంపి మాగ్గేరట్టున
 టనుండి తొలగింపబడనాజయిడుట. గోస్వరుచెటసాలకు బరువికి ఆట
 వ పోనీమహారాజుం బొడిచిచంపుట న్నావయెడ్వర్థు మహారాజుసింహాస
 నముపైనున్నుండి తనతమ్ములతో ముచ్చటించుదనరాణియగు నెలిజ
 బతుతో మఱియునా పెయందు దనకుబుట్టినపుత్రునితోడ నానందించు
 చు మాగ్గేరట్టురాణి ఫ్రాన్సునకుబంప నాజయిచ్చుటయును.

(15) ఎన్నికవపె నీమహారాజు జీవశచరిత్రము నాటకమునవచ్చు

వేసములు

పుల్లిన వ హేనీమపరాజ

పుల్లినగువు

కాంపియ్యగువు

కాంపియ్యగువు అయిదవచాల్లెస్సునండి పచ్చికమోత

కాంపియ్యగువు కాంపియ్యగువు

నాంపియ్యగువు పచ్చికమోత

నాంపియ్యగువు పచ్చికమోత

బకింగాము పచ్చికమోత

నాంపియ్యగువు

రాంపియ్యగువు పచ్చికమోత

గాంపియ్యగువు పచ్చికమోత

లింపియ్యగువు పచ్చికమోత

అంపియ్యగువు పచ్చికమోత

నాంపియ్యగువు పచ్చికమోత

నాంపియ్యగువు పచ్చికమోత

నాంపియ్యగువు పచ్చికమోత

నాంపియ్యగువు పచ్చికమోత

నాంపియ్యగువు పచ్చికమోత

పుల్లినచేతికిది యువ్వగులు

కాంపియ్యగువు పచ్చికమోత

గింపియ్యగువు కేతరెనురానికిద్వారపాలకుడు

ముగ్గురు తగుమనుష్యులు

గాంపియ్యగువు పచ్చికమోత

బూటను రాజవైద్యుడు

బకింగాము చేతికిది పనివాడు

బాంపియ్యగువు మతియొక మాయుధరక్షకుడు

నాంపియ్యగువు పచ్చికమోత

నాంపియ్యగువు పచ్చికమోత

గార్హపతిని సేవకుడు వారావహుడు

కేతరైనురాని పన్నిదపహానీమహారాజభార్య అనీయీనురా. చెలిక తె

బుల్లీనుమితురాలగు నొక ముసలియిల్లాలు

పేరును కేతరైనుదాసి

మూగచేష్టలనుండు సనేకప్రభువులు దొరసానులు రాణిబెంబడినుండు
స్త్రీలు రాణికగపదుదయ్యములు లేఖరులుద్యోగులు రక్షకభటులు రో
వభృత్యులు రంగము లండను పెప్టమిప్టనులలో ముఖ్యముగా నొక వృ
తు కింబాప్టనులోను— కథ

బకింగాముప్రభువును బగ్గేవిన్నీ ప్రభువును కార్దీసల్వల్సి దొర్జన్యము
లపోయుచు నాకస్మికముగా రాజాజ్ఞచే జెటసాలనుంపించబడుట రాజు
రాణులసముఖమున పుల్లీప్రోత్సాహముచే బకింగాముచేతికిగిది యు
ద్యోగి బకింగామునకు రాజద్రోహప్రయత్న మున్నదనిప్రమాణముచే
సిచెప్పట బకింగామునకు మరణశిక్షవిధించుట పుల్లీయంటవిండ్రెనపు
డు రాజబుల్లీనుంగాంచి మోహించుట పుల్లీపన్ని న కుట్రవలన రాజునకి
దువదేండ్లనుండి తనతోగాపురముచేయుచున్న కేతరైనుకు విడాకుట
ద్దిపుట్టుట కేతరైనురాజతో దన్విడనాడదగదనియు పుల్లీదొర్జన్యముచే
నింతవచ్చెననియు విలపించుట మిక్కిలియన్యాయముగ సంపదబోవుచే
సికొని రోమునందలి తనహితులకై ప్రయత్నముచు మతాధ్యక్షునకురా
జద్రోహము న్నెల్లడించుచున్న పుల్లీగుట్టురాజెటిగి యతనికిదానిచ్చిన
యధికార ముద్రలగుకొనుట పుల్లీతామరగురువయ్య దైవచింతనమం
దుండక రాజ్యకార్యములందగిలి మోసపోయినందునకు మిక్కిలిచింతించు
ట కేతరైనునయసుమల్లుటచేత నాపెపలుపురం బిల్లలగన్నప్పటికొక
కూతురుమాత్రమే మిగులటచేతవతియు పుల్లీయాపెపెజెప్పిన కొ
డములబట్టియు రాజుగూపయావనశాలియగు బుల్లీనుందాపలచుటచేత
నాపెమిక్కిలియోగ్యురాలని తనకునమ్మకమున్నప్పటికి నాపెన్విడనాడు
ట బుల్లీనుయధావిధిగ రాజంబెడ్డాడిరాణియగుట గ్రహీతుసంకటపడియు

కేతరైను^ల వైత్సితనయధికారము దొంగియాకస్మికముగా జ
బ్బుపడి మృత్యుచెందెననిచెప్పట కేతరైనుమృత్యుచెందుట క్రామపెల్లును
రాజుశత్రులనుగడికాపాడి యనిగినతనిపైనేరములు మోపినవారికిన్సభ్య
మునేయుట రాజునకుబట్లగు రాణివలనగిలిన కూతునకు క్రామపెల్ల
జెబెత నివేరిడు యాపిల్లనగ్రహస్థివడసి చిరమురాజ్యమేలి కన్నమనస్
గమునకేగునని పలుకుటయును.

[16] జానకపాఠ రాజుచరిత్రమునునాటకమున వచ్చువేసములు

జానకపాఠ రాజు సతనికొడుకు హస్తీయువరాజు

అరణ్య బిరిటెగ్గి వ్రభువు

కేంద్రాంగువ్రభువు

నస్సెక్కువ్రభువు

నేలిస్సెక్కివ్రభువు

నార్థాంగువ్రభువు

హస్తాంగు రాజగృహవ్యముడు

రాజులు పాలకట్టి

ఫలిపాంగుట్టి

కేమన్న పాంగుట్టిదొరసానివేవకుడు

పొంపెట్టుపీటకు

ఫలిప్ప పొన్నురాజు

లూయూ ఫ్రెంచియువరాజు

అప్రియా రాజు

పొడూయ్య పోపుగురువంపినగురువు

మెలూను ఒక ఫ్రెంచివ్రభువు

చాట్టిల్లును ఫ్రాన్సునుగడివచ్చినదూత

నీలినదురాణి రెండవహస్తీమహారాజభార్య

కాన్సెర్ను అరణ్యవల్లి

గొంచి కాపైలాగ్రిహూతురు
భాల్కాప్రిష్టి దొరనాని

ప్రభువులు దొరిసానులు ఆంగీర్షుపాదులు అధికారి వాతాకాశహరులు
దొంగులు పైనికులు దొంతలు మజియబాదారులు రంగిము ఓకన్లు
డింగ్లాండులో మహాకష్టమ ఫాగ్నోనోన --- క ఫి

వాల్కొనురాజుతో రాజయొక్కయన్న కొడుకను నానాకరునకు రాజ్య
మీనానిచో నతని ఫ్రొచిరాజయ్యుద్ధముననోడించెదనన్న రంగి చెప్పట జా
నకహా రాజు పిలిపాన్కాప్రిష్టి నకాదాదాను పేరానని అపయ్యుద్ధముంచు
కొనుట జానకహారాజు ఫ్రొచిరాజును ఫాగ్నోనోన యుద్ధచన్నున
బాంచిన్నూకి బెండ్లిచేసి ఫాగ్నోనోని బుద్ధిగీషునరగిణాలు వారికి
చ్చుటకు నాతడువివిటగ్ని ప్రభువుగా జేసియతని హుచ్చునట్లుగామరినిక
చ్చుటకుదామరువును మొత్తికొందుకు సంధిచేసికొనుట తనకొడుకును
నోసిరాజుచెప్ప డింగ్లాండుఫాగ్నోనోన సంధిచేసికొనుటకు మిక్కిలికా
చ్చెన్నుపొగలితనతండ్రితో నట్లుచేయుట భక్తముకాదని వాదించుట
చాండల్పుపోపునకు విరుద్ధముగా జానకహారాజును గడ్డిగపగాజానకహారా
జు పోపుసంబంధము తన కేంతమాత్రమును లేదనుట పాండల్పు ఫిలిప్పను
జానకహారాజుపై గడ్డి కట్టుమని పురికొల్పుటపోపు పైదనకుగలగొరవ
ముబట్టి ఫిలిప్పజానకహారాజుతో యుద్ధముసేయుట జానకహారాజుతా
రుచ్రాంగమునబట్టి కొనియతనిగడతేమకామని హూబటూనకప్ప
గించి యెలినరు రిచామకహూబటూతలకలక సింగ్లాండునకుముందుగా
బంపివైచి తాగూడనై న్యముతో విజయమంది యేగుట హూబటూ
కాలినయినుముతో నాతడుకనులుగాల్చి యతనిజంషబోయికనికరమున
నట్లుజేయకుంట జానకహారాజు సింహాననమందు గూర్చున్న వుడు హూబ
టూనచెవిలో నాతడుచంపబడెననిచెప్పట ఆనంగతిబయల్పడగా నేలి
ను పెంబోకులుమిగులగోపముతో తేచిపోవుట ఫాగ్నోనుండి దూతన
చ్చి కాపైను పుత్రవిరహమునడచెననియు లూయి గొప్పసైన్యము

అంతయును జరిగియును దెలియజెప్పగా జానకరాజు భయపడుట
 అతడుచేత గాలగోడదుముకి క్రిందపడిమృతిజెందుట పాండుల్లునకు జా
 నకరాజు తనకిడుముకొనగి ముఖులతని యాశీర్వాదముతో దానిం
 క్రిందకును దానముగ్రహించి వాతొనిలూయూపై స్వమునక్రమించు
 మునిబరిమాలుట కొదామకలగునదిగి ప్రిరేపింపబడి జానకరాజుయు
 ద్విసన్నధుడౌట పాండుల్లునూటవిరక లూయూయుద్ధధేరిమోగియింప
 తేయుట జానకరాజు కణిరింగిమాను డిద్వితమున గాగుచునొకవతమా
 నంకుపడియుంట కొదామకలోక క్రిందనుజూపి కత్తిలనలుము నేయు
 చుంట మెయూనుమడి నచరియు నీలిస్పకేపంనోగువభులుతిరిగి జానకరా
 జు పడిమవలంబించిరనియు నాయమవచ్చుచున్న ఫ్రొచియూడలు
 ముదిరిగి పయిరచియిమమాతయూయూతో చేళ్ళుట జానకరాజుక సన్యా
 సేతన గుర్రావవిషముచేళ్ళు పంకుటయును

(17) లిమకరాజు ముఖం నాటక మానవచ్చు వేషములు

లిమరు విక్రమార్క

శ్రీస్తురాజు

బంగండ్లపర్ణువు

కాన్వాలుపర్ణువు

అల్పసీపర్ణువు

శేఖరుపర్ణువు

శ్రీమదుపర్ణువు

స్థాను గోస్తరుపర్ణునికొడుగు

ఎండ్రాడు గోస్తరుపర్ణుడుజారత్వమునగ న్న కొడుగు

కూర్మను రాజసభాసమము

అనావృత్తి గనేర్లుశ్యావముడు

వృధుడు గోస్తరునిరేతు

వైద్యుడు

విదూషకుడు

స్థంభుచేనుపయోగింపబడిన యధికారి

కాష్ఠీలియాను భృత్యుడగు నొక తగుమనుష్యుడు

వారావహుండు

కారన్వాలుని సేవకులు

గ నేకీలుగ నుకాష్ఠీలియాలు లియరుకూతులు

లియరుతో జేరిన శూరులు అధికార్లు దూతలు సైనికులు వ్యాయామ
రిచారులు రంగమబ్రిటను— కథ

కారన్వాలుని సేవకులైన గనీకీగనులైన పెక్కు నూతనాలు త
న్ను మిక్కిలి ప్రీతిమించితిమని ముఖస్తుతిచేయంగా లియర్మహారాజు యధి
ధికమాడిన కాష్ఠీలియూకై గోపించితన రాజ్యమంతయుండన పెక్కు నూ
తనల కేసించియుచ్చుట కాష్ఠీలియూమిగులయోగ్యురాలు యధార్థమువల్లె
నాపెప్పెనల్కనలదను కెంటును రాజుదేశమునుండి వెడలుగొట్టుట శాస్త్రము
రాజుకాష్ఠీలియూయధాధికారము మెచ్చి యాపెప్పెనరాజుగొక కొనితన సే
వమునకరుగుట ఎడమదెక్కురువారిని నట్లక పత్రిమునువారిని స్తోత్రమున
గవచ్చుట నీవువృద్ధుడవుతివిరివ్యవహారమునే దక్కబట్టదననుస్థాపం
దు గాచ్చింపగా స్తోత్రమున పెనల్కబూనుట కెంటుమారువేసమున
యరుకొద్ద సేవకుడై యుంట లియరుగ నేకీలుచేదిరస్కరింపబడి కీగ స
య్యుక్తులతోవుట కీగనుగ నేకీలుకలిసి తర్కరస్కరించుటతోర్వక లియర్మహ
రాజెద్దియుదోచక వెట్టెనట్లు కెంటుగొప్పరు విదూషకులతో జేరి
వుట రాజుకెంటువిదూషకులుగొప్పరుమావిన శాధమున గాలినానలోనుంట
ఎడమదెక్కుకారన్వాలులు గొప్పరునిరాజ్యద్రోహిగాభావించి దెలుపబూను
ట కూతుళ్లకుట్రచేడంపబడుటకు దేకింపబడిన లియర్మహారాజును
స్థురుకెంటువిదూషకులు డోలతోడోడరును స్థలమునకుమోరికొనిదోవుట
కారన్వాల్గినెడమదెక్కు దౌర్జన్యముచేగొప్పరుగుడ్డిగాపింపబడి డోవరు
నకు నెట్టింపబడుట కాష్ఠీలియూతనవగండగు శ్రేణిరాజుతో సైన్యము

యెడలైనది తనవలెనుండెత్తి వచ్చి తనతండ్రినయ్యెననుచుకొంటు
 నీనుతనభర కెంటు సేవకునిజేజంపబడినపదవ గనీలువలచియున్న
 యెడలైనది బెగ్గడగోరి యతనికివర మానమంపుట గోస్తరాత్మహ
 త్యచేసికొనుటకు మారువేషముననున్న మెడ్డారు సముద్రము నొరయు
 కొండసిఖరమున కెక్కించుమని బతిమాలియతనిచేనను నేలపెనడుపబ
 దుచు పెట్టె పోవుచున్న లియర్రహారాజుగ్గలసిగొనిపోగలుట గోస్తరుంజం
 పవచ్చిన యాస్వాల్మినియెడలైనది చంపివానిజేబులో దనభరంజంపి
 న్నేలుకొమ్మని యెడలైనది గనీలువారైన జాబుచదివికొనియబ్బురస
 దీగోస్తరునియధభూమినుండి తొలంగించికాపాడుచుంట కాల్దియాపై ద్వు
 నిచే సాధనముచేయించికొంత స్వస్థచిత్తుడై నతనతండ్రితో సంభాషించు
 ట తగనుగనీలుపైమరలుకొనరాదని యెడలైనది బలిమూలుట ఎడ్డారు
 మారువేషముననాస్వాల్మి జేబులోనియ్యత రమునాబ్బునునకిచ్చి పోవుట లి
 యర్రహారాజు కాల్దియాతోఁగరంగమునఁ బట్టవడియెడలైనది చేజే
 సాలగుంచబడుట తన్నువంచించినతనభార్యయగు గనీలుపైనాల్గును
 ముడిపడుచు నెడలైనది పైరాజద్రోహమునుస్థాపించి యుద్ధమునకాహ్వా
 నముసేయుట ఎడ్డారుడెడలైనది పించుచునేలఁగూల్చుట ఎడ్డారుడొ
 ల్బనెడలైనది దనగుప్తచరిత్రమునొడవ తనతండ్రిన్దా బలువిధముల
 గాపాడుటయు నొకయలుగంటక్రిందటనతనికి దాదయబల్వకుటయుగెం
 టువచ్చిన్న గూపమున లియర్రహారాజునకు సేవయొసర్చుచుంటయును
 గల్గుట తగనుగనీలుద్వేషమునఁజచ్చునట్లు లాల్బునుడెడలైనది దొరులతో
 నుండినమాచారమువినుట ఎడలైనది తనకుట్రచేలి యర్కాడ్డిలియాలు చె
 న్నపాలలోఁజంపబడకుడి రేనినన గముకాపాడవలసినదని రాల్బునుతోఁజె
 ప్పుట తనకొగిట్టవచ్చినకాల్దియాకై దుఃఖించుచులియర్రహారాజుబ్బును
 నొడవనుసేవిచుచు వచ్చినకెంటునోబ్బి మూట్లాడిదుఃఖవశమునఁజ
 ల్బునుడు కెంబెడ్డారులరాజ్యమేలుకొమ్మని చెప్పటయును

(13) రెండవదిచాడ్డిహారాజు దుఃఖాంతనాటక ముసవచ్చు భూమికిలు
 రువదిచాడ్డిహారాజు

10 కాష్టర్పభువగుచున్నాంబు
 చూర్మ-ప్రభువగులాంగేయడ్డండులు రాజపితృసోదరులు
 నాకాదుకప్రభువు జాన్తాంటునకుఁ గొడుగును భవిష్యచ్చతుఁధఁ జేస్తా
 మహారాజునగు హేన్రీబాలింగ్రూపు
 చూర్మ-ప్రభువుతుఁడగునామఁజె-ప్రభువు
 నాకాష్టర్పభువగుతామనోత్తర
 నరేప్రభువు
 నేలిప్పరేప్రభువు
 బల్లకప్రభువు
 రాజాకాష్టర్పసేవకులు బూన్ బంగ్లూ గ్రీకు
 నాతాకాంటలేండువప్రభువు వానికొడుగు జేస్తా
 రాస్రభువు
 విల్లీచప్రభువు
 వల్లీవాటరువప్రభువు
 కాలకన్తిగురువు
 వల్లీమినిర్దుమకానవతి
 మామకల్పభువు మహాకప్రభువు
 పిష్టిమసర్పియనీ
 పల్లీనీనూకాపు
 వల్లీనీనాభవతి
 రిచాకామహారాజుగ్రీకు
 వల్లీమదొరసాని
 చూర్మ-దొరసాని
 కేవలెలికత్తె ప్రభువులు చాటువాండు అధికాలు- సైనికులు ఇవ్వుతు
 టవాండు దొనారికుఁడు మాత కింకరుఁడు మఱియుఁదక్కిన సేవకులు
 రంగమింగ్లాండునందు వేల్పునందును— కథ ♦

బాలింగ్రూపు నాకాల్కులు రాజనోష్ఠస్పర్శఁబూనుట గొప్పదు

(19) మూఁగరిచాక్షహారాదు మఃఖాంత నాటకమునందు వచ్చు
మికలు

నామయోగ్యమహారాజు

నేల్పుప్రభువగునడవ్వు కాబోవున్నావ యెవ్వరుమహారాజు యాహూప్రభు
భండగు రిచార్డువీరుభయులు రెండవరిచార్డుమహారాజునకుగొడుగులు
కా రెన్నుప్రభువగువాడై మూడవరిచార్డుమహారాజు కాబోవునోనరుప్రభు

వగుచాడును నీరుభయులు రెండవచాడుమహారాజునకు పోయి

కా రెన్నుకొడుకగు నొక బాలుడు

రిచ్చాడుప్రభువునుగాఁబోవు నేడవదాసీమహారాజునకుఁబోవు

కాంటర్భగిగురువగు శార్పియరు

యాయ్గురువు

ఈలిగురువగుమోర్జను

బకింగీహముప్రభుడు

నారాయ్కుప్రభువు వానికొడుకగునరేప్రభువును

ఎలిజబెత్తునాదకుండగు నీవర్జుప్రభువు

ఎలిజబెత్తు మ్మకొడుకులగు దోర్సెట్టయజమానముడు నరేప్రభువును

అకాన్సెప్రభువు

హీప్టింగుప్రభువు

దేవీప్రభువు

లోవెల్పుప్రభువు

సరిచాడురేట్కివ్వు

సరేమున్నరేలు

సర్వామనాగను

నర్వలియొకాటిపై

సరేమున్నంటు

సర్వామనాగను

చేటసాలమసెకారియగు రాబర్టుబాగ్జెట్టి

ఒకగురువగుసర్పవిక్కు మతియొకగురువును

ఆనీదేవీపరిచారకులగు నుత్తెస్సీలు బక్సీ

లండనుపుర్వధ్యక్షుడు

విల్లుమెరుయజమాని

నల్లవయెడ్వర్ణమహారాజభార్య యెలిజబెత్తు

అతివహనీమహారాజభార్య మార్గెట్టు విలియంపు

నల్లవయెడ్వర్ణమహారాజతల్లి యార్కా-వర్గెస్

అనీహారసాని హేస్త్రిమహారాజుకొడుకగు వేల్పుప్రభునకు భార్యయైముం
డిమోసి మూడవరిచార్వక్రహారాజుంబెండ్లాడెను

మాగ్గేరట్టుపంటాజెనట్టు క్లారెన్సునసికూతరు మూడవరిచార్వక్రవలస
జంపబడిన రాజపుత్రుల దయ్యములు ప్రభులు సేవకులు దూత ఋణ
దాత పౌరులు హంతకులు వాస్తావహులు సైనికులు మొదలగువారు
రంగమింగ్లాండు— కథ •

గోస్తరుకనకుకూపముదలచుకొని తన్నెవతెయుస్వలవదు కాపురదనకు
లోకములోబ్రేమించె దగినవస్తువులేదనినిశ్చయించియెట్లెనగుటచే

దారాద్య మాక్రమంపగోరుచు క్లారెన్సుచేటసాల కంపబడుటచూచి
యాతనియైకిమాత్రమోదార్చి లోననాతనిబొలయింపనిశ్చయించుకొని
యప్పజేక్రోత్తగాఁ జేటసాలనుండివిడిపింపబడి వచ్చుచున్న హేస్త్రింగు
వలన రాజమిక్కిలిరోగవీడితుండై మంచము పట్టియున్నాఁడినివినిక్లారెన్సు
నిదన్నక చంపించుమని రాజుంబురి కొల్పెదననియు వాగ్విక్కుచిన్నకొ
మూర్తె నాపెపెరిమిటినక్రమము నాపెతండ్రినిందాఁడంపినప్పటికిఁ బెండ్లా
డినననియు రాజుతప్పక చచ్చుననియు నెడ్వర్త్క్లారెన్సులుమడిసిరి పిదపఁ
దాలాభమందపచ్చుననియు నాలోచించుచురాజుచెంగటికేగుచు నడిదా
రిలోరాజశనముమోచుకొనుచువచ్చిన వారివెంబడినేడ్చుచుండిన ఈ
తొసభాసింది యాపెభర్తనక్రమము నాపెతండ్రిగూడఁచాఁడంపుట
మొనరించితనవాక్చమత్కృతిచే నాపెన్దున్నమోహింపఁజేసి యాపెయొ
న్దుండి వెధలిక్లారెన్సును హంతకుల చేఁడంపించుట ఎడ్వర్త్క్రహారాజుప్ర
యలుగు నివస్తుప్రభునిశ్రేప్రభుని సర్తామస్వాగనుని గోస్తరుచేటసాలను
ండిమట గోస్తరుబకింగాములుమునరాజు నతనితమ్మునితోగూడఁజేటసా
లనుంచుట గోస్తరుతానురాజుటకొప్పని హేస్త్రింగునుజంపించుట యన
రాజునతనితమ్ముతోఁబోయింపుట అనీనిఁజంపించుట క్లారెన్సుకొడుకు
లంకంపించుట బకింగామునుజంపింపనుద్దేశించుట ఎడ్వర్త్క్రహారాజుప్ర
కమధా నెలిజెబెన్గుబెండ్లాడంపలచుట బకింగామురాజభటులకుఁ బట్టి

వడిచెంపబడుట మూడవరిచాక్షరహారములో రిచక్రంబున
 పంపబడుట రిచక్రంబురాజై మూడవ రిచాక్షరంబెండ్లాడనొచ్చిన ముద్రా
 తుంబెండ్లాడుటయును

(20) వృధాప్రణామోఽస్యమము నందలి భూమికలు

నవరేరాజగు ఫర్దినాండు

బైరాను లాంగవిల్లి దూమను రాజసచివులు

పెరించిరాజు కూతుగనిపెట్టుకొను బోయెట్టు మర్యే-డట్టు

ఆరోక్రొ పిచ్చిస్పెచ్చియాడు

నాధనీలు పురోహితుడు

హోలోఫర్నీ సుబ్జ

డల్లు రాజభటుడు

కాన్టార్డు విదూషకుడు

మోతు ఆరెక్రొ భృత్యుడు

ఒకయడవివాడు

పెరించిరాజపుత్రి

రోసెలైను మేరియా కేతరైను ఫెరించిరాజపుత్రిక చెలికజ్జెలు

జాన్వెట్టా పల్లెటూరిపడుచు అనికాల్లు రాజపుత్రికల పరిచారకులు కరి
 గము నావెక్రిలో— కథ ♦

రాజులాంగవిల్లి దూమనులు మూడేండ్లవఱకు స్త్రీలమొగములుచూ
 డక బ్రహ్మచర్యముచేయుచు విద్యాభ్యాసముచేయుట కొట్టిడుకొనియం
 దునకొప్పని బైరనునికిశిష్యునించుట ఫెరించిరాజపుత్రి రోసెలైనుమేరి
 యా కేతరైను బోయెట్టు రాజులాంగవిల్లి దూమను బైరనులుకలసిపే
 మ సంభాషణములాచరించుట రాజనతనిసవయస్కులను ఫెరించిరాజపు
 త్రియూ పెచెలికజ్జెలపై దమవలపుదెలుపు జాబులునానుకొనుచు ము

శబాసపిడితుకాట ఫ్రాంధిరాజపుత్రయు నాపెచెలికత్తెలువమప్రియులు
 నిమకువ్రాసిన బాబులఁగూర్చి ముచ్చటించుకొనుట రాజరాజవయస్కు
 లును ఫ్రాంచిరాజపుత్రయు నాపెచెలికత్తెలును మాఱువేషములువేసికొ
 ని యొండొరుల మోసపుచ్చుకొనుచు నాటాడిపిదవయధాన్ద గూఢముల
 నన్యోన్య ప్రేమలఁదెల్పుకొనుట ఫ్రాంచిరాజపుత్రితన తండ్రిమరణవా
 ర్తవిని తనదేశమునకేగుచు నొకవత్సరముతరువాత రాజున్జేండ్లాడెదనని
 రాజునుండి సెలవుఁబొచ్చుకొనుట రాజవయస్కులును రాజపుత్రచెలికత్తె
 లుఁగూడనట్లే యొకసంవత్సరము తరువాతనన్యోము కలసికొనబాసయొ
 డుకొని యొండొరుల నెడఁబాఱుటయును.

(21) మేకబ్బత్తును నాటకమందలివేషములు

స్వామీండు రాజగుడంకను
 ముక్కోము డోనల్బేనులుడన్కొనుకొనుకులు
 మేకబ్బత్తు బేన్కొలు రాజసేనానాయకులు
 మేసివల్పు వెన్నాకు రాస్సు వెట్టిత్తు ఆంగీస్సు కేన్నస్సులు స్వామీండు
 లోనిఘనలు
 కియన్ను బేన్కొకొడుకు
 సివాడు ఆంగ్లేయ సేనానాయకుడు
 చిన్న సివాడు సివాడుకొడుకు
 సేటను మేకబ్బత్తును గని పెట్టు కొనియున్న యువ్వోగి
 నోయి మేకబ్బత్తుకొడుకు
 ఒక యాంగ్లేయవైద్యుడు
 ఒక స్కాచి వైద్యుడు
 ఒక సెనికుడు
 ఒక ద్వారపాలకుడు
 ఒక వృద్ధుడు
 మేకబ్బత్తుదొరసాని

నూసికల్పుకొరసాని

మేకృత్తుకొరసానింగనిపెట్టకొన్న తగుమనుష్యులు
సాకేటియు మఱియుగ్గురు చిల్లంగి పెట్టప్రీతిలు ప్రభులు సునులు అభిక్తా
సైనికులు హంతకులు సేవకులు మాత్రులు జేరికోదయ్యమున క్రిందపెట్టు
రంగము కొంత ఇంగ్లాండు కొంత స్కాట్లాండు — కథ •

డంకను నార్యేయ్యములో దనకుజయము కలిగించిన మేకృత్తునకు
గొప్పలిరుదిచ్చి యతనియింట విందారగింపనెంచుట మేకృత్తు మంత్రా
త్రైలచేదారాజుకాబోవుటెఱిగి తనభార్యతో ననయింటకి విందుకురా
బోవుడంకనునింజాపి తారాజగుటకాలోచించుట మేకృత్తునతనిభార్యయు
డంకనుతో నున్నవారికి సురపట్టి నిద్రపట్టించిద్వారపాలకునకు సేవకులకు
నూడ మతెక్కించి నిమరించుచున్న డంకనునింజాపియూనెక్కినతనిభ
టుల నెక్కించి తామెద్దియునెక్కింగనట్లు తమగదిలోనుంట మేకృత్తు త
న్నాకులు డంకనుచంపబడుటకు నింతించుట మేకృత్తునతనిభార్యయు
దమకెద్దియు దెలియకట్లుచటించుట మల్కోముడోస్తేళ్ళులు తమకు
నూడ చేటుమూడునేమోయని ఇంగ్లాండునకొకడు నె లేకాండునకొకడు
పాకిపోగా వారుపెనానిందమోసి మేకృత్తురాజగుట మంత్రా
న బాంకోవతియు నతనిసంతతియు రాజవదవినందు ననుమాటవిని మ
కృత్తు జేరికోస్తేయచ్చుననయింటకిమిమ్మకొమ్మలి నడుదారిలో రాత్రి
నేర వారిరువురకంటె హంతకునెక్కువగుట హంతకులుజేరికోనుం
డంపుట స్త్రీయెచ్చుతప్పించుకొని పారిపోవుట మేకృత్తు జేరికోదయ్యము
భోజనశాలయందు నరకగవడగానూపర్చి ప్రకాపములాడుట మఱి
యు నచటనుంచు నరు దెలిగందపోవుట మేకృత్తుతనకుజడిసిఇంగ్లాండు
నకుబాకిపోయిన మేకృత్తునటులయు నాబొంబునలం జంపించుట
నూల్కొల్పి మేకృత్తు లింగ్లాండురాజుచేరికో మేకృత్తు మేకీయ్యము
నకువచ్చుట స్కాట్లాండ్ప్రజలసేవకులు వారితోగలియుట మేకృత్తుభార్యతో
గముచేడచ్చుట మేకృత్తు మేకృత్తు వేయ్యమున జంపబడుట మూల్కొ
ల్పి స్కాట్లాండునకు రాజగుటయును

(22) దెబ్బకు పోయెను నాటక మున పచ్చ వేసములు

విన్నెంటియోరా

అంజీలో రాజునోత్తమున గాజప్రతినిధి

ఎస్కాలసు అంజీలో సహకారి

క్లాడియో ఒక యావనుడు

లూసియో మతముపిచ్చికలవాడు

ఇద్దరు తగుమనుష్యులు

ప్రొవోస్టు తోమను పిటర్లు సన్యాసులు

న్యాయాధికారి

వరియసు

ఎల్వో రాజభటుడు

ఫ్రీటు అవివేకి

హంపీ ఓనడోనుదొర సానిబానిసి

అభోర్స్సు హంతకుడు

హార్నాడ్ ను బందె

ఇస్బెల్లా క్లాబయోకు సోదరి

మరియానా క్లాడియోకు బ్రధానముకాబడిన స్త్రీ

జూనియటు క్లాడియోవలపుకత్తె

ఫ్రాన్సిస్కా యోగిని

ఓవర్డోనీ తార్పుగుల్ల

ప్రభువులు అధికార్లు పౌరులు సేనకుడు భృత్యులు పరిచారకులు దొంగ
ము విమనా యెద్ద రాజప్రచ్ఛన్న వేషమునఁ దనప్రజలవర్తన మరయఁ
నోరి యాంజీలోనుఁదనకుఁబ్రతినిధిగాఁడెసిపోవుట క్లాడియోజూలియట్లను
కన్యకకుగర్భముఁదేసినందుకు చెఱసాలకుఁగొంపోబడుట క్లాడియోయూ
సియోతోఁ దన సోదరినాఁజప్రతినిధింగలిసికొని తన్నురక్షించువల్లఁచెప్పు
మనుట ఇస్బెల్లాఫ్రాన్సిస్కా యెద్దయోగిని యాటకుఁ బరిచర్య సేయుచు

లూసియోవల్లదనసోదరినివర మానమును వినియతని రక్షింపఁజూచుట
 అంజీలోక్లాడియోను మఱునాఁడు శిరశ్చేదము చేయుటకాజ్ఞాపించును.
 అంజీలోయిస్సెల్లాను మోహించియాపెతనకోర్కెతీర్చినయెడ నాపిబి
 తురిరక్షించెదనని యాపెతోననుట రాజనన్యాసివేషముతోఁ దనమాన
 ముచేలునుకొనియెనఁ దన్ను రక్షించుమని ప్రార్థించునహోదరునిరక్షిం
 చుటకై యమర్యాకపొందవలెనియిస్సెల్లాతో జరిగి కేమాట్లాడిమో
 సమున మేరిగూనువిడనాడిన యాంజీలోనుకొడంబడి మాతనికోర్కె కొంటి
 గినడు కేయరినేర్పెదనని నమ్మించుమనయుఁబ్రమాదమురానీక తానఁ
 గాపాడెదననియుఁజెప్పుట రాజుమేరి మానాతోనిస్సెల్లానుసవకుండ్చి యి
 స్సెల్లానుమానుగామేరి మానా అంజీలోతోనడు కేయ దీక్షకులోనాతఁడే
 గుచ్చినపూఁదోటలోఁజూసమున సంభాగించుటకొప్పించుట చేతిశాలలో
 నాటిరాత్రివ్యాధిగంటలకుఁదప్పక స్థాడిమూసినన్నునునరికించవలయునని
 ప్రోహ్మసకాంజీలో యంపినయొక్కను రాజెవినిప్రోహ్మతో నదివఱకుఁ
 దనకుఁగలవరిచయనుకొనఁబట్టి స్థాడిమూసిననుమానుగానదివరికే జ్వరము
 చేరిజెఱసాలశక్త్యుండగు నొకనితొనవతికి మాంజీలోనికిఁజూపించుమనిరా
 జు తనకిచ్చినమాంజుమానించి రాజురెండుదినములలోనచటికివచ్చు నీనం
 గరియంతవఱకుమఱుగుపచ్చమనియుఁ దాన్లెవిధములనతనిఁగాచెదనని
 గుప్పించితనసోదరునకు యీమీసణపత్రికవచ్చెనేమోయని కనుఁగొనవ
 చ్చినయిస్సెల్లాతోక్లాడియో తలనంబుకఁబడి యాంజీలోనొద్దకంపఁబడెన
 నయు మఱివిలపించినసాధకములేదనియు రాజుమఱునాడురానున్నాఁడని
 యు నీవపుడుతానిడినయుత్తరమును బీటరునకుజూపుమనియుఁజెప్పిపంపు
 లు లూసియోప్రచ్చన్న వేషముననున్న రాజుతోఁగొడవివేకియనియుఁ దా
 మోసకాడనియుఁదెల్పుట అంజీలోమఱునాడుకన్నూరివెలుపలఁ గలసి
 కొమ్మనురాజుజ్ఞుఁ జదివికొనిక్లాడియోనుబ్రతుకనిచ్చినచో నతండాపె
 సోదరింజెఱచినందుకుఁ దనపైఁబగఁబట్టు నేమోయనిశంకించి యతనింజం
 పించినందుకునొచ్చుకొనుట రాజుతనయధార్థరూపముతోఁ బీటరునింగలి
 సెకొనియతనికిఁ గొన్నియుత్తరములిచ్చియవలసినపుడు తనకిమ్మనిచెప్పి
 వెలింటినన్ను కోలెనడు క్రాసను వెక్రియన్నుఁదనయెద్దగుకప్పించుమని

యొక కనుక ఈ కావ్యభావనీ మాంత్రిలోనికి మేరియాను వ్లాడియోకుమారి
యొక్కను వాకి వచ్చి నుభార్యలంగా నేయుటయును

(21) వెన్ని సున్న కుంజము నాటకమునందలి భూమికలు

వెన్ని ప్రభువులు

ముగ్ధులొకరినొకరిగాను రాలు లు పోయి మాను పోయిన వారు
అంతానియో వెన్ని వ్రేళ్ళ కుంజు ననానియో కుతని చెలికాడు పోయి గూ
వలచినవాడు

గ్రాహకుల సలానియో సలానియో సలానియో అంటిమానో వెన్నియో

లకుమిత్రులు

లోకంజో జన్మికానవలచినవాడు

మెలాకు వకయూధుడు

అలాంటి మెలాకుని హిమిడు

నానో మొదట మెలాకునకు నివసించుచున్నాడు వెన్నియో మెలాకు

నవిమాపకుడు

ముగ్ధులొకరినొకరి లాన్సిల్లునకుండ్రు

అలాంటి వ్రేళ్ళలో పోయి గూకు నేవకలు

పోయి గూకు కథాగ్రంథంనునకుండు నెనినా మామెచెలిక

జన్మికా మెలాకు కూతురు

వెన్ని సాధ్యవంతులు న్యామానికారి యువ్యోగులు కారాగృహానికారి
పోయి మాంత్రికములు ముగ్ధులు దక్కుబరిచారకులు రంగముకొంత వెన్ని సు
లోమతికొంత జెల్లెటలోను— కథ

మెలాకునకాంటియో ననమిత్రుడు వెన్నియో మాంత్రికమునను
న్న పోయి మాంత్రికము వివచ్చుమిత్తము కోరినచో జనయొడలిమాంస మ
కొనిచ్చుటకొండబడి కనానియో మేలవరహాలప్పతీసికొనుట జన్మ

కాలో రెండునుపలచి యశనితోఁ దనతఁడొక్క భగమునఁ జూపించి
 పారిపోవుట వెలుగుతనకొఁమాల్సి పోకకువగుచుట వానిమునఁబటాని
 యో యోడలుసష్టమైనందుకునంతసింఁచుట బెసానియోపోని నానా దేబ
 ట్టి యాపెవలన నెవ్వరికైన నీయోననిమాటయిచ్చి యొకయుంగి ముంబు
 చ్చుకొని యాంటనీయో తన్నుఁగ్గి పుణముకమ్మని వ్రాసినబాబు చనువు
 కొనియతనికిఁ దటస్థించిననూపద పోనియోకుఁ జప్పిస్వదేశముకకు నె
 సానువోంచిక గాఁగింటిసానోతో సరుగుట పోనియోనోసాసలు మగి వేస
 ములతో వెన్ని సుపురమునకేగి న్యాయస్థానమున మాంకముకొయ న
 తులుఁరాగూడదనియు నొకమనుష్యజీవముం దుర్మాదముగాఁదీయనె
 చినవానియాప్తిలో నగమురాజునకుందక్కునగిమామనుష్యునకు నొక
 లయునని పద్ధతిచూపించి యాంటియోనుఁగాహి రాజుచేమెప్పందిబెసా
 నియోకుదానిచ్చిన యుంగిముస్బహుమతిగాఁబొంది యింటికివచ్చి
 టనే నచ్చిన బెసానియోతో ముచ్చటలాడుచునచట బెసానియోతోవ
 చ్చిన మాంటిగూనోతో నతనియోడలు సేమముగాఁదేవుచేసిననని నంత
 టవారఁచెప్పట శైరిస్సాకూడతన నాధునిఁగలసికొని నొకచుట చొక్క
 జో జస్సికాలు పోనియోచేసిన యేర్పాటుచే పులాకుని కూర్చికి యజ
 మానులగుటయును.

(24) విండ్సర్వేక్షక కల్పెను నాటకమునందలి వేసములు

పాట్లపు
 పుట్టును ఒక పడుచువాడు
 సోలో పల్లెటూరిన్యాయానికారె
 పెండ్లడు పోలోకుదామాది
 పాగు పేజీలు విండ్సరులోనితగువచున్యాయు
 విలియంపేజీ పేజీకొడుకులు
 పువన్ను వెల్పుపోహతుడు
 కేయసు ఫ్రెంచివైద్యుడు

కథాభారతి

పాల్కులు నిష్టలు విముఖులు ఘాల్పాపుని వెంటనుండువారు

కోవిను ఘాల్పాపుని సేవకుడు.

సింపిలు సెండరునిభృత్యుడు

గగ్గ కేయసుని సేవకుడు

పార్థదొరసాని

పేజీదొరసాని ఆ పెకొమా రెయగు పెనీ

క్విదొరసాని కేయసునకు సేవకురాలు

పేజీధార్తుల సేవకులు రంగము వివిధులు మఱియుదానిచుట్టపట్ల— కథ

పార్థదొరసానిని ఘాల్పాపువనిచి సందేశమంపుట ఘాల్పాదొరతనభార్య
ననుమించి బూరికనుపేరుపెట్టికొని ఘాల్పాపుతో బరిచయముచేసి త
నభార్యస్థితిగనిపెట్టుచుంట ఘాల్పాదొరసానియు క్విదొరసానియు ఘాల్పా
ధార్తాధ్యక్షమునకుడగు శాస్త్రిజేయగుటవన్నుట క్విదొరసానిపాల్కు
బుచ్చెంతి కేగి ఘాల్పాదొరసానియు పేజీదొరసానియు సతనియురములు
చూచుకొని యతనివలచియున్నారనియుం దలుచునాయిద్దరియొద్దకు న
ని సేవకురంపుచుండుమనియు సహస్యముగాజెప్పట బూరికనుపేరు
కొని తనయొద్దకువచ్చిన ఘాల్పామాటలనమ్మి ఘాల్పాపునన్న ఘాల్పాదొర
సాని పదివమరొకండుగంటల మధ్యరమ్మున్నదనిచెప్పగా ఘాల్పాదొరతన
భార్యపై మఱియొకయనుమానపడి యాసంగతికనిపెట్టుటకు ద్వారపడుట
పాల్కుపు ఘాల్పాదొరసానితో మాట్లాడుచుండగా నాపెతన పిననుమాన
పడి తనసంగతిజోధించుటకై కొందఱితగుమనుష్యులతో వచ్చుచున్న
దని పేజీదొరసానిచెప్పగా విడిదిగులుపడుచున్న ఘాల్పాపురొకగండులో
ఁగించివానిపై మెలుగుపట్టుకన్ని యేటిలో నాగంపడడచిరంధని నానచి
వగులకాజ్ఞాపించుట ఘాల్పాతనయింటనెనరు తేకుంటఁజూచిసిగ్గుపడి భార్యకు
యమానణమువేడుకొనుటపేజీదొరసానియు ఘాల్పాదొరసానియు ఘాల్పాపు
నకు యమానణవాసికొని యింకొకసారి యెనిమిదిగంటలకు గమ్మక్కి
దొరసానిచే వర్తమానమంపుట ఘాల్పాపుఘాల్పాదొరసాని యొద్దకు వెళ్లెద

కని బ్రూకుతోఁజెప్పి యా పెతోమాట్లాడుచు ఘర్షదొరవచ్చుచున్నాఁ
దని పేదదొరసానిచెప్పఁగా జడసియాస్త్రీలుతనకుముసలియాఁడు వేరము
వేయగా నిలువెడలిపోవుచు ఘర్షదొరచేదాపులుతనియు బయల్పడక
ప్పించుకొనుట ఒకవిధమైనయాటలో పాట్లాపందకిచేబట్టినది నవ్వఁజ
డుట ఫెంటసుతనయుఘాయముచే నేనీఁబెండ్లాడుటయును.

(25) నడివేసవికేయి కలయనునాటకమందలి వేసములు

ఏథెనుప్రభువగుధీసను

ఈగన హెర్నియాతండి

తెసాడరు డెమిక్రియసులు హోక్రియానువలదినవారు

పెల్లాప్రేటు ధీసనునివేడుకలకధిపతి

ప్పెన్ను వడ్రింగి

న్నగు కొయ్యపనిచేయువాడు

బోట్టమ్మ సాలెవాడు

ప్రూటీ కొల్మిత్తులుబాగుచేయువాడు

స్నాటు కంచరి

స్నాల్వలింగు కుట్టపనివాడు

పాప్వలీటా ధీసనున్వరించుకన్య

హోక్రియా లెజాండరున్వలచుకన్య ఈగనుపుత్రి

హెలీనా డెమిక్రియనునివలపుకత్తె

పిరీరను గంధర్వరాజు

టిటనియా గంధర్వరాజు

పక్కా

పీను కాల్వేబు మాతుమ్మమ్మలు గంధర్వస్త్రీలు గంధర్వరాజరాజుల
వకులగు గంధర్వులు ధీసనుపాప్వలీటాలభ్యర్థులు రంగమునకెప్పుడు
తియాచెంగటియడవియు— కథ

హోత్రుకూతండిడెమిట్రియసుని బెండ్లాడుమనగా నాపెయొప్పక
 లైజాండరుని బెండ్లాడఁగోరినపుడందున కంగీకరింపకాతండిరాజుజెప్పఁ
 గా రాజుతండియిష్టానుసారమునడువని కన్యకకుమరణముగాని సన్యాసి
 నీత్యముగాని శిక్షయనినుడువఁగా నాపెడెమిట్రిసునిమోహించిన తనస్నే
 హితురాలగు హెలీనాతోఁదనవర మానముచెప్పి లైజాండరుతోఁగూడ
 నాభిన్నురమునుండిపారిపోదలంచుట కిన్ను న్నగ్గు బొట్టముక్త ప్లాటీ స్నా
 టు స్టార్వెలింగులు రాజునెమటనొకనాటక మాడఁదలంచుట హెర్మియా
 కైయడవికేగెడు డెమిట్రియసువలదనుచుండ హెలీనావెంబడించి యొక
 యడవిలోఁ దనుదప్పించుకొనిపోయిన డెమిట్రియసుని వెదకుచుహెర్మి
 యాచెంతనిడుమిందు లైజాండరునిఁగాంచుట లైజాండరుగంధర్వులు తన
 కనుకురాసిన ఘర్షణసమహిమచే నిద్దురమేల్కొంచితోల్పఁదనకుఁగన్ప
 డు హెలీనాయందుమోహనడి యాపెన్వెంబడించుట హెర్మియాతన్నెడ
 బాసినలైజాండరుచివెదకుకొంచుఁదలచియుట లైజాండరున్న యడవిలోఁగం
 ధర్వరాజుతనకనుకరాయఁబడిన ఘర్షణసమహిమచేనిద్దురలేచి యెమట
 నాటకమును వల్లించుచున్నబొట్టముక్తవ్వించి తనపశముననుంచుకొనుట
 డెమిట్రియసు హెర్మియానుంజూచి బతిమాలియాపెచేదికన్యకరింపఁబడి ని
 కులించుపుష్పరసమహిమచే మేల్కొనితనయెమటనున్న హెలీనానుమో
 హించుట డెమిట్రియసు లైజాండరు హెలీనాకై వరస్పరజ్వేషమునుట
 హెర్మియా హెలీనాలుకలహించుట డెమిట్రియసులైజాండరు ద్వంద్వయు
 ధముకై పూనుట హెర్మియా హెలీనానయ్యోన్యజ్వేషముతో నొండొరునెడ
 యుట గంధర్వమాయచేనానల్వరు నిమలించుచువేటకువచ్చిన భీనసుచే
 మేల్కొల్పఁబడి గంధర్వమాయఁదొలఁగితల్లింటి ప్రేమలంబొందిపెండ్లి
 చేసికొని సుఖముంటయును

(26) డిత్త గడబడయను నాటకమందలి వేసములు

హోత్ర ఆరగస్పృభువు

కాను వానిసోదరుడు జారజుడు

క్లాడియో పారిస్కుడు చువాడు

బెనిడిక్కు పాడువా పడుచు వాడు

లియోనో మెస్సీనా పాలకుడు ఆంకోనియో పానోడునుడు

బల్ల సరు పెడ్రో సేవకుడు

బొరాచియో కన్యకులిర్వురుజాను వెంబడివారు

డాగ్బెరీ వజ్రసులిద్దరసికాదు

ఫ్రాన్సిసు సన్యాసి

ఒక యధికారి

ఒక సేవకుడు

హీరో లియోనో కూతురు

బీట్రిస్ లియోనో మేరగోడలు

మాగ్గోరటు ఉర్బానాలిద్దరు హీరో చెలికత్తెలు మాతలు కావలివాడు

భృత్యులును రంగము మెస్సీనా — కథ

యుద్ధహంతువికయమందిన క్లాడియో బెనిడిక్కులు లియోనో మెస్సీనా
సన్యాసి హీరో బీట్రిస్ లియోనో మాట్టాడుట క్లాడియో హీరోను మోహించుట
బెనిడిక్కు బీట్రిస్ లియోనో వివాహములాడుకొనుట లియోనో మంజీషందానా
చి యానాటకమున బెనిడిక్కు శ్రీపురుషులొకరివేస ముకగుని నులు
పాటుబద్ధి నోడించి రంగ మించుకొనుట హీరోను క్లాడియో మంజీషేయ
టుకు పెడ్రో లియోనోలు నిశ్చయించుట బెనిడిక్కు బీట్రిస్ లియోనో
గూఢ మోహముల దుడిబుట జాను బొరాచియో కన్యకులచే గుట్రకు
స్పంది గుడిగో హీరోను మంజీషా దసిద్ధపడిన క్లాడియో హీరో గతరాత్రి
గూఢాగతిగంటునాడుచు నొక పడుచు నానిలో బీట్రిస్ లియోనో మాట్టాడుచు
చేసనియు నా పిశువుల మనియుం బద్ధిబుద్ధించి నల్వోగో పతినిచే హీరో
ను మోహనాడించుట హీరో క్లాడియో తన్ను విరక్తురొందుటకు పై (పక)
లు మూర్ఖులు అందరిని చదివ పలియో నో సన్యాసి బీట్రిస్ బెనిడిక్కులు
హీరో మృతి చెందినట్లు ప్రకరింపనిశ్చయించుట బీట్రిస్ బెనిడిక్కు ముక్తా
యోగుల సంపుటకు బుకొల్పుట క్లాడియో హీరో యపరాధిపతి యని

బడియంతుట చి నోనెట హోనోనవరిగా (అని) సతనసోనకుమారు
 కి కడియో పెండిచేసికొనుట కతనికొప్పించి హోనన కగి ప్పి యో
 ధాపితియంతయు ప్పెడించి నల్వోలో సతనికా పెన్పిండియో ర్నుట కడి
 క్కునీటిసీయ పెండికుట పెన్పొజ్జారిపోడరుడు తని క్కుళిక్కింపబడుట
 యును

(27) ఒళ్లెయను నాటక మునవచ్చు వేసములు

పెన్ని సురాజు

బొబంటియో రాజ్యధికారి తక్కువధికారులు

కొంటియానో బొబంటియో పోడరుడు

తోడోవో బొబంటియో జ్ఞాతి

ఒళ్లె పెన్ని సు రాజకీయో వ్యోగీయను స్వీ కేషియో అతని క్కిందియు

ద్యోగి అమాగో అతని జండా మోయువాడు

తోడిగో పెన్ని సు సు సుడు

ముంటూనో పై పని సు రాజ్యమున నో థెల్లొ కంతువు రోవ్యో రోవ్యో వడూ మకు

డు ఒథెల్లొ నేవకుడు

కేషియోనా బొబంటియో కరాతరు నో థెల్లొ ధార్యయు

ఎటుల్లా ఆమాగో ధార్య

బయంకా కేషియో ముంపుడుక తే

నావికుడు దూత వాల్లవహుడు అధికార్లు ఘనులు గాయకులు సే
 వకులు కంగము మొవటియంకము పెన్ని సు తక్కిన నాటక మంతయు ప్ర
 సువందల యోడ తేవు — కథ

మాగోలోడగోలు ఒథెల్లొను ద్వేసిందియతడు కేషియోనా నెట్టో
 నోవోయి పెండిచేసికొన్నాడని బొబంటియోకు డెల్పుట బొబంటియో
 రాజ్య మొంటిగాదనతో జెప్పక యొథెల్లొను కగులుకొనిపోయినతనకు

తున్నవకి యొక్కెల్లోనున్విఘ్నరములాడుచు నతనినిబ్రవచ్చిన రాజభటులు
 పోయినావ రాజుభకుఁబోయియొక్కెల్లో యొనర్చిన హృదయము నా
 యొక్కెల్లోఁజెప్పట రాజుడిష్టమోనాయంగీకారముందెలిసికొని యొక్కెల్లోకా
 నున్నవించి మాతనిచ్చెప్పగుయధమునకంపుట అయ్యుగోరోడరిగోలుకేసి
 యెఱుఁగెదామఁ ద్రాగించిచ్చెప్పగుప్రజకతనిపై దేవముపట్టించుట కేసియో
 నున్నవెల్లో యువ్యోగమునుండి తప్పించుట అయ్యుగోడిష్టమోనాను కేసి
 యెఱుఁగెదామఁ తిరిగియువ్యోగమును సంపాదించుకొను నుపాయమువచ్చి
 యుగోడికేదనభార్యను సాయపడఁబ్రేరేపించుట డిష్టమోనాతనభార్యతో
 కేసియోడ్డనల్కనానుమచి పలువిధములఁబ్రాసెంచుట అయ్యుగోడి
 యొక్కెల్లోకుడిష్టమూనాకేసియో లనోయ్యమోహమును నున్నటనుమానము
 పట్టించుట డిష్టమోనాకొక్కెల్లోపెండినాడిచ్చిన చిలురుమాలుందనభా
 ర్యచే నయ్యుగోతప్పించుకొని కేసియో యంటబాఱునడిచి డిష్టమోనా
 కేసియోనువలచి యతనికరుమాలిచ్చినదని చెప్పటకు డెల్లోడిష్టమోనా
 యుమాలుడిగి యాపెయదెల్లోపోయెనని చెప్పటకు మఱింతయూపెపెన
 నుమానించుచు నయ్యుగోహృదయముచే నిశ్చయముగా డిష్టమోనాకేసి
 యోను దుస్సంబంధమున్నదని నిర్ణయించుకొని వారలంబొలయుంపని
 శ్చయించుట ఒక్కెల్లోరాజునొద్దనుండి పైప్రసంగదలితనయధికారము కే
 సియోకొనఁగితన్న వెన్ని సునకు రమ్రునాజ్ఞలోఁబోవోనుండి పుచ్చుకొ
 నించువుకొనుచు. యెంతనున్నతనభార్యపై మండిపడి యాపెకుఁ జెంప
 కాయకొట్టుట అయ్యుగోడిష్టమోనాతో సంభోగింపఁజేసెదనని. రోడరిగో
 చుభ్రమ పట్టి మాతనినుండిడిష్టమోనాకొఱకలి సొమ్ములుపుచ్చుకొనుచు
 మదకాతనినికేసియోనుఁ జీకటిరాత్రియందు నలుకుటకుఁబురికొల్ప
 గాఁ కేసియోరోడరిగోలనోయ్య శస్త్రక్షతులు కాఁగాఁదాకేసియోకా
 లునఱికిపైచి రోడరిగోనుఁజంపి యెవరోదుర్భాషులని చేసినారనినల్వ
 నిరోఁబాటుట ఒక్కెల్లోనగమునిద్దురనున్న తనభార్యపైకేసియోతో వ్యభి
 చరించితివాయనివిఘ్నరములాడి మాపెయెంతబతిమాలి తననేరములేమితె
 ల్పినను విచకతుదకాపెమెడ పిసికిచంపుట ఎవ్వఁబామాహత్యం గాంచిడి
 డిష్టమోనా నిష్కల్యమయనియు నయ్యుగోయన్యాయముగా నాపెయదు

జోషము పచ్చనియు స్పష్టముగానందటలో వెల్లడించుట అపూర్వము
భార్యను సపింపక పొడిచిచంపివరుగిడుట ఒకప్పుడా న్యాయముగనవ
నభ్యంతరంపుటకువగచి పొడిచినిచచ్చిపోవుట అంతావీయముగా
నునకుఁ జిత్రవిధవిధించి కేషియోను స్త్రీప్రసూనకేళికారణ గానిమటయును

(28) పెరికి సను నాటకమందలి వేసములు

అంటియోకను అంటియోకనురాజు

పెరిక్లిను తెరుయువరాజు

కాచికాననం నీనక్కనీయు పుడుక్కయ్యోనిభునులు

మోసుకీను పెంటాపొలినురాజు

క్లియోను టార్సనుపాలకుడు

నీని పకను మిటి లెనీనాలకుడు

నీనిమను శిశీసనుప్రభువు

నీనిమను అంటియోకనునందలి యొక ప్రభువు ప్రభువనవకుడు శిశీమను

లియోనెను డయోనిజానేవకుడు

సేనాధిపతి

ఒకబడవా వానిసేవకుడు

అంటియోకను కూతురు

డయోనిజాక్లినుభార్య

నీనా సైమోనుకీసంకుంతయు

మరీనా పెరిక్లినుతై నాలకుంతురు

లెకోరిడా మరీనాదాది

ఒకకుంటనకతై

ఒకపాలివ్రత్యదేవత

వల్లవి పాటకుడు

ప్రభువులు దొరసానులు మారులు ఖనలు నావికులు సేనాధిపతులు

అం దేవ లుకా దేవ లుకా వంశము నానాదేశములందు — కథ •

తనకొమ్మార్తతోను భామిగా సంభోగించు నాంటియొకనుఁ డాపెను
 పెరింపవచ్చు నారలకొక విడికతపాడిచియందు కుత్తిరమిజాలని వానినె
 జంపించుచుంటుండెడి సావిడిక కనుసమాధానము నూచించి తనన్ నాంటియొ
 కను చంపించునెనెనాయని జడిసిపారిపోవుట అంత మాకను పొక్కినుం
 జంప ధానియూర్జనంబుట పొక్కి నాంటియొకను తన రాజధానిపై చండె
 ని వ్రేచిపొయ్యెను సరించి తనకుంట్ల సరిశేరించి తాతస్సునకుఁ బారిపో
 ట తాలియూర్జనంబుట పొక్కినుతేకుంటఁజూచి తిరితనదేశమున కేగుట
 కి యానుసంహారములు తమదేశమునఁ బట్టిన కరువునకై తిండిలేకవగచు
 చుండఁగా పొక్కినునారలకు సమ్మద్ధిగాఁదనయోడలోని భోజనసావగి
 యుచ్చుట పొక్కిను నెంతో పోలీసునకు గాలివాన తానునఁ దనయోడంబు
 పెడఁగా సముద్రమునఁ గొట్టికొని వచ్చియచటిరాజగు పైమోనుదీసుని
 యనుగ్రహము వడుచుట కైరుసంజలఘనము పొక్కినునివదకుటకై స
 ముద్రమునము నేయుట పొక్కినునైనాను నాపెరిండియిన్దను సారము
 నుఁజెండ్లఁచుట పొక్కినునైనానతో వజ్రయసాపెయంనుఁదాఁగెన్న కొ
 మ్మార్తతో కైరున కాంటియొకను కూతుతోఁజచ్చుటపని యోడపైస
 చ్చుచుఁ దుపానునఁయోడ చెడఁగానాలునిట్లనుండి విడఁబడుట పొక్కిను
 న్బుత్తిచెందినదని తనభార్యనొక పట్టెనుండి యందునాపెత్తివారిని స
 ముద్రమునవిడువఁగా దానినిఁజరిమనుపట్టికొని యందసదిపురాలైన శే
 గునుగాపాడుట పొక్కినుమెరినానొకొమ్మలను క్కినుచెంతినుంచుట మె
 నాకొల్పితేటలకు జియోనిజాయోర్వక కైకొరిడఁవృత్తికి వగచునా పెజం
 చుటకై లియోలెనున కన్నగించుట చ కైకొమ్మలలు లియోనె నునిఁబా
 దుజ్జిమి మెరినానుఁదమవశమున న్నచుచొని ముతీలేనియనుపురమున నా
 పెకొకబడవాకమ్ముట మెరినావేశ్యావృత్తికొక్కక చటిపాలసుని సంజ
 గమున నాటపాటుచే గొరెవముగా పండుట పొక్కినుచటివచ్చి తనయో
 డలోనికి చటి పాలకునిఁచేదనతోమ్మాట్ల పడుటకు విప్పంపఁబడిన మెరినాన
 మ్మగారమునెలిసికొని యాపెనువ్రేల్చిసంక్రమించుట పొక్కినుతనకుఁబా

తి విక్రమచేవన కులోజెప్పినట్లే పెనన్న నందున్న మా పెనడి కేసి యచ
 టదనభార్యనాంచి యా పెచరిత్రమున్వని తనకూతలెసివే కనుసకు
 తండ్రిచేసి తన రాజ్యమున భార్యతోనుఖమందుటయును.

(29) రోమియోజూలియట్టులను సాటకమందలివేసములు

ఎస్కాలసు పెరోనారాజు పేరిసు రాజబంధువుడు
 మాంటేంగు కేపులెట్టులనోభ్యవ్యవహారమును నిర్వహింపనలు
 కేపులెట్టు వినతండ్రి
 రోమియో మాంటేంగుకొడుకు
 మక్కాషియో రోమియోమిత్రుడగు రాజబంధువు
 పెన్వేలియో రోమియోమిత్రుడగు మాంటేంగుభార్యవృంద
 కేపులెట్టు దొరసానిమేనల్లుడు
 లారెనెస్సు జానులుసన్యాసులు
 బుసరు రోమియోసేవకుడు
 వీటరు సెస్సనగ్రీకవీలు కేపులెట్టుసేవకులు
 అబ్రహము మాంటేంగుసేవకుడు
 మువ్వరుగాయకులు
 ఇద్దరు భృత్యులు ఒకయధికారియు
 మాంటేంగుదొరసాని
 కేపులెట్టు దొరసాని
 జూలియట్టు కేపులెట్టుకూతురు

జూలియట్టుదాది పెరోనాపౌరులు మాంటేంగు కేపులెట్టులజ్జాగలునే
 పథారులు భటులు దొవారికులు భృత్యులు వ్యవహారము నాహంబు
 వారు— కథ

మాంటేంగు కేపులెట్టుల జనులుకలహమాడుచుండగా రాజవారం
 న్నొంచుట రోమియోకేపులెట్టుంట జరుగుచునుకలహము పరిష్కరింప

వేషముతోనుండి జూలియట్టుతో మాట్లాడుట జూలియట్టుతోనుండి న
 లచి యతఁడుతనఁగండి విరోధియొక్కకుఁగింతించుట రోమియొజూలియ
 ట్టుచ్చ మేడ చెంతకుఁగోడదాటి దిగి చెట్టుచాటునఁబొందియుండ నాడుమె
 డిటికియొద్దఁ గూర్చుండి రోమియొనుఁజేర్కొని తలఁజ్ఞియనుండఁగఁడు
 తన్నుఁజెలుపప్పుకొన నాపెయతనితో మాట్లాడి మఱునఁజూలియట్టుగం
 టలకు వర్తమానమంపెనని చెప్పిపోవుట రోమియొగూడ యొద్దనున్న
 న్యాసియొద్దకుఁబోయి జూలియట్టుందనకుఁ బెండ్లివేయుమనిచెప్పి యదిన
 తకుఁదావలచిన రోమియొపై వలపుఁదాఁదొలఁగినందున కనిపెట్టిన
 ట్టుతిన్నుట జూలియట్టు తనదాదినోమియొచెంత కంఠియుఁ తనివర్తమా
 న మెఱిగిరహస్యముగా గుడిగోలారెన్నుచెంత నశింఁబొ శిగిహాణము
 చేరికొనుట తనహితుఁడగు మాహ్మ-వియొచంపి రాజునకుఁబడిసి పలా
 యుకుఁడౌట రాజురోమియొకు విదేశవాసమువినించుట రోమియొతో
 జూలియట్టు తెలువాణువలకు సల్లాపసుఖమనుభవించి సెలవ తీసికొనిపోవు
 ట జూలియట్టు తలవండ్రిలాపెకు వేరిస్సుతోఁగొండుదినముల గడుపుఁ
 తోఁ బెడ్లిచేయనిశ్చయించుట జూలియట్టులారెన్నుకొద్ద కేగియటనున్న నే
 రినువ్యభోచితముగిమాట్లాడిపంపి రహస్యముగా లారెన్నుగర్తవ్యమడిగి
 యతఁడుతనకొనఁగినయొకవిధముగు సమ్మాహనాపథమునుఁ దీసికొనిపో
 వుట జూలియట్టుబంధువులచేఁ బూడ్చుబడుట తనవేవకుఁడువచ్చి జూలి
 యట్టు మృతిచెందినమానినంచఁబడినదని వినిరోమియొయొక వైద్యున
 కు ధనవేనఁగివిషముకొనిజూలియట్టున్న సమాధికడ కేగుట లారెన్నురో
 మియొయొద్దకు వర్తమానమంపుటకు మనుష్యుఁడు దొరకకుంటకుఁగి
 చునుపాయ మరయుచుంట రోమియొజూలియట్టు సమాధిచెంతపూలు
 చ్చుచున్న వేరినిస్సుజంపి జూలియట్టున్న పెట్టెండెటచి యాపెనుట్టగొ
 ని యాపెమృతిచెందుటగోర్వక విసముగోలిచచ్చుట జూలియట్టుమత్తవి
 లిగినపిదపలేచి తనకయివినముగోలి మృతిచెందినతననాధునిఁజూచి
 యతనిచేతిలోనున్న కైజారుపుచ్చుకొనిచచ్చుట రాజుఁగిన సమాచార
 మంతయును లారెన్నువలనవిని మాంటెగు కేపుటెట్టులతో విచారించుట
 యును.

(30) పెంకెశ్రచ్చిక చేయుటయను నాటక మునవచ్చు వేసములు

ఒక ప్రభువు స్త్రీ (కంచరి) పూటకూళ్ల మృత్యు సేవకుడు నాటకములు

వేటకాండు భృత్యులు

శ్లో సా పాడువాలోనిశ్చేమంతుడు

పి న్నెంటియో పైబాలోనిముసలివాడు

లూ సెంటియో యతనికొడుగు

పెట్రాగ్రిషియో కేతనానువరించు వెరోనానుడు

గ్రిమియో హార్బెన్సియోలు బా నూన్కా-ను వలచువాడు

లూనియో బమండెల్లోలు లూ సెంటియో సేవకులు

గ్రిమియో కద్దిస్సులు పెట్రాగ్రిషియో సేవకులు

ఒక పండిత మృత్యుడు

కేతనా బా నూ కా విరంతువులు బేట్టా నూతులు

పట్ట ప వాడు మస్తులమ్మకొనువాడు బేట్టా పెట్రాగ్రిషియో సేవకులు

ధంగిముపాడువా పెట్రాగ్రిషియోయిల్లు ప్రభువు తాగి పడియున్న స్త్రీ

నునకు బ్రభువేషమువేసి వాకి బ్రభుడను భ్రమగల్పించి వానియెదు

దుట పెంకెశ్రచ్చిక చేయుట యనునాటకమాడించుట — కథ

పాడువాయనునట్టణమున బేట్టా యనునొక ధనవంతుడు కలడు వా

నికి ముగిరుకూతులందు కేతనా బా నూ కా కన్యకలు దక్కునదివితం

తువు కేతనామిగుః గయ్యాళి యా పెళు బెండ్లియైన పిమ్మటగాని బ

యంకాకు బెండ్లి సేయనని యా పెండ్లిని శ్చయించెను పెట్రాగ్రిషియో

యనువాడు తన నేర్పుచే కేతనాను మచ్చిక చేసి పెండ్లి చేసుకొని సాడు

గావించెను బమంకాను లూ సెంటియో విరంతువును హార్బెన్సియో పెం

డ్లియె.

(1) గాలివానయను నాటకమండలివేసమాలు

అలనోస్ (నేపిల్పురాజు) అతనిసోదరుడు సెబాస్టియను
 ప్రోస్పెరో మిలనుకునిజమ్మనప్రభుడు అతనిసోదరుడొంటోనియో
 మిలను కన్యాయప్రభుడు
 ఫర్డినందు నేపిల్పురాజుకొడుకు
 గొంజాలో వృద్ధుడగున్యాయోపదేష్ట
 ఆడ్రీయను ఫ్రాన్సిస్కోలు ప్రభువులు
 కాలిబను అడవిమనుష్యుడును మఱుగుజ్ఞునగు నొక బానిసీడు
 ట్రింకూలూ హాస్యగాడు
 స్క్రిఫానో త్రాగిన యుగ్రాణవువాడు
 నాకాధిపతి
 తండ్రులు
 ఒడంగులు
 మిరాందా ప్రోస్పెరోకూతమ్మ
 ఆరియలు గాలిపీడ

ఇదిను నేనిను జూనోమొదలగుదయ్యమ లును ప్రోస్పెరోను నేపిల్పురాజు
 క్రింద దయ్యములును రంగము ఒడతోడిసంప్రదము ఒకదీవియును—భా.

అలనోస్ సెబాస్టియను అంటోనియో ఫర్డినందు గొంజాలోలున్న
 యోడ ప్రోస్పెరోమంత్రమహిమ గలుగుతుపానున ముగ్గుట ప్రోస్పెరో
 మిరాందాతో నోడలోనివారలు తనకత్తులనినెల్లుట ఫర్డినందుప్రోస్పె
 రో వేరేపించిన యర్థియలుమాయచే ప్రోస్పెరోమిరాందాలయొద్దకు వ
 చ్చి మిరాందానుమోహించుట మిరాందాక్కడ ఫర్డినందున్వలచుట అ
 లనోస్ సెబాస్టియను అంటోనియో గొంజాలో ఆడ్రీయను ఫ్రాన్సిస్కో-
 మొదలగువారు భూమికెక్కియత్యాశ్చర్యముగా మాట్లాడుకొనుచు ఫర్డి
 నందునివేదకుచుండగా నాంటోనియోసెబాస్టియను అంటోనియోసెబా

ఇందు తప్పదకు వారలు ఆరియలుమాయచే నిదురింపగా లాలనో
 ంజాలోలను జరిపినేపిల్లురాజ్యమాక్రమింప వన్నుద్ధులుకాగా వారు
 భయములేచి శత్రుధారణమునకుఁ గతమదుగఁగా వీరలుసింగములగప
 ంవనిబొంకుట కాలిబనుకట్టలు మోసికొనివచ్చుచు ట్రింకోలూనుజూ
 చిజడిసి నేల్పెళ్ళోరిగిలఁబడుకొనఁగా ట్రింకోలాగాలివాన వచ్చునేమో
 యని కారోములుంగాంచి భయపడి కాలిబనుచొక్కాయలో నొదిగినపు
 ను కాలిబన్నులని దయ్యమునుకొని వడఁకుచుండగా స్త్రీనోత్రాగిజంట
 గాఁ బ్రాశ్నచున్న కాలిబను స్త్రీఫానోలనోళ్లలో సారముపోయఁగా వాగ
 లు తమస్థితితెల్పుఁగా స్త్రీఫానోట్రింకోలా ఆలనోమొదలగు తమవారంద
 లు నముగ్రగములయినందున వగచుట ఫర్దినందు మిరాందాలనోవ్యభ్య
 ముంబోమించి పెండ్లాడనిశ్చయించుకొనుట కాలిబను స్త్రీఫానోట్రింకోలా
 లకు ప్రోస్పెరోస్థితిచెప్పి యతనిజంపనుపాయముచెప్పట ఆలనోసెబాస్ట్
 యను ఆంటోనియో గొంజాలో ఆడ్రియనుపాన్సిస్కోలు వివిధగతుల న
 రియలుయొక్క మాయలకుఁజిక్కి యాశ్చర్యపడుట ప్రోస్పెరోమిచా
 దా ఫర్దినందుల పెండ్లికొప్పకొనుట కాలిబను స్త్రీఫానోట్రింకోలాలు ప్రో
 స్పెరోగుహకునరిగిపించి పలువిధముల దయ్యములబాధనరీదుట ప్రోస్పె
 రోగొంజాలపైఁ గరుణించివారలకుఁ దాబయల్పడి తనస్థితిఁ దెల్పిఫర్దినందును
 మిరాందాను న్యారలక గజ్జి యోడలోనిమిగిలినవారలఁగూడఁ గల్పించి
 యోడభద్రముగనున్నదని యునిదంత తనమాయాశక్తి యనియు వార
 లతోఁజెప్పి జూటునాడువారలతోఁగూడ నేపిల్లుజేశమునకేగి నిర్భంగం
 చుటయును.

(12) ఆశ్చర్యమనను నాటకమందలి వేసమాలు

శ్రీమను (ఆశ్చర్యపురమందలి యొకఘనఁడు)

లూసియను లుహలోసు సెంప్రోనియసులు (ముఖస్తుతిచేయువర్తమానము)

వెంటిడియను (శ్రీమనునిదొంగమిత్రులలోనొకఁడు)

సిసి మెంటును (సక మొరటువేదాంతి)

అల్పిబ మూడిను (అల్పిబ మూడిను నియతి కాఁ)

శ్లేషియను లుసీలియను సక్వలియనులు (శ్లేషియను సేవకులు)

కాశిను పైలోటను టీటను లూసియను హార్టిన్సియను మత్రికొనిజాను
(శ్లేషియను కప్పిచ్చిన వారి సేవకులు)

ముగ్గురుకొత్త వాండు) ఒక సేవకుడు ఒక విమానకుడు

కవి చిత్రకారుడు సగలముక్తవాడు వర్తకుడు

ఒక ముదనలి

శ్లేషియా పైమెండా (అల్పిబ మూడిను నియతి) ఒక తైలు)

మనస్థుడు వేనకాండు)

ప్రభులు రాజ్యాధికారులు శిష్యులు శైవికులు వొంగిలు భృష్యులు
రంగము అల్పిబ మత్రికొనిజాను— కథ

కవి చిత్రకారుడు సగలముక్తవాడు వర్తకుడు శ్లేషియముక్తవాడు
మొదలగువారలన్నియు సంతాపించుకొని శ్లేషియనుచేత కేగుట శ్లే
షియనుచేత డియనునకు డిచ్చిచ్చివానిచేత విడిచింపుట శ్లేషియనుచేత
నునకు ధనమొసంగి పెండ్లిచేయించుట శ్లేషియనుకవి చిత్రకారుడు మొద
లగువారిస్సన్మానించుట ఎరిమాంటను శ్లేషియనుచేత వివేకము స్థాపించు
ట అల్పిబ మూడినుప్రభులు దొరసానులు శిష్యులు గాయకులు మొదలగు
నానాజనులకెంతో వేడుకతో శ్లేషియనువిందుచేయించి బహుమతులిచ్చుట
శ్లేషియనుకప్పిచ్చిన వాండ్ల తనియొద్దకు గాలిదోషమువట్టించున ప్రభు
శ్లేషియను శ్లేషియనుతో సతనియాపికి మించియప్పుట కున్న దనిన్నప్తపర
చుట శ్లేషియను తనియొద్దమిత్రులమని భోజనభాజనములందును దమబా
గడుచుండుప్రభుల యొద్దకు నాహార్యార్థము సేవకులనంపెనుగాని యొ
కడింట లేనవిపించుకొనియె నొకడిప్పుడువీలులేదనియె నింకొకడంతక
న్ను గానకప్పులసాలు కానేలయనిచేవాట్లు పెట్టవొణగె నిట్లువాడుత
ప్పించుకొనిరి కానియొక్కడై నదనకు సాయపడకుంటకు సప్పులవాండ్ల
నిన సేవకులకు జడిసి తానిలు వెలుపడ లేకుంటకు వెళ్ళిపోవమున మండిపడు

చుంటున్నట్లును గూడిన రాజ్యాధికారులచే విదేశవాసశిక్షవిధింపబడి నవ్వ
 శత్రువులతోఁగలసి తనదేశముపైదండై ధావలఁచుట టైమనుపూర్వ
 ముననవిందులనారగించి తనుబొగడుచుదనకొకింతయుఁ బరిశ్రానితనక
 పటమిత్తును నందఁజియించుచేసెదనని మిషపెట్టిరావించియందట్టి పువేడినీ
 ప్లుచల్లెపడఁదిట్లుగా వారెల్లరతనికేబిచ్చెత్తినదని నొచ్చుకొనుచుబోవుట
 టైమనుమనుష్యులచొరవనముఁ దలంచిమానవసంఘమునోసె యడవికే
 గుట ఆల్పిబ గూడిన సుఖియియఁ టైమెడ్రాలతోనాతెన్నుపై దండై పో
 వుచు నడుదారిలో టైమనురాచి మనుజులననస్యించుకొను నతనిచేఁజే
 వాల్గుతినియతనివలన బంగరుబొందిపోవుట దొంగలు టైమనువలనసేతి నే
 ర్చుకొని యతఁడిచ్చినబంగారుంగొంపోవుట క్షేవియనును టైమనువ్రియ
 ముగా సంభాషించిబంగరిచ్చిపంపుట బంగరుబొందనాసించి మిత్రులవ
 తనచ్చికకవి చిత్రకారునిదృష్టమను కొంతబంగరిచ్చితిట్టి తన్నిపాఠఁద
 టైమనుట టైమను రాజ్యాధికారులతో ననందర్థముగా మార్పిడి తనగు
 పొలోనికరిగివృత్తిచేయుట .

(63) టీటను పండ్తోరికనడనాటకమందలి వేసమఃలు

నాటిర్ని సమ లోముతకృవర్తి

నాసిమానను నాటిర్ని సమలి సోదరుడును లెనిరియూను వలచివారమును
 టీటనేండ్తోరికను గాతులనెదిరించిన సేనాధిపతియగునొకరో మునుషునుఁజూ
 మార్ససోండ్తోరికను ప్రజాపతినిధియు టీటనునిపోదరుడును
 లూసియను స్వంటను మార్పియనులు టీటనునికొడుకులు

చిన్న లూసియను లూసియనునిపసిబిడ్డఁడు

పల్లియను మార్షనునికొడుకు

శూమాలను పిక్కలోమనఘనుఁడు

అలార్పును డెమిక్రియను చీరనులు తామారాకొడుకులు

అరాను తామారాజుఁడు

కయనికారి ప్రజాపతినిధి మాతపరిహారకుఁడు గాతలు రోమాగులుఁ

మోరా గాతులరాణి

లెవీనా టీటసునికూతులు

భక్తవాది యొక్క వల్లనశిశువును

టీటసుని బంధువులు రాజ్యాధికారులు ప్రజాప్రతినిధులు ఉద్యోగులు పై
నికులు భృత్యులును రంగము రోమను వాణి సచ్చెంగటి ప్రకృతి
మును— కథ

సాటిర్నినను బేసి మానసులు రాజపదవికై కలహించి ప్రజాభిప్రాయ
మడుగుట టీటసుగాతులను జయించి యుద్ధమందు వృత్తులై సతనయి రువట
యొక్కందుకొడుకుల పీనుంగు పెట్టెలతోను బంధించిగా జేబడిన తా
మోరా ఆలాశ్చ్యను చీరను జెమిట్రియసు ఆరాను మొదలగు వారితోడను
జయభేరిలు మోయి సేతించుట టీటసునకు బ్రజాప్రతినిధులు రాజమను
టము పెట్టెదమన యతఁడంగీకరింపకుంట తామోరా పెద్దకొడుకును రో
మనులు తమ జేవతులకు బలియిచ్చుట టీటసు సాటిర్నిననునకు రాజమను
టమిగుట సాటిర్నినను తామోరాను దన రాణిగా గైకొంటు నున్న మాన
సంపు లెవీనియూ నతఁడొకొని ప్రాచుండగా నతనికి మాన్యసులూసి యున్న ముఖ్య
యనులుతోడ నుండుట టీటసునందుకొప్పుక వారి జెంబడింపుచుండ న్నట్టి చమత్కార
ననునింజంపుట టీటసుని సాటిర్నినను తూలనాడితనకు లెవీనియూ యక్కడ
తేదనితామోరా రాణితో వననగతున కేగుట టీటసుతనకొడుకుల చేతను
మఱియుఁ జక్రివర్తి చేత నవమానింపఁబడి యొంటి నేగుటకు ముఁఖండుట
మోర్సును లూసి యనుకోర్కుటను మార్చి యనులు టీటసుని వేడియతనియొ
గికాతముపై ముట్టయనునకు తరక్రియలు యథావిధిగఁ జేయుట సాటిర్ని
నను తామోరా జెమిట్రియసు చీరనారానతో గూడి బేసి మానస్సేవీనియ
మొదలగు వారింగలిసికొని లెవీనియూను బలాత్కారముగాఁ గొంపియిన
దుకు బేసి మానసును మఱియుఁ దన కనిష్ఠునా టీటసును వానికొడుకులను గట్ట
వగా తామోరా చక్రివర్తితో రహస్యముగా వారలవని పట్టించెదనని
స్పష్టమైనారలతో నతనివల్లపర్చుట జెమిట్రియసు చీరనులు లెవీనికూడ

క్రిందిచూడవలెను. ఈ రామచంద్రనాథుని వారలతో కేవలవాసవదత్తముతో
 కేవలవాసవదత్తము చక్కవర్తినింగలిసికొన లెవనియముదలగు
 నాడంగులువచ్చెదరభావ మితల్లితోనాలోచించి లెవనియతో మీయి
 స్తముతీక్తుకొన నచ్చుననిచెప్పివారల స్సమాధానపర్చుట ఒకలోయలో
 తామోరాకాయారనులు క్రిడించుచుండగా జెసియానస్లవీనియాలచటికిప
 చ్చి వారలస్వేటజూదరమ్మన తామోరాకుట్రవలన డెమెట్రీయసుచీర
 గలువచ్చి జెసియానసుంబాడిచి చంపియొకగోతంబడవైచి లెవనియాను
 బిల్మిచేజబట్టుటకుగొంపోవుట ఆరనుకుట్రవలనమార్బియసు క్వింటసులు
 జెసియానసుతోయంబడిన గోతగుంటుట తామోరానాటిన్నిన నేడొ
 నికనుల నచటికిరావించిమార్బియసు క్వింటసులు జెసియానసుంజంపినారని
 చెప్పట ఆండ్రోనిక సెద్దియూదోచక లూసియసు స్వంటనిడికొనిపోవుట
 ఒకలోయలో డెమెట్రీయసు చీరనులు లెవనియానుచేజబట్టి యాపెచే
 గలను నాల్కనుఖండించియేగుట మార్ససులెవనియాను నెదకుచునొక
 లోయలోనున్న యాపెంజూచివగచి యాపెరింటికిగొంపోవుట లూసియ
 సు విదేశవాసవిత్వస్వింపబడుట లూసియసు టీటసు మార్ససులెవని
 యూలుకూడి విలిపించుచుండ నారెనువచ్చి యందెవరిచేయికోపింపెనను
 నాజుటీటసు కొడుకులంగాచెదనన్నాడని చెప్పగా దక్కినవారు తమత
 మచేతుల నిచ్చెదమనుచుండగా టీటసు తనచేయిగోసి యాయనుకిచ్చుట
 ఒకమాత్రటీటసు కొడుకులశిరస్సును మణియతనినరకబడిన పాపమున
 గొనియెడుటనిడిపోవుట లూసియసుగాతులంబురికొల్పి గోమునెదంజె
 విచ్చెదనని తనతండ్రినోదార్చియేగుట లెవనియా యసుకపెనోటనొక
 పుట్టుపెట్టుకొని తనమొండిచేతుల సాయమున డెమెట్రీయసు చీరనులు త
 కభర్తంజంపి తనుజెలుచితనచేతులు నటికినాల్కఖండించి నారనిజె
 ల్పుట చక్కవర్తిని యారనుపోల్కిగా నొకనల్లనికొడుకుగ్గని యూలుడుత
 ని చంపుమని దాచిచేశనతనియొద్దకంపగా డెమెట్రీయసు చీరనుతోను
 ప్నయార నాల్కనిగాతులదేశమున గాపాడనందిదాదీని బాడిచిచంపి
 యొక తెల్లనిశిశువును చక్కవర్తినికప్పజెప్పడని డెమెట్రీయసు చీరనుల
 కుఫడికించు టీటయసు విదూషకునిచేతికి విదూషకవత్రికనిచ్చి చక్కవర్తి

కదిచూపి యతఁడేమనునో తిరిగితనకుఁజెప్పుమనుట చక్రవర్తివిమానకుఁ
 డిచ్చిన యుత్తరమునుఁ జదివినొనివిమానకునకుఁజిగియి వినించితీటసునిఁడ
 నచేతనలుకుటకై యతనిఁబట్టితెమ్మనుట ఈమాలియస్సుగాతులసే న
 స్సూర్పికొని లూసియసునోమునై దండెత్తినచ్చినాఁడనఁ జక్రవర్తి నడిపి
 లూసి మనుచి టీటసునింటదగ్గలిసికొమ్మని యమాలియసునంబుటగాతుల
 నైనికులచే నారసుపిల్లనితోఁగూడఁ బట్టువడుట తామోరాటీటసునికి జె
 ఱ్ఱెత్తినదనినిశ్చయించి డెమిట్రీయసుచీరనులతో నడురేయిబయలుదేరి టీ
 టసుని యింటికివెళ్లియతనితోఁ దాఁబగదయ్యమనియుఁ దనకొడుకులిరు
 వును నొకఁడుచెఱవయ్యమనియుఁ దమ్మునుయధేచ్ఛగా నియోగించినచో
 నభీష్టముతీ ర్చెదమనియుఁజెప్పట టీటసా పెమాటలుచమ్మిచట్లు నటించు
 చు నాపెనుమఱి యాపెకొడుకులనుఁబోల్చి చక్రవర్తి నిదనయెడుటఁ బె
 ట్టుమనినోరుట సోయె లూసియసుని మఱిముఖ్యగాతుల సేనాధిపతులను
 నీయింటికిఁబిందుకై రప్పించుము చక్రవర్తింజక్రవర్తినిని మఱియూపెకొ
 డుకులను నీయింటిఁబిందుచుకు వచ్చునట్లుచేసెదనని తామోరాచెప్పిపోవు
 ట టీటసుఁగూర్చునునీతో గాతుసేనాధిపతులను వెంటనిడికొని లూసియ
 సుని వెంటనేరమ్మనుమనిచెప్పిపంపి పల్లియసునిబిలిచి డెమిట్రీయసుచీరను
 లను విడిచికట్టివారలకు నోళ్లుమూసి లేవనియూచేత నొకగిన్నెనిడివారలు
 చేసిననేరముల వారలతోఁజెప్పి వారిగొంతుకలఁగోసి యానెత్తురాగిన్నె
 లోఁబట్టి వారితలకాయలు మెత్తగాదంచి యానెత్తుటనుడికించివందుట చ
 క్రవర్తిని తనయింటికిరాగా టీటసు మార్చసు లూసియసు లేవినియూ
 గాతుసేనాధిపతులతో వారలఁగూర్చండఁబెట్టి తావంటవానివేసమూని
 తావండిసపదార్థము నెమటనుంచి లేవనియూను బొడిచిచంపుట చక్రవర్తి
 కారణమేమనియడుగ డెమిట్రీయసు చీరనులు బెసియూనసునిచంపి లేవ
 నియూనఁజెఱబట్టి యూచేతులనఱికి నాల్కనుఖండించిరనియు నదియెఱుఁ
 గిక నీవునాకొడుకులఁ జంపినినావనియు నారనుతనచేయికూడానలుకు
 కొనునట్లు కుట్రపన్నినాఁడనియుఁజెప్పట చక్రవర్తి డెమిట్రీయసు చీరను
 లను బిలిపించుఁడనిచెప్పినపుడు టీటసిదిగోవారల సేనామోరాతిననుంకిం
 చుచున్నదని యాపెదౌర్జన్యముస్వల్పడించి యాపెన్బొడిచిచంపుట అం.

దుకొప్పక చక్కవరి టీటనుంబొడిచికూల్చుట లూసియను చక్కవరి
బొడిచిచంపుట ఆరనునికీడగుశిక్షవిధించి రోమనులు లూసియనుని దమ
కు చాబగానేనుకొనుటయును.

(:4) తోయిలను క్రోసీడాలను నాటకమునందలివేసములు

ప్రియాము తోయిరాజు వానికొడుకులు హెక్టరు తోయిలను పేరిసో
డీఫోబను హెలీనసులు

ఈనీను అంటేనరు తోజను సేనాధిపతులు

కల్చును గ్రీకులతో క్షేత్రం తోజనుగురువు

పండాగను క్రోసీడావనతండ్రి

మూర్గరిను ప్రియామునిజారఫ్రేకుడు

అగమెన్నును గ్రీకు సేనాధిపతి మెలిలానువానిసోదరుడు

అచిల్లెను అజాక్సు ఉలిసిను నెల్సు డయామెడిను పెట్రోక్లసులు గ్రీకు
సైకులు

తెస్టిటెనో మునుగుబ్బంజడడు

తోయిలను పేరిసుడ మెమిడిసుల సేవకులు

హాలెను మెలిలాను నిభార్య

అండ్రోమేషీ పేక్టరునిభార్య

కనాండా ప్రియామునికూతురను మాంత్రికురాలు

క్రోసీడాకుల్కునునికూతురు

తోజన్మస్థునుకులు గ్రీకుస్థునికులు గంగము తోయిగ్రీకుశివరము
ను— కథ

తోయిలను క్రోసీడావనవలపును పండాగనుతోడెల్చుట క్రోసీ
డాతన చెంగటినుండి యుద్ధమునుండిపోయెడు వీరుల పండాగనుతోడనుండి
పదికించుట గ్రీకువీరులు తోయినునడయింపబోక రిల్లిగానేజేండ్లనుండి

యందు కే విహారములు గలవని గ్రీకులతోడను తో ద్వంద్వయుద్ధమున
యంగిలవాడనున్నాడాయని గ్రీకులైనవ్యములో జరిగెనుట గ్రీకులైనవిను
బుకోరినట్లు హెలెనుగ్రీకులకుఁ దిరిగి యప్పగించఁదగునా లేదాయని ప్రి
యాముకొడుకులతో నాలోచించుట గ్రీకులు మాఁజేసినతన గొంపోయి
రట్లు పేరిను గ్రీకు సేనాధిపతిభార్యయా హెలెనుం దెచ్చెఁదెచ్చుటోన్న దా
నివిడువనేలయని కొందఱు విడువకున్నచో గ్రీకులవలనఁ దమ జేశమున
కుఁజేటు వాటిల్లునేమోయని మాజీకొందఱు సభిప్రాయమిచ్చుట కెసాం
డ్రా హెలెనుం గ్రీకులకప్పగించనిచో తోయికి ముప్పకలుగుననిచెప్పి
పోవుటతోయిలను కెసేడాలనోన్యమువలచిక పగూడఁట గ్రీకులచేబట్టు
వడినోయాంటీసరునిఁదిగి తోయిపై నికులకిచ్చి వానికిమాఱుగ క్రెసీడా
ను గ్రీకులకిచ్చుటకు పేరినుమొదలగు తోయిపై నికులొప్పకొని తో
యిరనునిఁ దమయెద్దకుఁ బిలిపించుట పేరినుతోయిలనునితో క్రెసీడాను
గ్రీకులకర్పించుమఱ నాతఁడాలాగాయని యలుకఁబోయి క్రెసీడాకుఁదా
ర హాస్యముగా గ్రీకులైనవ్యములోఁగలసి కొంచుండుననిచెప్పి యోషకు
గ్రీకులకప్పజెప్పట గ్రీకు తోయిపై నికులొకచోట నొక కేయికలసి
జనమునేయనిచ్చుగించుట తోయిలను క్రెసీడాతోయోషాతో నహ
స్యసల్లాపములాడి వానికి తానిచ్చినసొంక్కాయ చేనిచ్చిపంపులు కను
లారఁజూచిమండిపడట తిక్కనములు బొగుగి లేవు నేడయుద్ధమునకుఁ
వలదని తలిదండ్రులు సోదరియంభోధ్యయును వారించుచుండగా హెస్టిరు
నినక తోయిలనుతోఁగూడ రణరంగిమాస కేగుట అచిల్లెను లసిశేష్ట్ర
ములువిడిచి కూర్చున్న హెస్టిరుంజగవుట ఉభయ సేనలు హెస్టిరు చచ్చు
టలేలని యుద్ధమునాటికిఁజాలించి సమతాప విజయము కేగుటయును

(55) పన్నెండవరాత్రి తేకనీయచ్చుగించువదను నాటకమందలి వేన
ముల్లు

జర్సనియో ఇల్లీరియూప్రీపు
పుబ్బాస్తియను వయోగ్రాహీదయగు

నాంకాధికారి సేవాస్థియనుమిత్రుడు

నాంకాధికారి వయోలామిత్రుడు

తెంతును కూరియోలు ప్రభుసచివులు

కంచి ఒలివియాపితండ్రి

అన్నెకు

మాన్వలియో ఒలిపియాకుబంధారు ఫేభియను విమాషకుడగు పెట్టి ఒలి
వియా సేవకులు

ఒలివియా భౌగ్యవంతురాలగుదొరసాని

వయోలా సేవాస్థియనుసోదరి

మెరియా ఒలివియాదాసి

ప్రభులు గురువు నావికులు అధికారు గాయకులు భృత్యులు రంగము
కల్లెనియాలోనిపట్టణము దానిచెంగట సముద్రతీరము— కథ

ఆర్సినుతన తెలికానితో నొలివియానూ పెసోదరుని గూర్చిచింతించుచు బు
రుసులంజూడకుంటవినుట వయోలాసముద్రమునఁ గొట్టుకొనిపోయిన న
నసోదరునకై చింతించుచునార్నరుని పండవేషమున సేవించుట సేవాస్థి
య నాంకానియోతో దనతో నొకసారిబుట్టి తన్ను సరిగాఁబోలిన తన
సోదరిసముద్రమునఁ గొట్టుకొనిపోయినదనియు నా పెన్వెదకుటకై కోపరి
గో పేరు పెట్టుకొని యార్సినుచెంతకుఁ దానేగదననియు నందుకునీసాయ
ముకావలయుననియుఁగోరుట చీలివియాయొద్దకు వయోలాప్రభునిచేఁబం
పఁబడి యాపెచేఁబ్రేమింపఁబడి యాపెచెలికత్తెచేనంపిన యుంగ్రమం
దుకొని యాపెతెల్విలేమికిఁజింతించుట ఆర్ననువయోలాచేతి కొకనగయి
చ్చియులి నూకివృత్తిచెప్పట ఆర్సినునివయోలావలచిపరితపించుట ఒలివి
యావయోలాతోఁ దనవలపు తెల్పఁగానా పెతప్పించుకొనుట మెరియామొ
లివియావ్రాసినట్లొకయుత్తరము కల్పించిమాన్వలియోచెంత నవ్వలా
టకిడఁగా నతఁడొలివియానువలచిన దనుకొనివికారపడుట తాగ్రుహోతగు
లెంచి తనతాగ్రుహు చెలికాడగు నాగుచీకుతోనొలివియాని స్వలచినదికా
నినీతొర్యగుణమా పుకుఁ గన్నర్చుటకై యాపెయొద్దకు రాజ్ఞాజ్ఞచేరాకపో

కలు సేయుపడుచువానితో నీవెదిచ్చిపోరాడి నల్పినివేరి నీయెడలనా పెను
నురాగిమనక మగుచుని పురికొల్పఁగానతఁడు నయాలాను నడుచున్నానున
నాహ్వానముచేయుటతోర్వకతఁడు సెబ్బాస్తియనుకొని యాతొన నేగఁడు
నాంతోనియో మూగుచీను నెమరించునపుడతఁడు రాజ శత్రుశ్రుఁడుగాన రా
జధర్మబలతనింజెటసుఁ గొంపోవుచున్న ప్పడఁగఁడో సెబ్బాస్తియనుఁచునీయె
శ్వనాదాచిన ధనముగాఁగఁన్నుఁగానియెఁబంగననెవ వింతయన్యాయమున
గమనినునంకమునుండి రక్షించియటకున రక్షితముగాఁ గీసికొనివచ్చి నం
దుకా యిట్లాడుచుంటిననివాపోవుచుఁబోవుట కనిపెట్టినయెలాలా గూహక
న్ను నాసోదరుఁడనుకొన్నాఁడు సెబ్బాస్తియను మాన్చి టిముప్పునుండి బ్రతికి
రాచటనుంట గూఢియనిసంజెసిచుట సెబ్బాస్తియను పైకెడు నాదొరినాని
నిన్నుశీఘ్రముగరమ్మన దళగా నాపెనునేనెఁబరిగినీపెనఁడనోకానినీత్రో
వేనునీవుపోయిని యాతని గూగుడికిదిగో కొరికినావామని యొక చెంపకా
యకొట్టఁగానయోహోయిచట వారలెల్లపిచ్చినారేయనియ కనిబట్టివచ్చిం
చుచుంట యాగడికనిపెట్టి యతనిపైకులుకఁగా పెచ్చరువలననా సమాచార
మువిని యెలివి సూయడ్డుపడ్లింఁచి యాగ్గీకులదగిలివైచి యయ్యనా
యింకిరగూర్చాయనివిలువనతఁడు నిస్సంశయముగానిదంతయు మాయగా
నికలగానియగుచనుకొనుచు నాపెన్వెంబడించుట చీకటిగదిలోనిచ్చివార
కనిశలంపఁబడి యెలినిమాచేనుంపింఁచఁబడినమాలోలియోతో ఖేభియ
నుంఁచియున్నాగు చీకుపెట్టేమెరియాలుహాస్యమాడుట ఒలివి మాయొకగు
రుపుచెంతఁదన్నుఁ బెండ్లాడవలయునని సెబ్బాస్తియనునిగుడికిఁగొంపోవుమం
తతతఁడెల్లియుఁదోచక విస్మయఁడై యరుగుట ప్రభువువయోలాయెలివి
యూ సెబ్బాస్తియనుల్లంచియాగ్గీకు ఖేభియనుపెచ్చనుమాలోలియో మెరి
యాలోకచోఁగూడుటచే యాధాన్యశిల్పిలెలువడుట రాజువయోలానుసె
బ్బాస్తియనొలివిమాను యధావిధంబెండ్లాడుటయును

36 వెకోనాయందలి యిద్దరుగుననుష్యులను నాటకమందలివేసములు

సిల్వీయాతండ్రియగు మిలెనాగ్రి

వెలంబైను పోటియనులిచ్చు తగుమనుష్యులు
 పోటియనుని తండ్రియకానాంటోనియో
 మూరియో వెలంబైనుని ప్రితికక్షి
 ఎగమూరు సిల్వీయానహకారి
 స్పీడు వెలంబైనుని సేవకుడు
 తొన్నుపోటియనుని సేవకుడు
 ఆంటోనియో భ్రమ్యుడొపాంత్రినో
 జూలియాశరణుగొన్న పూటకూళ్లమర్త
 వెలంబైను శత్రుగ్రు
 పోటియనుస్వలచినజూలియా
 వెలంబైనునివలచిన సిల్వీయా
 టూసెట్టజూలియా చెలికత్తె

వసులు గాయకలును రంగము పోనామును ముడి గూచెంగటి
 యడవియును కథ

వెలంబైనుతన చెలికాడంగు పోటియనుతో మాట్లాడి స్వీడున్వెంటడు
 కొని మిలెనాజినభానదుడొట పోటియనుజూలియానువలచి జాబంపిప్ర
 త్యక్షరమంది చదువుకొనుచుండ నతనితండ్రి గూతని నిల్లెనాజినభాన
 ముడపుకమ్మపొపుట వెలంబైను సిల్వీయానువలచి యాశ్రియించుట
 పోటియనుజూలియాను దనయుంగరమిచ్చి యాపెయుగ్రిముద్దాడైకొ
 ని కారెన్నున్వెంటినిడికొని మిలెనాజినొద్దకరుగుట పోటియనురాజాజ్ఞ
 చే వెలంబైనుదనితేరి యతడువలచిన సిల్వీయానుదావలచి జూలియా
 నుమలచి యతనిపైగిట్టకాతని గుట్టుచెప్పిరాజుచేనతనిశేషమునుండి వెడ
 లగొట్టించుట వెలంబైనుకయడవిలో బభాత్కారముగా తొన్నుపోగూ
 డ కొంగటగురువగుట సిల్వీయానురాజాజ్ఞపై మూరియోకుజతపర్యవసని
 మిషవెట్టితానాపె ప్రియమనంపాదింపగోరి యాపెమేడిచెరిల యాపె
 ప్రియుంబాడుచున్న పోటియనువైభరిం బూటకూళ్లచనినెంగడి ము

అంతఃపురమునందును బహిరంతఃపురమునందును నిలిచియున్న సేనాధిపతులు

గి వేసముననున్న జూలియాక నిష్క్రమించుట సిల్వియాను మూడు సా
యమున వెలచునుయొద్దకుఁబోవ నుద్దేశించుట పోడియనుజూలియానుఁ
దన సేవకునిఁగాఁ గుదార్చుకొని యా పోతనకుఁదల్లియిచ్చిన యుంగ్రము
న్నిలియాకిచ్చి యా పెచితముందనకుఁ దీసికొనిదమ్మనొకంపుట రాజుఁ
రియా ప్రోడియను జూలియా లెగ మూడుతోఁ బారిపోయిన సిల్వియానువే
దకఁబోవుట దొంగలుసిల్వియాను వెలంతునుచేరినకుఁగొంపోవుట రాజు
తూరియా పోడియను జూలియా వెలంతును లొకచోఁగలసికొనుట సి
ల్వియాను వెలంతునునకు జూలియాను పోడియనునకు రాజు పెండ్లి నేయుట
యును

(37) సీతుకథయను నాటకమందలి వేసవంలు

లియోంటీను సిసిలియా రాజు

మేమిల్లియను సిసిలి గూయువ రాజు

కేమిల్లో యాంటీగోనను క్లియోమీనీను వయానలు సిసిలి చూలోని పరి
భువులు

రోగరో సిసిలియాలోనితగుమనుష్యులు

పోలికేసను బొహిమియా రాజు

ప్లోరిజ్లు బొహిమియా యువ రాజు

ఆర్చిడేమను బొహిమియాలోని పరిభువు

ఒక నావికుఁడు

కారాగృహాధిపతి

పెరిడిట్టా తండ్రియగు ముదుసలిగొల్లుఁడు వానికొడుకునైనా ముదుసలి

ఆటోలికను మోనాగొల్లు

హెగ్మియోనీ లియోంటీను రాణి

పెరిడిట్టా హెగ్మియోనీకూతురు

పోలీనా ఆంటీగోననునిభార్య

నిమిల్లా రాణి చెలికత్తె

మొట్టమొదట రక్షణను గోపికలు

ప్రభులు దొరసానులు దొరలు ఉద్యోగులు సేవకులు గోపకులు గో
పికలు ద్వారపాలకులు మొదలగువారు గంగముసిసిలియాయొక పుడు బొ
హిమియా యింకొక పుడును— కథ ౧

లియోంటీసుతనభార్యతో పోలికైననునకు సంబంధమున్నదని శకించి
వానికినిమిడుమని కేమిల్లోతో జెప్పగానతడు పోలికైననునకదికెలి
యజ్ఞేసి యతనినాతనిదేశమునకంపుట రాజుతనరాణిపై ననుమానపడి
యాపెంజెటసాలనుంచుట యాపెకొకయాడుపిల్లపుట్టగా నాపిల్లనుపోలీ
నారాజునకుఁ జూపించినపుడతడాపిల్లనడవిలో విడిచిరమ్మాయాంటిగోన
గంనక్కాయెడుట రాజున్యాయసభలో బాహుటముగా రాణియందు వ్యభి
చారదోషమారోపించి మరణశిక్షవిధించునంతలో క్లియోమిసిసుడయా
నులపోల్లోయనువేవతానన్ని ధినుండి రాణినిష్కల్మషురాలనియు పోలికే
సనునిర్దోషియనియు కేమిల్లోరాజద్రోహికాడనియు లియోంటీసులేనిపో
నియనుమానములుగలకూర్చుండనియు నతనికడన్విడిచినయాడుపిల్లదక్క
వేలేసంతానముండదనియు సభిప్రాయముండెచ్చి చదువునపుడదిరాజున
మ్మకుండునంతలో నాకస్మికముగారాజకుమారుడు మృత్యుడై నట్లుకెలి
యగా రాణిమూర్ఛిల్లుటగని రాజుతనపైదేవతలాగ్రహించినారని తె
లిసికొని పశ్చాత్తప్తుడైరాణియుపోలికేసను కేమిల్లాలునిష్కల్మషునినిశ్చ
యించికొని పెంటనేమూర్ఛదేటించుటకై కొంపోబడినరాణిమృతిచెంది
నదని పోలీనాతెల్పగావగచుట ఆంటిగోనసురాజ్ఞాచోష్ఠన రాజపుత్రి
నిబొహిమియా రాజ్యమున నొకయడవిలోనుంచిపోవుచుండగా నతనిపై
నొకయెల్లుబంటిపడుట ఆంటిగోనసునియోడగాలివాన తాకునఁజెడుట
ఒకగొల్లఁడురాజపుత్రిన్గొప్పాడి యాంటిగోనసునిస్థితినిదన కొడుకువలనఁ
దెలిసియతనిఁగావనేగుట దారసంతానవియోగమునఁ దలడ్చిలునాప్రభు
దునన్నరమ్మవర్తమానము చేసెనిప్పటికిఁబడేనేండ్లకావచ్చినవి స్వదేశ
ముఁజూడనేగెదసెలవిండని కేమిలామనవిసేయగా పోలికేసనునరియేపె

క్షోకపుగాని కొంచెమాగుమయొక గొల్లనియింటికిఁ దలుచే నెమన నానా
 ప్పని తెలిసికొనుటకు కెయ్యి నువెంటఁబెట్టుకొని మాఱువేసమునఁజూపుట
 ఆటోలికనులానుజేబుకత్తిరించి మోసమునడబ్బపహరించుట ప్లోరిజల్లుప
 రిడిట్టతోముతకయుడువు వేసికొనినల్లాపించుచు నాపెద్దప్పకందాఁబెండ్లి
 చేసికొనియెదనని వాగ్దానమిచ్చియానాటిరాత్రి కపఁగూడనెంచియప్పటి
 నేఁక్కఁజూడవచ్చిన గొల్లఁడుమాఱువేసములనున్న పోలికేసనుకేమిల్లో
 కనుమొప్పాడొరకను మొనలగువారింబడించుట పోలికేసనుపెరిడ్డిట్ట
 చేయిపట్టుకొని యాపెంబెండ్లాడెదనని ప్రమాణమొనర్చుచున్న తనకొ
 డుకున్నిఁదెదననిచెప్పిపోవుట కేమిల్లోయుపకేశముపై ప్లోరిజల్లుపెరిడి
 ట్టతో సెసిలి నూరాజసందర్శనమున కేగుట ఆటోలికనుమోసమునగొల్ల
 నినానికొడుకును ప్లోరిజల్లుపెరిడ్డిట్ట నెంటదీసికొనివచ్చుట పోలికేసను
 తనకొడుకునువెదకుటకై లియోంటీసు చెంకకువచ్చుట ఆటోలికసాంటి
 గోననుమాడిసంపాదించి గుత్తుంజెచ్చుటచేతను గొల్లలసాక్ష్యముచేతను
 పెరిడ్డిట్టతనకూఁతురని లియోంటీసుసంతసించుట ఆనందమన్నుఁడగులి
 యోంటీసునకు పోలీనాతాఁదాచినహెచ్చియోనీ సగపర్చఁగాతఁడునిత్ర
 గిలికనారు నాశ్చర్యానందాద్ధానోలలాడుటయును.

1. పీసనుమతియెడోసెనను కావ్యమునందలి— కథ ♦

ఎడోసెననుజీనశో పీసనుదివ్యకుమారుని మోహించుట వాఁడుకామకేళి
 మొట్టుండునో తెలియకాపెప్పించుకొని పందినైఁటాడుచు దానికొమ్మ
 పోటుసమడియఁగా నెడోసువిలపించుచు దివమున కేగుటయును

2. ల్యూక్రీసీ చెరియనుకావ్యమందలి— కథ ♦

టాక్క్వీనియనున గోమురాజు కొల్లీటిసను తన సేనాసాయకునిభార్య నత

నివరోక్షమునఁ జెలుపట్టఁగా నాపెతనభర్తతో నారాజుదౌర్జన్యముంజెప్పి
పోడుమకొనిచావఁగా నాపెభర్తయారాజుం జేశమునుండి వెడలఁగొట్టుట

3 విరహవేదనఁగూర్చి పద్యములు

4 శృంగారనాయకుని విజ్ఞాపనమునందు విప్రలంభ శృంగారమువ
ర్ణింపఁబడినది

5 విరహదీన తీర్థవాసియందు విరహవర్ణనము

6 భోనిక్సముకొక పక్షి మఱియొకజాతిపక్షియను కావ్యమున నాప
క్షులవర్ణనము

కాళిదాసు నాటకములలో

1 శాకుంతలమున దుష్టులతుఁడు శకుంతలయందు భరతుఁడనువా
నింగనుట

2 విక్రమోర్వశీయమను నాటకమునఁ బుహరవుఁడను రాజార్వశీ
యను దేవదాస్యవఁగూడుట

3 మాంబివికాగ్ని మిత్రమనునాటకమున నగ్నిమిత్రుఁడనురాజు మా
ంబికయను రాజకుమారిఁ బెట్టఁడుట

4 కాళిదాసప్రహసనమునందు బరిషదూతుపంచాంగమున్నది

కావ్యములందు

1 రఘుపతిశమునందు సూర్యవంశ రాజులచరిత్రముకలదు

- 2 కుమారసంభవమున భార్యతీపరమేశ్వరులు కవగూడి కుమార
నామింగని యతనిచేదారకాసురుం చొలయించుట
- 3 మేఘసందేశమున నొకయత్నుడు మేఘమండన భార్యంగని నన
స్థితయాపేతో జెప్పిరమ్మని బతిమాలుట
- 4 ఋతుసంహారమున ఋతువులవర్ణనము
- 5 శృంగారతిలకమున శృంగారరసవర్ణనము
- 6 నలోదయమను కావ్యమున నలమహారాజుచరిత్రమున్నది
- 7 రాక్షసకావ్యమున శృంగారమున్నది
- 8 పుష్పబాణవిలాసమున శ్రీకృష్ణగోపికాశృంగార వర్ణనమున్నది

గుతు=గలశబ్దములకథములు

అ

అంగద- ఆశలి

అంగన- స్త్రీ

అంచ- హంస

అంచన- ఇట్లుండుసనియాహించి కొలత చెప్పట

అంచెలు- ఆగియాగిపోవుట. టపా

అంటి- అరటికంబము

అండకు- చెంతకు

అండగొనుటకు- ఆశ్రయించుటకు

అంతము- నాశము

అంతరంగము- మనస్సు

అంతరము- విడము

అంతిపురము- తాణేనాపము

ఆంద- పొంద

అందమందనత్యధికము- వాడుటకమితముల్యముగిలించుగను

అందములు- పాటలోహాయినిచ్చుసంగతులు

అంబుదము- మేఘము

అంశము- సంగతి

అక్కడంపు- అధికమైన

అక్కటా- అయ్యో

అక్కఱ- చేయవలసినపని

అక్కు- రొమ్ము

అక్షతము- గాయమువడని

అఖిల- సమస్తమైన

అగచాట్లు- ఆపడ

అగడుపచల్ లేదు- తిరన్కరింకజాలదు

అగణితాధిక్రయ- అమితాధికారము

అగౌరవము- అమర్యాద

అగ్నికోపంబు- అగ్నియనునలుక

అగుములు- పాపములు

అఘోర- మిక్కిలిభయంకరమైన

అచ్చపు- కేవలమైన

అచ్చతానము- శుద్ధస్నానము

అచ్చర- వేల్పుసాని

అచ్చివచ్చు- అనుకూలించు

అచ్చోట- అక్కడ

అచ్చోట- తనభత౯తోఁదాఁబడుకొనునయ్యె

అజుఁడు- బ్రహ్మ

అజ్ఞాతభాగ్యము- తెలియఁబడనియదృష్టము

అజ్ఞులు- మాఘలు

అట్టిట్టు- తార్కాణము

అడఁకువ- వినయము- జితేంద్రియశక్యము

అడలుట- శోకించుట

అడలు- భయము

అడిమె- దానుఁడు

అడుసు- బురద

అణువు- లేశము

అత్తమిల్లెడు- వసుకొనెడు

అతివరితాపము- మితిమీరిన దుఃఖము

అతివ- స్త్రీ

అభ్యుధిక్ము- మితిమీరినభుసతకలది

అత్యాశ- తనకుదగనిగోరిక

అదనము- కావలసినదానికన్న నెక్కువ

అది- ఆపె- వలయును

అదును- సమయము

అద్దిర- భరిర

అధముని- నీచుని

అధికము- కావలసినదానికన్న నెక్కువ

అనంతము- హద్దు లేనిది

అనద- దిక్కుమాలినది

అనయంబు- ఎల్లప్పుడు

అననరతము- ఎల్లప్పుడు

అని- యుద్ధము

అనుకంప- దయ

అనుకృతి- పోలిక

అనుగు- మిత్రుడు- ముఖ్యమైన

అనుగుణముగ- తగుస్థాయి

అనుజాడు- తన్నుడు

అనుతాపము- పాపమొందుకు చేసినతనని నొచ్చుకోనూట

అనువు- పంపు

అనురూపము- సరిపడులేదు

అనువు- ఉపాయము

అనుసరింపబడు- చేయబడు

అన్న- స్త్రీ

అన్నపమిన్న- ఉత్తమస్త్రీ

అన్వేషణము- వెదకుట

అవప్రయుక్తంబగు- తప్పకానుపయోగింపబడు

అశమ్యత్యకరము- బ్రతుకవలసిగంగకాలము బ్రతుకనీనిది

అపరకమణము- చచ్చినవారింఁచుచిజ్జేయుకమణము

అపహరింపబడిన- తీసికొనబడిన

అపహసనకరము- నగుబాటుచేయునది

అపాయము- కీడు

అపాయకములు- హానిచేయువారు

అపుహపము- అరుదు

అపూర్ణములు- వెలితివి

అప్పనము- కప్పము

అప్సరతో- నీళ్లతో

అబ్బ- పొండు

అబ్బరము- ఆశ్చర్యము

అబ్రము- ఆశ్చర్యము

అభినయము- లేసిదున్నటుకనృతముచుట

అభిప్రాయము- ఊహ

అభిమానము- ప్రేమ

అభ్యాసము- అల్లవాటు

అమరపదవి- చావులేనిస్థితి

అమరి- ఒప్పి

అమాయికులు- నిష్కపటులు

అమితవ్రయభరము- హద్దులేనివెచ్చమునగల్గుబాధ

అమృతపదము- చావులేనిస్థితి

అముక్త భాణము

అయిన- కూడ

ఆరమర- సంశయము

ఆరయ- గ్రహింప

అరయబోవ- చూడ- బోవ
 అరయు- చూచు- వేదకు
 అరయుడి- చూడుడి
 అరసెదవని- ఆలోచించెదవని
 అరుగు- పోవు
 అరుదెంచి- వచ్చి
 అరులకు- శత్రువుకు
 అరుసుల- రాజుల
 అధము- ధనము
 అధరాత్రము- నడిరేయి
 అహత- యోగ్యత
 అహామౌమానుషోహ- తగుమనుష్యనితలంపు
 అహాడ- తగినవాడ
 అతిముటి- మిక్కిలి
 అటుత- కంఠమున
 అల- తరంగము
 అలంతుల- నీచుల
 అలతులారా- అల్పులారా
 అలజడి- చింత
 అలత- అలసట
 అలము- కవియు- కప్ప ఆక్రమించు- వ్యాపించు
 అలరింప- సంతోషపడుటకు
 అలరు- పువ్వు- ఒప్పును
 అలవడుట- అభ్యాసపడుట
 అలసట- బడలిక

అలుకువ- కోవము

అలుగు- బాణము

అల్కపోత- కోపస్వభావముకలదానా

అల్పముగ- కొద్దిగా

అల్పవేళ- కొద్దిసేపు

అల్లన- మెల్లగా

అల్లాడెడు- కదలెడు

అవకాశము- నమయము

అవతరించిన- భూమికేరిగిన- ఆకారమందిన

అవధి- గడువు

అవమానకరములైన- పరువుపోగొట్టెడు

అవశ్యకృతి- చేయవలసినపని

అవసరము- అక్కఱ- ఇష్టమునరవేచుకొనువేళ

ఆవివేకము- మంచిచెడ్డ తెలుగమి

అశుచి- మైల

అశ్రులు- కన్నళ్ళు

అసంభవము- కలుగఁబోనిది

అసంభావితము- అసందభము

అసడ్డ- నిలకడ్యము- అశ్రద్ధ

అసదు- అల్పని

అసలు- సారము

అసాధారణముగా- అందఱికన్న నెక్కువుగా

అసుద- రాకాసి

అనులకు- కత్తులకు

అహంయువు- గడ్వ

ఆ

ఆ- కౌను

ఆండ్రికు- భార్యలకు

ఆకట- ఆకలిచేత

ఆచికొంచు- అపహరించుకొంచు

ఆడంగి- పిటికి

ఆనకుండు- పొందకుండు

ఆకషికాంచి- లాగి

ఆకస్మికమై- అనుకొనకున్నపుడు తటస్థించిన

ఆకారములు- రూపములు

ఆకృతి- రూపము

ఆకె- ఆప

ఆచరణము- చేయుట

ఆచరించి- చేసి

ఆచారానుసారనూతకశ్యామవేషము- వాడుక ననుసరించి మైలపట్టుటనైపు

పు నల్లనివస్త్రాభరణాద్యలంకారము

ఆచ్ఛాదితులు- ఒట్టలచేగప్పబడినవారు

ఆటపట్టు- నాట్యస్థానము

ఆశి- కుండ్రని

ఆతతాయులు- దుమ్మాకగుళులు

ఆతుమలు- నూక్కుదేహములు

ఆతురపడర్- వెల్లి చూపరు

ఆత్మ- తమయొక్క ప్రాణము జీవుడు

ఆత్మహత్య- తన్నుదాడంపుకొనుట

ఆదట- ఎల్లచోట్ల

ఆదినరున కగుశిక్ష- విదేశవాసశిక్ష- ఆదమను మొట్ట మొదటిమనుష్యుడు ని

షిద్ధఫలముందినుటచే నతనిస్త్రోవుడుస్వగోళద్వారమునుండి భూమికిదగిలి

వేసెనని హాసావేదమునందలిగాథ

ఆన- ఆజ్ఞ- బట్టు

ఆనలి- ఆజ్ఞ

ఆనవాలు- గుఱుతు

ఆపత్తసామాన్యనాభవము- పోలంబందటికి సమానముగాఁగఱ్ఱము శం

వించుట

ఆపద- కఱ్ఱము

ఆమని- వసంతఋతువు

ఆయుధనిగూఢుఁడు- ఆయుధబలము కలవాఁడు

ఆరముగ్గిన- నిండాఁబండిన

ఆరయుఁడీ- చూడుఁడీ

ఆరసి- ఆలోచించి

ఆరసినాఁడవు- కనిపెట్టినావు

ఆరాటము- శోకము

ఆరోహించి- ఎక్కి

ఆఁజేనే- ఆడించెనా

ఆఘోయసు- ఒకదివ్యవైణికుఁడు

ఆలు- భార్య

ఆలోచనయునుఁగలిగియాటాడు- ఇట్లుచేయవలయునను నుపదేశముబయ

ల్యడకూఁగులాడు

ఆవృత్తులు- తడవలు

ఆర్థ- కోరిక

ఆస్యము- మొగము

ఇ

ఇంచుమించు- రమారమి

ఇంతి- స్త్రీ

ఇంద్రాక్ష- ఇంతవఱకు

ఇంద్రియములు- విన్నిచూపుమొదలగు సదయనగుణములు

ఇక్కట్టు- బాధ

ఇగిరిక- హవిస్సు

ఇగురు- చిగురు

ఇగురుబోడి- చిగురువంటిశరీరముకలదానా

ఇచ్చ- చిత్తము- కోరిక

ఇడుము- కష్టము

ఇడుముళ్లు- కష్టములు

ఇడువారలు- కోర్కె-నగవచ్చు వలపుకాండ్లు

ఇతము- ప్రియము

ఇత్తడిసమాని- ఇత్తడితోగట్టబడినగుండము

ఇస్మడి- రెండుమూర్లు- రెండురెల్లు

ఇరువుకొనుట- ఉండుట

ఇరుకెలంకుల- రెండువైపుల

ఇరుమన్నుల- రెండిండ్ల

ఇరులు- చేకర్లు

ఇర్వురు- ఇద్దఱు

ఇట్టి- లేడి

ఇల- భూలోకము

ఇల్లాలు- భార్య

ఇహపరములు- దేహముతోనున్నప్పుడు దేహమువిడిచినప్పుడు

కమముగానుండు లోకములు

ఈ

ఈడ- ఇక్కడ

ఈదు- ఒసంగదు

ఈను- ప్రసవించు- ఒసంగను

ఈభంగి- ఇట్లు

ఈయెడ- ఇక్కడ

ఈరు- మీరు- ఒసంగరు

ఈష్యా ఒప్పలేమి

—
ఈల్లుట- చచ్చుట

ఈవి- దానము

ఈవు- నీవు- ఒసగవు

ఈనడపడు- అనన్యపడు

ఈనడించు- తిరస్కరించు

ఈనరుండు- ఈశ్వరుండు

ఉ

—
ఉలకించుట- ప్రియత్నించుట

ఉంటె- ఉన్నావా

—
ఉక్కడంచు- చంపు

ఉగ్గడించెడు- తెలియపరచెడు

ఉగ్గలి- స్త్రీ కి

ఉచితబోధము- మంచి తెల్పుట

—
ఉచ్చరియించు- పల్కు

ఉచ్చస్థితి- గొప్పపదవి

ఉచ్చాణరము- పలుకుబడి

—
ఉధ్వసితము- బెటవిడుచునూపిరి

ఉడుకు- వేడి

ఉడుపు- దుస్తు

ఉత్తమప్రజ్ఞ- గొప్పజ్ఞానము

ఉత్తమమధ్యమాధమ విభాగములయొడ- కాలముపొడుటయొడను

ముగ నుడునపుడు

—
ఉత్తలపడకు- చింతించకు

ఉత్సాహము- ఉభలాటము

ఉదయము- ప్రాగ్భూతముసమయము

ఉదారుడు - దాత

ఉదితేంద్రియములు - పనిచేయజొచ్చుచూపు మొదలగు నవయవములు

ఉద్యోగిజనము - కార్యనిర్వాకులు

ఉద్వహసుమము - పెద్దకలంకరించుకొనుపుష్ప

ఉపద్రవకరము - చేటుతెచ్చనది

ఉపన్యాసము - దేనిగూర్చియైన విస్తరించి చెప్పట

ఉపేక్షింప - నిర్లక్ష్యముచేయ

ఉరంబులను - హృదయములను

ఉరలు - విడిచిన

ఉరపు - పెద్ద - మిక్కిలి

ఉరు - ఒప్పెడు

ఉరువడి - త్వరగా

ఉర్వి - భూమి

ఉటిరి - కష్టము, దాహవ్యము

ఉటిరి - పద్మ

ఉటుకు - భయము

ఉదాహరణ - నేర్ప

ఉదాహరణ - నేర్ప

ఉత్త - కష్ట - కష్ట

ఉత్త - కష్ట - కష్ట

ఉత్త

ఉత్త - కష్ట - కష్ట

ఉత్త - కష్ట - కష్ట

ఉత్త - కష్ట - కష్ట

ము

ముతువు - కాలవిశేషము

ఎ

ఎంచఁగ- ఆలోచింపఁగ

ఎంతే- మిక్కిలి

ఎందేని- ఎక్కడ నె నను

ఎకిమిఁడు- రాజు

ఎక్కటి- ఏదోయొక

ఎక్కుడుమెకములు- ఏళ్లు

ఎగ్గించుట- నిందించుట

ఎగ్గు- అపకారము- దోషము

ఎట్టకేలకు- కొంతసేపటికి

ఎడ- హృదయము

ఎడఁద- హృదయము

ఎడపని- విడువని

ఎడయిక- విరహము

ఎడయుట- మానుట

ఎడసి- విడచి

ఎడ్డి- పిచ్చి

ఎత్తుఁడ- కుట్ర

ఎదిరి- శత్రువు

ఎదిరించు- నిరసించు

ఎద్దియుంగానియున్కి- నిర్వాణము

ఎనయు- కలియు

ఎన్నక- ఆలోచించక

ఎన్నిక- నెత్త కీర్తి వచ్చునట్లు- గొప్పస్థితికిఁ దచ్చుటకు

ఎర- ఆహారము

ఎరఁగుట- పడుట

విరవు- ఒకటి కిందుటనములు వాడుకొనుటకడగి తెచ్చుకొనుసాము

ఎటుక- జ్ఞానము

ఎల- లేత

ఎలనాగ-స్త్రీ

ఎలమి- సంహోషము

ఎలుంగు- ధ్వని

ఎల్లు- గొంతు- భల్లుకము

ఎల్లుభాషలు- అందఱినాల్కలు

ఎసంగు- ఒప్పెడు

వి

ఏవు- బాధ

ఏకతమున- ఒంటిగా

ఏకమానసము- ఒక్కరీతిగామనన్సులుంట

ఏకు- నిందించు

ఏగుచున్నారు- పోవుచున్నారు

ఏగుదెంచు- వచ్చు

ఏడ్చెట- మిక్కిలి

ఏతెంచినాడ- వచ్చినాడ

ఏతేరవు- రావు

ఏది- పోగొట్టుకొని- లేక

ఏను- నేను

ఏమటి- పొరచడి

ఏరు- ఎవరు

ఏలుబడి- పరిపాలనవృత్తి

ఏల్క- రాజు

ఏవ- ఆసహ్యము

ఏవగించెద- అసహ్యించెద

వి

విదూవ- పుణ్యస్త్రి

ఓ

ఒంటిమై- రహస్యముగా

ఒండు- వేళు- ఒకటి

ఒండె- అయినను- కాని

ఒండొంటిచే- అన్యోన్యము

ఒండొరుమిక- పొత్తు

ఒందిలి- ఆపద

ఒకట- ఒక్కచోట- తత్తణము

ఒకవట్ల- ఒకప్పుడు

ఒక్కొడు- ఒక్కడు

ఒక్కట- ఒక్కచోట

ఒక్కొమ్మడి- ఒక్కమాటు- తత్తణము

ఒక్కట- దబ్బుర- ఆకస్మికముగా

ఒగి- వరుసగా

ఒజ్జలు- గురువులు

ఒడఁగూడ- లభించఁగా

ఒడఁబర్చు- ఒప్పించు

ఒడమ- పుట్టఁగా

ఒడమి- ధనము

ఒడయను- అధికారిని

ఒడసి- పట్టుకొని

ఒడి- అంకప్రదేశము

ఒడిచితి- పొడిచితి

ఒడ్డి- బాధ

ఒకవక- పట్టాగ

ఒకవిన- పొందిన

ఒద్దిక- చేరిక

ఒకరవలయు- తగియుండువలయు- ఉండువలయు

ఒకరుతు- చేయుదు

ఒకగెదరు- వ్రాలెదరు

ఒకపిడి- రాపిడి

ఒకసిన- రాచిన

ఒలయు- చచ్చు

ఒసంగి- ఇచ్చి

ఒ

ఒగు- తప్పు

ఒగుదనము- తప్పు

ఒటిమి- అపజయము

ఒడంగి- ఒడవాడు

ఒడి- భయపడి

ఒమెడు- రక్షించెడు

ఒచె- జయించె

ఒర్వ- సహించగా

ఒ

ఒడు- పెకవిక్రిందిచోట

ఒదల- ముక్కుకారణము

ఒన్నము- గోచుడు- పోషవుగాఁగావలెడుడు

క

కంటి- గోచుడు

కంతు- గోచుడు

కందపు- గోచుడు

కందు- పసివిడ్డ
 కక్కులు- రంపపుకోటలు
 కటా- అయ్యో
 కటకటా- అయ్యో
 కటికి- అధికమైన- కూరమైన
 కట్టడి- అధికమైన- కూరమైన
 కట్టు- చదరంగములోనిరాజు చెలవడుట
 కఠినావనరము- ఆపర్కాలము
 కడ- కొన
 కడంగి- బయలుదేరి
 కడక- ప్రయత్నము
 కడగి- ప్రయత్నించి
 కడగండ్లు- కష్టములు
 కడచు- జరుగు
 కడతేలు- తుదముట్టు
 కడమ- కొఱతె, తక్కిన
 కడముట్టు- చచ్చు- ముగియు
 కడలి- సముద్రము
 కడలివెన్న- చంద్రుడు
 కడి- అన్న కబళము
 కడిది- కఠినమైన- గొప్ప
 కడిమి- బలము
 కడు- మిక్కిలి
 కణత- కడకంటి చెంగటిచోటు
 కత- కథ
 కతన- కారణమున
 క్రతము- కారణము

కదలాడు- చలిండు

కడించిన- పట్టుకొనగా

కదుపున్- రేపెడుక

కన్- కన్ను

కనకము- బంగారు

కను- కన్ను

కనుమొలుగక- మోసపుచ్చక

కనెడు- ప్రసవించెడు

కన్గొన్న- చూచిన

కన్నలోకములు- ఒరులాకమించసిడిగమంగా

కన్యాత్వమునందు- పెనిమిటితోగివంగూపకున్నపడు

కప్పలకువిషమున్నదనియు వానితలలమూలుండుననియును బూర్జిత

శ్వాత్వమతము

కమ్మ- జాబు

కమ్మన- తీయన

కయి- నగ- కవి- చెయి

కరగించు- జాలిపడజేయు

కరచలేదు- కరగజేయలేదు

కరకరిన్- కుంభానముకలిగియుండుటచేత

కరడము- తరంగము

కరణి- తీరు

కరము- మిక్కిలి- చేయ

కరుడు- ముద్ద

కరువలి- గాలి

కడకముల- కార్యముల

కణముల- చేవుల

కతక- చేయువాడు

కతకవ్యము- చేయనలసినపని

కతకృత- చేయువానిపని

కర్వలి- గాలి

కటపుట- నేపుట

కటవంగ- నేచుకొనుటకు

కటి- నల్లని

కలంగుట- దుఃఖించుట

కలంగు- క్షోభపెట్టు- బడలించు

కలఁత- క్షోభకరమైన

కలఁక- సంయోగము

కలవరము- కలఁత

కలహశూర్యరవము- యుద్ధభీరిధ్వని

కలహింప- పోరాడ

కలి- దుష్టకాలము

కలికితురాయి- సొగసగుశిరోభూషణము

కలిమి- ఐశ్వర్యము

కలిమిపై- కలిగియుండుటచేత

కలు- బండియుండ

కలువదొరబొద్దులు- చంద్రనూర్పులు

కల్పనాచణప్రహసకార్లు- అల్లిక నేపుకొగల్గినవృత్తిఁచు. కబ్బములఁబ

న్నవారు

కల్పింప- వన్నుటకు

కల్ములకు- సంపదలకు

కల్లవాతక- అబద్ధపుమాట

కల్లసిగ్గుపచకనిపేరు- అబద్ధమాడువారిచే నవమానింపఁబడనిది

కళ- కాంతి

కవలు- ఒక్కమాటొక కడుపునఁ బుట్టినవారు

కసిమసంగి - చెలరేగి

కస్తి - ఆపద

కా

కాక్షింపడు - కోరడు

కాంచేరు - పొందరు

కాంచిన - ప్రసవించిన - కన్న

కాంచుడి - చూడుడి

కాచు - తపింపజేయు

కాపులు - సేద్యముచేయువారు

కాచు - రక్షించు

కాన - కనుక - అడవి - చూడ

కానిపించు - అగపచుక - అగపడు

కానియేలికపోటు - దుష్టరాజుచేయునపకారము

కామంచిచెట్టు - ద్రాక్ష

కామము - వలపు - కోర్కె - రతివాంఛ

కామమూలము - ప్రేమకారణము

కాముకునకు - వలపుకానికి

కాముని - మనస్థుని

కాకింపనీ - బాధించనిముక్తి

కారు - కాలము

కాబకము - కడుపునీటితిత్తి క్రింగనుండు మాంసఖండవిశేషము

కాతుకద - శరత్కాలము

కాటియపెట్టకు బాధించకు

కాలతాడనతిరస్కారములు - కాలమువలనగల్గి బాధలు నవమానములును

కాలముతప్పుట. అవస్థమాటుట

కాలుగికి- యమునికి

కావరము- కొప్పు

కావలిచిలునగివు- రక్షణమున్నాచించు పిన్ననవ్వు

కావలినిముసముల్గుంటకువలె- కదలికగల నిమిషములు జరిగిపోవు గంట

యొక్కబర్వత్తించునట్లు

కావి- ఎఱ్ఱని

కాస్సపుడు- కాశ్యపుడు

క్రి

కినియు- కోపించు

కిన్న- కోపము

కిరణములు- మిన్నలు- కాంతలు

కిల్బిషము- పాపము

కు

కుందరు- దుఃఖించరు

కుటిలమైన- చెడ్డ

కుట్టిన- బాధకలిగించుచోట

కుడుచునంతకు- అనుభవించునంతకు ముందుకంటెను

కుడువబడగల్గు- అనుభవించబడజాలు

కుత్సించు- నిందించు

కుత్సితవాంఛలు- నీచములగుకోర్కెలు

కుందింప- తగ్గింప

కుప్పసము- కూసము

కులట- వ్యభిచరించు స్త్రీ

కులస్త్రీల- మగవాండ్రు

కూ

కూటమి- సుకతము

కూటమిన్నానిసినుష్టక.నాదవిసనులిపు. వెలిగుక్క-- రతికూడితము

కూతుల- కొమారితల

కూర్కు- నిద్ర

కూమి- పేమ- నేర్పము

కూళ- కూర్మమైన- కత్తినుడు

కూళతనము- కూర్మత్వము

కృ

కృతస్మత- మేలుమఱపు

కృత్యము- పని

కృప- దైవకరుణ

కృషి- పాట

కే

కేండాము- అంగాకకగ్రహము

కేంపు- ఎఱ్ఱని

కేడపెద- చంపెద

కేలంకుల- వైపుల

కే

కేకరింత- గొంతుకనవరించుకొనుట

కేద- బురద

కేవలము- బొత్తిగా

కేశములు- తలవెండ్లుకలు

కేశరములు- మెడవెండ్లుకలు

క

కె - చేయి - అలంకారము
కెవడి - తీరు

కొ

కొంటె - పెంకె

కొండి - తేలుతున్న మృత వానినలయిన వానితోక

కొండొక - ఏదోయొక

కొలికి - సంకోచించి - తీరలోపమై

కొతుకునిద్దర - పట్టిపట్టనినిద్ర

కొదమ - ఈడువచ్చిన - లేత

కొదమ - చిక్కు - వ

కొనకొని - ప్రయత్న పూర్వకముగా

కొను - పుచ్చుకొను

కొప్పెర - బాస

కొమరు - సొగసు

కొమలి - కొమ్మలి - శ్రీలి

కొటంత - సప్తము

కొలుగొమిలము - సరికిమాలినతనము

కొలుగొమిలము - కొయ్యకట్టనట్లు చేసెడు

కొలుగొమిలము - పనికిరాక

కొలది - హద్దు

కొలము - కులము

కొల్పెడు - పుట్టించెడు

కొలిక్త - కమ్మరివాడు నిష్పంచు పల్లము

కో

కోకొని - విన్నవమునువాని

కోగంగి- హన్యగాడు

కోరికలుచెడిన- కోరినట్లుకాకున్నప్పుడు

కొఱమీసము- కొననన్నగనుండుమీసము

కోలుపోయి- విడనాడి

కోవిదారి- దేవకాంచనవృక్షము

కౌ

కొను- నడుము

కొరు- రంగు

క్ర

క్రింతల- తోవలనందు

క్రిచ్చన- త్వరగా

క్రిమత- వరుసగా

క్రిమము- సత్త్వరములయారోహణా వరోహణానము

క్రిమ్రు- మ్రుల- తిరిగి

క్రియమూల్యము- కొనువెల

క్రియంపబడుచు- కొనబడుచు

క్రౌ

క్రొలుగంటి- బెదురుచూపులయాడుది

క్రొలెడు- ప్రకాశించెడు- మండెడు

క్రి

క్రియ- పని

క్రు

క్రుంగిలిన- పేదపెడిన

(కే)

కేవల- చంతకు

(కొ)

కొంజపులు- వింతరుచులు

కొన్న సపాయము- లేత జవ్వనము

క్ష

క్షణభంగురము- క్షణములోనశించునది

క్షణికంబు- మిక్కిలియస్థిరమగుదానా

క్షుద్రము- నీచము

క్షా

క్షాళితమై- కడఁగఁబడి

క్షా

క్షాత్రకందుకము- భూగోళము

భ్యా

భ్యాతి- కీర్తి

గ

గంగ- గంగానది

గంటముక్త- వ్రాతఁపనిముట్టు

గంటువడు- గాయముపడు

గంధవకవేళ- అధిక రాత్రము

గడన- సంపాదనము

గడన పెట్టించు- లెక్క పెట్టించు

గడువు- నిరాకారంపబడినకాలము- అవధి

గతి- నడక- అవస్థ

గబ్బి- పొగరుబోతు

గభీరతి- లోతు

గభీరశుభ సంపాదకవగీతములు- హాయికలుగిరికేయుటకై జేవునివేడు

మః బాడడువేడుకపాటలు

గమి- సమూహము

గగితలు- స్త్రీలు

గలిభిలి- సందడి

గవాక్షములు- కిటికీలు

గా

గాడువు- గాలి

గాఢనిద్ర- ఒడలెఱుంగనినిద్ర

గానము- పాట

గాయకుడు- పాటకాడు

గారము- గౌరవము

గారాబు- గౌరవము

గాలిమేపరిపగ- గాలిందినుపామునకు శత్రువుగునెమలి

గి

గిటి- కుండ్రనిరేఖ

గిలికింత చక్కిలిగింత

గి

గీటున- అనాదరమున

గు

గుంత- వల్లము

గుంపు- కట్టమీదియెత్తెనప్రదేశము సమూహము

గునగున- త్వరగా

గురికెదరు- మెల్లగాఁబరుపిడిపోయెదగు

గుబ్బల- చిన్నల

గుర్వెట్టు- గాఢనిద్రచెందు

గులాబు- ఒకవిధమగునెత్తిని సువాసనగలపువ్వు

గుహ్యచాపల్యము- చొకిరితనము

గ

గెడఁగూచుట- జతఁగూచుట

గెడపు- నడుపు

గే

గేయము- సంగీతము

గేస్తు- గృహస్థు

గొ

గొంతు- జంతు

గొంతెమ్మగోర్కులు- అందరానివానిపై నాశలు

గొడవ- అపద

గొడ్డు- నిష్ఫలమైన

గొనము- గుణము

గొబ్బిన- త్వరగా

గో

గోఁటు- ఒయ్యారము

గోడిగ- ఆడుగుత్తిము

గోరము- అపద

ఘ

ఘన- గొప్ప

ఘనత- గొప్పతనము

ఘనతకెక్కు- ప్రసిద్ధిచెందు

ఘోరము - కంచుతోఁజేయఁబడిన వాద్యవిశేషధ్వని

ఘనులు - గొప్పవారు

ఘా

ఘాతుకుల్ - చంపెడువ్యభాసముకలవారు.

ఘో

ఘోరము - భీకరము - అన్యాయము - చెడ్డ

ఘోరవృత్తి - కఠినవ్యాపారము

ఘోరవైరము - ఎడతెగనివిరోధము

ఘోష - ధ్వని

చ

చంద్రగతి - చంద్రునినడక

చపల - నిల్కడలేని

చమూనియంత్యగడ - కేనానతి నూయుభయగు నినుపదుష్ట

చర్మచర్మము - సముదడినదానినే తిరిగినములుట

చా

చాంచల్యము - నిల్కడలేమి

చాపలము - నిల్కడలేమి

చారులు - రహస్యముగాఁజేయుదు రాజసకులోకవాతకఁబెల్పునారు

చి

చింతరుచిహీనము - విచారముయొక్కకాంతిమానిన

చింతాకారణము - విచారహేతువు

చింతించు - ఊహించు

చింత్యము- ఆలోచించవలసినసంగతి

చికిత్సకులు- వైద్యులు

చిచ్చు- అగ్ని

చిటికె- చిటికెవేయునంతకాలము

చిట్లించుకొన్న- కోపవికారములోఁగూచికనయెడల

చిడిముడి- కోపము

చిత్రము- చిత్రరపు

చిరము- దీర్ఘకాలము

చిలుత- చిన్న- బిడ్డ

చిలుకలకొలికి- అందమగునీ

చిల్లగింజ- నీటికొండ కేచుకొనకవిధమున వృక్షగీజము

చిల్లర- కొంచెము

చిల్వ- పాము

చిప్రకలు- బేడ మొదలగుకొద్దనాణములు

చిహ్నము- గుర్తు

దీ

చీకటికొంగయచ్చుమచ్చదారి- చీకటికిశ్రమివగుచందునియొక్క పరి

తిలింబముపోల్కిగల కన్నులుండుపించెముఠరించిన నెమలి

చీకటితప్పు- రంకు

చీకటినడంగనక- చీకటిలోనడుచువిధము తెలియక

చీకటియందొడరి- బొనుకాద నెడుమాటలు కాగిదపుముక్కలపైవారి

యొక పెట్టెలోఁగలిపియుంచి చేతికివచ్చినచీటినిదీసికొని దానిప్రకారముచే

యప్రచారంబించి

చీకలు- వ్యాధులు

చీకచిటుకుమన్న- ఏమాత్రముచెప్పజే నప్పటికిని

చు

కుంబించు- ముద్దిడు

చె

చెచ్చర- త్వర

చెట్ట- కీడు

చెడుగొట్టు- దుష్టులు

చెనక- తిరస్కరింపఁగ- ఏదిరింపఁగ

చెనటి- కఠినులైన

చెయినములు- ఇందియవ్యాపారములు

చెలంగ- బప్పుగా

చెలి- ప్రియురాలు- ప్రియుడు- స్త్రీ

చెలిమిచే- హితులోదాచుటచే

చెలియ- స్త్రీ- చెలికతె

చెలువ- అందకతె

చెలువడచు- రూపుమాపు

చెలుపు- అందము

చెలుపుడు- మగడు

చెలుపున- తీరున

చెల్లగే- భర్త

చెల్లెను- లేకుండెను

చెల్వము- అందము

చెల్వో- మగని- గీతని

చే

చేకురు- లభించు

చేకూర- దొరకినయెడల

చేకొను- పుచ్చుకొను

చేగలమెకములు- ఏన్లులు

చేడె- స్త్రీ

చేడ్పడ- తొట్ట్రపాటుచెంద

చేతొడవు- చేతికిఁదొడఁగికొనుదుస్తు

చేయివినరవచ్చు- జెలఁగినాయముకడ- న్యాయవంతులవలెఁజరిగిపోవచ్చు

చేవత్తి- చేతఁబట్టుకొన్నదీపపువత్తి

చౌ

చౌర్యము- దొంగతనము

చ

చందము- తీరు

చందానక- తీరునన్

చందు- చంద్రుఁడు

చందుకోయినులు- చంద్రోహిణులు

చక్కటికి- ఒద్దకు

చక్కపచుక- కుదుచుక

చక్కాడు- బాగుచేయు- నాశనముచేయు

చక్కి-లిగింతలు- నపుపుట్టించునట్లు వయవముతాకుఁట

చదల- ఆకాశమున

చమపర్ల- విద్వాంసుల

చనదు- కూడదు

చబుకు- కొరడా

చయ్యన- దబ్బున

చలము- కోపము-పగ

చలివెల్లు- చంద్రుఁడు

చలువబొట్ల- చెమ్మట్ల

చుండము- సగముతోడపాఁకుఁ దొడఁగికొనులాగు

చా

చాగు-కీ-భళికా

చాడి- కొండెము.

చాద్దన- తీరున

చాన- క్రీ

చామ- క్రీ- శ్యామయను సేరుగలయొక మట్టి చెట్టు

చాయల- విధముల.

చాల్పులు- వరుసలు

చావుదూవు- చచ్చినవారింగొంపోవునపుడు వాయించు వాద్యము

చు

చుచు- చిట్టెలుక

చువక- మెత్తనినన్ననినిడుపాటి చిన్న రెమ్మ

చూ

చూకురు- దుఃఖము

చూడికి- చూపు

చూపట్టదు- తోపదు

చూపలులు- చూచువారు.

చొ

చొక్కుపాటు- పరవశత్వము

చొప్ప- మాగ్గము

చొరవ- సాహసము

జ

జగదానందకరుడు- సూర్యుడు

జనని- కన్నతల్లి

జర- ముదిమి

జరత- ముదిమి

జవము- వేగము

జా

జాగరూకత - కాలజ్ఞానము
 జాగ్రత - మెరుకున
 జానకి - సీత

జి

జింక - లేడి

జిగి - కాంతి

జిగియ్యమర - ఇంద్రియముల స్వాదీనవచుకొనుట
 జిగి - జాన్మహారాజుయొక్క జ్యేష్ఠసోదరుడు

జీ

జీనువ - ఒక పక్షి

జీవగట్ట - జీవనోపధము

జీవసాధము - జీవములుండుచోటు

జీవింప - బ్రతికింప

జీవుడు - ప్రాణి

జె

జెట్టి - మల్లయుద్ధముచేయువాడు

జ్జ

జ్జేలరుసిమిన్న - నారదమహర్షి

జ్జా

జ్జా - తెలివి తలంపునకుఁదెచ్చుకొనుట

జ్జా

జ్జాతి - చాయాదుడు

జ్జానులు - తెలిసినవారు

జ్యే

జ్యేష్ఠము- గ్రీష్మక్రతుఃవందలి మొదటిమాసము

జ్యో

జ్యోతిషికులు- జ్యోనులు

జ్వ

జ్వరము- వేడి

జ

జంట- జత

జగముకన్ను- నూర్యుడు

జగముతల్లి- పార్వతి

జతనము- ప్రయత్నము

జన్ని- నన్నిపాతము

జన్నిగట్టు- బ్రాహ్మణుడు

జబ్బయిన- కాంతితగ్గిన

జమిలిముక్కాలి- తుమ్మెదయొక్క

జముడు- ప్రాణులదంపించుదేవత

జా

జాడ- పోల్కి- దారి

జాబిలిపతిమనగ- చంద్రప్రతిబింబమను భూషణము

జాలకట్ట- కిటికీ

జు

జుట్టుపులుగు- నెమలి

జూ

జూక- ఉత్సాహము- ఆనందము

జోగము- మనస్సునిశ్చలముచేయుట

జోగులు- యోగులు

జోటి- స్త్రీ

జోతి- వెలుగు

టక్కరి- మోసగాడు

ట

టెక్కియము- జెండా

టె

టె

టైబరు- ఇటలీదేశములోనియొక నది

తాయి- న్వరస్థాయి

తా

తా

తాబము- తలనుమించిన వేషము

తాగుతి క- గడ్గదస్వరము

తాప్పి- దాహము

తాబ్బు- ధనము

తాస్సిన- అలసిన

తా

తాచు- దాచు

తాలు- కాంతి- పలక

తా

డిందు- అడంగు

తా

డెందము- గుండె

తా

తంజావూరుపడియెద- శ్రమపడెద

తండుగోల- తేడ్డు- తండెలు- పడవపెత్తనగాడు

తక్కువారు- తక్కువువారు

తగ- బాగుగ

తగవు- నాయము- నీతి

తగిలి- అభిలాషపడి

తగు- గొప్పస్థితిగల

తగులమందినవాడు- కాముకుడు

తగులు- పొందు- అనురాగపడు- అనురాగము

తడబడిన- తోచకున్న

తడవు- కాలము- చిరకాలము- ఆలస్యము

తత్తుడులు- గుట్టములు

తద్దయు- మిక్కిలి

తనక తముదిండిపగచూళ్ల- తనకుఁగానణమగు కట్టవిన నగ్గియొక్కభవజ

రూపమగుపొగవలనబుట్టు మేఘములయొక్క

తనమసి- తానువయోగించుసిరా

తనరారె- ఒప్పెను

తనరు- ప్రకాశించు

తనస్థితివిశేషమునకువలనుగడించి- తనదైశ్వర్యమభివృద్ధిచేయునట్లుపాటు

మువెతకి

తనిపెడు- సంతృప్తిపొందగ

తనియు- తృప్తివడు

తనువు- శరీరము

తన్వి- సంతృప్తి

తపసి- ముని

తప్పముల్లెలు- వట్టిసంచులు

తప్పకొందుకినటుల- ఆవిధముగానుభావతెలియకుండుడు

త ప్తమగు- కాల్యబడిన

తబము- తపస్సు

తమి- వలపు- కుతూహలము

తమిచ్చూలి- బ్రహ్మ

తమిష్టపగతుడు- చంద్రుడు

తమ్ములు- పద్మములు

తరుణము- అవసరము- లేత

తరుణత్వము- యౌవనము

తకించుకొనుచు- ఊహించుకొంచు

తల్ల- ప్రయాణమగు

తలితన- చచ్చినయెడల

తటి- కాలము

తఱుగు- తగ్గు

తఱుము- వెంబడించివరుగెత్తించు

తలగి- విడిచి

తలకొనుడు- పూనుకొందు

తలపోసి- తలచుకొని

తలపంపు- చిన్నతనము

తలారి- కావలివాడు

తలిరు- లేత- చివురు

తలిరుకై- చివురువంటిచేయి

తగుననతట- పైకినంతోపమువలె గన్బడుదుఃఖము

తన్మరులు- దొంగలు

తా

తాత్పర్యము- కోర్కె

తానము- స్నానము

తామరల- వద్దముల
 తారతమ్యంబు- వాసి
 తారలు- నక్షత్రములు
 తారనమై- చెంతకువచ్చి
 తారు- తిరుగు- నటించు
 తాదాన్యము- యావనము
 తాలెడు- ధరించెడు
 తావకీన- నీయొక్క
 తావు- చోటు

తి

తిమ్మనికన్న- కోతికన్న
 తిరపగాంధు- బిచ్చగాంధు
 తిరగబడెడు- మాటెడు
 తిరుగుబాటు- మార్పు
 తిలకింపక- చూడక
 తివురుట- యత్నించుట
 తివురుము- కుతూహలపడుము

తీ

తీండ్రమైన- తీక్షణమైన
 తీతువు- ఒకవిధమైనపక్షి
 తీరని- పోనని- చేయకవిధిలేని
 తీరము- ఒడ్డు
 తీరు- విధము
 తీరిన- కడచిన
 తీవ్రోన్మాదప్రకృతి- మిక్కిలిపచ్చిగుణము
 (తి)

తు

తుంట- చెడ్డ

తుంటరి- చెడ్డ- దుష్ట

తుచ్చకామచేష్టలు- పనికిమాలినపోకిరిపనులు

తుట్ట- తుట్టపాము

తునిమి- చంపి

తురితముగ- త్వరగ

తుఱుమ- ముడువ

తుల్వ- దుర్బుద్ధికలహాడు

తూ

తూపు- బాణము

తూము- నీళ్లుబెటికివచ్చునట్లు ద్వారమేష=చికకట్టినకట్టడము

తూలిన- చొక్కాన

తృ

తృప్తి- సంతృప్తి

తె

తెంపున- సాహసముతో

తెక్కరీండ్లు- మోసకాండ్లు

తెగదీయదాయె- తూలగొట్టదాయె

తెగబడునపుడు- పూనుకొన్నపుడు

తెగడజొచ్చు- నిరసించు

తెట్ట- తేనెపట్టు

తెమ్మెర- చల్లగాలి

తెరలు- తొలగు- బయలుదేలు

తెఱగు- విధము

తెఱవ- ప్రి

తెలిపులుగులు- హంసలు .

తెలుతటి- చదువు చెప్పనపుడు

తెన్నులు- రోగములను

త్రే

తే-ట్ల- తేనెకేగల

తేజము- కాంతి

తేజగిలు- ప్రకాశించు

తే-గుట్టము

తేది- సారమాసమునందలిదినము

తేరు- రథము

తేలు- మీడికివచ్చు

తేధిగులు- తీధమున కేగువారు

త్రో

తొగలరాయని- చంద్రుని

తొగలు- కల్వలు- సమూహములు

తొడగె- మొదలుపెట్టె

తొడరి- కలిగి- ఏదిరించి

తొడువబడియె- అలంకరింపబడియె

తొడ్డు- ఉడుపు

తొత్తు- బానిస

తొయ్యలి- స్త్రీ

తొటగి- విడిచి

తొటగిన- లేని- విడిచిన

తొలిటెంకి- మొట్టమొదటస్థానము

తొలిదిన- మూర్ఖుడినకు-

తొలిబాము- పూర్వజన్మము

నొలిమచ్చు - మొదటమాదిరి

నొవల - కల్వల

త్రో

త్రోచబడియె - కానబడియె

త్రోచునట్లు - అగవదునట్లు

త్రోతెంచు - కనబడు

త్రోడు - సాయము

త్ర

త్రాపాపారముల్ - సిగ్గునుచదాపులు

త్రా

త్రాచు - పగడగలపాము

త్రి

త్రిప్పటంబడు - తిరుగులాడు

త్రో

త్రోక్కుడు - బాధ

ద

దండ - చెంత

దండనవిధి - తిక్కనకృత్యము

దగ - దప్పి

దనుక - నలుగురు

దబ్బ - దభణ్

దబ్బటి - కల్లచెప్పవాడు

దమ్ము - పాదము

దయాళుడు - కరుణాస్వభావము కలవాడు

దయ్యము- దేవత- పితాచము- పాపముచేయుటకుఁ బ్రేరించుదేవత
 నరి- నిష్ఠ- హస్త- చెంత
 దర్శనము- దశానము
 దశానము- అద్దము
 దశముల- నేనల
 దవు- దూరము
 దవ్వ- దూరము

దా

దాడి- దండెగుట్ట
 దాది- పాలిచ్చి పెంచుస్త్రీ
 దాని- స్త్రీయోపేట్రాయుక్క
 దాపు- దగ్గర
 దాయము- తిలపిండునుండి రానలసినయాసి
 దారిద్ర్యభరము- వేదరికపుబరువు

ది

దిగంబరులు- దినమొలవాట
 దిట్టపు- ధైర్యము
 దిట్టవనము- ధైర్యము
 దినుసులు- వస్తువులు
 దివి- స్వర్గము
 దివ్య- దైవసంభందమైన
 దివ్యమూర్తి- అతిసుందరుడు
 దివ్యమూర్తి నధికులుపురుషులు- ఎక్కువు బలముంటచే మగవాండు
 దివ్యమూర్తి
 దివ్యమూర్తి- వేల్పునాటి
 దివ్య- వీరము

దీ

దీనుడు- దుఃఖించువాడు

దీవోతు- వసిష్ఠులనెందురు

దు

దుఃఖమేలు- మనోవికారముకలిగించు

దుండగము- కీడు- నేరము

దుండగీడు- దుష్టాచు

దుమకు- దుష్ట- కీడు

దుష్ట- పనము

దుము- ఘోరి

దుర్బల్య- శోకించు

దురము- యుద్ధము

దురాము- శరణము- కూడదనుట

దురితము- పాపము

దుష్ట- నొప్పియుపశాంతించునట్లుతాగుట

దుష్ట- కు- చెడుచని

దుష్ట- దుష్టముపక్షానినప్రతిజపింక - చెడుగునోర్చు గొట్టసము

దుష్ట- దుష్టముపక్షానినప్రతిజపింక

దుష్ట- దుష్టముగూడు

దుష్ట- దుష్టముగూడు

దు

దుఃఖించు- అభివ్యయమొనరించునట్టిది

దుఃఖ- నింద- నిందించు

దుఃఖింక- నిందింప

ద్య

ద్యమంతము- సాటి

దృష్టి - చూపు

దె

దెబ్బ - చచ్చున

దెను - అవస్థ

దే

దేవర - దేవుడు

దేవునికంటె సునెకముత తేనెగా విందుట - దేవుని ప్ర

తిరూచానముగా విందుటను శ్రేష్టములు

దేవుని యూపుక - గాలి

దై

దానము - వేల్పు

దానము - వేల్పు - అదృష్టము

దొ

దొంగనెట్టివ - మోసము చేయు పనికిమాలిన పొట్టిగుడ్డుము

దొడ్లగొనములు - సమ్రాజములు

దొనగు - నేరము

దో

దోనె - తప్పు

దోయి - జత

దోరగాయ - సగము పండినకాయ

దోషి - నేరము చేసినవాడు

దా

దాజన్యము - కూరత్వము

దాభాగ్యములు - పేదలు

ద్ర

ద్రవరూః సూ - నీటివలెనున్న
ద్రవ్యము - ఇంద్రియము

ద్రా

ద్రాక్షానవము - ద్రాక్షపండ్లసారాయి

ద్రో

ద్రోబ్యుక్ - పడవేయును

ద్రో

ద్రోహము - నేరము - పాపము

ధ

ధరణి - భూమి

ధమకంబు - స్వభావము - న్యాయము - శుభ్యము

ధవళిమ - తెల్పు

ధి

ధిక్ష్తప్రణామాలి దీక్షుకనేదనలు - తాపలచినవారులన్న నిరసింపగావ
చ్చినగొప్పబాధలు

ధీ

ధీరులు - ధైర్యవంతులు

ధ్వంసంబు - పాడు

న

నకనకలు - నన్నదనము

నక్కనైచ్చము - అతివికారము

నక్కెడు - ఒదిగెడు

సగరు- కోట

సగవైదింట- ఇంద్రదనుస్సుసండు

సగుచు- సవ్యచు

సగుబాటు- హన్యము

సటసము- లేనిదున్నట్లగపచుట

సట్టువపిట్ట- నెమలి

సడ- నడక

సడతెంచు- వచ్చు

సడిన్- మధ్యను

సడిగేయి- అధికరాత్రము

సత్తకాయ- గుల్లతోబ్రాకునీటిపుగుగు

సన- పువ్వు

సనబోడి- పువ్వువంటిశరీరముకలయాడుది

సనవిల్లుడు- మనస్సుడు

సన్ను- నాశరీరమును

సన్నుగూరిచి- సన్నుజ్ఞానకేదెచ్చుకొనుటకు

సమభ్రమరము- కనికరింపజగినతుమ్మెద

సరకము- శిక్షవిధింపబడిన పాపులుండులోకము- ఘోరము

సరకమోటునవి- మానుష్యులకుఁ దెలియక సరకమందున్నవి

సరవరప్రియులు- రాజసక్తిష్టులు

సటద- వింటినారితగిలించుగాడి

సలి- మిక్కిలి

సలువ- బ్రహ్మ

సలువందు- ఒప్పు

సలువయువిద- సరస్వతి

సల్ల- నెత్తురు

నాకొకఁడు - మౌనదనము

నాపి - కొన్ని

నాహి - కాదు

నా

నాఁగి - అనఁగా

నాకుసీతదా - విడువఁడు - నేబ్రతుక నని తెలియుఁడు

నాగరికత - మోటతనము లేమి

నాట్యప్రవీణత - ఆటనేపుక

నాశము - ముద్రింపఁబడిన రాగి మొదలగు లోహముల విఠ

నాతి - స్త్రీ

నాదురాగ్రహభూతము - నాదుష్టకోపమునుపిశాచము

నాన - సిగ్గు

నానఁబాలు - నానలియ్యము

నానాగతులు - అనేకవిధముల

నామము - పేరు

నామకరణము - పేరు పెట్టెడు కమకము

నాయకి - వలపుకలె

నాయకుఁడు - వలపుకఁడు

నాయము - న్యాయము

నాయానసంపాద - సద్గ్రంథముననుమి

నారికాయలు - విరితాగ్రామరాపిడిచేఁగల్గుకాయలు

నారీస్వభావము - స్త్రీనైజము

నాలిముచ్చ - కపటి

నాశ - దేశముల - సరముల

నావ - ఓడ

నావికుఁడు - ఓడవాఁడు

ని

నింగి - ఆకాశము

నించెడు- నిందించెడు

నిక్కపు- నిజమైన

నిక్కమగుదుఃఖమేలురాణి- మనోవికారముకలిగించుచుండుదా

నిగమము- వేదము

నిగుడు- నిక్కు- చెల్లరేగు

నిచ్చయంబు- నిశ్చయము

నిచ్చలపు- కదలని

నిచ్చలు- ఎల్లప్పుడు

నిజమతి- నిజముపల్కువాడు

నిడు- దీఘమ్మైన

నిత్యుండు- దేవుడు

నిద్దము- సుఖమూర్తముగా- నునువుగా

నివుణుడు- నేపకారి

నిబ్బద్ది- నిజము

నిమిత్తమ- కారణము

నియతి- ఆజ్ఞ

నియమింపంపడయ్యెనే- శాసించుకన్నయెడల నెంత బాగుండును

నిగపరాధిశయము- నేరములేము

నిరపరాధిత్వము- తప్పులేమి

నిగపరాధుల- నేరములేనివారల

నిరసించు- తిరస్కరించు

నిరాకరించు- అనాదరణముచేయు

నిరుపమముగ- సాటిలేనట్టుగా

నిరూఢిగ- నిశ్చయముగ

నిరూపించవలయు- కనుపచరవలయు

నిరూపింపబడుచు- నిర్ణయింపబడుచు

నిజాయము- పూనిక
 నిభాగ్యవేళ- దారిద్ర్యదశ
 నిశీతి- వెలుపులేమి
 నిమిశ- కట్టి
 నిర్వహితు- నెరవేరుక- నిల్పుకొందు
 నిర్వృతి- నుఖము
 నివేదనములు- సమవేశములు
 నివ్వెట- ఆశ్చర్యము- భ్రాంతి
 నిశ్చేతి- నిశ్చయ
 నిశ్శాక- స- శయములేమి
 నిశ్చయము- చప్పుడులేనియముగు
 నిష్పిష్టమై- కూడని- లగని
 నిష్కృతి- విడుదల
 నిహితమై- అణచబడి

నీ

నీచులయవగిపోవుదురు- నీకంటె అంతగా నీచులయవగిపోవుదురు
 నీచులు- సులభము
 నీచప్రవాహము- తున్ననననము హాస్యవత
 నీచసోపానములు- క్రింది మట్టులు
 నీటగల్పెదవా- పాడుచేసెదవు
 నీసావనమగుగుడి- దేవాలయమువలె విశ్రాంతిమగు నీశరీరమునూ
 నీరసము- బలములేనివారు
 నీరాటములు- జలక్రీడలు
 నీర్వృత్తి- దప్పికొని
 నీర్లుట- చచ్చుట

సు

సుడులు- మాటలు

సుచుపు- లోపములేమి

సున్ని- గొట్టెబొచ్చు

సుల్లు- మాటలు

నూ

నూగు- లేత

నూత్నాచారము- కొత్తవాడిక

నూల్కాను- పొందిన

స్వ

స్వసహాయము- రాజుచేనుండుతాళసచిహ్నము

స్వసహాళి- రాజకిరీటము

స్వస్థి- రాజులార

నె

నెక్కొ- ౧- కిండి

నెక్కొలుపపు- చేయపు

నెగడి- వ్యాపించి

నెగులు- నొప్పి

నెచ్చలి- నేహితుడు

నెచ్చింసబడి- వెడలగొట్టబడి

నెచ్చింస- ప్రియత్నించు

నెత్తావి- సువాసన

నెనరు- దయ

నెపంబు- మిష

నెముకుట- వెదకుట

నెమ్మి- ప్రేమ
 నెమ్మలను ఎముకలను
 నెరువబడిరి- చేయబడిరి
 నెర్వి- ఒకానొకపట్టణము
 నెఱ- ఎక్కువైన
 నెఱపు- వ్యాపించు- పెట్టుకొను- చేయు
 నెఱి- వలెను
 నెఱులు- తలవెందుకలు
 నెల- చంద్రుని
 నెలకొందువు- ఉందువు
 నెలవు- ఉన్నపట్టు

నో

నేనేనేను- నాకుఁబ్రేమనాయుండు నవ్వును నెమ్మలను
 నేమము- నియమము
 నేరము మోమునెదు- నాచంద్రుని నావ్యాపించుటకా
 నేలపుర్వా- లోకమునుధ్వు

నో

నై చ్యము- కొంచెపుతనము
 నై బముగ- నహబముగా

నో

నొగులు- నొప్పి
 నొడవిన- చెప్పిన
 నొనల్లను- నుదుల్లను

నో

నోము- వ్రతము

స్వామీ సమస్తము - స్వామీ సమస్తమునందు తీర్థాలస్యమగుట

ప

23-24

పద్య కే. చంద్ర కే.

పటిమ- శక్తి

పట్టి- బిడ్డ- బిడ్డడు

పట్టు- తేనెపట్టు- నిఘానస్థానము

పరింప- చదువ

పడఁతి- పడఁతుక- (స్త్రీ)

పడక- శ్రమపడక

పడకుండెడు- కిట్టకుండెడు

పడగ- జెండా

పడసిన- పొందిన

పడచు- కన్నియ

పరిఁతుడు- గొప్పస్థితినుండి వడినవాఁడు

పరివ్రాజాంగు- పెరిమిట్టప్ప నిఘానస్థానము వ్రతము

పత్తెచ్చము- అగవడుట

పదంపడి- మఱియు

పదపడి- మఱియు

పదను- వాడి

పదము- శబ్దము. అడుగు

పద్మన- పూన్నితో

పద్మబాంధవు- సూర్యుని

పనికిరావు- కార్యమునకుఁజోటలేవు

పనిపడనంతకు- అక్కరకలుగనంతదాక

పనిపడి- మిక్కిలి

పనివాంఛనలే- పనిచేయుటకుఁ బనిచేయకొన్న వారిలేరున

పనుపడనప్పు- పనికిరానిసమయమున

పన్నికము- సృష్టి

పన్నిదము- పండెము

పన్నుచుట- కల్పించుచుట

పలుకు- ప్రభువులు

పబ్బలి- నీటియొడ్డునబుట్టినొకచెట్టు

పరగుట- ప్రవర్తింపుట- ఒప్పుట

పరము- నేహమువిడిచినపదప జీవుడుండు గోకము

పరికించితి- కనిపెట్టితి

పరికించెనేనియు- చూచినయెనిల

పరస్పరమా- ఒకరినొకరు

పరిగణింపబడు- ఎన్నబడు

పరిగియ- చిటుచేప

పరిణయముక్త- పెండ్లి

పరిపూర్ణత- నిర్వాణము

పరిపూర్ణత- లోకములేనిదానవు

పరిమళము- సువాసన

పరిమాచకవలయు- చంపవలయు

పరిశీలింపబడవు- బాగుగనొనచకబడవు

పరిసిన- చెడిన

పరువడి- మిక్కిలి

పరుసమైనవాయి- పరుషాక్షరము

పర్యాయములు- సార్లు

పర్వతశిఖరము- కొండతల

పఱచుట- వ్యాపించుట- పరుగిడుట

పలుకుట- దూకుముపైకిదెలుపుట

పలుదెలులు- పెదవులు

పలువుర- అనేకుల

పల్కులు- దైవసోత్తమాలు- పూజలు

పల్లవీ- పావురమెగరుట

పల్లవి- పాటయొక్క తొలిభాగము

పశువులు- అజ్ఞానులు- నాల్గుకాళ్లతో కలగలజంతువులు

పన- బలము- చవి

పసరము- పశువుల

పసాదము- ప్రసాదము

పసిండి- బంగారు

పస్తుపడిన- తిండిదొరకకున్న

పా

పాంపసు- నీజాతునిశత్రువుగనుక ఘనుడు

పాతపరిచయము- చిరకాలమునుండియున్న యలవాటు

పాటవము- శక్తి

పాటు- అవస్థ- శ్రమ

పాటుపడు- పనిచేయు

పాటుమానిసి- కాయకష్టమున బ్రతుకువాడు

పాడుచున్న గోళములు- నేవదుందుభులు

పాడుపాత్ర- పనికిమాలిన నటి

పాతకము- పాపము

పాతరలు- నాట్యమాడు స్త్రీలు

పాతివ్రత్యము- పెండ్లాడినవానిదప్పనితరునింగూడకుండువ్రతము

పాదిరిల- పాటలీవృక్షముల

పాడుకొనియె- నాటుకొనియె

పాడుకొలిపె- పుట్టించె

పానము- పానీయము- త్రాగుట

పాయము- యావనము

పారిజాతము- ఒక పూల మొక్క

పావకాతి- పాతివ్రత్యదేవత

పాశ్వాము- ప్రకా

పాటుట- రణగంగమునుండి ధయవడిపరుగెత్తుట

పాటుసోము- చంచలసుఖము

పాలిన- కాంతిచెడి వెల్లనెన

పాశము- విధము- అనుకూల్యము

పావన- ఫలితమైన

పాశంబు- కట్టుతాడు

పాషాణము- రాయి

పి

పిండు- సమూహము

పితాపుత్రవిశ్వేషకారణ- తండ్రికింగొడుగునకు నైవరముపుట్టించు హేతు

వశితుడునిపై- తండ్రియందు

పిద్వరము- త్యమునబుట్టువరము

పిన్నవయసురకము- పడుచువారు

పిలువడు- తగ్గిన

పిలిచితే- పిలిచితివా

పిలుకుమారి- నశించి- చచ్చి

సిల్లలారారండు- లొట్టియనునూదిబిలమునజొప్పించునట్లువచ్చుట

యసాధ్యంబగు- ఈరెండునుభిస్తువేదవాక్యములు

పిల్లికన్నురతనము- వైదూర్యము

పిసినారి- లుబ్ధు

పిసిగొట్టు- లుబ్ధు

పీ

పీకులాట- శ్రమము

పు

పుడమిరాలుపుమిన్న- శ్రేష్ఠభూపతి- శ్రేష్ఠశక్త్యము

పుడమి - భూమి

పుడుకుచు - అంటుచు

పునెము - పుణ్యము

పున్నియము - పుణ్యము

పున్నాగాన - ధర్మాకరణ్యము

పురి - పట్టణము - నెమలిపించెము

పుకుడు - సాటి

పులుగు - పక్షి

పువ్వు - చేతుదపుకలచెంత నేలగాడునొ

పూ

పూజ్య - మన్నింపదగిన

పూనులకు - ప్రయత్నములకు

పూణకముగ - వెలితిలేకుండునట్లు

పూర్వపు - ముందటి

పు పుణ్యోదీ శ్రీ

పె

పెంజటి - గొప్పచెడి

పెంజరుగుచు - స్వర్ణచేంద్రవహనాక

పెంపు - కీర్తి - అభివృద్ధి

పెక్కుమాక్లు - పలుసార్లు

పెచ్చు - అధికము

పెచ్చుగ - అధికముగా

పెట్టు - ఈవి - దెబ్బ - పూనిక

పెడబడి - గుటితప్పి

పెద్దతనము - మనలితీకము

పెన్ - పెద్ద

పెనగొనియె - మలిపడియె

పెను - పెన్

పెనుచు - రక్షించు

పెనుచుట - పెంచుట

పెనుపడ - వృద్ధిపొందగా

పెన్నుదు - పాపశాపధి

పె - ఇతరమట - ఇతరవస్తువుయొక్క

పెరయ - వ్యాపించగా

పెరిమ - పీఠము

పెరిగెను - అర్థమైన - విశదమైన స్వభావముగల

వే

వేద - హినుధాలు - దరిమ్రుడు హినుడు - దుఃఖ

వేదలై - తక్కువువిల్వకలవై

వేరు - కీర్తి - హారము - నాకుము

వేరుచు - అతిశయించు - ఒకదానిపైనొకటిపెట్టు

వేదేనిన - కీర్తి - కెక్కిన

వై

వై - తరువాత

వైకొను - సెదిరించు - కలుగు - తెచ్చుకొను

వైడి - బంగారు

వైరు - చేను

వైవాసిచూపులనుండి సుఖపడజూచుట - ఇతరులుపొందు భోగముతా

నుభవించునట్లునుకొంటు

పా

పొంగించు- ఉడికించు

పొంగు- సంతోషించు

పొంత- వారి

పొక్కు- దుక్కుము

పొక్కు- గర్వము

పొగలు- విచారము- దుఃఖము

పొడగంటివే- చూచితివే- చేమఱుబూచితివే

పొడగొంచు- చూచు

పొడమించు- పుట్టించు

పొడము- పుట్టు

పొడచు- ప్రసరింపజేయు- ఉదయించు

పొత్తము- పుస్తకము

పొదువబడిన- పట్టుకొనబడిన

పొదుపు- మిత్రవ్యయము

పొనరుచు- చేయుము- ఉచ్చుచు

పొరయః పొర

పొరవోవబాలదు- పొరపాటుకానేరదు

పొరింబారి మూటిమూటికి

పొర్లిక- ప్రవాహము

పొలతి- పొలంతుక- స్త్రీ

పొలపు- సొగసు

పొలయ- చాన

పొలకులుక- ప్రహరకొడము

పొలయించు- దేలుచు

పొలము - నశించె

పొలిపోవు - నశించు

పొలుపాడు - ప్రకాశించు

పొల్పారు - ప్రకాశించు

పొల్పిమారు - ప్రకాశించు

పొసగు - బిచ్చ - కడుగు

ప్ర

ప్ర - కడ

ప్రదివిరి - పోవుటకుయత్నించి

ప్రక - నాశము, కల్లు

ప్రకడలు - సడతలు

ప్రకిరి - వ్యభిచారి - దుష్టు

ప్రకిరితనము - లంజెతికము

ప్రకిరిన - నీరుపొంగునపుడు

ప్రకిరము - గర్వము

ప్రకిరి - సాగసు

ప్రకిరితనములు - యుద్ధోపాయములు

ప్రకిరి - యుద్ధముచేసితివి

ప్ర

ప్రకులు - పువ్వులు

ప్ర

ప్రకాశము - కాంతి

ప్రకృతి - పంచభూతలత్వము - స్వభావము - జగత్తునియొక్క

ప్రకృతిగుణముల రెండువేదము - స్వభావగుణములు

ప్రకాశ కేంద్రదగుమణి

ప్రక్కకుఁదప్పట- వ్యభిచరించుట
 ప్రచురము- వెల్లడి
 ప్రక్షాళన- మిక్కిలియఁజిగిపోయిన రాయి
 ప్రణతులు- నమస్కారములు
 ప్రాచుర్యవిదుషా- హితముచేయుబొట్టు
 ప్రాచుర్యము- దండములు
 ప్రామతింతె- కొనియాడుదురె
 ప్రతిగ- మాటుగా
 ప్రతిఘటించునేని- ప్రతికూలించినయెడల
 ప్రతిఘటించుట- అచ్చుతీయించుట
 ప్రతిదివన జీవితము- ఎల్లదినమునందలి బ్రత
 ప్రతిదుష్ట వివరము- ఎల్లచెడ్డసందు
 ప్రతిపదార్థము- ఎల్లవస్తువు
 ప్రతిఫలములు- మాటులాభములు
 ప్రతిబంధము- అడ్డు
 ప్రతివాదులు- విరోధులు
 ప్రతిష్ఠ- కీర్తి
 ప్రతిష్ఠ- ఎదురుచూచుట
 ప్రత్యక్షచేనతవు- కనులకగవడు వేల్పువు
 ప్రత్యక్షరము- ఎల్లయక్షరము
 ప్రత్యేకము- వేర్వేలుగా
 ప్రధానము- పెద్దస్థితినికాయించుకొనుట- ముఖ్యము
 ప్రబలు- వృద్ధిపొందు
 ప్రభావము- ప్రాప్తపొడుచువేళ
 ప్రభువుచేత- భిస్తుచేసినమేలు
 ప్రభుత- దొరతనము
 ప్రమాణము- ఓట్టు
 ప్రమాసకరము- భాధవచెడునది

ప్రయోజనములు- కార్యములు
 ప్రవర్తింపబడె- నడువబడె
 ప్రశస్తామిత- శ్రేష్ఠమైనట్టియు హృదయేష్టయు
 ప్రస్తుతి- పొగడ్త
 ప్రస్తుట- స్పష్టమైన

ప్ర

ప్రచమపులకొనల ఉపనిషత్తుల
 ప్రచినవృక్ష దృష్టశిఖరముల- తూపునందలి వెట్లకొన్నినదా
 ప్రక్షత- ఎక్కువతెల్వి
 ప్రక్షల- తెలిసినవారల
 ప్రాగోద్యములు- ప్రాగహింసచేయునవి
 ప్రాగోక్తామణవేశ- ప్రాణముపోయినతక్షణము
 ప్రాపు- రక్షణము
 ప్రామదు- బానిసదు
 ప్రాయము- యావనము
 ప్రాయశ్చిత్తము పాపముపోగొట్టుకొనుటకుఁ జేయునవిము
 ప్రారంభమొనరించు- మొదలిడు
 ప్రానికంచు- కోరు
 ప్రాల్మాలి- సోమరితనముపొంది

ప్ర

ప్రియముగ- ఇంపుగ
 ప్రియుడు- మిత్రుండు- మగడు

ప్ర

ప్రేమ-డి- ప్రేమ
 ప్రేరణ- పురికొల్పుట

ప్రా

ప్రాశస్త్య- సూర్యుడు
ప్రాశస్త్యవేల్పు- సూర్యుడు

ప్రా

ప్రాతాహవచా- ప్రాతాహవచ

ప్రా

ప్రా- రీతి

బ

బంగారుపూసినట్టికీడు- ధనవంతులగువాళ్ళు
బంగారుపలవంత- బంగారుపలవంతముననున్నదుఃఖం.
బంటింపక- మిక్కిలిమలత్వముగా
బండ- తాయి
బండ్ల- వసు
బందాలు- బెట్టబడ్డవాళ్ళ
బందీ- చెల
బంధిగము- చెల
బంధుగుల- బంధువుల
బంధుచిక్కిన- మిక్కిలికృశించిన
బంధువు- బంధు
బట్టి- నత్తము
బట్టిబట్టి- శ్రమపడ
బట్టి- భక్తి
బదులుపక్కదేని- ప్రత్యుత్తరమిచ్చినయెడ
బుధియు- చెవిటివాడు
బుద్ధు- చతుస్కుబుద్ధివాడు

బయలు- ఆచారము

బరి- దొంగ

బరిపోవు- పోగొట్టుకొను

బల్- గొప్ప

బలంగంబు- జ్ఞాతిబంధుసమూహము

బలిమి- శక్తి

బలు- గొప్ప

బలెన్- తీరున

బల్మి- బలవంతము

బవిసి- గౌరవము

బా

బాకా- సుమీరనాద్యవిశేషము

బాగంబు- అదృష్టము

బాద- బాధ

బాపులే- భళి

బారి- అధీనత

బావి- వలపు- విచారము

బాష్పము- కన్నీటి

బాస- బట్టు- పట్టు

బాహుటము- నెల్లడి

బి

బిట్టు- ముక్కి లీ

బిరుసు- కఠినము

బీ

బీజము- విత్తము

బిచ్చ

బుద్ధివంతులయు- జ్ఞానవంతులయు- నశించిపోయెను

బుద్ధగించిన - లాలనము చేయబడిన
 బుడుత - పిల్లకాయ - లేత
 బుడుత నెలతాల్పు - శివుడు
 బువి - భూమి
 బున్వ - అన్నము

బూ

బూతము - పొగి
 బూమెల - మాయుల

బె

బెంగి - (భృంగి) శివభటుడు
 బెగడింప - భయపెట్టుటకు
 బెట్టిదంపు - భయంకరమైన
 బెడఁగు - అధికమైన - సొగసు
 బెడిదంపు - బెడిదమా - భయంకరమైన - కఠినమైన
 బెడిదుడు - కూరుడు - భీకరుడు
 బెన - మాలవాడు

బొ

బొండ - చేతులకుఁదగల్గునంకెలు
 బొంది - దేహము
 బొడ్డ - కడుపు
 బొబ్బ - అటపు
 బొమముడి - కోవము
 బొమడికల - కిరీటముల

బో

బోగమాల - భోగమాల
 బోధ - ఎఱుక

బి

బ్రతుకు- సంసారము

బ్రహ్మవిద్య- ఆత్మజ్ఞానము

భ

భక్షించు- తిన

భటులు- కాల్యంతులు

భరము- భారము

భతక- పోషింపఁదగినవాఁడు- మగడు

భల్లకము- ఎల్లుబంటి

భా

భాగంబు- పైపు

భాగ్యము- అదృష్టము

భాతి- తీరున

భానుని- సూర్యుని

భామల- స్త్రీలు

భానింప- తలంప

భీ

భీకరము- భయంకరము

భీముఁడు- మనుష్యులందఱిలోబలశాలి

భీరులు- పిఱికివారు

భు

భువనరంగము లోక మనునాట్యశాల

భూ

భూకందుకము- భూగోళము

భూతసామాన్యమలముల- సమస్తజీవుల శరీరమాలిన్యముల

భూపతి- రాజు

భూమిపాపభులు- రాజులు
భూషింపి- కై సేయ

భే

భేదము- తారతమ్యము
భేదింప- చించిచెండాడ

భో

భోక్త- తినువాడు

భ్ర

భ్రమము- తిరుగుడు
భ్రష్టరాలు- చెఱుపబడిన స్త్రీ

భ్రా

భ్రాంతి- భ్రమ

మ

మండలము- శత్రుసైన్యము
మందుపొద్దు ముద్దులకు- చుఱుకులుండ తాఁకులకు
మంతనము- రహస్యము
మంతిరి- మంతిరి
మందట- సమీపము

మందదృష్టులు- చూపుతగ్గినవారు
మందలింపు- చీవాట్లు పెట్టుట
మంశ కనులదాని- మది రాక్షయొక్క
మకిల- నల్లని- మాలిన్యము
మకుటము- కిరీటము
మక్కువ- స్నేహము
మగటిమి- శౌర్యము
మగడు- జోడు- పెనిమిటి

మగరాల- నజ్జాల

మగవాని- శూరుని

మగువ- స్త్రీ

మచ్చరము- ఓర్వలేదు

మచ్చరులకు- ద్వేషులకు

మచ్చిక- ఆశక్తి

మచ్చు- తీరు

మచ్చకంటి- చేపలవంటి కన్నులకలయాడుది

మట్టును- వఱకు

మట్టుపఱచిన తగ్గించినయెడల

మట్టుమీటి- హద్దుదాటి

మడిముంప- చంప

మతిమంతుడు- తెల్వికలవాడు

మత్తిలి- మదించి

మదము- గర్వము

మది- మనస్సు

మద్యము- కల్లు

మనఃకోశనక్త- మనస్సునందుఁదగులుకొన్నవాఁడ

మనదు- కాపురముచేయదు

మనికట్టు- ముంజేత్తిపైనున్న మొదటిభాగము

మనికి- బ్రతుకు

మను- చిరకాలముందు

మనుచు- పోషించు- బ్రతికించు

మనుజుల- మనుష్యుల

మనెడు- బ్రతికెడు- మన్నెడు- ఉండెడు

మనోవుభ్రాంతిమూతుకల్ - న్వసంకల్పమే శరీరముగాఁగలవారు

మనీ- బ్రతుకు

మన్ను - చిరగాలమందు - భూమి

మబ్బు - మేఘము

మయి - శరీరము - తో

మరగ - ప్రేమింప

మరగాలు - కాలునకుబడులుగాఁ దగుల్చుకొన్న కొయ్య కాలు

మరణము - చావు

మరుకమ్మ - వలువుజాబు

మరుని - మరొకఁడు

మరులు - మోహము

మతక్యకాలము - మనుష్యజీవితము

మతక్యశక్తి - ఓరునుష్టాని గ్రహము

మతక్యజాతి మనుష్యసంఘము

మతక్యప్రకృతి - చచ్చెడుస్వభావము

మఱక - మచ్చ

మఱి - అనికమైన - వెండియు

మఱుగిడు - కన్న

మఱుగుజ్జు - మిక్కిలిపొట్టివాఁడు

మసి - సిరా

మహిత - గొప్ప

మా

మాడ్కి - తీరు

మాత - సరిమాణము

మాతస్యము - ఓర్వలేదు

మాదిరి - సాటి

మానక - తప్పక

మాననము - మనుష్యుల నందరినీ శుభము

మానికము- మాణిక్యము

మానికె- మాణిక్యము

మానిసి- మనుష్యుడు

మానుగ- ఒప్పుగ

మాన్యము- పన్ను లేక నుభవించుకొనునట్లు సన్మానముగ నేర్పవలయు

మాపు- రాత్రి

మాయము- కానరాకుంట

మాయురే- భళిరా

మారుతము- గాలి

మార్కొనుట- ఎడమార్కొనుట- యెడమార్కొనుట- మాయములు

మముకై తగుల్చుకొన్న కాగితపుముగములు

మాగ్గశీషము- ముద్దిరినశీతకాలము

మాటువెటవున- ఇతరమాగ్గమున

మాలినాపు- మానినాపు

మాలెమంతము- మాల్యవంతము (ఒక పర్వతము)

మి

మించగ- ఒప్పుగ

మిట్టల- ఎత్తైనప్రదేశముల

మిత్తి- చావు

మిత్తి గొంగ- శివుడు

మినుకులు- కిరణములు

మినుచక్కిన్ - ఆకాశమువైపున

మినువెల్లు- ఆకాశపుకాంతి

మిన్ను- ఆకాశము

మిట్ట సెత్తెనస్థలము

మిచ్చుల- మిక్కిలి- మిగుల

మీ

మోఁదుమిక్కిలి- అత్యధికముగా
 మీఱు- అతిశయించు
 మీలు- చేపలు

ము

మొందు- మొదట
 ముక్కంటి- శివుని
 ముక్కడలు- మూఁఖులు
 ముగియు- అంతమగు
 ముచ్చిపసిడి- కల్లబంగారు- మాయ
 ముచ్చిలిచెడు- దొంగిలిచెడు
 ముత్తి- మోక్షము- నిర్వాణము
 ముదము- సంతోషము
 ముది- ముసలి
 ముదురు తెంపి- వయసుమట్లిన ముండ్లమోపి
 ముద్దులగుమ్మ- ప్రియురాలు
 ముద్దులాడి- సొగసైనస్త్రీ
 ముద్ద- గుత్తు
 ముద్రింపబడిన- తల్లికడుపునబొడమిన
 ముని- జీతేంద్రియుడు
 మునిపండ్లు- పుట్టుకతోనేయున్నదంతములు
 మునికూపున- ఋషి వేషముతో
 మున్నీటి- సముద్రపు
 ముమ్మరమగు- అత్యధికమైన
 మురిపెపు- కుల్కునడల
 మురియుచు- కుల్కుచు
 ములికి- బాణము

ములుచలు- మూకలు
 ముల్లె- ధనముమూట
 ముసుంగు- చాటు
 ముసుకుమూతి- కోపవికారముగలమొగము

మూ

మూలము- కారణము- ముఖ్యము
 మూఁఛకన- సప్తస్వరారోహణావరోహణక్రమము
 మూతిక- ఆకారము

మృ

మృతమానవు- చచ్చినమనుష్యుల
 మృతి- మృత్యునేవత-చావు
 మృతులైన- చచ్చినవారలైన
 మృత్యువు- చావువేల్పు

మే

మెండు- అధికము
 మెండుకొన్న- అతిశయించిన
 మెగముల- మృగముల
 మెత్త- శయ్య
 మెయి- తీరు- దేహము- తో
 మెలుగుల- ఆధిక్యముల
 మెలుగుచు- తిరుగుచు
 మెలతల- స్త్రీల

మే

మేకొను- శిశుహించు

మేటి- ఎక్కువ

మేనిపై- ఒడలిమీద

మేలి- శ్రేష్ఠమైన

మేలు- శ్రేష్ఠమైన- శుభము

మేలుబంతి- శ్రేష్ఠురాలు

మై

మై- తో- శరీరము- చేతను

మైకము- మత్తు

మైకొల్పు- చేయు

మొ

మొక్కలుడు- కఠినుడు- మూఘుడు

మొగంబుమొగ్గించు- అనన్యముకలిగించు

మొగడు- మడుగుకొనిపోవు

మొగలు- మొగ్దలు

మొగి- ముంగుగా

మొగిలి- మేఘము

మొద్దుగ- వెల్లిగ

మొద్దువేల్పా- అన్ని జంతుపుష్పవృక్షములుగాఁజేయుదేవతా

మొనల- సేనల- సమూహముల- కొనల

మొనసి- పనివడి

మొయిళులకు- మేఘములకు

మొరటుల- వినయములేనివారల

మొరయు- ధ్వనిచేయు

మొరసెనేని- ధ్వనిచేసినయెడల

మొలనూలు- బిడ్డాణము

మొక్క-నగులు- చిటునవ్వులు

మొల్ల- మల్లెపూవు

మొల్లపు- అధికమైన

మో

మోటబాస- ఏతముకట్టి నీళ్లతోడెడుకడప

మోమోటమి- దాటిణ్యము

మోదమ్మ- సంతోషము

మోళ్లు- మొరళ్లు

మోవి- పెదవి

మోస- మోసము

మోహధూమము- మూఢజ్ఞానమపొగ

మో

మోసము- డోచకొనుట

మోని- తలెందియుండు

మోలి- కిరీటము

మ్ర

మ్రొందు- చచ్చు

మ్రా

మ్రోయ- చెట్టు

మ్రొ

మ్రొక్కడి- మ్రొక్కడైన- నీచులగు

య

యజమానము - అధికారి

యజ్ఞవేదిక - యాగము చేయుతినై

యజ్ఞాభిషేక - నిజము - నిష్కాపట్యము

యా

యాచకులు - నిచ్చగాండు

యాచించు - అడుగుకొను

యు

యగము - అక్షలకొలది సంవత్సరముల పరిమితిగలకాలము

యతము - కూడినది

యో

యోగ్యత - మంచిగుణము - పాత్రీన్యము

యోగ్యులు - మంచివారు

యోజన - ఆలోచనము

యోధునకు - యుద్ధమొనరించువానికి

యోధకు - యుద్ధముచేయువానికి

ర

రంగము - నాట్యస్థానము

రంభ - ఒక వేల్పుసాని అచ్చర

రశము - దినుసు

రక్షసి - రాక్షసి

రక్షే - సచెవులు మూలుక వీనులు

రస్తులు - పాటల పరిమితినిచ్చు సంగతులు

తగుండు- రఘుమహారాజు

రగులు- రఘువంశరాజులు

తచియించె- అల్లెను

రచ్చ- రహస్యముకాని త్రోవ

రతనము- రత్నము

రివణమున- డిగ్గినమున

రమ్యకళ- సాగ్ధనకాంతి- అందమైనయవస్థ

రమ్యము- సాగ్ధన

రయము- వేగము

తహి- తీరు

రా

రాగము- ఆనతి - రంజకస్వరసంబంధము

రాగవు- రాఘవు

రాచుసి- రాజు

రాజఘాతుక- రాజునిచంపు స్వభావముకలవాడు

రాణి- ప్రియకాంతి

రాయసము- రాజగర్వము

రాప్తము- ఇరువది లక్ష ముప్పది గ్రామములుగల క్షేత్రము

రి

రిక్క- నక్షత్రము

రిత్తి- న్యభక్తము- నిష్కారణము

రీ

రీతి- విధము

రు

రుచ్చము- చవిగల

రే

రే- రాత్రి

రే- రాత్రి- చంద్రుడు

రే- రాత్రి- చంద్రుడు- రాత్రి- చంద్రుడు

రే- రాత్రి

రే- రాత్రి

రే

రే- రాత్రి- అనంతము

రే- రాత్రి- నిర్మలము- పుష్పము

రే- రాత్రి- ఇటీవలే ముఖ్యపట్టణము

రే- రాత్రి- వెదకుచున్నది

రే

రే- రాత్రి

రే

రే- రాత్రి

రే

రే- రాత్రి

రే- రాత్రి- గీతమును బిరియవేసెడు నాగేలు

రే- రాత్రి- దృష్టాంతము- ఆదరము

రే- రాత్రి- మేషాదిరాశ్యదయము

లచ్చనసతుదుగ్గులు- లక్షణ శత్రుఘ్నులు
 లచ్చి- లక్షిత
 లత్తుక- లక్కరంగు
 లపితము- పల్కు
 లభించిన- దొరకిన
 లయ- ఘాతాంతరాళవర్తిక కాలము
 లలన- స్త్రీ
 లవమైన- ఏమాత్రమైన- కొంచెమును

లా

లాంఛనము- గుఱుతు
 లాతి- పరుని
 లాగిబిడవ రాక్షసి లాగించు ద్దమరకసనున్న వస్తునమిరచేర- అంధుని
 కిన్సహవాస గుణమంటకమానదు
 లాగు- రీతి
 లావణు- నీరస్థిలిన
 లావు- బలము

లె

లెంక- దాసుఁడు
 లెన్న- శ్రేష్ఠమైన- మేలు

లే

లేగొను- సన్ననినడుము
 లేబొద్దు- బాలసూర్యుఁడు
 లేక- అటుగాక- పోనీ
 లేకేఱబడు- లేకివలెదీయఁబడు
 లేచె- ఎదిరించె
 లేమ- స్త్రీ
 లేమి- పేదటికము- అభావము

శ్రీశము- మిక్కిలికొంచెము

లోగ్గ- తక్కువుగా

లో

లో

లోగలనరు- అర్థము

లోగి- లోబడి

లోగొనుట- వశపచుకొనుట

లోల్ల- లోపములే

లోపరహితుడు- కొరతలేనివాడు

వ

వంక- ఏము

వంగడంబు- కులము

వంగుమోకాళ్లు- ప్రిణామములు

వంచకుడు- మోసకాఁడు

వంపన- మోసము

వంక- శోకము- పశ్చాత్తాపము

వంకరము- మ్రొక్కు

వంక- మాటకలి

వంకముగ- వంకరగా

వంగ- ముఖము- వంగ- రీతి

వంగిచు- దుఃఖించు

వంగిపు- దుఃఖము- పశ్చాత్తాపము

వంగిపున- రీతిచే

వందతి- లోకప్రవాదము

వదాన్యత- ఈవి

వద- చంపుట

వనట దుఃఖము

వనరు- దుఃఖించు

వయసు- యౌవనము

వలలు- వృద్ధిపొందు- జయమిరద

వలదు వలదు- వద్దు వద్దు

వలను- ఉపాయము

వలనగు- భిన్న- మోహము

వలపు- వాసన

వలయు కోరఁదగిన

వలరాజు- మనస్థుండు

వలనంత- శోకము

వలిపి- సన్నని

వలిమల- వలిమిడిమల- హిమాలయపర్వతము

వలున- పెద్ద

వల్వి- వాస్త్రము

వలమొరచి- సన్ననివచి

వలొందిన- పొందిన- మోసము

వా

వా- నోరు

వాడి- ముఠుకు

వాకోనంగ- పుక్కుంగ

వాకుచ్చి- చెప్పి

వాగు- ఏరు

వాగరి- మాటపొర్లు

వాచాలకము- మాటకారితనము

వాదక- అలవాటు- ఉపయోగము

వాణిశ్యము- వత్కము

వాణిజ్యము- పెదవి

వాడుకొనరించె- పొదెయ్యవైచుకొనె

వాని- పడుచువాని

వాపుమించు- కల్లు

వారాసి- నముద్రము

వారిసి- నముద్రము

వాల్మీకి- నముద్రము

వాంకము- వేషము

వాలాయము- తప్పక

వాలు- కత్తి

వాలుగంటి- జవ్వని

వాళి- వాడుక

వావిరి- మిక్కిలి

వాసి- తారతమ్యము

వాన వంబుగ- నిజముగ

వాహినీనాథుల- సేనానాయకుల

వి

వింఘులు- అభిఘ్నములు

విక్రమోద్ధముడు- అత్తమ్మతెచ్చెసికొనువాడు

విక్రమము- తెప్పలు

విక్రమ- వికారము

విక్రమవాస- వికారాకారము కలవాడు

విచారము- చింత

విచ్ఛేదము- వెడలిపోయె

విజృంభించు- నొచ్చు

విడి- విడబడి

వీత- వ్యభిచారము

వితంతువు- ముండమోవి

వీరము- విధము

వీరకళము- మార్పు

వీరకు- పరవశత్వము

వీరస- విధమున

వీరబడిన- నారుచల్లబడిన

వీరము ధనము

విరూపక- నవ్యపుట్టించునట్లొకరి చెప్పుచేతలోడితుగువాడు

విద్యానిక- చదువునేచూకొనువాడు

విధాన- విధమున

విధి- అదృష్టము- పాలనపద్ధతి

విధించె- ఏపక్షచే- శాసించె

విధిగ- తప్పక

విడి- విరుట- శ్రీవణేంద్రియము

విన్నబరచు- చిన్నపుచ్చు

విన్ననా- చిన్నపోయిన

విన్నానము- అందము

విన్ను- ఆకాశము

వివర్తులకు- ఆపదలకు

వివరీతకల్పన- లేనిపోనిపన్నిక

వివరీతము- తాత్కాలము- ఒకదానికిబదులింకొకటియైన

విభులు- మగలు

విభూషణము- నగ

విమర్శ- విచారణము
 వియజ్ఞోతి- సూర్యుడు
 విరచనాకౌశలము- పనిచేయు నేపుక
 విరాళి- మోహము- విరహము
 విరియఁబుచ్చి- పోగొట్టి
 విరుద్ధముగ- ప్రతికూలముగ
 విరిపించెద- ఏడ్చెద
 వివరించిన- తెల్పిన
 వివిధ- పలు తెలుంగులై స
 వివేకము- యుక్తయుక్తజ్ఞానము
 వివేకతీరము- తెల్వయనునొడ్డు
 విశదము- తెల్లము
 విశేషముగ- అధికముగా
 విశ్రాంతి- ఊరట
 విశ్రుతిమేర- వెల్లడిచేయఁబడిన దానిహద్దు
 విశ్వసింతు- నమ్మెద
 విశ్వాసము- కృతజ్ఞత
 విషమత్సరము- కూర్మైనయోర్వలేదు
 విషానుభవము- కష్టానుభవము
 విసఫుమేతరి- శివుడు
 విస్తరించు- హెచ్చించు
 విహతులారా- మితులారా

వి

వీనులు- చెవులు
 వీననల- విననకట్ట
 వీనము- పదునాటవభాగము
 వీనరములు- వ్యధములు

వృ

వృక్షము-- చెట్టు

వృద్ధత- ముసలటికము

వృద్ధదశ- ముసలితనము

వృద్ధాత్మజుడు- ముసలివానికొడుకు

వై

వెంగలి- వెట్టి

వెండి- మణియు- రజతలోహము- తెల్లని

వెండియు- మణియు

వెంబరులు- అవివేకులు

వెక్కనంబుగ- మిక్కిలి

వెచ్చ- వేడి

వెజ్జ- వైద్యుడు

వెడవిల్తుచే- మనస్థునిచే

వెత- దుఃఖము

వెదచల్లు- వ్యాసింపజేయు

వెన్నలప్పులు- చోరపక్షి

వెన్నలరేని- చంద్రుని

వెరపు- ఉపాయము- తీరు

వెలుగు- ఆశ్చర్యము

వెలుపు- భయము

వెట్టినీళ్లు- కల్లును

వెలది- స్త్రీ

వెలిపుచ్చుచుండు- లోనికిరానీకుండు

వెలియు- మాయ- చెడు

వెలినీడము- వెల్ల వెల్ల

వెల్లి పడవలయు- క్రిందిగాలివిడువవలయు.

వెల్లువ- ప్రవాహము

వెను- వేగము

వే

వేండ్రమగు- వేడియైన

వేడికోలు- బతిమాలుట

వేడికోలు- బతిమాలుట

వేగింపబడు- తపించబడు

వేగురు- వేయమంది

వేగులు- చారులు

వేచి- కాచుకొని

వేతు- నిశ్చింత

వేదాంతి- జగమబద్ధముబ్రహ్మముసత్యమనువాడు

వేలుపు పెద్ద- బ్రహ్మ

వేలుపులబుద్ధ- చంద్రుడు

వేలుపులమూక పేటి వెలదిమగడు- కుమారస్వామి

వేల్పుబడి- హోమముచేయబడి

వేల్పుతేని- ఇంద్రుని

వేసరి- విసిగి

వై

వైఖరి- తీరు- చేష్ట- కంఠధ్వని

వైచిత్ర్యము- చమత్కారము

వైదేయి- నీత- వైదేహి

వైశము- త్వరగా

వ్య

వ్యభ- ముఖము

వ్యయము- వెచ్చము
 వ్యవహారకత- పనినడిపించువాడు
 వ్యవహారి- పనికావలసినవాడు
 వ్యసనము- చెడ్డయలవాటు- చింత

వ్యా

వ్యాకులము- కలత
 వ్యాఖ్యానము- శబ్దార్థవివరణము
 వ్యాఖ్యచేష్ట- పులిపడత
 వ్యాధి- వీడ
 వ్యాఘాతము- సంఘాతము

వ్ర

వ్రాయు- తునుక
 వ్రాయుబడకుంటి- మక్కలుకాకుంటి

వ్రా

వ్రాయి- అక్షరము
 వ్రాయి- అక్షరములు

వ్రా

వ్రేగు- బరువు

వ్రా

శంక- సందేయము
 శక్తి విహీనమైన- బలములేని
 శస్త్రీ- ఆయుధధారి

శా

శారము- ఆగుడి

శాశ్వతము - స్థిరము

శాసనపత్రిక - రాజిచ్చినదానికై వ్రాసిననిదశాసనపత్రికము
శాసనము - పాలనము - ఆజ్ఞ

శి

నిలాక్షరము - గాతిమీడివ్రాసినది
శిల్పుల - విద్వాంసుల

శ్రీ

శ్రీమతమపిఠుల - త్వరగాజేయవలసినముఖ్యకార్యముల

శ్రు

శ్రుద్ధిదేయగ్రంథము - దోషమున్నగ్రంథము

శ్రు

శ్రుత్తమానము - అష్టాంగమునము

శ్రో

శ్రోకము - దుఃఖము
శ్రోత - పాఠకు

శ్రా

శ్రావ్యము - పీఠవ్యము

శ్రా

శ్రావ్య - ఆనతి

శ్రా

శ్రాద్ధాశనము - చచ్చివారినుద్దేశించిపెట్టుభోజనము
శ్రావ్యము - వినుటకింపైన

(10)

శ్రీ - చక్రవర్తము

శ్రు

శ్రుతి - వేదము - పాటకు సాయపడునుతి

స

సంక్షిప్త శాస్త్రము - ఇతర నామములచేదను

సంగతి - ముఖ్యము

సంగతి - వ్యవహారము

సంఘము - సభ - సమూహము

సంజ - పొద్దుగుండుసమయము

సంతతి - పిల్లలు

సంతరించు - కలిగించు

సంతరించు - సంతోషించెద

సంధియము - సంశయము

సంద్రము - సముద్రము

సంధి - పొత్తు

సంసారి - రామాయణమునఁ బేర్కొనగన్ద

సంపుటముల - పుస్తకముల

సంపూర్ణానంద కాలవిన్యాసము - స్వభావికముగాఁగలవలయుచు

సంపూర్ణాదు సుగుణములందు వెల్లి లేనివాడు

సంభవించె - కలిగె

సంస వము - పొగడ

సకలము - మాయతోఁగూడిన

సకలహ్య - అందఱుసహ్యించుకొను

పట్టము - చెలిము

సగిపాలు - సంగోరుపంతు

సడలెడు - జాతెడు

సడి - చప్పడు

సత్తెము - ఎల్లప్పుడు

సతమ - శాశ్వతమా

సగి - పతివ్రత - స్త్రీ

సతిగుండము - పేరంటాలిసమాధి

సక్కుతి - ఆరణ్యము

సక్కువు - బలము

సత్ప్రతిష్ఠాదృష్టానము - సత్కీర్తికలుగుచోట

సన్యము - నిజము

సన్యధేయక - మంచివిషయము

సన్నధము - సిద్ధపడిన

సన్నలు - సంస్థలు

సన్నుతి - పొగడ

సమయము - కాలము

సమక - వికసించుట

సమకొందు - ఇచ్చు

సమస్తము - అంతయు

సమాసిం - శ్మశానము

సమానుభూతి - సమముగాననుభవించుట

సమితి - సమాహము

సమోక్షలీల - సంతోషవిలాసము

సకలు - లక్ష్యము

సకగున - నేగముగా

సరళత- తిన్నదనము

సరస- చెంత

సరసము- వేడుక

సర్వభక్షకత్వము- అన్నియుందిను స్వభావము

సర్వసాధారణానుభవంచె- జనులందఱనుభవించిన యంశమే

సలాక- కాటుక పెట్టుకొనుపుల్ల

సలిపిన- చేసిన

సల్పు- చేయు

సవతి- తోడి పెండ్లాము

సవతులేని- సాటిలేని

సవిత్రుడు- సూర్యుడు

సహచరు- మిత్రుని

సహజము- స్వభావము

సహేతుకముగ- కారణముచెప్పి

సహోదరు- తోడబుట్టినవాని

సా

సాకిరి- సాక్షి

సాకు- నెపము

సాజంబు- సహజంబు

సాటిదినుసుగమి- ఉమాద్రవ్యసముచ్చయము

సాదుల- మంచివారల

సాధనము- ఉపాయము- సహాయసంపత్తి

సాధుల- మంచివారల

సాపాటు- భోజనము

సామధ్యము- శక్తి

సారెకు- పలుమాటలు

సాహసము- సహవాసము

సాష్టాంగవందనము- సాగిలిపడి మొక్కుట

సాహసోద్యమములు పనికిరావు- అవసరముగాఁ జేయవలసిన పనులు చేయఁ
బడకుండును

సాహాయ్యము- తోడు

సి

సిగ్గిడి- లజ్జలేనివాఁడు

సిగ్గుచదువు- లజ్జాపాతము

సిడము- జెండా

సిబ్బితినము- సిగ్గు

సిరి- విశ్వర్యము- కాంతి

సిరిగలాని- ధనవంతుని

స్రీ

స్రీ- భీష్మ

స్రీత- శ్రీనాథము- పాటలేనికాలము

స్రీమ- శ్రీమ- ఆంధ్రముదేశము

స్రీరాము- శ్రీరాము

స్రీకిరీ- నందనబడి తను- లక్ష్మ్యముచేయఁబడలేదు

సు

సుంతలో- కుదములో

సుకము- సుఖము

సుఖసన్మానము- సుఖముకలుగఁజేయఁబట్టుటకొఱకు

సుఖానందముల సుఖానందములనుకూచుకొందుపీటమొదలగువస్తువులు

సుము- సుఖము

సుగానము- సుగంధము

సుగంధము- సుగంధము

సుగంధము

సుగంధము- సుగంధము

సుమితర- సుమిత్ర- ధళరథమహారాజభార్య
 సుకటిసిగలు- చామరశిఖలు
 సురపొన్న- సుహాననగలయొకవిధ సునపొన్న పూవు
 సురలు- వేల్పులు
 సురియ- చిన్నకత్తి
 సులభప్రసూత- అర్థహము గాల్గు కడుదానా
 సులోచనములు- ముక్కద్దములు
 సుళువు- సులభము
 సుశ్లోకము- సొగసె నపద్యము

సూ

సూకరమాంసాశనులు- పండితమాంసము తినువారు
 సూక్ష్మపు- కొద్ది
 సూచనము- తెలియపచుట
 సూడు- శత్రువు

స్వ

స్వశించె- నిమిశించె- చేసె

స్వే

స్వేగి- పాపము- కీడు

స్వే

స్వేచుసహవాసము- దుఃఖమునోచుతోడివారు
 స్వేతము- కూడ
 స్వేత్రునా- దుఃఖమోచియుందునా
 స్వేరిణ- ఓపుణ

స్వో

స్వో- స్వో- స్వో

సావత్త- మూఁళా
సామత్త- ధనము- నగ

సా

సోదరి- తోఁబుట్టువు
సోదరుడు- తోడఁబుట్టినవాడు
సోయగము- అందము

సా

సారు- సాగసు

సా

సవము- పొగడ్త

సా

సుతి- పొగడ్త

సా

స్తేర్మ నెజవణంబుమాయుఁతరుచిహీనమోచాయచేత- దీఘాః లోచన
ముచేతమనోనిశ్చయముచెడిపోవును

సా

సానము- శ్రమబోగొట్టుసాధనము

సా

సత్తకరవిద్ధ- మనస్థబాణములచేగొట్టబడిన

శ్చల

నత్పతి- జ్ఞప్తి- తెలివి

స్వ

స్వతంత్రింపఁజనదు- తమంతఃకాముపూనుకొనరాదు

స్వభావము- గుణము

స్వగళము- దేవలోకము

స్వగాళకృతి- మిక్కిలిసుందరాకారము

స్వా

స్వానూతి- తనకుఁగల్గినయనుభవము

స్వామిదోహము- ఏలినవానికెగుసేత

స్వాగి- విహారము

స్వావమానము- తమకుఁగలిగినతలవంచు

స్వాస్థ్యములు- సొత్తులు

హ

హతము- బలాత్కారము

హత్య- చంపుట

హనుమ- ఆంజనేయుఁడు

హ

హని- కీడు

హళి- ఆనందము

హి

హితులకు- మిత్రులకు

హిమము - మంచు

హి

హీనముగ - నీచముగ

హూ

హూణాభావలో చంద్రుని సునధామిచ్చ శబ్దము శ్రీలింగము

హే

హేయము - అసహ్యము

హేళనదృష్టి - తిరస్కరించుచూపు

హౌ

హౌయలు - విలాసము

హౌ

హౌను - తీరు

